INSTRUCTIONS FOR BINDER.

THE Preliminary title page issued with Fascicle I should be removed and replaced by the definite title pages issued with Fasc. VI.

The Preface, Contents and Errata should be bound in front of the Volume, before the Preliminary Note which must be retained.

INSTRUCTIONS FOR BINDER.

The Preliminary title page issued with Fascicle I should be removed and replaced by the definite title pages issued with Fasc. VI.

The Preface, Contents and Errata should be bound in front of the Volume, before the Preliminary Note which must be retained.

शिवपरिणयः ।

ŚIVA-PARIṆAYAḤ

A POEM IN THE KĀSHMĪRĪ LANGUAGE

BY

KṚṢṆA RĀJĀNAKA (RĀZDĀN)

WITH A

CHĀYĀ OR GLOSS IN SANSKRIT

BY

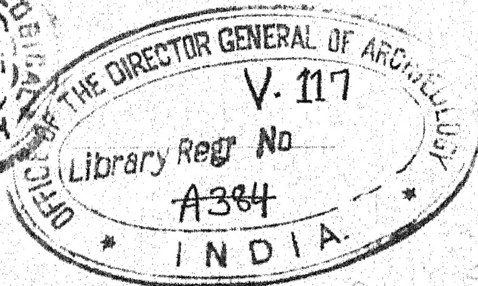
MAHĀMAHOPĀDHYĀYA MUKUNDARĀMA ŚĀSTRĪ

EDITED BY

SIR GEORGE A. GRIERSON, K.C.I.E., PH.D., D.LITT., LL.D., F.B.A.,

Honorary Fellow of the Asiatic Society of Bengal. Correspondent étranger de l'Institut de France; Honorary Member: Nāgarī Pracāriṇī Sabhā (Benares), American Oriental Society, Société Finno-Ougrienne, l'Association Phonétique Internationale, Bihar and Orissa Research Society, Modern Language Association; Honorary Fellow: Royal Danish Academy of Sciences, Bombay Branch of the Royal Asiatic Society; Foreign Associate Member: Société Asiatique de Paris; Corresponding Member: Königliche Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen.

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

CALCUTTA.

1924.

PREFACE.

WITH much regret, I record the death of that excellent scholar Mahāmahôpâdhyāya Mukundarāma Śāstrī, which occurred in the year 1921, while this work was passing through the press. His knowledge of the Kāshmīrī language, ancient and modern, was, I believe, unique. I owe much to his teaching and to the help he gave me in the preparation of the *chāyā* printed in the following pages and of the notes which formed the basis of the Kāshmīrī dictionary now being published by the Society.

In regard to other points I have nothing to add to the *ad interim* Preliminary Note issued with the first fasciculus of this work, except to express my regret that in the earlier pages, a great many Kāshmīrī types have broken off in the course of printing. These, so far as I have noted them, are entered in the List of Errata and explain its length. In the later pages, the printers have overcome this difficulty with some success. The spelling of certain Kāshmīrī words is doubtful, and till I had worked several times through the text, I did not always succeed in producing uniformity in this respect. On this account, after the List of Errata, I add a list of preferable spellings of certain words which escaped my eyes when correcting the proofs. None of these are of importance, but, in the interests of uniformity, I give them for the benefit of students of the language.

I must also offer my thanks to Professor Jules Bloch, who was kind enough to read through the proofs of the earlier fasciculi. The outbreak of the War called him forth to the defence of his country, and prohibited me from troubling him further with my doubts or difficulties; but I cannot refrain from putting on record my gratitude for his valuable help.

G. A. GRIERSON.

CAMBERLEY,
23rd June, 1924.

ERRATA.

Preliminary Note, p. iii, last line. *Read* करिथ्.

Page 2, line 10, *read* लूरपारयो.

,, 4, page heading. *For* 2, *read* 1.

Page 6, page heading. *For* 1, *read* 2.

Page 9, line 2, *read* उन्मोच्ये.

,, 11, ,, 11, ,, प्रस्फुव्येव.

,, 16, ,, ,, ,, पर्ननिय्.

,, ,, ,, 12, ,, सार्यनय्

,, 22, ,, 11, ,, ह्रदयुक.

,, 23, ,, 15, ,, संख्यस-र्पौन.

,, 26, ,, 5, ,, मुचरोव-नस्.

,, 27, ,, 2, ,, मनसा॰.

,, 29, ,, 6, ,, कर्तृन्.

,, 30. ,, 15, ,, शिवजी.

,, ,, last line, ,, काल्.

,, 33, line 16, transfer the comma to after नच्चि.

Page 34, line 2, *read* मंग्रोव्-थन्.

,, 36, ,, 3, ,, रूपस्. .

,, 37, ,, 8, ,, सद्दस्थिति-मती.

,, 38, ,, 3, ,, सूर्य.

,, ,, ,, 13, ,, व्यपदोव्.

,, 42, page heading, and also in heading of Chapter 9, *read* Śiva.

Page 43, line 2, *read* तस्यै.

Page 44, line 1, *read* सम्ब्रा-विस्.

,, ,, ,, 3, ,, कतौ.

,, ,, heading of Chapter 10, *read* Śiva.

Page 44, line 3, from bottom, *read* च्योसु.

Page 46, line 3, *read* सांपनु.

,, ,, ,, 6, ,, च्यासय्.

,, ,, ,, 15, ,, हे-चमा-करवनि.

,, 48, ,, 3, ,, Śiva.

,, ,, lines 6, 10, 14, 18, 22, *read* पर्ननिय्.

Page 48, line 8, *read* च्यग्नस्.

,, ,, ,, 17, ,, सूर्य.

,, 49, ,, 13, ,, सूत्त.

,, 50, *insert* 11, *before page heading.*

Page 50, lines 4, 8, 12, 16, 20, *read* पर्ननिय्.

Page 50, line 6, *read* यियिनय्.

,, 52, ,, 21, ,, द्यान.

,, 54, ,, 9, ,, सूर्य.

,, 56, ,, 20, ,, नारायण्.

,, 57, ,, 9, *insert hyphen after* प्रत्यंग्रं.

Page 60, ,, 4, *read* सूर्य.

,, 64, ,, 23, ,, दिदुर्य.

,, 66, head of Chapter 18, *read* Śiva.

Page 68, line 3, *read* ज़गदीश्वर.

,, 70, ,, 12, ,, सूर्य.

Page 72, line 1, *read* वैक्कंठ.
,, 74, ,, 9, ,, यियित-नंय्.
,, 77, ,, 3, transfer (वौजयन्त्यौ) to the end of line 5.
Page 82, last line but one. For खदि वोज्ञु, compare note to verse 1876.
Page 88, line 16, *read*, बख्चुख्.
,, 90, ,, 6, ,, तर्पकिय्.
,, 95, ,, 5, from bottom, *read* संभूतिस्य.
Page 97, line 3, ,, ,, *read* भवेन्मे ख्वित्.
Page 98, first line of text of Chapter 30, *read* ह्रृदय.
Page 102, line 9, from bottom, *read* साँपनुन्.
Page 104, line 9, *read* बख्चुस्.
,, 106, ,, 7, ,, त्वकंटुय्.
,, 108, ,, 6, ,, पांञ्जिस्.
,, ,, ,, 11, ,, सुब्हस्.
,, 109, ,, 2, from bottom, *read* अत्यर्थ.
Page 110, line 9, ,, ,, *read* वुथिचूय्.
Page 110, last line, *read* नव-द्वार्.
Page 114, line 2, *read* स्वूर्य.
,, ,, ,, 5, ,, आत्मस्वूर्यु-कुय्.
,, ,, ,, 13, ,, स्वूर्य.
,, ,, ,, 3, from bottom, *read* स्वूर्य.
Page 116, lines 2, 6, 10, *read* स्वूर्य.

Page ,, line 11, *read* ŚIVA.
,, 118, ,, 4, from bottom, *read* कुनमंतु.
Page 120, line 6, *read* पनुनुय्.
,, ,, ,, 9, ,, निरंज़न
,, 122, ,, 3, ,, चिरवन-मेव.
,, ,, ,, 7, ,, स्वुंख्.
,, 123, ,, 4, ,, कल्पा-रक्षा॰.
,, ,, ,, 13, ,, वर्गं.
,, 124, ,, 10, ,, यज्ञस्.
,, ,, ,, 5, from bottom, *read* मृत्युंजय.
Page 128, line 3, of text of Chapter 37, *read* यज्ञस्.
Page 129, line 7, of text of Chapter 37, *read* राज्ञा.
Page 129, line 9, of text of Chapter 37, *insert comma, after* देवाः.
Page 130, line 7, *read* ज्ञा-के.
,, ,, ,, 2, from bottom, *read* रूप.
Page 131, ,, 7, *read* समीपं.
,, 132, ,, 16, ,, बूज़्युम्.
,, 136, ,, 9, ,, सननंय्.
,, ,, ,, 16, ,, वननंय्.
,, ,, ,, 17, ,, ख्वननंय्.
,, ,, ,, 19, ,, यियित-नंय्.
,, 140, ,, 3, ,, सिकूय्.
,, 141, ,, 3, ,, अपर्या-यात्.
,, 142, ,, 8, from bottom, *read* माल्.
Page 143, line 6, *read* धर्मेण.

Page 144, line 11, *read* स्तूर्यं.
,, 148, ,, 3, from bottom, *read* सतू-ग्वन.
Page 154, line 3, *read* स्तूर्यं.
,, 156, ,, 5, ,, स्तूर्यं.
,, 160, ,, 7, ,, लागान्.
,, ,, ,, 15, ,, मन्दक्षान्.
,, 162, ,, 7, from bottom, *read* स्वदूर्यर्.
Page 162, line 4, ,, ,, *read* क्सूर्यनाफ्.
Page 170, lines 1 and 5 *read* स्तूर्यन् स्तूर्यं, respectively.
Page 170, line 3, *read* त्रुवंशू.
,, 172, ,, 5, ,, लोलुकुय्.
,, 175, last line, ,, पुष्पं.
,, 176, line 5, ,, कासह्रास्.
,, ,, ,, 2, from bottom, *read* स्तूर्यं.
Page 178, line 6, *read* GLORIOUS
,, ,, ,, 1, of text of Chapter 12, *read* सुफारिय्.
Page 178, line 4, of text of Chapter 12, *read* पनुनुय्.
Page 178, line 11, of text of Chapter 12, *read* स्तूर्यं.
Page 181, line 11, *insert* प्रति *after* त्वां.
Page 183, line 9, *read* निरर्थं.
,, ,, ,, 10, ,, गर्तं.
,, ,, last line, ,, परिमल-नस्य॰.
Page 184, line 1, ,, वंनुथ् क्वथ् for क्वथ् वंनुथ्.
Page 184, line 11, ,, वनूवास्.
,, 191, ,, 3, from bottom, *read* योजयेयमात्मानं.
Page 192, line 4, from bottom, *read* मह्रादेवन्.
Page 197, line 13, *read* आसीत्-न खस्वरूपेण.
Page 197, ,, 17, ,, करणं for चरणं.
Page 202, ,, 5, from bottom, *read* मह्रादेवस्.
Page 208, last line *read* कलस्-
प्यठ् स्यय्.
,, 216, line 9, *read* हिमाल.
,, 218, ,, 13, ,, यावनस्. for यौवनस्.
Page 226, ,, 5, ,, स्वच्योमंतु.
,, 228, ,, 6, ,, कुसय्.
,, 230, ,, 2, from bottom, *read* क्वसुखाब.
Page 232, line 3, *read* गंडिथ्.
,, 240, ,, 1, ,, नाविसंय्.
,, 241, ,, 18, *insert* प्रतीतिः before आगमिष्यति.
Page 257, line 11, *read* द्रष्टुं.
,, 261, ,, 2, ,, द्रष्टुं.
,, 267, ,, 4, from bottom, *read* ग्रन्थकर्तुः.
Page 274, line 3, ,, ,, *read* नथि.
Page 276, line 11, *read* व्यूठु.
,, 276 and 277, line 12, *add*, in each case ९६५ ॥ at end of line.
Page 278 and 279, line 10, *add*, in each case ९७० ॥ at end of line.
Page 278, line 13, *read* व्वञ्.
,, 280, ,, 2, ,, वननाव्.
,, ,, ,, 2, from bottom of text, *read* क्रिय्.

Page 285, line 2, *read* प्राणात्मना, and omit marks of parenthesis before भर्ग and after च.
Page 290, line 7, *read* फेरव्.
,, 292, ,, 4, from bottom, *read* य॑ब॑ल्कुज़ल्लन्.
Page 294, line 2, *read* गर.
,, 304, ,, 1, ,, चन्द्रचूड.
,, 308, ,, 5, ,, गेरि.
,, 315, ,, 2, from bottom, *read* प्रापयिष्यति.

Page 318, in page heading, *for* 9, *read* 49
Page 320, line 4, from bottom, *read* ल॑ग्नस्.
Page 346, line 4, *read* उमाश्वर-सं॑य्.
Page 354, ,, 11, ,, ख॑द्राह्.
,, ,, ,, 2, from bottom, *read* ह्यमोन्.
Page 456, line 8, *read* स्वस्र.

PREFERABLE SPELLINGS OF KĀSHMĪRĪ WORDS.

Page 4, line 9, *read* सार्यनिय्.
,, ,, ,, 11, ,, वौद.
,, ,, ,, 17, ,, वंस्‌त्‌र्.
,, ,, ,, 21, ,, ग्रत्ति.
,, 12, ,, 2, ,, सथ्-च़्यथ्
,, 14, ,, 19, ,, क्वमारौ.
,, 20, ,, 3, ,, वौद.
,, 22, ,, 1, ,, ग्वलाबस्.
,, ,, ,, 10, ,, निश्कल.
,, ,, ,, 13, ,, वंस्‌त्‌र्.
,, ,, ,, 14, ,, निश्का-मय्.
,, 28, ,, 14, ,, सार्यनिय्.
,, 30, ,, 20, ,, गाँगल्.
,, 34, ,, 11, ,, ग्रर्‌मन्द.
,, 42, ,, 5, ,, वांनौ.
,, ,, ,, 6, ,, वौद.
,, 46, ,, 2, ,, ब्वनन्.
,, ,, ,, 18, ,, ह्यतकार.
,, 52, ,, 10, ,, करुनाव-तार.
,, ,, ,, 19, ,, शडचर.
,, 56, ,, 1, ,, ब्वनन्.
,, 62, ,, 18, ,, प्राख्
,, 64, ,, 16, ,, सथ्-च़्यथ्.
,, 68, ,, 17, ,, प्रौम.

Page 70, line 13, *read* ग्वसाज़.
,, 80, ,, 5, ,, प्रौम.
,, 88, ,, 7, ,, च़्यथ्.
,, 90, ,, 16, ,, क्राद्.
,, 92, ,, 19, ,, वौद्.
,, 114, ,, 3, ,, तौज़.
,, 118, ,, 9, ,, साख्याथ्.
,, 132, ,, 12, ,, सामवौ-द्‌कि.
,, 136, ,, 3, ,, राज़क्व-मारौ.
,, 160, last line, ,, प्रौम.
,, 166, lines 7 and 6 from bottom, *read* पांच़्रन् and पांच़्र respectively.
Page 166, line 3 from bottom, *read* क्वमारजिय.
Page 178, line 2 of text of Chapter 12, *read* क्वमारिय्, and so in the 4th line of each verse on pp. 178, 180, 182.
Page 180, line 12, *read* ह्यतकार.
,, 228, ,, 15, ,, म्वकुटा.
,, ,, ,, 17, ,, व्वदासौ.
,, 296, ,, 8, ,, व्वयोग.

In several places the word स्वंर्य has wrongly appeared as स्वर्य, and the word रुंफ् (रुंप, रुंपस्, etc.) as रुफ् (रुप, रुपस्, etc.). I believe that I have entered all instances of this in the Errata, but, if any have escaped my notice, they should be corrected accordingly.

CONTENTS.

PRELIMINARY NOTE *(AD INTERIM)*.

With the few exceptions noted below, the Kāshmīrī portion of this work follows the system of spelling employed by Īśvara Kaula in his *Kāśmīra-śabdāmṛta*, and by me in my *Essays on Kāçmīrī Grammar*.

Attention may be called to the extremely frequent use by the author of the emphatic suffix *y*, often employed pleonastically *metri causa*. In the first four chapters this *y* is regularly represented in the Sanskrit *chāyā* by the word *ēva*; but from the 5th Chapter on, I have exercised my discretion as editor, in omitting the *ēva*, when the suffix is merely pleonastic. By that time the reader will be accustomed to its appearance in this otiose character, and will not be tempted to confuse it with other forms.

According to the *Kāśmīra-śabdāmṛta* (II, iii, 21; *cf. Essays*, p. 92), when this *y* is added to a word ending in a consonant, *ū-mātrā* is used as a junction vowel. Thus करानूय् *karān*$^{\bar{u}}$*y* (*karān* + *y*), doing indeed. In the present work *ạ* is often used instead of *ū-mātrā*, as in *karānạy* (करानंय्). This is hardly more than a variation of spelling. We may also note that the author frequently employs present participles ending in *-an* instead of the *-ān* prescribed by the grammars. Thus in verse 418 we have गालन् *gālan* instead of *gālān* गालान्. With emphatic *y*, we have वननंय् *wananạy* instead of वनानूय् *wanān*$^{\bar{u}}$*y* in verse 408, and so on. The conjunctive participle of verbs whose roots contain the letter *a*, according to the *Essays*, takes the form करिथ् *karith*. Here, however, the author generally writes कंरिथ् *kar*^{i}*th*. Thus, he writes बंरिथ् in v. 24. He similarly

writes the accusative-dative of the second declension with *i-mātrā*. Thus न्यथनंनिस् *nĕthanaṇ*[i]*s*, instead of न्यथननिस् *nĕthananis*, in v. 88. He often, *metri causa*, changes a final *i* to *ē*, as in गरके *garakē* for गरकि *garaki* (v. 22) and करने *karanē* for करनि *karani* (v. 126). In other respects the grammar closely follows the system of Īśvara Kaula, as explained in my *Essays*.

The Sanskrit *chāyā* is an extremely literal, word for word, translation, prepared under my supervision by Mahāmahopādhyāya Mukundarāma S'āstrī. In editing it for the press, I have freely relaxed the usual rules of *Sandhi*. In this I have not studied consistency, my sole aim being to assist the reader in disentangling the corresponding Kāshmīrī words from the suffixes with which they are encumbered. As originally prepared, the *chāyā* was interlinear, each Sanskrit word being written under the corresponding Kāshmīrī word. Practical considerations of typography have led me, against the intention of its author, to print it separately on the page facing the corresponding text. I fully admit that, from the point of view of the Sanskrit scholar, in this condition it strongly resembles *mūrkha-jalpana*. It is, however, printed solely with the object of assisting students of Kāshmīrī, and not as a specimen of elegant Sanskrit.

G. A. G.

शिवपरिणयचरितकाव्यम्

काश्मीरभाषापद्यात्मकम् ।

ओं नमः शंकराय शंभवे ॥

भूमिका ॥

ओं नुमो विघ्नेश्वरं यस्यानुग्रहावाप्तबुद्धयः ।
प्रौढबुद्धिषु शोभन्ते बालिशा मादृशा अपि ॥ १ ॥

हर्षादम्भोजजन्मप्रभृतिदिविषदां संसदि प्रीतिमत्या
श्वश्र्वा मौलौ पुरारेर्दुहितृपरिणये सादरं चुम्ब्यमाने ।
तद्वक्त्रं मौलिवक्त्रे मिलितमिति भृशं वीक्ष्य चन्द्रः सहासो
दृष्ट्वा तद्वृत्तमाशु स्मितसुभगमुखः पातु नः पञ्चवक्त्रः ॥ २ ॥

नानाविधदेशप्रचलितानां नानाविधभाषाणां नदीनदनागकुल्यादिजन्यार्णःस्तोमस्य देशदेशान्तरप्रचारमनु स्वकारणभूतो महार्णव इव शब्दब्रह्मैव गम्यस्थानमन्ततः । तासु च श्रीशारदाक्षेत्रापरपर्याय – कश्मीर – (सतीसरो)भाषा विस्तीर्णा गम्भीरात्यास्वादवती मुख्यापि तज्जलस्तोम इवानन्यत्रप्रचारा भूम्नि काले तत्रैव कृतस्थितिरासीत् । अधुना त्वनतिकालाद्बहिःप्रचाराभिमुखा क्रमशः संजायते । यद्विषयाश्च व्याकरणकोशादिग्रन्था बहुभिर्विद्वद्भिः प्राय इङ्गलिशभाषानुवादसंवलिता बहवो विरचिता अप्यसमस्तताऽस्पष्टतादिसत्तया संतोषानावहा* एव संभवन्ति स्म ।

अथ चाशेषदेशभाषाभिज्ञानधुरंधरैस्तत्तद्भाषाविषयव्याकरणकोशादिनिर्माणेन तदुज्जीवनबद्धपरिकरैः श्रीमद्भिः जी० ए० ग्रियर्सन पी० एच्० डी० सी० ऐ० ई० इत्यादिसत्पदाभूषितप्रशस्ताभिख्यमहोदयवर्यैः काश्मीरिकपण्डित – ईश्वरकौल – निर्मितं संस्कृतभाषासंवलितमुद्दिष्ट (काश्मीर) भाषाव्याकरणं संस्कारानुवादमुद्रापणाद्यनेकप्रयत्नवृत्तप्रोज्जीवितं प्रख्यापितं

---

* सम्यगभ्यस्यतां चाभीष्टभाषाभिज्ञानात्मफलोद्भवाप्रयोजकाः ।

चास्ति । तदेव समग्रमुसंपूर्णं निर्दोषमुचितरीतियुक्तियुक्तं सर्वथा संतोषावहं च समुपलभ्यते, आस्तां च प्रसिद्धसहनीयगुणव्रातानां ग्रन्थग्रन्थकृद्ग्रन्थप्रकाशकानां गुणानुवादेन ॥

सन्ति हि "हिन्दी"प्रभृतिभाषाणामनेकविधान्यनन्तसंख्यानि ज्ञानकर्मोपासनाभक्तिस्तुतिकीर्तिवृत्तादिविषयकाणि पद्यबद्धकाव्यपुस्तकानि प्रसिद्धानि ; तादृशान्येव पुस्तकानि काश्मीरभाषायाश्च प्रयत्नेन संग्रहीतव्यानि संस्कृताद्यर्थेन च विवरणीयानीत्येवंविधासुद्दिष्टमहोदय(साहिब)वराणां तत्प्रसादोत्साहं चावलम्ब्य तादृशानि पुस्तकानि संगृह्णता ऽयं शिवपरिणयचरिताख्यो ग्रन्थः समासादितो मया ॥

आसंस्राख्यायाः खण्डशः खण्डशो बहुभिर्गीतभक्त्यादिरसिकैर्यथारुचि यथाज्ञानं च शारदाक्षरलिप्या, पारसिकाक्षरलिप्या, कण्ठेकरणादिना च विभज्य स्थापिता रक्षिताश्च ; येनायं ग्रन्थो व्यस्तप्रायो ऽक्रमो ऽसमस्तो ऽप्यासीत् । ज्ञात्वा चास्य पदलालित्य-वृत्तलालित्यालंकारलालित्य-भक्तिरसलालित्याद्यनुत्तरोत्कृष्टगुणान् यथावन्निष्पत्तैर महोत्सुकीभूय महाप्रयत्नो यावद्ग्रन्थकर्तृसमागमं मया व्यधायि ; तत्पार्श्वतश्च परिपूर्णा साद्यसंपत्तिमधिगत्य यथाकथंचिदस्य ग्रन्थस्य सम्यक्संपूर्णता समपादि ॥

अस्ति चास्य ग्रन्थस्य कर्ता राजानकजात्यङ्कितः कृष्णाभिधानः, अनन्तनागाख्य-काश्मीरशाखापुरोपकण्ठवर्ति-वनपोष-(वनुपुह्)-ग्रामवास्तव्यस्य (बहुग्रामाग्रहाराधिपति-भूतपूर्वाढ्यब्राह्मणसत्तमस्य) राजानक-गणेशाभिधानस्य तनूजन्मा, राजकीयकार्यसेवोपयोगिपारसिकविद्याध्ययनाद्यलग्नचित्ततया पितृतोऽवाप्तरोषावमानो बाल्य एव वैराग्यवृत्तिमाससाद । ततश्चानतिदूरप्रदेशवर्तिनन्दिकेश्वराभिख्य-श्रीमहादेवक्षेत्रे समाश्रितशरणस्याऽन्यानभिज्ञं समनुष्ठितानेकदिवसोपवासव्रतचर्यस्य यस्य "मच्चरितं कीर्तय तेनेष्टमवाप्स्यसि" इति स्वप्ने समधिगतमहादेवप्रसादानुशासनस्य द्वादशवत्सरप्रायवयोदेश्यस्य देवतासमावेशेनैवैतादृश्यः सूक्तयो गिरिप्रस्रवणवन्निरर्गला अकस्मात्प्रादुर्बभूवुः ॥

सन्ति चास्मिन्ग्रन्थे बहवः काण्डाः ; येषु प्रथमं मङ्गलाचारमनु संक्षेपेण सृष्टिनिर्णयोत्तरं लौकिकाचारवद्ब्राह्मणीविवाहादिव्यवहारकीर्तनम् । ततो दक्षयज्ञध्वंसनं तत्संयोगिवृत्तानुवर्तिवीराद्भुतभयानकहास्यबीभत्सकरुणादिरसव्यञ्जनपूर्वकमनुत्तरैश्वर्यप्रख्यापनम् । ततश्च पार्वतीतपश्चर्याद्युत्तरतत्परिणयो-

पयोगिविभूतिप्रदर्शनपुरःसरं मणिस्वर्णादिवृष्टिवृत्तकीर्तनं, तदनु गुणगीतिगाथास्तुत्यादिविधानं, कैलासशिखरं प्रति शिवयोः प्रस्थानादिकीर्तनं च । अनन्तरं विष्णुशिवयोः स्तुतिप्रस्तावनद्वारा तयोरभेदरूपप्रदर्शनपूर्वकमद्वैतज्ञाननिदर्शनम् । ततोऽवशिष्टा बहवः काण्डा भक्त्युपासनायोगधारणामुक्तिफलावाप्त्यादिविषयका वर्तन्ते ॥

सोऽयमेतादृशो ग्रन्थः "लिखितं मया पठिष्यतीश्वरः" इति—न्यायप्रसिद्धानुवृत्त्या काश्मीरिकभाषालिपिरीतिं शुद्धतया अजानानैः सर्वैरेव खण्डशः खण्डशोऽप्यशुद्धरीत्या लिखितोऽभूत्,* मया तु पूर्वोद्दिष्टव्याकरणानुसारिनियमेन शुद्धस्पष्टपदरीत्या लिखित्वा काश्मीरदेशभाषानभिज्ञैरपि शब्दतोऽर्थतश्च निरर्गलमध्येतुं बोद्धुं च सुशको यथा भवेत् प्रतिपदं संस्कृतानुवादात्मकसंक्षिप्तवृत्तियुक्तः समस्कार्यन्ववादि च ॥

अथायं ग्रन्थः पूर्ववर्णितश्रीमच्छ्री जी० ए० ग्रियर्सन-महोदयवरोत्साहेन मुद्रितः प्रकाशितश्च संभवेत्, अनुग्रहीष्यन्ति च गुणग्राहकाः सहृदयसज्जना एतस्य सुस्पष्टगुणस्तोमरसास्वादनचमत्करणसमीक्षणस्वीकरणादिना, सर्वथा संजातसत्फलो भविष्यत्ययमेतादृङ्मत्परिश्रमः इति ॥

काश्मीरिकः पण्डित-मुकुन्दराम-शास्त्री ।

---

* यथा लेखकस्यापि स्वलिखितमध्येतुमसुगममासीत् ।

ERRATA LIST FOR FASC. 1 OF S'IVA PARIṆAYAḤ.

CORRECTIONS.

Page 3, line 18, *read* अवमर्दः
,, 7, ,, 5, ,, भूतानां
,, 9, ,, 2, ,, उन्मोच्य
,, 11, ,, 11, ,, प्रस्फुद्यैव
,, 16, ,, 11, ,, पर्नानिय्
,, 22, ,, 1, ,, ग्वलाबस्
,, 23, ,, 15, ,, संव्युस्वर्णान
,, 30, ,, 20, ,, गाँगल्
,, 33, ,, 16, transfer the comma to after नहि
,, 37, ,, 8, *read* सद्धस्थितिमतौ
,, 44, ,, 13, ,, ŚIVA.
,, 44, ,, 18, ,, ओम्
,, 46, ,, 2, ,, व्यवनन्
,, 48, ,, 8, ,, अंग्रस्
,, 49, ,, 13, ,, हृत्ता
,, 52, ,, 21, ,, द्यान
,, 56, ,, 1, ,, व्यवनन्
,, 57, ,, 9, ,, प्रत्यंशं-सं०
,, 64, ,, last, ,, दिदृयं
,, 70, ,, 12, ,, ग्वसान्

॥ ओं ॥

॥ ओं श्रीगणेशाय विघ्नहर्त्रे नमः ॥

॥ ओं नमो ब्रह्मणे विष्णवे महादेवाय नमः ॥

अथ

शिवपरिणयः प्रारभ्यते ॥

PART I.

1. INVOCATION TO GAṆĒŚA.

सिद्दिदाता छुख् विघ्नहर्तारो

महागणपत च्यान् दारयो ॥ १ ॥

नालि छय् लाल-माल नागिन्द्रहारो

विनायकबल प्रारयो ।

रुद्र-गणन्य्-हन्दि सर्दारो

महागणपत च्यान् दारयो ॥

इन्द्रराज़स् ख्यलि खंतु अन्दकारो

ज़ोरन्-ति गोस् लूर-पारयो ।

म्वकलोवुथन् छुख् चृह् बख्चन्-हारो

महागणपत च्यान् दारयो ॥

हे लम्बोदर हे सर्वव्वपकारो

म्वकलाव् दूमि संसारयो ।

लम्बोदरिथ कंरुथ् आहारो

महागणपत च्यान् दारयो ॥

विघ्नन् कंर्नय् न नमस्कारो

खंद्रस् कंरुथ् वधवारयो ।

गज़म्वख व्वय्यनय् जै-जै-कारो

महागणपत च्यान् दारयो ॥ ५ ॥

पूर्वार्धम् ॥ १ ॥

निष्प्रत्यूहसिद्धये श्रीगणेशं स्तौति ॥ १ ॥

सिद्धिदाता असि हे-विघ्नहर्तः

हे-महागणपते ध्यानं धारयिष्यामि-तव-भोः ॥ १ ॥

गले सन्ति-ते मणि-मालाः हे-नागराजहार

विनायकवलिनाम्नि-भवत्स्तोत्रे प्रतीक्षिष्ये-त्वां-भोः ।

प्रमथाख्यरुद्रगणानां हे-अधिपते

हे-महागणपते ध्यानं धारयिष्यामि-तव-भोः ॥

इन्द्रस्य-राज्ञः यदा आरूढः अन्धकारः

बलानामपि संपन्नस्तस्य विनाशः ।

उन्मोचितस्त्वया-सः, असि त्वं क्षमाशीलः

हे-महागणपते० ॥

हे लम्बोदर हे विश्वोपकारकर्तः

उन्मोचय-नः अस्मात् संसारात् ।

लम्बोदरीनद्याः कृतस्त्वया आहारः

हे-महागणपते० ॥

विष्णुना कृतस्तेन-ते न नमस्कारः

समुद्रस्य कृतस्त्वया अवमर्दः ।

हे-गजमुख भूयात्ते जय-जय-कारः

हे-महागणपते० ॥ ५ ॥

विष्णु-भगवानस् बूज़ुथ् ज़ार-पारो
क्रष्णपिङ्गल ओय् आरयो ।
वक्रतुण्ड बल् कुथ् महाविचारो
महागणपत द्यान् दारयो ॥
आद्यमहाशक्ति-हन्दि आद्यकारो
एकदन्त पत-पत लारयो ।
शिवजी-सन्दि टाठि विघ्ननिवारो
महागणपत द्यान् दारयो ॥
सारिनिय् ब्रौंठ् छ्यय् ख्वड अन्वारो
ज़प-यज्ञ-स्वाहाकारयो ।
विकट-रूप कुख् वेद-ओंकारो
महागणपत द्यान् दारयो ॥
परमा शंख्-चू-हन्दि सेवाकारो
इच्छाशच विस्तारयो ।
बालचन्द्र ज़गतुकु कुख् व्यवहारो
महागणपत द्यान् दारयो ॥
वस्तुर् नालि छिय् रंगि गुल्नारो
चतुर्भुज़ बडि-सरकारयो ।
च्यानि दर्बारय् लब दर्बारो
महागणपत द्यान् दारयो ॥ १० ॥
मन्त्र-नायक शक्ति-अवतारो
पूज़हाय् गणपथ्यारयो ।

विष्णु-भगवतः श्रुतस्त्वया सान्त्वप्रणयः

हे-कृष्णपिङ्गल संभूता-ते करुणा ।

हे-वक्रतुण्ड बलं अस्ति-ते महाविज्ञानरूपम्

हे-महागणपते० ॥

आद्यायाः-महाशक्तेः प्रथमक्रियारूप

हे-एकदन्त अनुधाविष्यामि (सरिष्यामि)-त्वां-भोः ।

शिवस्य वत्सल विघ्नहर्तः

हे-महागणपते० ॥

सर्वेषामेव प्रथमं अस्ति-ते प्रथमः (पूजा-)क्रमः

जप-यज्ञ-स्वाहाकारैः ।

महारूपेण असि वेदानामोंकाररूपः

हे-महागणपते० ॥

परमायाः शक्तेः उपासक

इष्टपुत्र विस्तारयिष्यामि-तव-भोः (त्वदुपासनाम्) ।

चन्द्रमुकुट जगतः असि व्यवहारः

हे-महागणपते० ॥

वस्त्राणि आच्छादितानि सन्ति-ते रागेण अतिरक्तानि

हे-चतुर्भुज महा-सम्राट् ।

त्वदीयेन समाश्रयेणैव लप्स्यामि अधिकारिपदम्

हे-महागणपते० ॥ १० ॥

हे-मन्त्रनायक शक्ति-स्वरूप

पूजयेयं-त्वां गणपतियागनाम्नि-तीर्थे ।

कपर्दिन् कर्त ब्वज़्‌ सोनुय् चारो
महागणपत छ्यान् दारयो ॥
वल्लभा सूत्य् छय् स्वस्वरूपदारो
अयन्-क्यथ् चोर् हथिहारयो ।
बूतन् त राचसन् करान् संहारो
महागणपत छ्यान् दारयो ॥
अविद्याय साज़ दन्द-सूत्य् मारो
मक-सूत्य् पाफ् गाल् वारयो ।
हल त मुसल-सूत्य् क्रूद् दख् न्यवारो
महागणपत छ्यान् दारयो ॥
सिंहयुगवाहन ज़ोरावारो
धूम्रवर्ण संसार-सारयो ।
दूमि बवसर दित बक्यन् तारो
महागणपत छ्यान् दारयो ॥

---

2. INVOCATION OF THE GURU.

शिवनाथ आनन्द-अमृथ् च्यावतम्
सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ्ज़ गाश् ॥ १ ५ ॥
दूति कुख् छारथ् कथ् व्वह् मकानस्
गोमतु कुस् अज्ञानस्-मञ्ज़् ।
अनु कुस् ज़ाञ्-हञ्ज़् वथ् वुछनावतम्
सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ्ज़ गाश् ॥

जटाजूटधारिन् कुरु-नाम अतःपरं अस्माकमेव रक्षोपायम्

हे-महागणपते० ॥

वल्लभा (शक्तिः) सहचारिणी अस्ति-ते स्व(भवत्)स्वरूपधारिणी

हस्तेषु चत्वारि आयुधानि ।

भूतानां च राक्षसानां कुर्वन् संहारम्

हे-महागणपते० ॥

अज्ञानानि अस्माकं दन्तेन घातय

परशुना पापानि घातय समाधानेन ।

हलेन च मुसलेन क्रोधं दुःखं निवारय

हे-महागणपते० ॥

हे-सिंहयुग्मवाहन अतिपराक्रम

धूम्रवर्ण संसारसारभूत ।

अस्मात् भवसरसः देहि-नाम भक्तानां पारगतिम्

हे-महागणपते० ॥ १ ॥

स्वाभिमतनिष्पत्तये सद्गुरुं स्तौति ॥ २ ॥

हे-शिवनाथ आनन्दरूपममृतं पायय-नाम-माम्

हे-सद्गुरो (शिवात्मन्) प्रदर्शय-नाम-मे मोहतमो-मध्यात् प्रकाशम् ॥१५॥

इहैव असि अन्वेषिष्यामि-त्वां कस्मिन् अहं वेश्मनि

गतोऽस्मि अज्ञानस्य-मध्यम् ।

अन्धोऽस्मि प्रदर्शः मार्गं प्रज्ञापयस्व-नाम-माम्

हे सद्गुरो० ॥

वंलुनस् संसारच मायाय
    स्वकलय् च्यानिय् स्वपाय-सूंत्य् ।
दयाय-हूंजूय् नज़राह् नावतम्
    सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ़ गाश् ॥
छुय् काम क्रूद लूब मुह अन्दकारय्
    ममताय-सूंत्य् विस्तारंय् ग्योनु ।
समताय-सूंत्य् दूमि-मञ़ स्वकलावतम्
    सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ़ गाश् ॥
संतोश विचार सत्सङ्ग दर्मय्
    खटनय् आयवम् क्रकर्मय्-सूंत्य् ।
अनिच्छाय परम-गथ् प्रावनावतम्
    सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ़ गाश् ॥
सज्ज़न-घरश् यिम् आसि प्रकृति-पर्
    चिरकालि प्रोवुख् ईश्वर-स्थान् ।
तिमनंय् मञ़्-वाग् आसन् म्य दावतम्
    सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ़ गाश् ॥ २० ॥
अन्दरंय् युस् छुम् आनन्द-मन्दिरंय्
    तंथि-मञ़् करयो योग-पूज़ा ।
उपनिशदन्-हंन्दि सिर् म्यति बावतम्
    सद्-ग्वर हावतम् गटि-मञ़ गाश् ॥
स्वकचार् अंन्दि गोम् गरके-जूवय्
    ज्ववान् छुस् रक्तम् जूवय्-निश् ।

आवृतस्तया-अहं संसारस्य मायया

उन्मोच्यो-ते तवैव (अनुग्रह-) उपायेन ।

दयायाः-एव दृष्टिं विसर्जय-नाम-मयि

हे सद्गुरो० ॥

अस्ति-एव कामेन क्रोधेन लोभेन मोहेन अन्धकारेण

ममतया विस्मृतिः मम ।

समतया (अद्वैतज्ञानेन) अस्मात् (कामादितः) उन्मोचय-नाम-माम्

हे सद्गुरो० ॥

हे-संतोष, हे-विचार, हे-सत्सङ्ग, हे-धर्म

तिरोहिताः संपन्नाः-यूयं-मे कुकर्मणा-एव ।

आकस्मिकत्वेन परमां गतिं प्रापय-नाम-माम्

हे-सद्गुरो० ॥

सच्चरित्रपुरुषाः ये आसन् प्रकृतिपराः (प्रकृतिपुरुषविवेकासक्ताः)

चिरकालेन प्राप्तं-तैः ईश्वर-पदम् ।

तेषामेव मध्ये स्थितिं मे दापय-नाम-मे

हे सद्गुरो० ॥ २० ॥

अन्तरेव यत् अस्ति-मे आनन्दाख्यं-मन्दिरम्

तस्यैव-मध्ये कुर्यां-ते योगेन-पूजाम् ।

उपनिषदां सारान् ममापि प्रकटय-नाम-मे

हे सद्गुरो० ॥

बाल्यं वहिः (निरर्थं) गतं-मे गृहस्य-क्षोभेन

युवा अस्मि रक्त-नाम-मां लोभात् ।

बुज्यर् क्रुह् नज़िदीख् मत मन्दक्रावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥
व्यपदीश-सूतिन् बुछिथंय् चावतम्
  सूत्य् मा श्रासम् कुनि कँह् लीफ् ।
ब्रह्मानन्दसंय्-प्यठ् वार थावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥
ध्यानच् नदियाह् जिर्मल् कॉरिथंय्
  योग-पाञ्जि-सूतिन् वॅरिथंय् छ्यह् ।
व्यय् तन् नावय् च्य् मननावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥
दून्द्रिय् यिम् श्रासि द्रायेम् फॅटिथंय्
  ह्यस् ह्यथ् रॅटिथंय् खॅटिथंय्-पाठि ।
बारि स्वम्बरावतम् क्रुनुय् बनावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥ २५ ॥
ज्ञानकि नियरंय् वार क्रुचरावतम्
  पंपोश् ज़न् फ़्फलनावतम् मन् ।
श्रद्वैत-बाव-सूत्य् पानस् क्रावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥
मूल-तल श्रोसुस् निर्मल् पोञ्जुय्
  व्यवहार-प्रकॅच् कॅलनम् यख् ।
निर्णय-गर्मिय-सूत्य् व्यगलावतम्
  सद्-ग्वर हावतम् गटि-मज़्‌ गाश् ॥

वृद्धत्वम् अस्ति अदूरं मा-नाम लज्जय-नाम-माम्

हे-सद्गुरो० ॥

उपदेशेन उपलक्ष्यैव विसर्जय-नाम-माम्

यह मा-स्वित् स्यात्-मे कुतोऽपि कश्चित् लेपः ।

ब्रह्मानन्दे-एव सुष्ठु स्थापय-नाम-माम्

हे-सद्गुरो० ॥

ध्याननिष्ठारूपां नदीं निर्मलां कृत्वा-एव

योगात्म-जलेन आपूर्णा अस्ति-या ।

(तस्यां) अहमेव तनूं स्नापयेयम् त्वं सान्त्वय-नाम-माम्

हे सद्गुरो० ॥

इन्द्रियाणि यानि आसन् निर्गतानि-मे प्रस्फुटैरव (विषयेषु)

चेतनं गृहीत्वा प्रणष्टैव गूढ-प्रकारेण ।

सर्वाणि संगमयस्व-नाम-मे, एकरूपं संपादयस्व-नाम-माम्

हे-सद्गुरो० ॥ २५ ॥

ज्ञानस्य लोचने-एव सुष्ठु उन्मोचय-नाम-मे

पद्मम् इव विकासय-नाम-मे मनः ।

अद्वैत-भावेन स्वात्मनि उपभुङ्क्ष्व-नाम-माम् (सायुज्यं देहि)

हे-सद्गुरो० ॥

वस्तुतः आसं निर्मल-जल-रूपः

व्यवहारात्म-प्रकृत्या कृतं-तया-मे शीतश्यानत्वम् ।

विचारात्मना-औष्ण्येन विगालय-नाम-माम्

हे-सद्गुरो० ॥

नाव् कुम् क्षण् क्षम् च्याञ्जंय् आगंय्
हावतम् सत्‌चित्-आकाशंय् ।
संसारस्-मञ्ज़् पुश मत पावतम्
सद्-स्वर हावतम् गटि-मञ्ज़ गाश् ॥ २ ॥

---

3. THE CREATION OF THE UNIVERSE, AND BIRTH OF UMĀ. HER MARRIAGE TO ŚIVA.

ओंकार-रूपस् शरने आय
ओं नमः शिवाय कर् ॥ १९ ॥
परमात्मा युस् कुह् परमानन्दंय्
तमिसंय् कुह् स्वच्छन्दंय् नाव् ।
स्वच्छन्दस् निश माया द्राय
ओं नमः शिवाय कर् ॥ २० ॥
माया ईश्वर-इच्छा ज़ानंय्
तमि-मञ्ज़ विष्णु भगवानंय् द्राव् ।
ब्रह्मा व्वपदोव् विष्णु-मायाय
ओं नमः शिवाय कर् ॥
ब्रह्म-बदि स्वग-सान् नगर-काण्डंय्
बोह् संसार् ब्रह्माण्डंय् छाय् ।
पैद-करि ब्रह्मा-मञ्ज़ इच्छाय
ओं नमः शिवाय कर् ॥

नाम अस्ति-मे कृष्ण-इति, अस्ति-मे तवैव आशा

प्रदर्शय-नाम-मे सच्चिदाकाशस्वरूपम् ।

संसारस्य-मध्ये अपर्याप्तता (हीनतां) मा-नाम आपातय-नाम-मे

हे सद्गुरो० ॥ २ ॥

श्री-उमायाः प्रादुर्भावं विवक्षुस्तावज्जगदुत्पत्तिं संक्षेपेण विवृणोति ॥ ३ ॥

ओंकारात्मानं (परमशिवं) शरणम् आगताः-वयम्

ओं नमः शिवायेति कुरु (नित्यमुच्चारयेत्यर्थः) ॥ २९ ॥

परमात्मा यः अस्ति परमानन्दरूपः

तस्यैव अस्ति स्वच्छन्दात्मेति नाम ।

स्वच्छन्दस्य सकाशात् माया निर्गता

ओं नमः० ॥ ३० ॥

मायाम् ईश्वरेच्छां जानीहि

तन्-मध्यात् श्रीविष्णुः भगवानेव निर्गतः ।

ब्रह्मा उत्पादितः विष्णु-मायया

ओं नमः० ॥

लक्षशः युगैः-सह नगर-(भुवन-)समूहाः (भूरादिचतुर्दशभुवनानि)

सर्वः संसारः ब्रह्माण्डानि गृहीत्वा (तैः सह) ।

उत्पादिताः ब्रह्मणः इच्छया

ओं नमः० ॥

दक्ष-प्रज़ापथ् ग्वड व्यपदोवुन्
    ज़गतुकु होवुन् तस् व्यवहार् ।
वार्याह् ज़ायेय तस् कन्याय
    ओं नमः शिवाय कर् ॥
तिमनंय् मञ्ज़ अख् कोराह् ज़ायस्
    भगवथ्-माया गर चायस् ।
नाव-किनि ज़न्म् ह्यंतु माज्य उमाय
    ओं नमः शिवाय कर् ॥
तस् माज्य मालिस् छुह् जय-जय-कारंय्
    तस् छिङ् न बक्षावारंय् काँह् ।
यंमि-सन्दि गरि दूकू कन्या ज़ाय
    ओं नमः शिवाय कर् ॥ २५ ॥
ब्रह्म-च्छंपु देवलूकुकु सर्दारंय्
    तप-च्छंपु बडि आदिकारंय् सान् ।
यस् दूकू दया कंरू दयाय
    ओं नमः शिवाय कर् ॥
त्रैलोक्यनाथस् त्रिभुवनसारस्
    परमशिवस् गङ्गाधरस् ।
सथ् कुमारी वागनि आथ
    ओं नमः शिवाय कर् ॥
सतोवुह् कोर्य तस् पथ्-कुन् आसस्
    विवाह् कंरनख् चन्द्रमस् सूंत्य्

दक्षप्रजापतिः प्रथमम् उत्पादितस्तेन

जगतः प्रदर्शितस्तेन तस्मै व्यवहारः ।

अनेकाः जाताः तस्य कन्याः

ओं नमः० ॥

तासामेव मध्यात् एका कन्या जाता-तस्य

(या) भगवन्माया गृहं प्रविष्टा-तस्य ।

(अर्थतः) नाम्ना जन्म गृहीतं मात्रा उमया

ओं नमः० ॥

तस्याः मातुः पितुः अस्ति जयजय-कारः

तस्य सदृशः न भाग्यशाली कश्चित् ।

यस्य गृहे ईदृशी कन्या जाता

ओं नमः० ॥ ३५ ॥

ब्रह्मर्षिः देवलोकस्य नायकः

तपर्षिषु महता अधिकारेणैव संयुक्तः ।

यस्य ईदृशी दया कृता महामायया

ओं नमः० ॥

त्रैलोक्यनाथाय त्रिभुवनसाराय

परमशिवाय गङ्गाधराय ।

सैव कन्या विवाहे समागता

ओं नमः० ॥

सप्तविंशतिः (अन्याः) कन्याः तस्य अवशिष्टाः आसँस्तस्य

विवाहः कृतस्तेन-तासां चन्द्रमसा सह ।

साथ् नचन् छ्यय् तिम ताराय
 ओं नमः शिवाय कर् ॥

उमा-रुद्रस् कुह् नमस्कारय्
 शिव-शक्ति-रूप युस् कुह् सर्व-व्यपकार् ।

विवाह् करुहस् लोल त माय
 ओं नमः शिवाय कर् ॥

प्रज़ापथ् गौव् मन सावदानय्
 य्यलि शिवजी मनिदानय् आस्

दंपुनस् कन् थव् म्याज़ लीलाय
 ओं नमः शिवाय कर् ॥ ४० ॥

पननिय् द्वख् स्वख् पनन्यन् वायन्
 वननिय् सायनय् लाज़िम् क्षिय् ।

तंमि तिह् बोज़नाविय् पनंनि हंसाय
 ओं नमः शिवाय कर् ॥

व्वद् म्याज़् वातिय् योरंय् योरंय्
 तोरंय् तोरंय् सोरुय् च़्य् ।

इति योर् कृष्णस् म्य कर् व्वपाय
 ओं नमः शिवाय कर् ॥

---

4. DAKṢA, REJOICING OVER UMĀ'S MARRIAGE WITH ŚIVA, ADDRESSES HIS RELATIONS.

सावदान मन कुम् परमानन्द्
 शिवनाथ् सांपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥ ४२ ॥

मुहूर्तरूपाः नक्षत्राणि (च) सन्ति-हि ताः ताराः (अश्विन्याद्याः)

ओं नमः० ॥

उमाशक्त्यभिन्नरुद्राय अस्ति नमस्कारः

शिव-शक्ति-रूपेण यः अस्ति सर्वोपकारकः ।

विवाहः कृतस्तैस्तस्याः भक्त्या च प्रेम्णा

ओं नमः० ॥

दक्ष-प्रजापतिः संपन्नः मनसा आनन्दपूर्णः

यदा श्रीशिवः संनिधिं आगतम्-तस्य ।

कथितं-तेन-तस्मै कर्णे निधेहि मदीयां (मत्कृतां) स्तुतिम्

ओं नमः० ॥ ४० ॥

स्वकीयानि दुःखानि सुखानि (च) स्वकीयेभ्यः भ्रातृभ्यः (बन्धुभ्यः)

कथनीयानि सर्वेषामेव आवश्यकाः सन्ति-हि ।

तेन तद्वृत्तं संश्राविताः स्वकीयाः सहस्थितयः

ओं नमः० ॥

बुद्धिः मदीया प्राप्स्यति यत्र यत्रैव

तत्र तत्रैव सर्वमेव त्वमेव ।

अतः परं कृपास्य मे कुरु रक्षोपायम्

ओं नमः० ॥ ३ ॥

दक्षस्योक्तिः स्वसंबन्धिनः प्रति ॥ ४ ॥

समाहितेन मनसा अस्ति-मे परमानन्दः

श्रीशिवः संपन्नः-मे बान्धवः च बन्धुः ॥ ४२ ॥

सर ज़न् क्रलुमंतु कुस् पंपोश्
    व्यकच्यारस् कुम् आमंतु बोश् ।
तोश्नान् तोश्नान् कुस् व्वह् प्रसन्द्
    शिवनाथ् सांँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
अमि श्रीगङ्गादरन् ग्वसांञि
    स्वयंवर वंछ्न् कन्या स्यांञ् ।
आपरस् प्रीम-सूंत्य् दद-बत-कन्द्
    शिवनाथ् सांँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥ ४५ ॥
तसज़्य मायाय ब्बद् वातिय् न सांञ्
    नय् सय् ब्रह्मा विष्णन् ज़ांञ् ।
नय् कुस् ग्वड तय् नय् कुस् अन्द्
    शिवनाथ् सांँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
अय् कर्पूर गौरम तने
    मुश्कांच् कीर्तना कुस् सन वने ।
यिवान् कैंचाह् क्यस् सौगन्द्
    शिवनाथ् सांँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
सुय् ब्रह्मा त विष्णु मानुन्
    ज़गतुकु ईश्वर् सुय् ज़ानुन् ।
सुय् अगूर् त सुय् स्वच्छन्द्
    शिवनाथ् सांँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
अबोद बक्य् क्यय् तसंज़्य् ज़ान्
    सुय् कुय् मन् त सुय् कुय् प्रान् ।

सरसः इव प्रफुल्लः अस्मि पद्मः

बाल्यस्य (बाल्यावस्थावत्) अस्ति-मे आगतः अत्यादरः ।

संतुष्यन् संतुष्यन् अस्मि अहं प्रसन्नः

श्रीशिवः० ॥

अनेन श्रीगङ्गाधरेण योगेन्द्रेण

स्वयंवरेण वृता-तेन (यत्) कन्या मम ।

हस्तेन-भोजयिष्यामि-असुं अतिभक्त्या दधियुक्तान्नं फाणितम्

श्रीशिवः० ॥ ४५ ॥

तस्य मायायां बुद्धिः प्राप्स्यति न अस्माकम्

नैव सा ब्रह्मणा विष्णुना (च) ज्ञाता ।

नैव अस्ति-तस्याः आदिः च नैव अस्ति-तस्याः अन्तः

श्रीशिवः० ॥

अस्याः कर्पूरवत् गौररूपायाः तन्वाः

सुगन्धस्य वर्णनां कः नाम कथयिष्यति ।

संपद्यमाना कियती अस्त्यस्याः सुगन्धततिः

श्रीशिवः० ॥

स-एव ब्रह्मा च विष्णुः मन्तव्यः

जगतः ईश्वरः स-एव ज्ञातव्यः ।

स-एव अघोरेश्वरः च स-एव स्वच्छन्दः

श्रीशिवः० ॥

भेदरहिता भक्तिः अस्ति-हि तस्यैव ज्ञानम्

स-एव अस्ति-हि मनः च स-एव अस्ति-हि प्राणः ।

सुय् मेरि श्रोशद् शास्त्र् मन्द्
  शिवनाथ् साँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
सुय् कुय् शास्त्र् वेद-सागर्
  सुय् कुय् श्रासवुनु विद्यादर् ।
सुय् कुय् सार् श्रों-कारकु ब्यन्द्
  शिवनाथ् साँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥ ५० ॥
लछ्य-बदि ज़ोल त प्रियम-सूंत्य्
  ज़प तप यज्ञ दर्म कर्म-सूंत्य् ।
पोश-पूज़् क्रिथ् ज़ुव् तस् बन्द्
  शिवनाथ् साँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥
कष्ण फिर् म काळ्य् कर् म ताळ्य्
  तिथ-पाठि पूज़ाय दाळ्य् कर् ।
यिथ प्रशपदन्तन् लागिनस् दन्द्
  शिवनाथ् साँपनुम् बान्दव् त बन्द् ॥ ५१ ॥

---

5. THE WEDDING-JOURNEY OF ŚIVA AND UMĀ TO KAILĀSA.

राज़न् खान्दर् ब्यखि म्यकलोवुय्
  परम-शंबूचू गौव् लछ्यनोवुय् ह्वय् ॥ ५२ ॥
पम्पोशकि-पाठि फ़्रोलु संसारय्
  ज़गतस् नवु बहारय् श्राव् जान् ।
श्ररिञ्ज-पोशम् गौव् ह्वय् न्योवुय्
  परम-शंबूचू गौव् लछ्यनोवुय् ह्वय् ॥

स-एव निर्गमिष्यति श्रोषधरूपः शास्त्राणि मथ्यन्तां (सारभूतः)

श्रीशिवः० ॥

स-एव अस्ति-हि शास्त्रं वेदविद्या-समुद्रः

स-एव अस्ति-हि संभवन् विद्याधरः ।

स-एव अस्ति-हि सारः प्रणवस्य बिन्दुरूपः

श्रीशिवः० ॥ ५० ॥

लक्षवारं भक्त्या च प्रेम्णा

जपेन तपसा यज्ञेन धर्मेण कर्मणा ।

पुष्पादिपूजां कृत्वा स्वात्मानं तस्मै उपहारी-कुरु

श्रीशिवः० ॥

(स्वात्मानं प्रत्यालापः) हे-कृष्ण पर्यावर्तय मा ग्रीवाम्, कुरु मा [विलम्बम्

तथैव पूजायां धैर्यं कुरु ।

यथा पुष्पदन्तेन समर्पिताः (पुष्पार्थं) दन्ताः

श्रीशिवः० ॥ ४ ॥

अथ श्रीशिवस्योमया सह कैलासं प्रति प्रस्थितिं विवृणोति ॥ ५ ॥

राज्ञा (दक्षेण) उत्सवः यदा समापितः

परमशक्तिं गतः लक्ष(अनन्त)नामा गृहीत्वा ॥ ५३ ॥

पद्मवत् विकासमागतः संसारः (सर्वलोकः)

जगति नवः वसन्तसमयः (इव) आगतः शोभनः ।

(अरिज्) पुष्पविशेषं गतः गृहीत्वा स्थलपद्मः

परम० ॥

गुलाबस् तय् आरवलि म्युलु गौव्
दिल् गौव् मौलिथ् ह्रदुख् न ब्यन् ।
यंम्बंज़लि-हंन्दु रङ्ग् खम्बलन् प्रोवुय्
परम-ग्रंखंचु गौव् लच्चनोवुय् ह्यय् ॥ ५५ ॥

ह्रहवंरि गरि सुय् वारय्-कारय्
परमाकृन-व्यवहारय् मान् ।
हमि ह्यहरस् ह्यय् रख्सय् द्रोवुय्
परम-ग्रंखंचु गौव् लच्चनोवुय् ह्यय् ॥

उमा-रुद्र् कुख् अस्य न्यय् वासन्
निष्कल मन् कर्त आसनदार् ।
ह्रदयुकु पम्पोश् अस्य वथरोवुय्
परम-ग्रंखंचु गौव् लच्चनोवुय् ह्यय् ॥

तस् निश क्याह् कुय् वस्त्र् त जामय्
विरक्य् कुय् निष्कामय्-संत्य् ।
निदान्-अवदन्-हंन्दु खन-सोवुय्
परम-ग्रंखंचु गौव् लच्चनोवुय् ह्यय् ॥

तस् निश क्याह् गय लछ्मी त दारंय्
युस् आसि लूव-अन्दकारय्-रंसु ।
ब्रह्मा विष्णंय् यंमि व्यपदोवुय्
परम-ग्रंखंचु गौव् लच्चनोवुय् ह्यय् ॥

तस् निश क्याह् कुय् गण्डुनु त क्रावुनु
यस्-निश द्राय महामाया ।

पुष्पविशेषस्य च पुष्पविशेषेण संगमः जातः

मनः गतं संमेलनं, अवशिष्टस्तयोः न भेदः ।

पुष्पविशेषस्य रागः पुष्पविशेषेण प्राप्तः

परम० ॥ ५५ ॥

श्वशुरसंबन्धिनि गृहे सः प्रसन्नतया

द्विरागमनव्यवहारेण संयुक्तः ।

श्वश्वाः श्वशुरात् गृहीत्वा गमनाज्ञां निर्गतः

परम० ॥

उमारुद्रः असि अस्माकं नित्यं भासमानः

निर्वासनं मनः कुरु-नाम (नः) आधारयुक्तम् ।

हृदयस्य पद्मं अस्माभिः आस्तृतम्

परम० ॥

तस्य निकटे किं-नाम अस्ति वस्त्रं च चोलः

विरागी अस्ति गतस्पृहत्वेन ।

असंख्यार्बुदपरार्धसंख्य स्वर्णेन-आढ्यः

परम० ॥

तस्य समीपे किं-नाम भवन्ति धनानि च द्रव्याणि

यः स्यात् लोभान्धकारेण-रहितः ।

ब्रह्मा विष्णुः (च) येन उत्पादितः

परम० ॥

तस्य समीपे किं-नाम अस्ति आभूषणं च तदुपभोगः

यस्मात् निर्गता महामाया ।

त्रैलोक्य् यंमि ईश्वंरि व्युदोवुय्
    परम-शंख्वंचू गौव् लच्छनोवुय् ह्यथ् ॥ ६० ॥
ज़ाङ्-हङ्य लर्य छ्यय् मासवञ हेरय्
    क्षण्स् न्य फेरय्-निश म्वकलाव् ।
ह्यंर् खारम् क्रुम् म्वङ्गुकु पोवुय्
    परम-शंख्वंचू गौव् लच्छनोवुय् ह्यथ् ॥ ५ ॥

---

6. DAKṢA VISITS ŚIVA AND THE GODS IN KAILĀSA, AND IS NOT RECEIVED BY ŚIVA WITH THE RESPECT WHICH HE CONSIDERS TO BE HIS DUE. DAKṢA'S WRATH. HE DETERMINES TO INVITE ALL THE GODS EXCEPT ŚIVA TO HIS SACRIFICE.

उमारुद्रस् त्रिवुवनसारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥ ६२ ॥
कैलासस् प्यठ् चमा-करवुनु
    उमा-देविय ह्यथ् ब्यखि गौव् ।
वैकुण्ठ सांपंनु तय् क्रह-सारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥
दक्ष अकि आंसिय् त्रयवय् कारन्
    वीद् व्यस्तारन् दौवता ह्यय् ।
समेमंति आंसिय् मञ्ज़ स्वर्गद्वारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥
दक्ष-प्रज़ापथ् मनकामनाय
    तंतु वोतु दर्म-सबाय मञ्ज़ ।

त्रैलोक्यं येन परमेश्वरेण उत्पादितम्

परम० ॥ ६० ॥

ज्ञानरूपायाः शालायाः सन्ति सहस्रशः अधिरोहिण्यः

कृष्णां मां विपर्ययात् उन्मोचय ।

ऊर्ध्व-धाम आरोपय-माम्, अस्ति-मे (इदं) प्रथमं सोपानमेव

परम० ॥ ५ ॥

नाकलोके देवानां सभाविधानकथनपुरःसरं दक्षं प्रति क्रोधाविर्भावं शिवस्य प्रक्रामति ॥ ६ ॥

उमामहेश्वरस्य त्रिभुवनसारस्य

मनसा (निर्विकल्पेन) धारणया धारयिष्यामि-तस्य ध्यानम् ॥ ६२ ॥

कैलासपर्वतं प्रति क्षमाशीलः

उमा-देवीं गृहीत्वा यदा गतः ।

(शोभया) वैकुण्ठधाम-इव संपन्नं तस्मिन् पर्वतराजे

मनसा० ॥

दिवसे एकस्मिन् आसन् त्रय-एव कारणात्मानः (ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः)

वेदं वितन्वन्तः देवताभिः सह ।

समवेताः आसन् मध्ये स्वर्गलोकस्य

मनसा० ॥

दक्षप्रजापतिः स्वाभीष्टाय

तत्र प्राप्तः धर्मसभायाः मध्ये ।

सारिय् व्यॆथि तस् जै-जै-कारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥ ६५ ॥

गोमॆतु मञ़् ओसु मोह-अन्दकारस्
    शिवनाथन् तोर कॆह्नस् न कथ् ।
वुठ् मुच़रोव्नस् न नमस्कारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

कह्नु ओसु पानय् औनिराकारस्
    अद छुननोवुनस् मायाज़ाल् ।
व्वडनोवुन् मञ़् मोह-अन्दकारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

व्वज़ॆलुय् बुथु गोस् थियु आसि नारस्
    ज़िनि-अम्बारस् ह्यॆतनस् यॆह् ।
क्रूद-स्वख् गोस् थियु कालसंहारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

वननि लॆगु पानस्-सॆत्य् ओसु शोदय्
    मोदय् वोलुनस् दीवन् मञ़् ।
दति-योर् लग व्वञ़् असिकिस् चारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

वार-पाठि यज्ञाह् व्वञ़् व्वह् बनावय्
    दुछ़ाय प्रथम बावनाय सान् ।
पथ्-कुन् नावाह् थव संसारस्
    मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥ ७० ॥

सर्व-एव उत्थिताः तस्मै जयजय-कारोक्त्यै (अभ्युत्थानाय)

मनसा ॥ ६५ ॥

गतः मध्ये आसीत् मोहान्धकारस्य

श्रीशिवेन (स्वयं) प्रत्युत्तरेण कृतस्तेन-तस्मै न वृत्तादिप्रश्नालापः ।

(प्रथममेव दक्षेण कृतेऽपि नमस्कारे) ओष्ठौ उद्घाटितौ-तेन-तस्मै न नमस्काराय

मनसा० ॥

कर्तव्यं आसीत् स्वयमेव निराकारस्य (तस्य)

अतः निपातितं-तेन-तस्मै मायाजालम् ।

निमज्जितः-सः मध्ये मोहान्धकारस्य

मनसा० ॥

प्रज्वलं मुखं संपन्नं-तस्य (दक्षस्य) यथा स्यात् अग्नेः

काष्ठकूटस्य (इव) समुद्गता-तेन-तस्य हेतिः ।

क्रोधाविष्टं-मुखं संपन्नं-तस्य यथा कालसंहारस्य

मनसा० ॥

कथयितुं प्रवृत्तः आत्मना-सह (स्वगतं) आसीत् मोहमत्तः

मानात् भ्रंशितो-ऽनेनाहं देवानां मध्ये ।

इतः-परं प्रवर्तयिष्यामि अतः अस्य प्रत्युपायम् (प्रतिक्रियाम्)

मनसा० ॥

शोभनतया यज्ञमेकम् अतः अहं संपादयिष्यामि

अभीष्टेन प्रेम्णा भावनया सह ।

पुरस्तात् नामधेयं (कीर्तिं) स्थापयिष्यामि संसारे

मनसा० ॥ ७० ॥

ब्रह्मा विष्णस् दीवौ सानय्

सनिदानय् कर आवाहन् ।

फकथ् करन गङ्गादारस्

मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

दूति-योर् पथ्-कुन् व्यज़् यिम् आसन्

तिम् तस् बासन्न यज्ञस् मज़् ।

अननस्न ज़प-यज्ञकिस् व्यवहारस्

मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

व्यति मन्दछोवुनस् सुति मन्दछावन्

ठठ-पाठि कथ् पावनावन् याद् ।

अद गछ़ पननिस् कारस् त बारस्

मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

द्यय् गंज़्रोवुन् ज्यग् सपदोवुन्

सारिनिय् वननोवुन् सालस् ।

दंपुनख् दंपिज़िन बस्मादारस्

मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥

कृष्ण थियथ-तिथ गरि गरि शिव शिव कर्

अनुबव-बाव-किनि द्यव तोठिय् ।

शरन् गछ़ुन् गछ़ि चन्द्रकलादारस्

मन-किनि दारनाय दारस् द्यान् ॥ ७५ ॥ ६ ॥

ब्रह्मणो विष्णोश्च देवैः सह

सांनिध्येन करिष्यामि आह्वानम् ।

केवलं करिष्यामि-न गङ्गाधरस्य

मनसा० ॥

इतः-परं पुरःकाले अतः ये भवेयुः

ते तस्य (शिवस्य) दृष्टिगोचरा-न-भवेयुः यज्ञस्य मध्ये (यज्ञकर्तॄन् न [द्रक्ष्यति) ।

आनयिष्यन्ति-तं-न जपस्य-यज्ञस्य व्यवहारे

मनसा० ॥

अहमपि क्षेपितस्तेनाहं, तमपि क्षेपयिष्यामि-तम्

उपहासपूर्वं वृत्तं स्मारयिष्यामि-तम् ।

ततः गमिष्यामि स्वकीयस्य कार्यस्य च व्यवहारस्य (करणार्थम्)

मनसा० ॥

इदमेव संकलितं-तेन, यज्ञः संपादितस्तेन

सर्वे-एव आकारिताः निमन्त्रणाय (निमन्त्रिताः) ।

कथितं-तेन-तेभ्यः (दूतेभ्यः) वक्तव्यं-न (निमन्त्रणं) भस्मधारिणे

मनसा० ॥

(स्वं-प्रत्यालापः ग्रन्थकर्तुः) हे-कृष्ण-नामधेय यथा-तथा प्रतिक्षणं शिव-शिवेति [कुरु

अनुभव-भावेन कदाचित् तोष्यति-त्वाम् ।

शरणं गन्तव्यं चन्द्रकलाधरम्

मनसा० ॥ ७५ ॥ ६ ॥

---

7. THE GODS COME TO DAKṢA'S SACRIFICE. DĒVĪ GOES TO IT WITHOUT INVITATION AND ASKS WHY ŚIVA IS NOT INVITED. DAKṢA GIVES AN INSULTING REPLY. SHE CASTS HERSELF INTO THE SACRIFICIAL FIRE.

दक्ष-प्रज़ापतनिस् यज्ञस् तय्
देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥ ७६ ॥
आवाहन् गौव् ब्रह्मलोकस् तय्
ब्रह्मा विष्णुभगवान् ह्यथ् आव् ।
सत-ऋ॑षि तति आ॑सि वीद् परनस् तय्
देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥
अ॑न्दि-अ॑न्दि तिम् य्यलि बौ॑ठि यज्ञस् तय्
दक्ष-प्रज़ापतन॑य् द॑पुनख् ।
आवाहन् क॑रिज़िन शिवस् तय्
देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥
शिव्जी ओसु प्यठ् कैलासस् तय्
माज्य-भवाज़-जुन् लं॑गु वनने ।
दपनि कोन आव् अस्य काँह् सालस् तय्
देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥
माज्य-भवाज़ फौ॑रिथ् द॑पुनस् तय्
आस्यख् व्यवहार॑न् गाङ्गख् ।
पन॑नि छिख् पत निन् आस्यखन ह्यस् तय्
देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥ ८० ॥
देविय दमि-रङ्ग य्यलि व॑नुनस् तय्
क्रूप क॑ह् ईश्वरन् गौव् य॑च काल ।

दक्षस्य यज्ञं प्रति देवानामावाहनं श्रीशिवस्यानाहूत्या-त्मानादरवृत्तं विवृणोति ॥ ७ ॥

दक्षप्रजापतेः यज्ञे नाम

देवाः आगताः पुष्पवृन्तानि गृहीत्वा ॥ ७६ ॥

आह्वानं गतं (संभूतं) ब्रह्मलोकस्य नाम

ब्रह्मा विष्णुभगवन्तं सहकृत्वा आगतः ।

सप्तर्षयः तत्र आसन् वेदं अधीयानाः नाम

देवाः० ॥

परितः ते यदा निविष्टाः यज्ञस्य नाम

दक्ष-प्रजापतिनैव कथितं-तेन-तेभ्यः ।

आह्वानं कुर्यान्न श्रीशिवस्य नाम

देवाः० ॥

श्रीशिवः आसीत् पृष्ठे कैलासस्य नाम

जगन्मातरं-भवानीं-प्रति प्रवृत्तः वक्तुम् ।

कथयितुं कुतो-न आगतः आवयोः कश्चित् निमन्त्रणं नाम

देवाः० ॥

जगन्मात्रा-भवान्या प्रत्युत्तरं कथितं-तया-तस्मै नाम

स्यात्तेषां व्यवहारस्य व्याकुलता ।

स्वकीयाः स्मः-तेषां, पश्चात् नयिष्यन्ति (नः) स्यात्तेषां-न समाधानं नाम

देवाः० ॥ ८० ॥

देव्या एतादृक्प्रकारेण यदा कथितं-तया-तस्मै नाम

मौनं कृतं ईश्वरेण, व्यतीतः अतिकालः ।

तोर काँह् दपनि आख्न आँखि तिम् मस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥

अद दपु देविय शिवनायस् तय्

ख्वर-गर माख्युनु दपन रंसुय् ।

गङ्नुय् वंनुव लछ्य मज़् वीदस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥

ब्वति गङ् ऐब् क्याह् कुम् गङ्नस् तय्

पनुनुय् गर लोल-माख्युनु कुम् ।

वंनिथय् गय रुख्सथ् ह्यथ् तस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥

मायाय-हंन्दिसय् ज़म्पानस् तय्

खंचू सूत्य् ओसुस् नन्दिकेश्वर् ।

कहरी-कनि शक्तिय् आसस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥

सख-सान् वाचू व्यखि तय् थानस् तय्

ब्रोंठ काँह् द्रास् नत बोज़न-आस् ।

क्याह्-ताज़् गोस कुख् सोनु व्वन्दस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥ ८५ ॥

स्वंदुय् गय खंचू प्यठ् होमस् तय्

वननि लंजू प्रज़ापतसंय् कुन् ।

च्यानि साख रंसुय् पान आयस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यय् ॥

तेभ्यः (सकाशात्) कश्चित् वक्तुं आगतस्तेभ्यः-न, आसन् ते मोहमत्ताः नाम

देवाः० ॥

ततः कथितं देव्या श्रीशिवाय नाम

गुरुगृहं पितृगृहं आह्वानं विनैव ।

गन्तव्यमेव कथितं (अनुशिष्टं)-युष्माभिः युष्माभिः मध्ये वेदस्य नाम

देवाः० ॥

अहमपि गमिष्यामि, दोषः किंविधः अस्ति-मे गमने नाम

स्वकीयमेव गृहं प्रेमपात्रभूतं-पितृगृहं अस्ति-मे ।

कथयित्वा गता गमनाज्ञां गृहीत्वा तस्मात् नाम

देवाः० ॥

मायात्मिकां (अनर्घरत्नभरितां वा) शिविकां नाम

आरूढा सहयाता आसीत् नन्दिकेश्वरः ।

वाहकरूपाः शक्तयः आसन्-तस्याः नाम

देवाः० ॥

सुखोपेता प्राप्ता यदा तत् स्थानं नाम

पुरः (प्रत्यभ्युत्थानाय, कश्चित् निर्गतः नहि अनुमितं-(च)-तया ।

कश्चिन्नाम व्यलीकः अस्ति-अमीषां अस्माकं, मनसि इति

देवाः० ॥ ८५ ॥

निरर्गलं गता, आरूढा प्रति होमं (यज्ञसभायां) नाम

वक्तुं प्रवृत्ता दक्षप्रजापतिं प्रति ।

त्वदीयेन निमन्त्रणेन विनैव स्वयं आगताहं नाम

देवाः० ॥

है-है क्याज़ि गोख् मज़्-मोहस् तय्

मंश्रोव्थन् च्य् ज़गदीश्वर् ।

आवाहन् इति कोन कंरुवस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

प्रज़ापतनंय् तोर दंपुनस् तय्

कस् स्वरमंतिसंय् संन्यासस् ।

न्यथनंनिसंय् कल-माल नालि क्यस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

सालस् अनहान् राज़-रङ्गस् तय्

मन्दछाविहेम् न्यति सार्धनंय् मज़् ।

शर्मन्द करिहेम् मज़् मारकस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

सर्पंस्वसाज़िस् कालकण्ठस् तय्

व्यहन्-ज्याय् क्यस् शिमशानन् प्यठ् ।

ठण्डायाह् च्यथ् आसान् कुह् मस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥ ९० ॥

देविय दंपुनस् वनान्-कुख् कस् तय्

सुय् कुय् आसवुनु त्रिभुवन-सार् ।

अमि कथि नाश् व्वज़् पज़िय् बननस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

दूह् बूज़िथ् ताज़् गय मज़् क्रूदस् तय्

अम्बर पद-स्तंत्य् ह्यंचूनस् यंह् ।

महाञ्छोकः, कुतः गतस्त्वं मोहमध्यं नाम

(यतः) विस्मारितस्त्वया-सः त्वया जगदीश्वरः-शिवः ।

आवाहनं इह कुतो-न कृतं-युष्माभिस्तस्य नाम

देवाः० ॥

प्रजापतिना प्रत्युत्तरं कथितं-तेन-तस्यै नाम

कस्य भस्ममलिनाङ्गस्य संन्यासिनः ? ।

नग्नस्य (यस्य) कपालमालाः कण्ठ सन्ति-तस्य नाम

देवाः० ॥

निमन्त्र्य आनयिष्यामि-तं (चेत्) राज-मण्डपे नाम

अलज्जयिष्यद्मां मामपि सर्वेषामेव मध्ये ।

लज्जितं अकरिष्यद्मां मध्ये सत्संसदि नाम

देवाः० ॥

व्यालग्राहिरूपिणः कालकण्ठस्य नाम

निवास-स्थानं अस्ति-यस्य श्मशानानां पृष्ठे ।

भङ्गारसं पीत्वा वर्तमानः अस्ति प्रमत्तः नाम

देवाः० ॥ ९० ॥

महादेव्या प्रत्युक्तं-तया-तस्मै, कथयतु-असि कस्य नाम

स-एव अस्ति भवतु त्रिभुवन-सार-रूपः ।

अनेन कथनेन विनाशः अतोऽनन्तरं योग्योऽस्ति-ते भवितुं नाम

देवाः० ॥

एतत् (पूर्वोक्तं दक्षस्य) श्रुत्वा तावत् गता मध्ये क्रोधस्य नाम

रूक्ष-पद-वाक्येन उद्गतेव-तस्याः ज्वाला ।

जै व्यवनस् ज्वालमुख-रूपस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

ज्वालाय-रूपस् पूज़् करहस् तय्

कृष्ण् वनि लीला बोज्यस् सय् ।

शिवि छय् आसवञ् रछान् ज़गतस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥

शर्वायस् दुख-शमनायस् तय्

शक्ति-रूफ् दारिथ् सूत्य्-सूत्य् छय् ।

शरने यिम नम प्यम पायस् तय्

देवता आय् पोश-दस्तय् ह्यथ् ॥ ७ ॥

---

8. PRAISE OF DĒVĪ UNDER THE FORM OF JWĀLĀ.

शिव् खस पोश-पूज़् कर ज्वालाय

महामायाय जै-जै-कार् ॥ ८५ ॥

महाविद्याय ज़गन्मातायः

महालक्ष्मिय शिवप्रियाय ।

विष्णुमायाय सर्वसिद्दिदाय

महामायाय जै-जै-कार् ॥

समयाह् अख् आसु क़ाडनि द्राय्

ज्वालाय-रूपस् विष्णु-ब्रह्मा ।

जयकारः भूयात्तस्याः ज्वालामुखी-रूपायाः नाम

देवाः० ॥

ज्वाला-रूपायाः पूजां कुर्यां तस्याः नाम

कृपाः* कथयिष्यति वृत्तस्तुतीः श्रोष्यति-ताः सैव ।

शिव्-नाम्नि-क्षेत्रे (यास्ति) वर्तमाना पालयन्ती-सा जगत् नाम

देवाः० ॥

शर्वाय-इति-नाम-चिन्त्याय दुःखशमनायेति-भक्तकीर्तनीयनाम्ने नाम

(या) शक्ति-रूपं धृत्वा सहस्थितिमती अस्ति (यस्य) ।

शरणं आगमिष्यामि नंस्यामि पतिष्यामि रक्षास्मृतौ नाम

देवाः० ॥ ७ ॥

अतःपरं श्रीदेव्या ज्वालारूपायाः स्तुतिरियम् ॥ ८ ॥

शिवाख्य-प्रदेशं (गमिष्यामि) आरोक्ष्यामि (तत्पर्वतं) पुष्पपूजां करिष्यामि [ज्वालायाः

(तस्या) महामायात्मिकायाः जयकारो (-ऽस्तु) ॥ ९५ ॥

महाविद्यात्मिकायाः जगन्मातुः

महालक्ष्म्याः शिवप्रियायाः ।

विष्णुमायायाः सर्वसिद्धिदायाः

महामायायाः० ॥

समयः एकः (पूर्वकालिकः) आसीत्, अन्वेष्टुं निर्गतौ

ज्वाला-रूपस्य (यस्य) विष्णुर्ब्रह्मा (-च) ।

---

* स्वात्मानं प्रति कटाक्षीकृत्य ग्रन्थकृदुक्तिः ॥

अन्द् कुनि लबुहस् न फोरिथ् आय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
सूर्य-हिहि कननय् छिम् कनवालिथ्
व्वशलिथ् ज्याम छिम् नालिथ ।
इन्द्राची-रूप श्रीचन्द्रकलाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
वछिथ वापथ् ज़गथ् व्वपदोवुन्
मायनय् होवुन् ज्वालम्वख-रूफ् ।
त्रिवुवन् त अकारन् तस् निश द्राय
माज्य ज्वालाय जै-जै-कार् ॥
शिवशक्ति-रूफ् छुय् चतुर्भुज़ दारिथ्
सांञ् पालना व्यस्तारिथ् श्रौंठ् ।
प्रारब्द व्वपदोव् तसञ्ज इच्छाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥ १०० ॥
पापन् चय् कर् मांजि-भगवती
छुख् पार्वती सती-रूफ् ।
दर्शन-वापथ् लारान् आय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
सज्जन-शरशौ प्रसन् सपदावुख्
तमि सूत्य् प्रावुख् परम-गथ् ।
आनन्द-गन् करि तसञ्ज सेवाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥

अन्तः कुत्रापि लब्धस्ताभ्यां-तस्य न प्रत्यावृत्य आगतौ (तौ)

महामायायाः० ॥

सूर्यसदृशे कर्णयोः सन्तस्याः कुण्डले

रक्तवर्णानि वसनानि सन्ति-तस्याः वसितानि ।

(तस्याः) इन्द्राक्षीरूपायाः श्रीचन्द्रकलात्मिकायाः

महामायायाः० ॥

स्वभक्तेः कारणाय जगत् उत्पादितं-यया

सर्वेभ्य-एव प्रदर्शितं-तया ज्वालामुखी-रूपम् ।

त्रिभुवनं च त्रिकारणदेवाः तस्याः सकाशात् निर्गताः

मातुः ज्वालामुख्याः जयकारो (-ऽस्तु) ॥

शिवशक्ति-रूपा (या) अस्ति भुजचतुष्टयं धृत्वा

अस्माकं पालनां विस्तार्य पुरा ।

(तस्मादेव) प्रारब्धकर्म उत्पादितं तस्याः इच्छया

महामायायाः० ॥ १०० ॥

पापानां नाशं कुरु हे-मातर्भगवति

अयि (त्वं) पार्वती सती-रूपा ।

भवद्दर्शनार्थं धावित्वा आगता-वयम्

महामायायाः० ॥

सज्जन-पुरुषैः प्रसन्ना संपादिता-त्वं-तैः

तेन हेतुना प्राप्ता-तैः परमा-गतिः ।

आनन्द-घनाः कृताः तस्याः सेवया

महामायायाः० ॥

दया-रूप दित बन्धन् मुक्तिय्
परम शक्तिय् सांज् बक्थ् बोज् ।
नमनि असि आय् प्रथम त माय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
हृदयस् मञ्ज़् छख् ज्योती-रूफ् आसवंञ्
अज़पा वासवंञ् यिवान् न ड्रँठ् ।
गट काम् वलिमति छिह् लूबच छाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
चराचर-ज़गि छय् व्यापख् आसवंञ्
सानि खंटि कर्म् कासवंञ् सय् ।
पाफ् ज़ालि दख् गालि तसुञ्य दयाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥ १०५ ॥
प्रज़ापतसंय् यलि खंतु क्रूंदय्
च्यानि स्मरन-निश रूदुय् दूर् ।
वीरभद्रन् मोरु यज्ञच ज्याय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
घन-राथ् च्याञ्नूय् कीर्तना करहा
च्यानि स्वर्-दिन-सूंत्य् खरहाय् घान् ।
मोच-वङ्ग् च्यानिय् मन-साज़ वाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥

दया-रूपेण देहि-नाम भक्तानां मुक्तिम्

हे-परम-शक्ते अस्माकं भक्तिं शृणु।

नम्रीभावाय वयं आगतास्ते प्रेम्णा च हार्देन

महामायायाः० ॥

हृदयस्य मध्ये असि ज्योती-रूपा भवन्ती

अजपात्मिका भासमाना आगच्छन्ती न दृष्टिम् ।

तामिस्रं विनाशय, संवलिताः स्मः लोभस्य छायया

महामायायाः० ॥

चराचरात्म-जगतः अस्ति व्याप्नुवन्ती वर्तमाना

अस्माकं निन्द्यानि कर्माणि विनाशयन्ती सैव ।

पापानि विनाशितानि, दुःखानि अपाकृतानि, तस्याः दयया

महामायायाः० ॥ १०५ ॥

दक्षप्रजापतेः यदा आरूढः क्रोधः

त्वदीयात् स्मरणात् स्थितः (सः) दूरे ।

(तदा) वीरभद्रेण हतः* (सः) यज्ञस्य भूमौ

महामायायाः० ॥

अहोरात्रं तवैव कीर्तनं कुर्याम्

त्वदीयेन स्मृतिदानेन स्मरेयं-ते ध्यानम् ।

मोदद-स्वरभङ्गीः त्वत्कीर्तिविषयाः मनो-रूपेण वाद्येन ध्मास्यामि

महामायायाः० ॥

* यज्ञकाले चण्डालाततायाद्यपि न हन्यते। यत्र दक्षः समस्तदेवानां सांमुख्येऽपि हतः, तस्माच्छ्रीशिवानादरकृदाततायादितोऽपि गुरुतरः। सर्वदेवताभ्योऽप्युत्कृष्टतरसामर्थ्यः शिवोऽस्तीत्यपि सूच्यतेऽनेन ॥

शीलाचक्रस् स्वप्रकाश-रूपस्
आलवस् दृफ् तय् रत्नदीफ् ।
खारस् बूज़न् मन-कामनाय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
पान छख् वाणी माजि-भवानी
परमज्ञानी वेद-सागर् ।
सद्गुरु छख् वय् हाव् विद्याय
महामायाय जै-जै-कार् ॥
कृष्ण-जी वलुमंतु कुय् ममताय
म्वकलिथ् च्यानिथ् व्वपाय-ह्यत्य् ।
यन् वाति नज़दीख् वन् समताय
महामायाय जै-जै-कार् ॥ ११० ॥ ८ ॥

---

9. PRAISE OF DĒVĪ, AS ONE WITH SIVA.

शिवनावस् प्यठ् सपंज़ुख् सती
श्रीपार्वती व्वय्यनय् जय् ॥ १११ ॥
पूज़ाय पोश् लागहाय् लवहती
अकिन्गामि आसवंज् छख् शिवा ।
रक्तबीज़् मारिथ् छख् पान तती
श्रीपार्वती व्वय्यनय् जय् ॥

शिलाचक्रात्मनः (प्रद्युम्नपीठस्य) स्वप्रकाश-स्वरूपस्य

ऊर्ध्वं-भ्रामयिष्यामि-तस्य धूपं तथा रत्नदीपम् ।

निवेदयिष्यामि-तस्यै भोजनपदार्थं हार्दाभीप्सितेन

महामायायाः० ॥

स्वयं असि वाणी-रूपा हे-मातर्भवानि

परमज्ञानिनी वेदाब्धिः ।

सद्गुरुः असि मार्गं प्रदर्श्य विद्यायाः

महामायायाः० ॥

कृष्णनामा (=अहं) आवृतः अस्ति ममतया

मोक्ष्यते-नाम तवैव उपायेन-हेतुना ।

दिवसानि प्राप्तानि (तस्य) सामीप्यं आज्ञापय समतां (नाम स्वशक्तिम्*)

महामायायाः ॥ ११० ॥ ८ ॥

शिवरूपे लयोक्तिपूर्वकं शिवाभिन्नतां निरूपयति देव्याः ॥ ९ ॥

शिवनाम्नां प्रति संपन्ना-त्वं सती

(हे) श्रीपार्वति भूयात्ते जयः ॥ १११ ॥

पूजायां पुष्पाणि समर्पयेयं-ते हिमजलकणपूर्णानि

अकिनूगोमु-इत्याख्यग्रामक्षेत्रे वर्तमाना असि शिवाख्यदेवतारूपेण ।

रक्तबीजं हत्वा असि स्वयं तत्रैव

श्रीपार्वति० ॥

---

* अग्निशक्तिः समता नाम प्रसिद्धास्ति ॥

† साक्षात्कृत्यैवेयं स्तुतिः ॥

पोश् खम्बराविम् व्वज़ॢलि नीॢलि छतिय्
पूज़ा करहाय् इष्टदेवी ।
ज़ार-पार वार बोज़् छिय् आर-कृती
श्रीपार्वती व्वथ्यनय् जय् ॥
अमर्नाथ-कैलासकिय् सूरमतिय्
वंह्लनख् त कंह्लनख् अर्दशरीर् ।
न्यय् छुख् आसवंज़् तस् सूंत्य् सती
श्रीपार्वती व्वथ्यनय् जय् ॥
अष्टवंज़ू सूंत्य् छुय् ब्रूॅठि तय् पतिय्
शिव-शक्ति-रूप छुख् सर्वव्यापख् ।
कृष्णम् तोठ् छुख् बोज़ान् दतिय्
श्रीपार्वती व्वथ्यनय् जय् ॥ ११५ ॥

---

10. NANDIN GOES TO KAILĀSA AND TELLS SIVA THAT DĒVĪ HAS BECOME SATĪ. CREATION OF VĪRABHADRA.

श्रीशिवजी ओसु प्यठ् कैलासस्
नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥ ११६ ॥
योर-तोर देविय-हंन्दु संवाद्
दज़नुकु यिह् कँकाह् ओसु तस् याद् ।
स्वक्सर् सोरुय् कुस वंनुनस्
नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥

पुष्पाणि संचितानि-मया रक्तानि हरितानि शुक्लानि

पूजां कुर्यां-ते हे-इष्टदेवि ।

विघ्नमिविनयात् समाधानेन शृणु वयं-स्मः आर्ति-क्रान्ताः

श्रीपार्वति० ॥

अमरनाथ-कैलासवास्तव्येन भस्मलिप्तगात्रेण

वृता-तेन-त्वं पुनः संपादिता-तेन-त्वं अर्धशरीररूपा ।

नित्यं अपि वर्तमाना तेन संयुक्ता सती-रूपा

श्रीपार्वति० ॥

अणिमाद्यष्टसिद्धयः सहचर्यः सन्ति-ते पुरस्तात् च पश्चात्

शिव-शक्ति रूपेण अपि विश्वव्यापिनी ।

कृष्णस्य (मे) प्रसन्ना-भव अपि शृण्वती इहैव

श्रीपार्वति० ॥ ११५ ॥ ९ ॥

अतः परं नन्दिनः कैलासं प्रति गमनम्, तत्र च सतीदाहादिवृत्तस्य शिवं प्रति कथनानन्तरं वीरभद्रोत्पादनवृत्तं कथयति ॥१०॥

श्रीमहादेवः आसीत् (निवसन्) उपरि कैलासस्य

नन्दिकेश्वरः गतः वक्तुं * तस्मै ॥ ११६ ॥

अत्रत्यं-तत्रत्यां देव्याः (दक्षेण सह) संवादरूपम्

दाहस्य यत् किंचित् आसीत् तस्य स्मृतिविषयम् ।

अन्ततः सर्वमेव वृत्तं कथितं-तेन-तस्मै

नन्दिकेश्वरः० ॥

---

* वक्तुमिति । भूतवृत्तान्तम् सतीदाहादिसंबन्धिनमिति शेषः ॥

† अत्रत्यं-तत्रत्यमिति । कैलासान्निर्गमनमारभ्य सतीशरीरदाहान्तमिति शेषः ॥

कूद्‌स् मञ्ज़ गौव् कालसंहार्
  तिथुय् यिथ् ग्यन् वुवनन् ह्यथि नार् ।
वीरभद्‌र् सांम्‌नु तंथि कूद्‌स्
  नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥
वननि लग् वीरभद्रस् शिवजी
  व्वति आसय् छ्यय् च्य म्यांज़्य् द्रिय् ।
तिय् करख् यिह् करव् कल्पान्तस्
  नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥
थिम् तति आसन् दैव् कारन्
  अन्द् ह्यथ्यख् मारन् मारन् ख़्य् ।
वयवार् करिज्यख् बंडिस् यज्ञस्
  नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥ १२० ॥
वीर्भद्‌र् ब्रौंठ् द्राव् पत शिवजी
  करनि लग् यिथ् दय्योनस् तंमि तिय् ।
हे-चमाकरवनि बस् कर् बस्
  नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥
कूद्‌स्वख-मिश्र रछि कालसंहार्
  हितकार-पुछ़् करि छ्यत नरक-नार् ।
यह-मज़ ग्रहच्यार् दिथि क्षणस्
  नन्दिकेश्वर् गौव् वनने तस् ॥ १० ॥

क्रोधस्य मध्यं गतः कालसंहारः (रुद्रः)

तथैव यथा त्रयाणां भुवनानां उद्गच्छेत् अग्निः (दाहाय)।

वीरभद्रः उत्पन्नः तस्मादेव क्रोधात्

नन्दिकेश्वरः० ॥

वक्तुं प्रवृत्तः वीरभद्राय महादेवः

अहमपि आगतः अस्मि-ते तव मयैव शपथः।

तदेव कुरु-तेषां यत् करिष्यामः कल्पान्ते

नन्दिकेश्वरः० ॥

ये तत्र स्युः देवाः कारणानि (च)

अनुक्रमं निगृह्णीयास्तान् हत्वा हत्वा त्वमेव।

विनाशं कुर्यास्तेषां महतः यज्ञस्य

नन्दिकेश्वरः० ॥ १२० ॥

वीरभद्रः अग्रे निर्गतः पश्चात् महादेवः

कर्तुं प्रवृत्तः यदेव कथितमासीत्तेन-तस्मै तेन तदेव।

(अकथयंश्च ते यथा) हे-क्षमाशील अलं कुरु अलम्*

नन्दिकेश्वरः० ॥

क्रोधमुख-सकाशात् पालयिष्यति कालसंहारः

हितकरणाय करिष्यति शान्तं नरकानलम्।

कालकूटादेर्विषात् शीतलत्वं दास्यति कृष्णाख्यग्रन्थकृतः

नन्दिकेश्वरः ॥ १० ॥

---

* क्रोधं संहरेति भावः ॥

11. VĪRABHADRA ARRIVES AT DAKṢA'S SACRIFICE. HE SLAYS DAKṢA. HE ROUTS AND SLAYS THE GODS PRESENT. THE GODS, IN ORDER TO PACIFY SIVA, SING HIS PRAISES.

वीरभद्रन् देव् छ़्यप दिवनाविन्
    सार्यनूय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥ १२३ ॥
ग्वडन्नय् दक्ष-प्रज़ापथ् रंटिथ्य्
    कल चंटिथ्य् कुनुनस् अग्नस् ।
छ़ागि-लट्यं कंडि कंडि देव् मन्दछ़ाविन्
    सार्यनूय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥
कँह् कँह् गालिन् कँह् कँह् ज़ालिन्
    कँह् कँह् वालिन् अहङ्कार-निश् ।
कल चंटि चंटि पृथिविय-प्यठ् चाविन्
    सार्यनूय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥ १२५ ॥
ब्रह्मा रुद्रमन्त्र् परनोवुन्
    च़ाननोवुन् गुह्-व्वनिमय् मञ्ज़् ।
सूर्य-देवताहस् दन्द् फुटराविन्
    सार्यनूय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥
विष्णुभगवान् लगु शिव-शिव करने
    अनुग्रह अनुग्रह लगु परने ।
सारि देवता हर-हर करनाविन्
    सार्यनूय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥

वीरभद्रस्य यज्ञं प्रत्यागमनं देवैः सह दक्षदण्डकरणं च निरूपयति ॥ ११ ॥

वीरभद्रेण देवाः गूढापक्रम-संचारान् दापिताः(स्वीकारिताः)-तेन

सर्वेभ्यः प्रदर्शितानि-तेन स्वानि-एव बलानि ॥ १२३ ॥

प्रथममेव दक्ष-प्रजापतिं गृहीत्वा

शिरः छित्त्वा प्रक्षिप्तं-तेन-तस्य अग्नौ ।

शिखा-केशवेणीः उद्धृत्य उद्धृत्य देवाः क्षेपितास्तेन

सर्वेभ्यः० ॥

केचित् केचित् विनाशितास्तेन केचित् केचित् दग्धास्तेन

केचित् केचित् अवरोपितास्तेन अहंकारात् ।

शिरः भित्त्वा भित्त्वा पृथिव्यां पातितास्तेन

सर्वेभ्यः० ॥ १२५ ॥

ब्रह्मा रुद्रमन्त्राख्यां (वैदिकसुक्तस्तुतिं) अध्यापितस्तेन

प्रवेशितस्तेन गोमयकूटस्य मध्यम् ।

सूर्य-देवस्य दन्ताः विभेदितास्तेन

सर्वेभ्यः० ॥

विष्णुभगवान् प्रवृत्तः शिव-शिवेति कर्तुम्

अनुगृह्णाण अनुगृह्णाणेति प्रवृत्तः पठितुम् ।

सर्वे देवाः हर-हरेति कारितास्तेन

सर्वेभ्यः० ॥

सफेद्-वुथिस् चन्द्रम-देवस्
    कण्डु-मण्डुलु करनस् त रुद्स् न दाह् ।
बीम-स्नतिन् तस् कस्त कंखरावित्
    सार्यनुय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥
च्यार कँह् ज़ोनुख् न गय् अवारय्
    बस्मादारय् चियिनय् आर् ।
कम् कम् लीलाय तिम् वननाविन्
    सार्यनुय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥
यिम् तति आसिय् त्रैलोक्य-देवता
    डाङ्गौ-स्नतिन् ह्यतुनख् ज्यान् ।
त्राहि माम् त्राहि माम् बारव् दाविन्
    सार्यनुय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥ १२० ॥
खडञ्जय् विष्णन् वञ्जनस् लीला
    तमि-पत ब्रह्मान् अद देवौ ।
शिवनाथ्-जी अस्य व्वञ् ख्कलाविन्
    सार्यनुय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥
बावना-पोश् फ्कलि मनच वार्य
    कृष्णज़ी दारनाथ दारे द्यान् ।
यिम् पोश् फ्कलि तिम् ईश्वरन् ल्लाविन्
    सार्यनुय् हाविन् पननिय् ज़ोर् ॥ १२१ ॥

शुक्लवर्णमुखस्य चन्द्रदेवस्य,

पङ्ककलङ्कविशेषकं कृतं-तेन-तस्मै, अवस्थितं-तस्य च न धैर्यम् ।

विभीषिकाभिः तस्य कलाशिरांसि शोषितानि-तेन

सर्वेभ्यः० ॥

उपायः कश्चित् ज्ञातस्तैः न, संपन्नाः अनिष्टव्यासाः (अकथयंश्च)

हे भस्माङ्गराग उद्भवतु-ते करुणा ।

कानि कानि (विविधविचित्राणि) स्तुतिजालानि ते प्रवादितास्तेन

सर्वेभ्यः० ॥

ये तत्र अभवन् त्रैलोक्यदेवाः

मुसलादिघातेन निगृहीतं(निष्कासितं)-तेन-तेषां जीवनं (प्राणः) ।

त्राहि मां त्राहि माम् (इति) करुणाक्रन्दोच्चारणानि विज्ञापिताः (स्वीकारिताः) [-तेन

सर्वेभ्यः० ॥ १३० ॥

प्रथममेव विष्णुना कथिता-तेन-तस्य स्तुतिः

तत्पश्चात् ब्रह्मणा, ततः देवैः ।

श्रीमहादेवः अस्मान् अतः (क्लेशात्) मोचयतु

सर्वेभ्यः० ॥

(ग्रन्थकृतः स्वं समुद्दिश्योक्तिः) भक्तिपुष्पाणि विकसितानि मनोवाटिकायाम्

कृष्णाख्यः धारणया धारयिष्यति ध्यानम् ।

यानि पुष्पाणि फुल्लाणि तानि ईश्वरेण उपभुक्तानि-तेन (तस्मै समर्पितानि)

सर्वेभ्यः० ॥ ११ ॥

12. KṚṢṆA'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

The 12th chapter is in Hindī, and is here omitted (vv. 133—143).

---

13. BRAHMĀ'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

The first eight verses (144—151) of this chapter, which consist merely of a string of Sanskrit titles of S'iva, are here omitted. After these titles, which are all in the Sanskrit vocative case, the text proceeds as follows.

कालसंहार भुजगेन्द्रहार
　　दमि संसार स्वकलाव्तम् ।
महारुद्र करुणावतार
　　कर् म्योनु च्यार कुम् आसर ॥ १५२ ॥
हे-सिद्द-साद्य कालाग्निरुद्र
　　जटाहार त्रिनेत्र
हे-विश्वनाथ दिगम्बर
　　स्वरूफ् च्योनु कुह् आसुर ॥
सूरमति उमापति
　　ज्ञान-वति प्यठ्य् अन् ।
कृष्ण् यिथु करि शिव-शिव
　　मन्त्र् ज़पि षडक्षर ॥ १३ ॥

---

14. DHARMARĀJA'S (YAMA'S) HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

चरनन्-हन्दि द्यान्-स्वरन
　　दमि बव-सर तर व्वह् ।
हे चराचर गङ्गाद्दर शिव शंकर शंभो ॥ १५५ ॥
सर्व-व्यापक संसार-सार
　　दारनाय च्योनु दार द्यान् ।

श्रीकृष्णस्तुतिः हिन्दी-भाषया शिवं प्रति प्रथममेव ॥ १२ ॥

ब्रह्मस्तुतिः शिवं प्रति ॥ १३ ॥

हे-महाकालनाशक हे-नागेन्द्रहार

अस्मात् संसारात् मोचय-नाम-माम् ।

महारुद्र दयार्थ-धृतावतार

कुरु मम उपायं अस्ति-मे आश्रयः (ते) ॥ १५२ ॥

हे-सिद्धमेव-साध्यं-यस्य-तादृश, हे-कालाग्निरुद्ररूप

जटाधर सूर्यचन्द्राग्न्यात्मनेत्रत्रय ।

हे-जगन्नाथ दिगम्बर

स्वरूपं तव अस्ति आश्चर्यदायि ॥

भस्मोद्धूलितदेह उमापते

ज्ञानमार्गे प्रत्येव प्रापय (अस्मान्) ।

(ग्रन्थकृत्) कृष्णः यथा करिष्यति शिव-शिवेत्युच्चारम्

मन्त्रं जपिष्यति षडक्षरम् (ओं नमः शिवाय इति) ॥ १३ ॥

धर्मराजकृता स्तुतिः ॥ १४ ॥

(तव) चरणयोः ध्यानस्मरणेन

अस्मात् संसार-सरसः तरिष्यामि अहम् ।

हे चराचररूप गङ्गाधर, कल्याणरूप, कल्याणकर, कल्याणप्रभव ॥१५५॥

सर्वव्यापिन्, संसारे-सारभूत

धारणया तव धारयिष्यामि ध्यानम् ।

परमानन्द श्वव-च़रनन्
 च्यान्यन् वन्दयो पान् ।
नम च्यय् कुन् दम-दम श्रम
 रिन्द-पाठि ज़िन्द मर ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥
हे अविनाश चित्प्रकाश
 साञ्ज श्रुरि-वाश वार बोज़् ।
गाश-रछ्यन् अञ्जगटि-मञ्ज़्
 सूर्य-प्रकाश् सुव सोज़् ।
परमेश्वर कर् च़्ह् पूर्यर्
 क्यथ दूर्यर् ज़र ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥
वासनाय कायाय
 मायाय मञ्ज़् ब्वह् गोस् ।
देह् गालवुनु ज्यानवाराह्
 काल-ज़ालस् मञ्ज़् ब्वह् प्योम् ।
हे दयावान बडि भगवान
 ज़गतस् क्याह् कर ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥
विष्णु-ब्रह्मा कुस् च़्ह् पानय्
 कुस् च़्ह् दयालु बडु दय् ।

हे-परमानन्दस्वरूप शुभदचरणयोः

तव उपहारीकुर्यां स्वात्मानम् ।

नंस्यामि त्वां प्रत्येव क्षणे-क्षणे शान्तो-भविष्यामि

प्रागल्भ्येन जीवन्नेव मरिष्यामीव अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

हे अविनाश चैतन्यप्रकाश

अस्माकं बालभाषणानि सम्यक् शृणु ।

निष्प्रकाशानां तामिस्र-मध्ये

सूर्यप्रकाशं प्रत्युषं प्रेषय ।

हे-परमेश्वर कुरु त्वं पूर्तिमभीष्टस्य

कथं (नाम) दूरतां सोढास्मि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

दुर्वासनायाः, शरीरस्य

मायायाः मध्यं अहं गतः ।

देहं विनाशयन् पक्षिरूपः

कालात्मजालस्य मध्यं अहं पतितोऽस्मि ।

हे दयालो महासद्देश भगवन्

जगत्यां किं करिष्यामि अहम् ।

हे-चराचररूप० ॥

विष्णुः ब्रह्मा (च) असि त्वं स्वयमेव

असि त्वं दयालुः महान् ईश्वरः ।

च्यन् बुवनन्-हन्दि स्वामियो
  सोनु व्यथिनय् जै-जै ।
वार निश्चय् सव त्यलि ख्यलि
  शिव-शास्त्र् पर व्वह् ।
हे चराचर गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥
हंसासन गरुडासन
  वृशबासन वन क्याह् ।
हनि हनि मञ्ज़् कुव् च़ह् पानय्
  फेरवनि मनवुनु क्याह् ।
द्वय् अर्मान् छुम् राथ्-द्यन्
  च्यथ् स्तुतिन् बर व्वह् ।
हे चराचर गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥१६०॥
नरक-मञ्ज़य् म्वकलावतम्
  गथ् पनञ्ज़्य् हावतम् ।
कट-संकट बखादर
  हर हर वननावतम् ।
ह्रदयस् मञ्ज़् हे केवल
  ध्यान् च्योनुय् दर व्वह् ।
हे चराचर गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥
श्री-नरायण् कुव् च़ह् पानय्
  सार्यनुय् ज़ीवन् मञ्ज़् ।
परमात्मा श्वद्द् निर्मल्
  सार्यनुय् देवन् मञ्ज़् ।

(हे) त्रयाणां भुवनानां स्वामिन्

अस्मदीयः भूयात्ते जयजयकारः ।

सम्यक् निश्चयं प्राप्स्यामि तदा यदा

शिव-शास्त्राणि पठिष्यामि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

हंसासनब्रह्मन्, गरुडासनविष्णो

वृषभासनशिव वक्ष्यामि किं-नाम ।

अंशे अंशे मध्यगतः असि त्वं स्वयमेव

हे-प्रत्यंशं संचरणशील (भवतः) सान्त्वनं किं-नाम ।

इदमेव अत्यौत्सुक्यं अस्ति-मे, रात्रिन्दिवम्

त्वयैव सह निर्वाहयेयं अहम् ।

हे चराचररूप० ॥ १६० ॥

नरकमध्यादेव उन्मोचय-नाम-माम्

गतिं स्वकीयां प्रदर्शय-नाम-मे ।

संकट-भेदिन् भक्तानुराग

हर हरेति वाचय-नाम-माम् ।

हृदयस्य मध्ये हे कैवल्यस्वरूप

ध्यानं तवैव धारयिष्यामि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

नारायणः असि त्वं स्वयमेव

सर्वेषामेव जीवानां मध्यंगतः ।

परमात्मस्वरूपः शुद्धः निर्मलश्च

सर्वेषामेव देवानां मध्ये ।

मर कंल्मख़् ज़गथ्-ईश्वर
    च्याञ्ज़् सुमरन् फिर ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

प्रथ् प्रबातन् सुलि ब्वथहा
    च्याञ्ज़् पूज़ा करहा ।
कन् दारिथ् मन् लागिथ्
    च्याञ्ज़् लीला परहा ।
नालि कुनहाय् लाल-माल
    बिय ब्वक-लर ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

तिथु खरहाथ् यिथु म्य मेख्यम्
    मन् त प्रान् च्यथ् सूंत्य् ।
नत क्याह् श्यथ् बव-सरसंय्
    श्राय् कैत्याह् गथ् कूंत्य् ।
मन् मेलन बेह्यस् गछ़्
    नाफहमन् खर ब्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

हे महाकाल कालच ज़ाल
    च्यानि नाल-सूंत्य् च़लनम् ।
वासनायन् संकल्पन्-
    हंन्दि मूलंय् गलनम् ।

उपलक्षणीकृतो-मया-त्वं हे-जगदीश्वर

तव स्तुतिमालां (जपसमाधिं) प्रवर्तयिष्यामि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

प्रतिप्रभातं सुवेलमुहूर्ते उद्गच्छेयं (निद्रातः)

तव पूजां कुर्यां-नाम ।

कर्णौ धृत्वा मनः संगमय्य

तव लीलास्तुतिं पठेयम् ।

कण्ठे पातयेयं-ते मणिमालाः

पुनः मुक्तादामानि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

तथा स्मरेयं-त्वां यथा मम संगंस्यते-मे

मनः च प्राणः त्वयैव सह ।

अन्यथा किं-नाम अस्मिन् भवसरसि

आगताः कति (असंख्याः) गताः चासंख्याः ।

मनसः संयोगेन निःसंज्ञः (इव) संभविष्यामि

(यथा) मूर्खाणां द्वेष्यो-भविष्यामि अहम् ।

हे चराचररूप० ॥

हे महाकालरूप, अन्तकात् भीतयः (त्वरा इव)

तव आक्रन्दसमावेशेन अपयास्यन्ति-मे ।

दुर्वासनानां संकल्पानां

संबन्धीनि मूलानि विनङ्क्ष्यन्ति-मे ।

ह्यान्-शय् खर कालि-कालसंय्
    थरि पोश् ज़न् हर व्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥१६५॥

हत सूर्य-खत तीज़् कुथ्
    गज़-च़म् छ्यथ् नालिथ् ।
च़न्द्रम कुथ् डाक-ग्यंठि-किनि
    गट-पछ-निश खालिथ् ।
लोल च्याने शोल-दीवन्
    ज़ून् ज़न् लग दर व्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

दर्शनके शब्नम-सूत्य्
    श्रलहा ज़न् पम्पोश् ।
दर्शन च्यानि अमृतके
    वर्शन यियि अस्य बोश् ।
फलरस्तिस् अहंकारकिस्
    कुलिसंय् वाल अर व्वह् ।
हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

अछि-सुच़रज़ च्योनु दह् तय्
    अछि-वटज़ च्याज़् राथ् ।
आर् यियिनय् कास लोला
    कुख् च़्य् भोला-नाथ् ।
साफ् तन् नय् च्याज़् डेशन्
    हिय् ज़न् गछ़ वर व्वह् ।

ध्यानं-यदि स्मरिष्यामि कदाचिदेव
लतायाः पुष्पाणि इव (दुर्वासनाभ्यः) क्षीणो-भविष्यामि अहम् ।
हे चराचररूप० ॥ १६५ ॥

अतशः (असंख्येभ्यः) सूर्येभ्योऽधिकं तेजः अस्ति-ते
हस्तिचर्म अस्ति-ते परीधानम् ।
चन्द्रमाः अस्ति-ते ललाटे (अवतंसरूपः)
कृष्णपक्षेण विनाभूतः (नित्यमविगलत्स्वरूपः) ।
प्रेम्णा तव प्रकाशस्वभावः (देदीप्यमानः)
ज्योत्स्ना इव संगांस्थे निरोधं अहं (समाधिलीनो भवेयम्) ।
हे चराचररूप० ॥

भवद्दर्शनरूपेण तुषारकणपुञ्जापातेन
विकसेयं पद्म इव ।
दर्शनेन तव अमृतस्य (इव)
वर्षणेन संभविष्यति अस्माकं महार्घता ।
(येन हेतुना) निष्फलस्य अहङ्कारात्मनः
वृक्षस्य अवतारयिष्यामि क्रकचच्छेदनानि अहम्
हे चराचररूप० ॥

अक्ष्युन्मेषः तव दिवसकालः नाम
अक्षिनिमेषः तव रात्रिकालः ।
दया समुद्रच्छतु-ते अपवारयिष्यामि (दर्शनलाभेन) तदप्युत्कण्ठाम्
असि त्वमेव साधुसेव्यः-स्वामी ।
निर्मलां मूर्तिं न-चेत् तव द्रक्ष्यामि
मालतीपुष्पं इव संपतिष्यामि जीर्णः-लुप्तश्च अहम् ।

हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

परमात्मन् नीलकण्ठा

नालि हटि वासुख् कुय् ।

अर्पन् गछ़ च़रनन् द्वन्

स्वत्य्-बाजि स्वत्य् ह्यथ् व्वथ् ।

यथ् ज्याय पाद् थावख्

खन-कनि अछि जर व्वह् ।

हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥

गछ़ि करुनाय च्याऩ्य स्वतिन्

सार्यनुय् पापन् नाश् ।

दर्मरूप सेनाय-स्वत्य्

ज़ेन शहरे अविनाश् ।

संतोश-स्वत्य् क्रूद् गालिथ्

मोह-राज़स् फर व्वह् ।

हे च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥१७०॥

हे सदाशिव म्य-ति कृष्णस्

च़ेतनाय कुन् वास्तम् ।

प्राक्-ज़न्मकि खटि कर्मय्

कास्तम् खश् आस्तम् ।

संसाराह् द्वख-वंद्मंतु

नत क्वथ-पाठि दर व्वह् ।

हे-च़राच़र गङ्गादर शिव शंकर शंभो ॥१४॥

हे चराचररूप० ॥

हे-परमात्मस्वरूप नीलकण्ठ

प्रालम्बभूतः कण्ठे वासुकिनागः अस्ति-ते ।

उपायनं भविष्यामि (तव) चरणयोः द्वन्द्वे

सहचरान् सह-कृत्वा अहम् ।

यस्मिन् स्थाने पादौ स्थापयिष्यसि

(तत्र) स्वर्णयोजनकृते स्वनेत्रे उट्टङ्कयिष्यामि अहम्

हे चराचररूप० ॥

संपत्स्यति करुणया तव हेतुना

सर्वेषामेव पापानां नाशः ।

(भवद्भक्ति-)धर्मरूपया सेनया

जेष्यामि देशं अविनाशात्मानं (मोक्षम्) ।

संतोषेण क्रोधं विनाश्य

मोहराजं मोहयिष्यामि अहम्

हे चराचररूप० ॥ १७० ॥

हे नित्यकल्याणरूप ममापि कृपास्य (ग्रन्थकर्तुः)

चेतनां प्रति भासमानो-भव-नाम-मे ।

पूर्वजन्मनां निन्द्यानि कर्माणि

अपनय-नाम-मे प्रसन्नः भव-नाम-मे ।

संसारस्तु दुःखपरिपूर्णः

अन्यथा केन-प्रकारेण स्थिरो-भविष्यामि अहम् (तत्र)

हे चराचररूप० ॥ १४ ॥

15. INDRA'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

The 15th chapter is in Hindī, and is here omitted (*vv.* 172—177).

---

16. VARUṆA'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

श्रीनिराकारय् त्रिभुवनसारय्
प्रारय् पनने यारय्-बल् ।
बस्मादारय् छ्यम् च्याञ़् लादन्
सादन् प्यमयो पादन् तल् ॥१७८॥
लमयो व्यामन् रटयो दामन्
शिवनाथ छ्यम् च्याञ़् मनि-कामन् ।
त्रिज़गत्-पालय् यित म्योन् सालय्
च्यावतम् प्यालय् अमृत-ज़ल् ।
श्रीनिराकारय् त्रिभुवनसारय्
प्रारय् पनने यारय्-बल् ॥
त्रिभुवनसारो हनि-हनि-मज़् छुख्
मायाय-सूत्य् छुख् न यिवान् द्रॅठ् ।
सत्-च़ित्-आनन्द केवल गोविन्द
ज्याय् च्याञ़् हृदयुक् पंपोशडल् ।
श्रीनिराकारय् त्रिभुवनसारय्
प्रारय् पनने यारय्-बल् ॥१८०॥
मनकिस् बागस् फुलयाह् द्राय
रछवनि लछनावि अछ-पोश् छाव् ।
शोख च्यानि प्रयम बुलबुल् किह् नालान्
बोलान् शिव शिव दि़दय़ त जल् ।

इन्द्रकृता स्तुतिः ॥ १५ ॥

अतः परं वरुणः स्तौति ॥ १६ ॥

हे-श्रीनिराकार त्रिभुवनसार
प्रतीच्छिष्ये-ते स्वकीये स्नानतीर्थे (सुवासनारूपे)।

हे-भस्मपरिमलितदेह अस्ति-मे तव अनुग्रहः (उपकारः)
त्वद्भक्तानां (साधूनां) नंस्यामि-भोः पादयोः तले ॥ १७८ ॥

आकर्षयं-ते-भोः वस्त्राणि, गृह्णीयां-ते-भोः वस्त्राधोभागम्
हे-शिव अस्ति-मे तव मनस्युत्सुकता।

हे-त्रिजगत्पालक आगच्छ-नाम मत्सान्निध्यं निमन्त्रये
पायय-नाम-मां कंसानि अमृतजलस्य।

हे-श्रीनिराकार त्रिभुवनसार
प्रतीच्छिष्ये० ॥

हे-त्रिभुवनसार (सर्वभूतानां-)प्रत्यंशं-मध्ये असि
स्वमायया असि न आगच्छन् संदर्शने।

हे-सच्चिदानन्दस्वरूप कैवल्यात्मन् वेदवाग्लभ्य
स्थानं तव (मे) हृदयस्य पद्मषण्डम्।

हे-श्रीनिराकार त्रिभुवनसार
प्रतीच्छिष्ये० ॥ १८० ॥

मनोरूपस्य उद्यानस्य पुष्पविकाशः निर्गतः (संपन्नः)
हे-पालक अनन्तनामधेय अच्छ-(नाम पुष्पविशेषं) उपभुङ्क्ष्व।

रागेण तव प्रेम्णा-च भरद्वाजपक्षिणः सन्ति स्रवन्तः
स्रवन्ति शिव शिवेति दिद्दूर्य-(पक्षिविशेषाः) च पुनः जल्-
(पक्षिविशेषाश्च)।

श्रीनिराकारय् त्रिबुवनसारय्
प्रारय् पनने यारय्-बल् ॥
हे क्षष्णा वासना स्वद् यव् श्वद् यव्
व्वद् यव् सतमंय् सूत्य् सनिदान् ।
सतमंय् मन् यव् सतमंय् कन् यव्
सतकिस् कुलिस् वसि आनन्द-फल् ।
श्रीनिराकारय् त्रिबुवनसारय्
प्रारय् पनने यारय्-बल् ॥१ ६॥

---

17. CITRAGUPTA'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

The 17th Chapter is in Hindī, and is here omitted (*Vv.* 183—186).

---

18. THE GANDHARVAS' HYMN IN HONOUR OF SIVA.

बिल् तय् मादल् व्यन ग्वलाब् पंपोश-दस्तय् ।
पूज़ाय लागय् परमशिवस् शिवनाथस् तय् ॥१८७॥
जटामुकुट जट-गङ्गा वसान् क्यस् तय् ।
देविय देवता विष्णु ब्रह्मा क्यिस् दस्-बस्तय् ।
बक्तिय बाव ज़ै-ज़ै कार् आश्वन् तस् तय् ।
बिल् तय् मादल् व्यन ग्वलाब्-पोश् लागस् तय् ॥
दयासागर लोल-विज़याय कंह्नस् मस् तय् ।
हा पोशमत्यो होश व्वल मनि यव ध्यान् ह्यस् तय् ।
अघोर् संसार् कंलरावान् सोर् रोज़ि कस् तय् ।
पूज़ाय लागय् परमशिवस् पंपोश-दस्तय् ॥

हे-श्रीनिराकार त्रिभुवनसार

प्रतीच्छिष्ये० ॥

(ग्रन्यकर्तुः स्वं प्रत्यालापः) भोः कृष्णां वासनां त्यक्त्वीं समाधेहि शुद्धां (च) समाधेहि

बुद्धिं समाधेहि सत्येन सह संनिहिताम् ।

सत्यं-प्रत्येव मनः समाधेहि सत्यं-प्रत्येव कर्णौ समाधेहि

सत्यरूपस्य वृक्षस्य उत्पत्स्यति आनन्दात्मफलम् ।

हे-श्रीनिराकार त्रिभुवनसार

प्रतीच्छिष्ये० ॥ १६ ॥

चित्रगुप्तस्तुतिरियम् ॥ १७ ॥

अतः परं गन्धर्वाः स्तुवन्ति ॥ १८ ॥

बिल्व-पत्त्राणि च माइली(आरण्यतुलसी)पत्त्रविशेषं व्यनपत्त्रविशेषं तरुणी-पुष्पं पद्मपुष्पवृन्तानि ।

पूजायै निवेदयिष्यामि परमशिवाय श्रीमहादेवाय नाम ॥ १८१ ॥

(यस्य) जटामुकुटात् जटागङ्गा प्रवहन्ती अस्ति-तस्य नाम ।

देव्यः देवताः विष्णुः ब्रह्मा (च) सन्ति-तस्मै बद्धाञ्जलयः ।

भक्त्या भावेन (च) जयजयकारः भूयात् तस्मै इति ।

बिल्वपत्त्राणि च माइलीपत्त्राणि व्यनपत्त्राणि तरुणीपुष्पाणि निवेदयिष्यामि-तस्मै नाम ॥

हे-दयासमुद्र प्रेमभङ्ग्या कृतस्त्वयाहं प्रमत्तः नाम ।

हे पुष्पपूर्णदेह* चेतनया आगच्छ, मनसि निधास्यामि ध्यानं स्मृतिं च ।

असारः संसारः छलयन्नस्ति, स्थिरः स्थास्यति कस्य नाम ।

पूजायै निवेदयिष्यामि परमशिवाय पद्मवृन्तानि ॥

---

* प्रेमातिशयेन संबोधनम् ॥

पा॑रि-पा॑रि लगह्‌ाय् शिव शङ्कर शिवनावस् तय् ।
  दर्शन च्यान्युक् कुह् म्य यछ् लोल् यंचू हावस् तय् ।
तोठ्तम् शिवजी जगदीश्वर कुस् बेकस् तय् ।
  पूज़ाय लागय् व्यन ग्वलाब् पंपोश-दस्तय् ॥१९०॥
पंपोश-पादौ-सू॑त्य् यितम् अस्तय् अस्तय् ।
  च़रनन् वन्दय् ज़ुव् त ज्यान् ह्यय् वा॑लिंजू वस् तय् ।
यिन च्यानि-सू॑तिन् पोश् वुज्यम् नागरादस् तय् ।
  पूज़ाय लागय् बिल् त ग्वलाब् पंपोश-दस्तय् ॥
अमर्नाथस् नीलकण्ठस् शेरि लागस् तय् ।
  दयाय-सू॑तिन् क्षमास् प्यठ् आर् यियितन् तस् तय् ।
तवय् क्षमो अर्पन् गछू शिवनावस् तय् ।
  पूज़ाय लागस् व्यन ग्वलाब् दस्तय् दस्तय् ॥१९८॥

---

19. THE SUN-GOD'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

वृशवाहन निर्वन ग्वन् च्य़ सारिय्
  लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ा॑रि च़ारिय् ॥१९२॥
चैतन्य-लाल-माल अनह्‌ा गज़ गज़
  प्रेम-सू॑त्य् कुनह्‌ाय् च्य़य् ना॑लिय् ।
श्रीभगवान् कुल् सर्व-व्वपका॑रिय्
  लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ा॑रि च़ा॑रिय् ॥
कैलास-वासी क़ारान् आ॑सिय्
  आनन्द-अमृत-खा॑सिय् च्याव् ।

उपहारभावाय संयोजयेयं-(स्वात्मानं)-ते शिव शङ्कर शिवेति-नामधेयाय नाम।

दर्शनार्थं तव अस्ति मे इच्छा, हार्दं अतिशयेन कौतूहलं च ।

संतुष्य-नाम-मम, हे-शिव जगदीश्वर अस्मि निःसहायः नाम ।

पूजार्थं निवेदयिष्यामि वनपत्त्राणि तरुणीपुष्पाणि पद्मवृन्तानि च ॥

पद्मकोमलपादाभ्यां आगच्छ-नाम-मे शनैः शनैः ।

चरणयोः निवेदयिष्यामि-ते प्राणं च जीवं सह हृत्कमलेन वपया च ।

आगमनेन त्वदीयेन अमृतमिव-जलं आविर्भवेन्मे हृदात्मवाप्यास् ।

पूजार्थं निवेदयिष्यामि-ते बिल्वपत्त्राणि च तरुणीपुष्पाणि पद्मवृन्तानि ॥

अमरनाथस्य नीलकण्ठस्य मूर्ध्नि निवेदयिष्यामि-तस्मै नाम ।

स्वदयालुतया भक्तं-कृष्णाख्यं प्रति कृपार्द्रता उद्भवतु-नाम तस्य हि ।

तत्कारणेनैव कृष्णाख्य-भोः (ग्रन्थकर्तुः स्वालापः) समर्पितस्वकर्मा भव-भोः शिवनाम्नि नाम ।

पूजार्थं निवेदयिष्यामि-तस्मै वनपत्त्राणि तरुणीपुष्पाणि वृन्तं वृन्तम् ॥ १८ ॥

सूर्यदेवकृता स्तुतिः प्रस्तूयते ॥ १९ ॥

हे-वृषभवाहन गुणातीत गुणाः ते सर्वे-एव

प्रेमपुष्पाणि अहं निवेदयिष्यामि-ते विचित्य विचित्यैव ॥ १९३ ॥

चिद्विमर्शात्ममणिमालाः आनयेयं सान्द्राः सान्द्राः

प्रेम्णा पातयेयं-नाम तवैव कण्ठे ।

श्रीमदैश्वर्यवान् असि सर्वोपकारकृत्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

हे-कैलासवासिन् मार्गयन्तः अभूम-वयम्,

आनन्दात्मामृतकंसानि पायय ।

स्मरन च्यानि पाफ् मारिथ् हारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥ १९५ ॥
उमादेवी करव॑ञ़् पाया
    अन् व्ववन्-ह॑ञ़ू महामाया ।
सूत्य् छय् आसव॑ञ़् कासि म्य खारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥
शेर् च्योनु आसवुनु स्वर्गापुरी
    गौरी-शङ्कर कुलि रग छय् ।
मस्थ् च्योनु प्रथ्-गाम हे जटादारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥
सूर्य-चन्द्रम छिय् अ॑छ़् ज़य् च्याञ़्
    हे-गुसाञ़ च्योनु ध्यान् दारिथ्-क्यथ् ।
तारा-मंडलस् शव्-बेदारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥
आसू कुय् अ॑शुन्, त तरफ् दह् कन् छिय्
    मन् कुय् सावदान् बत्यन् प्यठ् ।
दख-निश स्वकलाव् वाल् पाप-वारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥
आकाश् नाफ् तय् पृथिवी खोर् छिय्
    वानी च्याञ़्य् वीद् च़ोर् छिय् ।
यड् छय् समुद्र् कुख् निराहारिथ्
    लोल-पोश् व्वह् लागय् च़ारि च़ारिथ् ॥ २०० ॥

स्मरणेन तव पापानि सर्वाणि परित्यक्तानि (अस्माभिः)

प्रेमपुष्पाणि० ॥ १९५ ॥

उमादेवी कुर्वन्ती पालनां

त्रयाणां भुवनानां महामाया ।

(सा) सहचरी अस्ति-ते भवन्ती, अपनेष्यति मम दुर्गतिम्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

शिरः तव वर्तमानं (अस्ति) द्युलोकम्

हे-गौरीशङ्कर, वृक्षाः शिराः सन्ति-ते ।

केशसमूहः तव सर्वतृणानि हे-जटाधारिन्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

सूर्याचन्द्रमसौ स्तः नेत्रयोः द्वयं तव

हे-साधो तव ध्यानं धृत्वा ।

नक्षत्रमण्डलस्य रात्रिजागरणं (नियतम्)

प्रेमपुष्पाणि० ॥

आस्यं अस्ति-ते अग्निः, पुनः दिशः दश कर्णौ स्तस्ते

मनः अस्ति-ते समाहितं भक्तान् प्रति ।

दुःखात् उन्मोचय-नः अवतारय पापभारान्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

आकाशः नाभिः, पुनः पृथिवी पादौ स्तस्ते

वाणी तवैव वेदाः चत्वारः सन्ति ।

कुक्षिः अस्ति-ते समुद्रः, (तथापि) असि-त्वं निराहार-एव

प्रेमपुष्पाणि० ॥ २०० ॥

आसवुनु च्य् कुख् वैकुंठ-नायख्
मख़ च्याञ़ इन्द्राज़ देवता ह्यथ् ।
पान कुख् त्यागी पान व्यवहारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चा़रि चा़रिय् ॥
वन्द् च्यानि आसवंनि कह् त वावय्
हे बूलबावय् कर् रछपाल् ।
सार्यनिय् ज़ीवन् कर् च़ह् व्वन् यारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चा़रि चा़रिय् ॥
हे महाखख, म्वख च्यान्युकु वन क्याह्
सास-वंदि सूर्य ज़न् छिय् यख-ज्याह् ।
चख् छ्य् प्रलय् हे काल-संहारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चा़रि चा़रिय् ॥
अविनाश न्यय् कुख् ल्सवुनु बसवुनु
ज़गतुकु कल्यान् असनुय् च्योनु ।
ज़य शिव ओंकार हे निराकारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चा़रि चा़रिय् ॥
तोठान् कुख् च्य् स्यद्दन् सादन्
यंपोश-पादन् वन्दयो पान् ।
गङ्गामाता कल प्यठि च् जारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चा़रि चा़रिय् ॥ २०५ ॥
कारवंनि त गारवंनि च्यय् छिय् सारिय्
ज्यङ्गलन् त कहन् काफन् मञ्ज़ ।

भवन् त्वमेव असि वैकुण्ठनायकः

भुजौ तव इन्द्रराजः देवताभिः सह ।

स्वयं असि विरक्तः स्वयं व्यवहारकृत्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

बान्धवः तव वर्तमानाः पर्वताः च शिखरिणः

हे साधुवत्सल कुरु पालनाम् ।

सर्वेषामेव जीवानां कुरु त्वं अधुना साह्यम्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

हे महासुख सुखस्य तव वच्म्यामि किम्

सहस्रशः सूर्याः इव सन्ति-ते एकत्रैव ।

मन्युः अस्ति-ते प्रलयकालः, हे कालसंहारकृत्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

हे-विनाशरहित नित्यं असि जीवन् निवसन्

जगतः कल्याणरूपं स्मितं तव ।

जय शिव ओंकाररूप, हे निराकार

प्रेमपुष्पाणि० ॥

तुष्यन् असि त्वमेव सिद्धानां साधूनाम्

पद्मपादयोः उपहारीकुर्य्यां-त्वयि-भोः स्वात्मानम् ।

श्रीगङ्गा मस्तकोपरि तव प्रवहन्ती

प्रेमपुष्पाणि० ॥ २०५ ॥

अन्विष्यन्तः च विचयन्तः त्वामेव सन्ति सर्वे-एव

अरण्यानां च पर्वतानां अटवीनां मध्ये ।

जोगी त संन्यासी ब्रह्मचारिथ्
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिथ् ॥
लोल-सृत्य् चीर खण्ड थालाह् बरयो
    अर्पन् करयो मोख्य् पान् ।
प्रथमच्यन् बरज़न् सुचराव् तारिथ्
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिथ् ॥
महादेव सर्वदेव बूज़न् रनयो
    अनयो च्यय् निश कर्त आहार् ।
आर् यियितनय् त कुख् महाविचारिर
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिर ॥
पुनिम् त मावसि आर्ती परयो
    पार्थिव-पूजा करयो ब्वह् ।
ख्वञी-दिववनि हे गङ्गादारिथ्
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिथ् ॥
करिथ् शोख् प्रजापतस् प्यठ क्रूदय्
    श्रीहर-नायो क्रूद-निश रछ् ।
वुज्र् छ्यय् देवन् सय् वेमारिथ्
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिथ् ॥ २१० ॥
ब्रह्मा च्योनुय् रूफ् लग् खरने
    कर्पूरगौरम् लग् परने ।
खबन् ति देवता गैय् खारि खारिथ्
    लोल-पोश् ब्वह् लागय् चारि चारिथ् ॥

योगिनः च संन्यासिनः ब्रह्मचारिणः

प्रेमपुष्पाणि० ॥

प्रेम्णा क्षीरस्य सितामिश्रितस्य पात्रीं समापूरयेयं-ते-भोः

समर्पितं कुर्यां-ते-भोः सर्वमेव देहं (च)।

प्रेमरूपाणां द्वाराणां उद्घाटय अर्गलानि

प्रेमपुष्पाणि० ॥

हे-महादेव सर्वेषां-देव भोजनं पक्ष्यामि-त्वदर्थं-भोः

आनयिष्यामि-भोः तवैव समीपं कुरु-नाम आहारम्।

दया समागच्छतु-नाम-ते, असि हि महाविचारवान्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

पूर्णिमायां तथा अमावस्यायां करुणाक्रन्दस्तुतिं पठिष्यामि-ते-भोः

पार्थिवलिङ्गपूजां कुर्यां-ते-भोः अहम्।

मुक्तिप्रदानशील हे गङ्गाधर

प्रेमपुष्पाणि० ॥

कृतवान् असि दक्षप्रजापतिं प्रति क्रोधम्

हे-श्रीहरस्वामिन् क्रोधात् रक्ष (अस्मान्)।

अधुनापि अस्ति-त्वत्तः देवानां सैव (महाभीत्या) अनारोग्यता

प्रेमपुष्पाणि० ॥ २१० ॥

ब्रह्मा तवैव रूपं लग्नः (प्रवृत्तः)-अस्ति स्मरणाय

कर्पूरगौरमित्यादिध्यानमन्त्रं समासक्तः पठितुम्।

भित्तिषु देवाः अपि गताः संयुज्य संस्पष्टुम्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

पूरन् सर्वव्यापख् कुख् आसवुनु
सार्यनिय् वासवुनु हृदयस् मञ्ज़् ।
राज़ी आस्त अस्य कास्त लाच्यारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चारि चारिय् ॥
गङ्गा त जमुना गंजिगाह् छ्यह् करान्
ब्रह्मा त विष्णु स्वरान् छिह् ध्यान् ।
इन्द्राज़ दर्मराज़ देव् छ्यथ् सारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चारि चारिय् ॥
नन्दिराज़ ब्रोंठ् ब्रोंठ् कीह् छ्यथ् दोरन्
तमन्ध्यन् ज़ोरन् वाति न काँह् ।
[नमन्दि नाव-स्तुत्य् राछ्यस् म्य मारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चारि चारिय् ॥
कृष्णु कुस् राध-ध्यन् करवुनु ज़ारिथ्
कास्तम् संकठ् त नादारिय् ।]*
सदाशिव स्वामियो लगय् पारि-पारिय्
लोल-पोश् व्वह् लागय् चारि चारिय् ॥ २ १ ५ ॥ १ ९ ॥

---

20. THE MOON-GOD'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

The 20th Chapter is in Hindī, and is here omitted (Vv. 216—223).

---

21. THE JOINT HYMN OF LAKṢMĪ AND SARASVATĪ IN HONOUR OF ŚIVA.

स्वब-लच्चन् सारिय् च्य् छियो
शिवजीयो व्यध्यनय् ज़य् ॥ २ २ ४ ॥

---

* The passage enclosed in brackets is wanting in the best MSS.

पूर्णः सर्वव्यापकः असि वर्तमानः

सर्वेषामेव दीप्यमानः हृदयस्य मध्ये ।

प्रसन्नः भूयाः-नाम, (वीजयन्त्यौ) स्तः अस्माकं अपनय-नाम दारिद्र्यम्

प्रेमपुष्पाणि० ॥

गङ्गा अपि यमुना चामरं कुर्वन्त्यौ

ब्रह्मा विष्णुः च चिन्तयन् स्तः ध्यानम् ।

इन्द्रराजः धर्मराजः (च) देवैः सह सर्वैः

प्रेमपुष्पाणि० ॥

नन्दिगणः पुरः पुरस्तात् वेत्रं गृहीत्वा धावन्ति

तस्य वीर्याणि प्राप्स्यति-पारं न कश्चित् (नोपमिमीते) ।

तस्य नामस्मरणमात्रेण पापात्मराक्षसाः मया मारिताः

प्रेमपुष्पाणि० ॥

कृष्णाख्यः (अन्यकृतः स्वाकूतं) अस्मि रात्रिन्दिवं कुर्वन् दैन्यविभ्रमौः

अपनय-नाम-मे संकटं च (ज्ञानस्य) दारिद्र्यम् ।

हे-नित्यकल्याणरूप स्वामिन् संगंस्यामि-ते उपहारभावाय

प्रेमपुष्पाणि० ॥ २१५ ॥ १९ ॥

चन्द्रमसः स्तुतिं प्रस्तौति ॥ २० ॥

लक्ष्मीसरस्वत्यौ युगपत्स्तुवतः ॥ २१ ॥

शुभलक्षणानि सर्वाण्येव तव सन्ति-भोः

हे-शिवस्वामिन् भूयात्तव जयः ॥ २२४ ॥

निर्मल हृफ् क़ारानि छियो
    तनि च्याञ़-हन्द्‌ वनयो क्याह् ।
मन्दछाववञ़ फ़लवञ़ छियो
    शिवजीयो व्यथनय् ज़य् ॥ २२५ ॥
स्वप्रकाशपरमानन्दय्
    वन्दय् व्वय् ज़ुव् तय् ज्यान् ।
वन्दहाय् यिय् दपहाम् तियो
    शिवजीयो व्यथनय् ज़य् ॥
मायाय वंजनस् व्वह् ज़ालय्
    अर्पन् कर बालय् पान् ।
स्वकलाविय् नाव् च्योन् नियो
    शिवजीयो व्यथनय् ज़य् ॥
ज़न्म ज़न्मय् दारनाय दारय्
    शिवचरनन् हन्द्‌ स्वव द्यान् ।
द्यान् दारिथ् रतु फल् म्य दियो
    शिवजीयो व्यथनय् ज़य् ॥
अरे* हो साधो घेरा बनावो
    सब गावो शिव-लीला ।
सत्संग-सूत्य् शिवनाथ् यियो
    शिवजीयो व्यथनय् ज़य् ॥
ममताय-रस्तु मन् बान्दी
    ममता-की आँधी-मैं ।

* From here to the end of the chapter, the language is a mixture of Hindī and Kāshmīrī.

निर्मलं रूपं विचिन्वन्तः सन्ति-भोः

　　मूर्तेः तव वक्ष्यामि-नाम किम् ।

(या मूर्तिः)-क्षेपयन्ती विकसन्तीं मालतीम्

　　हे-शिव० ॥ २२५ ॥

हे स्वप्रकाशात्मपरमानन्दस्वरूप

　　उपहारीकुर्यां-ते अहं प्राणं अपि जीवात्मानम् ।

उपहारीकुर्यां-ते यदेव कथयेः-मां तदेव-भोः

　　हे-शिव० ॥

मोहमायया आवृता-तयाहं अहं जालेन (इव)

　　समर्पयेयं-त्वयि बाल्ये-एव स्वात्मानम् ।

उन्मोच्य नामस्मरणं त्वदीयं नेष्यति-(नः)-भोः

　　हे-शिव० ॥

जन्मनि जन्मनि धारणया धारयिष्यामि

　　शिवचरणयोः शुभदं ध्यानम् ।

ध्यानं धृत्वा शुभं फलं मे दास्यति-भोः

　　हे-शिव० ॥

अङ्ग भोः साधवः पर्यावृतस्थितिकां-सभां संपादयत

　　सर्वे गायत शिवचरितस्तुतिम् ।

सत्संगेन (ज्ञानकीर्तिचर्चया) श्रीशिवः आगमिष्यति-भोः

　　हे-शिव० ॥

समतया-रहितं मनः कारावद्धं (इव)

　　ममतात्मनि ग्रथ्यतामिखे ।

छोड-कर-के खियो खियो
    शिवजीयो ब्वय्यनय् ज़य् ॥ २२० ॥
सब भोजन भोगाँ खावो
    हस-हस-कर आवो जी ।
प्रेम-ठंडाइ पानव् पियो
    शिवजीयो ब्वय्यनय् ज़य् ॥
कृष्ण-जी है तेरा दासय्
    संन्यासय् निश्कल्ल कर् ।
च्यात्र् बक्षय् तस् बडू ज़ियो
    शिवजीयो ब्वय्यनय् ज़य् ॥ २२१ ॥

---

22. HYMN OF THE PLANET MARS IN HONOUR OF ŚIVA.

परंब्रह्म परमशङ्करो
    ज़गदीश्वरो ब्वय्यनय् ज़य् ।
हर हर हर हर गङ्गादरो
    ज़गदीश्वरो ब्वय्यनय् ज़य् ॥ २२२ ॥
महारुद्र महादेव परमेश्वरो
    दयावान अनन्तवान् कुख् भगवान् ।
सदाशिव शिवनाथ दयाकरो
    ज़गदीश्वरो ब्वय्यनय् ज़य् ॥
परमात्म नीलकण्ठ जटादरो
    हनि-हनि वन्दयो पतुलुय् पान ।

(तस्मात्)-उन्मोच्य नयतु-भवान् नयतु-भवान्

हे-शिव० ॥ २३० ॥

सर्वं भोजनं यावद्भोगान् भुङ्क्ष्व

हसित्वा हसित्वा आगच्छ-भोः नाथ ।

प्रेमात्मभङ्गादिरसं पानीयं पिब

हे-शिव० ॥

(ग्रन्थकृतः स्वालापः) कृष्णाख्यो ऽस्ति तव दास-एव

संन्यासिनं-एव निर्वासनं (तं)-कुरु ।

तव भक्तिरेव (अस्ति) तस्य महान् लाभो-भोः

हे-शिव० ॥ ३१ ॥

भौमग्रहः स्तौति ॥ २२ ॥

हे-परंब्रह्मन् परमकल्याणकर-भोः

जगदीश्वर-भोः भूयात्तव जयः ।

पापहर दुःखहर अनिष्टहर विघ्नहर गङ्गाधर-भोः

जगदीश्वर-भोः भूयात्तव जयः ॥ २३३ ॥

हे-महारुद्र महादेव परमेश्वर-भोः

हे-दयावन् अन्तरहितः असि-त्वं ऐश्वर्यवान् ।

नित्यकल्याणरूप शिवस्वामिन् दयाकृत्-भोः

जगदीश्वर-भोः० ॥

हे-परमात्मन् नीलकण्ठ जटाधर-भोः

प्रत्यंशं उपहारीकुर्यां-त्वयि-भोः स्वं आत्मानम् ।

हर कास्त सारिय् अस्य अरसरो
        ज़गदीश्वरो व्यस्यनय् ज़य् ॥ २३५ ॥
विष्णुरूप कृष्णजी वसादरो
        च्यानि व्यपकार च्योनु दारिद्रे ह्यान् ।
सतंच् वथ् हाव् हे सद्ग्वरो
        ज़गदीश्वरो व्यस्यनय् ज़य् ॥ २१ ॥

---

23. HYMN OF THE PLANET MERCURY IN HONOUR OF ŚIVA.

परमात्म पान कुख् मन् तय् प्रान्
        चिन्ताय होश बोज़् वासनाय सान् ।
त्रय-ग्वन संस्तु कुख् श्रीभगवान्
        सदाशिव स्वामियो वन्दयो पान् ॥ २२७ ॥
स्वख-स्वख कास्तम् पापंच् हान्
        श्रव-दर्शनुकुय् कुम् अर्मान् ।
पद्मपाद मन्त-साद कुख् दयावान्
        सदाशिव कर्तम् पारीज़ान् ॥
प्रथमंच् नदियाह् पकवंञ् ज्यान्
        श्वद् वासनाय-सूत्य् करम् छलवान् ।
तमि मज़ द्यान-पाञ़ि-सूत्य् कर श्रान्
        सदाशिव स्वामियो वन्दयो पान् ॥
ख्वंदि-वोज़ु पंडियाह् व्यहान् श्रोमु वान्
        बालकव् कल्हस् च्यय-सूत्य् ज़ान् ।

हे-हर अपनय-नाम सर्वान् अस्माकं व्याधीन्-भोः

जगदीश्वर-भोः० ॥ २३५ ॥

(हे) विष्णुरूप कृष्णाख्यः (अन्यकृत्) भस्मानुलिप्तगात्र-भोः

तव उपकारेण (अनुग्रहेण) धारयेत् (ते) ध्यानम् ।

सत्स्वरूपस्य मार्गं प्रदर्शय (तस्मै मे) हे सद्गुरो-भोः

जगदीश्वर-भोः० ॥ २१ ॥

बुधः स्तौति ॥ १ २ ॥

हे-परमात्मन् स्वयं असि-त्वं मनोरूपः च प्राणरूपः

चिन्ताः चेतनया (समाधानेन) शृणु वासनया सह ।

त्रैगुण्येन सहितः असि-त्वं श्रीभगवान्

हे-सदाशिव नाथ-भोः उपहारीकुर्यां-त्वयि-भोः स्वात्मानम् ॥ २३७ ॥

अकस्मात् अपनय-नाम-मे पापोत्थां हानिम्

भवच्छुभदर्शनस्य अस्ति-मे अत्यौत्सुक्यम् ।

(हे) कमलचरण सतां-साधो असि-त्वं दयावान्

हे-सदाशिव कुरु-मे स्वपरिज्ञानम् ॥

भवत्प्रेमरूपा नदी (यास्ति) प्रवहन्ती शोभना

शुद्धया वासनया कुर्यां-यस्याः मलापहरणायालोड्य-शोधनाम् ।

तस्याः मध्यात् ध्यानजलेन करिष्यामि स्नानम्

हे-सदाशिव स्वामिन्-भोः उपहारीकुर्यां-त्वयि-भोः स्वात्मानम् ॥

सुदर्शनाख्यवणिग्वृत्तिः ब्राह्मणजातिः तिष्ठन् आसीत् आपणे-व्यवहरन्

बालकैः-कैश्चित् कृता-तैस्तस्य त्वया-सह (परिचय-)चर्चाः ।

तिथय्-पाठ्ि ख्यान-मज़ू हाव्तम् स्थ पान्
  सदाशिव स्वामियो वन्दयो पान् ॥ २४० ॥

संसारस्-मज़ू छुस् नादान्
  मन-तन-कि्नि छम्-न ईश्वर-ज्ञान् ।
ज़्यवि-कि्नि छुस् च्याञ् गोथ् ग्यवान्
  सदाशिव स्वामियो वन्दयो पान् ॥
शिवकर्मीं छुस् कृष्ण-राज़्दान्
  शिवजिय मन दारहाय् च्योनु ध्यान् ।
श्रुवलख्यन प्रथ्-शाय च्योनु थान्
  सदाशिव स्वामियो वन्दयो पान् ॥ २२ ॥

---

24. HYMN OF THE PLANET JUPITER IN HONOUR OF ŚIVA.

कुस् कस् ज़्ये कुस् कस् मरे
  छुरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ।
कुस् कस् देवस् पूज़ा करे
  छुरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥ २४२ ॥
संसार् छुह् कमिस् क्रमिस् त दमिस्
  श्रमिचू गाँगल् छ्यह् श्रविद्या ।
दृथ् ब्रम-दीशस् मज़ू कुस् दरे
  छुरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥
कुस् सादसंगुकु संवाद् बूज़िथ्
  विछिथ् सतच शिकार्य-कथ् ।

तत्प्रकारेण ध्यानमध्ये प्रदर्शय-नाम-मे मे स्वं-रूपम्

हे-सदाशिव० ॥ २४० ॥

संसारस्य-मध्ये अस्मि मूर्खः

मनसा-तन्वा (च) अस्ति-मे न ईश्वर-ज्ञानम् ।

जिह्वया* अस्मि भवतः कीर्तिं गायन्

हे-सदाशिव० ॥

कुलपरम्परया शिवतन्त्रकर्माख्यकर्मोपासकः अस्मि कृष्णाख्यः (ग्रन्थकृत्) राजदानकुलोत्पन्नः

हे-शिवनाथ मनसा धारयेयं तव ध्यानम् ।

हे-शुभलक्षण प्रतिस्थानं (स्थाने स्थाने) तव ध्यानम्

हे-सदाशिव० ॥ २३ ॥

अथेयं बृहस्पतिस्तुतिः ॥ २४ ॥

कः कस्मात् जनिष्यते, कः कस्य मरिष्यति

केवलं अस्ति स्थिरं श्रीहरनाम(स्मरणम्) ।

कः कस्य देवस्य पूजां करिष्यति

केवलं अस्ति स्थिरं श्रीहरनाम ॥ २४२ ॥

संसारः अस्ति कस्य, अमुष्य, अस्य च,

अस्य (संमतस्य) प्रत्यूहना अस्ति अविद्या

अस्य भ्रान्तिस्थानस्य मध्ये कः स्थिरीभविष्यति

केवलं० ॥

कः सत्समागमस्य संवादालापं श्रुत्वा

उपविश्य सत्यात्मिकायां नावि ।

---

* केवलं जिह्वया, न तु मनःसमाहिततयेत्यर्थः ॥

असार-सरस् अपोर् तरे

    छ्यरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥ २४५ ॥

आकाशि पातालि पूरब पश्चिमि

    दक्षिनि खोवरि नज़दीख् दूर् ।

परमशिव् ज़ानुन् सुह् गरि गरे

    छ्यरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥

सुय् मुचरावे ज्ञान-दर्वाज़

    सुय् करनावुन् कुह् राज़-योग् ।

तसन्दि रंस्तु कुस् अचि म्वक्त-लरे

    छ्यरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥

सुय् शिवशंकर् कुह् सद्गुर् आसवुन्

    ध्यान-स्तुत्य् वासवुन् हृदयस् मञ्ज़् ।

तसन्दि रंस्तु कुस् शिव-शास्त्र् परे

    छ्यरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥

हे कृष्ण सत्संग् हशाँ च़्ह् कर्

    प्रकाश-रूपुक् स्वरन् ध्यान् ।

सय् अय् बोज़ख् कुस् कम् खरे

    छ्यरा कुह् थ्यराह् श्रीहर-नाव् ॥ २४ ॥

असारसरसः (संसारात्मनः) पारं तरिष्यति

केवलं० ॥ २४५ ॥

आकाशे, पाताले, पूर्वदिशि, पश्चिमदिशि,

दक्षिणे, वामे, समीपे, दूरे ।

परमशिवं जानीहि-तं (समाधानेन) तं प्रतिक्षणम्

केवलं० ॥

स-एव उद्घाटयिष्यति ज्ञानकपाटम्

स-एव कारयन्नस्ति राजयोगम् ।

तेन विना कः प्रवेक्ष्यति मुक्ताधूषितवसतिं (मुक्तिस्थानं च)

केवलं० ॥

स-एव शिवशङ्करः अस्ति सद्गुरुरूपः वर्तमानः

ध्यानेन दीप्यमानः हृदयस्य मध्ये ।

तेन (तदनुग्रहेण) विना कः शिवशास्त्राणि अध्येष्यते

केवलं० ॥

भोः कृष्णाख्य* सत्सङ्गं अङ्ग त्वं कुरु

प्रकाशात्मनः (शिवस्य) स्मर ध्यानम् ।

सत्यं यदि श्रोष्यसि कः कं स्मरिष्यति

केवलं० ॥ २४ ॥

---

* ग्रन्थकृतः स्वं प्रत्यालापः ।

25. HYMN OF THE PLANET VENUS IN HONOUR OF ŚIVA.

वन्द् कॆह्नस् ब्वह् वाश, ज़गतच वाल-वाश ।

  ग्वकलय् च्याज़ आश, शिवनाथ अविनाश ॥ २५० ॥

बाव-सूॖत्य् निश यिमयो, हरग्वख वॆनि दिमयो ।

  मोह-गटि-हन्दि गाश, शिवनाथ अविनाश ॥

कैलाश-क्रह क्रारय्, दारनाय द्यान दारय् ।

  सथ्-चित्-आकाश, शिवनाथ अविनाश ॥

तार् दिम् मोह-वावस्, मायाय-दॆरियावस् ।

  कड् दख-नावि पाश, शिवनाथ अविनाश ॥

संसारकि सरय् ब्वह्, हर-नाव-सूॖत्य् तरय् ब्वह् ।

  कास् संकठ् चिदाकाश, शिवनाथ अविनाश ॥

ज़प-शब्नम-दारे, पपि ब्योलु तप-वार्य ।

  काँह् फॆलु गछि न हाश, शिवनाथ अविनाश ॥ २५५ ॥

हे भोलानाथ सादय्, आवाहन-नादय् ।

  साज़ बोज़् शुरि-बाश, शिवनाथ अविनाश ॥

कृष्णस् आँफ् च्याज़ॆय्, बखचुख् पाफ् प्रानिय् ।

  शापन् कर्त नाश, शिवनाथ अविनाश ॥ २५ ॥

शुक्रस्तुतिः ॥ २५ ॥

बद्धः कृतस्तेनाहं अहं पक्षिविशेषः,* जगतः जालविशेषेण ।

उन्मुक्तो-भवेयं-नाम तव आशया, हे-शिवनाथ विनाशरहित ॥ २५० ॥

भावनया समीपे आगच्छेयं-तव, हरमुखाख्ये-क्षेत्रगिरौ अन्वेषणानि विधा-स्यामि-ते ।

मोहतामिस्रस्य-मध्ये प्रकाशस्वरूप, हे शिवनाथ० ॥

कैलासगिरौ मृगयेयं-त्वाम्, धारणया ध्यानेन धारयिष्यामि-त्वाम् ।

हे-सच्चिदाकाशरूप, हे-शिवनाथ० ॥

तारं देहि-मे मोहवात्याव्यायामायाम्, मायात्मनद्याम् ।

निष्कासय दुःखनौकायाः खण्डानि (खण्डशो विभेदय तां), हे-शिव-नाथ० ॥

संसारात्मनः सरसः-एव अहम्, हरेतिनामस्मरणेन उत्तीर्णो-भवेयं अहम् ।

अपनय संकटं हे-चित्प्रकाश, हे-शिवनाथ० ॥

भवज्जपात्मतुषारजलधारया, पक्कं-भविष्यति बीजं तपोरूपवाटिकायाः ।

किंचनापि बीजफलं संप्राप्स्यति न तुच्छताम्, हे-शिवनाथ० ॥ २५५ ॥

हे सत्साधुनाथ साधो, विहितावाहननादेन ।

अस्माकं शृणु बालभाषणानि, हे-शिवनाथ० ॥

कृष्णाख्यस्य (मे) आशाबाहुल्यं तवैव, क्षमस्व-तानि पापानि पुरातनानि ।

(भाविनां) शापानां (पापानां च) कुरु-नाम नाशम्, हे-शिवनाथ० ॥ २५ ॥

---

* श्येनगृध्रादिघाती पक्षिविशेषः 'बाश' इत्युच्यते 'ंहह्' इति नामान्तरः । तत्समानशौर्यो ऽप्यहमित्यर्थः ।

26. HYMN OF THE PLANET SATURN IN HONOUR OF ŚIVA.

The 26th Chapter is in Hindī and is here omitted (vv. 258—265).

27. NĀRADA'S HYMN IN HONOUR OF ŚIVA.

नालि छय् कपाल-माल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥ २६६ ॥
प्रथम-जंगलस् तपकिय् कुलि
आसन-शब्नम नियम-पोश् फ़्वलि ।
ध्यान-हरनस् दिम छाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
अविद्याय मौगस् व्यलि गछि नाश्
दारनाय वाव नेरि नंनु आकाश् ।
च्यथ् बुज़मलि सुह् ज़ाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
सन्तोश पोशवार्य करयो क्राव्
शम दम यम नियम स्वतिन् छाव् ।
काम् क्रोद् लूब् सुह् गाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
सुरमति साद-सन्त सन्यासय्
ह्रदयावासी कैलासय् ।
भोलानाथ बूल-वाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥ २७० ॥
परमशिव यान कुख् प्रथ्-शाय
अन्तर्ध्यान मज़ु मायाय ।

शनैश्चरकृता स्तुतिरियम् ॥ २६ ॥

नारदर्षिः स्तौति ॥ २७ ॥

वैकृतकरूपेण सन्ति-ते कपालमालाः हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ हे-त्रिजगत्पालक शम्भो ॥ २६६ ॥

प्रेमात्मारण्ये तपोरूपाः वृत्ताः

(तेषु) योगासनतुषारजलकणैः नियमपुष्पाणि प्रफुल्लानि ।

ध्यानरूपस्य मृगस्य दास्यामि (दापयिष्यामि तत्र) मृतानि हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

अविद्यात्मनः मेघजालस्य यदा संपत्स्यति नाशः

धारणात्मना वायुना निर्गमिष्यति प्रकाशं(निर्मलीभविष्यति) आकाशः ।

चैतन्यरूपया विद्युता मोहं दाहयिष्यामि शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

संतोषात्मिकायां पुष्पवाटिकायां कुर्यां-नाम फलोपभोगम्

शमेन दमेन यमेन नियमेन संयुक्तं उपभुङ्क्ष्व(त्वमपि तत्) ।

कामं क्रोधं लोभं मोहं हनिष्यामि शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

हे-भस्मोद्धूलिताङ्ग साधूनामपि-साधो संन्यासिन्

हृदन्तर्यामिन् कैलासवासिन् ।

सज्जनस्वामिन् सत्स्वभाव कल्याणप्रभव

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥ २७० ॥

हे-परमकल्याणरूप स्वयं असि प्रतिस्थानं (स्थितः)

तिरोहितात्मा मध्ये मायायाः ।

च्योनु दूर्यर् क्याय चाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
शिव ध्यान् दारिथ् करथो त्याग्
अमरनाथ मन-कि्नि ह्यमथो ज़ाग् ।
वाल क़ाडथ् वाल-वाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
सच्चिदानन्द च्योनु दारिथ् ध्यान्
पूज़ाय-बापथ् मन सावदान् ।
जंगलन्-हन्दि पोश् वाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
परमानन्द पान छुख् सथ्-च्यथ्
च्यान्य् आ्खिनम् न्यथ् स्मरथ् ।
नख छुख् त मो दिम् डाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥
निर्वन् निष्कल् निष्कामय्
दारनाथ दारहाथ् सुव-श्रामय् ।
रटथो खोल-ह्रत्य् नाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥ २७५ ॥
साम-वेद् ग्यवथो प्रथम-साजय्
रोज़्तम् त बोज़्तम् आवाज़य् ।
मारथो खोलज़ नाल शम्भो
साल व्वल त्रिज़गत्पाल शम्भो ॥

तव दूरस्थितिं कथं सोढास्मि शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

हे-शिव (ते) ध्यानं धृत्वा कुर्यां-ते (सर्वस्य वासनादेः) त्यागम्

हे-अमरनाथ मनसा गृह्णीयां-त्वदर्थं जागराम् ।

हे-बालस्वरूप मार्गयेयं-त्वां प्रतिपर्वतं शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

हे-सच्चिदानन्दरूप तव धृत्वा ध्यानम्

पूजार्थं मनसा समाहितेन ।

अरण्यानां पुष्पाणि विचित्य-अवतारयिष्यामि (संग्रहीष्यामि) हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

हे-परमानन्दरूप स्वयं असि सच्चिद्रूपः

तवैव भूयान्मे नित्यं स्मृतिः ।

समीपे तु असि मा देहि (विधेहि) उपेक्षणानि हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

गुणातीतः निरपेक्षः निष्कामश्च (भूत्वा)

धारणया धारयेयं-त्वां प्रातः-सायम् ।

गृह्णीयां-त्वां प्रेम्णा आलिङ्गनेन हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥ २७५ ॥

सामवेदं गास्यामि-ते प्रेमात्मवाद्येन

तिष्ठ-नाम-मत्संनिधौ तया शृणु-नाम-मे सत्स्वरान् ।

आहन्यां-ते प्रेमरूपान् तालान् हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

दख-संसाराह् अपज़्युक् फन्द्
    ज़ल्वरि-स्न्दि पाठिन् गोसय् बन्द् ।
ल्वकलाव्तम् न्य अमि ज़ाल शम्भो
    साल व्वल त्रिजगत्पाल शम्भो ॥
संकलफ् लूरान् कुम् ध्यानस्
    पोशान् कुस्न पननिस् पानस् ।
कम्-सूत्य् कर जंजाल् शम्भो
    साल व्वल त्रिजगत्पाल शम्भो ॥
ध्यान-दारनाय निश गोसय् दूर्
    ल्वकच्यार् सूरिथ् च्लुम् ज़न् चूर् ।
कंतु-त-कोर् वात दमि हाल शम्भो
    साल व्वल त्रिजगत्पाल शम्भो ॥
नर्द-पच्य संसार-बीठ् ज़ानुन्
    गरुमंतु चरुंग्वाह् देह् मानुन् ।
मार् शिव-शक्ति-दुखाल शम्भो
    साल व्वल त्रिजगत्पाल शम्भो ॥ २८० ॥
समदृष्टि-स्रूतिन् सख् तय् दख्
    आसुनु त आसन् ज़ानुन् अख् ।
वुज़्-ज्याम ज़ान् जोरि-शाल शम्भो
    साल व्वल त्रिजगत्पाल शम्भो ॥
मनकिस् ऐनस् कास्तम् खय्
    पान कुख् सैकल् करवुनु दय् ।

दुःखपूर्णः-संसारः (अस्ति) असत्यस्य तुल्यभूतः

(यत्र) ऊर्णनाभस्य प्रकारेण गतोऽहं-भो बन्धम् ।

उन्मोचय-नाम-मां मां अस्मात् जालात् हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

दुर्वासना भिन्दन्ती अस्ति-मे समाधिम्

पर्याप्नुवन् अस्मि-न स्वस्यात्मनः (स्वदेहेऽपि नालंभविष्णुः) ।

(तत्) केन-सह करिष्यामि कोलाहलं (संख्यं) हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

ध्यानधारणायाः सकाशात् गतोऽहं दूरम्

(सामर्थ्यसंपन्नं तु) बाल्यं अवसाय चलितं-मे इव चौरः ।

कस्मिन्-च-कुत्र (देशे) प्राप्स्यामि अनेन व्यवहारेण हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

शारिफले (इव) संसारे-द्वैतात्मज्ञानं ज्ञातव्यम्

(तत्र) घट्टितः अक्षः (इव) देहाभिमानः मन्तव्यः ।

(तत्) आघातय शिवशक्तिरूपेण (तदैक्यस्वात्माभिन्नज्ञानदानेन)

[अक्षद्वयगतदुःखालाख्यैकैकाङ्कपातनेन हे शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥ २८० ॥

समदृष्ट्या-हेतुभूतया सुखं दुःखं च

संभूय्मि स्थितिम्न ज्ञातव्यं-तत् एकरूपमेव ।

भूर्जमयवस्त्राणि जानीयां विशिष्टकौशेयवस्त्रयुग्मकं हे-शम्भो

निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥

मनोरूपस्य दर्पणस्य अपनय-नाम-मे कलङ्कम्

स्वयं असि तन्मार्जनां कुर्वन् ईश्वरः ।

च्यानि रख्तु कति संबाल प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥
च्यतमो ठंडाह् यितमो यूरि
  दितमो दर्शुन् नितमो ढूरि ।
ख्यतमो चीर-खंड-खाल् प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥
ज़गतस् मारिथ् करिथ् संहार्
  रोज़ख् पानय् श्री-निराकार् ।
परमात्म हे श्री-अकाल प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥
अन्तःकर्म-किनि करतम् ज़ान्
  ज़ाह्रि पाठि अूच्रावय् पान् ।
मारिथ् त्रय् च्यानि पाल प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥ २८५ ॥
सद्गुर च्यय् रख्तुय् वन कस्
  म्य ति च्यावतम् परमार्थक् रस् ।
अयस्-क्यथ् कुम् दकि-प्याल प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥
शिवनाथ कृष्णस् म्य पालना कर्
  मरन-विज़ि फोर्यम् द्यव हर हर् ।
च़लनम् कालस् ज़ाल प्रभो
  साल व्वल त्रिज़गत्पाल प्रभो ॥ २७ ॥

त्वया विना कुत्र संस्कृतो-भविष्यामि हे-शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥
पिब-नाम-मे (मन्निवेदितं) भङ्गादि-रसम्, आगच्छ-नाम-मे इहैव
देहि-नाम-मे दर्शनम्, नय-नाम-मां तत्रैव (स्वसमीपे) ।
भुङ्क्ष-नाम-मे सितोपस्कृतपायसपूर्णपात्रीं हे-शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥
जगतीं सर्वामेव कृत्वा संहृताम्
स्थास्यसि स्वयमेव श्रीमान्निराकारः ।
हे-परमात्मन् हे श्रीमदनन्त शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥
आन्तरेण-कर्मणा (निर्विकल्पसमाधिना) कुरु-नाम-मे स्नानम्
(यथा) बाह्येन प्रकारेण (प्रयत्नं) शोधयिष्यामि देहम् ।
(यथा च) सर्वाण्येव व्रतानि तव पालयेयं शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥ २८५ ॥
हे-सद्गुरो त्वामेव विना वक्ष्यामि कम्
मामपि पायय-नाम-मां पारमार्थिकं रसम् ।
हस्ते अस्ति-मे इच्छात्मकस्त्वं शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ० ॥
हे-शिवस्वामिन् कृपणाख्यस्य मम रक्षां कुरु
मरणकाले मुखादुच्चरितो-भवेन्मेऽस्थित् हर हरेति ।
(येन) अपयास्यन्ति-मे महाकालस्य भीतिशीतज्वराः हे-शम्भो
निमन्त्रणेन आगच्छ ॥ २९ ॥

---

28. HYMN SUNG JOINTLY BY ALL THE GODS IN HONOUR OF ŚIVA.

The 28th Chapter is in Hindī and is here omitted (vv. 288—299).

---

29. ŚIVA ACKNOWLEDGES THE PRECEDING HYMNS. HE IS PACIFIED, AND EXPRESSES HIMSELF AS PLEASED WITH THEIR DEVOTION (*BHAKTI*). HE CARES NOT FOR EATING OR DRINKING AND HAS NO PLEASURE IN SACRIFICES. HE LONGS FOR *BHAKTI* AND FOR NOTHING ELSE.

Chapter 29 is in Hindī and is here omitted (vv. 300—304).

---

30. THE AUTHOR'S PRAISE OF ŚIVA. ACCOUNT OF THE GODS' INTERCESSION ON BEHALF OF DAKṢA.

स्वयम् हृदय् म्योनु तति च़्ह् दूज़् ज़ालान
तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञो ॥ ३०५ ॥
वैश्वानर अग्न् अन्न् कुख् अंप्रान
प्रानस् समान-सूत्य् बांग्रानो ।
प्रथ्-कुनि साची परमात्म कुख् पान
तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञो ॥
दूक़ि च्याज़ सञ्ज़न् पत च्यथ् लारान
अकि शब्द-सूत्य् स्वर मिलवानो ।
ओंकार ध्यान-दारनाय ध्यान् दारान
तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञो ॥
लीलाय बूज़िथ् मन् म्वयु माविदान
आशुतोष कुख् च़्य् कुमलानो ।
युस् यिय् मंगिय् तस् तिह् कुख् दिवान
तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञो ॥
देवन् दपुथ् कोन छिव कँह् मंगान
बक्ति बावनाय कुस् तोठानो ।

सर्वदेवानां समवेत्य स्तुतिः प्रकाश्यते ॥ १८ ॥

अथ प्रसन्नीभूतः श्रीशिवः देवान्प्रति प्रतिवदति ॥ १९ ॥

अतः परं ग्रन्थकृत् स्वयं स्तौति ॥ ३० ॥

स्वयं-नाम-प्रदेशः[1] हृदयरूपेण (वर्तते) मम, तत्रैव त्वं नित्याग्निं प्रज्वालयन् (असीति)

हे-तेजोरूप, ज्योतिःस्वरूप, यतिव्रत-भोः ॥ ३०५ ॥

वैश्वानरः अग्निः अन्नं असि-त्वं जरयन्

प्राणवाहिनाडीषु समानवायुना (तत्) विभाजयन्-भोः ।

प्रत्येकस्य (वस्तुनः कर्मणश्च) साक्षी परमात्मा स्वयमेव (असि)

हे-तेजोरूप० ॥

इच्छया तव सत्पुरुषाः अनु त्वामेव धावन्तः

एकेन शब्देन (प्रणवादि-)स्वरात्मना संयोजयन्तः ।

ओंकारेण ध्यानधारणया ध्यानं धारयन्तः

हे-तेजोरूप० ॥

स्तोत्राणि श्रुत्वा मनः संपन्नं-ते प्रसन्नम्

हे-शीघ्रप्रसादशील असि त्वमेव दयार्द्रीभवन् ।

यः यदेव प्रार्थयिष्यति-त्वत्तः तस्मै तदेव असि वितरन्

हे-तेजोरूप० ॥

देवान् अकथयः कुतो न स्थ किंचित् प्रार्थयन्तः

भक्त्या भावनया असि प्रसीदन् ।

---

१ यत्र गिरिक्षेत्रे स्वयंभूरग्निः कालाग्निरुद्ररूपेण भुवो गर्भादुन्मिषति ।　See note to Stein's translation of the *Rājataraṅgiṇī*, i, 34.

कंह्वस् प्रसन् संह्वस् हृङ्कि पङ्कि सान
  तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥
दंपुहुय् तोर हे सन्मुख सन्निवास
  शिवनाथ हुय् छिय् मंगानो ।
प्रज़ापथ् ज़िन्द गङ्कि तफ् ज़फ् करि पान
  तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥ ३१० ॥
न-त हृमि-योर्-कुन् श्रामन् हुय् वनान
  यज्ञ-करनस् छुव नाश् बनानो ।
पथ्-कुन् जग् कुँह् ति श्रासि न करान
  तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥
श्रद दंपुथख् तोर क्याज़ि छिव तम्बलान
  तिथ् बनि यिथ् छिव वनानो ।
प्रज़ापथ् ज़िन्द गङ्कि ध्यान् ज़रि मन-प्रान
  तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥
श्रमि वानिथ ब्यलि कंह्यख् बन्दान ।
  प्रज़ापथ् क़ावलि कल-सानो ।
यज्ञस् प्यठ् गौव् हर हर ज़पान
  तेज़ो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥
कृष्णस् ज्वालाय-रूप कुख् बासान
  हृदयस् मञ्ज़् दौफ् प्रज़लानो ।
मोह-गटि मञ्ज़् कुख् ज़ोञ्-गाश् हावान
  तेजो-रूप ज्योति-रूप ग्वसाञ्ञो ॥ १० ॥

कृतो-युष्माभिरहं प्रसन्नः (यतः) स्तुतो-युष्माभिरहं कामनया श्रद्धया सह

हे-तेजोरूप० ॥

कथितं-तैरेव प्रत्युत्तररूपेण, हे संमुखरूप सतां-निवास

शिवस्वामिन् इदमेव स्मो-वयं प्रार्थयन्तः ।

(यथा) दक्षप्रजापतिः जीवन् संपत्स्यति तपः जपं करिष्यति स्वयम्

हे-तेजोरूप० ॥ ३१० ॥

अन्यथा अस्मात्कालादनन्तरं स्युः (लोकाः) इदमेव कथयन्तः

यज्ञकरणस्य अस्ति-हि नाशः भावी (फलम्) ।

तत्पश्चात् यज्ञं कश्चित् भवेत् न कुर्वन्

हे-तेजोरूप० ॥

ततोऽनन्तरं कथितं-त्वया-तेभ्यः (देवेभ्यः) उत्तररूपेण कुतो-नाम स्थ चञ्चलीभवन्तः

तदेव भविष्यति यदेव स्थ कथयन्तः ।

प्रजापतिः सजीवः संपत्स्यति ध्यानं संविधास्यति मनसा-प्राणैः (सह)

हे-तेजोरूप० ॥

अनया वाचा यदा कृतस्त्वया-तेभ्यः अङ्गीकारः

प्रजापतिः अजस्य धृतशिराः ।

यज्ञमण्डपं प्रति गतः हर हरेति जपन्

हे-तेजोरूप० ॥

कृपाख्यस्य (मे) ज्वालारूपेण असि भासमानः

हृदयस्य मध्ये दीप-इव प्रदीप्यमानः ।

मोहात्मतामिस्रमध्ये असि ज्ञानप्रकाशं प्रदर्शयन्

हे-तेजोरूप० ॥ ३० ॥

---

31. DAKṢA IS BROUGHT TO LIFE. HIS HEAD HAVING BEEN REDUCED TO ASHES, HE IS GIVEN A GOAT'S HEAD.

दम दम ग्रस नम थम पायस् तय्
    कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥ ३१५ ॥
ग्ररन् गछ्हा ग्रवायिम तय्
    सुय् कुय् आसवुनु करुनावतार् ।
वन्दहास् ज़ुव् छ्यथ् वालिंज़ू त वस् तय्
    कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
सूर् ओसु गोमंतु मज्जु अंग्रस् तय्
    दक्ष-प्रज़ापतनिस् ग्ररस् ।
करंनुय् ओसु तिय् कर्ताहस् तय्
    कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
देवौ दपु तति शिवनाथस् तय्
    प्रज़ापथ् गछि ज़िन्द वुज़् सांपनुन् ।
बक्तन-हंन्दु वाति बोज़ुन् तस् तय्
    कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
क़ावुल्वाह् अख् ओसु तय् भमयस् तय्
    कल चंटुहस् ओसु तिय् काँछान् ।
नमस्कार् व्यथन् तस् वाग्यवानस् तय्
    कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
वंदु प्रज़वान् ओसु प्राख्-ज़न्मस् तय्
    त्रिबुवन-नाथन् कल चंटुनस् ।

अथ प्रजापतेः पुनरुज्जीवनम् । तस्य भस्मीभूतशिरसः स्थाने ऽजशिरःस्थापनम् । तद्रूपमुखेनैव शिवं प्रति स्तुतिं च प्रस्तौति ॥ २१ ॥

निमेषे निमेषे (प्रतिश्वासकालं) श्रान्तो-भविष्यामि नंक्ष्यामि पतिष्यामि स्मृतो नाम ।

अस्मि निःसहायः च कुरु-मे पालनाम् ॥ ३१५ ॥

शरणं गच्छेयं नमः-शर्वायेति-मन्त्रवाच्याय नाम

स-एव अस्ति वर्तमानः करुणावतारः ।

उपहारीकुर्यां-तस्मै प्राणं धृत्वा (प्राणैः सह) हृदयं च वशां च

अस्मि निःसहायः० ॥

भस्म आसीत् संपन्नं मध्ये अग्नेः नाम

दक्षप्रजापतेः शिरसः ।

कर्तव्यं आसीत् तदेव सर्वकर्तुः नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

देवैः कथितं तत्र शिवस्वामिनं-प्रति नाम

प्रजापतिः योग्यः सजीवः अधुना भवितुम् ।

स्वभक्तानां (विज्ञापनादि) योग्यमस्ति श्रोतव्यं तस्य च

अस्मि निःसहायः० ॥

छगलकः एकः आसीत् (तत्र) तस्मिन् समये नाम

शिरः कृत्तं-तैः(श्रीशिवेन)-तस्य (यतः) आसीत् तदेव (सो ऽजः) काङ्क्षन् ।

नमस्कारः भूयात् तस्य (छागस्य) भाग्यशालिनः नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

महान् पुण्यकृत् आसीत् प्राग्जन्मनि नाम

(यस्य)त्रिभुवनस्वामिना शिरः कृत्तं-तेन-तस्य ।

म्वकुय् गौव् परम-पदवी दितूनस् तय्
 कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥ २१० ॥
सुय् कल दक्ष-प्रजापतस् तय्
 लोगुन् त दितुनस् ज़ीवादान् ।
यंदु व्यंयु पकान् गौव् प्यठ् यज्ञस् तय्
 कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
फीरि फीरि श्रन्दि श्रन्दि परमशिवस् तय्
 प्रदख्यन् दौ दौ लगु वनने ।
बखचुम् गयोस् मञ्ज़ मोहस् तय्
 कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
है-है मोह-मायाय वलुनस् तय्
 है-है क्याह् गोम् करम् द्युु कार् ।
राख्यस-व्यज़ ग्रर्मन्द कलनस् तय्
 कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥
आकाश डुलवियं् व्वन् वोलुनस् तय्
 पृथिविय प्यठ् दितुनस्-दारिय् ।
किबरन् कलनम् तखमौर् कुह् कस् तय
 कुस् बेकस् तय् करम् रखिपाल् ॥ २१ ॥

(येन सः) मुक्तः संपन्नः परमा-पदवी (सलोकता) दत्ता-तेन-तस्मै नाम

अस्मि निःसहायः० ॥ ३२० ॥

तदेव शिरः दक्षप्रजापतये नाम

संयोजितस्तेन, दत्तस्तेन-तस्मै च जीवादानाख्यो (जीवन-कृन्मन्त्राभिषेकः)।

(यामवस्थां प्राप्य) समुत्थितः (दक्षः) द्रुतं गतः प्रति यज्ञस्थानं नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

प्रक्रम्य प्रक्रम्य परितः परितः परमशिवस्य नाम

प्रदक्षिणानि दत्त्वा दत्त्वा प्रवृत्तः कथयितुम् ।

तमस्त्व-मे गत-आर्तं मध्यं मोहस्य नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

कष्टं, मोहमायया वृतस्तयाहं नाम

कष्टं, किं संपन्नं-मम कृतं-मया ईदृक् कर्म ।

राक्षसबुद्ध्या लज्जितः कृतस्तयाहं नाम

अस्मि निःसहायः०

आकाशात् संनिपात्य अधः अवतारितस्तयाहं नाम

पृथिवीं प्रति (पृथ्वीपृष्ठे) पातितस्तयाहम् ।

अहङ्कारेण कृतमेतन्मे, दोषः अस्ति कस्य नाम

अस्मि निःसहायः० ॥ ३१ ॥

---

32. DAKṢA'S HYMN DESCRIBING HOW HE HAS BECOME FREED FROM WORLDLY DESIRES.

दमिथ् डूठुम् ग्रव्नम प्यवान्
    दमिथ् डूठुम् प्यवान् स्रूर् ।
दमिथ् डूठुम् अङ्गर्टु रातस्
    दमिथ् डूठुम् द्वहस् नूर् ॥ ३२५ ॥
दमिथ् ओसुस् ल्वकटुय् न्यचिव्वाह्
    दमिथ् सॉंपनुस् ज्यवान् पूर् ।
दमिथ् ओसुस् फेरान् थोरान्
    दमिथ् सॉंपनुस् दज़िथ् स्रूर् ॥
नय् रोज़ि वन्दतय् नय् रोज़ि चन्द-कोलु
    नय् बोलि आवन पत कस्तूर् ।
नय् रोज़ि खग्मी त नय् रोज़ि मातम्
    नय् वज़ि दहय् माज़-खन्नूर् ॥
ओसुस् कुनुय् त सॉंपनुस् स्यठाह्
    नज़्दीख् वातिथ् गोसय् दूर् ।
ज़ाहिर् त बातिन् कुनुय् डूठुम्
    गयेम् स्यय् च्यय् च़वज़ाह् चूर् ॥
संसारस् मञ्ज़् कॅह् न ग्रा रोज़ि
    रोज़ि कुन् परम-शिव श्री-अगूर् ।
ल्वस्य-मञ्ज़्-बागन् व्वय् ललनावन्
    जिगरस् मञ्ज़्-बाग् करस् गूर-गूर् ॥ ३२ ॥

दक्षस्य वैराग्यकथनम् ॥ ३२ ॥

क्षणमात्रेणैव दृष्टं-मया, हिमजलकणाः पतन्तः

क्षणेनैव दृष्टं-मया, पतत् हिमजालम् ।

क्षणेनैव दृष्टं-मया, अन्धतामिस्रं रात्रौ

क्षणेनैव दृष्टं-मया, दिवसे प्रकाशः ॥ ३२५ ॥

क्षणेनैव आसं अल्पवयाः स्तनंधयबालकः

क्षणेनैव संपन्नोऽहं युवा पूर्णः ।

क्षणेनैव आसं संचरन् प्रचरन्

क्षणेनैव संपन्नोऽहं दग्धीभूय भस्मशेषावस्थः ॥

नहि स्थास्यति शीतकालः नहि स्थास्यति ग्रीष्मकालः

नहि विरविष्यति श्रावणमासात् पश्चात् कस्तूरनामपक्षी ।

नहि स्थास्यति प्रसन्नता, पुनः नहि स्थास्यति शोकः

नहि शब्दायिष्यते प्रत्यहं वीणादिवाद्यम् ॥

अभूवं एक-एव संपन्नोऽहं च अनेकरूपः

सामीप्यं प्राप्य संपन्नोऽहं-त्वत्तः दूरः ।

प्रत्यक्षं परोक्षं च एक-एव दृष्टो-मया (त्वं विश्वात्मा)

गता-मत्तः जग्ध्वा पीत्वा चतुष्पञ्चाश्चत् चौराः ॥

संसारस्य मध्ये किञ्चित् नहि भोः स्थास्यति

स्थास्यति एकाकी परमशिवात्मा श्री-अघोरभट्टारकः ।

(तं) अङ्कमध्यभागे अहमेव लालयिष्यामि

हृदयस्य मध्यभागे करिष्यामि-तस्य लालनाम् ॥ ३२ ॥

---

33. ANOTHER HYMN OF DAKṢA ON THE SAME SUBJECT.

निश्र अन्त-रछि आगर लो-लो
　　निर्मल् ज़ल् गोस् छर लो-लो ।
नंनु गोस् मज़् लव-सर लो-लो
　　संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥ २२० ॥
पाज़िस् मज़् ओसु नंनु आकाश्
　　सद्विचार-नेत्रन् ज़ाङ्-हंन्दु गाश् ।
मोह-वुनरि खंटु म्य ज़र ज़र लो-लो
　　संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
मोह कठकार-स्त्रंत्य् बोज़न आम्
　　रातस् दह् त सुबहस् ष्याम् ।
मन्दिज़न् दह् म्य लंगु दर लो-लो
　　संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
क्रोठि-ब्वन्दके वन्द-स्त्रंत्य् अन्द-वन्द्
　　ब्वख् आम् खटन त गोस् यख् वन्द् ।
पम्पोश् ज़न् गोस् बर लो-लो
　　संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
चञ्चल् सांपनुम् चित्-चन्द्रम्
　　व्वकटिस् प्योम् न श्रम-श्रवनम् ।
वुज्यल्कु सूर् प्योम् ज्यर लो-लो
　　संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥

दक्षवैराग्यमेवाचापि वर्ण्यते ॥ ३३ ॥

सकाशाद् अन्तर्हितात् प्रभवस्थानात् नाम*

निर्मलं जलं (उद्भूय) संपन्नोऽहं मूर्तरूपः नाम ।

प्रत्यक्षीभूतोऽहं मध्ये भवसरसः नाम

गम्भीरः आत्मा विस्तृतो मम, किं-नाम करिष्यामि ॥ ३३० ॥

जलस्य (महात्मनः) मध्ये अभूत् प्रकाशः आकाशः

सद्विचारात्मनेत्रयोः ज्ञानस्य प्रकाशः ।

(तत्र) मोहात्ममिहिकया गूढः मम अंशः अंशः नाम

गम्भीरः आत्मा० ॥

मोहान्धकारेण अतिशैत्यात्मना दृष्टौ आगतं-मे

रात्रौ दिनं, तथा प्रभाते सायंकालः ।

मध्याह्ने दिवसः मम गतः निरोधं (अवसानावस्थां) नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

कठोरचित्तात्मना शीतकालेन निरन्तरम्

मुखं आच्छादनेन पिहितमिव मे, यथा संपन्नोऽहं स्थान-जलमिव बद्धः ।

पर्णं इव गतोऽहं विशरणं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

चञ्चलः संपन्नो-मे चिच्चन्द्रमाः

वालस्य पतितो-मे न भ्रमरूपं-शीतजलकणजालम् ।

(अधुना) वृद्धतायाः अवश्यायस्तुतिः पतिता-मयि अत्यर्थं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

---

* लो लो इति वात्सल्यातिशयद्योतकं पदं वाक्यान्ते प्रयुज्यते ॥

कुस् शिशर् गाँठु ज़न् मन-किनि सक्थ्
    ज़ीव-श्चार-रछिस् क्यम्-न च्याज़् वक्थ् ।
खर-रंस्तु व्यसर मा व्वज़् व्वह् लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥ २२५ ॥
दुयी-हज़्य तंर्य म्य श्चात्म-सूंर्य खंटु
    श्चंनु वन्योस् तंनु श्चासिय् व गोस् म्वंटु ।
कूद-कठकंशि कंरुस् खर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
संसार-छानन् कंरु म्य दंरु कार्
    दार-कनि लोगुनम् देह-श्चहंकार् ।
तुल-कतर्युंकु लंदुन् गर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
कंरुनम् कलिकालंकि शिशिरन्
    दार-छ़्यथ वार-वुथिचुंय् नंश्रन् ।
वुर्यनम् पाँ-स्वन-खर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
ममताय चिय कंरुनस् खानदार्
    दंपुनम् विशय-बूगन् लार् ।
गर श्चकु लूबकि वर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
इन्द्रिय-श्रुरि छिय् ताबेदार्
    दार्यौ-कनि छिय् वंथि नव दार् ।

अक्षि श्यानीभूतजलधारा इव मनसा कठिनीभूतः

जीवदयारहितस्य अस्ति-मे-न तव भक्तिः ।

स्मृति(चेतना)रहितः भ्रंशमाप्स्यामि मा-स्वित् अधुना अहं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥ ३३५ ॥

द्वैतात्मकेन शीतेन मम स्वात्मात्मसूर्यः गूढः

अन्धः भूतोऽहं, तनुः भूत्वा अपि संपन्नोऽहं स्थूलः ।

क्रोधात्मना शीतातिशयेन कृतोऽहं स्थिरः नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

संसारात्मना-तक्ष्णा कृतं मम दृढं कर्म

दारुकृते संयोजितस्तेन-मे देहाहंकारः ।

(यत्र) श्यानीभूतजलमयशिलेष्टिकाभिः आरोप्य-निर्मितं-तेन गृहं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

कृता-तेन-मम कलिकालात्मना शिशिरकालेन

धैर्यरूपगेहपटलास्तरणतृणस्य वैरात्मपटलप्रान्तनिःस्रव-
ज्जलबिन्दुजालकरणिका नश्वरता ।

(तत्र) प्रोम्भितास्तेन-मे जलमयमुक्तावल्यः नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

ममतारूपया स्त्रिया कृतस्तयाहं गृहस्थाश्रमी

कथितं-तया-मे विषयभोगान् अनुसर (आसक्तयोपभुङ्क्ष्व ।

गृहं प्रविश्य लोभात्मना द्वारेण नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

(अत्र) इन्द्रियात्मापत्यानि सन्ति-ते वशवर्तीनि

पत्तद्वारस्थाने सन्ति-ते उद्घाटितानि नव द्वाराणि ।

वुछ् ह्वाह् कर् ह्वस् खर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥ २४० ॥
ट्स्रा थंवुमय् खिद्मथ्गार्
    छूह् दिथ् राथ्-द्वह् गर कुन् सार् ।
लूटिथ् पर्ननि त व्यपर् लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
ज़्यंनु मह्नु मेग्राव् खख-सान् व्यह्
    शिशिरस्-मञ्ज़् यख्-त्रेशाह् च्यह् ।
दूघु गर कुय् आसूर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
वूज़िथ् दूधिसंय् गरस् मञ्ज़् गोस्
    यंच्-कालि होशस् प्योस् काँप्योस् ।
ट्वंथ-हंञ्ज़ु छ्यस् थर-थर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
निर्मल निष्कल निष्कामय्
    क्रिय् बसन्त-रङ्ग वंलिमंति व्यामय् ।
पद्मनाभ पीताम्बर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥
अम्रंत-वर्षन-स्त्रंत्य् च्याने
    यियि दज़मच़ हिय-थर्यं म्याज़ ।
वासुन् श्याम-सुन्दर लो-लो
    संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥ २४५ ॥

पश्य सुखवातं, कुरु कुतुकं स्थिरं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥ ३४० ॥

तृष्णा निहिता-मया-ते दासी

अन्विष्य अन्विष्य रात्रिन्दिवं गृहं प्रति क्रमेण-संगृह्य-संचिनु ।

अभ्यवहरन्तु स्वान् परान् (च) नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

जननं मरणं विस्मर, सुखयुक्तः तिष्ठ

अतिशीतकालमध्ये अतिशीतलं जलं पिब ।

ईदृक् गृहं अस्ति-ते आश्चर्यरूपं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

(इत्थं) श्रुत्वा, ईदृशस्य गृहस्य मध्यं गतोऽहम्

अतिकालेन स्मृतौ पतितोऽहं, कम्पितोऽहम् ।

शैत्यस्य अस्ति-मे अतिकम्पः नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

हे-निर्मल, निष्कल, निष्काम

सन्ति-ते पीतवर्णानि वर्षितानि वस्त्राणि ।

हे-पद्मनाभ पीताम्बर नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

(दयात्मना) अमृतवर्षणेन त्वदीयेन,

उद्भविष्यति दग्धायाः मालतीलतायाः मदीयायाः

अङ्कुरः हे-श्यामसुन्दर नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥ ३४५ ॥

ज़्वालारूप ज्योतीस्वरूफ् थिम्

सूर्य-हिञ् प्रत्यख् दर्शुन् दिम् ।

च्यानि तेज़-ताप कति दर लो-लो

संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥

नंनु नेरि आत्मसूर्यकुय् प्रकाश्

मुह कठ्-कंशिसंय् सुय् करि नाश् ।

आकाश् वुछ ज़र-ज़र लो-लो

संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥

नय् रोज़ि कठ्-कंशु नय् सर्दी

बिय सांँपन यिय् ओसुस् तिय् ।

निर्मल् ज़ल् ब्वव खर लो-लो

संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥

क्रुष्णस् म्य सूर्य-रूफ् हावि ग्वसोञ्

शीन-मञ़ वुछिहे नेरान् पोञ् ।

संरि् गोस् कंरि कंरि सर लो-लो

संनु पान् मंठु म्य क्याह् कर लो-लो ॥ २ २ ॥

---

34. DAKṢA'S SELF-ABASEMENT.

ज़ांञ्-गाश् मोहज़-राचू गंट्रोवुम्

सूर्य पर्ज़नोवुम् न रोवुम् दह् ॥ २५० ॥

प्रत्यख् आंसिथ् कति पर्ज़नोवुम्

मन्यज़न् होवुम् रातकूंलि पान् ।

हे-ज्वालारूप, ज्योतिःस्वरूपः आगच्छ-मे

सूर्य-इव प्रत्यक्षं दर्शनं देहि-मे ।

त्वदीयेन तेजोद्योतेन कुत्र स्थिरीभविष्यामि नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

(येन) प्रत्यक्षं निर्गमिष्यति आत्मसूर्यस्य प्रकाशः

मोहात्मनः ध्यानशीतस्य स-एव करिष्यति नाशम् ।

(येनैव) चिदाकाशं द्रक्ष्यामि संपूर्णं नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

नहि स्यास्यति शीतध्यानता, नहि शैत्यम्

पुनः संपत्स्यामि यदेव आसं तदेव ।

निर्मलं जलं भूयासं स्तुत्या नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥

(अन्यकृतः) कृपाख्यस्य मे सूर्यात्मरूपं प्रदर्शयिष्यति यतिनःयः

हिममध्यात् पश्येत् निर्गच्छत् पानीयम् ।

निमग्नः संपन्नो-ऽहं कृत्वा कृत्वा परीक्षां नाम

गम्भीरः स्वात्मा० ॥ ३३ ॥

दक्षस्येयं सव्रीडमिवोक्तिः ॥ ३४ ॥

ज्ञानप्रकाशः मोहात्मरात्र्या गूहितो(तामिस्रीकृतः)-मे

सूर्यः उपलक्षितो-मया न, विनष्टो-मे दिवसः ॥ ३५० ॥

प्रत्यक्षीभूतः कुत्र उपलक्षितो-मया

मध्यन्दिने प्रदर्शितो-मे परोक्षापक्षिणा स्वात्मा (दुर्निमित्तमिव दृष्टम्) ।

ख्वर-पखि हंसाह् कति वुफनोवुम्
सूर्य पर्ज़नोवुम् न रोवुम् दह् ॥
च्यतुकुय् बालुख् कति वुज़नोवुम्
सोवुम् आद्य-प्रबातस्-मञ्ज़ ।
मुर्ख-व्वंज़् मन-मञ्ज़लिय् अलरोवुम्
सूर्य पर्ज़नोवुम् न रोवुम् दह् ॥
सूर-म्यचि मिलविथ् यूञ्जाह् चोवुम्
य्यचि-कानाह् तथ् थोवुम् सूंत्य् ।
गंञ्ज़रोवुम् त मद् हंस्वाह् पोवुम्
सूर्य पर्ज़नोवुम् न रोवुम् दह् ॥ ३४ ॥

---

35. DAKṢA SINGS A HYMN IN PRAISE OF ṢIVA, AND ASKS PARDON. THIS IS GRANTED.

वक्ति-वावनाय-सूंत्य् कुस् दस्-वस्तथ्
ज्यव् छम् न परहा च्याञ्ज़् लीला ।
क़ांवंखि-ज्यव् छम् मन्दछान् कुस् तथ्
कुस् वेकस् तथ् करम् रखिपाल् ॥ ३५४ ॥
क़ांवंखि-बोख्य ग्यखि दय् वंन्नस् तथ्
प्रसन् गोव्, अमनि लंगु शिवशंकर् ।

स्मृतिरूपपक्षेण हंसः (स्वात्मरूपः) कुत्र-नाम (न कुत्रापि) उड्डापितो-मया

सूर्यः उपलक्षितो न० ॥

चित्तात्मा बालकः कुत्र-नाम (न कुत्रापि) उद्बोधितो-मया

(प्रत्युत) शायितो-मया प्रभातारम्भे (स्मृत्या शम्भुसारूप्यप्रदे) ।

मूर्ख-बुद्ध्या मनोरूपे-बालशय्यावाहने* लालितो-मया (येन गाढनिद्रां गतःसः)

सूर्यः उपलक्षितः० ॥

भस्म-मृत्तिकया संयोज्य (घटितः) क्रीडनकगुलिकाविशेषः प्रक्षिप्तो-मया

तृणविशेषात्मबाणः तेन सह स्थापितो-मया ।

गणितं† तु, मत्तहस्ती पातितो-मया (इति)

सूर्यः उपलक्षितो० ॥

स्वपूर्वकृतस्य क्षान्तिप्रार्थनपूर्वकं दक्षस्तुतिः ॥ ३५ ॥

(अतः) भक्तिभावनया अस्मि बद्धाञ्जलिः

(तादृशी) जिह्वा अस्ति-मे न (यया) पठेय तव स्तुतिम् ।

छागस्य जिह्वा अस्ति-मे (तेन) लज्जमानः अस्मि नाम

अस्मि निःसहायः, तत् कुरु-मे पालनाम् ॥ ३५४ ॥

छागभाषया यदा इत्थमेव कथितं-तेन-तस्मै नाम

प्रसन्नः संपन्नः, हसितुं प्रवृत्तः शिवशंकरः ।

---

* बालशय्या तु यदि न चालिता स्यात्तदा बाल उद्बुध्यते । यदि च चाल्यते तदा स्वयमुद्बुद्धो ऽपि बालो ऽत्यन्तं निद्रालीनो भवति इति प्रसिद्धम् । तद्वन्मयापि मनोरूपशय्यायां संचालितश्चित्तबालो ऽतिशयेनैव निद्रालीनो विहित इति भावः ।

† असत्यासंकृतिरेव मनोद्भूतेति भावः ॥

बूज़ि बूज़ि दपनि लगु ब्रह्माहस् तय्
  कुस् बेकस् तय् कस्म् रखिपाल् ॥ ३५५ ॥
हे-ब्रह्माजी खश् गोसस् तय्
  दमिय् बोल्य पूज़ाय-प्यठ् कांछाह् ।
युस् परि, ज्यल्दय् प्रसन् गछ् तस् तय्
  कुस् बेकस् तय् कस्म् रखिपाल् ॥
अमिय् गलमुद्री नाव् थवुहस् तय्
  तथ् बोल्य यियु परि प्रथ् कांछाह् ।
शिवजी साख्यात् बोज़नि यियि तस् तय्
  कुस् बेकस् तय् कस्म् रखिपाल् ॥
प्रज़ापतनय् नीलकंठस् तय्
  छावलि-बोल्य वंनू दरय् लीला ।
प्रसन् गोस् गछितन् स्य-ति कृष्णस् तय्
  कुस् बेकस् तय् कस्म् रखिपाल् ॥ ३५ ॥

---

36. ANOTHER HYMN OF DAKṢA.

कोफुर-रङ्ग, सफेद्-अङ्ग
  लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३५९ ॥
कुंनुमंतु छुय् च्य वासुख् हटि
  रछिनि मटि च्यय् सारिय् ।
आश् छम् गाश् अन् अङ्गगटि
  लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३६० ॥

श्रुत्वा श्रुत्वा वक्तुं प्रवृत्तः ब्रह्माणं नाम

अस्मि निःसहायः० ॥ ३५५ ॥

हे-ब्रह्मन् प्रसन्नः संपन्नो-ऽहमस्य नाम

अनया वाण्या पूजायां कश्चित् ।

यः पठिष्यति, शीघ्रमेव प्रसन्नः भविष्यामि तस्य नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

अनेनैव-हेतुना गलमुद्रेति नाम स्थापितं-तैस्तस्याः (तादृग्वाण्याः) नाम

तां वाणीं यथा पठिष्यति प्रत्येकः पुरुषः ।

श्रीशिवः साक्षात् श्रोतुं आगमिष्यति तस्य नाम

अस्मि निःसहायः० ॥

दक्षप्रजापतिना नीलकण्ठस्य नाम

छागवाण्या प्रोक्ता इयमेव स्तुतिः ।

प्रसन्नः संपन्नो(यथा)-तस्य, संभूयात् (तथा) ममापि भक्तस्य (कृष्णाख्यस्य) नाम

अस्मि निःसहायः० ॥ ३५ ॥

दक्षस्य स्तुतिः क्षान्तिप्रार्थनपूर्वकम् ॥ ३६ ॥

हे-कर्पूररागदेह, शुक्लवर्णाङ्ग

उपहारीभवेयं गङ्गजटल्-नाम्नि-भवदाश्रितक्षेत्रे (गङ्गायुतजटायां वा) ॥ ३५९ ॥

धृतः अस्ति-त्वया त्वया वासुकिः कण्ठावलम्बी

रक्षणाय समर्पिताः तवैव सर्वे ।

आशा अस्ति-मे, प्रकाशं आनय (उत्पादय) अन्धतामिस्रे

उपहारीभवेयं० ॥ ३६० ॥

परं-ब्रह्म हे केवल
    क़ावॅलि कल स्य लोगुथ् ।
च्यानिय्-सॅत्य् व्वन्न् बिय बल
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
हे परम-शिव परमानन्द
    व्वह् च़्यय् वन्द पननुय् पान् ।
स्य कोनुमख्-न क़ुस् ग्र्मन्द
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
निराकार निरञ्जन
    त्रिलोचन क़ुख् सोरुय् ।
आनन्दगन वृषवाहन
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
दयावान संकर्षण
    सावदान मन दारय् ध्यान् ।
यिथु आसुस् तिथु बिय-ति बन
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
प्रथ् बाल बाल प्रथ् वन वन
    सनातन क़ारय् व्वह्
च़्यय् क़ुख् धार् च़्यय् क़ुख् दन
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३६५ ॥
चिन्तामन श्री-आत्मदेव
    महादेव स्वसाञो ।

हे-परंब्रह्मन्, हे-कैवल्यात्मन्

अजस्य शिरः मयि संयोजितं-त्वया ।

तवैव-कारणेन अधुना पुनः उल्लाघीभवेयम्

उपहारीभवेयं० ॥

हे परमकल्याणरूप परमानन्दरूप

अहं त्वय्येव उपहारीकुर्यां स्वकीयं देहम् ।

मया ज्ञातो-मया-त्वं न, अस्मि (तेन) लज्जितः

उपहारीभवेयं० ॥

हे-निराकार, निष्कलङ्क

त्रिलोचन, असि-त्वं सर्वमेव ।

हे-आनन्दघन, वृषभवाहन

उपहारीभवेयं० ॥

हे दयामय, संकर्षण

सावधानेन मनसा धारयेयं-तव ध्यानम् ।

यादृक् अभूवं तादृक् पुनरपि संभवेयम्

उपहारीभवेयं० ॥

प्रत्येकस्मिन् गिरौ गिरौ, प्रत्येकस्मिन् वने वने

हे-सनातन, अनुचरेयं-त्वां अहम् ।

त्वमेव असि द्रव्यं, त्वमेव असि धनम्

उपहारीभवेयं० ॥ ३६५ ॥

हे-भक्तचिन्तामणे, श्रीमन्नात्मदेव

हे महादेव, यतीन्द्र ।

द्यन्-राथ् च्यथ् करथ् सीव्
लगय् गङ्ग-जटाने ॥
इच्छा-कुलि चिग्वन् मेव
चिदाकाश ग्रवनम-सूत्य् ।
तथ्-मञ्ज वेलि-फलु कुख् शिव
लगय् गङ्ग-जटाने ॥
सुय् वेलि-फलु कुह् सूक्ष्म् दान
कुखु ह्यथ् लंज्य लंगौ-सान् ।
हनि-हनि वातिथ् कुख् च्यथ् पान
लगय् गङ्ग-जटाने ॥
बोज़न यिख् च्यह् ज़ान्-ग्यान
अमि दमि सान् सोरुय् ह्यथ् ।
दारनाय वार दारिथ् द्यान
लगय् गङ्ग-जटाने ॥
ख्दय् साद सूरयमति
उमापति कुख् नज़दीख् ।
चराचर क्राडय् कति
लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३७० ॥
दह् लंगु दर स्यमङ्ग-खयि
अश्वह् वासनायौ-सूत्य् ।
हैरान् कुस् ब्वह् दमिय् वति
लगय् गङ्ग-जटाने ॥

अहो-रात्रं तवैव करिष्यामि-ते सेवाम्

उपहारीभवेयं० ॥

यदिच्छावृक्षस्य त्रिगुणात्मप्राकृतिकरूपाणि फलानि (फलितानि)

चिदाकाशसकाशात् (कल्पारम्भाद्यन्तमोरूप)रात्र्यन्तपतितहिमकणपुञ्जेन ।

तस्य-मध्ये बीजफलरूपः असि-त्वं हे-शिव

उपहारीभवेयं० ॥

तदेव बीजफलं अस्ति अतिसूक्ष्मम्

(यस्मात्) वृक्षः सह शाखाभिः स्कन्धैश्च सह (संभवति) ।

(तत्र सर्वस्मिन्) प्रत्यंशं व्याप्य असि त्वमेव स्वयम्

उपहारीभवेयं० ॥

सुज्ञातो भविष्यसि त्वं संवित्प्रकाशेन

अनेन (अप्रत्यक्षेण) एतेन (प्रत्यक्षेण च) सह सर्वमेव (कार्यकारण-वर्गं) सह-धृत्वा ।

धारणया दृढं धृत्वा ध्यानम्

उपहारीभवेयं० ॥

हे-ऋजुप्रकृते साधो, भस्मलिप्तगात्र

उमापते, असि समीपवर्ती ।

हे-चराचरात्मन् अन्वेषिष्यामि-त्वां कुत्र-नाम

उपहारीभवेयं० ॥ ३७० ॥

दिनं संगतं निरोधे (अवसितं) मध्यभागे-सेतोः (अकृतकृत्यत्वे)

अशुद्धाभिः वासनाभिः

कांदिशीकः अस्मि अहं अनेनैव मार्गेण

उपहारीभवेयं० ॥

भैरव-नाथ महाकाल
　　स्मरन च्यानि निश्च क्रुम् दूर् ।
तवय् क्रुस् व्वह् द्रमिय् हाल
　　लगय् गङ्ग-जटाने ॥
आस्तम् खश् कास्तम् ज़ाल
　　हे बूलबाल दयालो ।
करय् लोल-पोशन् माल
　　लगय् गङ्ग-जटाने ॥
मारय् लोल-खरञ्ज ताल
　　थितम् साल यग्यस् प्यठ् ।
ख्यतम् ख्यौर-खंडकि थाल
　　लगय् गङ्ग-जटाने ॥
ओसुम् वार खंतुम् क्रूद्
　　द्रति-योर् रूद्‌ ग्यतम् स्य ।
क्रूद-निश्च कँह् द्राम् नो सूद्
　　लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३७५ ॥
दयावान हे बडि-दय
　　मृत्युञ्जय दया कर् ।
बोज़न आख् सथ्-निर्णय
　　लगय् गङ्ग-जटाने ॥
ज़ालय् काँठगनच स्वच्छ
　　रत्नदीप दूपय् सान् ।

हे-भैरवनाथ महाकालरूप

स्मरणकर्मणः तव सकाशात् अस्मि सुदूरः ।

तेनैव अस्मि अहं अनेनैव वृत्तेन (युक्तः) (इमामवस्थामाप्तवान् इति)

उपहारीभवेयं० ॥

भूया-नाम-से प्रसन्नः, अपनय-नाम-मे ज्वरान्

हे साधुनाथ दयालो ।

कुर्यां-ते प्रेमपुष्पाणां मालाः

उपहारीभवेयं० ॥

आहन्यां-ते प्रेमस्वरोपेतान् तालान्

आगच्छ-नाम-मे निमन्त्रणेन यज्ञं प्रति ।

भुङ्क्ष्व-नाम-मे (सन्निवेदितानि)सितोपस्कृतपायसपूर्णपात्राणि

उपहारीभवेयं० ॥

आसं (तु) साधुवृत्तः, आरूढो-मयि क्रोधः

इतो-ऽनन्तरं स्थितं नित्यस्मृतौ मम ।

क्रोधात् किंचिदपि निर्गतं-मे न फलं (प्रत्युत दुष्फलमेव)

उपहारीभवेयं० ॥ ३७५ ॥

हे-दयालो, हे महेश्वर

हे-मृत्युञ्जय दयां कुरु ।

प्रतीतौ आगतस्त्वं सत्यनिर्णयेन

उपहारीभवेयम्० ॥

प्रज्वालयिष्यामि (आधूपयिष्यामि)-ते गुग्गुलस्य अञ्जलीन्

रत्नदीपेन धूपेन (च) सह ।

प्रथम-स्तुत्य् ह्यमय् काछ्य
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
दितम् ज्यव् त लौला पर
    पशु-बाव-निश रछ्तम् म्य ।
इति-योर् व्वज़् कर हर हर
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
हे अंग्न-म्यख जटादार
    अंग्न-वंत्रू अंग्नस् मज़् ।
क्रमय् ख्यत शिव-शङ्कर
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
थितम् गर् महेश्वर
    मनस् दार च्योनुय् द्यान् ।
प्रथम च्याऩ् पूज़ा कर
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥ ३८० ॥
व़रन् च्यानि दिगम्बर
    रटहा हर मनस् मज़् ।
लबहा तार् इमि बव-सर
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥
सादन्-हन्दि हे सत्संग
    सतचू म्य-ति करतम् लय् ।
संसारन् व्वह् अंनुनस् टंग
    लगय् गङ्ग-जटाने ॥

अतिप्रेम्णा गृह्णीयां-त्वां अङ्के

उपहारीभवेयं० ॥

देहि-नाम-मे जिह्वां, यया लीलां (स्तुतिं) पठिष्यामि

पशुभावसकाशात् रक्ष-नाम-मां माम् ।

(यया) इतः-परं, अधुना करिष्यामि हर हरेति (नित्यकीर्तनम्)

उपहारीभवेयं० ॥

हे अग्निमुख जटाधर

हविष्यद्रव्यफलानि अग्नेः मध्ये ।

जुहुयां-ते भुङ्क्ष्व-नाम हे-शिव-शङ्कर

उपहारीभवेयं० ॥

आगच्छ-नाम-मे गृहं हे-महेश्वर

मनसि धारयिष्यामि तवैव ध्यानम् ।

प्रेम्णा तव पूजां करिष्यामि

उपहारीभवेयं० ॥ ३८० ॥

चरणौ त्वदीयौ, हे-दिगम्बर

गृह्णीयां हे-संतापहर मनसः मध्ये ।

(येन) लभेयं उद्धारं अस्मात् भवसरसः

उपहारीभवेयं० ॥

सज्जनानां भोः सत्संगरूप

सत्यस्य ममापि कुरु-नाम-मे प्रीतिम् ।

संसारेण अहं प्रापितस्तेनाहं अत्यन्तमुद्वेगम्

उपहारीभवेयं० ॥

क्षणस् स्य च्याव् द्यानॖच् वंग
स्मरन-स्तुत्य् कदम् मस्थ् ।
तिथुय् यिथॖ गछ़् दवंग
लगय् गङ्ग-जटानि ॥ ३ ६ ॥

---

37. HAVING FINISHED HIS PRAISES OF ŚIVA, DAKṢA AGAIN COMMENCES HIS SACRIFICE. HAVING PACIFIED ŚIVA THE GODS OBTAIN PERMISSION TO DEPART, AND REPAIR TO THEIR RESPECTIVE ABODES.

राज़न् य्यलि वंञॖ लीला स्वन्दर्
प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥ ३८४ ॥
यग्यस् प्यठ् गय् शमिथ् सारिय्
शमिथ् त कॊरुहस् श्रार-ज़ारिय् ।
शिव-ध्यान् दॊरख् हृदयस् अन्दर्
प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥ ३८५ ॥
होम करवाया दछन-का राजा*
घंटा शङ्ख और बाजा नाल ।
टफ़्य् गैय् देवता स्वर्ग् गौव् ईश्वर्
प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥
लाखौं चीजौं अग्नि-मैं पाया
सावधान् कराया जगन्नाथ् ।

* This and most of the following lines are in Hindī.

(ग्रन्थकर्तुः स्वनिर्देशः) कृष्णाख्यं (मां) पायय ध्यानात्मकं भङ्गारसम्
    स्मरणेन (स्वेन) कुरु-नाम-मां प्रमत्तम् ।
तथैव यथा भविष्यामि मदेन-निश्चेष्टः (इव)
    उपहारीभवेयं० ॥ ३६ ॥

स्तुतेरनन्तरं दक्षस्य पुनर्यज्ञारम्भः । तान्देवान्प्रति प्रसन्नी-
भूतस्य शिवस्य सकाशात्स्वगृहाणि गन्तुं लब्धसमनुज्ञानानां
देवानां वृत्तं प्रस्तूयते ॥ ३७ ॥

राज्ञा (दक्षेण) यदा प्रोक्ता स्तुतिः शोभना
    प्रसन्नः संपन्नः शिवशङ्करः ॥ ३८४ ॥
यज्ञस्थानं प्रति गताः समेत्य सर्व-एव
    शान्त्वा तु कृतास्तैस्तस्मै आर्तविज्ञप्तयः ।
शिवस्य-ध्यानं धृतं-तैः हृदयस्य अन्तः
    प्रसन्नः संपन्नः० ॥ ३८५ ॥
यज्ञं कारितस्तेन दक्षिणापथस्य राज्ञा
    घण्टाभिः शङ्खैः तथा वाद्यविशेषेण युक्तोत्सववृत्त्या ।
संतृप्ताः संपन्नाः देवाः संतुष्टिं उपगतः ईश्वरः
    प्रसन्नः संपन्नः० ॥
लक्षसंख्याकानि द्रव्याणि अग्नौ प्रक्षिप्तानि
    (यथा) अत्यन्तप्रसन्नतां प्रापादितः जगदीश्वरः ।

त्रिलोकनाथ् ईश्वर् परमेश्वर्
 प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥
कोप हटा सिद्ध हुई मन-की चिन्ता
 आग-से यज्ञपुरुष निकला ।
ताज़् आव् स्वामियस् निश नन्दिकेश्वर्
 प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥
अरज़ यौं किया जा-के अकेला
 जाने-का वेला है नज़दीख् अब ।
सब-को रुखसथ् करना है ब्यहतर्
 प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥
महादेव-ने फिर फिर बोला
 सब जावोगे आनन्द नाल ।
जाते-हैं हम भी कैलास-के ऊपर
 प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥ ३९० ॥
दुख छोड-के रखो आनन्द नालय्
 कृष्ण-जी-को रछ-पालय् कर् ।
दिखावो रूप उस-को अपना दिगम्बर
 प्रसन् सॉंपनु शिव-शङ्कर् ॥ ३७ ॥

त्रिलोकनाथः ईश्वरः परमेश्वरः

प्रसन्नः संपन्नः० ॥

(तस्य) कोपः अपगतः, सिद्धा संपन्ना मनसः कामना

अग्नेः यज्ञपुरुषात्मा-शिवः निर्गतः ।

तावदेव आगतः स्वामिनः समीपं नन्दिरुद्रः

प्रसन्नः संपन्नः० ॥

विज्ञप्तिः इत्थं कृता, गत्वा-समीप रहस्यतया

गमनस्य समयः अस्ति निकटे अधुना ।

सर्वेषामेव गमनानुज्ञानं विधेयं अस्ति योग्यम्

प्रसन्नः संपन्नः० ॥

महादेवेन पुनः पुनः कथितम्

सर्वे गमिष्यथ आनन्देन युक्ताः ।

गच्छामः वयं अपि कैलासं प्रति

प्रसन्नः संपन्नः० ॥ ३९० ॥

दुःखं विहाय (अपाकृत्य) स्थापय आनन्देन युक्तम्

कृष्णाख्यस्य (मे) (च) पालनं कुरु ।

प्रदर्शय रूपं तस्मै (मे) स्वकीयं हे-दिगम्बर

प्रसन्नः संपन्नः० ॥ ३१ ॥

---

38. THE SACRIFICE BEING COMPLETED, NĀRADA COMMENCES A TRIUMPH-SONG IN PRAISE OF ŚIVA AS THE LATTER DEPARTS FOR KAILĀSA.

ज्यग् ख्यलि म्वकल्योव् वारय्-कारय्
    नारद् व्वंथु सेतारय् ह्याय् ॥ ३९२ ॥
दपुनस् अरज़् कुम् हे निराकारय्
    गछिव् लंहि खख-सान् कैलास् प्यठ् ।
वनहाव बूज़ितोम् अूकहन तारय्
    नारद् व्वंथु सेतारय् ह्याय् ॥
शिवनाथ् सॉपनु वृशबस् सवारय्
    फीरिथ् वननि लगु नारदस् कुन् ।
सामवेदकि स्वर् वन् वार-वारय्
    नारद् व्वंथु सेतारय् ह्याय् ॥
रूंचू वनिज़ि वानी व्वह् कन् दारय्
    बक्ति बावनाय प्रयम-बावथ् सान् ।
दपुनस् बूज़्यूम् त्रिबुवन-सारय्
    नारद् व्वंथु सेतारय् ह्याय् ॥ ३९५ ॥
द्वय् वानिय मज़ू बोज़् ज़ार-पारय्
    बक्षादारय् क्षणास् च्यथ् ।
ह्फ् हावुस् मुचरिथ् नव-दारय्
    नारद् व्वंथु सेतारय् ह्याय् ॥ ३८ ॥

अथ यज्ञसमाप्तेरनन्तरं नारदर्षेर्नान्दीवादनं प्रस्तूयते ॥ ३८ ॥

यज्ञः यदा समाप्तः सुखेनैव

नारदः उत्थितः वीणां सह-कृत्वा ॥ ३९२ ॥

कथितं-तेन-तस्मै (शिवाय), विज्ञापनं अस्ति-मे हे निराकार

गच्छत यूयं सुखेन कैलासं प्रति ।

कथयेयं-वः शृणुत-नाम-मे श्लोकानां त्रितयमात्रम्

नारदः उत्थितः० ॥

श्री-शिवः संपन्नः वृषभे आरूढः

प्रत्युत्तररूपेण कथयितुं प्रवृत्तः नारदं प्रति ।

सामवेदस्य स्वरान् कथय शनैः शनैः

नारदः उत्थितः० ॥

मनोहरां कथयेः वाणीम्, अहं कर्णौ निधास्यामि

भक्त्या भावनया प्रीतिभावेन संयुक्तम् ।

प्रत्युक्तं-तेन-तस्मै, शृणुयात-मे (भक्तिगीतं) हे-त्रिभुवनसारभूताः

नारदः उत्थितः० ॥ ३९५ ॥

अस्याः वाण्याः मध्ये शृणु करुणाविज्ञप्तीः

हे-भस्मानुलिप्तगात्र कृष्णस्य (ग्रन्थकर्तुः मे) त्वमेव ।

रूपं-स्वं प्रदर्शय-तस्मै उद्घाट्य नवद्वाररूपद्वाराणि

नारदः उत्थितः० ॥ ३८ ॥

---

39. NĀRADA'S TRIUMPH-SONG.

The 39th Chapter is in Hindī, and is here omitted (vv. 397—407).

---

40. ANOTHER TRIUMPH-SONG OF NĀRADA. HE PROPHESIES THE MARRIAGE WITH PĀRVATĪ.

सेतार-खर् गंयु कननंय्-कननंय्
वननंय् क्रिय् विन्न-ज़ारो लो-लो ॥ ४०८ ॥
नौरिथ् गोख् मज्ज् ज्यङ्गलन् त वननंय्
वृषबस् साँपनुख् सवारो लो-लो ।
दर्शन च्यान्युक् कुस् तलब्गारो
वननंय् क्रिय् विन्न-ज़ारो लो-लो ॥
दह-खत दह कुम् लोल् च्योनु गननंय्
चोवुथम् च्य कंतु रफ़्तारो लो-लो ।
खंटुथम् पान् तय् रंटुथम् गारो
वननंय् क्रिय् विन्न-ज़ारो लो-लो ॥ ४१० ॥
बक्रवागनय-किनि रंतु कुम् बननंय्
डेग्रहाय् दुबार विथ चृय् लो-लो ।
हिमालय-सन्दि गरि कुय् विवाह-कारो
वननंय् क्रिय् विन्न-ज़ारो लो-लो ॥
तय् खान्दरस् म्य-ति क़ारिय् अननंय्
डेग्रय् त्रिवुवन-सारो लो-लो ।
तति बोज़नावय् बिय सेतारो
वननंय् क्रिय् विन्न-ज़ारो लो-लो ॥

नान्दीवादनं नारदस्य ॥ ३९ ॥

पुनर्गानं नारदस्य ॥ ४० ॥

वीणास्वरः गतस्ते कर्णयोः

कथयन्तः सन्ति दैन्यालापान् नाम ॥ ४०८ ॥

निर्गत्य गतस्त्वं मध्ये अटवीनां, अरण्यानां च

वृषभे संपन्नस्त्वं आरूढो नाम ।

दर्शनस्य त्वदीयस्य अस्मि अत्युत्सुकः

कथयन्तः० ॥

दिनाद्दिनं अस्ति-मे प्रेम तव घनीभवत्

आरब्धं (प्रक्रान्तं)-त्वया-मत्तः त्वया कुत्र गमनं नाम ।

गूहितस्त्वया-मे स्वात्मा, पुनः परिगृहीतं-त्वया-मे सुगूढगुहास्थानम्

कथयन्तः० ॥ ४१० ॥

सुभाग्यतया शुभं अस्ति-मे भवितव्यम्

पश्येयं-त्वां द्वितीयवारं पुनः त्वामेव नाम ।

हिमालयगिरेः गृहे अस्ति-ते (भविष्यत्) विवाहकर्म

कथयन्तः० ॥

तस्मिन् विवाहोत्सवे मामपि निमन्त्रयिष्यन्ति

द्रक्ष्यामि-त्वां हे-त्रिभुवनसार नाम ।

तत्र श्रावयेयं-त्वां पुनः वीणाशब्दम्

कथयन्तः० ॥

कम् कम् बूज़न् च्यय्-कि्ति रननय्
 साल यिख् गंगादारो लो-लो ।
वरिथ् निह्न् बिय राज़कुमारो
 वननय् छिय् विल्ल-ज़ारो लो-लो ॥
मनच वाज्य-मज़् नाव् च्योनु खननय्
 ध्यान-न्यारिनि नामदारो लो-लो ।
म्वहर् च्याज़् मानन् कुह् सोह् संसारो
 वननय् छिय् विल्ल-ज़ारो लो-लो ॥
श्राफ् छिम् तननय् पाफ् छिम् छ्यननय्
 श्रांफ् छ्यम् व्वज़् कूतु प्रारो लो-लो ।
तार् दिम् बव-सर करुनावतारो
 वननय् छिय् विल्ल-ज़ारो लो-लो ॥ ४१५ ॥
गरि गरि दर्शनु च्योनु छुम् वननय्
 हृदयस्-मज़्, कतु लारो लो-लो ।
यित व्वज़् सन्म्वख् दित दीदारो
 वननय् छिय् विल्ल-ज़ारो लो-लो ॥
कृष्ण् लगि पारि-पारि च्यान्यन् ग्वननय
 छ्यत कर्त नरकुनु नारो लो-लो ।
द्रति-योर् यियितनय् ज़गतुकु आरो
 वननय् छिय् विल्ल-ज़ारो लो-लो ॥ ४० ॥

कानि कानि भोज्यानि त्वत्कृते पाचयिष्यन्ति

निमन्त्रणेन आगमिष्यसि गङ्गाधर-भोः नाम।

वृत्वा नयिष्यसि-तां पुनरपि राजकुमारीं (सतीम्)

कथयन्तः० ॥

मनोरूपायाः ऊर्मिकायाः-मध्ये नाम त्वदीयं उट्टङ्कयन्तः

ध्यानात्मखननकलोहस्तुर्विशेषेण हे-प्रशस्तसन्नामधेय नाम।

मुद्रां त्वदीयां मानयन् अस्ति सर्वः संसारः

कथयन्तः० ॥

शापाः सन्ति-मे क्षीणीभवन्तः, पापानि सन्ति-मे छिन्नी-भवन्ति

(महती) आशा अस्ति-मे, अधुना कियत्कालं प्रतीक्षिष्ये नाम।

उत्तारं देहि-मे भवसरसः, करुणावतार-भोः

कथयन्तः० ॥ ४१५ ॥

क्षणे क्षणे दर्शनं तव अस्ति-मे भवत्,

हृदयस्य-मध्ये (तत्,) कुत्र (सुदूरं) धाविष्यामि नाम।

आगच्छ-नाम अधुना सांमुख्यं, देहि-नाम साक्षात्कारम्

कथयन्तः० ॥

(ग्रन्थकृत्) कृष्णाख्यः संयोक्ष्यति स्वात्मोपहारं तव गुणेषु

शान्तं कुरु नारकं अग्निं नाम

इतः-परं आगच्छतु-तव (उत्पद्यतां-तव) जगतीं-प्रति दया

कथयन्तः० ॥ ४० ॥

---

41. EPILOGUE OF THE AUTHOR IN PRAISE OF ŚIVA, AS AN INTRODUCTION TO THE SECOND PART.

सदाशिव-स्वामियो छुख् पाफ् गालन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् ज़गि पालन् ॥ ४१८ ॥
सदाशिव स्वामियो छुख् स्वर्ग् दावन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् म्वकलावन् ।
अपंज़ु पंज़ु मोरुय् सोनु छुख् च़ह् चालन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् ज़गि पालन् ॥
स्यठाह्न् नाव्मीज़ॖ-मञ्ज़् आश् थावन्
  स्यठाह्न् गटि-मञ्ज़् छुख् गाश् हावन् ।
अंशम्बख-सूत्य् छुख् च़्य् पाफ् ज़ालन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् ज़गि पालन् ॥ ४२० ॥
करान् छुख् च्यार लाच्यारन् त स्वारन्
  विष्णु-रूप छुख् अवतार् दारन्
स्यठाह्न् अंदकार-प्यठ छुख् वालन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् ज़गि पालन् ॥
सदा मायाय अन्द-कनि छुख् च़ह् रछ़िथ्
  तमाशाह् छुख् वुछान् बनि क्याह् अथ् ।
तवय् छुख् छ़ुह् दिवान् कह्न् त वालन्
  सदाशिव-स्वामियो छुख् ज़गि पालन् ॥
अगर् काँह् वुमरि-मञ्ज़् करि वारयाह् पाफ्
  अकिय् शिव-नाव-सूत्य् तस् करख् माफ ।

अथ हिमालयसंबन्धि वृत्तं प्रस्तूयते ॥ ४१ ॥

हे-सदाकल्याणात्मन्-नाथ असि पापानि विनाशयन्

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन् असि जगतीं पालयन् ॥ ४१८ ॥

हे-सदाकल्याणात्मन् स्वामिन् असि स्वर्गादिलोकान् वितरन्

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन् असि सर्वबन्धमोचकः ।

असत्यं सत्यं सर्वमेव अस्माकं असि त्वं सहमानः

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥

असंख्यानां (लोकानां) नैराश्य-मध्ये आशां निदधन्

असंख्यानां आन्ध्य-मध्ये असि-त्वं स्वप्रकाशं प्रदर्शयन् ।

अग्न्यात्ममुखेन असि त्वमेव पापानि दाहयन्

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥ ४२० ॥

कुर्वन् असि उपायं निरुपायानां च दुर्गतानाम्

विष्णुरूपेण असि अवतारं बिभ्रत् ।

असंख्यान् गर्वान्ध्यसमुच्छ्रायात् असि-त्वं, अधः-पातयन्।

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥

नित्यं मायायाः-सकाशात् औदासीन्येन असि त्वं स्थितः

क्रीडामात्रं असि पश्यन्, भविष्यति किं अस्याः (इति)।

तेनैव-कारणेन असि संचरन् (इव) पर्वतेषु च प्रस्थेषु

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥

यदि कश्चित् संपूर्णवयसि करिष्यति अनेकानि पापानि

एकेनैव शिवनामस्मरणेन तस्य करिष्यसि क्षमां (पापविनाशम्) ।

ककर्मन् थिय् ञकस् कुख् अथ डालन्
    सदाशिव-स्वामियो कुख् ज़गि पालन् ॥
तिकूय् ब्वह् दित थिघु अस्य गम् चलि दूर्
    ग्रंज़न् चलि वुकोथ् ज़न् चन्द्रमाह् पूर् ।
वलिन् अमि संसारकिय् माया-ज़ालन्
    सदाशिव-स्वामियो कुख् ज़गि पालन् ॥
थ्यह् कंरमंव् अस्य पय्-कुन् कर्म हानंय्
    पत्युमु पय् चाव्, नंव् नंव् हाव् ज़ानंय् ।
नविस् रछ्, बुछ् म ब्वज़् पंतिम्यन् मलालन्
    सदाशिव-स्वामियो कुख् ज़गि पालन् ॥ ४२५ ॥
सती-मातायि-हंन्दुय् कुय् प्रथम् ज्यान्
    अकिय् कथि च्याज़ि-बापथ् ज़ोलु तमि पान् ।
स्वकर्म् क्याह् कंरमंतु ओसु हिमालन्
    सदाशिव-स्वामियो कुख् ज़गि पालन् ॥ ४१ ॥

॥ इति शिवपरिणये पूर्वार्धं समाप्तम् ॥

दुर्भाग्यानां साक्षादागत्य ललाटे अपि हस्तेन स्पृशन्

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥

तादृशीं बुद्धिं देहि-नाम, यथा अस्माकं भीतिः अपयायात् दूरम्

उपरागः अपयास्यति, दृष्ट्वामस्त्वां इव चन्द्रमसं पूर्णम् ।

आवृतास्तेन वयं संसारस्यैव मायात्मना जालेन

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥

अस्ति कृता अस्माभिः प्राक्काले कर्मणः हानिः (दुष्टाचरणविधेयत्यागात्म-दुष्कर्म)

अतीतं पाश्चात्यं परित्यज्य (पापं त्यक्त्वा) नवीनां नवीनां प्रदर्शय सुपथिम् ।

नवीनतया पालय, पश्य मा अधुना पुरातनेषु अलीकेषु (अस्मत्कृतेषु त्वद्विषयेषु)

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥ ४२५ ॥

सत्याः-(जगत्-)मातुः अस्ति-ते प्रेम अत्यन्तम्

एकस्या-एव कथायाः-निमित्तेन तव-कृते दग्धः तया स्वदेहः ।

पुण्यकर्म (अलौकिकं) किं-नाम (अचिन्त्यमनुत्तरं च) कृतं आसीत् हिमालयेन

हे-सदाकल्याणात्मन्-स्वामिन्० ॥ ४१ ॥

॥ इति शिवपरिणये पूर्वार्धं समाप्तम् ॥

PART II.

1. BIRTH OF PĀRVATĪ. HER YOUTH AND UPBRINGING. HER DESIRE FOR ŚIVA AS HER HUSBAND. SHE WANDERS IN THE FOREST CALLING FOR HIM.

कर्मवान् ओसु हिमालय् बंडु दयावान्
  मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥ ४१७ ॥
बंडुय् राज़ा पर्वतन्-हंन्दु आसवुनु सर्
  स्यठाह् आसिस् खज़ानय् लाल गोहर् ।
स्यदन् सादन् दिवान् आसान् दर्म-किनि दान्
  मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥
करान् ओसु ईश्वरस्-कुन् ज़ार-पार
  वनान् ओसुस् च़्ह् कर्तम् स्योनु च्यार ।
मनस् कुम् दख् स्यठाह्, कँह् कुम् न सन्तान्
  मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥
स्यठाह् कुम् माल दौलय् गंज गोहर्
  स्यठाह् असबाव् खन् त वंफ् ज़र-ज़ेवर् ।
शुराह् कुम न तवय् कुम् सख्य् अमान्
  मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥ ४२० ॥
सती-माता गयस् खश् वान ओसुस्
  तमिस् राज़स् निशिन् यिनु पान ओसुस् ।
मन्ज़् ह्यंतु तमि तस्-निश् गौव् स्यठाह् ज्यान्
  मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥

उत्तरार्धम् ॥ २ ॥

श्रीपार्वत्या जन्म विवचुरादौ हिमालयवृत्तं प्रारभ्यते ॥ १ ॥

पुण्यकर्मकृत् आसीत् हिमालयः महान् दयालुः (यः)

मनसि आसीत् धारयन् शिवस्य ध्यानम् ॥ ४२७ ॥

महानेव राजा पर्वतानां वर्तमानः शिरोरूपः

अतिशयेन आसंस्तस्य निधयः रत्नानां मुक्तानां (च) ।

सिद्धेभ्यः साधुभ्यः ददन् वर्तमानः धर्मस्य-विधिना तद्दानम्

मनसि० ॥

कुर्वन् आसीत् ईश्वरं-प्रति दयोत्पादकविज्ञापनानि

कथयन् आसीत्तस्मै त्वं कुरु-नाम-मे मम अनुग्रहोपायम् ।

मनसः अस्ति-मे दुःखं अतिशयेन, (यतः) किंचित् अस्ति-मे न अपत्यम्

मनसि० ॥

अत्यन्तं अस्ति-मे द्रव्यं धनं निधयः मुक्तादि

अत्यन्तं वस्तूनि स्वर्णं रूप्यं च सौवर्णपदार्थानि-भूषणादीनि ।

अपत्यमात्रं अस्ति-मे न, तेन-हेतुना अस्ति-मे दृढः अभिलाषः

मनसि० ॥ ४३० ॥

(अथ) सती-जगन्माता संपन्ना-तस्य प्रसन्ना, सौपात्रं आसीत्तस्य

तस्य गिरिराजस्य समीपे आगमनं स्वयं आसीत्तस्याः ।

जन्म गृहीतं तया तस्मात् संपन्नं अतिशयेन शोभनम्

मनसि० ॥

तिथय् कोराह् तमिस्-निश् ख्यलि ज़ाय
    ख्यट्य्-लछ्मी ख्यंदुय् तस् गर् च़ाय ।
तिथिस् वाग्यवानस्-सुंत्य् कुस् करियू मान्
    मनस्-मङ्ज़् ओसु दारान् शिव-संन्द्‌ु ध्यान् ॥
त्रिकोटी-देवता छिय् आमवंनि यिम्
    ख्यठाह् आसिय् प्रथम् तंमि-संन्द्‌ु करान् तिम् ।
तसंन्दि पाद् दर्शनस् यिथ् शेरि दारान्
    मनस्-मङ्ज़् ओसु दारान् शिव-संन्द्‌ु ध्यान् ॥
कलान्-छ्यम् ज्यव् तसन्दि तौज़ुकु वनथ् क्याह्
    करान् आसि देव् गन्दर् ख्यद् वाह्-वाह् ।
सूर्य-चन्द्रम-ख्तत आसूय् म ज़ोतान्
    मनस्-मङ्ज़् ओसु दारान् शिव-संन्द्‌ु ध्यान् ॥
वनथ् कोताह् ङद कन्द नावद् सुंत्य्
    रछान् खंद्मथ्गार् तस् आसिंथ् कूंत्य् ।
बबस् तय् माज्य आसूथ् टाठू ज़न् आन्
    मनस्-मङ्ज़् ओसु दारान् शिव-संन्द्‌ु ध्यान् ॥ ४ ३ ५ ॥
वुछिथ् परमशक्तिय-हंन्द्‌ु ध्यान् दारिथ्
    यंवुख् तस् पार्वती नाव् पान च़ारिथ् ।
खन्दर्-मालाह् ख्यठाह् क्याह् आसू शूबान्
    मनस्-मङ्ज़् ओसु दारान् शिव-संन्द्‌ु ध्यान् ॥
रछान् आस ख्यठाह् तस् च़ङ्ज़ दाय
    रछन-आय सतन्-मङ्ज़् याङ्ज़् च़ाय ।

तथैव कन्या-एका तत्समीपे यदा जाता

सिद्धलक्ष्मीः-एव सम्यक् तस्य गृहे प्रविष्टा

तादृशेन भाग्यवता-सह कः करिष्यति स्पर्धाम्

मनसि० ॥

त्रिकोटिसंख्याकाः-प्रधाना-देवाः सन्ति वर्तमानाः ये

अतिशयेन आसन् प्रीतिं तस्याः कुर्वन्तः ते ।

तस्याः पार्श्वे दर्शनार्थं आगत्य शिरसि धारयन्तः

मनसि० ॥

कुण्ठिता-भवति-मे जिह्वा तस्याः तेजसः कथयिष्यामि किम्

कुर्वन्तः आसन् देवाः गन्धर्वाः सिद्धाः कौतूहलानि ।

सूर्यात्-चन्द्रमसो-ऽधिकतया आसीत् सा दीप्यन्ती

मनसि० ॥

कथयिष्यामि कियत् दुग्धेन सिताविशेषेण फाणितेन

पालयन्तः सेवकाः तां आसंस्तामेव कियन्तः ।

पितुः मातुः च आसीत्सा वत्सला प्राणाः इव

मनसि० ॥ ४३५ ॥

दृष्ट्वा परमशक्तेः-तस्याः ध्यानं धृत्वा

स्थापितं-ताभ्यां तस्याः पार्वतीति नाम स्वयं विचिन्त्य ।

अतिसुन्दररूपा-एका अत्यन्तं किंनाम (अवर्णनीया) आसीत् शोभमाना

मनसि० ॥

पालयन्त्यः आसन् बह्व्यः तां सेवकस्त्रियः धात्र्यः

पाल्यमानतराभूत् सप्तमे-वर्षे यावत् प्रविष्टा ।

सदाशिव् च्यतस् प्योस्, आस्‍स् पतिम् ज़ान्
　　मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥
सती आस् मंशरोवुन् मा़जि तथ् मोलु
　　गन्योमतु ओसु तस् शिवनाथ-संन्दु लोलु ।
प्रथम-स्‍तुतिन् ड्यक-लानिस् द्राय क़ारान्
　　मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥
शिव-संन्दु ध्यान् करिथ् सथ् न्यथ् मनस्-मज़्
　　ह्यवान् पथ्, वंनि दिवान् द्राय वनस्-मज़् ।
तिथ्य्-पा़ठि शिव-लीला आस् बोलान्
　　मनस्-मज़् ओसु दारान् शिव-संन्दु ध्यान् ॥ १ ॥

---

2. PĀRVATĪ HAS MEMORIES OF HER FORMER BIRTH AS SATĪ, AND UTTERS PRAISES OF ŚIVA.

यिमय् पत दिमय् नाद्
　　क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥ ४४० ॥
च़्य् कुख् ज़प-यज्ञुकु ज़फ्
　　च़्य् कुख् तप-वनुकु तफ् ।
च़्य् कुख् सादन्-हंन्दुय् साद्
　　क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥
च़्य् कुख् योगियन्-हंन्दु योग्
　　च़्य् प्रानियन्-हंन्दुय् प्रान् ।

सदाशिवः स्मरणे आगतस्तस्याः, आसीत्तु-तस्याः प्राचीनं ज्ञानम्

मनसि० ॥

सती आसीत्सा (अवतीर्णा), विस्मृतस्तया माता पिता च

घनीभूतं आसीत् तस्याः शिवस्वामिनः प्रेम ।

प्रेम्णैव स्वभर्तारं निर्गता मार्गयन्ती

मनसि० ॥

शिवस्य ध्यानं कृत्वा सैव नित्यं मनसि

समन्विष्यन्ती संकेतं, मार्गणानि ददती निर्गता वनस्य-मध्ये ।

तेनैव-प्रकारेण शिवस्तुतीः आसीत् वदन्ती

मनसि० ॥ १ ॥

वने प्रस्थिता पार्वती प्राचीनस्मरणपूर्वकं शिवं प्रति स्तौति ॥ २ ॥

आगमिष्यामि-त्वां पश्चात् दास्यामि-ते आह्वानानि

कथं-नाम स्मरणे मे आपतितस्त्वं-मे ॥ ४४० ॥

त्वमेव असि जपयज्ञस्य जपरूपः

त्वमेव असि तपोवनस्य तपोरूपः ।

त्वमेव असि सज्जनानां-मध्ये साधुः

कथं-नाम स्मरणे० ॥

त्वमेव असि योगिनां योगात्मा

त्वमेव प्राणिनां प्राणात्मा ।

च़्य़् कुख् सज्जन-संवाद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥
च़्य़् कुख् डख च़्य़् कुख् नख
च़्य़् कुख् दूर् च़्य़् नज़्दीख् ।
च़्य़् कुख् सार्यनिय्-ह्यन्दु आद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥
च़्य़् कुख् दख् च़्य़् कुख् सख्
च़्य़् कुख् परम-आनन्द-स्वख् ।
च़्य़् कुख् कम् च़्य़् कुख् ज्याद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥
च़्य़् कुख् सादन्-ह्यन्दु सत्संग्
च्य़ कुय् तनि सफेद् रङ्ग् ।
पम्पोश् ह्यि छिह् च्यानि पाद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥ ४४५ ॥
वीदन्-मञ्ज़् कुख् सामवीद्
देवन्-मञ्ज़् च़्य़् इन्द्राज़् ।
दैत्यन्-मञ्ज़् कुख् प्रह्लाद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥
रज़ो-ग्वन कुख् ब्रह्मा
सत्त्व-ग्वन विष्णु-भगवान् ।
तमो-ग्वन गालान् व्याद्
क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥

त्वमेव असि सज्जन-संवादरूपः

कथं-नाम स्मरणे० ॥

त्वमेव असि आधारात्मा त्वमेव असि समीपवर्तिसहायात्मा

त्वमेव असि दूरे त्वमेव निकटे ।

त्वमेव असि सर्वेषामेव आदिभूतः

कथं-नाम स्मरणे० ॥

त्वमेव असि दुःखात्मा त्वमेव असि सुखरूपः

त्वमेव असि (मोक्षात्मा) परमानन्दसुखम् ।

त्वमेव असि न्यूनात्मा त्वमेव असि अधिकात्मा

कथं-नाम स्मरणे० ॥

त्वमेव असि साधूनां सत्सङ्गरूपः

तव अस्ति-ते मूर्तौ शुक्लः* रागः ।

पद्माभ्यां सदृशौ स्तः तव पादौ

कथं-नाम स्मरणे० ॥ ४४५ ॥

वेदानां-मध्ये असि सामवेदः

देवानां-मध्ये त्वमेव इन्द्रराजः ।

दैत्यानां-मध्ये असि प्रह्लादात्मा

कथं-नाम स्मरणे० ॥

रजोगुणप्रधानः असि ब्रह्मा

सत्त्वगुणप्रधानः विष्णुभगवान् ।

तमोगुणेन (रुद्रात्मना) प्रधानेन नाशयन् (संसारस्य) व्याधिम्

कथं-नाम स्मरणे० ॥

---

* मूर्तिस्ते शुद्धसत्त्वप्रधाना ॥

दर्मच लर्य कर्मकि वर

च्यानिय् वर अचुन कुम् ।

च्य् कुख् कॅनू च्य् बुनियाद्

क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥

यॅमि युस् ज़ोनु सुय् तॅमि मोनु

च्य् कुख् म्योनु कर्म-लोनु ।

वनय् ब्वह् च्य लानिनि वाद्

क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥

लोॅखनि साज़् प्रथम-बंग्

वाथय् रोज़् दमाह् बोज़् ।

यितम् यूरि दितम् नाद्

क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥ ४ ५ ० ॥

क्षण् दारनावुन् ध्यान्

सुय् यथ् दपान् ब्रह्म-ज्ञान् ।

ह्यथ् शिव-राग् दिथ् समाद्

क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥

संकल्प् चावि रटि मन प्रान्

वासना गालि दिथि समाद् ।

च्याज़ दयाथ प्रावि बिन्दु-नाद्

क्यथो याद् म्य प्योहम् ॥ २ ॥

धर्मात्मनो गृहस्य कर्मरूपेण द्वारेण
तवैव वरदानेन प्रवेष्टुव्यं अस्ति-मे ।
त्वमेव असि प्रतिष्ठाशंक्वात्मा, त्वमेव आधारभूम्यात्मा
कथं-नाम स्मरणे० ॥
येन यः ज्ञातः स-एव तेन प्रमाणितः
त्वमेव असि मदीयं कर्मभाग्यम् ।
कथयिष्यामि अहं त्वां भाग्यभर्तुः-कृते विज्ञापनानि (उत्तरार्थानि)
कथं-नाम स्मरणे० ॥
प्रेमात्मकानि वीणादिवाद्यवादनानि हार्दभङ्ग्या
श्रमाश्यामि तिष्ठ, क्षणमात्रं शृणु ।
आगच्छ-नाम-मे इहैव देहि-नाम-मे आह्वानम्
कथं-नाम स्मरणे० ॥ ४५० ॥
(ग्रन्थकर्तारं मां) कृष्णाख्यं समाधापय-तं ध्यानम्
तदेव, यत् कथयन्ति ब्रह्मज्ञानम् ।
गृहीत्वा शिवरागं दत्त्वा समाधिम्
कथं-नाम स्मरणे० ॥
दुःसंकल्पान् त्यक्ष्यति संग्रहीष्यति मनसा प्राणान्
दुर्वासनाः अपाकरिष्यति, दास्यति समाधिम् ।
तव दयया प्राप्स्यति बिन्दुनादात्मताम्
कथं-नाम स्मरणे० ॥ २ ॥

---

3. REMEMBERING ŚIVA'S COMELY APPEARANCE AND HIS LOVABLE DISPOSITION, PĀRVATĪ LAMENTS HER ABSENCE FROM HIM AND ADDRESSES HIM IN PRAYER.

The third chapter is in Hindī, and is here omitted (*vv.* 453—465).

---

4. CONTINUATION OF THE FOREGOING. SHE CLAIMS IDENTITY WITH ŚIVA.

दया कर् म्य दयावान
　　ब्वह् छ्यस् पान दयालो ॥ ४६६ ॥
च़्य् छुख् ज्यक-प्यठुकु टिक
　　ब्वह् छ्यस् बुथि-प्यठुकु तीज़् ।
छ्यकस् टिक छुय् शूबान
　　ब्वह् छ्यस् पान दयालो ॥
च़्ह् छुख् द्वह् त ब्वह् छ्यस् राथ्
　　च़्ह् आकाश् त ब्वह् बुतराथ् ।
च़्ह् छुख् दानू त ब्वह् छ्यस् दान
　　ब्वह् छ्यस् पान दयालो ॥
च़्ह् छुख् पोशनूलाह् ज्यान्
　　ब्वह् छ्यस् आरवल् शूबान् ।
अकिय् रंग क्यिय् आसान
　　ब्वह् छ्यस् पान दयालो ॥

श्रीशिवस्वरूपं चिन्तयन्ती सविलापमिव स्तौति पार्वती ॥ ३ ॥

श्रीपार्वती स्वात्मना शिवैक्यभावेन समाक्रन्दपूर्वकं स्तौति ॥ ४ ॥

दयाम् कुरु मे हे-दयावन्,

अहं अस्मि स्वयं हे-दयालो* ॥ ४६६ ॥

त्वमेव असि ललाटपृष्ठस्य ललाटिकाभूषणम्

अहं अस्मि सुखपृष्ठस्य तेजोरूपा† ।

ललाटे ललाटिका अस्मि-ते शोभमाना

अहं अस्मि० ॥

त्वं असि दिनरूपः च अहं अस्मि रात्रिः

त्वं आकाशरूपः च अहं भूतधात्री‡ ।

त्वं असि दाडिमफलं च अहं अस्मि अन्तर्गतफलरूपा,§

अहं अस्मि० ॥

त्वं असि जीवजीवपक्षिरूपः सुन्दरः

अहं अस्मि पुष्पविशेषरूपा शोभमाना‖ ।

एकेनैव रूपेण स्वस्तौ-एव भवन्तौ

अहं अस्मि० ॥

---

* भवत्सहचारिणी त्वदभिन्नशक्तिस्वरूपा शरणागतास्मि । दयाया आलय-रूपाहमप्यस्मीति च भावः ॥

† अहं तेजस्त्वादुत्कृष्टा । तेजोराशित्वे तव का नामोत्कृष्टतेति भावः ॥

‡ रात्रिं विना दिनं न शोभत इत्यतोऽहमुत्कृष्टा । पृथ्वीसद्भावादेव ततो यज्ञादिद्वाराकाशस्थानां स्थितिः ॥

§ दाडिमस्य फलेभ्य एव पुनरुत्पत्त्यादि । तदभावे तु विफलत्वमेवातो मे उत्कृष्टता ॥

‖ आरवलपुष्पं विना जीवजीवपक्षिणः विरावविकासो नोत्पद्यते ॥

ब्वह् छुस् कार्तिकचू ज़न् ज़ून्
ख्यठाह् खग् बिय मैज़ून्
वह्मककि सूर्य छुख् ज़ोतान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥ ४७० ॥

ब्वह् छुस् स्यंज़ू त च़ह् छुख् साद
अकिय् नाद-सूंतिन् यिम् ।
मासम् छुस् त ब्वह् क्याह् ज़ान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

च़ह् छुख् चैलूकुक् राज़
ब्वह् छुस् राजयंत्र् च्यय् हिष्ठू ।
च्य छिह् कुम् कुह् सुय् ब्वह् मान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

च़्य् छुख् आत्म ब्वह् छुस् प्रान्
अकिस् ज्याय छिह् मेलान् ।
च़ह् छुख् अम्र्त्य् त ब्वह् छुस् बान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

च़ह् छुख् मालि-हंन्दिय् फलि
ब्वह् छुस् पन् तथ् तलि-तलि ।
पन-सूंत्य् मालि छिह् ज़पान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

अहं अस्मि कार्त्तिकमासस्य ज्योत्स्ना इव
अतिशयेन प्रसन्ना तन्वी च ।
वैशाखमासस्य सूर्यरूपः असि-त्वं प्रदीप्यमानः*
अहं अस्मि० ॥ ४७० ॥

अहं अस्मि सरला त्वं च असि साधुः
एकेनैव आह्वानेन आगच्छ-माम् ।
बालिका अस्मि अहं च किं जानामि
अहं अस्मि० ॥

त्वं असि त्रैलोक्यस्य राजा
अहं अस्मि महाराज्ञी तवैव सदृशी ।
त्वत्सदृशः कः अस्ति तमेव अहं मंस्ये
अहं अस्मि० ॥

त्वमेव असि आत्मा अहं अस्मि प्राणरूपा†
एकस्मिन् स्थाने स्वः मिलन्तौ ।
त्वं असि अमृतरूपः अहं अस्मि तत्पात्रम्‡
अहं अस्मि० ॥

त्वं असि मालायाः फलरूपः
अहं अस्मि सूत्रं तस्याः अधोऽधः§ ।
सूत्रेण मालया सन्ति जपन्तः (जपकर्तारः)
अहं अस्मि० ॥

---

* कार्त्तिकज्योत्स्नया कुङ्कुमपुष्पाणां विकासतरलं, येषां वैशाखमासस्यार्कस्य सादृश्यं प्रसिद्धम् ॥ † प्राणानन्वितात्मनः स्थितिर्नास्ति ॥

‡ पात्रं बिना अमृतस्यापि स्थितिर्नास्ति ॥

§ सूत्रं बिना माला स्थिरीकर्तुं न शक्यते ॥

च़ह् कुख् वृश्चि-मञ्ज़् चन्द्रम्
स्यठाह् ख्वश् कुन्युकु न गम् ।
रोह्हिन् छ्यस् व्वह् शूबान
व्वह् छ्यस् पान दयालो ॥ ४७५ ॥

मेश-हंन्दु सूर्य-भगवान्
ख्वश् आसान् कुख् तथ्-मञ्ज़् ।
मेश-सूंत्य् च्य़ कुय् वारान
व्वह् छ्यस् पान दयालो ॥

मकरि-हंन्दि हे बौम-दीव्
च्यांज़्य् मीव् करय् न्यथ् ।
दूथु रंतु छुय् न काँह् मकान
व्वह् छ्यस् पान दयालो ॥

कज़्-हंन्दि प्रथमंकि ब्वद
रछ्य् दद त नावद-सूंत्य् ।
ज्यल् यिम् छिम् लूख् गेलान
व्वह् छ्यस् पान दयालो ॥

कर्कटि-हंन्दि बृहस्पत
छ्यस् पत पत च्यय् क़ारान् ।
ज्योतिश् च्यय् रंतु गंज़्रान
व्वह् छ्यस् पान दयालो ॥

मीनि-हंन्दि शुक्र मन साविदान्
प्रसन् पान रोज़तम् स्य ।

त्वमेव असि वृषराशौ चन्द्रमाः

अतिशयेन प्रसन्नः, कस्यापि-वस्तुनः न खेदः (यस्य सद्भावात्)।

रोहिणीनक्षत्रं अस्मि अहं शोभमानम्*

अहं अस्मि० ॥ ४७५ ॥

मेषराशेः सूर्यभगवान्

प्रसन्नः भवन् असि तस्य-मध्ये ।

मेषराशिना तव अस्ति-ते मेलनम्

अहं अस्मि० ॥

मकर-राशेः हे भौमदेवग्रह

तवैव सेवां करिष्यामि-ते नित्यम्

ईदृक् शोभनं अस्ति-ते न किंचित् स्थानम्

अहं अस्मि० ॥

कन्याराशेः प्रेमपात्र हे-बुधग्रह

पालयिष्यामि-त्वां क्षीरेण सिताविकारविशेषेण च ।

शीघ्रं आगच्छ-मां सन्ति-मे लोकाः उपहसन्तः

अहं अस्मि० ॥

कर्कटराशेः हे-बृहस्पतिग्रह

अस्मि पश्चात् पश्चात् त्वामेव अन्विष्यन्ती ।

ज्योतिर्विदः त्वामेव शोभनं गणयन्तः

अहं अस्मि० ॥

मीनराशेः हे-शुक्रदेव मनसा सावधानेन

प्रसन्नः स्वयं तिष्ठ-नाम-मां मां-प्रति ।

---

* रोहिणीं विना वृषचन्द्रो न शोभते । इत्थं सर्वत्रापि स्वोत्कृष्टत्वं द्योतयन्ती अप्रत्यक्षीभावोपालम्भवाक्यानि गायति तद्बुद्धिमद्भिः स्वयमूह्यम् ॥

मनंकि सिर् ज्ञसय् बावान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥ ४८० ॥
तोलि-हंन्दि ग्रनैश्वर
 ब्वछुकु गर पनुनु कुय् ।
क्राडय् वार दारिथ् द्यान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥
मिथुनि-मञ्ज़् ख्वश् कुख् राह्
 हे पादशाह् खख फोजि-श्वान् ।
संकटा-दश्य कुख् गालान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥
सिहमि-हंन्दि हर्शंकि केत
 यमदूत-निश्च म्वकलावृतम्
ज्ञसय् खख् त दख् पुशरान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥
लछ्मी-हंन्दि नारायण
 गयस् मन ग्ररन् च्यय् ।
च़्ह् कुख् बाव-सृत्य् तोठान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥
सावित्री-हंन्दि ब्रह्मा-जिय
 च्योनुय् रूफ् म्य यियि ख्वश् ।
दर्शुन् दिम् ज्ञसय् क़ारान
 ब्वह् ज्ञस् पान दयालो ॥ ४८५ ॥

मनसः रहस्यानि अस्मि-ते प्रकटयन्ती

अहं अस्मि० ॥ ४८० ॥

तुलाधरराशेः हे-शनैश्चर

(यत्) उच्चभावस्य गृहं स्वकीयं अस्ति-ते

अन्वेषिष्यामि-त्वां समाधेन धृत्वा ध्यानम् ।

अहं अस्मि० ॥

मिथुनराशिमध्ये प्रसन्नः असि-त्वं राहुः

हे सम्राट् ! सुखेन सैन्येन-सहितः ।

सङ्कटाख्यां-दशां असि-त्वं नाशयन्

अहं अस्मि० ॥

(हे) सिंहराशेः हर्षयुत केतो

(त्वत्समपुच्छेभ्यो) यमदूतेभ्यः उन्मोचय-नाम-माम् ।

अस्मि-त्वयि सुखं च दुःखं समर्पयन्ती

अहं अस्मि० ॥

लक्ष्म्याः-शक्तेः हे-नारायण (स्वामिन्)

गताहं मनसा शरणं तवैव ।

त्वं असि भावेन (भक्तिमात्रेण) तुष्यन्

अहं अस्मि० ॥

सावित्रीदेव्याः हे-ब्रह्मन् (स्वामिन्)

तवैव रूपं मम आगमिष्यति मनोहरम् ।

दर्शनं देहि-मे अस्मि त्वां अन्विष्यन्ती

अहं अस्मि० ॥ ४८५ ॥

पार्वती-हन्दि परमेश्वर
थितम् गर पनुनु कुय् ।
ह्रदयस्-मञ्ज़् कुह् च्योनुय् थान्
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

ईश्वर कोन कुख् थिवान्
दर्शुन् कोन कुख् दिवान् ।
संग्-दिल् कुख् न, कुख् लागान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

पालन् कुख् चह् म्याञ़् करान्
ब्वह् छुस् च्याञ़् सीव् करान् ।
कृपास् तोट् म्य महेशान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥

ग्रहथन्-मञ्ज़् कुख् सन्निदान्
ग्रहदि-बल् तस म्य-ति कास् ।
लूकन्-मञ्ज़् छुस् मन्दछान
ब्वह् छुस् पान दयालो ॥ ४ ॥

---

5. DESCRIPTION OF PĀRVATĪ IN THE FOREST. THE BEAUTY OF THE FOREST BLESSED BY HER PRESENCE. SHE ENTERS A LAKE AND, STANDING IN THE WATER, INVOKES ŚIVA.

दूथय्-पाठि शिव-लीला लंजू वनने ।
वनान् वनान् सदाशिव् लंजू वनने ॥ ४९० ॥
तिकूय् गय मस्थ् ह्रदुस् न कुन्युकु होश् ।
फ्लिस् लोलकिस् सरस्-मञ्ज़् प्रेम-पंपोश् ॥

पार्वतीदेव्याः हे-परमेश्वरशिव

आगच्छ-नाम-मां अहं स्वकीयं अस्ति-ते ।

हृदयस्य-मध्ये अस्ति तवैव स्थानम्

अहं अस्मि० ॥

हे-ईश्वर किं न असि आगच्छन्

दर्शनं किं न असि ददन् ।

कठोरहृदयः असि न, असि तदनुरूपं-कुर्वन्

अहं अस्मि० ॥

पालनां असि त्वं मम कुर्वन्

अहं अस्मि तव सेवां कुर्वन्ती ।

क्षणं(अन्यकर्तारं मां-)प्रति तुष्य, हे-महेशान

अहं अस्मि० ॥

ग्रहाणां-मध्ये असि संनिहितः

दुर्ग्रहाणामवस्थां तस्य ममापि अपनय ।

लोकानां-मध्ये अस्मि लज्जमानः

अहं अस्मि० ॥ ४ ॥

अतः परं वने यद्वृत्तं संपन्नं तत्पुरःसरं जले स्थित्वा
समाधानं श्रीपार्वत्याः प्रस्तूयते ॥ ५ ॥

इत्थं-प्रकारेणैव शिवस्तुतिं प्रवृत्ता वक्तुम् ।

उक्त्वा उक्त्वा सदाशिवैकरूपा प्रवृत्ता भवितुम् ॥ ४९० ॥

तादृश्येव संपन्ना मत्ता, अवस्थितं-तस्याः न कस्यापि परिज्ञानम् ।

प्रफुल्लानि-तस्य भक्तिरूपस्य सरसः-मध्ये प्रेमरूपपद्मानि ॥

शिवंय् सांपञ् दितुन् शिवनाथसंय् दिल् ।
पननि-पानंचू खबर् क्जूस् न बिल्कुल् ॥
वनस्-मञ्ज़् क्रुह् दिवान् आसू ह्सिकटू ज़न् ।
शरन् गय ईश्वरस् पुशरिथ् स तन् मन् ॥
वनय् क्याह् तथ् वनस् आसि दन्-बाग्ये ।
यत्यन् माता भवानी बंनि लागे ॥
सुह् ज्यङ्गुल् ओसु कीताह् कर्मवानंय् ।
यमिस्-मञ्ज़् परम-शक्तिय होवु पानय् ॥ ४९५ ॥
वनय् कूतु तमि बुतराचू परम् श्रव् प्रोवु ।
यमिस्-प्यठ् माजि भवानिय कदम् चोवु ॥
वनय् क्याह् आसि यिम् कुलि दुस्ताद् ।
लंबुख् पारिज़ात-ह्वत कदर् ज्याद् ॥
तिमन् आसिय् कुल्यन् यिम् फ़ोलिमंतिय् पोश् ।
सपंज़् तुलसी ति डीशिथ् तिमन् बेहोश् ॥
वसवङ्ग आस पाङ्गिच नहर क्याह् ख़श् ।
वुछिय् म्वद्र्यर् तिहंन्दु गीव् नावद्स् गश् ॥
सवंज़् कछ् वथरिथ् तल् पादनंय् दन् ।
सपंनु मखमल् त प्रज़ल्योव् आद्नाह् ज़न् ॥ ५०० ॥
ह्वाह् कस्तूर्यनाफ ज़न् म्वशंखदार् ।
सपंदु आकाश-प्यठ वंकू अम्तंचू दार् ॥
समिथ् ज्यानवार् करान् आसि बोल्-बाश्य ।
वनान् आसि शिव शङ्कर अविनाश ॥

शिवरूपैव संपन्ना समर्पितं-तया श्रीशिवे-एव चित्तम् ।

स्वात्मनः प्रवृत्तिः स्थिता-तस्याः न अखिलतया ॥

वनस्य-मध्ये मार्गेणां ददती आसीत् सुखी इव ।

शरणं गता ईश्वरं समर्प्य सा तनुं मनः ॥

वच्यामि किं (वक्तुं न शक्नोमि) तस्य वनस्य आसन् धन्य-भाग्यानि ।

यत्र जगन्माता भवानी भक्तत्वं अनुकरिष्यति ॥

तत् महारण्यं आसीत् कियत् (अनन्ततया) भाग्यशालि ।

यस्य-मध्ये परमेशशक्त्या प्रकटितः स्वात्मा ॥ ४९५ ॥

वच्यामि कियत्, तया पृथ्व्या परमं मङ्गलं अवाप्तम् ।

यां-प्रति मात्रा भवान्या (महामायया) पदं स्थापितम् ॥

वच्यामि किं आसन् ये वृक्षाः उत्थिताः ।

लब्धस्तैः पारिजातवृक्षात् आदरः अधिकः ॥

तेषां आसन् वृक्षाणां यानि प्रफुल्लानि पुष्पाणि ।

संपन्ना तुलसी अपि दृष्ट्वा तानि निश्चेष्टा ॥

अवरुहन्तः आसन् जलस्य झराः अतिशयेन सुन्दराः ।

अवलोक्य माधुर्यं तेषां, संभूता फाणितस्य मूर्च्छा ॥

हरिद्वर्णः तृणः आस्तरणीभूतः तले पादयोः द्वयोः ।

संपन्नः कौशेयवस्त्रविशेषरूपः प्रदीप्तः च आदर्श-एकः इव (निर्मलदीप्तिः) ॥ ५०० ॥

वायुः कस्तूरीमृगनाभ्युद्भवौषधिः इव सुगन्धपूर्णः ।

संपन्नः, आकाशात् अवतीर्णा अमृतात्मनो-जलस्य धारा ॥

समेत्य पक्षिणः कुर्वन्तः आसन् विरावान् ।

कथयन्तः (इव) आसन् शिव शङ्कर अविनाशेति ॥

ग्यवान् आस बागनय्-मञ्ज़् कुकिल गुग़ुः ।
    मलिथ् बस्माह् वनान् आस शिव शम्भुः ॥
समिथ् कुम्बी प्रथम-सूतिन् वनान् आसि ।
    च्य़ कुथ् वासुख् हय्य अस्य लोलन्य् फासि ॥
हवाह-सूतिन् वनान् ओसु पन् कुल्यन्-हन्दु ।
    करान् अस्य नालमतु कुथ् लोल् तमि-सन्दु ॥ ५०५ ॥
वनान् ओसु पोञ्जु ज्ययन्-हन्दु हे-सदाशिव् ।
    रटन् शिवजी तवथ् छम् चावू-मचू दव् ॥
समिथ् सारिय् वनान् आसि हे-भवानी ।
    च़ह् छख् शिव-शक्ति-रूफ् असि बक्ति च्यानी ॥
करनि आय् देविय-हन्दु देव् दर्शुन् ।
    करुख् आकाश-प्यठ तस् पोश-वर्शुन् ॥
नज़र् चावून् वुछुन् अख् नागरादाह् ।
    वसिथ् तथ्-मञ्ज़् दिचून् लोलचू समादाह् ॥
पछुन् लीला, सदाशिव् शाद् साँपनु ।
    प्रथम-सूत्य् शिवनाथस् नाद् साँपनु ॥ ५१० ॥ ५ ॥

---

6. PĀRVATĪ SINGS A HYMN OF PRAISE TO ŚIVA, ALLUDING TO EACH DAY OF THE LUNAR FORTNIGHT.

वेल वोतु मेलनस् दर्शुन् म्य हाव्
    प्रथम-सरकिय् पंपोश् क्राव् ॥ ५११ ॥
अद्वैत रूप कुख् कुनुय् आसवुनु
    अकि ज्योतिरूप-सूत्य् न्यथ् बासवुनु ।

गायन्त्यः आसन् उद्यानेष्वेव कोकिलाः गूगुः (इति शब्दम्)।

परिमलध्य भक्त कथयन्त्यः आसन् शिव शम्भुः (इति) ॥

समेत्य पक्षिविशेषाः* प्रेम्णा कथयन्तः आसन्।

तव अस्ति वासुकिः कण्ठे, अस्माकं प्रेमरूपाः (त्वदीयाः) पाशाः ॥

वायुना-संयुक्तः कथयन् आसीत् पर्णसमूहः वृक्षाणाम्।

कुर्वत् अस्माकं आलिङ्गनानि अस्ति प्रेम तस्य ॥ ५०५ ॥

कथयत् आसीत् पानीयं अल्पकुल्यानां हे सदाशिव।

ग्रहीष्यामि-तं श्रीशिवं, तेनैव अस्ति-मया आरब्धा द्रुतगतिः ॥

समेत्य सर्व-एव कथयन्तः आसन् हे-भवानि।

त्वं असि शिवशक्तिरूपा वयं भक्ताः तवैव ॥

कर्तुं आगताः देव्याः देवाः दर्शनम्।

कृतं-तैः आकाशात् तस्याः पुष्पवर्षणम् ॥

दृष्टिः दत्ता-तया, दृष्टं-तया एकं देवखातकम्।

उत्तीर्य तस्य-मध्ये दत्तस्तया प्रेमात्मा समाधिः ॥

अधीता-तया स्तुतिः, सदाशिवः अतिप्रमोदभाक् संपन्नः (यतः)।

प्रेम्णा शिवस्वामिनः आह्वानं संपन्नम् ॥ ५१० ॥ ५ ॥

प्रतिपदमारभ्य दैवसस्तुतिः क्रियते श्रीपार्वत्या ॥ ६ ॥

समयः प्राप्तः संगमस्य, दर्शनं मे प्रदर्शय

प्रेमात्मसरसः पद्मानि उपभुङ्क्ष्व ॥ ५११ ॥

अद्वैत(प्रतिपत्तिथि)रूपः असि एक-एव भवन्

एकेन ज्योतीरूपेण नित्यं भासमानः।

---

* कुमृरि इति प्रसिद्धाः कोकिलसदृशाः पक्षिविशेषाः ॥

कुनुय् कुख् तवय् कुय् केवल नाव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥

दुय-लछन कुख् शिवशक्ति-रूफ्

दुयी चाविथ् कुख् प्रज़लवुनु दीफ् ।

दुय-हेन्दि दय च्यय् कुह् रतु स्वबाव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥

त्रैलोक्य-नाथ् कुख् त्रिबुवन-सार्

त्रय-ग्वन-सूत्य् कुख् करान् व्यवहार् ।

त्रिनेत्र-दारवनि नज़राह् चाव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥

चतुर्भुज़ वातिथ् कुख् चवा-पोर्

चन् तरफन् ह्यथ् अवस्थाय चोर् ।

चन् वीदन्-मञ्ज़ कुख् बक्ति-बाव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥ ५ । ५ ॥

पंच-म्वख आसवुनु कुख् शिव-जी

पाँचन् प्रानन् पैरवुनु च्य् ।

दूमि पाँच-तरङ्ग तार् अन् दर्म-नाव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥

शयि शयि* काडथ् कुम् च्योनु लोल्

शम्वखिस् कुमारजिय-सन्दु कुख् मोलु ।

शडचर् नाव् च्योनु ओशद् द्राव्

प्रथम-सरकिथ् पंपोश् छाव् ॥

---

* षष्ठ्यामित्युपलक्षणमेतत् ।

(यतः) एक-एव असि तेनैव अस्ति-ते केवल-इति नाम

प्रेमात्मसरसः ० ॥

द्वाभ्यां लक्षणाभ्यां असि शिवशक्तिरूपः

द्वैतं त्यक्त्वा असि प्रज्वलन् दीप-इव ।

द्वितीयातिथेः* ईश्वर तवैव अस्ति शुभः स्वभावः

प्रेमात्मसरसः ० ॥

त्रैलोक्यनाथः असि त्रिभुवनसारभूतः

गुणत्रयेण असि कुर्वन् जगद्व्यवहारम् ।

हे-त्रिनेत्रधर शुभदृष्टिमेकां प्रसारय (अस्मासु)

प्रेमात्मसरसः० ॥

हे-चतुर्भुज व्याप्य असि चतुर्दिक्कम्

चतुर्णां दिग्देशानां गृहीत्वा अवस्थाचतुष्टयम्

चतुर्षु वेदेषु असि भक्ति-भावरूपः

प्रेमात्मसरसः० ॥ ५१५ ॥

पञ्चमुखः वर्तमानः असि श्रीशिवः

पञ्चानां प्राणानां अलंकुर्वन् त्वमेव ।

अस्मात् संसारात्म(पाँच्तरन्-नाम्नो)नदीप्रवाहात् तारय, आनय (उत्पादय) धर्मरूपां-नौकाम्

प्रेमात्मसरसः० ॥

प्रदेशे प्रदेशे अन्वेषिष्यामि-त्वां, अस्ति-मे तव अतिप्रेम

षण्मुखस्य स्वामिकुमारस्य असि पिता ।

षडक्षरमन्त्रात्म नामधेयं तव (संसारस्य) औषधं उद्भूतम्

प्रेमात्मसरसः० ॥

---

* आषाढद्वितीयायां शिवोत्सवः प्रसिद्धः

सथ्-संग् सादन्-हंन्दु सत्य-रूफ्
सत्य-वादी कुख् कुय् न कँह् लौफ् ।
सत्सदाशिव वथ् म्य सतंचू हाव्
प्रथम-सरकिय् पंपोश् छाव् ॥
अष्टस्वंज़ू स्वंत्य् श्यय् कर् म्योनु पाय्
अष्टदल-हंदयस्-मज़्ज़् च्याज़् ज्याय् ।
अष्टमूर्त्ति-विष्णु कुख् च्य् मोच् दाव्
प्रथम-सरकिय् पंपोश् छाव् ॥
नव्युम् गर दर्शुकु च्योनु दर द्यान्
नव् द्वार् सुच़रिथ् रट मन प्रान् ।
नव् निदान् बंरि बंरि छिय् चाव-चाव्
प्रथम-सरकिय् पंपोश् छाव् ॥ ५२० ॥
दशभुज़ नाव् च्योनु नागिन्द्र-हार्
दहवंनि श्मशान्-हंन्दु कुख् च्य् सार् ।
दहन् इन्द्रियनंय् म्यति श्रमराव्
प्रथम-सरकिय् पंपोश् छाव् ॥
एकादश-रुद्र च्यानि बनिय् छिय्
तिथुय् कर्त यिथु पज़्नावोथ् च्य् ।
अद कति रावि अस्य काहन् गाव्
प्रथम-सरकिय् पंपोश् छाव् ॥
वाहन् वुर्जन्-मज़्ज़् च्योनु व्यवहार्
वाहन् यज़्ज़न्-मज़्ज़् च्योनु विस्तार् ।

सत्सङ्गात्मा साधूनां सत्य-रूपः

सत्यवादी असि अस्ति-ते न कश्चित् लेपः ।

हे-सन्नित्यकल्याणात्मन् मार्गं मे सत्यस्य प्रदर्शय

प्रेमात्मसरसः० ॥

अष्टसिद्धयः संयुक्ताः सन्ति-ते, कुरु मम उपायम्

अष्टदलयुक्तहृदयस्य-मध्ये तव स्थानम् ।

(पृथ्व्यादि)मूर्त्यष्टकात्मा-विष्णुः असि त्वमेव मोक्षं दापय-नः

प्रेमात्मसरसः० ॥

नवमं (ग्रहराशिकुण्डलीरीत्या) गृहं धर्मस्य तव, धारयिष्यामि ध्यानं (ते)

नव द्वाराणि उद्घाट्य ग्रहीष्यामि मनसा प्राणान् ।

नव निधयः पूर्णाः पूर्णाः सन्ति-ते अच्छिद्राः

प्रेमात्मसरसः० ॥ ५२० ॥

हे-दशभुज, नाम तव नागेन्द्रहार-इति

दशानामेव दिशां असि त्वमेव सारभूतः ।

दशेन्द्रियाणि (तद्विषयवासनाश्च) ममापि शमय

प्रेमात्मसरसः० ॥

हे-एकादशात्मरुद्ररूप तव भक्ताः स्मो-वयम्

तथैव कुरु-नाम यथा उपलक्षयिष्यामः त्वामेव ।

तदा कुतो-नाम अविनङ्क्ष्यत् अस्माकं एकादशसंख्याकानाम् (एका) गौः*

प्रेमात्मसरसः० ॥

द्वादशसु मेषादिराशिरूपग्रहविशेषेषु तव व्यवहारः

द्वादशसु (वाजपेयादि-)यज्ञेषु तव विस्तारः ।

---

* दशेन्द्रियाणां मनस एकादशस्य वाणी कुतो नाम विनष्टा भवेदिति भावः ॥

वाहन् सूर्यन् च्योनु तीज़् नंनु द्राव्
प्रथम-सरकिथ् पंपोश् क्राव् ॥
हेरंचू चुपंशू-हंन्दु कुब् रंतु फल्
राथ्-ब्यन् श्रासितन् म्य च्याञ्य् कल् ।
त्रयोदश-श्रात्म सूर्य-तीर्थ मन् नाव्
प्रथम-सरकिथ् पंपोश् क्राव् ॥
च़दाह् रंत्न् द्राव् च़्य् श्रोसु बक्ति-बाव्
च़दंशू-हंन्द स्वामियो म्य-ति म्वकलाव् ।
पुनिमू-हंज़ू ज़ून् छ्यस् मत मन्दछाव्
प्रथम-सरकिथ् पंपोश् क्राव् ॥ ५२५ ॥
पुनिमू त मावंसि ब्रथ् दारि दारि
न्यथ् करहाय् पूज़् पोश् च़ारि च़ारि ।
लोलक्यन् पोशन् कर्तम् श्राव्
प्रथम-सरकिथ् पंपोश् क्राव् ॥
कृष्णास् प्रीम् च्योनु यन-प्यठ ज़ाव्
च्याञ् सीव् करने ज़न्मस् श्राव् ।
कालि मेलि वावस्-सूतिन् वाव्
प्रथम-सरकिथ् पंपोश् क्राव् ॥ ६ ॥

---

7. ŚIVA DISGUISES HIMSELF AS AN ASCETIC, AND COMES TO PĀRVATĪ TO TEST HER. HE URGES HER TO WORSHIP RĀMA, NOT ŚIVA.

सदाशिव् जूगि लागिथ् श्रोसु लारान् ।
वनय् क्याह् हाल कमि श्रोसु क़ाल मारान् ॥ ५२८ ॥

द्वादशसु सूर्येषु तव तेजः प्रत्यक्षं निर्गतम्

प्रेमात्मसरसः० ॥

शिवरात्र्युत्सवाधारभूतायाः त्रयोदशीतिथेः असि शुभं फलम्

रात्रिन्दिवं भूयान्नाम मम तवैव अनुरागचिन्ता ।

त्रयोदशात्मसूर्यस्य (मार्तण्डस्य) (त्रयोदशस्य स्वात्मसूर्यस्य वा) तीर्थे मनः संशोधय

प्रेमात्मसरसः० ॥

चतुर्दशरत्नरूपः उद्भूतस्त्वं त्वमेव, (यतः) आसीत् (देवासुराणां) भक्ति-भावः

हे-चतुर्दशीतिथेः स्वामिन् (तस्यां त्वदुपासकानां मुक्तिश्रुतेः) मामपि उन्मोचय ।

पूर्णिमातिथेः ज्योत्स्ना-इव असि मा-नाम लज्जय

प्रेमात्मसरसः० ॥ ५२५ ॥

पूर्णिमायां च अमावस्यायां व्रतानि धृत्वा धृत्वा

नित्यं कुर्यां-ते पूजां पुष्पाणि विचित्य विचित्य ।

हार्दात्मकानि पुष्पाणि कुरु-नाम-मे उपभोगम्

प्रेमात्मसरसः ० ॥

(ग्रन्थकृतः) कृष्णाख्यस्य प्रेम त्वदीयं यत्कालात्प्रभृति उत्पन्नम्

तत्र सेवां कर्तुं जन्मनि आगतः ।

कालेन संगंस्यति वायुना-सह वायुः (शरीरं नश्वरम्, भूततन्मात्रमात्रमवशिष्यते)

प्रेमात्मसरसः० ॥ ६ ॥

श्रीशिवस्य यतिरूपं धृत्वा पार्वतीवञ्चनाय परीक्षितुमागमनवृत्तं वर्ण्यते ॥ ७ ॥

सदाशिवः योगिनो-लिङ्गं अनुरूपं-धृत्वा आसीत् धावन् ।

कथयिष्यामि किं, वृत्तेन येन अभूत् श्रुतानि ददन् ॥ ५२८ ॥

हरन् मुसलाह् वलिथ् वस्राह् मलिथ् श्राम् ।
बनिथ् वन्वासि त लागिथ् जूगि संन्यास् ॥
महामाया दपान् श्रोसु ग्रम्रावन् ।
प्रथम् कोताह् कुह तस् म्योनु श्रज़्मावन् ॥ ५२० ॥
कुनु कुस् बाव-वानस् खोलकुथ् खन् ।
मनंच़ु कहवंटु ब्वह् लागस् कुा सुह् कुन्दन् ॥
गछ़म् लोलंचु नदी ज्यारी कमिस् कुन् ।
दुह् गङ्ग़राविथ् दितुन् श्राखव् तमिस् कुन् ॥
करव् संवाद् च़ह् कन् थाव् राज़-कूरिथ् ।
कुह् क्याह् कर्मस् च्य पुश-प्योमतु तिह् पूरिथ् ॥
कुज़्य्-ज़ञ् श्रथ् वनस्-मञ्ज़् क्याज़ि श्रायख् ।
कसन्दु कुथ् लोल् क़ारने कस् च़ह् द्रायख् ॥
सतन्-मञ्ज़् थिनु पज़्या दछ़नंथ् वतन्-मञ्ज़् ।
गंडिथ् क्यम्खाब् ड़ुलगंनि दिनि दतन्-मञ्ज़् ॥ ५२५ ॥
दंपुस् देविय म्य छ़म् शिवनाथ-मंज़ु माथ् ।
दंपुस् तंमि कुथ् सुह् बेपर्वाय् है-हाय् ॥
गराह् श्रासान् कुह् शीतल् ज़न् सुह् कोपूर् ।
गराह् श्रासान् स्यठाह् कूदो स्यठाह् कूर् ॥
पकवुनु कुय् न वौदच वति-कुन् सुय् ।
यमिचु दच्छ़ा गछ़ान्-छ़स् तिय् करान्-कुय् ॥
शकर्-वुठव् म कर् ब्वञ् शिवनाथ शिवनाथ् ।
सुनावता-हूँ तुझे श्रब मैं धर्म-की बाथ्* ॥

* From here to the end of the chapter, the second half of each line is in Hindi.

मार्गे चर्म वसित्वा भस्म परिमलयित्वा आगतस्तस्ये ।

भूत्वा वानप्रस्थः च अनुरूपयित्वा योगिनं संन्यासिनम् ॥

महामायात्मिकां-पार्वतीं चिन्तयन् आसीत् मोहयिष्यामि-ताम् ।

प्रेम कियन्मितं अस्ति तस्याः मम, परीक्षिष्यामि-ताम् ॥ ५३० ॥

विक्रेयं अस्ति-तस्याः भक्तात्मापणे प्रेमात्मैव स्वर्णम् ।

मनोरूपं शाणं अहं संयोजयिष्यामि अस्ति-कीदृक तत् स्वर्णं (सा शुद्ध-स्वर्णरूपास्ति किम्) ॥

संपत्स्यति-तस्याः प्रेमात्मिका नदी प्रवहन्ती कं प्रति ? ।

इत्थं संकलय्य दत्तस्तेन आह्वाननादः तां प्रति ॥

करिष्यावः संवादं, त्वं कर्णौ निधेहि हे-राजकन्ये ।

अस्ति किं कर्मणः (भाग्यस्य) तव अपूर्णीभूतं ? तत् पूर्णं-भविष्यति ॥

एकाकिन्येव अत्र वनस्य-मध्ये कुतो-नाम आगतासि ? ।

कस्य अस्ति-ते रागः ? अन्वेष्टुं कं त्वं निर्गतासि ? ॥

सप्तमे-वर्षे (सप्तवार्षिक्याः) आगमनं योग्यमस्ति-किं ईदृशेषु मार्गेषु ? ।

वसित्वा कासूखाबाख्यं-बहुमूल्यवस्त्रं, निपत्य-संचारान् दातुं (योग्यं किं) लोष्टेषु ? ॥ ५३५ ॥

प्रत्युक्तं देव्या, मम अस्ति-मे श्रीशिवस्य प्रीतिः ।

प्रत्युक्तं-तस्यै तेन, अस्ति सः निर्भयः (निर्गौरवः) महत्कष्टमेतत् ॥

कदाचित् वर्तमानः अस्ति शीतलः सः कर्पूरः इव ।

कदाचित् भवन् अत्यन्तं क्रुद्धः अत्यन्तं क्रूरश्च ॥

आचरन् अस्त्येव न वेदस्य मार्गं-प्रति सः ।

यस्य (कार्यादेः) इच्छा संपद्यते-तस्य, तदेव करोति ॥

स्वादिष्टौष्ठाभ्यां मा कुरु अतःपरं शिवनाथ शिवनाथेति ।

श्रावयामि त्वां अधुना अहं धर्म्यां कथाम् ॥

कह्नु ह्यत तफ् त ज़फ् श्रीराम-सुन्दु नाव् ।
बहुत लच्छी वही देवे रखो भाव् ॥ ५४० ॥

ज़पन् छुस् राथ्-द्यन् श्रीराम श्रीराम् ।
मुझे है कुछ नही उस-के सिवा काम् ॥

म्य छुम् न लूब् श्रामवुनु छुस् व्वह् परदेस् ।
मुझे सब कहते-हैं जोगी-ज्यै श्रादेस् ॥

अयस्-क्यथ् छुय् फकथ् म्य अख् कमण्डल् ।
अभी जाता-हूँ मैं मण्डल्-ब-मण्डल् ॥

वनिय् सर्तलि खन् कन् थाव् व्ह् म्यथ् कुन् ।
अरे राजे-की कुमारी गल् मेरी सुन् ॥ ७ ॥

---

8. CONTINUATION OF THE FOREGOING. ŚIVA, IN HIS CHARACTER OF AN ASCETIC, ADVISES PĀRVATĪ TO DEVOTE HERSELF TO RĀMA, LAKṢMĪ AND KṚṢṆA.

The 8th chapter is in Hindī, and is here omitted (vv. 545–552).

---

9. PĀRVATĪ'S REPLY. SHE TELLS THE DISGUISED ASCETIC TO GO TO THE DAṆḌAKA FOREST, WHERE HE WILL FIND THAT ŚIVA ALONE IS TO BE WORSHIPPED.

हतो सादो मतो वनतम् म्य दक्रु कथ् ।
मतंचु कथ् चावमंचु छ्यथ् रावमंचु वथ् ॥ ५५३ ॥

तियुथ् तफ् साद् च्य थियु निर्मल् गछ़िय् मन् ।
दुयौ चावख् वुछख् पानय् सुह् हन्-हन् ॥

व्वह् बाबा-जी वनय् च्यथ् कुन् ज्यवाबाह् ।
अलख् बोलख् फ्रलख् ज़न् र्तु ग्वलावाह् ॥ ५५५ ॥

कर्तुं प्रवृत्ता-भव-नाम तपः जपं च श्रीरामस्य नामस्य सरूपम् ।

महतीं विभूतिं स-एव दास्यति-ते आत्तिषु भावनाम् ॥ ५४० ॥

जपन् अस्मि रात्रिन्दिवं श्रीराम श्रीरामेति ।

मम अस्ति किंचित् नहि तद्रहितं कार्यम् ॥

मम अस्ति-मे न लोभः, प्रवर्तमानः अस्मि अहं वैदेशिकः ।

मां सर्वे कथयन्ति हे-योगिनाथ आदेशोऽस्तु-ते (इति आचारोक्तिम्) ॥

हस्ते अस्त्येव केवलं मम एकः कमण्डलुः ।

अधुनैव गमिष्यामि अहं मण्डलान्मण्डलान्तरम् ॥

संभविष्यति-ते आरकूटस्य (इव) स्वर्णं, कर्णौ निधेहि त्वं मामेव (मदुक्तिं) प्रति ।

अङ्ग राज्ञः कुमारि वाचं मे शृणु ॥ ७ ॥

आदेशपूर्वकमिव पुनर्वञ्चयितुं कथयति पार्वतीं प्रति श्रीशिवः ॥ ८ ॥

शिवायोगिरूपशिवयोः परस्परविवादः ॥ ९ ॥

रे साधो मा-नाम कथय-मे मे ईदृशीं कथाम् ।

सत्यस्य कथा संत्यक्ता (त्वया) अस्ति-ते विनष्टः मार्गः ॥ ५५३ ॥

तथैव तपः साधय, तव यथा निर्मलं संपत्स्यति-ते मनः ।

द्वैतं त्यक्ष्यसि द्रक्ष्यसि स्वयमेव तं निःशेषम् (विश्वमयम्) ॥

अहं हे-योगिरूप कथयिष्यामि त्वां प्रति प्रत्युत्तरम् ।

अलख(-इति शिवसूचकं पदं) उच्चारयेश्चेत्, विकसिष्यसि सुन्दरं गुलाब (कुमारी) पुष्पं इव ॥ ५५५ ॥

अगर् आज्ञा च़ह् म्यान्य् थावख् मनस्-मञ्ज़् ।
गछ़िथ् शादख् च़ह् तफ् दण्डख्-वनस्-मञ्ज़् ॥
द्यौ चावख् कपठ् थावख् न अख् ज्यव् ।
कहोँगी मैं तुझे क्या है सदाशिव्* ॥
च्य कुय् मन् ऐन ख्वदै कासहाम् खय् ।
बतावेँगी तुझे शिवनाथ् क्या है ॥
ननन् कुख् ज़ीव् त ख्वदै वनख् देव् ।
सुनाओँगी तुझे क्या है महादेव् ॥ ९ ॥

---

10. PĀRVATĪ CONTINUES HER ADVICE TO THE ASCETIC TO GO TO THE DANḌAKA FOREST. HE WILL THERE FIND THAT ŚIVA IS ALL IN ALL, THAT HE ALONE EXISTS, THAT HE IS BRAHMĀ, BHAGAVAT, ALL THE GODS, AND ALL CREATION, AND THAT THERE IS NO DUALITY.

The 10th chapter is in Hindī, and is here omitted (vv. 560–570).

---

11. ŚIVA'S REPLY. HE PRAISES PĀRVATĪ'S BEAUTY, AND ARGUES THAT SO LOVELY A PERSON AS SHE SHOULD NOT UNDERTAKE SUCH ASCETIC PRACTICES.

दंपुस् शादन् म्य-प्यठ् नाहख् गयख् तङ्ग् ।
करान् छ्यख् ज्यङ्ग् दुय-पाठि गौव् न सत्सङ्ग् ॥ ५७१ ॥
कपठ् त्राविथ् म्य वंनुमय् मन् थविथ् साफ् ।
गरज़् क्याह् छुम् म्य च्यय्-निश, कर् च़ह् इनसाफ् ॥
म्य छुम् फेरान् च़ह् छुख्-ना क्याह् खन्दर्-माल् ।
वनय् क्याह्, छुय् च्य गोमंतु हाल बेहाल् ॥
म्य छुम् फेरान् च़ह् छुख्-ना सूर्य निर्मल् ।
कंमिय् कंडनय् च्य दुयु छुल् रंटुय् ज्यङ्गल् ॥

---

* From here to the end of the section, the second half of each line is in Hindī.

यदि आज्ञां त्वं मदीयां निधास्यसि मनसि ।

गत्वा साधयिष्यसि त्वं तपः दण्डकारण्यमध्ये ॥

द्वैतं त्यक्ष्यसि कपटं निधास्यसि न एकं यवमात्रम् ।

वक्ष्यामि अहं त्वां कः अस्ति सदाशिवः ॥

तव अस्ति-ते मनः आदर्शः (इव) यदि अपनेष्यसि तन्मालिन्यं ।

कथयिष्यामि त्वां, श्रीशिवः किं-वस्तु अस्ति ॥

प्रत्यक्षतया-भासमानः असि-त्वं जीवः, यदि तु संपत्स्यसे देवः ।

श्रावयिष्यामि त्वां, किं-वस्तु अस्ति महादेवः ॥ ९ ॥

उपदेशादिव कथनं श्रीपार्वत्याः ॥ १० ॥

श्रीशिवस्य प्रत्युक्तिः ॥ ११ ॥

प्रयुक्तं-तस्यै साधुना मदुपरि निरर्थं संपन्ना-त्वं क्रुद्धा ।

कुर्वन्ती असि युद्धमिव, अनेन-प्रकारेण भवति न सत्सङ्गः ॥ ५७१ ॥

कपटं विहाय मया कथितं-मया-ते मनः कृत्वा (स्थापयित्वा) शुद्धम् ।

प्रयोजनं किं अस्ति-मे मे तत्र-समीपे, कुरु त्वं विचारम् ॥

मम अस्ति-मे संतापः (शोकः), त्वं असि-नाम किंरूपा (अलौकिकी) सुन्दरी ।

कथयिष्यामि-ते किं, अस्ति-ते तव संपन्नं वृत्तं विपरीतम् (देहकान्ति-कार्श्यम्) ॥

मम अस्ति-मे संतापः (शोकः), त्वं असि-नाम सूर्य-इव निर्मल-रूपा ।

केन-नाम कृतं-केन-ते तव ईदृक् छलं (वञ्चनं) (येन हेतुनाश्रितं) गृहीतं-त्वया विपिनं (ईदृक्) ॥

म्य छुम् फेरान् च़्ह् छ्यख्-ना तीज़-वुज़मल् ।
गछ़ख् मा व्यज़् च़्ह् नाहख् मीगसुय् तल् ॥ ५७५ ॥

म्य छुम् फेरान् च़्य चोवुय् फर्श मखमल् ।
क्यथय्-पाठिन् गरि द्रायख् कंमि कडूय् कल् ॥ ११ ॥

---

12. CONTINUATION OF THE FOREGOING. HE ADVISES HER TO GO HOME. ŚIVA IS NOT A HOUSEHOLDER. HE IS NOT SO GLORI US AS THE SUN, SO GRACIOUS AS VIṢṆU, OR SO RIGHTEOUS AS BRAHMĀ. SHE SHOULD WORSHIP THEM.

च़्यथ-सफारंकि च़ाफ् ऐल सुपारिय्
गर गछ़् राज़-कुमारिय् ॥ ५७७ ॥

मत-वंरिग्निय् छ्यख् ख्यत च्यत वारय्
मारय् मत कतं पननुय् पान् ।
सुह् कनय् ज़ानिय् करंञ् खानदारिय्
गर गछ़् राज़-कुमारिय् ॥

तस् सूरमतिरंय् कति दन-दोलथ्
मस्त् छुय् आनन्द-अमृंय् च्यय् ।
नय् छुय् ग्रहस्थ् त नय् व्यवहारिय्
गर गछ़् राज़-कुमारिय् ॥

वनखय् तीज़-संतु सूर्य-भगवानंय्
रूंप छुय् बडि-बंडु देवन्-मञ्ज़् ।
खसंञ् छ्यस् शूबिदार् रथ-सवारिय्
गर गछ़् राज़-कुमारिय् ॥ ५८० ॥

शूबिय् विष्णु-ज़ुव् लक्ष्मीवानंय्
सुय् शूबि-सानंय् श्याम-सुन्दर् ।

मम अस्ति-मे शोकः, त्वं असि-नाम तेजस्विनी-विद्युत् (इव)

गमिष्यसि मा-स्खित अधुना त्वं निरर्थमेव मेघमण्डलस्येव तले
(तिराधानम्) ॥ ५७५ ॥

मम अस्ति-मे शोकः, त्वया संत्यक्तं शयनीयकं मखमलाख्यबहुमूल्या-
स्तरणोपेतम् ।

केनैव-प्रकारेण गृहात् निर्गतासि, केन समुद्भाविता-तव दुरिच्छा ॥११॥

श्रीपार्वतीं प्रति विनयदानपूर्वकं श्रीशिवः कथयति ॥ १२ ॥

चित्स्फारमास्वादय, अद्धि एलाफलानि पूगफलानि(च)

गृहं गच्छ हे-राजकुमारि* ॥ ५७७ ॥

सप्तवार्षिक्येव असि भुङ्क्ष्व-नाम पिब-नाम मधु-सु

हतकं मा कुरु-नाम स्वकीयं आत्मानम् ।

सः (शिवः) कुतो जानाति क्रियां गार्हस्थ्यस्य (कुटुम्बभरणस्य)

गृहं गच्छ० ॥

तस्य भस्मपरिमलिताङ्गस्य कुत्र धनानि-द्रव्याणि

प्रमत्त-इव अस्ति स्वातन्त्र्यानन्दामृतं पीत्वा ।

नहि अस्ति गृहस्थः, पुनः नहि व्यवहारं-कुर्वन्

गृहं गच्छ० ॥

मन्यसे-चेत् तेजस्वी (वरणयोग्यः) सूर्य-भगवानिव

रूपेण अस्त्येव अनुत्तरः देवानां-मध्ये ।

वाहनरूपेण अस्ति-यस्य शोभमानं रथवाहनमेव

गृहं गच्छ० ॥ ५८० ॥

अनुरूपो-भवेत्तव (सः) श्रीविष्णुः (यो) लक्ष्मी(महाशोभा)वान्

स-एव सुषमयोपेतः श्याम-सुन्दरः ।

---

* चित्स्फारास्वादपूर्वकम् अचित्स्फारं ग्रासीकृत्य, गृहं स्वात्मशम्भुलीनतां प्रयाहीति भावः । एतदनुरूप एवार्थोऽत्र चिन्त्यः ।

तमिय् दूय् ज़गतस् अवतार् दारिथ्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥
दपखय् ब्रह्मा ति कुय् ख्वनवानय्
वौद् बखनानय् न्यथ् सथ्-रूफ् ।
संसार् कुह् व्यपदावान् चपारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥
दम् चाविथ् छ्यख् कम् पथ् लंजमंच्
संकल्प-कल्प ज़न् गंजमंच् ज़ून् ।
कहन्द्रि बापथ् छ्यय् ईंच् लाच्यारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥
वुछि वुछि च्यय्-कुन् ताव् छुस्-न अननय्
वननय् छुसय् व्वञ् हितकार-पुछ् ।
मन् थव् प्रसन् रोज़् बोज़् कन् दारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥
हय् हय् यमि-सज़् प्रय् छ्यय् गननय्
चाविथ् सुह् चलिय् वननय्-मज़् ।
बूज़मंतु कुय् साद् कस् द्राय् सारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥ ५८५ ॥
गम-रंस्तु वुछान् कुस् मज़् व्यवहारस्
अमदम् फीरि फीरि संसारस् ।
कम् कम् राज़ कम् कम् संसारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥

तेनैव अस्मिन् जगति अवताराः धृताः

गृहं गच्छ० ॥

(अथवा) मन्यसे-चेत् ब्रह्मा अपि अस्ति गुणवानेव

वेदं अभ्यसन् नित्यं स्वत्स्वपः ।

संसारं अस्ति उत्पादयन् समन्तादेव

गृहं गच्छ० ॥

एतान् विहाय, असि-त्वं कस्य पश्चात् लग्ना

(नित्यचिन्तन-)संकल्पकलनया गलिता इव ज्योत्स्ना (असि) ।

कस्य कृते अस्ति-ते इयती दुर्गतिः

गृहं गच्छ० ॥

दृष्ट्वा दृष्ट्वा त्वां सहनधर्मं अस्मि न स्वीकुर्वन्

कथयन्नेव अस्मि-त्वां अधुना हितकाराय ।

मनः निधेहि, प्रसन्नं (प्रसन्ना) तिष्ठ, शृणु कर्णौ निधायैव

गृहं गच्छ० ॥

कष्टं कष्टं यस्य प्रीतिः अस्ति-ते घनीभवन्ती

अपहाय सः अपयास्यति (त्वां) वनानामेव-मध्ये ।

श्रुतं अस्ति-त्वया (प्रसिद्धमेतत्) यतयः कस्य संपन्नाः स्थिराः

गृहं गच्छ० ॥ ५८५ ॥

निर्भयः पश्यन् अस्मि मध्ये व्यवहारस्य

स्वेच्छानुकूल्येन परिवृत्य संचारं-गताः (आश्रिताः) संसारस्य ।

के के-नाम राजानः, के के संसारिणः (अन्येऽपि बहवो महैश्वर्या महाराजाः सन्ति)

गृहं गच्छ० ॥

त्याग-वैराग-रस्तु रोज़् व्यवहारी
व्यवहार-मञ्ज़् व्यपकारी आस् ।
कृष्ण कर् राग-द्वेश-रस्तु खानदारिय्
गर गछ् राज़-कुमारिय् ॥ १२ ॥

---

13. PĀRVATĪ ANGRILY REPROACHES THE DISGUISED ŚIVA, AND ASSURES HIM THAT HE IS ATTEMPTING AN IMPOSSIBLE TASK IN APPEALING TO HER.

हतो मादो कपठ् सोरुय् वनान् छुख
न चय् जूगी न चय् सञ्ज़न् वनान् छुख ॥ ५८८ ॥
हिहिय् फम्ब-डौंगि त हायख् कञ़ अनान् छुख् ।
व्वह् कौंह् बोज़य् न, चय् नाहख् छ्यनान् छुख् ॥
अवस् खनवट-सूतिन् खड् खनान् छुख् ।
अवस् मागस् अन्दर् शीनाह् कनान् छुख् ॥ ५९० ॥
वनान् खाराह् फल्चु, हाराह् रनान् छुख् ।
गछिय् व्वलरस् चह् नावर्-फलि कुनान् छुख् ॥ १३ ॥

---

14. CONTINUATION OF PĀRVATĪ'S SPEECH. SHE THREATENS HIM AND PROCLAIMS ŚIVA AS THE ONE OBJECT OF WORSHIP.

न चह् छुख् जूगि त न चह् संन्यास् ।
वसाह् मलनुकु आसिनय् पास् ॥ ५९२ ॥
अलगडर् सूत्य् छुय् कंतमय् माफ् ।
पाफ् मा खस्यम्, न-त दिमहाय् शाफ् ।
यिथु पञ्जिहिय् तिथु करहाय् त्रास् ।
वसाह् मलनुकु आसिनय् पास् ॥

(ग्रन्थकृतः स्वोपदेशः) त्यागेन-वैराग्येण-सहितः तिष्ठ व्यवहारकृत्

व्यवहारस्य-मध्ये परोपकारशीलः भव ।

हे-कृष्णाख्य कुरु रागेण द्वेषेण (च) रहितः गार्हस्थ्यम्

गृहं गच्छ० ॥ १२ ॥

सक्रोधोपालम्भमिव प्रतिवदति पार्वती ॥ १३ ॥

रे साधो कपटं सर्वमेव कथयसि ।

न त्वमेव योगी न त्वमेव सज्जनः (भासमानः) प्रत्यक्षीभवन्नसि ॥ ५८८ ॥

सादृश्यं पिचु-पिण्डानि तुलाः च शिलाः आनयन्नसि* ।

अहं किंचित् श्रोष्यामि न, त्वमेव निरर्थं (आयासेन) क्लिन्नीभवसि ॥

निरर्थमेव कफोणिना गर्तं खनन्नसि ।

निरर्थमेव माघमासस्य मध्ये हिममिव विक्रीणासि ॥ ५९० ॥

कथयन् (श्लाघमानः) खारीप्रमाणां† फलस्य (तण्डुलादेः),

शारीमात्रं (अल्पमेव) पचन्नसि ॥

गत्वा (च) वुलराख्यमहापद्मसरसो-मध्ये त्वं फाणितखण्डानि पातयन्

(माधुर्यसंपादनाय) असि ॥ १३ ॥

पूर्ववदेव पुनर्वदति श्रीपार्वती ॥ १४ ॥

न त्वं असि योगी न च त्वं संन्यासी ।

भस्मनः परिमलनस्य भूयात्ते शान्तिः (मत्तः) ॥ ५९२ ॥

कूष्माण्डफलविशेषसंभूतः-कमण्डलुः सहभूतः अस्ति-ते, (तेन) कृता-मया शान्तिः ।

(बिभेमि) पापं मा-स्वित् रुष्टं-भवेन्मे, अन्यथा अदास्यं-ते शापम् ।

यथा भवेत्-ते-समुचितं, तथा अकरिष्यं त्रासम् (दण्डम्) ।

भस्मनः परिमलनस्य ॥

---

* असमञ्जसमेव वदसीति भावः ।

† खारी-षण्णवतिसेटकप्रमाणमुच्यते ।

क्यथ वंनुथ् कँह् छुन शिवजी च्य दय् ।
ज़न् पतिमिय् दह् आमंति छिय् ।
महाकालन् छुय् कंह्मंतु ग्राम् ।
बस्माह् मलनुकु आंशिनय् पाम् ॥
कलि-कालन् मा पान् होवुय् ।
सूँठुमंतु सोरुय् कर्म रोवुय् ।
चान्द्रायन् चाफ् कर् व्वपवास् ।
बस्माह् मलनुकु आंशिनय् पाम् ॥ ५९५ ॥
कन् दारिथ् रोज़् बोज़् संवाद् ।
च्यथ् थाव् तम् कुन् कथ् थाव् याद् ।
अद् छुख् साद् तय् अद वनवास् ।
बस्माह् मलनुकु आंशिनय् पाम् ॥
पंपोश् हिहि छिय् तसंन्दिय् पाद् ।
सुय् स्यद्द-सादन्-हंन्दु कुय् साद् ।
सुय् राज़योग् सुय् प्रान-अभ्यास् ।
बस्माह् मलनुकु आंशिनय् पाम् ॥
कनम् कर् थफ् अद वनम् मज्जू फेर् ।
दर्मच लर्य छ्यय् कर्मचू हेर् ।
इति-थोर् शिव शिव करवुनु आम् ।
बस्माह् मलनुकु आंशिनय् पाम् ॥
कृष्ण च्योनु मोलु त मोजू कुय् ईश्वर् ।
लोल सान् बोल् शा-शिव शङ्कर् ।

कथितं-त्वया कथं किमपि अस्ति-न श्रीशिवः त्वया इत्थम् ।

प्रायः अन्त्यसमयस्य दिनानि आगतानि सन्ति-ते ।

महाकालेन अस्ति-ते कृतः ग्रासः ।

भस्मनः परिमलनस्य० ॥

कलियुगेन किंनाम स्वात्मा प्रकाशितस्ते ? ।

(येन) संचितं सर्वमेव सत्कर्म नष्टं-ते ।

व्रतं चान्द्रायणाख्यं चर कुरु (अनुतिष्ठ) उपवासान् (अनशनव्रतानि) ।

भस्मनः परिमलनस्य० ॥ ५९५ ॥

कर्णौ निधाय समातिष्ठ शृणु सत्संवादम् ।

चित्तं समाधत्स्व तं (शिवं) प्रति, कथां निधेहि स्मृतौ ।

ततः असि-त्वं साधुः तथा ततः वानप्रस्थश्च ।

भस्मनः परिमलनस्य० ॥

पद्मपुष्पसदृशौ स्तः तस्य (शिवस्य) पादौ ।

स-एव सिद्ध-साधूनामपि अस्ति सद्गुरुः ।

स-एव राजयोगः स-एव प्राणाभ्यासकर्म ।

भस्मनः परिमलनस्य० ॥

कर्णस्य कुरु हस्तग्रहणं ततः वनस्य मध्ये संचर (हस्तेन कर्णग्रहणं नाम शपथविशेषः) ।

धर्मरूपे संनिवेशे अस्ति सत्कर्मरूपा अधिरोहिणी ।

इतः-परं शिव शिवेति कुर्वन् भूयास्त्वम् ।

भस्मनः परिमलनस्य० ॥

हे-कृष्णाख्य-स्वात्मन्*, तव पिता माता च अस्ति-ते ईश्वरः ।

सातिप्रेमभक्त्या रटमानो-भव शिवेति शंकरेति ।

* ग्रन्थकर्तुः स्वं प्रति विनयनम् ।

ज़न्म ज़न्म आसख् तमन्दुय् दास् ।
  बसाह् मखनुकु आसिनय् पास् ॥ १४ ॥

---

15. ŚIVA, PLEASED WITH PĀRVATĪ'S CONSTANCY REVEALS HIMSELF IN HIS PROPER FORM, AND PRAISES THE VIRTUES OF CONSTANCY AND DEVOTION.

शरन् डीशिथ् फिरनु जूगिस् वर्न् प्योस् ।
  सदाशिव जी तिथुय् काँपनु यिथुय् ओसु ॥
सतुकु संवाद् बूज़िथ सादु खश् गव् ।
  शरन् डीशिथ् बन्योव् जूगिस् सदाशिव् ॥
सतुकु संवाद् कुय् ज़ि कद्रथ् करान् नञ़् ।
  सतकि संवाद-सूत्य् छ्यय् कञ़ गछान् यञ़् ॥
सतुकु संवाद् ज़ि नेचन् कुय् अनान् गाश् ।
  सतुकु संवाद् ज़ि पापन् कुय् करान् नाश् ॥
सतुकु संवाद् बूज़िथ् मन् च़ह् खश् यव् ।
  सतुकु संवाद् कुह् पानय् सत्-सदाशिव् ॥
शरन्-गछ़नुय् चनस्-मञ़् मोच् दावान् ।
  शरन् गछ़नुय् कुह् लूकालूख् हावान् ॥
शरन्-गछ़नुय् करान्-कुय् आत्मचूय् ज़ान् ।
  शरन्-गछ़न कुह् हावान् आत्म-शिव् पान् ॥ १५ ॥

(येन) जन्मनि जन्मनि भविष्यसि तस्यैव दासः ।

भक्तनः परिमलनस्य० ॥ १४ ॥

श्रीपार्वत्याः सकोपोपालम्भप्रतिभाषितोत्तरं दृढभक्तिनिश्चयं परीक्ष्य श्रीमहादेवस्य लिङ्गिवेशपरावृत्त्या स्वरूपसाक्षात्कारवृत्तम् ॥ १५ ॥

शरणापन्नतां दृष्ट्वा परिवर्तयितुं योगिलिङ्गिनः (शिवस्य) लिङ्गित्वं आपतितं-
तस्य (लिङ्गित्वं त्यक्त्वा स्वरूपमास्थित इत्यर्थः) ।
(अर्थात्) श्रीसदाशिवः तादृगेव संपन्नः यादृगेव आसीत् (वस्तुतः)
॥ ६०० ॥

वास्तवं संवादं श्रुत्वा साधुः (योगिलिङ्गी) संतुष्टः संपन्नः ।
शरणापन्नतां दृष्ट्वा संपन्नं योगिलिङ्गिनः (वास्तवं) सदाशिवत्वम् ॥

सत्यस्य संवादः अस्ति हि वाङ्मानसातीतं (वृत्तं) कुर्वाणः प्रत्यक्षम् ।
सत्यस्य संवादेन अस्ति शिलायाः भवन्ती नवनीतता (कठोरस्य मार्दवं संपद्यते इत्यर्थः) ॥

सत्यस्य संवादः नाम अन्धनेत्रयोरपि अस्ति जनयन् सुप्रकाशम् ।
सत्यस्य संवादः हि पापिपापानां संभवति कुर्वन् विनाशम् ॥

सत्यस्य संवादं श्रुत्वा मनः त्वं संतुष्टं संनिधेहि ।
सत्यस्य संवादः (तत्सत्स्वरूपः) अस्ति स्वयमेव सत्सदाशिवः ॥

शरणापन्नता क्षणमात्रकाले-एव मोक्षावस्थां दापयति ।
शरणापन्नतैव संभवति लोके-आलोकं (संसारे सत्प्रकाशं) प्रदर्श-
यन्ती ॥ ६०५ ॥

शरणापन्नतैव कारयति स्वात्मरूप-परिज्ञानम् ।
शरणापन्नतया संभवति प्रदर्शयन् स्वात्मरूपः-शिवः स्वस्वरूपम् ॥ १५ ॥

---

16. DESCRIPTION OF THE GLORIOUS APPEARANCE OF ŚIVA AS HE REVEALED HIMSELF TO PĀRVATĪ.

The 16th chapter is in Hindī, and is here omitted (vv. 607–617).

---

17. PĀRVATĪ SEES ŚIVA IN HIS PROPER FORM, AND BEGINS TO SING HIS PRAISES.

बुकुन् ज़ूगिस् वन्योमंतु व्याख् रंगा ।
खसिथ् वृशवस् वसान् तस् शेर गंगा ॥ ६१८ ॥
सफेद आसू तस् तन् ज़ि ज़न् निर्मल् सुह् कोपूर् ।
करोर् सूर्यन्-हन्दि यंदु क्याह् वन तसंन्दु नूर् ॥
अयन् द्वन् ह्यथ् सुह् पंपोशाह् त्रिशूलाह् ।
तियथ् तमि पंकु दास-बावंचू खास लीला ॥ ६२० ॥ १७ ॥

---

18. PĀRVATĪ'S HYMN IN PRAISE AND AWE OF ŚIVA. SHE ENTREATS HIM TO TAKE HER FOR HIS SPOUSE. HE PROMISES TO GRANT HER PETITION, AND TELLS HER TO GO HOME AND WAIT FOR NĀRADA.

हे शिव शंकर परमेश्वर हर ।
भस्मादर काल-संहारी ॥ ६२१ ॥
अमरनाथंकि अकाल अमर
व्वह् मर च्यय्-पत ह्यय् सारी ।
सुय् ज़िन्द मरुन् कुह् देवन् ति आसुर
भस्मादर काल-संहारी ॥
सतंचू वय् हावबुनु कुख् सद्‌शर
च़य् कुख् महा-व्यचारी ।

श्रीपार्वतीमोहचिकीर्षयागतस्य श्रीशिवस्य तदनुरूपलिङ्गिरूप-वर्णनं हिन्दीभाषया ॥ १६ ॥

श्रीशिवस्य योगिलिङ्गितात्यागोत्तरं स्वस्वरूपावस्थान-दर्शनम् ॥ १७ ॥

दृष्टं-तया योगिपूर्वरूपस्य संपन्नं अन्यत् स्वरूपम् ।

(यथा) आरुह्य वृषभं (वृषभारूढः सः) प्रस्रवन्ती तस्य शिरस्तः गङ्गा ॥ ६१८ ॥

शुक्लवर्णा आसीत् तस्य मूर्तिः हि इव निर्मलं सः (अभूत्) कर्पूरम् ।

कोटिसंख्य-सूर्याणामप्याधिक्येनाभूत्, किंनाम कथये (यत्) तस्याभूत् प्रभाप्रकाशः ॥

हस्ताभ्यां द्वाभ्यां गृहीत्वा सः (अभूत्) कमलं त्रिशूलं (च) ।

तावत् (तादृक्स्वरूपं दृष्ट्वा) तया (पार्वत्या) अध्येतुं-प्रस्ताविता दास्याचरणस्य शुद्धा स्तुतिः ॥ ६२० ॥ १७ ॥

तत्स्वरूपदर्शनमनु श्रीशिवं प्रति पार्वत्याः स्तुतिरियम् ॥ १८ ॥

हे शिव जगत्कल्याणकर परमेश्वर (भवभय-)हर ।

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग महाकालसंहारकर्तः ॥ ६२१ ॥

हे-अमरनाथाख्यक्षेत्रनिवास, अनन्त (वा तत्क्षेत्राश्रयाणां कालहरण) मृत्युहीन ।

अहं मरिष्यामि (उपहारीकुर्यां स्वात्मानं) त्वामुद्दिश्य सह-धृत्वा सर्वपरिवारम् ॥

तदेव जीवदवस्थयापि मरणं समस्ति देवानामपि आश्चर्योत्पादकं (दुर्लभं) ।

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

तत्त्वज्ञानस्य मार्गं प्रदर्शयन् असि सद्गुरुमूर्तिः ।

त्वमेव असि सन्महाविवेककृत् ॥

च़्य् छुख् प्रश्न् त च़्य् छुख् व्वत्तर
    भस्मादर काल-संहारी ॥
च़्य् छुख् माता पिता च़र-अच़र
    च़्य् छुख् बांदव् त बंद् सारी ।
च़्य् छुख् पनुनु त च़्य् छुख् व्वपर
    भस्मादर काल-संहारी ॥
च़्य् छुख् विष्णुरूप महेश्वर हे हर
    संसारस् आख् अवतारी ।
राक्षस् गालिथ् बक्थ् कडिथ् खर
    भस्मादर काल-संहारी ॥ ६२१ ॥
वीदंचू ग्रोवा छुख् च़ह् विद्यादर
    च़्य् वातिथ् छुख् च़वापारी ।
क्रपा कर्त्तम् छुम् च्योनु आसर
    भस्मादर काल-संहारी ॥
गंगाय गयाय प्रयाग पुष्कर
    धर्मकि फल पाप-न्यवारी ।
च़्य् देवन्-देव् छुख् महेश्वर
    भस्मादर काल-संहारी ॥
न्यथ् सुलि व्वथहा पतिमि पहर
    च़रनन् लगहाय् द्यान पारी ।
दया म्य कर्तम् दया-सागर
    भस्मादर काल-संहारी ॥

त्वमेव असि सत्प्रश्नरूपः त्वमेव च असि उत्तररूपः ।

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

त्वमेव असि माता पिता चराचरात्म-जगतः

त्वमेव असि बान्धवरूपश्च संबन्धिरूपश्च सर्वे (बन्धवः संबन्धिनश्च सर्वे त्वमेव)

त्वमेव असि स्वीयः त्वमेव च असि परः

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

त्वमेव असि विष्णुरूपः महेश्वरः (जगत्पालकः) हे हर (जगल्लयकर्तः)

संसारे आगतस्त्वं अवतारेण ।

राक्षसान् विनाश्य (मुक्तिकरी) भक्तिः कृता-त्वया स्थिरा

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥ ६२५ ॥

वेदस्य शोभा (सारांशः) असि त्वं हे-विद्याधर (सर्वविद्याश्रय)

त्वमेव व्यापकः असि सर्वतः ।

दयां कुरु-मयि, अस्ति-मे तव अवलम्बः

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

श्रीगङ्गायां गयातीर्थे प्रयागतीर्थे पुष्करतीर्थे

हे-सद्धर्मफलदातः (तथा) पापनाशन ।

त्वमेव देवानां देवः असि हे-महेश्वर

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

नित्यं सुवेलायां (ब्राह्ममुहूर्ते) उत्तिष्ठेयं रात्र्यन्त्यप्रहरे

(ते) चरणयोः योजयेयमात्मानं समाधिं धृत्वा ।

दयां मयि कुरु-मयि हे-दया-सागर

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

महाराज़ वनिथ् थितम् ज़टादर
सूत्य् ह्यथ् शूविदार् सवारी ।
क्षपा कर्तम् वर्तम् म्य स्वयंवर
भस्मादर काल-संहारी ॥
शिवनाथन् तोर द्पुनस् व्वह् तिय् कर
यिय् वनहाम् तिय् राज़-कमारी ।
स्वग् रोज़् स्वख-मान् गछ् व्वन्य् पतुनु गर
भस्मादर काल-संहारी ॥ ६२० ॥
शक्ति ह्यथ् वातिथ् नारद-मुनीश्वर
करनावि खांदरचू तयारी ।
यिमय् त निमय् हालय् गछिय् सर
भस्मादर काल-संहारी ॥
च्योनु म्य-ति क्षणस् प्रथम्-दिगंबर
च्यान्य्य् वकुथ् छम सदारी ।
श्रोगद् मनश् ज़प न्यथ् गङचर
भस्मादर काल-संहारी ॥ १८ ॥

---

19. ŚIVA COMFORTS THE AWE-STRICKEN PĀRVATĪ. HE PROMISES TO MARRY HER IN HER FATHER'S HOUSE, AND RETURNS TO KAILĀSA.

महदेवन् द्पुस् अज़-हद् करुथ् तफ् ।
व्वह् करुथस् स्वग् स्यठाह् दफ् क्याह् गछिय् दफ् ॥ ६३२ ॥
यिछ्ख् यद्वय् त पख् म्यय्-सूत्य् चह् वुन्यक्यन् ।
पकख्-नय् अद कहन् क्याह् गछि तिह् च्यय् वन् ॥

महाराजः (वरः) भूत्वा आगच्छेः-मे (मद्वरणाय) हे-जटाधर

सह धृत्वा शोभमानां जन्यसादितततिम् ।

कृपां कुरु-मयि वृणुयाः-मां मां स्वयंवरेण

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

श्रीशिवनाथेन उत्तरं कथितं-तस्यै अहं तदेव कुर्याम्

यदेव कथयेः-मां तदेव हे-राजकुमारि ।

प्रसन्ना भव सुखेन गच्छ अधुना स्वीयं गृहम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥ ६३० ॥

संदेशं धृत्वा प्राप्नुयात्-ते नारदमुनीश्वरः

कारयिष्यति विवाहोत्सवस्य सज्जनाम्

आगच्छेयं-ते नाम सह-नयेयं-त्वां शीघ्रमेव भवेत्ते सुज्ञातम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

तव ममापि कृष्णाभिधस्य (अन्यकृतः) प्रेम (अस्ति) हे-दिगम्बर

तवैव भक्तिः अस्ति-मे प्रोन्नताधिकारित्वम् ।

भवौषधभूतं मन्त्रं जपेयं नित्यं षडक्षरात्मकम् ।

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥ १८ ॥

श्रीपार्वत्यास्तपःसंतुष्टः श्रीमहादेवः पुनरपि तत्प्रशंसनोत्तरं वरदित्सया संवदति ॥ १९ ॥

श्रीमहादेवेन कथितं-तस्यै अत्युत्कृष्टं कृतं-त्वया तपः ।

अहं कृतस्त्वयाहं प्रसन्नः अतिशयेन कथय किं इष्टं-तव कथय ॥ ६३३ ॥

इच्छसि यदि तु आयाहि मयैव-सह त्वं अधुना ।

आयासि-न-चेत् ततः कर्तव्यं किं अस्ति तत् त्वमेव वद ॥

युस् तमि छाम् म्य थिच्छा हिमाल-संन्दु थिख् ।
त्रेकोटी देवता ह्यथ् तति म्य वरिथ् निख् ॥ ६३५ ॥
युस् तमि तोर सोरुय् च्योनु कुह् मंज़ूर् ।
व्वह् कुस् च्यय् स्तुति-स्तुतिनय् कुस्-न कँह् दूर् ॥
यिह् फ़र्माविख् व्वह् तय्-कुन् न्यथ् थवय् च्यय् ।
सत्रादय् कुम् सत्रादय् कुम सत्रादय् ॥
व्वह् यूरि सोज़ख् सत-ऋषि ह्यथ् अरुन्धय् ।
मुकर्रर् तिम् करन् दूति खांदरुच् कथ् ॥
तिमन् पत पान नारद-ऋषि व्वह् सोज़न् ।
लदख् शक्ति तिम् तमझ्य वानिय बोज़न् ॥
चह् गक् व्वज़् माज्य-मालिस् माज्यराह् वन् ।
दह् वूज़िथ् यिथ् लदन् तिम् हनि-प्यठ् हन् ॥ ६४० ॥
व्वह् कुस् शिव् शक्ति-रूप वातिथ् चपोरुय् ।
यमिस् दितु म्य तमिस् च्यय् दितुथ् सोरुय् ॥
व्वह् कुस् च्यय् स्वत्य् च्यय् म्य स्वत्य् छाख् नितोन्यथ् ।
दऊय् कुय् सथ् दऊय् कुय् सथ् दऊय् सथ् ॥
चह् छाख् गौरी व्वह् कुस् शंकर् कुह् क्याह् व्यन् ।
कुह् करुमतु कर्मलानिय् अस्य पैव्यन् ॥
च्य स्वत्य् कँह् म्य तफावथ् छु-न कन् थाव् ।
कुह् गौरी-शंकर व्यंदु म्यय् कुनुय् नाव् ॥
दऊय् नाव् युसु ज़पिय् तस् कास संकठ् ।
दया करवुन् रोज़ न्यथ् व्वय् तमिस् प्यठ् ॥ ६४५ ॥

प्रत्युक्तं-तस्मै तया अस्ति-मे मम इच्छा हिमालयस्य (गृहे) आगच्छेस्त्वम् ।
त्रिकोटिसंख्याः देवताः सह-कृत्वा तत-एव मां वृत्वा नयेस्त्वम् ॥ ६३५ ॥
प्रत्युक्तं-तस्यै तेन|उत्तरं सर्वमेव त्वदीयं अस्ति (मे) स्वीकृतम् ।
अहं अस्मि त्वया नित्यं-सहवर्त्येव अस्मि न किमपि दूरे (व्यतिरिक्तः) ॥
यत् आज्ञापयसि अहं तदुपलक्ष्य नित्यं समाधास्यामि चित्तम् ।
अतिसंमतं अस्ति-मे अतिसंमतं अस्ति-मे अतिसंमतम् ॥
अहं इहैव प्रेषयिष्यामि-तान् सप्तर्षीन् सह अरुन्धत्या ।
निश्चितं वै करिष्यन्ति इह विवाहोत्सवस्य कथां (वृत्तम्) ॥
तेषां पश्चात् (तान्प्रति) स्वयं नारद-देवर्षिं अहं प्रेषयिष्यामि-तम् ।
प्रेषयेयं-तान्प्रति संदेशं, ते तस्य वाचा श्रोष्यन्ति ॥
त्वं गच्छ अधुना मातापितृभ्यां सर्ववृत्तान्तं कथय ।
इदं-वृत्तं श्रुत्वा यथा आरोपयिष्यतः तौ अङ्गेषु अङ्गानि (हर्षेण स्ववपुषि नो मास्यतः) ॥ ६४० ॥
अहं अस्मि शिवः शक्तिरूपेण (अभिन्नशिवशक्तिः) व्याप्य-स्थितः परितः (सर्वत्र) ।
यस्मै दत्तं (भोगमोक्षफलं) मया तस्मै त्वयैव दत्तं-त्वया सर्वम् ॥
अहं अस्मि त्वयैव सह त्वमेव मया सह असि नित्यदा (न कदापि वियुक्तिरावयोः)
इदमेव अस्ति सत्यं इदमेव अस्ति सत्यं इदमेव सत्यम् ॥
त्वं असि गौरी अहं अस्मि शंकरः अस्ति को-नाम भेदः ।
अस्ति कृतं आद्यदेवेन आवयोः पिण्डैक्यम् ॥
त्वया सह कोऽपि मम विशेषः अस्ति-न कर्णौ निधेहि (समाधानेन शृणु)
अस्मि गौरीशंकर-इति प्रसिद्धं मम एकमेव नाम ॥
इदमेव नाम यः जपिष्यति तस्य अपाकुर्यां संकटम् (दुःखजालम्) ।
दयां कुर्वन् भवेयं नित्यदा अहं तं प्रति ॥ ६४५ ॥

दूङ्कय् नाव् ज़पवन्यन् न्यय् स्वर्ग् दावे ।
दूङ्कय् नाव् युस् ज़पिय् सुय् मोक्ष प्रावे ॥
वन्येमंचू क्याव् ब्वय् कुस् ब्वह् स्तुतिनय् च्यय् ।
च्य त स्य क्य-न फ्ख्रं कैँह् क्याम् पननंज़् द्रिय् ॥
वनिय् दूय् गव् सदाशिव् कोहि-कैलास् ।
श्रमिय् लोल श्रमिय् प्रयम दहय् श्रास् ॥
वनिन् क्षणास् स्य दूकू वन्तौ दथुय् लोल् ।
च्यय् स्य गौरी-शंकर कुख् माजू तय् मोलु ॥ १९ ॥

---

20. PĀRVATĪ LEAVES THE FOREST OF HER AUSTERITIES, AND RETURNS HOME. HER RECEPTION BY HER PEOPLE.

भवानी श्राय श्रज़-जंगल् ब-खानय् ।
वनय् क्याह् तफ् करन् श्रोसुस् वहानय् ॥ ६५० ॥
महामाया स श्रास्-ना पननि-पानय् ।
कुह् सोरु त्रैलोक्य् तसंन्दुय् श्रख् निशानय् ॥
शिवस् सृत्य्-शक्ति श्रज़लय् मिलु प्रसिद्ध् श्रोसु ।
दूयय् ज़ाहिर्-ज़मादाह् तफ् करन् प्योस् ॥
ह्योंव् तम् तप-सृत्य् तेज़् कोताह् ।
वनव् कोताह् करय् ब्वज़् कम कोताह् ॥
ह्याचोव् याज़् तमि पकंनुय् गर-वते-कुन् ।
वुक्किथ् देवव् तिह् ह्यंतु तस् बोज़नावुन् ॥
करय् देवन्-हन्दिय् देवन् वंड्ड च्य प्रसाद् ।
च्य गौरी राज़कूरी कुय् श्राफरौँ-वाद् ॥ ६५५ ॥

इदमेव नाम जपद्भ्यः नित्यं स्वर्गभोगं दापयिष्यति ।

इदमेव नाम यः (समाधानेन) जपन्स्यात् सः मुक्तिं प्राप्स्यति ॥

संसिद्धा असि-त्वं अहमेव, अस्मि अहं नित्याविमुक्तः त्वया ।

तव अपि ममापि अस्ति-न अन्तरं किमपि (तत्कृते) अस्ति-मे स्वात्मनः शपथः ॥

उक्त्वा इत्यमेव गतवान् श्रीसदाशिवः शिखरस्थानं-कैलासस्य ।

ईदृश्या आसक्त्या ईदृशा प्रेम्णा (युक्ता) नित्यमेव भूयाः (इति) ॥

भवतु-नाम कृपास्य मम ईदृशी भक्तिः ईदृगेव प्रेमासञ्जनम् ।

त्वमेव मम हे-गौरीशंकर असि माता पिता च ॥ १९ ॥

श्रीगौर्याः पितृगेहमागत्य तदनुबन्धि वृत्तम ॥ २० ॥

भवानी आगता वनप्रदेशात् पितृगेहस्य ।

वदिष्यामि किंनाम तपश्चरणं आसीत्तस्याः हेतुमात्रम् ॥ ६५० ॥

(यतः) महामायाशक्तिः सा आसीत-न-न स्वस्वरूपेण (वस्तुतः) ।

अस्ति-हि सर्वं त्रैलोक्यं तस्या-एव एकं कलामात्रम् ॥

शिवेन सहचारिणी (अभिन्ना) शक्तिः (इति) आदित-एव ऐक्यं प्रसिद्धं आसीत् ।

कारणविशेषेण (स्वातन्त्र्यलीलामात्रेण) लोकाचारदर्शनार्थं तपसः चरणं आभाषितम् ॥

(तत्रापि) अत्युत्कृष्टतां-गतं तस्याः तपश्चर्यया तेजः अत्यन्ततया ।

वक्तुं-शक्यं कियन्नाम, कुर्यां अधुना प्रासङ्गिकवृत्तं समाप्तम् ॥

आरब्धं यावत् तया संक्रमणं गृहमार्गं-प्रति ।

समीक्ष्य देवैः तत् आरब्धं तामुद्दिश्य संस्तवनं (प्रशंसनम्) ॥

(यथा) कृतः देवानामपि देवेन महान् तव प्रसादः ।

तव, हे-गौरि, हे-राजकुमारि, अस्ति अभ्युदयवादः (अस्मत्तः) ॥ ६५५ ॥

वुछिथ् मैनावती गय वार्याह् खश् ।
हिमालय् ते स्यठाह् लंगु तस् करनि शाबश् ॥
प्रज़लवुनु तस् वुछुख् कर्मुकु बंडु स्वप्रकाश् ।
कंडख् तस् मर्हबा शाबाश् शाबाश् ॥
ल्वकटि-पान-प्यठय् आसूय् च्य सतंचू लय् ।
च्य व्वथिनय् जय् सदाशिव-संज़ू दया छय् ॥ २० ॥

---

21. HIMĀLAYA AND MĒNAKĀ PRAISE PĀRVATĪ.

प्रथम् ओसुय् शिव-संन्दु ज्यन-कालय् ।
  करय् व्वह् लोल-पोशन् पोश-मालय् ॥ ६५९ ॥
दिचय् हरनज़ क़ालय् लोल-डालय्
  सदाशिव् पान क़ोडुयन् बाल-बालय् ।
च्यहय् बाल-पान तोच्योय् बूल-बालय्
  करय् व्वह् लोल-पोशन् पोश-मालय् ॥ ६६० ॥
दचन्-दीशुकु चंलुय् जलदंय् मलालय्
  च्य वरने सदाशिव् यिथि कमि हालय् ।
च्य ल्वूखुमंतु रंतु कुह् पानय् पननि कपालय्
  करय् व्वह् लोल-पोशन् पोश-मालय् ॥
गनान् छम् प्रय् वनन्-हंन्दि पोश् वालय्
  च्य लागय् पोश् मिलविथ् अर्ग-चालय् ।
छ्यह् कर्णांज़् पालना च्यानिय् ह्वालय्
  करय् व्वह् लोल-पोशन् पोश-मालय् ॥

(तां तथाविधां) दृष्ट्वा मेनका (जननी) संपन्ना अत्यन्तं प्रसन्ना ।
हिमालयः (पिता) च अत्यन्तं (प्रसन्नः) लग्नः तस्याः कर्तुं प्रशंसाम्) ॥
देदीप्यमानः तस्याः दृष्टस्ताभ्यां सौभाग्यस्य अतिमहान् स्वप्रकाशः ।
कृतं-ताभ्यां (च) तस्याः अहोभाग्यमिति प्रशंसनं प्रशंसनं (वीप्सया प्रशंसनम्) ॥
बाल्यादेव-प्रभृति आसीत्ते तत्र सद्वस्तुसंयोगस्य प्रीत्यासक्तिः ।
तव भूयात्ते जयजयकारः श्रीसदाशिवस्य महान् अनुग्रहः अस्ति-यां-प्रति ॥ २० ॥

श्रीपार्वत्या मातृकृतस्तुतिप्रस्तावना ॥ २१ ॥

प्रेम आसीत्ते परमशिवस्य जन्मन-आरभ्य ।
कुर्यां-त्वत्कृते अहं प्रेमपुष्पैः (विचिताः) पुष्पमालाः ॥ ६५९ ॥
दत्तानि-(विहितानि-)त्वया मृगपोतस्येव उच्छलितगतानि प्रेमविह्वलतया
श्रीसदाशिवः स्वयमेव अन्विष्टः प्रति-पर्वताधित्यकोपत्यकम् ।
तवैव बाल्यावस्थायां संतुष्टीभूतस्ते नित्यबाल्यमनोहरमूर्तिः-शम्भुः
कुर्यां-त्वत्कृते० ॥ ६६० ॥
दाक्षिणात्यप्रदेशस्य (अर्थतो दक्षप्रजापतिसंबन्धी) अपगतस्ते शीघ्रमेव मन्युः
तव वरणाय श्रीसदाशिवः आगमिष्यति केनापि वृत्तेन (महाप्रश्रयसंभारेण)
त्वया (हि) लिखितं प्रशस्तं अस्ति (सद्भाग्यं) स्वयमेव स्वस्मिन् भालपट्टे
कुर्यां-त्वत्कृते० ॥
घनीभवन्ती अस्ति-मे प्रीतिः वनानां पुष्पाणि आनयिष्यामि
त्वयि समर्पयिष्यामि पुष्पाणि मेलयित्वा अक्षतहस्तपूरैः ।
अस्ति कृपायाः पालनं तव स्वायत्तमस्ति
कुर्यां त्वत्कृते० ॥

करन् बं़क्ति बक्थ् च्याँज़ँय् परमशक्ती
    छ्यह् बक्त्यन् च्याँज़् बक्थँय् नित्यम्बक्ती ।
छ्यह् बक्ती च्याँज़् कामान् साँज़् सक्ती
    छ्यह् बक्थ् च्याँज़् बक्त्यन् नेख्बख्ती ॥ २१ ॥

---

22. PRAYER AND PRAISE ADDRESSED TO PĀRVATĪ BY THE WHOLE UNIVERSE.

हिमालय-पर्वतनि गरि च़्य् ज़ायख् ।
    आयख् करने ज़गि रछपाल् ॥ ६६४ ॥
परमशख्य् परमशिव् क्राडनि द्रायख्
    कर्म-सूत्य् सर्पज़्ख् शिवशक्ति-रूफ् ।
भगवथ्-माया बोज़नय् आयख्
    आयख् करने ज़गि रछपाल् ॥ ६६५ ॥
परमात्म-सूर्य-मज़ तीज़् नँनु द्रायख्
    प्रज़लनि आयख् संसारस् ।
यमि-मज़ द्रायख् तँथि मज़् च़ायख्
    आयख् करने ज़गि रछपाल् ॥
ज़गतँच् दाता छ्यख् फलदायख्
    यस् दिख् च़्य् तस् दियि शिवजी ।
सुय् च्य् लायख् च़्य् तस् दायख्
    आयख् करने ज़गि रछपाल् ॥
वरने यियिय् ह्यथ् वैकुंठ-नायख्
    वीगिस् खसनुक् कुथ् क्राय्यख् ।

कुर्वन्ति (सर्व एव) भक्ताः भक्तिं तवैव हे परमशक्ते
अस्ति (हि) भक्तानां तव भक्तिरेव नित्यमुक्तिरूपा ।
अस्ति (हि) भक्तिः तव नाशयन्ती अस्माकं संकटम्
अस्ति (हि) भक्तिः तव भक्तानां सौभाग्यशालिता ॥ २१ ॥

पार्वतीं प्रति सर्वस्य जगतः स्तुतिपूर्वकं कीर्तनम् ॥ २२ ॥

हिमालय-पर्वतस्य गृहे त्वमेव जाता-त्वम् ।
आगता-त्वं कर्तुं जगत्याः पालनाम् ॥ ६६४ ॥
परमशक्तिरूपा परमशिवं अन्वेष्टुं निर्गता-त्वम्
सत्कर्मणा (लोकाचारविहितेन) संपन्ना-त्वं अभिन्नशिव-
शक्तिरूपा ।
भगवन्माया (साक्षात्) दृष्टिपथं आगता-त्वम्
आगता-त्वं० ॥ ६६५ ॥
परमात्म-सूर्य-मध्यात् प्रकाशरूपा प्रत्यक्षं निर्गता-त्वम्
प्रकाशयितुं आगता-त्वं संसारमण्डलम् ।
यन्मध्यात् निर्गता-त्वं तस्यैव मध्यं प्रविष्टा-त्वम्
आगता-त्वं० ॥
जगतः दातृरूपा असि फलदात्री
यस्मै दास्यसि त्वमेव तस्मै दास्यति (सत्फलं) श्रीशिवः ।
स-एव तवैव योग्यः त्वमेव तस्य धीसचिवात्मिका
आगता-त्वं० ॥
वरीतुं आगमिष्यति-त्वां (सः) सह-कृत्वा वैकुण्ठ-नायकम्
(श्रीविष्णुम्)
विमानचित्रस्य* आरोहणस्य अस्ति-ते संपदुपभोगः ।

---

* विवाहोत्सवेषु गृहाङ्गनमध्ये पञ्चरङ्गादिना यद्विमानाकारं चित्रं लिख्यते स उच्यते ।

मानर्यंञ् पतिव्रथ् त सती द्रायख्
आयख् करने ज़ागि रछपाल् ॥
कृष्ण लोल-तारो खेतार वायख्
वांनी भवांनी च्य़ुय् गछ़ि स्यद् ।
सथ् करिथ् नाद-व्यंद् बोज़नस् लायख्
आयख् करने ज़ागि रछपाल् ॥ ११ ॥

---

23. THE LEGEND OF THE ASURA TĀRAKA. HE OPPRESSES THE GODS. ŚIVA TELLS HOW BRAHMĀ HAS EXPLAINED TO THEM THAT HE CAN ONLY BE CONQUERED BY ŚIVA'S SON, AND SENDS ARUNDHATĪ AND THE SEVEN ṚṢIS AND OTHERS TO HIMĀLAYA TO ASK HIM AND HIS WIFE TO GIVE THEIR DAUGHTER TO ŚIVA IN MARRIAGE. THEY CONSENT. ARUNDHATĪ, ETC., RETURN TO BENARES AND INFORM ŚIVA. HE IS PLEASED, AND DIRECT NĀRADA TO SUMMON BRAHMĀ, VIṢṆU, AND THE OTHER GODS.

ऋष्याह् अख् ओसु ओसुस् शिवसंन्द् बाव् ।
तमिस् क्रिय् सूत-पौरानिख् दपान् नाव् ॥ ६७० ॥
ऋषीश्वर् बंड् तपीश्वर् कर्मवानंय् ।
मनस् आसिस् खनिथ् अरदाह् पुरानंय् ॥
दूथ्य् पोठिन् दिवान्-कुय् वीद-सांची ।
तपोवन-प्यठ शिव-जी आव् काशी ॥
बनारस् नाव् काशिय-हंन्द् कुह् मशहूर् ।
महादेवस् कुह् तमि दोश्यकु प्रथम् पूर् ॥
वखान् युस् तति मोछंचूय् गय् बनान्-ह्यस् ।
सदाशिव् पान शिव-लूकस् अनिथ् तम् ॥
तंतुय् वातिथ् सत ऋषि मंगनाविन् ।
तिमन् सारिय् मनंकि सिर् वार वाविन् ॥ ६७५ ॥

मानवती पतिव्रता सती च निर्गता-त्वं (एव)

आगता-त्वं० ॥

हे कृष्णाख्य* हार्दात्म-तन्त्रीभिः वीणां वादयिष्यसि (चेत्)

वाणी (परात्मिका) भवानी तवैव संपत्स्यते सिद्धा ।

सा-एव करिष्यति-ते नाद-बिन्द्वात्मकां श्रवणार्थं योग्यम्

आगता-त्वं० ॥ २२ ॥

प्रकृतवृत्तकथानकनिरूपणम् ॥ २३ ॥

ऋषिरेकः एकः आसीत् आसीच्-(च)-तस्य शिवात्मपरमात्मनः अतिरागः ।

तस्य सन्ति (लोकाः) सूत-पौराणिक-इति कथयन्तः नाम ॥ ६७० ॥

(सः) मुनीश्वरः महान् तपस्विनामग्रः सत्कर्मशीलः (च) ।

मनसि आसन्-यस्य उट्टङ्कितानीव अष्टादश पुराणानि ॥

(तत्कथनानुरूपं) इत्थं प्रकारेण प्रददाति वेदस्य-प्रामाण्यम्‡ ।

तपोवन-पृष्ठात् श्रीशिवः आगतः काश्याम् ॥

वाराणसीति नाम काशीपुरः अस्ति प्रसिद्धम् ।

महादेवस्य अस्ति तस्य देशस्य प्रेम पूर्णम् ॥

वास्तव्यः यः तत्र मोक्षस्यैव गतिः संभवन्ती-तस्य ।

सदाशिवः स्वयं शिवलोकं आनयिष्यति तम् ॥

तत्रैव प्राप्य सप्तर्षयः आनायितास्तेन ।

तेषु सर्वाण्येव मनसः रहस्यानि सम्यक् आविष्कृतानि-तेन ॥ ६७५ ॥

---

* ग्रन्थकृतः स्वोक्तिः ।　　† योगप्रसिद्धः शब्दः ।

‡ एतद्वृत्तं वेदे पूर्वभूतमेव प्रकाशयति स्म इति भावः ।

अरुंधती बमै नारद्-मुनीश्वर् ।

सर्पनि हाज़िर् तिमन् लगु वननि ईश्वर् ॥

कुह् तारक-नाम् दैत्याह् अख् बज़ोरय् ।

तमिय् न्यूमंतु-कुह् देवन् राज्य् सोरुय् ॥

क्रिह् तस्-निश देवता लाच्यार् आमंति ।

बहार् अचाफ् क्रिय् तफ् करनि द्रामंति ॥

तिमन् वनुमंतु ज़ि कुह् ब्रह्मा-जियन् दय् ।

कुह् राज़ौ तारकस् प्यठ् पान शिव-जिय् ॥

करिव् तफ् शिव-नाथस् बनि संतान् ।

लबिव् अद राज्य् सुय् ह्यथि तारकस् ज्यान् ॥ ६८० ॥

सुह् तारख् दर्म-कर्म-निश् प्यथि तंतु-ताम् ।

शिवस् संतान् व्वत्पथ् गछि यंतु-ताम् ॥

बहानाह् ज़ाहिरकु तस् दयु वनुनु प्यव् ।

न-तय् निष्काम निष्कल् कुय् सदाशिव् ॥

गछिव् लंहि तस् हिमालस् निश् वनिव् दय् ।

अनोन् गौरी वनन् दय-पाठि शिव-जिय् ॥

कुह् क्षमावान् दयय्-पाठि शिव शंकर् ।

करव् गौरिय सूतिनय् अंसि स्वयंवर् ॥

व्वय्यन् जै-जै च्य-हिहिस् बाग्यवानस् ।

सदाशिव् पान यियि यस् कन्यादानस् ॥ ६८५ ॥

दूह् बूज़िय् सत-ऋषि अरुंधती ह्यथ् ।

पकान्-गय् वंनुख् हिमालस् हकैकथ् ॥

अरुन्धती (वसिष्ठर्षिसधर्मिणी) (च) सह नारदर्षिणा ।

(ते सर्वे) संपन्नाः संनिहिताः तान्-प्रति प्रवृत्तः वक्तुं ईश्वरः ॥

अस्ति (हि) तारको-नाम दैत्य-एकः एकः अतिबली ।

तेनैव अपनीतमस्ति देवानां राज्यं सर्वमेव ॥

सन्ति (हि) तस्मात् देवाः उद्वेगं आगताः ।

बहिरेव दूरेषु-प्रदेशेषु सन्ति तपः तप्तुं निष्क्रान्ताः ॥

तेभ्यः कथितं हि अस्ति श्रीब्रह्मणा इदमेव ।

अस्ति प्रसन्नः तारकं प्रति स्वयं श्रीशिवः ॥

कुरुत तपः (येन) श्रीशिवस्य उद्भविष्यति अपत्यम् ।

अलप्स्यत ततः राज्यं (स्वं) स-एव ग्रहीष्यति (अपनयिष्यति)
तारकासुरस्य जीवनम् ॥ ६८० ॥

सः तारकासुरः धर्मात्-कर्मणः पतिष्यति तत्कालपर्यन्तम् ।

शिवस्य अपत्यं उत्पन्नं संपत्स्यते यावत् ॥

मिषमात्रं प्रत्यक्तं (लौकिकं) तस्य ईदृशं कथयितुं आपतितम् ।

अन्यथा निष्कामः निर्वासनः अस्ति सदाशिवः ॥

गच्छत यूयं तस्य हिमालयस्य समीपे कथयत इदमेव ।

आनयिष्यामः(आनयिष्यामि)-तां गौरीं कथयन्ति (कथयति)
इत्थं श्रीशिवः ॥

अस्ति आज्ञापयन् इत्थं-प्रकारेण श्रीशिवः शंकरः ।

करिष्यामः (करिष्यामि) गौर्या सह वयं (अहं) स्वयंवरम् ॥

भूयात् जयकारः त्वत्सदृशस्य भाग्यशालिनः ।

सदाशिवः स्वयं आगमिष्यति यस्य कन्यावरणार्थम् ॥ ६८५ ॥

इदं श्रुत्वा सप्तर्षयः अरुन्धत्या सह ।

निर्जग्मुः कथितस्तैः हिमालयाय वृत्तान्तः ॥

च़ह् कुख् बंडु बाग्यवानंय् कर्मवानंय् ।
यियिय् शिवनाथ् ह्यियिय् च़्यय् कञ़्दानंय् ॥
कुह् वीदुकु आद् युस् ओंकारसंय्-मञ़्ज़् ।
यियिय् सम्बख् सुह् च्यानिस् द्वारसंय्-मञ़्ज़् ॥
निरंज़न् निर्मल् निर्गुन् निराकार् ।
न तस् कूदंय् न तस् लूबंय् निराहार् ॥
महामायाय छंन्दु कुय् कर्मलोनुय् ।
दियिय् दर्शुन् यियिय् सुय् गर च्योनुय् ॥ ६९० ॥
तिथय् मैनावती व्यखि बोज़नावूख् ।
स्यठाह् सांपंज़् प्रसन् आँकार् स दावूख् ॥
दंपुख् हिमालन् ति मञ़्ज़ूर् कुह् मञ़्ज़ूर् ।
पुनिमू-चंद्रम खंतु म्यय् पूरि-कनि पूर् ॥
दृहय् कथ् च़्यय् यविथ् मानिव् दथ-गथ् ।
म्य वंनुमव वाख् लंहि ज़ानिव् सतो सथ् ॥
ह्यंतुख् रुखसथ् तिमन्-निश आय् काशी ।
महादेवस् दंपुख् हे अविनाशी ॥
यिह् कँछ़ाह् अस्य आसूय् आगिया च्याञ़् ।
अकूय् कथ् बोज़वुनु पानय् तिमौ माञ़् ॥ ६९५ ॥
दृह् बूज़िथ् वारयाह् खश् गव् महेश्वर् ।
तिथय् हाज़िर् सपंनु नारद् मुनीश्वर् ॥
महादेवन् दंपुस् शंक्ि बोज़् थव् कन् ।
गछ़िथ् ब्रह्मा-ज़ुवस् विष्णस् दृह् कथ् वन् ॥

त्वं असि महान् भाग्यवान् सुकर्मकृत् ।

आगमिष्यति-ते श्रीशिवः प्रतिग्रहीष्यति-ते त्वत्तः कन्यादानम् ॥

अस्ति (हि) वेदस्य आदिभूतः यः ओँ-(प्रणव)-इति-तस्य मध्ये ।

आगमिष्यति-ते संमुखं सः तव द्वारमध्ये (द्वारे) ॥

(यः) निरञ्जनः निर्मलः निर्गुणः निराकारः (च) ।

न तस्य क्रोधः न तस्य लोभः निरपेक्षभोज्यः (चास्ति) ॥

महामायारूपायास्त्वत्कन्यायाः अस्ति भाग्यं (भर्तृरूपः सः) ।

दास्यति-ते दर्शनं आगमिष्यति स-एव गृहं तवैव ॥ ६९० ॥

तथैव मेनका यदा श्राविता-तैः ।

(सापि) अतिशयेन संपन्ना प्रसन्ना अङ्गीकारं सा दापिता-तैः ॥

प्रतिकथितं-तेभ्यः हिमालयेन अपि स्वीकृतं अस्ति स्वीकृतम् ।

पूर्णिमाचन्द्रमाः (इव) उदितः समैव पूर्वदिग्भागात् पूर्णः ॥

इमामेव कथां (वाचं) चित्ते निधाय मन्यध्वं दैवीं-गतिम् ।

मया कथितं-वः वाक्यं यूयं जानीत सत्यमेव सत्यम् ॥

गृहीता-तैः गमनानुज्ञा तेभ्यः आगताः काशीम् ।

(तत्र) महादेवाय कथितं-तैः हे अविनाशिन् ॥

यत्किंचिद्रूपा अस्माकं आसीत् आज्ञा त्वदीया ।

एकामेव कथां (वाचं) शृण्वद्भिः स्वयमेव तैः संमता (सा) ॥ ६९५ ॥

इदं श्रुत्वा अतिशयेन प्रसन्नः संपन्नः महेश्वरः ।

तथैव प्रत्यक्षः संपन्नः नारदः मुनीश्वरः ॥

महादेवेन कथितं-तस्मै संदेशं शृणु निधेहि कर्णौ (त्वम्) ।

गत्वा श्रीब्रह्मणे विष्णवे इमां वाचं वद ॥

त्रिकोटी देवता ह्यथ् श्रस्य निश् यिन् ।
वुछिथ् वेलाह् समिथ् तिम् हाज़िरी दिन् ॥
द्रह् बूज़िथ् द्राव् नारद्-जौ तुजून् दव् ।
पकान्-गव् विष्णुलूकस् वातिथ्य्-प्यव् ॥ २३ ॥

---

24. NĀRADA GOES TO VIṢṆU, AND, AFTER PRAISING HIM, INFORMS HIM OF ŚIVA'S INTENDED MARRIAGE.

हरि-नारायणस् लगु बावने हाल् ।
महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥ ७०० ॥
च़ह् राम-रूप-किनि सीताय तोच्योख्
च़ह् कृष्ण-रूप-किनि राधाय तोच्योख् ।
तुलुथ् च्यय् किस्-प्यठ् गोवर्धनुकु बाल्
महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
च्य लोलच् थंज़् व्ययथ् यशोदाय निश्
च़ह् रूदुख् लोल-किनि कुब्जाय निश् ।
सुदामनि श्रथ व्ययथ् कंम्-सिरिच् चाल्
महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
बनोवुथन् श्रकिथ् सिरि-स्वछ्य-सूत्य् दनिथ्
द्वयिम्य स्वछ्य श्रथ रटुनथ् श्रीरुक्मिणिय् ।
व्यनथ् करूनथ् दिहस् कोताह् ज़रो-माल्
महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
विभीषणस् दितुथ लंकाय-हन्दु राज्य्
कलस्-प्यठ् . य् थवुथ् सुग्रीवस्य् ताज् ।

त्रिकोटिसंख्याकान् मुख्यदेवान् सहकृत्वा अस्माकं समीपे आगच्छेयुः ।

(यथा) समीक्ष्य समयं समेत्य ते साक्षात्कारं दद्युः ॥

इत्थं श्रुत्वा निष्क्रान्तः नारदर्षिः उत्थापिता-(स्वीकृता)-तेन द्रुतगतिः ।

अगमत् (च) विष्णुलोकं प्राप्नोत् ॥ २३ ॥

विष्णुलोकं प्राप्य नारदार्षर्विष्णुं स्तौति प्रवृत्तिं च प्रस्तौति ॥ २४ ॥

हरये-नारायणाय प्रवृत्तः कथयितुं वृत्तम् ।

हे-महाराज महादेवस्य तव अस्ति निमन्त्रणम् ॥ ७०० ॥

त्वमेव राम-रूपेण सीतायाः (परमशक्तेः) अतुष्यः

त्वमेव कृष्ण-रूपेण श्रीराधिकायाः अतुष्यः ।

उत्थापितस्त्वया त्वयैव कनिष्ठिकाङ्गुल्यां गोवर्धनाख्यः पर्वतः

हे-महाराज० ॥

त्वया प्रेमसमर्पितं नवनीतं भुक्तं-त्वया यशोदायाः समीपे

त्वं आस्थितस्त्वं हार्देन कुब्जायाः समीपे ।

सुधामब्राह्मणस्य हस्तेन भुक्तं-त्वया तण्डुलकणरेणोः

हस्तपूरमात्रम्

हे-महाराज० ॥

संपादितस्त्वया-सः एकेनैव तण्डुलकणचूर्णदानेन महाधनी

द्वितीयायाः मुष्टेः (तद्ग्रहणकृते) हस्तः गृहीतस्तया-ते

श्रीरुक्मिण्या ।

विस्मृतिः कृता-तया-ते दास्यसि-तस्मै कियन्-नाम स्वर्णादिद्रविणम्

हे-महाराज० ॥

विभीषणाय दत्तस्त्वया लङ्कायाः राज्यम्

शिरसि त्वयैव स्थापितं-त्वया सुग्रीवस्य (राज-)मुकुटम् ।

ऱ्य बख्चुय् बलिदानवस् ति पाताल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥
वछ्युन् त बालकन् ह्यथ् व्वंयु ऱ्य ब्रह्मा
बनाविथ् तिम् तिथिय् तस् कऱ्य् चमा ।
चूह् तोद्योख् गोपियन् कुय् नाव् गोपाल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥ ७०५ ॥
मरिथ् आसि देवकिय् गामति य संतान्
अनिथ् दितियस् दिलुकु कडुयस् ऱ्य अर्मान् ।
तिमन् आसु मरनस् गोमतु ख्यठाह् काल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥
परिथ् विद्या ख्यरन् दछिना मंजूय् ज्यान्
गछ्यमृत्यय् दिनु मूदुमतु अनिथ् संतान् ।
समुद्रस् फंदुम् वंदि वंदि म्य गंलिम् लाल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥
मनस् व्यलि राग् संतान-संन्दु ख्यठाह् गोस्
अनिथ् तमि रूप दितुयस् थियु तमिस् आसु ।
कऱ्युन् अस्लथ् ऱ्य-कुन् च़्य् कुख् फिरान् काल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥
शंखासुर् दैत्य् मोऱ्यन् शंख् तमिस् द्राव्
कुह् तथ् शंखस् ऱ्य थवुमतु पान्चज़न्य् नाव् ।
तवय्-वापथ् दिचुय् पांजिस् अन्दर् काल्
महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥

त्वया परितोषेण-समर्पितं-त्वया बलिदानवाय अपि पातालराज्यम्

हे-महाराज० ॥

वत्सान् (गोपाल-)बलकान् च संगृह्य अपगतः त्वत्तः ब्रह्मा

समुद्भावितास्त्वया ते तथैव (तादृशा एव) तस्मै (ब्रह्मणे)

कृता-त्वया क्षमा ।

त्वं संतुष्टस्त्वं गोपीनां अस्ति-ते नाम गोपाल (इति)

हे-महाराज० ॥ ७०५ ॥

मृत्वा आसन् देवकीमातुः गतपूर्वा षट् पुत्राः

आनीय दत्तास्त्वया-तस्यै मनसः निष्कासितस्त्वया-तस्याः

त्वया अत्यौत्सुक्यक्लेशः ।

तेषां आसीत् मरणकालात् व्यतीतः अत्यन्तः समयः

हे-महाराज० ॥

अधीत्य (अध्याप्य) विद्याः गुरुणा दक्षिणा प्रार्थिता-त्वत्तः रुच्या

इष्टं-देयमस्ति-चेत् दातव्य(स्त्वया) मृतः आनीय पुत्रः ।

समुद्रे निमग्नः-स-मे रुदित्वा रुदित्वा मम विनष्टा-मे कनीनिकाः

हे-महाराज० ॥

(इत्थं) मनसि यदा रागः (अत्यौत्सुक्येन हठः) पुत्रस्य अतिशयेन

संपन्नस्तस्य

आनीय तेन रूपेण (साक्षात्स एव) दत्तस्त्वया-तस्मै यादृश

(-एव) तस्य आसीत् ।

कृता-तेन कृतकृत्यभावेन-स्तुतिः त्वां-प्रति, (यतः) त्वमेव असि

विपर्ययन् मृत्युम्

हे-महाराज० ॥

शङ्खासुरनामा दैत्यः हतस्त्वया-सः शङ्खः तस्मात् निर्गतः

अस्ति तस्य शङ्खस्य त्वया संनियतं पाञ्चजन्य-इति नाम ।

तत्कार्यार्थमेव प्रक्षिप्ता-त्वया जलधेः मध्ये झम्पा

हे-महाराज० ॥

करनि लंगि पान्क् पांडव् च्यान् पूज़ा
　　व्यठाह् गव् रग्नख् राजन् क्याह् दूह् शून्या ।
सुदर्शन-च़क्र मोक्‌यन् सुय् शिशुपाल्
　　महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥ ७१० ॥
कुह् कम् तागथ् वनिथ् ह्यकि च्योनु च़र्यथ्
　　शुराह् साम् ऐठ् अख् हथ् त्रिय वर्यथ्‌ ।
वरिथ् कुख् बालुखाह् च़टिथ् मुहंनि ज़ाल्
　　महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
बनाविथ् रूफ् व्यंनु व्यंनु प्रथ्-अकिस् सूत्य्
　　कुनुय् आंसिथ् करान् आसुख् च़ह् दिह् कूंति ।
व्यठाह् शरमन्द गोसय् तिथु वुछिथ् हाल्
　　महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
च्य खारिथ् वनमालि-किति वन कुलिय्
　　मज़्मि-यारि राधिकाय-हंन्दि कूंति तुलिय् ।
तिथय्-पाठि वालि शिवजी रूद्-कनि लाल्
　　महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
वंहथ् यिथ-पाठि लक्ष्मी आसू च्यथ् प्रय्
　　तिथय्-पाठि शंकरस् गौरी वहन् क्यय् ।
कहनु कुय् वारयाह् खग् तसति हिमाल्
　　महाराजा महादेवुनु च्य कुय् साल् ॥
कुनुय् कुख् आसवुनु किय् लक्ष्य-बंदि नाव्
　　सदाशिव-रूप कृष्णस् दर्शनाह् हाव् ।

कर्तुं प्रवृत्ताः पञ्च पाण्डवाः तव पूजाम्

(तेन) अतिशयेन संपन्नः द्वेषः राज्ञः किंनाम इत्थं शोभते (योग्यं नास्तीति)

(तावत्) सुदर्शनेन-चक्रेण हतस्त्वया-सः स-एव शिशुपालः

हे-महाराज० ॥ ७१० ॥

अस्ति कस्य सामर्थ्यं कथयितुं शक्नुयात् तव चरित्रम्

षोडश सहस्रं अष्टौ एकं शतं स्त्रियः वृतास्त्वया।

(ताश्च) वृत्वा असि बालकमात्रं छित्त्वा मोहस्य जालानि

हे-महाराज० ॥

उद्भावितानि-त्वया रूपाणि भिन्नं भिन्नं प्रत्येकया सह

एक-एव भूत्वा कुर्वन् आसीः त्वं रूपाणि कियन्ति (असंख्यानि)।

अतिशयेन लज्जितः संपन्नो-ऽहं-ते तादृशं दृष्ट्वा चरितम्

हे-महाराज० ॥

त्वया आरोपिताः राधिकायाः-कृते (मुक्तमालाया वा) मुक्तफलात्मकाः वृक्षाः

मध्यस्थेन (विवाहार्थे) (येभ्यः) राधिकायाः असंख्याः (मुक्ताः) उत्थापिताः (प्राप्ताः)।

तादृक्-प्रकारेण वर्षिष्यति श्रीशिवः वर्षणरूपेण रत्नानि

हे-महाराज० ॥

वृता-त्वया येन-प्रकारेण लक्ष्मीः आसीत् तवैव अनुरागाः

तादृक्-प्रकारेण शङ्करस्य पार्वती वरणीया अस्ति।

कर्तव्यः अस्ति अतिशयेन प्रसन्नः तस्यापि हिमालयः

हे-महाराज० ॥

एक-एव असि वर्तमानः सन्ति-ते लक्षशः नामानि

सदाशिव-रूपेण भक्तस्य (कृष्णाख्यग्रन्थकर्तुः) दर्शनं प्रदर्शय।

अबीद्-वक्य् वख्चुस् तस् दुयी गाल्
    महाराजा महादेवुनु ऱ्य कुय् साल् ॥ ७१५ ॥ २४ ॥

---

25. VIṢṆU, PLEASED, DISPATCHES NĀRADA TO CALL BRAHMĀ AND THE OTHER GODS. THEY ALL APPROACH ŚIVA. ŚIVA DISPATCHES NĀRADA TO WARN HIMĀLAYA, WHO NOTIFIES THE APPROACHING WEDDING. NĀRADA INFORMS ŚIVA OF THIS. THE WEDDING PROCESSION IS FORMED AND STARTS. VIṢṆU LEADS THE OTHER GODS.

दूह् बूज़िथ् श्री-विष्णुजी खश् ख्यठाह् गव् ।
    वननि लगु मोनु स्वामी श्री-सदाशिव् ॥ ७१६ ॥
अच्छिव्-किनि असि पकव् हर्शस् थविथ् मन् ।
    चूह् गछ् ब्रह्मा-जियस् वन् स्त्य् सुथ् अन् ॥
गंडिथ् गुलि द्राव् नारद्-जी दूह्य् कथ् ।
    वंनून ब्रह्मा-जियस् कथ् आव् तस् ह्यथ् ॥
खबर् नारद्-जुवन् कह् ज्याय-ज्याय ।
    त्रिकोटी देवता बूज़िथ् तिथ् आय ॥
खसिथ् गरुडस् मुरारी कह् तयारी ।
    शिवस् निश आव् अद ह्यथ् देव् सारी ॥ ७२० ॥
गंडिख् गुलि न कहख् शिवनाथस् नमस्कार् ।
    छ्यह् क्याह अस्य आगिया, सारिय् छिह् तयार् ॥
महादेवन् दपुख् नारद्-मुनीश्वर् ।
    ग्वडञ् शंछि ह्यथ् गछिन् तंतु तिथ् छुह् ब्यह्तर् ॥
गछिथ् वंनु नारदन् हिमालयस् दूय् ।
    त्रिकोटी देवता ह्यथ् ओय् शिव-जिय् ॥

अद्वैतरूपां-भक्तिं वितर-तस्मै तस्य (भक्तस्य) द्वैतं विनाशय ॥ ७१५ ॥ २४ ॥
हे-महाराज० ॥

श्रीविष्णुना तच्छ्रुत्वा प्रत्युच्यते यच्च विधीयते तद्वृत्तम् ॥ २५ ॥

इत्थं श्रुत्वा श्री-विष्णुः प्रसन्नः अतिशयेन संपन्नः ।
कथयितुं प्रवृत्तः अस्माकं स्वामी श्री-सदाशिवः (अस्ति) ॥ ७१६ ॥

अस्तिद्वारा (इव) वयं (अहं) आगमिष्यामः (-मि) हर्षे स्थापयित्वा मनः ।
त्वं गच्छ ब्रह्माणं वद, सह तं आनय ॥

बद्ध्वा अञ्जलिं निर्गतः नारदर्षिः इयमेव वार्ता ।
(गत्वा) कथिता-तेन श्री-ब्रह्मणे कथा (प्रवृत्तिः), आगतः (नारदः) तं सह-कृत्वा ॥

प्रवृत्तिः नारदर्षिणा कृता (आविता) प्रति-देश-देशं (सर्वान्देवादीन्) ।
त्रिकोटिसंख्याकाः मुख्यदेवाः श्रुत्वा तदैव आगताः ॥

आरुह्य गरुडं मुरारिणा कृता सज्जना ।
शिवस्य समीपे आगतः अनन्तरं गृहीत्वा देवान् सर्वान् ॥७२०॥

बद्ध्वा-तैः अञ्जलीन् कृतस्तैः च शिवस्वामिने नमस्कारः ।
अस्ति का-नाम अस्माकं आज्ञा सर्व-एव स्मः सज्जाः ॥

महादेवेन प्रत्युक्तं-तान् नारदमुनीश्वरः ।
प्रथमं संदेशं गृहीत्वा गच्छतु तत्र तदैव अस्ति समञ्जसम् ॥

गत्वा (च) कथितं नारदेन हिमालयस्य इदमेव ।
त्रिकोटिसंख्यात्मकान् देवान् सह-कृत्वा आगतस्त्वत्समीपे श्रीशिवः ॥

पकान् छ्यय् म्यय् पतय् तसंज़ूय् सवारी ।
    तयारी कर् तयारी कर् तयारी ॥
खबर् बूज़िथ् बजाविन् शादियान ।
    वज़ान् ओसु ज्यावज्या बंडु नगार्खान ॥ ७१५ ॥
मुनाफिख् आव् म्य व्वज़् दोर्य-ज़मान ।
    वनिथ् महाराज़ यियि शिव-नाथ् पान ॥
सदाशिवस् निश नारद् मुनीश्वर् ।
    सपनु हाज़िर् दप्योनस् हे महेश्वर् ॥
पकिव् हिमाल-संन्दि-किनि छ्यन कुतिचू नाल्ह् ।
    वुछूम् तस् वारयाह्-पाठि छमय् त दाल्ह् ॥
खबर् बूज़िथ् सपंज़् सारिचू तयारी ।
    सवारी आसू देवन्-हंज़ू चपारी ॥
वुछुख् लंग्नाह् ग्रहदि तथ्-प्यठ् किंदरि बीठि ।
    स्यदथ् आय योगिनी छ्यय् तथ् दितिन् मीठि ॥७२०॥
सदाशिव् द्राव् छ्यय् त्रैलोक्य् मोहुय् ।
    लछन्-हंन्दि लछ् करोरन्-हंन्दि करोरंय् ॥
खसिथ् गरुडस् चतुर्भुज़् श्री-नरायण् ।
    पकान् अम्रंथ् छ्यकान् ओसु शंख् वायन् ॥
करान् आसिस् लता गंदर्व सारी ।
    हरे गोपाल श्री-गोवर्धन-दारी ॥ २५ ॥

आगच्छन्तः सन्ति ममैव पश्चात् तस्य सादिमुख्याः (सहचराः) ।

सज्जनां कुरु सज्जनां कुरु सज्जनाम् ॥

वृत्तान्तं श्रुत्वा वादितास्तेन (हिमालयेन) उत्सवार्थपटहाः ।

ध्मायमानः आसीत् प्रतिस्थानं महान् आनकादिवाद्यनिवहः ॥ ७२५ ॥

इष्टानुकूलः समागतः मे अधुना प्रचारः-समयस्य ।

(यतः) भूत्वा महान्वरः आगमिष्यति श्रीशिवः स्वयम् ॥

(अनन्तरं) श्रीसदाशिवस्य समीपे नारदः मुनीश्वरः ।

संपन्नः प्रत्यक्षः कथितं (-च)-तेन-तस्मै हे-महेश्वर ॥

आगच्छत हिमालयस्य-द्वारा नास्ति कस्यापि (वस्तुनः) विलम्बः ।

दृष्टं (-च)-मया तस्य अत्यन्त-प्रकारेण औदार्यं धैर्यं (च) ॥

(एतत्) वृत्तं श्रुत्वा संपन्ना सर्वप्रकारेण सज्जना ।

अश्वहस्त्यादिवाहनानि आसन् देवानां समन्तात् ॥

समीक्षितं-तैः विवाहमुहूर्तलग्नं ग्रहाः (सूर्यादयः) नव-स्थानेषु केन्द्राणां स्थिताः ।

सिद्धिः आगता योगिनीः गृहीत्वा तस्य (लग्नस्य) दत्तानि-तया शुभचुम्बनानि ॥ ७३० ॥

सदाशिवः निर्गतः गृहीत्वा त्रैलोक्यमुख्यान् सर्वान् ।

लक्षसंख्याकानां लक्षान् कोटिसंख्याकानां कोटीः ॥

आरुह्य गरुडं चतुर्भुजः श्रीनारायणः ।

गच्छन् अमृतं सिञ्चन् आसीत् शङ्खं वादयन् ॥

कुर्वन्तः आसन्-यस्य स्तुतीः गन्धर्वाः सर्व-एव ।

हे-हरे गोपाल हे-गोवर्धनधर (इति) ॥ २५ ॥

---

26. THE GANDHARVAS PRAISE VIṢṆU.

तोठान् च़्य् कुख् बक्ति-बावस् ।
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥ ७२४ ॥

साम्बिख गोय् कुय् श्यवान् शेषनाग्
राथ्-द्यन् आसितन् स्य च्योनुय् राग् ।
ज़नख्-राज़ च्यय् करनोवुथन् त्याग्
राज़-भर्तृहरियस् दितुथ् वैराग् ।
योग-किनि तोथ्योख् भुसुंड-कावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥ ७२५ ॥

शंख-मङ्ग़ शब्द्-चावनस् लगयो
बोज़वुनु मोच्ह् दावनस् लगयो ।
असवुनु म्वख् हावनस् लगयो
नाश-रस्तिस् योवनस् लगयो ।
लगयो सथ्-रूपकिस् स्वबावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥

हे शिव केशव कुस् च्योनु दास्
शिव-रूप बसवुनु कुख् च़ह् कैलास् ।
राम-रूप लंकाय करवुनु डास्
कृष्ण-रूप-किनि कुख् खेलान् रास् ।
तार् दिम् मोहनिस् दरियावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥

सुख्यमग्र्यं च श्रीविष्णुं प्रति गन्धर्वादीनां स्तुतिप्रस्तावः ॥ २६ ॥

तुष्यन् त्वमेव असि भक्तिभावस्य ।

हे-श्यामरूप उपहारीभूयासं-ते रामेति-नाम्नि ॥ १३४ ॥

सहस्रमुखैः कीर्तिगीतिं अस्ति-ते गायन् शेषनागः

रात्रिन्दिवं भूयान्नाम मे तवैव अनुरागः ।

जनकराजः त्वयैव कारितस्त्वया-स्वः सर्वसंसारत्यागम्

राज्ञे-भर्तृहरये दत्तं-त्वयैव वैराग्यम् ।

योगविधानेन संतुष्टस्त्वं भुसुण्ड-काकस्य

हे-श्यामरूप० ॥ १३५ ॥

शङ्खमध्यात् शब्दप्रकाशनस्य उपहारीभवेयं-ते

तच्छ्रुतिसमकालमेव मोक्ष-वितरणस्य उपहारीभवेयं-ते ।

हसनशीलस्य मुखस्य प्रदर्शने उपहारीभवेयं-ते

अनन्तस्य यौवनसौन्दर्यस्य उपहारीभवेयं-ते ।

उपहारीभवेयं-ते सत्यरूपस्य स्वभावस्य

हे-श्यामरूप० ॥

हे शिवात्मन् केशवात्मन् अस्मि तव दासः

शिवस्वरूपेण वास्तव्यः असि त्वं कैलासे ।

रामरूपेण लङ्कायाः कुर्वन्नसि सर्वनाशम्

कृष्णरूपेण असि-त्वमेव क्रीडन् रासलीलाम् ।

तारं देहि-मे मोहात्मिकायाः महानद्याः

हे-श्यामरूप० ॥

कति यॆवि ममयन् कंसस् ज़ोर्
कति हुज़् रावणस् तिहु़ दोर्-दोर् ।
कति हॖ़दि लंकाय बाह् श्रय् पोर्
अज़्-ताज़् संसार् कस् हुद् सोह् ।
कॆ़मि दौफ् प्रज़लोवु मज़ु़ वावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥
सर्व-व्यापख् कुस् मज़ु़ मनस्
कृष्ण-रूफ् दारिथ् मज़ु़ वनस् ।
कल ह्यथ् वामन्-ज़ीवनस्
आसुर् च्य होवुथ् अर्ज़ुनस् ।
च्याज़ बक्तिय-हंदु कुम् म्य हावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥
रामचंद्र शीतल् कुय स्वबाव्
पुनिमू-द्वह शिव-आरती करनाव् ।
चन्द्रचूड सूर्य-हिऊ् दर्शुन् म्य हाव्
कृष्णस् शिव-लोल तिथु गंज़्राव् ।
थिथु पार्यौ करि दरि मावस्
श्याम-रूप लगयो राम-नावस् ॥ ७४० ॥ २६ ॥

कुत्र-नाम निहितानि समयेन कंसस्य वीर्याणि

कुत्र-नाम स्थिता रावणस्य तादृशी प्रभावशीलता ।

कुत्र स्थितानि लङ्कायाः द्वादश शतं पुराणि

अद्य-यावत् संसारः कस्य स्थितः सारभूतः (ध्रुवः) ।

केन दीपः प्रज्वलितः मध्ये वातस्य

हे-श्यामरूप० ॥

सर्वव्यापकः असि-त्वं मध्ये सनसः

कृष्णरूपं धृत्वा मध्ये वनस्य ।

शिरः छित्त्वा वामनजीवनाख्यस्य

आश्चर्यरूपं त्वया प्रदर्शितं-त्वया अर्जुनाय ।

तव भक्ति(-दार्ढ्यस्य) अस्ति-मे मे कुतुकम्

हे-श्यामरूप० ॥

हे-रामचन्द्रात्मन् शीतलः अस्ति-ते स्वभावः

पूर्णिमा-दिने शिव-आरती-नामिका-दयाक्रन्दस्तुतिं कारय-माम् ।

हे-चन्द्रचूड सूर्यवत्प्रदीप्यमानं दर्शनं मम प्रदर्शय

कृष्णाख्यस्य (मे-ग्रन्थकर्तुः) शिवप्रीतिं तादृशीं घनीकुरु ।

यथा (नित्यं) पार्थिवलिङ्गात्मशिवार्चनां करिष्यति व्रतानि-करिष्यति

अमावस्यादीनाम्

हे-श्यामरूप० ॥ ७४० ॥ २६ ॥

---

27. THE AUTHOR EXPLAINS THAT HE CANNOT DESCRIBE THE GLORY OF ŚIVA'S WEDDING, WHICH EVEN THE GODS ARE UNABLE TO PRAISE.

कलन् छम् ज्यव् डलन् कुस् कुय् सर्यथ्-सथ् ।
  कुह् कस् ताकथ् सुह् करि तमि खांदरॖच् कथ् ॥७४१॥
समेमंति आषि सारॖर् क्याह् वनय् कूंति ।
  सदाशिव् ओसु किथु त कम् आसिस् तमिस् स्वंत्य् ॥
महापुरुषन् महादेवुनु महात्मिय् ।
  वनुनु दुर्लब् म्य व्वद् क्यथ-पाठि वातिय् ॥
तमंज़ु लीला कठिञ् गामंचु छुह् देवन् ।
  वनुनु पज्या अद् अस्य मूर्खन् त ज़ीवन् ॥
वनय् क्याह् मूर्ख-बावाह् दपु वनुन् कुय् ।
  फकथ् शिवनाथ-संन्दु नावाह् वनुनु कुय् ॥ ७४५ ॥
रनिस् खनवट-सूंतिन् खड् खनुनु कुय् ।
  अनिस् रूपस् अंदर् वावाह् अनुनु कुय् ॥
दुयिस् कुलिसंय् कुह् कति त्युहंदय् कुह् कति मूल् ।
  करान् कुस् म्वकमर् अति कुम् गछान् टूल् ॥
कलन् छम् ज्यव् डलन् व्वद् छम् वनय् क्याह् ।
  परय् लीला करय् व्वञ् कुस कोताह् ॥ २७ ॥

---

28. THE AUTHOR AGAIN EXPRESSES HIS INABILITY AND UNWORTHINESS.

सदाशिव स्वामियो कुस् बकि ह्यूनुय् ।
  बन्योमंतु पाप-शैलाह् ज़ड् त च्यूनुय् ॥ ७४८ ॥

ब्रह्मादिभिरपि स्तोतुमशक्यस्य श्रीशिववृत्तस्य वर्णितुमत्यशक्तत्वं स्वीयं मन्यमानो ग्रन्थकृद्वदति ॥ २७ ॥

मूकीभवन्ती अस्ति-मे जिह्वा चञ्चलीभवन् अस्मि अस्त्येव सत्यमेव-सत्यम् ।
अस्ति कस्य सामर्थ्यं सः करिष्यति तस्य उत्सवस्य निरूपणम् ॥ ७४४ ॥
समेताः आसन् जन्याः किं वदिष्यामि कियन्तः (असंख्याः) ।
सदाशिवः आसीत् कीदृशः के च आसन्तस्य तस्य सहचराः ॥
महापुरुषाणां (अपि) महादेवस्य माहात्म्यम् ।
वक्तुं दुष्करं मम बुद्धिः केन-प्रकारेण पर्याप्स्यति (तन्माहात्म्यं वक्तुम्) ॥
तस्य स्तुतिक्रिया कठिना संभूता अस्ति देवानाम् ।
कथयितुं योग्यमस्ति-किं ततः अस्माकं मूर्खाणां देहिनां च ॥
कथयिष्यामि किं मौर्ख्यमेव ईदृक् कथनीयं अस्ति ।
केवलं श्रीशिवस्य नाममात्रं कथनीयं अस्ति ॥ ७४५ ॥
कुक्करस्य कफोणिना गर्तः खननीयः (इव) अस्ति ।
अन्धस्य (इव) रूपस्य दर्शनविषये वायुः (कीदृग्रूपोऽस्तीति पृच्छा इव) आनेयः अस्ति ॥
ईदृशस्य वृत्तस्य अस्ति कुत्र अग्रभागः अस्ति कुत्र मूलभागः ।
कुर्वन् अस्मि संक्षेपणं (परंतु) अत्र अस्ति-मे संभवन् दैर्घ्यम् ॥
मूकीभवन्ती अस्ति-मे जिह्वा, तरलीभवन्ती बुद्धिः अस्ति-मे, कथयिष्यामि किम् ।
पठिष्यामि स्तुतिं करिष्यामि अधुना वृत्तान्तं समाप्तम् ॥ २७ ॥

स्वासामर्थ्यमयोग्यत्वं च प्रकटयन्ग्रन्थकृदेव पुनर्वदति ॥ २८ ॥

हे-सदाशिव स्वामिन् अस्मि भक्त्या हीन-एव ।
संपन्नः पापात्मशिलारूपः जडः भित्तिरूपः च ॥ ७४६ ॥

दया दर्मस् कुनय् कँह् कुम् न मैलय् ।
    कचैलय् कुस् कचैलय् कुस् कचैलय् ॥ ७५० ॥
अहंकारन् बनोवुमतु म्यनौ रस्तुय् ।
    म्वहाह् आसिथ् म्वहन् कर्मतु ब्वह् हस्तुय् ॥
मखिनि वस्तर् वलिथ् छिम् कुस् न ग्रूचुय् ।
    फकय् इंद्रिय्-खखँचू छम् वार रूचुय् ॥
पश्यन्-हन्दि-पाठि कुस् व्यथ् च्यथ् श्वंगान् ब्वह् ।
    मग्रान् मय् कुम् दिक्कु खख् कुस् मंगान् ब्वह् ॥
ग्रमान् कुस् न लमान् कुस् लूबमय् कुन् ।
    कुनान् तस्मा तवय् छम् लूबमय् कुन् ॥
स्यठाह् कुम् मद् त छम् न वासना स्वद् ।
    गकुख् क्यथ-पाठि स्यद् म्य छम् न तिकूय् ब्वद् ॥ ७५५ ॥
न ज़ानय् योग् पूज़ा नय् लता ध्यान् ।
    न ज़ानय् यज्ञ वक्य् न संध्या स्नान् ॥*
न ज़ानय् वीद् परनु खख्नु न नावय् ।
    न ज़ानय् तफ् न ज़ानय् बक्ति-बावय् ॥
न कुम् परमतु शास्तर् नय् पुरानय् ।
    बुकिथ् लूकन् कुनय् कुस् नय् दरानय् ॥
यविथ् नय् छम् व्यनचू आसान् मनस् कल् ।
    खसान् कुम् कूद् असान् आसान् पतय् लल् ॥

---

* न ज़ानय् पार्थि-पूज़ा नय् लता ध्याञ् ।
न ज़ानय् आरती न स्नान् संध्या ॥ इति पाठान्तरम् ॥

† न ज़ानय् ज़फ् करनु । इति पाठान्तरम् ॥

दयायां धर्मं प्रत्येव कापि अस्ति-मे न रुचिः ।

कुचैल-एव अस्मि कुचैल-एव अस्मि कुचैल-एव ॥ ७५० ॥

अभिमानेन संपादितः गुणैः विहीन-एव ।

मशकः भूत्वा मोहेन कृतो-ऽस्मि अहं हस्तिरूपः ॥

मलिनानि वस्त्राणि आच्छादितानि सन्ति-मे, अस्मि न शुद्धः ।

केवलं इन्द्रियसुखस्य अस्ति-मे सुष्ठु रुचिरेव ॥

पशूनां-सदृशवृत्त्या अस्मि जग्ध्वा पीत्वा स्वपन् अहम् ।

विस्मरन् सत्यं अस्ति-मे, देहस्यैव सुखं अस्मि कामयन् अहम् ॥

भ्राम्यन् अस्मि न अनुसरन् अस्मि लोभं प्रत्येव ।

पातयन्ती तृष्णा तेनैव-हेतुना अस्ति-मे लोभं प्रति ॥

अतिशयेन अस्ति-मे मदः अस्ति-मे च न वासना शुद्धा ।

संपत्स्यसि केन-प्रकारेण सिद्धः मम अस्ति-मे न तादृशी
बुद्धिः ॥ ७५५ ॥

(तव) न जानामि योगं पूजां नैव स्तुतिं ध्यानम् ।

न जानामि यज्ञं भक्तिं न संध्यां स्नानम्* ॥

न जानामि वेद-पाठं स्मरणं न नाम्नः (तव) ।

न जानामि तपः न जानामि भक्ति-भावम् ॥

न अस्ति-मया अधीतं शास्त्रं नैव पुराणम् ।

समीक्ष्य लोकान् प्रत्येव अस्मि व्रतानि धारयन् ॥

निधाय व्रतानि अस्ति-मे भुक्त्यर्थमेव वर्तमाना मनसि कलना ।

आरोहन् अस्ति-मे क्रोधः हसन्ती वर्तमाना अन्वेव ललना
(कुत्सिता) ॥

---

* न जानामि पार्थिवलिङ्गपूजां न स्तुतिं तव ।
न जानामि चार्तिस्तुतिं न स्नानं संध्याम् ॥ इति पाठान्तरस्य ॥

† न जानामि जप-करणम । इति पाठान्तरस्य ॥

म वुछ् म्यय् कुन् उमानाथो चमा कर् ।
चह् वुछ् पनञ्य् दयाय कुन् दया कर् ॥ ७६० ॥

खबर् च्यय् छ्यय् बह् कुस् अन्तर्बहिः किथु ।
चह् कुख् यिथु यिथु नमस्काराह् च्य तिथु कुय् ॥

म्वद्योमतु कुस, स्यठाह् कुस् मूर्ख् नादान् ।
तवय् ज़ानान् बह् कुस कुम् मासुकु पान् ॥

खबर् कँह् छम् न दूय् मासस् वन्योव् कथ् ।
खबर् कँह् छम् न छम् क्यथ-पाठि व्वत्पथ् ॥

अन्द्रि-किनि काल मारान् कुस् चपोरय् ।
न्यबरि-किनि कुस् वनान् प्रारब्द् कुह् सोरय् ॥

असय् वानी वनान् कुस् कुम् डलान् मन् ।
अपंज़ु पंज़ु बूज़ि बूज़िय् कुस् थवान् कन् ॥ ७६५ ॥

न्यबर् तञर् अन्दर् सोरय् स्वच्यर् कुम् ।
खच्यर् कुम् तय् खच्यर् कुम् तय् खच्यर् कुम् ॥

तिकूय् कामचू म्य छम् नेत्रन् अन्दर् ज्याय् ।
नज़र् यामथ् दिवान्-कुस् छम् गछान् राय् ॥

म वुछ् म्यय् कुन् उमानाथो चमा कर् ।
चह् वुछ् पनञ्य् दयाय कुन् दया कर् ॥

खबर् सोह्य् च्य छ्यय् मन् म्योनु कूठु कियु कुय् ।
चह् कुख् यिथु यिथु नमस्काराह् च्य तिथु कुय् ॥

गराह् वनान् कुमय् निर्गुन् निराकार् ।
गराह् वनान् कुमय् शंभो जटादार् ॥ ७७० ॥

मा पश्य मामेव प्रति,* हे उमानाथ क्षमां कुरु ।

त्वं पश्य स्वकीयामेव दयालुतां प्रति, दयां कुरु ॥ ७६० ॥

विदितं तवैव अस्ति-ते अहं अस्मि अन्तर्बहिः (च) कीदृशः ।

त्वं असि यादृक् यादृक्(रूपः) नमस्कारः (मम) ते तादृक् अस्ति ॥

त्रिमलेन-स्थूलीभूतः अस्मि, अतिशयेन अस्मि मूर्खः निर्बुद्धिः ।

तेनैव-हेतुना जानानः अहमस्मीति (ममतां) अस्ति-मे मांसमयः स्वात्मा ॥

विदितं किंचित् अस्ति-मे न इदं मांसं संपन्नं कस्य-वस्तुनः ।

विदितं किंचित् अस्ति-मे न अस्ति-मे केन-प्रकारेण उत्पत्तिः ॥

अन्तःकरणद्वारा भ्रम्याः दहन् अस्मि समन्तादेव ।

बाह्यव्यवहारेण अस्मि कथयन् प्रारब्धं अस्ति सर्वमेव ॥

असत्यां वाचं कथयन् अस्मि, अस्ति-मे तरलीभवन् मनः ।

असत्यं सत्यं श्रुत्वा श्रुत्वा अस्मि संनिदधन् कर्णौ ॥ ७६५ ॥

बहिः तनुता अन्तः सर्वमेव स्थौल्यं अस्ति-मे ।

मालिन्यं अस्ति-मे मलिनं च अस्ति-मे पुनः मालिन्यं अस्ति-मे ॥

तादृश्येव कामनायाः मम अस्ति-मे नेत्रयोः मध्ये स्थितिः (ते) ।

दृष्टिं यदा ददामि अस्ति-मे संभवन् संकल्पः ॥

मा पश्य मामेव प्रति, हे-उमानाथ क्षमां कुरु ।

त्वं पश्य स्वकीयामेव दयालुतां प्रति, दयां कुरु ॥

विदितं सर्वमेव तव अस्ति-ते मनः मदीयं कठोरं कीदृक् अस्ति ।

त्वं असि यादृक् यादृक् नमस्कारः (मम) ते तादृक् अस्ति ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां निर्गुणः निराकारः ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां हे-शम्भो जटाधर ॥ ७७० ॥

---

* मत्कर्माणि कुत्सितानि मा समीक्षस्व इति भावः ।

गराह् वनान् कुसय् कुय् न च़्य काँह् रंग् ।
गराह् वनान् कुसय् कोफुर् छिय् अंग् ॥
गराह् वनान् कुसय् निर्लूब् निष्क्रिय् ।
गराह् वनान् कुसय् छ्यय् बावचूय् प्रय् ॥
गराह् वनान् कुसय् खटिथ् रटिथ् वन् ।
गराह् वनान् कुसय् पानय् च़ह् हन् हन् ॥
गराह् वनान् कुसय् ओंकारकुय् ब्यंद् ।
गराह् वनान् कुस् नय् ग्वड् न च़्यय् अंद् ॥
गराह् वनान् कुसय् अगोर हे-स्वछंद् ।
गराह् वनान् कुसय् बे-मिस्लु-मानंद् ॥ ७७५ ॥
गराह् वनान् कुसय् कुख् आत्मा प्रान् ।
गराह् वनान् कुसय् कुख् योग् त ज़ान् ॥
गराह् वनान् कुसय् वंदू छ्यय् च़्य दया ।
गराह् वनान् कुसय् कँह् कुय् न पर्वा ॥
गराह् कुय् विष्णुरूपय्-किनि म्वकुटा ।
गराह् छ्यय् शिवरूपय्-किनि च़्य जटा ॥
ब्वह् कुस् द्वन-त्यन-अंदर् गोमंतु उदासी ।
कुनुय् कुख् आसवुनु कैलास-वासी ॥
च़्य कुस् ज़ानिय् च़ह् कुख् किथु-हिहु निराकार् ।
च़ह् कुख् यिथु तिथु तियय् ब्यचनय् नमस्कार् ॥ ७८० ॥ २८ ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां अस्ति-ते न तत्र कश्चित् रागादिः ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां कर्पूरस्य(-इव) सन्ति-ते अङ्गानि ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां निर्लोभः निष्क्रियः (इति) ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां अस्ति-ते भावस्यैव प्रीतिः ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां गूढं गृहीत्वा वनरूपः (इवागाधः) ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां स्वयमेव त्वं अंशमशंम् ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां प्रणवस्य बिन्दुरूपो (ऽसीति) ।

कदाचित् कथयन् अस्मि नहि आदिः न तव अन्तः ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां अघोर हे स्वच्छन्देति ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां अनुपमसादृश्य-इति ॥ ११५ ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां असि आत्मा प्राणरूपः ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां असि योगः ज्ञानं च ॥

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां महती अस्ति-ते तव दया ।

कदाचित् कथयन् अस्मि-त्वां किंचित् अस्ति-ते न भयम् ॥

कदाचित् अस्ति-ते विष्णुरूपस्य मुकुटम् ।

कदाचित् अस्ति-ते शिवरूपस्य तव जटा ॥

अहं अस्मि दोलायमानः संपन्नः उदासः ।

एक-एव असि वर्तमानः कैलासवास्तव्यः ॥

त्वां कः जानाति त्वं असि कीदृक् निराकारः ।

त्वं असि यादृशः तादृशः, तादृशः (तादृशाय) भूयात्ते नमस्कारः ॥
१८० ॥ २८ ॥

---

29. THE REJOICING IN THE HOME OF HIMĀLAYA AT THE APPROACHING ARRIVAL OF ŚIVA. NĀRADA IDENTIFIES TO MĒNAKĀ THE MEMBERS OF THE PROCESSION, AS FROM A HIGH TOWER SHE WATCHES THE APPROACH. HER LAMENTATIONS ON ŚIVA, IN HIS ASCETIC FORM, BEING POINTED OUT TO HER. SHE REFUSES TO BE COMFORTED. PĀRVATĪ, ON THE OTHER HAND, IS ENRAPTURED, AND CONSOLES HER MOTHER.

वनय् क्याह् वा॒ति तिम् नज़दीख् यख्-वार् ।
हरे: नारायणम् ब्रयनस् नमस्कार् ॥ ७८१ ॥
तिथय् श्रद् पाञ्चजन्य् नोमु शंख् वोयुन् ।
शिव: शंभु: करिथ् श्रव-शब्द् लोयुन् ॥
शब्द् बूजिथ् स्यठाह् खश् गैय् सा॒री ।
वननि लंगि वाचू शिव-नाथ्‌स् सवा॒री ॥
तिथय् मैनावती गय वा॒रयाह् खश् ।
लयौ-खत थ॒दु बुछुन् बंगालुकुय् पश् ॥
खसिथ् ता॒थि-प्यठ् द॒पुन् पिल्यम् नज़र् दूर् ।
बुछन् शिव-जी आसि किथु छुम् प्रथम् पूर् ॥ ७८५ ॥
यिय्यम् महाराज़ किथु राज़कमार्य ।
कथ चा॒विथ् लगस् ब्रह् रथ-सवार्य ॥
लगस् श्रथ् स्वक-ज़म्पानस् लगस् ब्रह् ।
लगस् महाराज़-सामानस् लगस् ब्रह् ॥
गुरिस् खसनस् पथर् वसनस् लगस् ब्रह् ।
खंदर् स्वखस् रतिस् श्रसनस् लगस् ब्रह् ॥
लगस् ख्यम्खाब-ज्यामन् लगस् ब्रह् ।
लगस् श्रतलास-पैज्यामन् लगस् ब्रह् ॥

प्रक्षतवृत्तमेतत् ॥ २९ ॥

कथयिष्यामि किं-नाम, प्रामाः ते समीपस्थानं युगपत् ।

हरये नारायणाय (प्रधानपुरुषाय) भूयान्नाम-तस्मै नमस्कारः ॥ १८१ ॥

तथैव (तत्काले) ततः पाञ्चजन्यं नाम शङ्खः ध्मापितस्तेन ।

शिवः शम्भुरिति कृत्वा कल्याणप्रदशब्दः प्रचालितस्तेन ॥

शब्दं श्रुत्वा अतिशयेन प्रसन्नाः संपन्नाः सर्व-एव ।

कथयितुं प्रवृत्ताः प्रामाः श्रीशिवस्य अश्वहस्त्यारोहादयः ॥

तथैव (विशेषतः) मैनावती संपन्ना अतिशयेन प्रसन्ना ।

गृहेभ्यः अत्युन्नतः समीक्षितस्तया (यः) प्रासादस्य पटलः (ऊर्ध्वभागः) ॥

आरुह्य* तस्मिन्नेव कथितं-(विचारितं-)तया पर्यास्यति-मे दृष्टिः सुदूरं (अस्मादेव) ।

द्रक्ष्यामि-तं, श्रीशिवः स्यात् कीदृशः अस्ति-मे प्रेम (औत्सुक्यं) पूर्णम् ॥ १८५ ॥

समागमिष्यति-मे वरश्रेष्ठः कीदृक् राजकुमार्याः ।

(अन्याः) कथाः परित्यज्य उपहारीभवेयं-तस्य अहं सहागतरथिभ्यः ॥

उपहारीभवेयं-तस्य अस्मिन् मुक्तामययाप्ययाने उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ।

उपहारीभवेयं-तस्य वरार्हसामग्र्यां उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ॥

अश्वं-प्रति आरोहणे तस्माद्भूमौ अवतरणे उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ।

सुन्दरमुखे शोभन-स्मिते उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ॥

उपहारीभवेयं-तस्य बहुमूल्यवस्त्रविशेषेषु उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ।

उपहारीभवेयं-तस्य बहुमूल्यवस्त्रविशेषाधरीयवस्त्रे उपहारीभवेयं-तस्य अहम् ॥

---

* मनोराज्यानि करोति मेना ।

यियथ् पाठिन् गनान् ओसुस् प्रथम् बाव् ।
तिथय् नारद् मुनीश्वर् तस् निशिन् आव् ॥ ७९० ॥
गछिय् गुलि तस् दपुन् दय् हे मुनीश्वर् ।
दमन् मञ्ज़् कुस् कुह् हावुम् शिव-शंकर् ॥
दुह् वन्तम् श्याम-रूपय् कुस् कुह् ज़ोतन् ।
म्वकटाह् दिय् हटिस् कुस् कौस्तुब-मन् ॥
खसिय् गरुडस् कुनिय् कुय् लाल-मालय् ।
वलिय् कुस्-ना पीतांबरकुय् दुशालय् ॥
नियर् पंपोश् छिस् ज़ि कुय् तीज़वानय् ।
म्य ओमि-सन्दु म्वख् वुछिय् कुय् दव् चलानय् ॥
दूय् मा महाराज़ आस्यम् खश् गछ्यम् मन् ।
गनिय् यछ् छ्यम् स्यठाह् पछ् म्य अनतम् ॥ ७९५ ॥
दपुस् नारद्-जियन् लछ्मी-नरायन् ।
दूछय् कुय् पाञ्चज़न्य् नोमु शंख् वायन् ॥
सत्-म्वन् कुस् स्यठाह् कासान् कुह् संकठ् ।
भगवञ् लय् छ्यस् भगवन्ता वछस्-प्यठ् ॥
दूछय् शिवनाथ-सञ्ज़् स्वरन् फिरान् कुय् ।
शरन् गछि गछि चरन् तमन्दिय् स्वरन् कुय् ॥
दप्योनस् बिय हे नारद मुनीश्वर् ।
म कर जल्दी म्य सूतिन् अख् गराह् बर् ॥
दुह् वन्तम् कुस् कुह् हाय् गंदर्व-लूखय् ।
म्वखौ चोरौ परान् कुय् वीद-श्लूखय् ॥ ८०० ॥

येनैव प्रकारेण घनीभवन् आसीत्तस्याः प्रेम भक्तिः ।

तथैव (तत्काले) नारद-मुनीश्वरः तस्य समीपे आगतः ॥ ७९० ॥

बद्ध्वा अञ्जलिं तं-(नारदं-)प्रति कथितं-तया इदमेव हे मुनीश्वर ।

एतेषां मध्ये कः अस्ति प्रदर्शय-मे शिव-शङ्करः ॥

इदं कथय-नाम-मे श्यामरूपः कः अस्ति देदीप्यमानः ।

मुकुटं धृत्वा वैकक्षकं अस्ति-तस्य कौस्तुभ-रत्नम् ॥

आरुह्य गरुडं निपात्य अस्ति मणिमालाः ।

वसितं अस्ति-तस्य-नाम पीतरागवस्त्रस्य बहुमूल्यकम्बलयुग्मम् ॥

नेत्रे पद्मपुष्पे-इव स्तो-ऽस्य हि अस्ति महातेजस्वी ।

मम अस्य मुखं दृष्ट्वा अस्ति दुःखं अपगच्छत् ॥

अयं स्वित् महावरः स्यान्मे प्रसन्नं संपत्स्यति-मे मनः ।

घनीभूता कामना अस्ति-मे अत्यन्तं प्रतीतिं मे आनय-नाम-मे ॥ ७९५ ॥

प्रत्युक्तं-तस्यै नारदर्षिणा लक्ष्मी-नारायणः ।

अयमेव अस्ति पाञ्चजन्यं नाम शङ्खं वादयन् ॥

शुद्धसत्त्वगुणः अस्त्यस्य अतिशयेन अपनयन् अस्ति संकटम् ।

भृगुमुनेः पादघातचिह्नं अस्ति-तस्य भृगुलक्तेति-नाम वक्षसि ॥

अयमेव श्रीशिवस्य स्मरणं अभ्यस्यन् अस्ति ।

शरणं गत्वा गत्वा चरणौ तस्यैव स्मरन् अस्ति ॥

प्रत्युक्तं-तया-तस्मै पुनः हे नारद मुनीश्वर ।

मा कुरु शैघ्रं मया सह एक-घटिकाकालं व्यतिक्रमस्व ॥

इदं कथय-नाम-मे कः अस्ति सहधृत्वा गन्धर्वलोकान् ।

मुखैः चतुर्भिः पठन् अस्ति वेदश्रुतीः ॥ ८०० ॥

खसिय् हंसस् वलिथ् वसतुर् व्वज़्लि कुय् ।
अयन् चन् ह्यय् चतुर्वीदय् परान् कुय् ॥
दपुस् नारद्-जियन् शुक्लि बोज़् चह् कन् दार् ।
दुह् कुय् ब्रह्माजुवय् ब्यनस् नमस्कार् ॥
अमिय् व्यपदोवुमतु कुह् संसार् सोरुय् ।
असज्ञ्य वानिय निश् द्राय् वीद् चोरय् ॥
दप्योनस् बिय वन् कुम् शिव-सन्दु लोल् ।
म्य सारिय् हावत व्वञ् यिथु चल्यम् होल् ॥
दुह् वन्तम् क्याय् कसञ्जु दकु रथ-सवारी ।
पकान् कुय् सूत्य् ह्यथ् बालख् चपारी ॥
स्यठाह् कुय् तीज़-संस्तुय् तीज़वानय् ।
म्य अमि-सन्दु दर्शुनुय् कुय् खश-यिवानय् ॥
दुह् मा महाराज़ आस्यम् खश् गछ्यम् मन् ।
दपुस् नारद्-जियन् वन ब्वह् चह् यव् कन् ॥
दुह् कर्मुकु गाश् कुय् दर्मुकु निदानय् ।
दुह् प्रत्यक्ष् देवता कुय् तीज़वानय् ॥
अमिस् किय् सूर्य-भगवानय् वनानय् ।
दुठय् कुय् परमशिव-सन्दु रथवानय् ॥
दुयय्-पाठि हाविनस् वनि-दिय् चपारिय् ।
दर्म-राज़ बमै इन्द्राज़ सारिय् ॥
दप्योनस् बिय वन्तम् क्यम् दुक्का दुय् ।
अकिव् वुकहान् किथु कुह् महाराज़ शिव-जिय् ॥

आरुह्य हंसं वसित्वा वस्त्राणि रक्तवर्णानि अस्ति ।

हस्तेषु चतुर्षु गृहीत्वा चतुर्वेदान् पठन् अस्ति ॥

प्रत्युक्तं-तस्यै नारदर्षिणा संदेशवाचं शृणु त्वं कर्णौ धारय ।

अयं अस्ति ब्रह्मा ब्रूयादस्मै नमस्कारः ॥

अनेनैव उत्पादितं अस्ति जगत् सर्वमेव ।

अस्य वाणी-सकाशात् निर्गताः वेदाः चत्वारः ॥

प्रत्युक्तं-तया-तस्मै पुनः कथय अस्ति-मे श्रीशिवस्य हार्दम् ।

मह्यं सर्वानेव प्रदर्शय-नाम अधुना यथा अपयास्यति-मे

अत्यौत्सुक्याधिः ॥

इदं कथय-नाम-मे अस्ति कस्य ईदृक् रथगामिसमूहः ।

व्रजन् अस्ति सह कृत्वा बालकान् समन्तात् ॥ ८०५ ॥

अतिशयेन अस्ति तेजःसहितः महातेजस्वी ।

मम अस्य दर्शनमात्रं अस्ति अतिरोचकम् ॥

अयं स्यात् महावरः स्यान्मे प्रसन्नं संपत्स्यति-मे मनः ।

प्रत्युक्तं-तस्यै नारदर्षिणा कथयिष्यामि अहं त्वं निधेहि कर्णौ ॥

अयं कर्मणः प्रकाशात्मा अस्ति धर्मस्य हेतुभूतः ।

अयं प्रत्यक्ष-देवः अस्ति महातेजस्वी ॥

अस्य सन्ति सूर्यभगवानिति (नाम) कथयन्तः ।

अयमेव अस्ति परमशिवस्य रथवाहकः ॥

इत्यमेव प्रदर्शितास्तेन-तस्यै अन्विष्य परितः ।

धर्मराजः सह इन्द्रराजादिभिः ॥ ८१० ॥

प्रत्युक्तं-तया-तस्मै पुनः कथय-नाम-मे अस्ति-मे इच्छा इयमेव ।

नेत्राभ्यां पश्येयं-तं कीदृक् अस्ति महावरः श्रीशिवः ॥

कुह् सादाह् अख् द्रमन् मझ् कमि हाल ।

हटिस् प्रथ्-तर्फ गंडिथ् सर्प-माल ॥

असंन्दु ग्वख् कासवुनु दख् गालवुनु व्याद् ।

द्रुठय् गव् साद् क्रिस् पंपोश-हिहि पाद् ॥

ग्वसोङ्वाह् नालि छुनिथ् कुय् कमि हाल ।

द्यथिस् निर्मल् रूपसंय् कल-माल ॥

इह् तन् ज़ोतन् स्यठाह् छ्यस् कुस् मलिथ् स्वर् ।

सफेद् साफ् त निर्मल् ज़न् कुह् कोफूर् ॥ ८१५ ॥

अंगन् बस्माह् अमरवूथाह् मलिथ् कुस् ।

गज़-चम् त स्‌ह-मुसलाह् वलिथ् कुस् ॥

खसिथ् वृशबस् असवुनु न्यथ् लसवुनु ।

ननन्-कुम् मझ् वनन् आसिथ् वसवुनु ॥

करिथ् वन्वासच् सन्यास-चालाह् ।

कुह् ज़न् स्वर-सासस् तल् खास लालाह् ॥

कुह् मस्तानाह् कुन्युकु कुस् न खयालाह् ।

स्यठाह् सादाह् विरक्ताह् बूलबालाह् ॥

दूह् मारान् आसि काल बाल-बाल ।

दूह् वन्तम् क्यथ-पाठि आमंतु कुह् साल ॥ ८२० ॥

दप्योनस् तंमि च्य कुय् दन-बाग्य कन् थव् ।

पयस् वांचख् द्रुठय् क्या गव् सदाशिव् ॥

द्रुठय् शिवनाथ् कुय् महाराज़ च्योनुय् ।

कुह् कोर्य च्याज़-हंन्दुय् कर्म-लोनुय् ॥

अस्ति (हि) साधुः एकः एतेषां मध्ये केन चरितेन (अलौकिकरूपः)।

कण्ठे (यस्य) प्रतिस्थानं (परितः) बद्धा सर्पात्ममालाः ॥

अस्य सुखं अपनयन् दुःखं विनाशयन् व्याधिम् ।

अयमेव अस्ति साधुः एतो-ऽस्य पद्मसदृशौ पादौ ॥

योगीन्द्रः कण्ठावलम्बं पातयन् अस्ति अचिन्त्य-रूपेण ।

ईदृशे निर्मले रूपे-ऽपि कपालमालाः ॥

इयं (अस्य) तनुः दीप्यन्ती अतिशयेन अस्त्यस्य, अस्त्यस्य परिमलितं भस्म ।

शुक्लः शुद्धः निर्मलः च अस्त्ययं कर्पूरः इव ॥ ८१५ ॥

अङ्गेषु भस्म अमरभूतिः परिमलितं अस्त्यस्य ।

गजचर्म सिंहचर्म च वसितं अस्त्यस्य ॥

आरूढः वृषभं हसनशीलः नित्यं जीवन् ।

परिज्ञायते-मया (अयं) मध्ये वनानां स्यात् निवसन् ॥

कृत्वा वनवासयोग्यां संन्यासिवृत्तिम् ।

अस्ति भस्मरेखोः अधस्तात् शोभनं रत्नं इव ॥

अस्ति आमोदमग्नः कस्यापि अस्त्यस्य न स्मरणमात्रम् ।

सिद्धः साधुः वैरागी ऋजुस्वभावः ॥

अयं प्रचारयन् स्यात् प्रुतवसंचारान् गिरौ-गिरौ ।

इदं कथय-नाम-मे केन-हेतुना आगतः अस्ति निमन्त्रणे ॥ ८२० ॥

प्रत्युक्तं-तेन-तस्यै तेन (नारदर्षिणा) तव अस्ति धन्यवाद-भाग्यं, कर्णौ समाधत्स्व ।

संज्ञानं प्राप्ता-त्वं अयमेव नाम अस्ति सदाशिवः ॥

अयमेव श्रीशिवः अस्ति महावरः त्वत्संबन्धी ।

अस्ति कुमार्याः तव कर्मभाग्यभूतो-वरः ॥

दक्वय् सन्यास् कुह् आसान् कोहि-कैलास् ।
    क्छिह् सारिय् अमि-सन्दि दासन्-हन्दिय् दास् ॥
दह् नूज़िथ् प्योस् मातस् गोस् हाला ।
    वनान् क्याह् कुस् चह् दथु वनुनुय् वह् चाला ॥
दप्योनस् बिथ नारद्-जी दह् क्याह् गोम् ।
    ग्वसोङ्वाह् छिह् दह् किथु महाराज़ यिथ् प्योम् ॥ ८२५ ॥
दह् कमि दक्वनम् दथुथ् महाराज़ यियिनय् ।
    ग्वसोङ्वाह् राज़कमार्य च्य निथिनय् ॥
दक्वम् कमि पोश्रसय् सूत्य् खार् व्वज़िन् ।
    दक्वम् कमि सूरसय् सूत्य् नार् व्वज़िन् ॥
दिचून् अद बाख् लजूस् व्यञ् लूक-पामन् ।
    मलनि लञ् खाख् वालिन् च्याख् ज्यामन् ॥
दमन्-मञ् वुछ् वनान् क्याह् व्यवहारस् ।
    सपञ् मातम्-सरायाह् राज़-दारस् ॥
समिथ् प्रहर्यञ् यिम आसय् वनवान् ।
    वुठन् अंडि कडिथ् गय अथ हावान् ॥ ८३० ॥
सपनि हैरान् सारिय् दथि हालय् ।
    लज्योव् अद बोज़नावने तस् हिमालय् ॥
म वद् कर् बद् गयख् चय् कथ् खयालस् ।
    त्रिलोकेश्वर् कुह् आमतु पान सालस् ॥
दक्वय् दक्का गयस् दोहन् दथु लिबासाह् ।
    मलुन् अथ् नूर-रूपस् सूर-सासाह् ॥

अयमेव संन्यासिरूपः अस्ति वर्तमानः कैलासपर्वते ।

सन्ति सर्व-एव अस्य दासानामपि दासाः ॥

इत्थं श्रुत्वा आपतितस्तस्याः शोकः संपन्नं-तस्याः (च) वृत्तं-कठिनम् ।

कथयन् किं-नाम असि त्वं, ईदृक् कथनं अहं सहिष्यामि-किम् ॥

कथितं-तया-तस्मै पुनः हे-नारद इदं किं संपन्नं-मे ।

वैराग्यवान् इव अयं कीदृक् वरः आगत्य आपतितो-मे ॥ ८२५ ॥

इदं केन (द्विषता) अभीप्सितं-तेन-मम ईदृगेव वरः आगच्छतु-ते ।

विरक्तसाधुः राजकुमारीं तव नयतु-ते ॥

अभीष्टं-मे केन (द्विषता) पुष्पेणैव सह कण्टकजालं तिष्ठतु ।

अभीष्टं-मे केन (द्विषता) भस्मनैव सह अग्निकणः तिष्ठतु ॥

प्रसारितं-तया ततः आक्रन्दनं लग्नाहं अतः-परं लोकनिन्दापात्रताम् ।

परिमलितुं प्रवृत्ता (स्वदेहे) मृत्स्नादि, कृतानि-तया खण्डनानि वस्त्राणाम् ॥

तस्मै-तस्मै पश्य संपद्यते किं-वृत्तं (विपर्ययः) व्यवहारस्य ।

संपन्नं शोकाक्रन्द-गृहं (इव) राजद्वारस्य ॥

समेताः संबन्ध्यतिथिस्त्रियः याः आसन् गायन्त्यः ।

ओष्ठेषु संकोचान् विधाय गताः हस्तान् प्रदर्शयन्त्यः ॥ ८३० ॥

(यदा) संपन्नाः विमनस्काः सर्व-एव ईदृशेन वृत्तेन ।

प्रवृत्तः तदा आवयितुं तां हिमालयः ॥

मा सन्दिहि संविधत्स्व बुद्धिं गता-त्वं स्वमेव कस्यां चिन्तायाम् ।

त्रिलोकेश्वरः अस्ति आगतः स्वयं निमन्त्रणे (स्वयंवरे) ॥

ईदृशी इच्छा संभूतास्य, धृतो-ऽनेन ईदृशः वेषः ।

परिमलितोऽनेन अस्य ज्योतिःस्वरूपस्य भस्मरेणुव्यूहः ॥

अमिस् लछ्य-नाविमय् छिय् लछ्य-वॅदि रंग् ।
च्य् छूठुय् अंकुय् रंग् दूछ् गयख् तंग् ॥
दूऊय् शंभू स्वयंभू छुस् दूऊय् रूफ् ।
दूऊय् छुय् प्रज़लावान् सतवय् दीफ् ॥ ८३५ ॥
सूर्य अमि-सन्दि तीज़ुकु अख् ज़्राह् छुय् ।
समंदर् सथ् असंज़ अख् क्रल-क्रराह् छिय् ॥
दूथय् पाठि तस् हिमालन् व्यखि वज़ोनस् ।
दपुस् तमि तोर हे स्वामी व्यज़् करिव् वस् ॥
कुह् फ़रमावुन् तुहन्दु सोहय् सथय्-सथ् ।
म्य छुम् फेरान् दूह् व्यम्-ना खांदरॅच् कथ् ॥
दूह् गछ् छाय् सार्यनिय् शूबाय सानय् ।
तवय् लूकन् वुछिथ् छस् मंदछानय् ॥
महाराज़स् पज़्या दारुनु वरन् दूयु ।
ग्रहस्थन् लूब-सस्थन् कुय् स्वरान् दूयु ॥ ८४० ॥
दपिव् व्यदै लमल् दाजस् कुह् नेरान् ।
म्य वुज़्-क्यन् पछ् यिय्यम्-न छुम् ज़ि फेरान् ॥
दूह् गम् व्यलि वोज़नोवुन् ज़्यूठु तय् क्रूठु ।
हिमालय् गव् व्यथिथ् अद लबि-कनि ब्यूठु ॥
दूथय्-पाठि सारिवय् ब्यंनु ब्यंनु वंनुख् तस् ।
कमी तस् गयस्-न कॅँह् क्रूद-चूबस् ॥
खबर् दिविय गय रूदुस्-न कॅँह् होश् ।
महादिवनि महोबतन् दितु तमिस् जोश् ॥

अस्य लक्षशो-(अनन्त-)-नामधेयस्य सन्ति अनन्तानि रूपाणि ।

त्वया दृष्टं त्वया एकमेव रूपं ईदृशी संपन्ना-त्वं खिन्ना ॥

अयमेव कल्याणप्रभवः स्वयंभूः अस्त्यस्य इदमेव रूपम् ।

अयमेव अस्ति विद्योतयन् सप्त दीपान्* ॥ ८३५ ॥

सूर्यः अस्य तेजसः एकं कणमात्रं अस्ति ।

समुद्राः सप्त अस्य एकं गण्डूषमात्रं सन्ति ॥

इत्थं प्रकारेण तस्यै हिमालयेन यदा कथितं-तेन-तस्यै ।

प्रत्युक्तं-तस्मै तया उत्तरं हे स्वामिन् अतः-परं कुरुत अलम् ॥

अस्ति आज्ञापनं यौष्माकीणं सर्वमेव सत्यमेव ।

मम (तु) अस्ति-मे वैमनस्यं, इयं अस्ति-मे-नाम महोत्सवस्य कथा (अवसरः) ॥

इयं वेला अस्ति सर्वेषामेव शोभया सहिता (भवितव्या) ।

तेनैव लोकान् समीक्ष्य अस्मि लज्जमाना ॥

वरस्य योग्यमस्ति-किं धारणीयं रूपं ईदृक् ।

गृहस्थानां सदा-कामनोपेतानां अस्ति अरोचकं ईदृक् (विधानम्) ॥ ८४० ॥

कथयिष्यथ यदि तण्डुलं धान्यात् अस्ति निर्गच्छत् ।

मम संप्रति (तादृङ्नियमवाक्ये) आगमिष्यति-मे-न, (यतः) अस्ति-मे हि वैमनस्यम् ॥

इत्थं शोकः यदा श्रावितस्तया-सः दीर्घः क्लिष्टः च ।

हिमालयः गतः उत्थाय ततः कोष्ठान्तभागे आस्थितः ॥

इत्थमेव सर्वैरेव भिन्नं भिन्नं कथितं-तैः तस्यै ।

न्यूनता तस्याः संपन्ना-तस्या-न काचित् क्रोधक्षोभयोः ॥

विदितं देव्याः (पार्वत्याः) संपन्नं समास्थितं-तस्यै-न किंचित् स्मरणम् ।

महादेवस्य प्रेमातिशयेन वितीर्णं तस्यै पाटवम् ॥

---

* योगप्रसिद्धाः सप्तभूमिकाः ।

31

पकान्-गय माज्य निश तस् वननि लंजू द्रय् ।
　　च्रह् क्याह् ज़ानह् कमिस् प्यव् नाव् शिव-जिय् ॥ ८४५ ॥
ज़गथ् कुनि श्रोसु-न तथ् श्रौंठ् सुय् श्रोसु ।
　　त्रिभुवन-रूपाह् करुनु द्रच्छाय-पुछ्य् प्योस् ॥
दृथिस् आकाशसंय् वीदस् ति गव् ज़्यूठु ।
　　खसुनु ह्यंह् सु-ति अकिस् हेरि-प्यठ् ब्यूठु ॥
कुह् कस् ताकथ् महात्मा वनि श्रंमि-सन्दु ।
　　कठिनु ब्रह्मा-जुवस् गोमंतु कुह् यंमि-सन्दु ॥
द्रऊय् बेरंग् कुय् प्रथ् रंगसंय् मञ्ज़ ।
　　द्रऊय् मादन्-हन्दिस् सत्संगसंय् मञ्ज़ ॥ २९ ॥

---

30. PĀRVATĪ DESCRIBES ŚIVA'S VIRTUES TO HER MOTHER.

परम-शक्ति वरवुनु परमेश्वर् है ।
　　द्रऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥ ८५० ॥
ब्रह्म-रूप आसवुनु वीद-सागर् है
　　विष्णुरूप दारवुनु ज़गि अवतार् ।
शिव-रूप राचसन् ति दिववुनु वर् है
　　द्रऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥
द्रऊय् चूरि निवनाववुनु सीताय है
　　द्रऊय् लंकाय है करवुनु डास् ।
द्रऊय् राम-लछ्मण श्याम-सुंदर् है
　　द्रऊय् शंकर है त्रिबुवन-सार् ॥

आगमत् (च) मातुः समीपे तां कथयितुं प्रवृत्ता इदमेव ।

त्वं किं-नाम जानासि कस्य आपतितं नाम शिव-इति ॥ ८४५ ॥

जगत् कुत्रापि आसीत्-न तस्मात् प्राक् स-एव आसीत् ।

त्रिगुणात्मकरूपं करणीयं स्वेच्छार्थं आपतितं-तस्य ॥

एतादृशे चिदाकाशे (स्तोतुं) वेदस्य अपि संपन्नं दौर्घम् ।

आरोहणं ऊर्ध्वं सो-ऽपि एकस्मिन् सोपाने आस्थितः ॥

अस्ति कस्य सामर्थ्यं माहात्म्यं वदिष्यति अस्य ।

कठिनं (दुष्करं) श्रीब्रह्मणः संपन्नं अस्ति यस्य (माहात्म्यानुकीर्तनम्) ॥

अयमेव नीरूपः अस्ति प्रति-रूपस्य मध्ये ।

अयमेव साधूनां सत्सङ्गस्य मध्ये ॥ २९ ॥

अथाच पार्वती मातरं प्रति श्रीशिवस्य सद्गुणान्वर्णयति ॥ ३० ॥

परमायाः शक्तेः वरः परमेश्वरः अयि (मातः) ।

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥ ८५० ॥

ब्रह्मात्मना वर्तमानः वेदसमुद्रः अयि

विष्णुरूपेण धारयन् जगत्यां अवतारम् ।

शिवरूपेण राक्षसेभ्यः अपि वितरन् वरं अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

अयमेव चौर्यमिषेण नाययन् (रावणद्वारा) सीतां अयि

अयमेव लङ्कायाः अयि कुर्वन् सर्वनाशम् ।

अयमेव रामलक्ष्मणात्मा श्यामसुन्दरः अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

पान्नन् पांडवन्-हन्दु ईश्वर् है
    दूऊय् अरदाह् अक्षौहिनी गालवुनु ।
दूऊय् कृष्ण-जुव् मुरली-मनोहर् है
    दूऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥
मछ-अवतार ह्युय् ज्ञान् व्यपदावुनु
    सावर्णि-राज़स् प्रलय् हावुनु ।
कल्यांथ् अमि-संन्दु वन-माथ् है
    दूऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥
कूर्म-रूप समुद्रस् ह्युय् मंदनावुनु
    चदाह् रतन् दावुनु बागराविथ् ।
अथि ह्यथ् त अम्रथ् धन्वन्तर् है
    दूऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥ ८५५ ॥
पाताल वराह-रूप पृथिविय खारवुनु
    हिरण्याक्ष-दैत्यस् दूऊय् मारवुनु ।
गज़ेन्द्रस् म्वकलावुनु हरिहर् है
    दूऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥
प्रह्लाद-बक्तिस् दूऊय् पालवुनु है
    मद-माज़ वालवुनु हिरण्यकश्यपस् ।
नरसिंह-जी दूऊय् नर्मदेश्वर् है
    दूऊय् शंकर् है त्रिबुवन-सार् ॥
दूऊय् म्वक्ष् करवुनु मुक्तीश्वर् है
    दूऊय् ध्रुव-राज़ुन गोपीनाथ् ।

पञ्चानां पाण्डुपुत्राणां ईश्वरः अयि
अयमेव अष्टादश अक्षौहिणीः विनाशयन् ।
अयमेव श्रीकृष्णः मुरलीमनोहरः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

मत्स्यावतारेण अस्ति ज्ञानं उत्पादयन्
सावर्णिमनवे प्रलयं प्रदर्शयन् ।
कल्पमितकालः अस्य क्षणमात्रकालः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

कूर्मात्मनावतारेण समुद्रं अस्ति मथयन्
चतुर्दश रत्नानि दापयन् विभज्य (देवासुरेभ्यः) ।
हस्तेन धृत्वा च अमृतं धन्वन्तरिः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥ ८५५ ॥

पातालात् वराहात्मावतारेण पृथिवीं उद्धारयन्
हिरण्याक्षाख्यदैत्यं अयमेव निघ्नन् ।
गजेन्द्रं उन्मोचयन् हरिहरात्मा अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

प्रह्लाद-भक्तं अयमेव पालयन् अयि
मदान्मांसात् (निर्मदवीर्यं कुर्वन्) अवरोपयन् हिरण्यकशिपुम् ॥
नरसिंहरूपी अयमेव नर्मदेश्वरः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

अयमेव मुक्तिं विदधत् मुक्तीश्वरः अयि
अयमेव ध्रुवराजस्य इष्टदेवो-वरप्रदश्च ।

अटल-पद् दिववुनु विश्वेश्वर् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन-सार् ॥
दृऊय् वामन-जी गंगादर् हे
बलि-राज़स् बंडु दात करवुनु ।
दृऊय् पान आसवुनु कुह् खर् त अख्खर् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन-सार् ॥
अमिसय् सादन्-हंन्दु न्यथ् प्रनाम् हे
भार्गव-राम् हे दृऊय् आसवुनु ।
चत्रियन् गालवुनु अथि तबर् ह्यथ् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन-सार् ॥ ८६० ॥
ब्वड्ड-रूफ् दारिथ् न्यंदर् त्रावबुनु हे
ज्यग-निश्च थाववुनु राचसन् पथ् ।
दृऊय् दन-दिववुनु दामोदर् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन्-सार् ॥
कर्कि-अवतार् कुय् दृऊय् दारवुनु हे
अदर्मी गालवुनु तथ् कालस् ।
दर्म् बंड्राववुनु विद्याधर् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन-सार् ॥
दृऊय् विष्णु-भगवानुनु सद्-ग्वर् हे
पोश-कनि लोगुनस् त्रियुमु निथर् ।
राम-संन्दु पूज़नो रामेश्वर् हे
दृऊय् शंकर् हे त्रिबुवन-सार् ॥

अचलपदं (तस्मै) वितरन् विश्वेश्वरः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥
अयमेव श्रीवामनः गङ्गाधरः अयि
बलिदानवराजं महान्तं वशान्तं कुर्वन् ।
अयमेव स्वयं वर्तमानः अस्ति देवात्मा असुरात्मा च अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥
अस्मा-एव साधूनां नित्यं प्रणामः अयि
भार्गवरामरूपेण अयि अयमेव वर्तमानः ।
क्षत्रियान् विनाशयन् हस्ते परशुं धृत्वा अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥ ८६० ॥
बुद्धावतारं धृत्वा योगनिद्रां आस्थितः अयि
यज्ञात् निधापयन् राक्षसान् विमुखान् ।
अयमेव धनदाता दामोदराख्यः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥
कल्क्यवतारं अस्ति अयमेव धारयन् अयि
पापात्मनः विनाशयन् तस्मिन् काले ।
धर्मं विवर्धयन् विद्याधरेति अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥
अयमेव विष्णोर्भगवतः सद्गुरुः (पूज्यश्च) अयि
(येन) पुष्पार्थं निवेदितं तृतीयं नेत्रम् ।
रामस्यापि पूजायोग्यः रामेश्वरः अयि
अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

काबस् ज़ाबवुन् बश्चादार् है
तवय् नाव् थ॑वुहस् काबसंहार् ।
यमराज़स् श्र॑मि-स॑ञ्ज़् थर-थर है
दृऊय् शंकर् है चिवुवन-सार् ॥
दृऊय् श्रमरनाथुक् श्रमरेश्वर् है
श्रयोध्याय द्वारकाय बिथ मथुरा ।
नैपाब काशिय कश्मीर-पर् है
दृऊय् शंकर् है चिवुवन-सार् ॥ ८६५ ॥
बूगन् बूगवुन्* योगेश्वर् है
च्यथ् ब्वद् मन् प्रान् दृऊय् श्रात्मा ।
दृऊय् श्रंदर् है दृऊय् न्यवर् है
दृऊय् शंकर् है चिवुवन-सार् ॥
पुष्पदन्त-र॑प कुथ् बूग-मूच् दाववुन्
दृऊय् वननाववुन् महिम्न-पार् ।
दृऊय् श्रानंद-गन् नंदिकेश्वर् है
दृऊय् शंकर् है चिवुवन-सार् ॥
हनि-हनि मञ्ज़् दृऊय् चराचर् है
कृष्णस् वननाववुन् बीला ।
यापना श्रस॑ञ्ज़् ह्र॑दयुक् मंदिर् है
दृऊय् शंकर् है चिवुवन-सार् ॥ २० ॥

---

* ज़ेनवुन् (जयकृत्) इति पाठान्तरम् ।

कालं दाहकः भक्तमलिताङ्गः अयि

तेनैव नाम नियतं-तेऽस्य कालसंहार-इति ।

यमराजस्यापि अस्मात् महाकम्पो-भीतिश्च अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

अयमेव अमरनाथक्षेत्रस्य अमृतेश्वरः अयि

अयोध्यायां द्वारकायां पुनः मथुरायाम् ।

नेपालदेशे काश्यां कश्मीरदेशे अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥ ८६५ ॥

भोगानां भोगकृत् योगेश्वरः अयि

चित्तरूपः बुद्धिरूपः मनोरूपः प्राणरूपः अयमेव आत्मा ।

अयमेव अन्तः अयि अयमेव बहिश्च अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

पुष्पदन्तात्मना अस्ति भोगमोक्षात्मफलं दापयन्

अयमेव वाचयन् महिम्नाख्यं-स्तोत्रम् ।

अयमेव आनन्दराशिः नन्दिकेश्वरः अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥

अंशस्य-अंशस्य मध्ये अयमेव चराचरात्मना (परिणतः) अयि

कृष्णस्य वाचयन् स्तुतीः-कीर्तीश्च ।

वासस्थानं अस्य हृदयरूपं मन्दिरं अयि

अयमेव शङ्करः अयि त्रिभुवनसारभूतः ॥ ३० ॥

---

31. MĒNAKĀ SCOLDS PĀRVATĪ FOR THUS SPEAKING WELL OF THE HORRIBLE BRIDEGROOM. PĀRVATĪ JUSTIFIES HERSELF. NĀRADA REPORTS THE STATE OF AFFAIRS TO ŚIVA.

इथय् पा॑ठि पार्वतीय शिव-लीला ।
कनन् मा॑ताय कंछ् छ्यस् वं॑डु दलीला ॥ ८६९ ॥
महात्मा तम् वं॑नुन् कोताह् वनय् क्याह ।
दं॑पुस् तमि इय् वनुनु पज़्या च्य् वाह् वाह् ॥ ८७० ॥
मंदछ् छ्यय्-ना वनान् छ्यख् ज़र्-तैशूर् ।
च़ह् छ्यख् किछु कूछ् म्य-निश व्वज़् दूर् चल् दूर् ॥
अछिव् वुछनय् वनान् छ्यख् वं॑डु दलीलाह् ।
असंज़ु ब्रोँठय् बन्येमं॑चु छ्यख् वकीलाह् ॥
चपाय् तस् दिच़न् छ्यय् वारयाह् शर्म ।
यिवान् कँह् छ्यख्-न अछि-तलि छ्यख् च़ह् नर्म् ॥
सपंज़् शर्मन्द गौरी इथु वुछिथ् हाल् ।
दह् क्याह् बोज़्यम् अमिस् वं॑लुमं॑तु मुहन् नाल् ॥
महादेवुनु महात्माह् बोज़ि सुय् पूर् ।
अहंकारस् वन्योमं॑तु आसि यस् सूर् ॥ ८७५ ॥
व्वलंगिथ् रोज़ि सुय् मायाय ज़ालय् ।
प्रथन् यस् परमशिवं॑ज़ सर्प-मालय् ॥
सफेदस्-प्यठ लगान् छिय् वारयाह् रंग् ।
सफेदी मानि सुय् युस् ज़ानि सत्संग् ॥
शरीरस् कुय् पतव्-लाकन् बनान् सूर् ।
बस्‌ प्रथि तस् युस् रोज़ि देह-निश दूर् ॥

इत्थं पार्वत्युक्तिं श्रुत्वा सभर्त्सनमिव प्रतिवदति मेना ॥ ३१ ॥

इत्थं प्रकारेण पार्वत्या शिवकीर्तिस्तुतिः

कर्णयोः साधुः कृता (गोचरीकृता) अस्ति-तस्यै महती कथा (वार्त्ता) ॥ ८६९ ॥

माहात्म्यं तस्यै कथितं-तया कियत् कथयिष्यामि किं (अलौकिकम्)।

प्रत्युक्तं-तस्यै तया (मात्रा) इदमेव कथनीयं योग्यमस्ति-किं त्वया अहो अहो ॥ ८७० ॥

लज्जा अस्ति-तव-न-किं कथयन्ती असि असमञ्जसम्।

त्वं असि कीदृशी कन्या मत्तः अधुना दूरं गच्छ दूरम् ॥

अक्षिभ्यां अदृष्ट्वैव कथयन्ती असि महतीं वार्त्ताम्।

अस्य (शिवस्य) पुरस्तादेव संपन्ना असि मध्यस्थरूपा ॥

चपेटिका तस्यै प्रक्षिप्ता-तया अस्ति-तव अतिशयेन लज्जा (काक्वा नेति)।

आगच्छन्ती किंचिदपि असि-न अक्षिविषये असि त्वं सुकुमारीव ॥

संपन्ना सुलज्जिता गौरी ईदृक्ष दृष्ट्वा वृत्तम्।

(विचारयच्च) इयं किं-नाम श्रोष्यति-मां अस्याः आवृतं मोहेन वेष्टनम् ॥

महादेवस्य माहात्म्यं श्रोष्यति स-एव पूर्णम्।

अहंकारस्य संपन्नं स्यात् यस्य भस्म ॥ ८७५ ॥

उल्लङ्घ्य स्थास्यति स-एव मायायाः जालम्।

प्रीतिजनकाः यस्य परमशिवस्य सर्पात्ममालाः (भवेयुः) ॥

शुक्लवर्णे संलग्नाः सन्ति अनेकाः रागाः।

श्रोत्रं मंस्यति स-एव यः जानाति सत्सङ्गम् ॥

शरीरस्य अस्ति अन्ततः संभवत् भस्म।

भस्म प्रियं-भविष्यति तस्य यः स्थास्यति देहात् दूरं (उदासीनः) ॥

तिथय् नारद्-जियन् व्यॅलि वुछु द्युथ् रंग् ।
  व्वथिथ् गव् पकनि लंगु साँपनु स्यठाह् तंग् ॥
सदाशिवस् निश् द्वान् द्वान् आव् ।
  व्यनथ् कॅह्नस् प्रवो अर्ज़स् म्य कन् थाव् ॥ ८८० ॥
छुह् व्वस्स लह्य आसवॅञ् मैनावतौ हश् ।
  वुछिथ् मय् सुर्ख-व्वॅञ्-किनि गय नाखश् ॥
दूछान् आस् महाराज़ाह् ज्यान् यिथ्यम् ना ।
  वरिथ् सुय् राज़कमार्य निथ्यम् ना ॥
कुनिय् छिव लॅहि तुहॅञ् माया छुह् प्रज़ा ।
  दुयौ तॅमि बासि यस् आसि लूक-लज्ज़ा ॥
मंदछ् यॅमि चावू तॅमिय् प्रावू गथ् बेशख् ।
  च़ुह् मंदछख् कस् कुत् सर्वव्यापख् ॥ २१ ॥

---

32. NĀRADA PRAISES ŚIVA, AND ASKS HIM TO ABANDON HIS HORRIBLE FORM.

लज्ज़ाय-रॅस्ति प्रजाय ।
  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥ ८८५ ॥
कुस् कुय् द्युमु कस् मंदछख्
  निर्मल-रूप-किनि कुय्-न शख् ।
व्वन् च्यॉनि न गॅञ़रन आय
  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥
बालक-अवस्था छय् च्यय् न्यथ्
  कुय् बूल-बालय् नाव् च़्य सथ् ।

तथैव नारदर्षिणा यदा दृष्टं ईदृक् चरितम् ।

उत्थाय गतः चलितुं प्रवृत्तः संपन्नः अत्यन्तं बद्ध-इव-क्रुद्धः ॥

सदाशिवस्य समीपे धावन् धावित्वा आजगाम ।

विज्ञप्तिः कृता-तेन-तस्मै हे-प्रभो विज्ञप्तिः मम कर्णौ निधत्स्व ॥ ८८० ॥

अस्ति या युष्माकं वर्तमाना मेनावती श्वश्रूः ।

दृष्ट्वा सैव मूढबुद्धा संपन्ना अप्रसन्ना ॥

इच्छन्ती आसीत् महावरः रुचिरः आगच्छतु-मे नाम ।

वृत्वा स-एव राजकुमारीं नयतु-मे नाम ॥

एकरूपाः स्थ यूयं भवतां मायाविवर्तः अस्ति प्रजात्मभूतसर्गः ।

द्वैतं तस्यैव भासिष्यते यस्य स्यात् लौकिकी-लज्जा ॥

लोकलज्जा येन परित्यक्ता तेनैव प्राप्ता गतिः निःसंदेहम् ।

त्वं लज्जितो-भविष्यसि कस्मात्, असि (यतः) सर्वव्यापकः ॥ ३१ ॥

नारदस्तुतिवृत्तं श्रीशिवं प्रति ॥ ३२ ॥

हे-लज्जया-विहीन प्रजायाः ।

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥ ८८१ ॥

कः अस्ति-ते द्वितीयः कस्मात् लज्जिष्यसे

निर्मलेन-रूपेण अस्ति-ते-न संशयः ।

गुणाः त्वदीयाः नहि संकलने (सर्वत्र) आगताः

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

बालकस्येवावस्था अस्ति-ते तवैव नित्यम्

अस्ति-ते बूलबालेति (सदार्जवोपेतार्थकं) नाम तव सत्यम् ।

जै-जै कुय् द्रुक़ि दयाय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥
निर्लूब मुह् कुय् गोलुमंतुय्
    आश्चर्य काम् कुय् ज़ोलुमंतुय् ।
आसिथ् द्युथु तोज़् उमाय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥
विरक्त वंस्त्र् छिय्-न नालि
    फेरान् च़्य् कुख् वालि-वालि ।
कुस् ज़ानि कुख् च़ह् कथ् ग्राय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥
न्ययनंनि अमरनाथ् च़ह् कूख्
    वंस्त्र् चावि तंमि यंमि लंबुख् ।
नालमंति करि प्रतिमाय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥ ८९० ॥
परमशक्ति-संत्ति बूलबाल
    नालि छय् कुज़्मच़ कल-माल ।
मस्तान वेपर्वाय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥
म्वकट-कनि छय् च़्य जटा
    नाव् प्यंयु संकट-कटा ।
जटा-म्वकट-गंगाय
    अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥

जयजयकारः अस्ति-ते ईदृश्याः दयायाः

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

हे-निर्लोभ मोहः अस्ति-त्वया विनाशितः

आश्चर्यं कामः अस्ति-त्वया दग्धः ।

भूत्वा ईदृक् तेजः उमायाः

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

हे-विरक्त वस्त्राणि सन्ति-ते-न वर्षितानि

संचरन् त्वमेव अपि प्रतिपर्वतप्रायप्रदेशेषु

कः जानाति अपि त्वं कस्मिन् स्थाने

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

हे-नग्नमूर्ते अमरनाथः त्वं अपि

वस्त्राणि त्यक्तानि तेन येन लब्धस्त्वम् ।

आलिङ्गनानि करिष्यति प्रतिमायाः (तव तत्र)

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥ ८९० ॥

हे-परमशक्तुरपेत सदार्जवस्वभाव

वैकतकरूपेण सन्ति-त्वया धृताः मुण्डमालाः ।

आनन्दमग्न निर्भय

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

मुकुटस्थाने अस्ति-ते तव जटा

नाम पतितं-ते संकटश्चर्तति ।

जटामुकुटस्थायाः-गङ्गायाः

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥

नव् निदान् क्रिय् दन-पूर्

  आसुर् तिह् चाविथ् मंलुय् सूर् ।

वंलुनख् न मुह-मायाय

  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥

वृषवस् खसिथ् वसाह् मंलुय्

  हंस्ति-चर्म् त सह-सुमल वंलुय् ।

खश् ग्वंयु च्य़ दूय् दूक्राय

  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥

महाराज़ आयोख् वनिथ्

  कस् कोर्य कुस् ह्यकि वनिथ् ।

मैना च्य़ वुछने द्राय

  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥ ८९५ ॥

डीशिथ् च्य़ गय चूलस् अंदर्

  हावतस् तिथुय् रूफाह् सुंदर् ।

यिथु लगिहिय् पंतु-छ़ाय

  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥

हंसनाद-प्यठ साहाय

  रोज़् चाव् हंसुनु साय ।

हंसा स्य छ़ाम् हंसाय

  अनुग्रह् कुह् च्योनु ज्याय-ज्याय ॥

कृष्णस् तिथु दित दर्शुनुय्

  यिथु वासिहेख् त्रिबुवन् कुनुय् ।

नव शङ्खादयो-निधयः सन्ति-ते धनेन-पूर्णाः
आश्चर्यं तत् त्यक्त्वा परिमलितं-त्वया भस्म ।
आवृतस्तया-त्वं नैव मोहमायया
अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥
(अधुना च) वृषभं आरुह्य भस्म परिमलितं-त्वया
हस्तिचर्म सिंहचर्म च वसितं-त्वया ।
रोचकं संपन्नं-ते तव इदमेव इच्छया
अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥
सहावरः आगतस्त्वं भूत्वा
कस्याः कन्यायाः (एतच्च) कः पर्याप्स्यति कर्षयितुम् ।
मेनका त्वां दृष्टुं निर्गता
अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥ ८९५ ॥
दृष्ट्वा त्वां गता क्षोभस्य मध्ये
प्रदर्शय-नाम-तस्यै तादृशं रूपं रुचिरम् ।
यथा उपहारीभवेत्सा-तव पाश्चात्यशोभायाम्
अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥
हंसनादस्थानात् सहाय
तिष्ठ प्रक्षिप (अस्मासु) राजहंसस्य छायां (राजत्वनिमित्तभूताम्)
हिंसा (तृष्णा) मम अस्ति-मे समीपवास्तव्या
अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥
कृष्णस्य (ग्रन्थकर्तुः) तादृक् देहि-नाम दर्शनम्
यथा भाविष्यते-तेषां त्रिभुवनं एकरूपमेव ।

म्याविहे लूक-लड़्जाय
  अनुग्रह् कुह् च्योन् ज्याय-ज्याय ॥ ३१ ॥

---

33. ŚIVA TAKES A BEAUTIFUL AND ADORNED FORM. MĒNAKĀ'S WONDER.

दुह् लीला बूज़िथ्य् खश् गव् महेश्वर् ।
  अमान् अमान् दप्योन् तस् हे मुनीश्वर् ॥ ८९९ ॥
कुह् सोरुय् वनुनु च्योनुय् म्य मञ्जूर् ।
  बराबर् न-त म्यय् निश् म्वक्त तय् सूर् ॥ ९०० ॥
समदृष्टी वनय् क्याह् छ्यय् म्य कथ् हिशू ।
  हिऊय् कुय् बुज़ं तय् क्यमुखाब् म्यय् निश् ॥
वनन्-वनन् नज़र् नारद्-जियन् त्राव् ।
  महादेवन् महामाया पनुञ् हाव् ॥
स माया यथ् दपान् विश्वरूप-दर्शुन् ।
  सुह् दर्शुन् यथ् वनन् अमृत-वर्शुन् ॥
करोर् सूर्यन्-हन्दुय् तीज़ाह् बनोवुन् ।
  परंब्रह्मन् पनुनु प्रकाश् होवुन् ॥
परमशिवन् पनुनु प्रचंड् त्रोवुन् ।
  करोर्-सूर्य-तीज़् यख्-ज्याह् मिलनोवुन् ॥ ९०५ ॥
यविव् लहि बोज़वन्यव् वार ह्यानय् ।
  करिव् ब्रद् च़्यथ् यविय् सथ् कुस् वनानय् ॥
कुनुय् सूर्य बुकुनु कुव न बनानय् ।
  निथर् तय् दर्शनस् क्रिव न दरानय् ॥

(यथा) अत्यच्यत् लौकिकीं-लज्जाम्

अनुग्रहः अस्ति तव प्रतिस्थानम् ॥ ३२ ॥

शिवस्य सच्छोभिसालङ्कारादिवेषोद्भवं वृत्तं प्रकाश्यते ॥ ३३ ॥

एतां स्तुतिं श्रुत्वा प्रसन्नः संपन्नः महेश्वरः ।

हसित्वा हसित्वा अकथयत् तं (नारदर्षिं) हे मुनीश्वर ॥ ८९९ ॥

अस्ति (हि) सर्वमेव कथनं तव मम अङ्गीकृतम् ।

समानं अनया ममैव समीपे मुक्ता भस्म च ॥ ९०० ॥

समदर्शनं कथयिष्यामि किं अस्ति मम कस्य समानम् ।

सदृशमेव अस्ति भूर्जं बहुमूल्यवस्त्रविशेषस्य मम समीपे ॥

कथानुसारं दृष्टिः नारदर्षिणा प्रदत्ता ।

महादेवेन महामाया स्वकीया प्रदर्शिता ॥

सा माया यां प्रवदन्ति विश्वरूपदर्शनमिति ।

तत् दर्शनं यत् कथयन्ति अमृतवर्षणमिति ॥

कोटिसंख्याकानां सूर्याणां तेजः उद्भावितं-तेन ।

परब्रह्मणा स्वकीयः प्रकाशः प्रदर्शितस्तेन ॥

परमशिवेन स्वकीयं तीक्ष्णतेजः आविष्कृतं-तेन ।

कोटिसूर्यतेज-(इव) युगपत् संयोजितं-तेन ॥ ९०५ ॥

समादद्ध्वं यूयं, हे-श्रोतारः, सुष्ठु ध्यानेनैव ।

कुरुत बुद्धिम्, चित्तं निदद्ध्वं, सत्यं अस्मि कथयन् ॥

एकमेव सूर्यं द्रष्टुं अस्ति-वः न प्रभावः ।

नेत्रे तस्मिन् दर्शने स्तो-वः न स्थिरीभवतः ॥

क्षरोर् यति आसि तति क्याह् आसि प्रकाश् ।
वुछिथ् कुस् ह्यकि कस् आसि तिथु गाश् ॥
व्वह् क्याह् वन अद महाराज़ाह् वन्योव् किथु ।
तिथिस् परिवारस्य् यिथु शूबिहे तिथु ॥
डलन् छुम् ब्रद् वनय् क्याह् मांज़ि वदल् ।
शफ़ख् आव् ब्यूठु तस् तति पादनय् तल् ॥ ९१० ॥
वुछिथ् नारद्-जियन् करुनस् नमस्कार् ।
चह् कर्ता सारिकुय् कुख् हे निराकार् ॥
कुनुय् ओसुख् मनस् य्यलि ग्वंयु च्य यख्-बार् ।
स्यठाह् वनहा त दिमहा ज़्यूठु व्यस्तार् ॥
अकिस् चन-माचस्-मञ्ज़् सोर् संसार् ।
करुथ् व्वत्पथ् त क्याह् ताजिव् कुह् द्यु कार् ॥
बनाविथ् पाञ्छ़ कारन् शक्ति-ओंकार् ।
चह् कुख् परमात्मा मञ्ज़-बाग् अवतार् ॥
दयालो दय् चह् कुख् छुय् वावचुय् प्रय् ।
च्य ब्यनय् जै च्य ब्यनय जै च्य ब्यनय् ॥ ९१५ ॥
व्यनथ् छुम् बिथ दूय् हे मृत्युंजय् ।
वुछन्वाल्यन् तिछ़ु अछि दिह् यिथु वुछनय् ॥
असान् असान् पकनि लगु अद सदाशिव् ।
वनय् कोताह् प्रचंडाह् पर्वतस् प्यव् ॥
वुछिथ् मैनावती सांपञ़् ख़बरदार् ।
नज़र् चाविथ् वुछुन् शंभू जटादार् ॥

कोटिसंख्या यत्र स्यात् तत्र कीदृक् स्यात प्रकाशः ।

दृष्टुं कः शक्नुयात्, कस्य स्यात् तादृक् प्रकाशः ॥

अहं किं वदिष्यामि ततः महाशरः संपन्नः कीदृक् ।

तादृशस्य परिवारस्य यादृक् योग्यमासीत् तादृक् ॥

चञ्चलीभवन्ती अस्ति-मे बुद्धिः, कथयिष्यामि किं सभिशृङ्गारागस्य विधानार्थे।

हिमागः (यः सूर्योदयास्तसमये उत्पद्यते) आगतः निविष्टः तस्य तत्र पादयोः तले ॥ ९१० ॥

दृष्ट्वा नारदर्षिणा कृतस्तेन-तस्मै नमस्कारः ।

(अवदच्च तं) त्वं कर्ता सर्वस्यैव असि, हे निराकार ॥

एक-एव आसीः मनसि यदा उद्गतं-ते तव एकदा ।

बहु कथयेयं, दद्यां च दीर्घं विस्तारम् ॥

एकस्मिन् क्षणमात्रकाले सर्वः संसारः ।

विहितस्त्वया उत्पन्नस्त्वया, किं च आश्चर्यं अस्ति ईदृक (वर्तमानं) कार्यम् ॥

समुन्नाव्य पञ्च कारणानि प्रणवाकारेण ।

त्वं असि परमात्मा तन्मध्यभागे स्वच्छन्दः ॥

हे-दयालो, ईश्वरः त्वं असि, अस्ति-ते भक्तिभावस्य प्रीतिः ।

ते भूयात्ते जयकारः, ते भूयात्ते जयकारः, ते भूयात्ते ॥ ९१५ ॥

(पुनरवदत्) विज्ञप्तिः अस्ति-मे पुनः इयमेव, हे मृत्युंजय ।

अवलोकयितॄणां तादृशीं दृष्टिं वितर यथा पश्येयुस्त्वाम् ॥

स्मित्वा स्मित्वा गन्तुं प्रवृत्तः ततः सदाशिवः ।

कथयिष्यामि कियत् प्रचण्ड-तेजः पर्वतं व्यापत ॥

अवलोक्य मैनावती संपन्ना विस्मितहृत्ता ।

दृष्टिं प्रसार्य दृष्टस्तया शम्भुः जटाधरः (यः पूर्वदृष्टः) ॥

बन्योमतु राज़-घ्रन्नाह् तौज़वानाह् ।
बरिथ् तमन्दिय् तौज़-सूंत्य् आमतु ज्यहानाह् ॥
सुह् महाराज़ाह् सुह् साज़ाह् राज़-च्यालाह् ।
कुह् कम् ताकथ् तम्युकु करि अख् खयालाह् ॥ ९२० ॥
सुह् ज़ंपानाह् सुह् सामानाह् विमानाह् ।
कुह् कम् ताकथ् तम्युकु वनि अख् निशानाह् ॥
महाराज़स् वुछिथ् इथु तौज़ुकुय् स्वख् ।
चंलुस् दुख् तस् बन्योस् परमात्मुकुय् स्वख् ॥
वननि लंजू क्याह् मनंकि तमन्ना म्य द्राया ।
इह् क्या पंज़ु किन वुछान् छुस् स्वप्न-माया ॥
वनन् वनन् इथय्-पाठि गय हर्षस् ।
यछिदि मारि किंदरि बौठिम् म्य वर्षस् ॥
च्य् व्वन् हर्षेश्वरो हर्षस् बह् करूयस् ।
च्य् आनंदेश्वरो आनंद बह् वरूयस् ॥ ९२५ ॥ २३ ॥

---

34. MĒNAKĀ, SEEING ŚIVA IN A FORM OF UNEARTHLY BEAUTY, PRAISES HIM.

म्य गम् कोसुय् दिगंबरय् ।
पंपोश-पूज़ा करयो ॥ ९२६ ॥
प्रथमय् च्यानि द्रायस् बह् गरय्
करहा हर्षेश्वरकु दर्शन् ।
आनाह् करम् कुठ्ठेच-सरय्
पंपोश-पूज़ा करयो ॥

(स-एव) संपन्नः राजपुत्रः अतितेजस्वी ।

पूर्णतां तस्यैव तेजसा समागतं जगत् ॥

(समुत्पन्नः) सः (तादृक्) महावरः तत् अलङ्कारजालं राजयोग्यवेषादिकम् ।

अस्ति कस्य सामर्थ्यं तस्य करिष्यति (यः) केवलं स्मरणमात्रम् ॥ ९२० ॥

तत् याप्ययानं तं सामग्रीसमुदायं विमानं (च) ।

अस्ति कस्य सामर्थ्यं तस्य कथयिष्यति (वर्णनेन) एकं चिह्नमात्रम् ॥

महावरस्य अवलोक्य ईदृशं तेजस्वि मुखम् ।

अपगतं-तस्याः दुःखं, तस्याः (मेनकायाः) उद्भूतं-तस्याः परमात्मनः सुखम् ॥

कथयितुं प्रवृत्ता किं-नाम मनसः औत्सुक्यक्लेशाः मम अपगताः ।

इदं अस्ति-किं सत्यं किंवा पश्यन्ती अस्मि स्वप्नमायाम् ॥

कथयित्वा कथयित्वा इत्थमेव संगता-सा हर्षम् ।

(व्यचारयच्च) ग्रहाः सर्वे (सूर्यादयः) केन्द्रस्थानेषु स्थिताः-मे मे वर्षचक्रे (ज्योतिषप्रसिद्धे) ॥

त्वया अधुना हे-हर्षेश्वर हर्षं अहं आपादिता-त्वयाहम् ।

त्वया हे-आनन्देश्वर आनन्देन अहं पूर्णीकृता-त्वयाहम् ॥ ९२२ ॥ ३३ ॥

अनुत्तररूपसौन्दर्यं श्रीशिवस्य दृष्ट्वा मेनका स्तौति ॥ ३४ ॥

मम शोकः अपनीतस्त्वया, हे-दिगम्बर ।

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥ ९२६ ॥

प्रेम्णा तव निर्गताहं अहं गृहात्

कुर्यां-नाम हर्षेश्वरस्य दर्शनम् ।

स्नानमात्रं कृतं-मया कुरुक्षेत्रसरसि

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

प्रथमच पृथिविय परात्परय्
ज़्यवान् ज़्यवन कुह् वावुक् व्योलु ।
ज़ोवरि ज़न्म-पाफ् ज़ालिथ् हरथ्
पंपोश-पूज़ा करथो ॥
ज़ोवरि-नाग-ज़ल ज़गदीश्वरय्
अथ् वाव-व्यालिस् वन्योव् सग् ।
परमार्थ-रस् प्योस् परमेश्वरय्
पंपोश-पूज़ा करयो ॥
गलुम् चूव् अकि चनमातरय्
चलुम् खनमुह् वातिथ् मुह् ।
भुवनेश्वरिय तारुस् बत्सरय्
पंपोश-पूज़ा करयो ॥ ९ ३ ० ॥
अनंत अकाल हे अमरय्
यम्हेरि खसान् वन्योम् शम् दम् ।
यमकिंकर् गालियम् शंकरय् .
पंपोश-पूज़ा करयो ॥
कामकि क्रूदकि भस्माखरय्
अखर् प्रकाच् कल्नय् सूर् ।
हर्शस् बुह् कल्यस् हर्षश्वरय्
पंपोश-पूज़ा करयो ॥
हे शिव केशव ग्वफि अंदरय्
दय आकार कुख् अदय-रूफ् ।

प्रेमात्मिकायाः पृथिव्याः हे-परात्पर

उत्पद्यमानं त्र्यवनाख्यक्षेत्रे अस्ति भावरूपं बीजम् ।

ज़ीवन्-आख्ये-क्षेत्रे जन्मार्जितपापानि दग्ध्वा त्वद्यामि

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

ज़ीवन्-क्षेत्रनागजलेन हे-जगदीश्वर

अस्य भावात्मबीजस्य संपन्नः सेकः ।

(यत्र) परमार्थरूपरसः आपतितः हे-परमेश्वर

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

विनष्टो-मे लोभः एकेन क्षणमात्रकालेन

नष्टो-मे खनमुहाख्यं-क्षेत्रं प्राप्य मोहः ।

(तत्र) भुवनेश्वरीदेव्या-प्रतिष्ठितया (स्वकन्यया च) तारिताहं भवसरसः

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥ ९३० ॥

हे-अन्तरहित कालरहित हे अमृतमूर्ते

यमुहेर-नाम्नि-गिरौ आरोहन्त्याः संपन्नो-मे शमः दमः ।

यमकिङ्कराः नाशितास्त्वया-मे हे-शंकर

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

(स्वप्रकृतिं निन्दति) कामात्मनः क्रोधात्मनः भस्मासुरस्य

आसुर्या प्रकृत्या कृतं-तया-तव भस्म ।

हर्षं अहं आपादिता-त्वयाहं हे-हर्षेश्वर

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

(तत्र) हे शिवात्मन् केशवात्मन् गुहायाः मध्ये

द्वयेन आकारेण असि (वस्तुतः) अद्वैतरूपः ।

रामेश्वर त श्यामसुंदरय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥
संकट-कटा च्य़ जटादरय्
    नाव् प्यॆयु म्य कोसुय् मोह् संकट् ।
वर् लॆबु म्य च्य़य्-निश् हरे-हरय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥
हे अमरय् हे अज़रय्
    वुछिथ् च्य़ ज़रय् ह्रुदम्-न होश् ।
च़राच़रय् कुस् आस़रय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥ ९ ३ ५ ॥
तिछ़ अछ्य म्य दितम् विश्वेश्वरय्
    वुछ़ाय् करोर-सूर्यॆकु तीज़् ।
न-त अथ् तीज़स्-निश कति दरय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥
तीज़् ईशु बनोवुय् बस्मादरय्
    ब्यॆनय् च्य़ दयस् जै-जै-कार् ।
वाचॗस् पयस् गयस् व्यस्मरय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥
कृष्णस् दिह् बनी स्वनीश्वरय्
    गदादरय् सदाह् बोज़् ।
आनंद् दिह् आनंदेश्वरय्
    पंपोश-पूज़ा करयो ॥ ३ ४ ॥

रामेश्वरः श्यामसुन्दरश्च

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

संकट-हर्ता तव हे-जटाधर

(तदेव) नाम प्रसिद्धं-ते मम अपकृतस्त्वया सर्वः संकटः।

वरः लब्धः मया त्वत्त-एव हे-हरे-हर

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

हे अमर हे अजर

अवलोक्य त्वां अल्पशो-ऽपि स्थिता-मम-न चेतना ।

चराचरात्मरूपेण असि आश्चर्यरूपः

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥ ९३५ ॥

तादृशे नेत्रे मह्यं देहि-नाम-मे हे-विश्वेश्वर

पश्येयं-ते कोटिसूर्याणां तेजः ।

अन्यथा अस्मात् तेजसः कुत्र स्थास्यामि

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

तेजः ईदृक् समुद्भावितं-त्वया हे-भस्मपरिमलिताङ्ग

भूयात्ते तव ईश्वरस्य जयजयकारः ।

प्राप्ताहं स्मृतिं गताहं (च) विस्मृतिं (निश्चेष्टताम्)

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥

(ग्रन्थकर्तुः) कृष्णस्य देहि भक्तिं हे-मुक्तीश्वर

गदाधरात्मविष्णुमूर्ते विद्यामिश्रवचं शृणु ।

आनन्दं देहि हे-आनन्देश्वर

पद्मैः-पूजां कुर्यां-ते ॥ ३४ ॥

---

35. MĒNAKĀ'S SATISFACTION.

स्यठाह् व्यछि सॉँपनुस् मन् साविदानय् ।
  वननि लजू छुम् कमारी बाग्यवानय् ॥ ९३८ ॥
नमस्कार् आम्यनस् कुस् कर्मलोनुय् ।
  स्यठाह् रूपिठ् त स्वंदर् नुंदबोनुय् ॥ ९४० ॥
ज़नानन्-कुन् दपुन् दय् है सपनु नंनु ।
  स्वंदर् वाणिय ह्यियितोम् लंहि वनवुन् ॥ २५ ॥

---

36. MĒNAKĀ CALLS UPON THE BRIDESMAIDS TO SING IN HONOUR OF ŚIVA.

संमिवे विगिञ़व् वनवुन् ज़ोनु है ।
  महाराज़ सोनु है त्रिवुवन-सार् ॥ ९४१ ॥
वुञ़् ओसु बुडु तय् वुञ़् बन्योव् बालय्
  सोनु है सालय् कमि हाल आव् ।
नव्यन्-हंन्दु नवु है प्रान्यन्-हंन्दु प्रोनु है
  महाराज़ सोनु है त्रिवुवन-सार् ॥
स्यठाह् तीज़वान् है शूबाय-सान् है
  गर सोनु पान भगवान् है च़ाव् ।
ज़ोनु है ज़ुवान् है मोनु है सोनु है
  महाराज़ सोनु है त्रिवुवन-सार् ॥
संकट-गटि-मञ़ अनवुनु गाश् है
  यववुनु आश् है आश्नि-रस्यन् ।

अनुत्तरशोभाशालिरूपमवलोक्य मेनाया यद्वृत्तं तद्वर्णयति ॥ ३५ ॥

अतिशयेन यदा संपन्नं-तस्याः मनः सानन्दम् ।

वक्तुं प्रवृत्ता अस्ति-मे कुमारी महाभाग्यवती ॥ ९३९ ॥

नमस्कारः भूयात्तस्यै (यतः) अस्ति-तस्याः सत्कर्मभाग्यं (भर्ता)

अतिशयेन रूपवान् सुन्दरश्च मनोहर-एव ॥ ९४० ॥

जन्य-स्त्रियः-प्रति अकथयत् ईश्वरः अयि संपन्नः प्रत्यक्षः ।

सुन्दररूपया वाच्या आरभध्वमस्यार्थे यूयं उत्सवगीतिम् ॥ ३५ ॥

मेनाया जन्यस्त्र्याह्वानपूर्वं गानं वरं प्रति कटाक्षीकृत्य ॥ ३६ ॥

समावेता-भवथ हे-दिव्यस्त्रियः गानं ज्ञातं (अस्माभिरुचितं) अयि ।

(यतः) महावरः अस्मत्संबन्धी अयि त्रिभुवनसारभूतो-(ऽस्ति) ॥ ९४१ ॥

अधुनैव आसीत् स्थविरः ननु अधुनैव संपन्नः बालकरूपः

अस्मद्दृष्टे अयि निमन्त्रणेन केन (अलौकिकेन) वृत्तेन आगतः ।

नवीनानां नवीनः अयि पुरातनानां पुरातनः अयि

महावरः अस्मत्संबन्धी अयि त्रिभुवनसारभूतो-ऽस्ति ॥

अतिशयेन तेजस्वी अयि शोभावान् (च) अयि

गृहे अस्माकं स्वयं भगवान् अयि प्रविष्टः ।

ज्ञातः (चायं) अयि जीवात्मभूतः अयि संमतः अयि (च) अस्माकं अयि

महावरः अस्मत्संबन्धी अयि त्रिभुवनसारभूतो-ऽस्ति ॥

संकटात्मनस्वामित्वात् उत्पादयन् प्रकाशं अयि

निधापयन् आशां अयि निराशानाम् ।

साज़्न् कमारिय-ह्यन्दु कर्म-लोनु है
  महाराज़ सोनु है त्रिभुवन-सार् ॥ ९४५ ॥
ज़ोतन् तनि-स्वत्य् मल् निववुनु है
  खख् दिववुनु है म्वख् हाविथ् ।
कृष्णस् हृदयस् मञ़् वासवुनु है
  महाराज़ सोनु है त्रिभुवन-सार ॥ ४६ ॥

---

37. THE BRIDESMAIDS SING PRAISES OF VIṢṆU, WHO LEADS THE PROCESSION.

नंदलाल् आव् गिंदने रास् ।
  आर करिवे आरथ् ॥ ९४७ ॥
आरवल् दज़ू लोल-नारथ्
  आर-रछ़ि कर् वन्वास् ।
आर-कछ़ू फोल् आर-आरथ्
  आर करिवे आरथ् ॥
देह-द्वारकाय मञ़् वारथ्
  वुछितोन् खेलवुनु रास्
द्वार्य मुच़रिथ् नवद्वारथ्
  आर करिवे आरथ् ॥
हरम्वख तथ् हरद्वारथ्
  वनि-कडितोन् सन्यास् ।
स्वत्य् ज्ञान सुव्यच़ारथ्
  आर करिवे आरथ् ॥ ९५० ॥

अस्माकं कुमार्याः सुकर्मभाग्यभूतो-भर्ता अयि

महावरः अस्मत्संबन्धी अयि त्रिभुवनसारभूतो-ऽस्ति ॥ ९४५ ॥

देदीप्यमानः मूर्त्या मनः हरन् (अस्ति) अयि

सुखं ददत् अयि सुखं प्रदर्श्य ।

कृष्णस्य (ग्रन्थकर्तुः) हृदयस्य मध्ये भासमानो-(ऽस्ति) अयि

महावरः अस्मत्संबन्धी अयि त्रिभुवनसारभूतो-ऽस्ति ॥

महागतसभ्याग्र्यं श्रीविष्णुं स्तुतिभिर्गायन्ति जन्यस्त्रियः ॥ ३७ ॥

नन्द-नन्दनः आगतः क्रीडितुं रासलीलाम् ।

दयया कुरुत-भोः मण्डलीविशेषम् ॥ ९४७ ॥

पुष्पविशेषवाटिका दग्धा हार्दात्मसंतापेन

निष्करुणेन कृतः वनवासः ।

दयया-आर्द्रीभूता संचारंगता जलाटवीषु

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

देहात्मिकाया-द्वारकायाः मध्ये सुष्ठु

पश्यत-नाम-तं (दृश्यतां सः) क्रीडनशीलः रासलीलायाम् ।

पञ्चद्वाराणि उद्घाट्य नवद्वारात्मिकानि

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

(प्रतिमुखं) हरमुखाख्यो-गिरिक्षेत्रे पुनः हरद्वाराख्ये-श्रीगङ्गातीर्थे

उपलक्ष्यतां-सः संन्यासी ।

हेतुना ज्ञानेन सद्विचारेणैव

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥ ९५० ॥

लारि क्याह् डूबि संसारय्
    सासन् ति क॑रिवे सास् ।
अख् दय-नाव् तारि तारय्
    आर क॑रिवे आरय् ॥
हार-पर्बत दर्बारय्
    लछ-ब॑दि सास-ब॑दि सास्
नि॑यिवे दय-दन-द्यार॑य्
    आर क॑रिवे आरय् ॥
ब॑निवे थिय् गुपकार॑य्
    शहर-मज़ वन्वास् ।
ग्य॑विवे शंकराचारय्
    आर क॑रिवे आरय् ॥
क॑रिवे सुंदरीनारय्
    रुव्-करनुकु अभ्यास् ।
श्याम-सुंदर् बोज़ि वारय्
    आर क॑रिवे आरय् ॥
कृष्ण-जुव् चाव् सानि दारय्
    सू॑त्य् ह्यथ् हरम्खवास् ।
सू॑र्य-चंद्रम प्रकारय्
    आर क॑रिवे आरय् ॥ ९५५ ॥

अनुयास्यति किं-वस्तु (सारात्मना) अस्मात् संसारात्

सहस्रशः-संख्याकानि-द्रव्याणि अपि कुरुत-भोः भस्म ।

एकं ईश्वरनाम तारयिष्यति पारं (भवसरः-पारम्)

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

शारिकागिरिरूपात् महाधिकारिपदात्

लक्षसंख्याकानि सहस्रशः सहस्रम् ।

स्वीकुरुत-भोः ऐश्वर्यात्मधनद्रव्याण्येव

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

भवत-भोः आगत्य गुपकाराख्ये-गोपाद्रिप्रदेशे

नगरमध्यात् वनवासिताम् ।

गायत-भोः शङ्कराचाराख्यगिरिस्थज्येष्ठेश्वरमन्दिरे

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

कुरुत-भोः स्वन्दरिनाराख्ये-स्थाने*

संमुखं-पङ्क्तिद्वयविधानेन† अभ्यासम् ।

(येन) श्यामसुन्दरः श्रोष्यति सुष्ठु

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥

(अयं) कृष्णचन्द्रः प्रविष्टः अस्माकं द्वारे

सह धृत्वा हरमुखवास्तव्यं-महादेवम् ।

सूर्याचन्द्रमसोः प्रकारेण (स्त इमौ)

दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥ ९५५ ॥

---

* विष्णुपादनिकटे ॥

† पुरःपश्चाद्गतिविशेषपूर्वकः स्त्रीणां गानविशेषः ॥

क्षणास् सूत्य् ल्वकच्यारय्
क्षणा-जुव् करि अथवास् ।
गिंदनकि छिह् दह् तारय्
आर करिवे आरय् ॥ ३७ ॥

---

38. THE WOMEN ASSEMBLE TO WATCH THE BRIDEGROOM.

दूह् बूज़िय् चयलूकच त्रिय आय ।
महाराज़स् वुछनि कमि लोल द्राय ॥ ९५७ ॥
नज़र् दार्यौ बरौ-किनि याज़् चावूख् ।
महादेवज़् सवारी पज़ंनावूख् ॥
नियर् दितिनख् तिथिय् यिथु वोज़न आख् ।
सुंदर् वानिय वज़ेहस् वनवन्-वाख् ॥
ह्यंतुख् ज़न् वैकुण्ठ् मंडुल् बनावुनु ।
समिथ् त्रिय-बाव ह्यंतुहस् वननावुनु ॥ ९६० ॥ ३८ ॥

---

39. THEY SING THE WEDDING SONG.

पारि पारि लगितोस् रथ-सवार्य
महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥ ९६१ ॥
वय चलु मृत्युंज़यने ज़य-सूत्य्
दय-सज़्य नय मज़्र तोताह् द्राव् ।
हिमालय-पर्वतज़् वन्-हार्य
महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

(अन्यकृतः स्वात्मालापः) कृष्णाख्येन सह बाल-एव
श्रीकृष्णः करिष्यति हस्तावलम्बनम् ।
क्रीडाविधानस्य सन्ति दिवसाः त्रिकसंख्याकाः
दयया कुरुत-भोः मण्डलीम् ॥ ३७ ॥

जन्यस्त्रीणां समितत्वम् ॥ ३८ ॥

इदं श्रुत्वा त्रैलोक्यस्य स्त्रियः समागताः ।
महावरं द्रष्टुं येन (महता) औत्सुक्येन निर्गताः ॥ ९५७ ॥
दृष्टिः पत्तकेभ्यः द्वारैः (च) यावत् प्रक्षिप्ता-ताभिः ।
महादेवस्य हस्त्यारोहादयः उपलक्षितास्ताभिः ॥
नेत्राणि वितीर्णानि- तेन-तासां तादृशानि यथा अवलोकने आगतः-
स-तासाम् ।
रुचिरया वाण्या उदितानि-ताभिस्तस्मै उत्सवगान-वाक्यानि ॥
आरब्धं इव वैकुण्ठ-सदृशं मण्डलं भावयितुम् ।
समेत्य स्त्रीभावेन प्रक्रान्तं-ताभिस्तस्य गायनम् ॥ ९६० ॥ ३८ ॥

शिवमुपलक्ष्य विवाहोपयोगि गानम् ॥ ३९ ॥

स्वात्मनः-समर्पणे लगत-तस्य रथावरोहणम् ।
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ९६१ ॥
भयं अपगतं मृत्युञ्जयस्य जयेन
ईश्वरात्मनः उपत्यकायाः (नियतिशक्तेर्वा) मध्यात् शुकविशेषः
निर्गतः ।
(सः) हिमालय-पर्वतस्य वनाश्चारिकात्मिकायाः (कन्यायाः)
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

शाँनिस् पोश-वागस् श्रोसु गोशाह्

गोशस्-प्यठ् पंपोशाह् व्यूठु ।

रोश चाव् पोशनूल् मञ्ज़ पोश-वार्य

महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

पंपोश-पाद वुकु साद शाह्ज़ादाह्

वागस्-मञ्ज़ नागरादाह् द्राव् ।

आकाश अस्तंय् प्यव् दारि-दार्य

महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

पंपोश फश्राह् करु् बंगालस्

त्रिज़गत्पालस् सालस् दंपु ।

बाल व्यूठु बालादर्य प्यठ्-दार्य

महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

वनंच्य् विगिञ्ज़ाह् वनवनि द्राय

आकाश-प्यठ वक़ अक़रक़ ब्वन् ।

ग्वन् छ्यस् वननावान् कन् दार्य

महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

विमानन्-क्यथ् छिह् पंतु-महाराज़य्

सिंहासनन् प्यठ् छिह् राज़य्-छंत्रि ।

वंशि प्येय् अंशि वुछिय् हंस्ति-अंबार्य

महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥

शाल्ररौ डाल दिच़ प्यठ् डालानस्

दीवान्खानस् देवता बौठि ।

आस्माकीनस्य पुष्पोद्यानस्य आसीत् शोभाविशेषः

शोभाविशेषे पद्मं निविष्टम् ।

शनैः-शनैः प्रविष्टः जीवजीवपक्षी मध्ये पुष्पवाटिकायाः

महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

पद्मचरणोपेतः दृष्टो-ऽस्माभिः ऋजुस्वभावः सम्राड्नन्दन-इव

तस्मिन्नुद्याने देवखातकमिव निर्गतम् ।

(यत्र) आकाशात् अमृतं पतितं धारासारेण

महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्] ॥

पद्मैरेव आस्तरणं कृतं प्रासादविशेषे

(यत्र) त्रिजगत्पालस्य निमन्त्रणं कथितम् ।

बालात्मा (शम्भुः) निविष्टः महोच्चस्वस्तिकस्य पक्षद्वारे

महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

वनवास्तव्या वनदेवता उत्सवगानगानाय निर्गता

आकाशात् (च) अवतीर्णाः अप्सरसः भूमौ ।

गुणान् सन्ति-तास्तस्य गापयन्त्यः कर्णौ समाधास्यति (इति अतः)

महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

विमानानां-मध्ये सन्ति वरसमानवेषा-बालकाः

सिंहासनेषु-स्थिताः सन्ति राजर्षयः ।

अधः-पतिता-इव* वयं अवलोक्य हस्तिपृष्ठस्थपरिस्तोमविमानानि

महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

जन्यैः आसनविशेषाः दत्ताः (कृताः) पृष्ठे सर्वतोभद्रगृहमध्यभाग-
विशेषस्य

कोष्ठकविशेषे देवाः निविष्टाः ।

---

* अपूर्वतेजःपुञ्जावलोकनेन जातमूर्छाः संपन्ना इति भावः ।

अ्डि अपार्य त अ्डि दूपार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥
शिव-सत्संग-नोमु अन् कर्म-ज्याय
  बाग्रोवु दर्म-सवाय मञ्ज़ू ।
परमार्थ रस् फिर् प्रयमच नार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥
ख्यावनस् च्यावनस् छिख् सेवाय
  कम् कम् राज़ क्षि ख़ंदमथगार्
मैल छिख् ख्यावान् ऐल-सुफार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥
दूथु महाराज़ पज़ि दूछ्य यड़्य कार्य
  ज्यल् ज्यल् वाल्तिोम् राज़-क्मार् ।
वौगिस्-प्यठ् ब्वञ्ज़् कोताह् प्रार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥
द्वारस् बानिस् वन्योव् स्वर्गद्वाराह्
  काज़ञ्ज़् साञ्ज़् प्राल्मारा् ज़न् ।
मालरौ कमि-हाल तति हाल मार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥
वंदन् चाविथ् कल छिस् वंदन्
  वंदन् छाफ् दिचू लंदन् वोतु ।
चंदन-ज़िनु वोलु ज़ोलु बुखार्य
  महाराज़ राज़-क्मार्य आव् ॥

केचित् (जन्याः) पारभागे (तस्य) केचित् च अवारभागे
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

शिवशास्त्रानुसारिसत्सङ्गनामकं भोजनं सत्कर्मात्मनि-स्थाने
विभक्तं धर्मात्मसभायाः मध्ये ।

परमार्थात्मा रसः प्रस्रावितः प्रेमात्मिकायाः नाडीकुम्भ्याः
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

भोजयितुं पाययितुं सन्ति सेवायाम्
के के (अलौकिकमाहात्म्याः) राजर्षयः सेवाकारिणः ।

रोचकानि सन्ति भोजयितारः ऐलापूगीफलानि
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

(अस्ति हि) ईदृक् महावरः युक्तः* ईदृशेन उन्नतेन ग्रीवाङ्गेन-वर्तमानः
शीघ्रं शीघ्रं समानीयतामस्य (अवतार्य) राजकुमारी ।

(सोऽयं) अजिरलिखितपञ्चरागात्मकविमानचित्रे अतः-परं कियन्तं-कालं प्रतीक्षिष्यते
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

द्वारस्य आस्माकीनस्य संपन्नं स्वर्गद्वारम्
वलभी (गृहोर्ध्वपुरं) अस्माकं शालमाराख्यप्रसिद्धोद्यानगृहं इव (प्रतिभाति) ।

जन्यैः अचिन्त्यचरितेन तत्र संचारविशेषाः विहिताः
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

सर्वबन्धनानि परित्यज्य शिरांसि सन्ति-तस्मै उपहरन्तः
(यत्र) शीतकालेन गूढं आस्थितं नन्दनं प्राप्तम्-सः ।

चन्दनात्मकाष्ठं अवरोपितं प्रज्वालितं कोष्ठमध्यगते-औष्ण्योत्पादके-ऽग्नियन्त्रविशेषे
महावरः राज-कुमारीं आगतः (वरीतुम्) ॥

---

* अनुत्तरमाहात्म्यौन्नत्यवान् इति भावः ।

क्रष्ण अर्दनारीश्वर-संज़ू द्रिय् क्षय्
त्रिय-वंग मर्द-पान दर्द वननान् ।
शिव-शक्ति-रूफ् छुव कँछाह् यार्य
महाराज़ राज़-कमार्य आव् ॥ ३९ ॥

---

40. THE BRIDESMAIDS PRAISE ŚIVA IN A SONG ACCOMPANIED BY DRUMS.*

हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ।
शिव-रूफ् दारिथ् ० वृषबासन् तय् ॥ ९७५ ॥
चंद्रचूड च्यान्यन् ० पद्मपादन् तय् ।
मौठि दिम शम कुख् ० त्रिलोचन् तय् ।
भैरवनाथ कर् ० चय् पापन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥
ब्रह्म-रूप संसार् ० संबालन् तय् ।
विष्णु-रूफ् दारिथ् ० ज़गि पालन् तय् ।
संहार-रूप कुख् ० थ्यथ् गालन् तय् ।
निर्वंन च्यथ् क्रिय् ० अशवय् ग्वन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥
नागिंद्रहार् क्रिय् ० नालि आसन् तय् ।
स्वख-म्वख कुख् बंडु ० दख कासन् तय् ।

---

* In each line of this song, the passage beginning with the mark ° should be read twice. The verses contain a varying number of lines, and, at the end of each verse, verse 975 is to be repeated.

(अन्यकृतः स्वात्मालापः) हे कृष्णाख्य अर्धनारीश्वरस्य शपथः
अस्ति-ते ।

(यतः) स्त्रीवागभङ्ग्या पुरुषरूपेण हार्देन शपथ ।

(सो ऽर्धनारीश्वरः) शिवशक्त्यात्मरूपेण ननु-स्वित् किंचिन्नाम
संख्यया-पूर्णतां-नयिष्यति ॥

महावरः ॥ ३९ ॥

जन्यस्त्रीभिः स्वरविशेषेण पुनरपि गीयते* ॥ ४० ॥

हे अघोरात्मन् नीलकण्ठ असि अंशे अंशे च

शिवरूपं धृत्वा वृषभासनो (ऽसि) नाम ॥ ९७५ ॥

हे-चन्द्रचूड त्वदीययोः कमलरूपचरणयोः च ।

चुम्बनानि दास्यामि शान्तो-भविष्यामि असि त्रिलोचनः नाम

हे-भैरवात्मस्वामिन् कुरु क्षयं पापानां पुनः ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

ब्रह्मात्मना संसारं विस्तारयन् च ।

विष्णुरूपं धृत्वा जगतीं पालयन् (असि) नाम ।

रुद्रात्मना-संहाररूपेण असि स्थितिं (जगतः) नाशयन् पुनः ।

हे-निर्गुण तवैव सन्ति त्रय-एव गुणाः पुनः ।

हे अघोरात्मन्० ॥

सर्पराजात्महाराः सन्ति-ते वैकक्षकरूपेण भवन्तः नाम ।

अकस्मादेव असि महत् दुःखं अपनयन् पुनः ।

---

* स्तुतिरियमानकविशेषे वादनगानोपयुक्ता । सर्वेषु पदेषु ० एतच्चिह्नादारभ्य द्विराद्यत्तिपाठः पाठकाले विधेयः । सर्वस्मिन्नस्मिन्स्तोत्रे ऽयं क्रमो ऽस्ति ।

निर्मल तनि कुख् ॰ बस्म् मलन् तय् ।
च्यन् ब्ववनन्-हन्दु ॰ कुख् कारन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥

त्रैलोक्यनाथ छिय् च्य ॰ ग्रव-लख्यन् तय् ।
महाकल्पांथ् ग्यलि ॰ कुय् बनन् तय् ।
वन-माथ्र् च्योनु ॰ वीद् वखनन् तय ।
माया च्यय्-कुन ॰ ध्यांथ् गछन् तय् ।
च्याञ़ दुच्छाय-सूत्य् ॰ बिय साँपनन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥

ज़ीवन् त देवन् ॰ कुख् न्यंगलन् तय् ।
अविनाश च्यय्-निश ॰ बिय नेरन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥ ९८० ॥

च्योनु ध्यान् दारिथ् ॰ सारि सज़न् तय् ।
खटवनि पान् तय् ॰ रटवनि वन् तय् ।
परम-शिव हृदयस् ॰ मज़् वत्यन् तय् ।
परमात्म-ज्योती-रूफ् ॰ कुख् बासन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥

सथ्-च्यथ्-रूप ॰ कुख् आनंद-गन् तय् ।
अनुबव-बाव-किनि ॰ कुख् तोठन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥

परम-शक्ति-सत्ति च्यानि ॰ ध्यान-खरन तय् ।
खनस् मादन् ॰ छ्यय् मादन् तय् ।

निर्मलायां तनौ असि भस्म परिमलयन् पुनः ।

त्रयाणां भुवनानां असि ।करणं नाम ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

हे-त्रैलोक्यनाथ सन्ति-ते तव शुभलक्षणानि पुनः ।

महाप्रलयात्मा यदा (यावान्) अस्ति भवन् पुनः ।

(तत्) क्षणमात्रं त्वदीयं वेदः कथयति नाम ।

महामाया त्वामेव-प्रति शान्तिं गच्छति पुनः ।

तव इच्छया-हेतुना पुनरपि संभवति (जगत्) पुनः ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

जीवान् देवान् च असि निगिलन् नाम ।

हे-अविनाश तवैव-सकाशात् पुनरपि निर्गच्छति पुनः ।

हे अघोरात्मन् ० ॥ ९८० ॥

तव ध्यानं धृत्वा सर्वे सज्जनाः च ।

गूहयन्तः स्वात्मानं गृह्णन्तः च वनानि पुनः ।

हे-परमकल्याणात्मन् हृदयस्य मध्ये भक्तानां च (असि) ।

परमात्मज्योतिःस्वरूपः असि भासमानः पुनः ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

सच्चिदात्मरूपेण असि आनन्दघनः नाम ।

अनुभव-भाव-हेतुना असि तुष्यन् च ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

हे-परमशक्तिसंयुक्त त्वदीयेन ध्यानस्मरणेन च ।

स्वर्गस्य साधकं अस्ति मादनाख्यमौषधं नाम ।

शिव शिव गछ़न्-कुय् ० पाँ-कूलन् तय् ।
पवन-सूत्य् बर्ग्- ० -खरन् फिरवन् तय् ।
अज़पाय पा॑नि-पान ० कुख् ज़पन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥
वामनाय-कि॑नि अ॑सि ० देह् मानन् तय् ।
सो-ऽहं-सो वनु ० मा॑नि प्रानन् तय् ।
अ॑सि बेखबर् कँह् ० छ़िन ज़ानन् तय् ।
दह् प्रान् ज़ुव-सान् ० च्यय अर्पन् तय् ।
मुक्तीश्वर कर् ० ज़न्मन् छ़्यन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥
ग्रेर् च्योनु थदु प्यठ् ० आकाशन् तय् ।
तल् पातालन् ० पादु च्या॑नि व्वन् तय् ।
आदिकार् च्योनु छ़ुन ० काँह् ज़ानन् तय् ।
बडि आदिकार-सन्तु ० कुख् शूबन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥ ९८५ ॥
पाद्य-प्रनाम् कुय् ० अष्ट-भैरवन् तय् ।
सूत्य् सूत्य् रोज़हा ० च्यय् राथ्-द्यन् तय् ।
लीलाय च्यान्य छ़्यम् न ० व्वदु वातन् तय् ।
च्यय् कुम् डलन् ज़्यव् ० छ़्यम् कलन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ० कुख् हन् हन् तय् ॥
अनाथन्-हन्दि नाथ ० श्वव-चरनन् तय् ।
शरने आस् कुख् ० संकर्षन् तय् ।

शिव शिव (इति स्मरणं) उद्भवति निर्झराणां नाम ।

वायुना (प्राणात्मना) (भगोमन्त्रात्म पत्त्राणि च) स्मरणं
वर्तयिष्यन्ति च ।

अजपामन्त्रं स्वात्मना असि जपन् नाम ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

(यत्त्वरस्वात्मरूपं) वासनया वयं देहं मन्यमानाः-स्मः पुनः ।

सोऽहं सः (इति मन्त्रः) उच्चारितः (उच्चार्यते)
आस्माकीनेन प्राणेन पुनः ।

वयं अज्ञाः किंचित् स्मो-न जानन्तः नाम ।

दश प्राणाः जीवेन-सह त्वय्येव समर्पिताः (सन्तु) पुनः ।

हे मुक्तीश्वर कुरु जन्मनां छेदं (निःशेषतां) नाम ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

शिरः तव उन्नतं उपरि आकाशेभ्यः नाम ।

तलव्यापकौ पातालानां पादौ तव अधस्तात् च ।

अधिकारं तव नास्ति कश्चित् जानन् च ।

महता अधिकारेण-सहितः असि शोभमानः नाम ।

हे अघोरात्मन् ० ॥ ९८५ ॥

पादप्रणतिः अस्ति-ते अष्टभैरवाणां पुनः ।

सहवासः सहवासः तिष्ठेयं त्वयैव रात्रिन्दिवं च ।

स्तुतिकीर्तौ तव अस्ति-मम न बुद्धिः प्राप्नुवती नाम ।

चित्तं अस्ति-मे तरलीभवत् जिह्वा अस्ति-मे मूकीभवन्ती च ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

हे-अनाथानां नाथ शुभदचरणयोः पुनः ।

शरणं आगतो-ऽस्मि असि दुःखसंकर्षणः नाम ।

कर् दया पूरक ॰ कुख् पूरन् तय् ।
निष्कल लौन कर् ॰ श्योनुय् मन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ॥
वंक्नि च्याञ्जय् ॰ वंज़् कृष्णन् तय् ।
यिथु व्वति रोज़हा ॰ मज़्‌ बत्यन् तय् ।
गङ्गादर हर ॰ हर थव् कन् तय् ।
हे अगोर नीलकंठ ॰ कुख् हन् हन् तय् ।
शिव-रूफ् दारिथ् ॰ कृष्णवासन् तय् ॥ ४० ॥

---

41. A Song in praise of Viṣṇu.

मुरली-शब्दाह् अस्य गव् कनन्
वनन्-छिह् राधाकृष्ण आव् ॥ ९८९ ॥
यशोदा छ्यह् नंद-गुरिस् वनन्
ज़गथ् यस् ज़ाव् सुय् अस्य ज़ाव् ।
आसू मुचरोवुमस् त आस्मर् कुह् ननन्
वनन्-छिह् राधाकृष्ण आव् ॥ ९९० ॥
यिम् ग्वन् खंटिमंति आसि निर्ग्वनन्
तिम् ह्यथ् अंदर न्यबर् द्राव् ।
प्रकठ्-करि श्रीकृष्णनि ज़्यनन्
वनन्-छिह् राधाकृष्ण आव् ॥
उद्धव-जियस् छ्यह् गोपिय वनन्
च़ह क्खु ज्ञान् वननु चाव् ।

कुरु दयां पूरकानां असि पूरकः पुनः ।

हे-निष्कल लीनं कुरु ममैव मनः पुनः ।

हे अघोरात्मन् ० ॥

भक्तिः त्वदीया कथिता कृष्णाख्येन (मया) नाम ।

यथा अहमपि तिष्ठेयं मध्ये भक्तानां नाम ।

हे-गङ्गाधर हर पापहर निधेहि कर्णौ च ।

हे अघोरात्मन् ॥ ४० ॥

मध्यमुख्ययजमानं श्रीविष्णुमुपलच्य गायन्ति ॥ ४१ ॥

मुरलीनाम्नो-वंशस्य-स्वरः अस्माकं संपन्नः कर्णगोचरः

(यमुपलच्य) कथयन्ति राधाकृष्णाः* समागताः ॥ ९८९ ॥

यशोदा-गोपिका अस्ति नन्दाख्यं-स्वस्वामिनं कथयन्ती

जगत् यस्मात् जातं स-एव अस्मत्तः जातः ।

आस्यं उद्घाटितं-मयास्य तु (तत्र) आश्चर्यं अस्ति प्रत्यक्षीभवत्

(यमुपलच्य) कथयन्ति ० ॥ ९९० ॥

यानि चरितानि (गुणाः) गोपितानि आसन् निर्गुणेन

तानि गृहीत्वा अन्तरात् बहिः निर्गतः (अयम्) ।

प्रकटीकृतानि-तानि (वयं वा) श्रीकृष्णस्य जन्मना

(यमुपलच्य) कथयन्ति ० ॥

उद्धवाख्याय-यादवाय† सन्ति गोप्यः कथयन्त्यः

त्वं शुष्कं (नीरसं) ज्ञानं वक्तुं त्यज‡ ।

---

* राधया चिच्छक्त्या अभिन्नः परमात्मा ॥

† श्रीकृष्णे मथुरायां दृढतया कृतनिवेशे गोपीनां समाश्वासार्थं गोकुले उद्धवः प्रेषित इत्याख्यानम् ॥

‡ श्रीकृष्णभक्तिं विना ज्ञानं शुष्कं । तत्कथनं परित्यजेति भावः ॥

बक्तिथि-सूतिन् छुह् मुक्ती वनन्
वनन्-किह् राधाकृष्ण् आव् ॥
कुखय् चुह् आत्मा एकय् वनन्
सुय् गोख् चुय् अख् ख्खताह् हाव् ।
न-त कुख् अग्रकुथ् ज़ीवाह् ननन्
वनन् किह् राधाकृष्ण् आव् ॥
गोवर्धन् तुलु निरञ्जनन्
प्यठ् किस्य थिय पन-वर्गस् वाव् ।
तिथुय् नाव् अंसि छुह् मन-वाज्य खनन्
वनन्-किह् राधाकृष्ण् आव् ॥
बंक्ति तंमि-संज़ू कंरू अर्जुनन्
सुभद्रा निय् ति ब्वंज़ूवान् द्राव् ।
यस् वरि तस् पापन् किह् प्रज़् वनन्
वनन्-किह् राधाकृष्ण् आव् ॥ ९९५ ॥
द्रौपदिय क्याह् कंरु दुर्योधनन्
.च्यतस् याज़् प्योस् अख् कृष्ण-नाव् ।
अंबर-अंबर गयेस् वरदनन्
वनन्-किह् राधाकृष्ण् आव् ॥
दयुमु काँह् कुन तस् हिहु ननन्
कस् आसि तंमि-सन्दु हिहु स्वबाव् ।
वैकुण्ठ-गय् प्रात् बिन्द्राबनन्
वनन्-किह् राधाकृष्ण् आव् ॥

केवलया-भक्त्यैव अस्ति मुक्तिः संभवन्ती

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥

असि-चेत् त्वं आत्मा (सर्वव्यापी) एक-एव (इत्थं) आमनन्ति (वेदाः)

सः (तदा) भवसि त्वमेव एकां युक्तिं-कांचित् प्रदर्शय ।

अन्यथा असि असमर्थः जीवमात्रः उपलक्ष्यमाणः

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥

गोवर्धनाख्यो-गिरिः उत्थापितः निरङ्कुशात्मना-कृष्णेन

पृष्ठे कनिष्ठिकाङ्गुलौ यथा वृक्षपलाशं वायुः (उत्थापयति)।

तादृशमेव नाम (श्रीकृष्णाख्यं) वयं स्मः मनोरूपायामूर्मिकायां खनन्तः

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥

भक्तिः तस्य कृता अर्जुनेन

(येन भक्तत्वेन) सुभद्राख्यां (श्रीकृष्णभगिनीं) अपहृत्य अपि बुद्धिमान् निर्गतः* ।

यं वृणुयात् तस्य पापानां (अपि) अस्ति (सन्ति) पुण्यता (पुण्यानि) संभवन्ती (भवन्ति)

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥ ९९५ ॥

द्रौपद्याः (पाण्डवपत्न्याः) कीदृक् (चीरहरणाद्यात्मावमानं) कृतं दुर्योधनेन

स्मरणे यावत् आपतितं-तस्याः एकं कृष्णनामधेयम् ।

असंख्यत्वं-राशित्वं संपन्नं-तस्याः वस्त्राणाम्

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥

द्वितीयः कोऽपि नास्ति तस्य (ईश्वरः) सदृशः प्रत्यक्षरूपः

कस्य स्यान्नाम तस्य सदृशं सामर्थ्यं (स्वभावः)।

वैकुण्ठगतिः (विष्णुलोकतुल्यता) प्राप्ता वृन्दावनेन

(यमुपलक्ष्य) कथयन्ति० ॥

* तद्भक्तिमत्त्वादेव कृतपापोऽपि निर्मलबुद्धिर्निष्पाप एव गण्यते इति भावः ॥

न्यथनङ्ग द्राय श्रमि मज्ञ आँगनन्
    मुरली-शब्द् याज़् कनन् चाव् ।
न्यँद्रि-हचन् व्वठ-कँड् मनन्
    वनन्-क्रिह् राधाकृष्ण् आव् ॥
यिह् अस्य वन्योव् त तिह् कम् कुह् वनन्
    सुय् ज़ानि यस् द्यु वनिथ् आव् ।
न्यथनङ्ग नेरव् त फेरव् वनन्
    वनन्-क्रिह् राधाकृष्ण् आव् ॥
गूरि-बाव् प्रावनाव्य आनन्दगनन्
    व्यद् गय स्यद् अस्य द्द् याम् ज़ाव् ।
मोरुय् ह्यकनावि तमि-सन्दि च्यनन्
    वनन्-क्रिह् राधाकृष्ण् आव् ॥ १००० ॥
वोज़ुनु अवन् त करुनु मनन्
    निदिध्यासन् कुह् अख् बकी-बाव् ।
साक्षात्कार् वुकु त योगी क्रिह् क्यनन्
    वनन्-क्रिह् राधाकृष्ण् आव् ॥
यिकुन् राचून् त यिथ्यन् च्यनन्
    राम् आसि खेलान् तिय् याद् पाव् ।
तिय् याद् प्यय् अस्य क्यह् हन-हन् क्यनन्
    वनन्-क्रिह् राधाकृष्ण् आव् ॥
प्रथम् तमि-सन्दु गनन-गनन्
    असि सुय् क्यह् वनन् चह् मो नश्राव ।

नग्नाः (दिगम्बराः) निर्गताः वयं मध्ये अङ्गनभूमीनाम्
(तस्य) मुरली(वंश)-स्वरः यावत् कर्णेषु प्रविष्टः ।
निद्रालीनानां (अस्माकं) प्रोज्ज्वलितं मनसा
कथयन्ति० ॥

यत् (अवस्थानं) अस्माकं संभूतं तु तत् कस्य भवति संभवत्
स-एव जानाति यस्य ईदृक् संभूय आपतितम् ।
दिगम्बराः (भूत्वा) निर्गमिष्यामः तु संचरिष्यामः वनेषु
कथयन्ति० ॥

गोपालिकात्वं प्रापिता-वयं अनेनैवानन्दघनमूर्तिना
क्रियाः संपन्नाः सिद्धाः अस्माकं दुग्धं यावत् उद्भूतम् ।
सर्वमेव शिक्षिताः तदीयेन पानेन
कथयन्ति० ॥ १००० ॥

(प्रथमं) श्रोतव्यं श्रवणं पुनः कर्तव्यं मननम्
(ततः) निदिध्यासनं अस्ति एकः भक्तिभावः (उक्तदुष्कर-साधनोत्कृष्टः) ।
(येन) साक्षात्कारः (तस्य) दृष्टो-ऽस्माभिः पुनः (यदर्थं) योगिनः सन्ति खिद्यन्तः
कथयन्ति० ॥

यादृशीषु रात्रिषु यादृशेषु च दिनेषु
रासलीलां आस्म क्रीडन्त्यः तदेव स्मृतौ आपातय ।
तदेव स्मृतौ आगत्य अस्माकं अस्ति निखिलं (अवयवजातं) लीनीभवत्
कथयन्ति० ॥

प्रेमैव तस्य घनी-घनीभूय (अस्माकं दृढमस्ति)
वयं स-एव स्मः भवन्त्यः (तदाकारचित्तवृत्तयः स्मः) त्वं मा-भो नाशय-नः* ।

---

* अद्वैतज्ञानादिकथनेन तद्भक्तिसिद्धिं मा च्छेदयेति भावः ॥

वनुन् दर्लव् कुह् दयु मज़नन्
    वनन्-क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥
इह् कह् अस्य अक्रूर्नि निनन्
    गछ् श्रीकृष्णस् इतु वातनाव् ।
न-त यिख् ह्यन मझ़् सान्यन् स्वैणन्
    वनन्-क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥
इह् बूज़िय् उद्धव् कुह् कृष्णस् वनन्
    इछ् गोपियाह् अख् म्य-ति वननाव् ।
वनौ इह्ज़् ख्यम् जिगरस् सनन्
    वनन्-क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥ १००५ ॥
ज्ञान-दद् वौद-कामदौनि यनन्
    ह्यय् च्यय् ज़ौनुय् म्य दामाह् च्याव् ।
वद् म्यांज़् दद् ज़न् छ्यह् तनन् त गनन्
    वनन्-क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥
वँनुरम्-कुन् यिह् छ्यह् गोपिय वनन्
    तथ् प्यव् वँनुर-गीता नाव् ।
बूज़िय् तिह् वंत्यन् मुक्तौ छ्यह् वनन्
    वनन् क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥
वँवक्ज़लन् कुह् अंबर् छ्यनन्
    मव् रोग् वँनुर अंबर् छाव् ।
अछ्यन्-कुन् वुछ् त तन् लाग् तनन्
    वनन्-क्विह् राधाकृष्ण् आव् ॥

कथनीयं अतिदुष्करं अस्ति ईदृगसदवस्थानं सज्जनानां (मुनीश्वराणां)

कथयन्ति० ॥

इदं कृतं अस्माकं अक्रूरयादवस्य-कर्तृकेण नयनेन (इतः श्रीकृष्ण-संबन्धिनः)

गच्छ श्रीकृष्णं इहैव प्रापय ।

अन्यथा आगमिष्यसि बन्धने मध्ये आस्माकीनानां प्राणानाम्

कथयन्ति० ॥

(गोपीभ्यः) इत्थं (वृत्तं) श्रुत्वा उद्धवः अस्ति श्रीकृष्णं कथयन् (पुनः)

ईदृशीं कांचिद्गोपीं एकां मामपि सम्पादय ।

भक्तिः (भवद्विषया) अमीषां अस्ति मे हृदये मग्नीभवन्ती (अगाधे इव)

कथयन्ति० ॥ १००५ ॥

ज्ञानात्मकं-दुग्धं वेदात्मकामधेनोः स्तनयोः

गृहीत्वा त्वयैव ज्ञातं-त्वया (ग्रहीतुं त्वमेव जानासि) मां पानग्रासमात्रं पायय ।

बुद्धिः मदीया दधि इव अस्ति विरलीभवन्ती (कदाचित्) घनीभवन्ती च

कथयन्ति० ॥

भ्रमरं-उपलभ्य यत् सन्ति गोप्यः कथयन्त्यः*

तत् (शास्त्रस्य) आपतितं (भूतं) भ्रमरगीता इति नामधेयम् ।

श्रुत्वा तत् भक्तानां मुक्तिः अस्ति भवन्ती

कथयन्ति० ॥

पुष्पविशेषेभ्यः अस्ति अम्बराख्यं (महासुगन्धि द्रव्यं) निर्गच्छत्

मा-नाम रुष्टो-भव भ्रमर अम्बराख्यं (सुगन्धं) उपभुङ्क्ष्व ।

अस्तिपार्श्वेषु पश्य तु तनुं (स्वां) संगमय अस्मत्तनुषु

कथयन्ति० ॥

---

* इडवृत्तयो गोप्यः कृष्णसमानवर्णं भ्रमरमुपलभ्योन्मत्तीभूता इव हार्दं निवेदयन्ति यत्र ॥

महाराज़ ज्ञाननावि यिथ् यज़मनन्
सूर्य त चन्द्रम गर ज़न् चाव् ।
श्यामस् त प्रबातस् मिलु रतु छुह् बनन्
वनन्-छिह् राधाकृष्ण् आव् ॥
कृष्णुनु अथ अमि छुह् च्यय्-कुन् अनन्
अथस्-सूतिन् अथ मिलनाव् ।
दथि रास अथ-वास् ज़ाह् छुह् न छ्यनन्
वनन्-छिह् राधाकृष्ण् आव् ॥ १०१० ॥ ४१ ॥

---

42. A PRAYER OF THE AUTHOR, UNDER THE FORM OF A SONG OF THE BRIDESMAIDS.

हंस पख ह्यथ् च्यय्-फंबमीर्य शम्भो
वनि यित स्य हर्म्वख-नीरि शम्भो ॥ १०११ ॥
शांति-शहरुकु दिम् विज्ञान राज्यय्
बक्ति व्वडि दिम् शक्तिपातुकु ताजय् ।
म्वक्त मेखि पानय् ब्रगतीर्य शम्भो
वनि यित स्य हर्म्वख-नीरि शम्भो ॥
कल्प-वृक्ष बक्ति रखि छुख् दख् कासन्
निश्काम कर्मी कर् निर्वासन् ।

वरः (प्रसिद्धज्योतीरूपः शिवः) संज्ञापिता-वयं आगत्य (साक्षात्कारं दत्त्वा) यजमानेन (श्रीकृष्णेन)

सूर्यः चन्द्रमाः च गृहे इव प्रविष्टो-नः ।

सायंकालस्य (श्यामरूपस्य कृष्णस्य) पुनः प्रभातकालस्य (प्रभातशुक्ल-रूपस्य शिवस्य) संगमः शुद्धः अस्ति भवत्*

कथयन्ति० ॥

कृष्णस्य (ग्रन्थकर्तुः) हस्तौ वयं स्मः त्वामेव-उपलक्ष्य आनयन्त्यः हस्तेन-सह हस्तं संगमय ।

ईदृशेन रासलीलाविधानेन हस्तसंयोगः जातु अस्ति न भेदं-(छेदं-) गच्छत्

कथयन्ति० ॥ १०१० ॥ ४१ ॥

जन्यस्त्रीगानद्वारा ग्रन्थकृत्त्वयं प्रार्थयति ॥ ४२ ॥

हंसात्मपक्षौ गृहीत्वा चित्तात्मक(चेतना)-कम्पसौन्दनामकपक्षिणा हे-शम्भो उपलक्षणे आगच्छ-नाम मम हरमुखगिर्यधित्यकायां (प्रतिमुखं संमुखे च) हे-शम्भो ॥ १०११ ॥

शान्ति-पुरस्य देहि-मे विज्ञानात्मकं-राज्यम्

भक्तिरूपे शिरसि देहि-मे शक्तिपातात्मकं मुकुटम् ।

(तेन) (मुक्तिरूपा) मुक्ता संयोक्ष्यति (लब्धा भविष्यति) स्वयमेव बकपङ्क्तिविशिष्टपक्षेण (चित्तवृत्तेस्र) हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥

हे-कल्पवृक्षात्मन् भक्तिरूपायाः शाद्वलभूमेः असि दुःखात्मककण्टकान् अपनयन् निष्कामेन कर्मणा कुरु निर्वासनताम् ।

---

* यस्य श्रीकृष्णस्य साक्षात्कारेण मुक्तिः सम्पन्ना नः । तथा च सूर्याचन्द्रमसोः 'दिनरात्रिकालस्य' इडा-पिङ्गलाधिदैवात्मकस्य गृहे सुषुम्नामार्गे प्रवेशो जायते । योगिसिद्धं चैतद्यदि हि सुषुम्नायामभिन्नायां प्राणापानात्मकप्राणद्वयस्य लयः सम्पद्यते । तदा मुक्तिर्भवति । दिनरात्रिरूपकालादिद्वैतबुद्धिर्विलीयते ॥

अहङ्कार् फिर् म्य अक्लुच् वौर्य अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख-नीरि अम्भो ॥
निर्वान-दून्दस् छुय् वर् विज्ञान्
पञ्चौ-कनि इन्द्रिय् योज्ञ-कनि प्रान् ।
नाम-रूप-पन् कतु वाव-सौर्य अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख-नीरि अम्भो ॥
प्रारब्दस्-प्यठ् रोज़् यव् म शुरि-वाव्
दुक्ति बाज़ि मञ्ज़् उद्योग डोनाह् चाव् ।
डुख गंक्तितन् फचि या मौर्य अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख-नीरि अम्भो ॥ १०१५ ॥
देह-दृष्टि-रस्तु युस् रोज़ि देहस्य् मञ्ज़्
करि आत्मस् व्यवीक-पूज़ाय मञ्ज़् ।
सालिग्राम्-हिहु शूबि प्यठ् पौर्य अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख-नीरि अम्भो ॥
शांति विज़या च्यावित् चावित् गम्
दम-दम ह्यस खारित् वालित् दम् ।
खर-दम शम दम-ज़्यूंर्य अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख नीरि अम्भो ॥
अन्तःकरनन् मञ्ज़् च्योनु प्राकार्
कार्-कारवनि च्यानि-सूत्य् इन्द्रिय-द्वार् ।
हृखि ज़ंदि कर् खंदि नंखिचौरि अम्भो
वनि यित म्य हरम्वख-नीरि अम्भो ॥

शीतलत्वं निर्वर्तय मे प्रकृत्यात्मकस्य वेतसवृक्षस्य हे-शम्भो
उपलक्षणे० ॥

(पुनश्च) निर्वाणात्मनः-सूत्रादिकर्तनयन्त्रस्य अस्ति वेष्टनं विज्ञानात्मकम्
वाङ्मयार्थं इन्द्रियाणि बन्धनसूत्रार्थं प्राणाः ।

(तव) नामात्मकं-सूत्रं कर्तितं वायुरूपपिच्चादिखण्डस्य हे-शम्भो
उपलक्षणे ॥

प्रारब्धानुसारेण तिष्ठ मृत्त्योऽत्र मा बाल-भावम्
ईदृश्याः मायायाः मध्ये उद्योगात्मकं अक्षोटफलं प्रक्षिप
(क्रीडाविशेषार्थम्) ।

(तत्) गोलवद्भ्रान्तं गच्छतु नाम (संभवतु) गर्तविशेषाद्बहिः
अथवा गर्तविशेषमध्ये हे-शम्भो
उपलक्षणे० ॥ १०१५ ॥

देहात्मालोकनेन-विना यः स्थास्यति देहस्य मध्ये
करिष्यति आत्मनः विवेकात्मपूजाय सज्जनाम् ।

(तस्मिन् कृते) सालिग्राम-सदृशः शोभिष्यते उपरि पीठस्य हे-शम्भो
उपलक्षणे ॥

शान्त्यात्मकं भङ्गरसं पाययित्वा त्यक्त्वा आधिम्
क्षणे-क्षणे सावधानतया ऊर्ध्वारोहणं अधोऽवरोहणं श्वासस्य
शब्ददमेन शान्तो-भविष्यामि प्राणनिःस्पन्दात्मशृङ्खलया* हे-शम्भो
उपलक्षणे० ॥

(यतः) अन्तःकरणानां मध्यभागे तव अन्तःस्थितिः
हे-सर्वकार्यकर्तः तव सहायेन (स्वाधीनानि विधाय) इन्द्रिय-
द्वाराणि ।

वक्राणि रन्ध्राणि कुरु ऋजूनि नालिकाछेदनयन्त्रेण† हे-शम्भो
उपलक्षणे० ॥

---

* असदात्मकभङ्गारेणुपानयन्त्रे च ॥

† नलिचीव् नाम्नो यन्त्रस्य पञ्चरन्ध्रात्मकस्य कर्मेन्द्रियपञ्चकद्वार-समूहस्य च

परमहंस ज़ाननाव्तम् सोहम् पद्
तथ् पदसंय् यथ् स्वछि सद्ग्वन् स्वर् ।
यूल दृष्टी रंगि छ्यम् गौर्य ग्रम्भो
वनि थित म्य हर्स्वख-नीरि ग्रम्भो ॥
वाव छाव स्यखि अन् ज़न् छ्खवन आख्
प्रथम् तंमि-सन्दु कुय् खयम्-पाख् ।
मेख् दूछ्रि कालि दूछ्रि ग्रालि टीर्थ ग्रम्भो
वनि थित म्य हर्स्वख-नीरि ग्रम्भो ॥ १०२० ॥
विश्वरूफ् ज़ान् निर्लेफ् विश्वम्भर्
विरक्त-वाव-किनि रोज़् दिगम्बर् ।
आग्र-थफ् वाव् अज्ञान-चौर्य ग्रम्भो
वनि थित म्य हर्स्वख-नीरि ग्रम्भो ॥
सुय् कलि निर्मल ज़ल निप्रकामय्
सुह-मल वृंछू बंरिमंति यस् क्रिह् ज्यामय् ।
युस् दार-दर ग्वर-वर चौरि ग्रम्भो
वनि थित म्य हर्स्वख-नीरि ग्रम्भो ॥
कृष्णस् सुह-आवलन-मञ्ज़ वंठु खार्
गट-दृष्टि फटनस् कुस् तार् व्यचार् ।
ग्वलि-रंसु डूनु कलि मञ्ज़ दैरि ग्रम्भो
वनि थित म्य हर्स्वख-नीरि ग्रम्भो ॥ ४२ ॥

हे-परमहंसस्वरूप ज्ञापय-नाम-मां सोऽहं पदम्

तस्मात् पदादेव यस्मात् अवशिष्यते सद्गुणरूपं शुद्धम् ।

स्थूला दृष्टिः रागेण-युक्ता (या) अस्ति-मे गैरिकेण हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥

भावात्मकेन अन्नपाकेन यदा अन्नं इव विकासं आगतस्त्वम्

प्रेम तस्य अस्ति-ते स्वयं-पाकः ।

संयोगः संभविष्यति कालेन ईदृशस्य अणुधान्यविशेषस्य पक्वान्नराशेः

हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥ १०२० ॥

विश्वरूपं जानीहि लेपरहितं विश्वंभरम्

विरागात्मना-भावेन तिष्ठ दिगम्बररूपः ।

आशावलम्बं त्यज अज्ञानात्मक-चोरिनाम्नः कण्टकस्य हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥

स एव शोधयिष्यति निर्मलेन जलेन निष्कामात्मना

मोहरूप-मलस्य वृत्तया मलिनीकृतानि यस्य सन्ति वस्त्राणि ।

यः धैर्यात्माकर्षणविशेषेण सद्गुरुस्वरूपेण निष्पीडयिष्यति हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥

कृष्णाख्यं* मोहात्मवर्तात् तीरं-प्रति आरोपय

तामिस्रव्याप्तदृष्टिमध्ये विकासप्रकाशरूपः अस्ति-तस्य

तारणोपायः विचारात्मा ।

(अन्यथा) त्वग्रहितं अक्षोटफलमिव महानद्याः-संसारात्मिकायाः

मध्ये भ्रान्तो-भविष्यति† हे-शम्भो

उपलक्षणे० ॥ ४२ ॥

---

* ग्रन्थकर्तुः स्वानुकूलः संकेतः ॥

† यथाक्षोटफलं सत्वकं निमज्जति तद्दूरभावे सति निमज्जति नैव तथा गत-देहात्मबुद्धिः पुरुषोऽपि न निमज्जतीति भावः ॥

43. A PRAYER OF THE AUTHOR, UNDER THE FORM OF A SONG SUNG BY MĒNAKĀ.

बाल्‌ नेरि च्याञ़ वेरि शम्भो
    निर्नय-नथि फेरि शम्भो ॥ १०२४ ॥
रंग-रंग फ़्वलु बेरंग कुलु
    सत्संगुकुय् रंग-बुलबुल् ।
लोल-ओल्याह् येरि शम्भो
    निर्नय-नथि फेरि शम्भो ॥ १०२५ ॥
फिरनाव्तम् दिय् ज्ञान-बल्
    सूक्ष्म-स्थूल यलि समदृष्टि-ज़ल् ।
परमशिव कर्म क्रीरि शम्भो
    निर्नय-नथि फेरि शम्भो ॥
ख्वस-वसि हंस-तोलवार्य
    आत्म देह ख्वति ग्वबि वार्य ।
प्रानापान ज़ेर्य शम्भो
    निर्नय-नथि फेरि शम्भो ॥
गोशि-गोशि होशि पोश-वार्य
    ध्यान-योग अमृत-दार्य ।
कर्म-डोरि दर्म-वेरि शम्भो
    निर्नय-नथि फेरि शम्भो ॥
कोफिल आसि वायान् डोल्
    ब्रोँठ् श्वंगुमंतु होश-वोलु ।

पुनरपि स्वव्याख्यात्मिकां मेनामभिमुखीकृत्य स्तौति ॥ ४ ३॥

बाला (अहं) निर्गमिष्यति तव आज्ञया (लब्धेः) हे-कल्याणप्रभव

निर्णयात्मिकायामधित्यकायां संचरिष्यति हे-शम्भो ॥ १०२४ ॥

नानाविध्येन विकसितः अनंशः वृक्षः (संसारात्मा)

(तत्र) सत्सङ्गात्मा (मदीयः) धूम्याटाख्यः-पक्षी ।

प्रेमरागात्मनीडं संतनिष्यति हे-शम्भो

निर्णया० ॥ १०२५ ॥

संचारयस्व-नाम-मां दत्त्वा ज्ञानात्मबलम्

सूक्ष्मस्थूलभूततत्त्वगात्मके स्थले साम्यज्ञानात्मजलं (यत्र) ।

हे परमशिव सत्कर्मात्मनः कूपात् हे-शम्भो

निर्णया० ॥

आरोहावरोहात्मना (प्राणाभ्यासमिद्धेन) हंसमन्त्रात्मजलसंयुक्तेनो-त्थापनपात्रेण

(१) जीवात्मना (२) देहात्मना (१) लघुना (२) गुरुणा भारेण ।

प्राणापानयोः चालनया (अभ्यासरूपया) हे-शम्भो

निर्णया० ॥

शोभामनूपलक्ष्य चेतनारूपायाः पुष्पवाटिकायाः

ध्यानयोगात्मिकया अमृतधारया (युक्ताया यत्र) ।

सत्कर्मात्मालवालक्षेत्रभागेषु धर्मात्मावृतिसेतुषु हे-शम्भो

निर्णया० ॥

(यत्र) पान्थसमूहः स्यात् धमन् आनकान्

पुरस्तात् संविष्टः स्मृतिकृत् ।

पंतु वाति ग्रौंठ् क्येथ् शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥
ग्रहर मञ्ज़् कर् हरम्बख ज़ान्
न वनम् मञ्ज़् मेशरिथ् पान् ।
महोखिश-हन्दि तेरि शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥ १०३० ॥
कर् कथ् त्याग् कर् कथ् राग्
बक्थ् बख्चिथ् प्रथम-पोश् लाग् ।
अमरेश्वर-शेरि शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥
यन् त राचु-हन्दु ज़ग् त प्रंनु चार्
सूर्य-अंग्न-जोश सोम-होश् फ्यार् ।
सूत्य् व्यचार-थेर्य शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥
पद्म-तल शम दम रट द्वार्
ज्योति-रूप स्वरह-यंह कौंद खार् ।
प्रखत बक्ति-वाव सेर्य शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥
मोच-दायख् कुह च्योनुय् नाव्
सूर्य-नेत्रचु नज़राह् चाव् ।
मञ्ज़् मोह-अन्दिहेर्य शम्भो
निर्नय-नचि फेरि शम्भो ॥

पाश्चात्यः प्राप्स्यति अग्रतः ध्वजस्य हे-शम्भो*

निर्णया० ॥

(तस्मात् स्वदयया) नगरस्यैव मध्ये कुरु हर्म्यस्वतीर्थस्य न्यासं
(यावद्भूतजातं स्वात्माभिन्नज्ञानम्) ।

न-तु वनस्य मध्ये विस्तार्य स्वात्मानम् ।

महालिङ्गिनामाधित्यकास्थलगतस्य मेघस्य (इव) हे-शम्भो

निर्णया० ॥ १०३० ॥

कुरु-नाम कस्य त्यागं कुरु कस्य रागम्†

भक्तिं प्रसार्य प्रीति-पुष्पाणि संयोजय ।

अमरेश्वरात्मनः-शिवस्य-शिरसि हे-शम्भो

निर्णया० ॥

(तच्छुलात्) दिनात्मनः च रात्र्यात्मनः (च) रक्तवर्णं शुक्लवर्णं च
संशोधय

सूर्याग्निसंतापेन (वामदक्षिणप्राणाभ्यासेन) सोमात्मसंविदं
(रसं) विभिन्नीकुरु (निष्कर्षय) ।

सह-कृत्वा विचारात्मकं-मार्जनीविशेषं हे-शम्भो

निर्णया० ॥

(यथा) पञ्चतत्त्वानां (भूरादीनां) शमेन दमेन बध्नीयां द्वारम्

हे-ज्योतिःस्वरूप स्वस्नेहात्मचेत्या भ्राष्ट्रविशेषस्य परिपाकं-कुरु ।

परिपक्वायाः भक्तिभावात्मिकायाः इष्टकायाः हे-शम्भो

निर्णया० ॥

मोक्षप्रदं अस्ति त्वदीयमेव नामधेयम्

सूर्यात्मनेत्रस्य प्रसाददृष्टिं वितर ।

मध्य-एव मोहान्धकारस्य हे-शम्भो

निर्णया० ॥

---

* भक्तिं विना योगमार्गादिषु श्रमणमायासमात्रदमापाततः फलितं भवति, भक्ति-स्त्वदनुग्रहलब्धात्यन्तिकसिद्धिदा इति भावः ॥

† यथेच्छं रुचित्यागौ विषयविषयौ विधेहि इति भावः ॥

चन्द्रचूड च्योनु चरनारविन्द्
   च्यथ् बँबुरस् तति करि बन्द् ।
फोरिथ् कनु सुह् नेरि शम्भो
   निर्नय-नयि फेरि शम्भो ॥ १०३५ ॥
म्वक्त-लर्य प्यठ कुह् च्योनु दर्वार्
   बक्ति-वत्सल कृष्णस् ति खार् ।
शक्ति-पातच हेरि शम्भो
   निर्नय-नयि फेरि शम्भो ॥ ४३ ॥

---

44. A HYMN BY THE AUTHOR IN HIS OWN NAME, UNDER THE FORM OF A SONG SUNG BY THE WOMEN.

कम् वंसत्र् नालि क्याह् वन लो-लो
   मन क्वारय् वंसत्र्-वन लो-लो ॥ १०३७ ॥
शिव-नाथनि श्वब-दर्शन लो-लो
   च्यत्तके अम्रत-वर्शन लो-लो ।
वनि चित म्य वक्ताह् नन लो-लो
   मन क्वारय् वंसत्र्-वन लो-लो ॥
हर-सञ्ज्य वेरि लग दन-पन लो-लो
   हर्द वील्ह् ज़न् छ्यन पन-पन लो-लो ।
सुय् छ्यनलुय् कुख् च्रह् यावन लो-लो
   मन क्वारय् वंसत्र्-वन लो-लो ॥
जटदारवनि वृशवासन लो-लो
   संकट-गट कुख् कासन लो-लो ।

(यथा) हे-चन्द्रावतंस त्वदीयं चरणकमलम्

चित्तात्मकं भ्रमरं तत्रैव (स्वमध्ये) करिष्यति बद्धम् ।

प्रत्यावृत्तत्र कुत्र-नाम सः निर्गमिष्यति हे-शम्भो

निर्णया० ॥ १०३५ ॥

मुक्तामये-गृहे (मुक्तात्मनि-गृहे च)अस्ति त्वदीयः संनिवेशः

हे-भक्तिप्रिय कृष्णाख्यं (मां) अपि अधिरोहय ।

शक्तिपात(अनुग्रह)रूपायां अधिरोहिण्यां हे-शम्भो

निर्णया० ॥ ४३ ॥

ग्रन्थकृत्स्वयं स्तौति ॥ ४४ ॥

कानि-नाम (विचित्राणि) वस्तूनि वसितानि (तत्रास्तु) (इति)

किं वक्ष्यामि (वक्तुं शक्नुयां) नाम

मनसा (समाधानेन मनोरूपे वा) अन्विष्येयं-त्वां

वनविशेषे नाम ॥ १०३७ ॥

श्रीशिवस्य शुभदर्शनेन नाम

चिदात्मनः अमृतदृष्टिसेकरूपेण नाम ।

दृष्टिविषये आगच्छ-नाम मम (यथा) भक्तः प्रकटीभूयासमहं नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

श्रीहरस्य रागे संगंस्यामि धनद्रव्यादिना (मनोवाक्कायादिना सर्वतो

भावेन) नाम

शरदि वेतसतरुः इव क्षीणीभवेयं प्रतिपन्नं नाम ।

तादृशं क्षीणावस्थाभवनमेव असि त्वं यौवनाद्यवस्थादेह नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

हे-जटामुकुटधारिन् वृषभवाहन नाम

संकटात्मागध्यं असि-त्वं अपहरन् नाम ।

हटि वासुख् कुय् आसन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥ १०४० ॥
कस्स पूज़ा करथ् कमि म्वन लो-लो
कम्वक्स् वक्ति छ्यन लो-लो ।
निर्दन-सन्दु स्वन-पोश् व्यन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥
प्रथ् मावसि पुनिमू-हन्दि द्यन लो-लो
श्रूचि बूज़न् च्यथ्-कित्ति रन लो-लो ।
म्वक्थ् वन च्यानि ध्यन अकि वन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥
मन-वाच्य नाव् च्योन् स्वन लो-लो
राज़-योगुकु राज़ाह् बन लो-लो ।
चैतन्य तोठ् च्यथ्-चेनन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥
च्यानि डेशन छ्यन व्यचन लो-लो
स्वश् सॉंपन् रहि-वचन लो-लो ।
अस्य च्रियनथ् नयलोचन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥
सत्स्वरूपन्-हन्दि सव्न लो-लो
हे सच्चिदानन्द-गन लो-लो ।
क्रष्णस् तोठ् स्वलख्यन लो-लो
मन क़ारथ् वसतर्-वन लो-लो ॥ १०४५ ॥ ४४ ॥

गले वासुकिनागः अस्ति-ते भवतु नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां ॥ १०४० ॥

कां पूजां कुर्यां-ते (कर्तुं शक्नुयां) केन गुणेन नाम

दुर्भाग्यस्य (मे) भक्तिः (तव) नास्ति नाम ।

(प्रसिद्धं च) निर्धनस्य (दरिद्रस्य) स्वर्णमयपुष्पतुल्यं ओषधि (तृणविशेषपत्रमात्रं) नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

प्रत्येकस्मिन् अमावस्यायाः पूर्णिमायाः दिने नाम

शुद्धसंपन्नानि भोजनानि त्वत्कृते-एव पचेयं नाम ।

मुक्तः संपत्स्यामि त्वत्कर्तृकेन आहारेण एकेन क्षणेन नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

मनोरूपोर्मिकायां नाम त्वदीयं खनिष्यामि नाम

राजयोगस्य (प्राप्तस्वाराज्यसिद्धिः) राजा-एकः संपत्स्यामि नाम

हे-चैतन्यरूप तुभ्य चेतनानां-(जीवानां-)चेतनप्रद नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

त्वदीयेन दर्शनेन को-न स्वशरीरे-मान्यः नाम

प्रसन्नो भवस्व क्रमपङ्क्तिगाथाभिः नाम ।

अस्माकं स्वीयामेव हे-त्रिलोचन नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥

सत्पुरुषाणां (ब्रह्मादीनां) हे-सज्जन (महनीय) नाम

हे सत्यज्ञानानन्दघन नाम ।

कृष्णाख्याय (ग्रन्थकृते-मे) तुभ्य हे-शुभ-(सत्त्वप्रधान-)लक्षण नाम

मनसा अन्विष्येयं-त्वां० ॥ १०४५ ॥ ४४ ॥

---

45. ANOTHER HYMN OF PRAISE BY THE AUTHOR, UNDER THE FORM OF THE WOMEN ADDRESSING PĀRVATĪ AS A ŚĀRIKĀ BIRD.

रंग बुलबुल् कुय् जटदारी
हारी कर् पारीज़ान् ॥ १०४६ ॥
गौरि-रंग क्रिस् वस्तर् सारी
नंनु होवुन् ब्रह्मचारी पान् ।
त्याग-मझ्य् कुय् व्यवहारी
हारी कर् पारीज़ान् ॥
राग-द्वेश-लिश कुय् ल्वति-वारी
पोश-लंज्यनंय् प्यठ् कुह् शूवान् ।
संतोश दूंचू प्रान-सन्दारी
हारी कर् पारीज़ान् ॥
ब्रम् मानिथ् करान् खानदारी
गास-कच्यनंय् श्रोलु येरान् ।
गछि श्रासुनु दयुय् संसारी
हारी कर् पारीज़ान् ॥
पर-पद-संस्तु यदि प्रकारी
कर्म श्राशरन् परम-शिव-स्थान् ।
श्रख् दाज़्रान् श्रनेक-प्रकारी
हारी कर् पारीज़ान् ॥ १०५० ॥
ब्रह्म-श्राज्ञाय-किनि व्यवहारी
बाल्-बच्यनंय् श्राम्प श्रापरान् ।

पुनरपि ग्रन्थकृत् स्तौति स्त्रीणां मुखेन शारिकारूपां पार्वतीं संलक्ष्यीकृत्य ॥ ४५ ॥

धूम्याटपक्षी (मस्तकचूडः) अस्ति जटामुकुटधरः (जटया लक्षणीयः)

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिक्षमिम् ॥ १०४६ ॥

गैरिकानि सन्ति-अस्य वस्त्राणि सर्वाणि

प्रत्यक्षं प्रदर्शितः-अनेन ब्रह्मचारिरूपः स्वात्मा ।

परिव्राड्धर्ममध्ये-एव अस्ति व्यवहरन् (गार्हस्थ्यम्)

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिक्षमिम् ॥

रागात्-द्वेषात् अस्ति लघु-भारः (तद्रहितः)

पुष्पशाखासु पृष्ठे अस्ति शोभमानः ।

संतोषरूपया वृत्त्या प्राणाप्यायनकरः

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिक्षमिम् ॥

भ्रान्तिरूपं (संसारं) मत्वा कुर्वन् गार्हस्थ्यम्

तृण-लवकैरेव कुलायं वितन्वन् ।

इष्टं-हि भवितव्यं ईदृशेनैव संसारिणा (मादृशेन)

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिक्षमिम् ॥

परमपदस्थितः* अत्युच्चैः प्रकारेण

कर्मणा आश्रयन् परमकल्याणस्थानम् ।

एकं ध्यायन् अनेकप्रकारभूतम्

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिक्षमिम् ॥ १०५० ॥

दैवशाज्ञाकर्तृभावेन व्यवहरन्

बालशिशुकादीन् तृप्तिभुक्तिलवान् भोजयन् ।

---

* कीदृशेन भाव्यमिति विशेषोक्ति ।

ज़ीव-दयाय पर्-ल्वपकारी
  हारी कर् पारीज़ान् ॥
यज़रस् वॅनि-दिथ् चुवापारी
  अविनाश बाश छुय् बोलान् ।
कृष्णस् वुफि तारि हंसदारी
  हारी कर् पारीज़ान् ॥ ४५ ॥

---

46. PARABLE OF THE MEANS OF SALVATION IN THE FORM OF A HYMN IN PRAISE OF THE RĀSA-LĪLĀ.

मन् म्योनु विन्द्राबन् त लो-लो
  आत्म-रूप-नारायण् त लो-लो ॥ १०५२ ॥
सॊत्य् सॊत्य् वॊचु-गोपियन् त लो लो
  तॅथि मज़् छुह् रास् खेलन् त लो-लो ।
मन् म्योनु विन्द्राबन् त लो-लो ॥
अन्दकार-काल-सर्पन् त लो-लो
  भूतात्म वॊलु हन्-हन् त लो-लो ।
इन्द्रिय-गूरि-बालकन् त लो-लो
  व्यह् दिथ् छुह् होश डालन् त लो-लो ।
मन् म्योनु विन्द्राबन् त लो-लो ॥ १०५५ ॥
ज्ञान-रूप-कृष्णन् त लो-लो
  मुह-मॊलु दिथ् त मद्मन् त लो-लो ।
प्रकॊचु-ज़ल् हन्-हन् त लो-लो
  स्वद् कॊर् अमॆथ् ज़न् त लो-लो ।
मन् म्योनु विन्द्राबन् त लो-लो ॥

जीवदयालुत्वेन परोपकरणशीलः

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिचर्चामिमम् ॥

अत्युच्चस्थानेषु अनुसृत्य परितः

अविनाशेति भाषणानि अस्ति भाषमाणः ।

कृष्णाख्यं-मां उड्डाय तारय-भोः हंसद्वाराख्यगिरेः (हंसमन्त्राभ्यासिद्धेः)

हे-शारिके-देवि (पक्षिणि वा) कुरु उपलब्धिचर्चामिमम् ॥ १५ ॥

रासलीलामिव लक्ष्यीकृत्य पुनर्ग्रन्थकृत् स्तौति ॥ ४६ ॥

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम

(तत्र) परमात्मरूपः (मदीयात्मरूपो वा)-नारायणः तु नाम ॥ १०५३ ॥

सह सह (कृत्वा) वृत्तिरूपाः-गोपीः तु नाम

तत्रैव मध्ये अस्ति रासलीलां क्रीडन् तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥

अन्धकारात्मना-कालसर्पेण तु नाम

जीवस्वरूपः आवृतः प्रत्यंशं तु नाम ।

इन्द्रियात्म-गोपालबालकानां तु नाम

विषं दत्त्वा अस्ति (स सर्पः) स्मृतिं अपाकुर्वन् तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥ १०५५ ॥

ज्ञानात्मना-श्रीकृष्णेन तु नाम

आविलीभावं दत्त्वा तु सद्गुणरूपं तु नाम ।

प्रकृत्यात्मकं-जलं प्रत्यंशं तु नाम

निर्मलं कृतं अमृतं इव तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥

बावनाय-जमुनाय तन् त लो-लो
  वुछ-गोपिय नावन् त लो-लो ।
न्यथनञ्ज़ पान् हावन् त लो-लो
  लूक-लज्ज़ाय चावन् त लो-लो ।
मन् म्योनु बिन्द्राबन् त लो-लो ॥
वुछ तुलसी छावन् त लो-लो
  श्रीकृष्णास् प्रावन् त लो-लो ।
कृष्ण-नाव् कुह् आनन्द-गन् त लो-लो
  कृष्ण-नाव् कुह् मोच् बन्धन् त लो-लो ।
मन् म्योनु बिन्द्राबन् त लो-लो ॥
कृष्ण-नाव् कुह् प्रान् प्रानियन् त लो-लो
  कृष्ण-नाव् कुह् अन् प्रानन् त लो-लो ।
कृष्ण-नाव् कुह् संजीवन् त लो-लो
  कृष्ण-नाव् कुह् आर्त्यन् दन् त लो-लो ।
मन् म्योनु बिन्द्राबन् त लो-लो ॥
कृष्ण-नाव् कुह् ज्ञानियन् ज्ञन् त लो-लो
  कृष्ण-नाव् कुह् अविज्ञ्यथ् ज़न् त लो-लो ।
कृष्ण-कृष्ण कर् कृष्णन् त लो-लो
  परतलि सपदुस् खन् त लो-लो ।
मन् म्योनु बिन्द्राबन् त लो-लो ॥ १०६० ॥ ४६ ॥

भावनात्मिकायां-यमुनायां तनूः तु नाम

वृत्त्यात्मिकाः-गोप्यः स्नापयिष्यन्ति तु नाम ।

दिगम्बराः देहं प्रदर्शयिष्यन्ति तु नाम

लोकेभ्यः-त्रपां त्यक्ष्यन्ति तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥

भक्तिरूपां तुलसीं उपभोक्ष्यन्ति तु नाम

श्रीकृष्णं (तत्साक्षात्कारं) प्राप्स्यन्ति तु नाम ।

कृष्णनामधेयं अस्ति परमानन्दपूर्णं तु नाम

कृष्णनामैव अस्ति मुक्तिः भक्तानां तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥

कृष्णनामैव अस्ति प्राणरूपः प्राणिनां तु नाम

कृष्णनामैव अस्ति अन्नं (तृप्तिकारणं) प्राणानां तु नाम ।

कृष्णनामैव अस्ति संजीवनं तु नाम

कृष्णनामैव अस्ति दीनानां धनरूपं तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥

कृष्णनामैव अस्ति गुणिनां गुणरूपं तु नाम

कृष्णनामैव अस्ति सर्वसिद्धिदं-मुहूर्तं इव तु नाम ।

कृष्ण-कृष्णेति कृतं कृष्णाख्येन (अन्यकृता मया) तु नाम

रीतिधातोः संपन्नं-तस्य स्वर्णं तु नाम ।

मनः मदीयं वृन्दावनरूपं तु नाम ॥ १०६० ॥ ४६ ॥

---

47. PRAISE BY THE AUTHOR UNDER THE FORM OF A PARABLE SUNG BY THOSE DESIROUS OF SALVATION.

बाव-यावुन् कुह् होश-पोश-थर्य शंभो
हर-दृष्टि गछ़ि वरि कति हरि शंभो ॥ १०६१ ॥
रा॑च़्-वन-खत वन् कुस् वन् कुह् गंबीर्
त॑थि मञ़् माह् तफ् अद मानीथ् वीर् ।
गाल् अज्ञान अखा॑लु हरि शंभो
बाव-यावुन् कुह् होश-पोश-थर्य शंभो
स्वप्रकाश-रू॑प सन्मुख् वुछ़्त कुय् न दूर्
अन्दकार-छ़ाय् ज़ाल् मल् विज्ञान-सूर् ।
हाह् कुय् मञ़् आ॑नस् ठरि शंभो
बाव-यावुन् कुह् होश-पोश-थर्य शंभो ॥
हंस-पख्वं॑य्-सू॑त्य् वुफनावुन् पान्
ज़ीवात्म हालव् होश-मैदान् ।
खूब-तो॑न्ति मञ़् चं॑लु मुहचर्य शंभो
बाव-यावुन् कुह् होश-पोश् थर्य शंभो ॥
सुय् वाँग॑जि-वारि यन् बरि शंभो
युस् पज़॑नावि खानदार् गरि शंभो ।
नर्य बाड्रान् लोस लूक-लर्य शंभो
बाव-यावुन् कुह् होश-पोश-थर्य शंभो ॥ १०६५ ॥
मोक्षदायख् प्रावनावि साक्षात्कार्
क्षन-मात्रस् मञ़् गालि मुह-अन्दकार् ।

मुमुक्षुजनोपकृतये पुनरपि ग्रन्थकृदेव स्तौति ॥ ४७ ॥

भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो

हरदयादृष्ट्या संपत्स्यति पुष्पं (तदा) कुत्र-नाम जीर्णीभूय-
पतिष्यति हे-शम्भो ॥ १०६१ ॥

रात्रिरूपात्-वनात् कथय किं-नाम वनं (अधिकं) अस्ति गम्भीरम्

तस्यैव मध्ये साधय तपः ततो मंस्यामस्त्वां वीरम् ।

नाशय अज्ञानात्मकं दुःस्वप्नदारु पतितं-तद्भवेत् हे-शम्भो

भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥

स्वात्मप्रकाशरूपेण संमुखं पश्य-नाम अस्ति न दूरम्

अन्धकारात्म-छायां दाहय परिमलय विज्ञानात्मभस्म ।

निःश्वासवायुः अस्ति मध्ये आदर्शस्य निरोधः हे-शम्भो

भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥

हंसाभ्यासात्मपक्षाभ्यामेव (हे हंस पक्षाभ्यां च) उड्डापय-नाम-तं
स्वात्मानम्

जीवात्मरूपः शलभः चैतन्यस्थले ।

लोभात्मचञ्चोः मध्यात् संचलितः मोहात्मचटिकायाः हे-शम्भो

भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥

स-एव परसद्मनिवासे दिनं व्यत्येष्यति हे-शम्भो

यः उपलक्षिष्यति कुटुम्बिनं स्वगृहे हे-शम्भो ।

बान्धवः निर्माय आन्ताः परगृहाणि हे-शम्भो

भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः
हे-शम्भो ॥ १०६५ ॥

मोक्षप्रदानशीलः प्रापयिष्यति स्वसाक्षात्कारम्

क्षणमात्रस्यैव मध्ये नाशयिष्यति मोहात्मान्धकारम्

सूर्यस् निश् गट कति दरि ग्रंभो
बाव-थावुन् कुह् होश-पोश-थर्य ग्रंभो ॥
राज़योग-राज़ यस् पकि च्यय् ह्यु सूत्य्
दय-दन-वालि तस् वति मेलन् कूति ।
इन्द्रिय-चूरन् कति डरि ग्रंभो
बाव-थावुन् कुह् होश-पोश-थर्य ग्रंभो ॥
यदि सूर्युक् पोमत् कुह् नज़रस् गाह्
बुछिज़ि तज़रस् गज़रस् अज़रस् क्याह् ।
नज़रस् प्यठ् बालादर्य ग्रंभो
बाव-थावुन् कुह् होश-पोश-थर्य ग्रंभो ॥
विश्वर्पन् क्याह् ख-खरूफ् हाव्
च्यय्-आनन्द-अमृथ् न्यथ् च्यावनाव् ।
निमेश उन्मेश् गरि-गरि ग्रंभो
बाव-थावुन् कुह् होश-पोश-थर्य ग्रंभो ॥ ४७ ॥

---

48. THE ASSEMBLING AND FEASTING OF THE WEDDING PARTY. THEY THEN COMMENCE THE WORSHIP OF THE DEITY OF THE HOUSE-DOOR.

महाराज़स् सूत्य् सालर् आय
कर्मवान् दर्म-सबाय बीठि ॥ १०७० ॥
दछि मान पछि मान् बीठि ओच्य ज्याय
दुछ्हा-बूज़न् आसि तयार् ।

(तदा) सूर्यस्य (इव) समीपे तमः (इव) कुत्र स्थिरीभविष्यति
हे-शम्भो
भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥
राजयोगेश्वरः यस्य चरिष्यति त्वयैव सदृशः सह
दिव्यधनयुक्ताः तस्य मार्गे संगंस्यन्ति कियन्तः (अनेके)।
इन्द्रियात्मचौरेभ्यः कुत्र भेष्यति (भयं प्राप्स्यति) हे-शम्भो
भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥
उच्चस्थानात् सूर्यस्य आपतितः अस्ति निम्नस्थाने प्रकाशः
पश्येन्नाम तनुत्वस्य घनत्वस्य आन्ध्ये किं-नाम (कं भेदम्)।
प्राकाशो प्रसृतः प्रांशुपुरप्रासादस्य हे-शम्भो
भावनात्मकं-यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो ॥
विष्णुप्रीत्यर्थं (धर्मकारणेन) कृष्णाख्याय (मे) स्वस्वरूपं प्रदर्शय
चैतन्यात्मानन्दामृतं नित्यं पायय।
प्रतिनिमेषं प्रत्युन्मेषं प्रतिक्षणं हे-शम्भो
भावनात्मकं यौवनं अस्ति चेतनारूपायाः पुष्पलतायाः हे-शम्भो
॥ ४७ ॥

जन्यागमनवृत्तम् ॥ ४८ ॥

महावरेण सह जन्याः समागताः
सत्कर्मशालिनः धर्म्यसभायां निविष्टाः ॥ १०७० ॥
इच्छया मानेन श्रद्धया सह निविष्टाः शुद्धायां भूमौ
(तत्र) इच्छानुकूलानि-भोजनानि आसन् निष्पन्नानि।

ख्वश् गव् द्वय् ईश्वर-इच्छाय
    कर्मवान् दर्म-सबाय बीठि ॥
ताज़-ताज़ बूज़न् रननय् आय
    माज़र्चू-हंन्दु छुव् न कँह् ति हाजथ् ।
राज़ सबि बीठि वाज़ बांग्रनि आय
    कर्मवान् दर्म-सबाय बीठि ॥
बूज़न् ख्यथ् तिम् आँगन् चाय
    र्टफ्थ् गैय् तिहन्ज़्य सेवाय-सूंत्य् ।
तन मन वार लंगि द्वार-पूज़ाय
    कर्मवान् दर्म-सबाय बीठि ॥ ४८ ॥

---

49. THE SONG OF THE WOMEN OF THE WEDDING PARTY AT THIS WORSHIP.

वनवनि अक्रक् वक् स्वर्गद्वारय्
    वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥ १०७४ ॥
च्यानि सत्संग-सूत्य् गंगाद्वारय्
    द्वारस् कर्म-क्रूलु खार वारय् ।
रंग-रंग बर्हंग द्राव् गंग-आरय्
    वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥ १०७५ ॥
हर-दृष्टि द्वारस् बन्योव् हरद्वारय्
    द्वास-वाव द्वासस् बन्योव् कैलास् ।

अभीप्सितं संपन्नं इदमेव ईश्वरेच्छायाः

सत्कर्मशालिनः धर्म्यसभायां निविष्टाः ॥

अपर्युषितानि भोजनानि पच्यन्ते स्म

पौनःपुन्येन-यथेच्छानुकूलभोजनपृच्छायाः अस्ति-तेषां

न काचित् अपि अपेक्षा ।

राजानः पङ्क्तौ निविष्टाः सूदाः विभाजयितुं (अन्नादीनि) आगताः

सत्कर्मशालिनः धर्म्यसभायां निविष्टाः ॥

भोजनानि भुक्त्वा ते अजिरप्रदेशे प्रविष्टाः

संतृप्ताः (संतुष्टाः) संपन्नाः तत्कृतया सेवया ।

तन्वा मनसा (तत्समाधानतया) सुष्ठु प्रवृत्ताः द्वारदेवतापूजने

सत्कर्मशालिनः धर्म्यसभायां निविष्टाः ॥ ४८ ॥

तत्काले जन्यस्त्रीवाक्यगानं विवृणोति ॥ ४९ ॥

प्रगातुं अप्सरसः अवतीर्णाः स्वर्गद्वारात्

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम्* ॥ १०७४ ॥

त्वदीयेन सत्सङ्गेन हे-गङ्गाधर

द्वारे सत्कर्मात्मकचित्रविशेषं आरोपयिष्यामि सुष्ठ्वेव ।

नानाविधतया द्वारनाथातः प्रसृतः गङ्गाप्रवाहः

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥ १०७५ ॥

हरस्य-दृष्ट्या द्वारस्थाने संपन्नं हरद्वारतीर्थम्

हरदासभावेन अधोदारुस्थाने संपन्नं कैलासस्थानम् ।

---

* स्वात्मपूजाविधानं च श्लेषेणात्र बोध्यं यत्र शिवस्य प्रवेशः प्रार्थ्यते इत्यप्यवधेयं बुद्धिमद्भिः ।

क्रूलु ख्वोर् लब गय नवच तारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥
वौद-रख्ति शिव वौदकि ओंकारय्
शुकदेव् त व्यास् छिय् वौद् वखनान् ।
ग्वनवान योज़्नस् छ्यय् खन-तारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥
नवद्वार् मुचरिथ् दारनाथ दारय्
जटादार संकट-कट च्योनु ध्यान् ।
पादन् तल् ब्रह् च्य इन्द्रिय् मारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥
अस्य दरकारय् कति छ्यय् हारय्
ग्वहर त द्यारय् ठेखि बॅरि बॅरि ।
कल प्यठि छ्यकोय् खूब-रख्ति शूबिदारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥
बुज़् सोनु वैकुण्ठ् बन्योव् वार-कारय्
कूच्यन् मज़् ब्रूठु कूटि-तीरय् ।
चन्दनुकु खबाव् द्राव् देवदारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥ १०८० ॥
लंगनस् बेल वोतु विघ्न-न्यवारय्
अंगनस्-प्यठ छिय् प्रारान् देव् ।
ग्वनवान खन हेरि खस् वार-वारय्
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥

चित्रविशेषः आरोपितः वरणाः संपन्नाः नभसः ताराव्याप्ताः

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥

हे-भेदरहित शिवात्मन् वेदस्य ओंकाररूप (तद्वाच्य)

शुकदेवः व्यासः च स्तः वेदं अधीयमानौ ।

हे-षड्गुण त्वदुपवीतस्य सन्ति-ते सौवर्णतन्तवः

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥

नवद्वाराणि उन्मोच्य धारणया धारयिष्यामि

हे-जटाधर संकटहर्तः तव ध्यानम् ।

पादयोः तले अहं तव इन्द्रियाणि (एव मेघोपहारः) स्तयिष्यामि

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता पूजाम् ॥

अस्माकं प्रयोजनार्हाणि कुत्र-नाम (न कुत्रापि) सन्ति दीपकाकिण्यः

स्वर्णमुद्राः द्रव्याणि च पोटलिकाविशेषेषु पूर्णं पूर्णं ।

शिरसः ऊर्ध्वभागात् प्रक्षेप्स्यामः हे-निर्लोभ शोभायमान

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥

निःसरणं अस्माकं वैकुण्ठरूपं संपन्नं साधुकारमेव

महादारुषु मध्ये निविष्टं कोटितीर्थाख्यं-तीर्थम् ।

श्रीचन्दनस्य स्वभावः समुद्भूतः देवदारुणा

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥ १०८० ॥

विवाहसमयस्य वेला प्राप्ता हे-विघ्ननिवारण

अग्नि-समीपे सन्ति-तव प्रतीक्षमाणाः देवाः ।

हे-षड्गुणोपेत सौवर्ण्यां निःश्रेण्यां आरुह शनैः-शनैरेव

सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥

कृष्णस् परमात्मा निराकारय्
प्रानरूप नाडियन् कुख् फेरान् ।
विशयन् दारवुनु कुख् नवद्वारय
वारय् करयो द्वारय्-पूज़् ॥ ४९ ॥

---

50. THE ARRIVAL OF MAHĀDĒVA HIMSELF. THE WEDDING DINNER.

महादेव् य्यलि महाराज़ाह् वनिय् आव् ।
तिहन्दु वावाह् वुछिय् बागस् अन्दर् चाव् ॥ १०८३ ॥
करिय् ओसु थवुमतु फर्शाह् तिमौ ज्यूठु
दूच्छा बूज़न् ख्यने ह्यय् देवता ब्यूठु ॥
दूच्छा बूज़न् वनय् क्याह् कय् वनान्-छिय् ।
यमिस् यमिचू दूच्छा गछि तस् बनान् तिय् ॥ १०८५ ॥
प्रयन् ओसु यस् यिह् तस् तिय् दयन् लदु
वयन् यिय् ओसु तस् तिह् मृत्युंज़यन् लदु ॥ ५० ॥

---

51. A FURTHER DESCRIPTION OF THE WEDDING DINNER.

दूच्छा-बूज़न् ख्यथय् आँगन-अन्दर् चाय्
व्यत्तम् वैकुण्ठ-ख्वत साँपञ़् ततिचू ज्याय् ॥ १०८७ ॥
पद्म-पादौ कदम् तमि याञ़् ओवुन् ।
सुह् आँगुन् परम-पदवी प्रावनोवुन् ॥
खसिथ् वीगिस्-प्यठय् य्यलि थवि तमि पाद् ।
कंखव् तय् सर्वतीर्थौ देवप्रसाद् ॥

(ग्रन्थकृतः स्वस्यालापः) कृष्णाख्यस्य परमात्मान्तर्यामिन् निराकारात्मन्
प्राणरूपेण नाडीनां-मध्ये असि संचरन्
विषयाणां संग्रहकर्ता असि नवद्वारद्वारा
सुष्ठ्वेव करिष्यामि द्वारदेवता-पूजाम् ॥ ४९ ॥

वरस्य महादेवस्यागमनवृत्तम् ॥ ५० ॥

महादेवः यदा महावरः भूत्वा आगतः
(तत्र) तेषां भावनां अवलोक्य उद्यानस्य मध्ये प्रविष्टः ॥
१०८३ ॥
विधाय आसीत् स्थापितं आस्तरणं तैः सुदीर्घम्
स्वेच्छानुकूलं भोजनं भोक्तुं गृहीत्वा देवान् निविष्टः ॥
स्वेच्छानुकूलं भोजनं कथयिष्यामि किं किं-वस्तु प्रवदन्ति
यस्य-पुरुषस्य यस्य-वस्तुनः इच्छा संभवेत् तस्य भवति-प्राप्ति-
विषयं तदेव ॥ १०८५ ॥
(तत्रापि) रुचिकरं आसीत् यस्य यत् तस्मै तदेव ईश्वरेण प्रेषितं
(प्रापितं)
पथ्यानुसारि यदेव आसीत् तस्मै तत् मृत्युञ्जयेन (महादेवेन)
प्रापितम् ॥ ५० ॥

उक्तवृत्तमेव पुनर्विवृणोति ॥ ५१ ॥

स्वेच्छानुकूलभोजनानि भुक्त्वैव अजिर-मध्ये प्रविष्टाः ।
सत्तमं वैकुण्ठस्थानादपि संपन्नं तत्रत्यं स्थानम् ॥ १०८७ ॥
पद्मसदृशचरणाभ्यां पादसंचारः तेन (महादेवेन) यावत् प्रक्रान्तस्तेन ।
तत् अङ्गनं परमपदस्थानं प्रापितं-तेन ॥
आरब्धा चित्रितरेखात्मकविमानप्रतिबिम्बस्थाने यदा स्थापितानि तेन
पदानि ।
कृतस्तैः तत्र-स्थाने सर्वतीर्थैः निवेशात्मा-देवप्रसादः ॥

महार्यञ़् वीगिसय्-प्यठ् वातनावुख्
    महाराज़स् स ख़ोवरिय्-कनि थाविख् ॥ १०९० ॥
महाराज़ ओसु कुस् कस ओसु महार्यञ़् ।
    महादेवस् महामाया सॉपनञ़् नञ़्* ॥
स्यदय् आयख् ज़ंगि कॅरनख् नमस्कार् ।
    छॉकिख् लछिमय कल प्यठि स्वहर त द्यार् ॥
अथस्-क्यथ् दीफ् ह्यथ् ओसु दीपमाला ।
    रत्न्-चॉंगिज्य आलवान् ओसु पान ज्वाला ॥
महाविद्या तिमन् ओसु आपरावन् ।
    तिथिय् नावद्-फॅलिथ् यिम् मोच् दावन् ॥
वनिथ् ओसु संपदा मञ़् किसि वाज़य् ।
    बन्येमॅच् सरस्वती ओसु दद-मॉजिय् ॥ १०९१ ॥
अन्दर् गंगासागर्य ओसु पान गंगा ।
    गंगज़ल् ह्यथ् गंगादर् ज़ल् च्यय्यम् ना ॥
पकान् गैय् वेगि-प्यठ याज़् वार वारय् ।
    करनि लॅगि द्वार्-पूज़ा वार-कारय् ॥
छ्यह् क्याह् कथ् वन आनन्दन् प्राव् किछ् गय् ।
    यमिस् प्यठ् सच्चिदानन्दन् थॅवुन् लय् ॥
वनिय् कुस् ह्यकि ततिकिस् व्यवहारस ।
    नज़र् चॉवुन् बन्योव् हरद्वार् द्वारस् ॥

* महदेवस् महामाया खॉव्रि किनि (महादेवस्य महामाया वामभागतः) इति पाठान्तरम् ॥

(तदैव) महाराज्ञीरूपा-वधूः विमानप्रतिबिम्बे-एव समानीता-तैः ।

महावरस्य सा वामभागतः निवेशिता-तैः ॥ १०९० ॥

महावर आसीत् कश्च का-च आसीत् वधूः ।

(तत्) महादेवस्य महामाया संभवन्ती-आसीत् प्रत्यक्षा ॥

सिद्धिः समागता-ताभ्यां शुभशकुनार्थं कृतस्तया-ताभ्यां नमस्कारः ।

प्रक्षिप्तं-तयोः लक्ष्म्याः शिर ऊर्ध्वतः मुद्राः धनम् च ॥

हस्तयोः नीराजनदीपान् गृहीत्वा आसीत् दीपमालादेवता ।

(तान्) नीराजनदीपान् भ्रामयन्ती (तच्छिरसि) आसीत् स्वयं ज्वालामुखी ॥

महाविद्यादेवता तयोः आसीत् भोजयन्ती ।

तादृशानि फाणित-खण्डानि यानि मोक्षं दापयन्ति ॥

भूत्वा आसीत् संपद्देवी मध्ये कनिष्ठिकायाः ऊर्मिका ।

संभूता सरस्वतीदेवी आसीत् धात्री ॥ १०९५ ॥

अन्तःस्थितं गङ्गासागराख्यकमण्डलौ आसीत् स्वयं गङ्गा ।

गङ्गाजलं गृहीत्वा अयं-गङ्गाधरः जलं पिबतु-मे नाम ॥

संचरन्तौ गतौ विमानचित्रस्थानात् यदा शनैः शनैः ।

कर्तुं प्रवृत्तौ द्वारदेवता-पूजां साधुकारेणैव ॥

अस्ति का-नाम कथा (यां) कथयिष्यामि देहल्या अवाप्ता कीदृशी गतिः ।

यस्याः पृष्ठे सच्चिदानन्दात्मना निहितं पदम् ॥

कथयितुं कः शक्नुयात् तत्रत्यं व्यवहारम् ।

दृष्टिः (यत्र) निहिता-तेन संपन्नं हरद्वारतीर्थं द्वारस्य-स्थाने ॥

बनोवुन् दासबावय् दास् कैलास् ।
हरि:-हर् श्याम-सुन्दर् ह्यथ् अन्दर् चास् ॥ ११०० ॥
बिहिथ् यति ओसु ब्रह्मा ह्यथ् ब्राह्मन् ।
महाराज़ा तंतुथ् वोतु ह्यथ् नरायन् ॥
बिहिथ् पद्मासनस्-प्यठ् शकुनि ओंकार् ।
दितुख् अंगनुकु त लंगनुकु ज्यान् व्यस्तार् ॥
सपंञ् मैनावती खश् दुथ् बुछिथ् रंग् ।
परनि लजू त्रिय-वानिय वावुकुय् बंग् ॥
नचन् नचान् दपुन् तमना म्य है द्राम् ।
ज़गदीश्वर् हरि:-हर् गर है चास् ॥ ५१ ॥

52. THE JOYFUL SONG OF MĒNĀ.

राज़-हंसाह् गर चामय्
अज़् म्य द्रामय् तमना ॥ ११०५ ॥
बाल बाल-पान वनि आमय्
लाल-माल ल्यस् नाली ।
कमि हाल किस् साल-ज्यामय्
अज़् म्य द्रामय् तमना ॥
हनि हनि युस् काँक्षामय्*
ग्रहर गामय् आलमस् ।
मनि-मञ्जू-बाग् वनि आमय
अज़् म्य द्रामय् तमना ॥

* काज्यामय् (अन्विष्टा-मया) इति पाठान्तरम् ॥

संपादिता-तेन दासभावेन-स्थिता शिला कैलासरूपा ।

(यन्मार्गेण) हर्षभिन्नो-हरः श्यामसुन्दरं सह-धृत्वा अन्तः

प्रविष्टस्तस्याः ॥ ११०० ॥

आसीनः यत्र आसीत् ब्रह्मा सह-कृत्वा ब्राह्मणान् ।

सद्दावरः तत्रैव प्राप्तः सह-धृत्वा नारायणम् ॥

स्थित्वा पद्मासने (यत्राभूत्) आसनेन ओंकारात्मा ।

दत्तस्तैस्तत्र अर्घ्यः लग्नस्य च शोभनः विस्तारः ॥

संपन्ना मेनावती प्रसन्ना ईदृक् अवलोक्य प्रकारम् ।

पठितुं प्रवृत्ता स्त्रीवाणीयोग्यां भक्तिपूर्णां गीतिभङ्गिम् ॥

नृत्यं-विधाय नृत्यन्त्या कथितं-तया अत्यौत्सुक्यं मम भोः फलितं-मे ।

(यतः) जगदीश्वरः हरिहरात्मा गृहं भोः प्रविष्टो-मे ॥ ५१ ॥

अतिहर्षेण गानं मेनाया एतत् ॥ ५२ ॥

राजहंसरूपः गृहं प्रविष्टो-मे

अद्य मे फलितं-मे (निर्गतं-मे) अत्यौत्सुक्यं (प्रयोजनम्)

॥ ११०५ ॥

बालरूपः बाल्यात्मनि उपलक्षणे आगतो-मे

मणिमालाः सन्ति-अस्य वैकक्षकरूपाः ।

केन (अचिन्त्येन) वृत्तेन सन्ति-अस्य निमन्त्रणयोग्यानि-वसनानि

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

अंशं अंशं यः काङ्क्षितो-मया

नगरेषु ग्रामेषु विश्वस्मिन् ।

(सः) मनो-मध्य-भागे उपलक्षणे आगतो-मे

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

श्याम-रूफ् ह्यथ् म्य डेख्यामय्
 प्यठ बामय् शिव-जी ।
शिव कह् म्य तति राम रामय्
 अज़् म्य द्रामय् तमना ॥
मन-नागस् बाव-सामय्
 गण्डि म्य दैर्यकि चिल-सूत्य् ।
प्रीम-ज़ल् च्योम् दाम-दामय्
 अज़् म्य द्रामय् तमना ॥
शिव-राग्नकुय् म्य वव्यामय्
 कर्म-बुतराचु बाव-ब्योलु ।
मय् च्यथ्-ज़ल सूत्य् ज़ामय्
 अज़् म्य द्रामय् तमना ॥ ११९० ॥
न्यथ् अविचारच हामय्
 नेम-च्यन्द दिथ् कञ्यमस् ।
प्रथम-रस बसनन आमय्
 अज़् म्य द्रामय् तमना ॥
अनुग्रह-स्यह-निश खामय्
 प्रत्त गय स्वक्ति स्वकहाल् ।
गञ्यम् फिकिर त च़ञ्यम् पामय्
 अज़् म्य द्रामय् तमना ॥
कृष्ण निष्कल निष्कामय्
 शिव-नामय् स्वख् वर् ।

श्यामरूपं (विष्णुं) सह-धृत्वा मया अवलोकितो-मया

पृष्ठात् पटलस्य श्रीशिवः ।

शिवेति कृतो मया तत्रैव राम रामेति (च)

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

मनोरूपे-ऽश्वालके भावात्मनिःश्रेण्यः

स्थिताः मया धैर्यात्मना कीलकेन ।

प्रेमात्मजलं पीतं-मया पानविशेषेण

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

शिवरामात्मकं मया उप्तं-मया

कर्मात्मिकायां-भूमौ भक्ति-बीजम् ।

सच्चिदात्मकजलेन (तत्) जातम् (उद्भिन्नम्)

अद्य मे फलितं-मे ० ॥ १११० ॥

नित्यं अविचारात्मकाः नीवाराः

नियमात्मकवनानि विधाय निष्कासिता-मया (यत्र) ।

प्रेमरसेन आवृतेः-अल्पप्रकाशावस्थां समागतं-मे

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

अनुग्रहात्मना-स्वेदेन अपक्वीभूतपूर्वम्

पक्वं संपन्नं मोक्षात्मकं मुक्तशालनामकं-धान्यम् ।

(येन) विनष्टाः-मे दुश्चिन्ताः पुनः अपगताः-मे लोकनिन्दाः

अद्य मे फलितं-मे ० ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वालापः) कृष्णाख्य निष्कलरूपेण निष्कामतया

शिवनामस्मरणेनैव सुखं समातिष्ठ ।

सुब हाविय् मञ्ज़् शामय्
अज़् स्य द्रामय् तमना ॥ ५२ ॥

---

53. THE GODS AND BRĀHMAṆS RECITE VEDIC HYMNS.

गनन् गनन् प्रथम् ख्यलि तमि दृथुय् वनु ।
कनन् यस् गव् सुह् ज़ीवन्-ग्वक्थ् साँपनु ॥ १११४ ॥
परान् ओसु साम-वीदुकु श्रूख् ब्रह्मा ।
उमा छय् स्तुत्य-स्तुतिन् कर् चृह् चमा ॥ १११५ ॥
परान् ओसु वीद-श्रुचू तय् बक्ति-श्रूखय् ।
ब्रह्मा-ज़ुव् स्तुत्य ह्यय् गन्दर्व-लूखय् ॥
तुलान् ओसु पान नारायण् चतुर्भुज़् ।
शिव-शास्तर् लता-नाम परि परिय् ध्वज़् ॥
लगन् बुकु ब्राह्मनौ ह्यतु वीद्-वखनुन् ।
विगन् चलु ज्योति-रूफ् गव् अगन-मञ्ज़् ननु ॥
त्रिभुवन-ग्रहशाह् अगन-मञ्ज़् गव् नमूदार् ।
विह्निथ् सम्मुख् करन् प्रथ्-चीज़् आहार् ॥
जटौ-मञ्ज़् अगुन् नेरान् वीरभद्रय् ।
दपान् तस् नाव् छिय् कालाग्निरुद्रय् ॥ ११२० ॥
प्रथम्-बावुकु स्वयम् तस् कुय् मकानाह् ।
कुह् अन्-अपनुकु अगुन् तसन्दुय् निशानाह् ॥
कुह् सुय् च्यत्तुकु विमर्शाह् दीप्तिमान ।
तवय् हृदयस् अन्दर् तसन्दुय् कुह थान ॥

प्रभातविकासं प्रदर्शयिष्यति-त्वां मध्ये मायाङ्कस्य

अद्य मे फलितं-मे ० ॥ ५२ ॥

इत्थं मेनोक्तगीतिविशेषमनूद्य प्रक्रान्तं विवृणोति ॥ ५३ ॥

घनीभूतं घनीभूय प्रेमातिशयवाक्यजालं यदा तया ईदृगेव कथितम् ।

कर्णयोः यस्य गतं सः जीवन्मुक्त (इवानन्दपूर्णः)

संपन्नः ॥ १११४ ॥

(तस्मिन्नवसरे) पठन् आसीत् सामवेदस्य श्लोकान् ब्रह्मा ।

उमा अस्ति-ते सहचारिणी कुरु त्वं तस्यां (अस्तत्वापादैः) ॥

१११५ ॥

पठन् आसीत् वेदश्रुतीः पुनः भक्तियुक्तश्लोकान् ।

श्रीब्रह्मा सह धृत्वा गन्धर्वलोकान् ॥

उत्थापयन् आसीत् स्वयं नारायणः चतुर्भुजः ।

शिवज्ञानशास्त्राणि स्तुतिसूक्तीः अधीत्य अधीत्य उच्चैः-शब्दम् ॥

(यावत्) लग्नवेला समीचिता ब्राह्मणैः आरब्धं वेदाध्ययनम् ।

विघ्नः अपगतः ज्योतीरूपः संपन्नः अग्निमध्यात् प्रत्यक्षः ॥

त्रिगुणात्मा-पुरुषः अग्निमध्यात् संपन्नः प्रकटः ।

निविश्य संमुखं कृतस्तेन प्रत्येकद्रव्यस्य आहारः ॥

जटामध्यभागात् अग्निः(यः) निर्गच्छति वीरभद्रात्मा ।

वदन्ति तस्य नाम कालाग्निरुद्र-इति ॥ ११२० ॥

प्रेमभक्तिभावात्मा स्वयमाख्यप्रदेशः तस्य अस्ति निवासस्थानम् ।

अस्ति अन्न-जीर्णनस्य अग्निः (जाठराग्निः) तस्यैव चिह्न-

(कला-)मात्रम् ॥

अस्ति स-एव चित्तसंबन्धी विमर्शः देदीप्यमानः ।

तेनैव हृदयस्य मध्ये तस्यैव अस्ति स्थानम् ॥

सुह् ज्योती-रूफ् सदाशिव् श्रोसु पान ।
अगन-मञ्ज़ नंनु-गक्कुन श्रोसुस् बहान ॥
कुह् सुय् ज्योती-रूप हृदयस् मञ्ज़ स्वप्रकाश् ।
कुह् सुय् ज्योती-रूफ् न्यय् सच्चिदाकाश् ॥
सुह् ज्योती-रूप कुय् नेत्रन् अन्दर् गाश् ।
सुह् ज्योती-रूप कुय् खगनन् अन्दर् राश् ॥ ११२५ ॥
सुह् ज्योती-रूप कुय् सूर्यस् अन्दर् तोज़् ।
सुह् ज्योती-रूप कुय् प्रथ-चीज़ुकुय् बीज़् ॥
सुह् ज्योती-रूप पानय् शिव् त केशव् ।
प्रसन् गव् अगन-मञ्ज़ तस् नंनु-गक्कुनु प्यव् ॥
महामायाय मन् हरशस् स्वठाह् गव् ।
करुन् अनुग्रह् वंदुन् शंभू सदाशिव् ॥
ज़नानी वंनु दयन् कंह् पान दया ।
दयाय दय् दयन् वंह् पान दया ॥
परंब्रह्मस् पनुनं चिय-बाव् बोवुख् ।
स्वन्दर् वानी भवानी वननावुख् ॥ ११३० ॥ ५३ ॥

---

54. SONG FOR THE PUṢPAPŪJĀ, DESCRIBING THE VARIOUS FORMS UNDER WHICH PĀRVATĪ CHOSE ŚIVA.

श्रों कर् श्रुख् पर् श्रीगणेशाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥ ११३१ ॥
कर्म पंपोश् सोनु च्यंबि-मञ्ज़ ख्वतु सर
हर मोनु गर मानि वर याञ् चात् ।

स-तु ज्योतीरूपः सदाशिवः आसीत् स्वयमेव-प्रत्यक्षः ।

अग्नि-मध्यात् प्रकटीभावः आसीत्तस्य निमेषमात्रम् ॥

अस्ति स-एव ज्योतीरूपेण हृदयस्य मध्ये स्वप्रकाशात्मा ।

अस्ति स-एव ज्योतीरूपः नित्यं चिद्दिदाकाशात्मा ॥

सः ज्योतीरूपात्मतया अस्ति नेत्रयोः मध्ये प्रकाशः ।

सः ज्योतीरूपात्मना अस्ति लग्नानां मध्ये (मेषादि) राश्यात्मा ॥ ११२५ ॥

सः ज्योतीरूपात्मना अस्ति सूर्यस्य अन्तर्गतं तेजः ।

सः ज्योतीरूपात्मना अस्ति प्रत्येकवस्तुनः बीजम् ॥

सः ज्योतीरूपात्मना स्वयमेव शिवः केशवः च ।

प्रसन्नः संपन्नः अग्नि-मध्यात् तस्य प्रकटीभवनं आपतितम् ॥

महामायात्मपार्वत्याः मनः हर्षपूर्णं अतिशयेन संपन्नं (यतः) ।

कृतस्तया अनुग्रहः कृतस्तया कल्याणप्रभवः सदाशिवः ॥

जनस्त्रीभिः कथितं ईश्वरेण कृता स्वयं (प्रत्यक्षतया) दया (यतः)

दयया (पार्वत्या) ईश्वरः, ईश्वरेण कृता स्वयं (प्रत्यक्षं) दया (पार्वती) ॥

परस्मै-ब्रह्मणे स्वकीयः स्त्रीभावः प्रकटीकृतस्ताभिः ।

रुचिरां वाणीं भवानी अनुवादिता-ताभिः ॥ ११३० ॥ ५३ ॥

पुष्पपूजार्थं स्तुतिः ॥ ५४ ॥

ओंकारं (मुख्यं) कुरु श्लोकान् अधीहि (यदा) श्रीगणेशाय (इत्यस्ति)

पुष्पपूजायाः अवसरः भोः प्राप्तः ॥ ११३१ ॥

सत्कर्मरूपं पद्मं अस्मदीयं पङ्क-मध्यात् आरूढं सरसः

हरः अस्माकं गृहे अस्मदीये द्वारे यदा प्रविष्टः ।

ख्वर्गच अक़ुरक़ु वनवनि द्राय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
ज़ोनुन् त मोनुन् ज़गतच माज्य
        तवय् द्रास् त्रिभुवन-राज़ नाव् ।
लगस् ना पतु-छाय तय् ब्रोँठ्-ग्राय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
एकस् अनेकस् शरने आय
        शिव-शक्ति-रूपस् सूत्य्-रूतिन् ।
ब्यनु ब्यनु रूफ् दोर् महामायाय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
सुलि-वुलि तुलसुलि ग्वर-आज्ञाय
        पूज़ा करू स्य बावनाय सान् ।
भूतेश्वर् वरू माज्य राज्ञाय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥११३५॥
मत-सूत्य् पर्वत प्रथम त माय
        तथि बज्य-ज्याय दिम प्रदख्यन् ।
ज़य् करू बामदेव् वरू शारिकाय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
खिवि करू ज्योती-रूपन् सोनु पाय
        साज़-पालनाय प्यठ् ब्यहू देवी ।
श्री-महादेव् वरू माज्य ज़्वालाय
        पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥

स्वर्ग्याः अप्सरसः गातुं निर्गताः

पुष्पपूजायाः ० ॥

परिज्ञातस्तया च संमतस्तया जगतः मात्रा (पार्वत्या)

तेनैव निर्गतं(निष्पन्नं)-तस्य त्रिभुवनस्य-राजेति नाम ।

उपहारीभवेयं नाम पाश्चात्यशोभायां च पौरस्त्य-तरलतायाम्

पुष्पपूजायाः ० ॥

एकरूपस्य अनेकीभूतस्य शरणं अगता-वयम्

शिवाभिन्नशक्तिरूपस्य नित्यसंयुक्तस्य ।

(लोकव्यवहारेण) भिन्नं भिन्नं रूपाणि धृतानि महामायया (च यत्र)

पुष्पपूजायाः ० ॥

सुवेलावसरे* तुलमुलुनाम्नि-क्षेत्रे गुर्वाज्ञया

पूजा कृता (तस्याः) मया भक्तिभावनया उपेता ।

(तत्र तद्रूपदेव्या) भूतेश्वरात्मा-शिवः वृतः जगन्मात्रा राज्ञीदेव्या

पुष्पपूजायाः ० ॥ ११३५ ॥

सत्येन (महाभ्रपीठाख्ये) पर्वते प्रेम्णा हार्देन च

तस्मिन्नेव महास्थाने दास्यामि (नाम) प्रदक्षिणानि ।

(तेन) जयः कृतः (अस्माभिः) (तत्र) वामदेवात्मा-शिवः वृतः श्रीशारिकादेव्या

पुष्पपूजायाः ० ॥

खिवु-नाम्नि-क्षेत्रे कृतः ज्योतीरूपेण (शिवेन) अस्माकं रक्षोपायः (यत्र)

अस्मत्पालनार्थं (गिरि-)पृष्ठे अस्ति देवी ।

(तत्र) श्रीमहादेवात्मा (शिवः) वृतः जगन्मात्रा ज्वालामुख्या

पुष्पपूजायाः ० ॥

---

* तानि रूपाणि क्रमान्निरूपयति ॥

अकिन्‌गामि अच्य कं॑छ् मन-कामनाय
पूज़ा भ्रिजगथ्-मातार ।
त्र्यम्बकेश्वर् वं॑द् भाज्य शिवाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
शिव् वं॑द् शक्ति दय् वं॑द् दयाय
पार्वतीय वं॑द् परमेश्वर् ।
ईश्वर् वं॑द् ईश्वर-रच्छाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
मनकिय् तमना मारिथ् द्राय
कोशल्या आय माय-स्त्य् ।
श्यामरूफ् राम-जुव् वं॑द् सीताय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥ ११४० ॥
बाग्यवानी किछु आसु यशोदाय
तिछ्य यज़मान्-बाय पाद्य-प्रनाम् ।
विष्णु-रूफ् कृष्ण-जुव् वं॑द् राधाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
श्रीमहागणपथ् वं॑द् वल्लभाय
सावित्रीय वं॑द् पान ब्रह्मा-जुव् ।
धनवान् भगवान् वं॑द् संपदाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
दर्शुकु खं॑यु दितु कर्मलेखाय
शक्ति वं॑द् शिव् त शिवन् वं॑छ् शखथ् ।

अस्मिन्गोमु-नाम्नि-क्षेत्रे अस्माभिः कृता (क्रियते) मनःकामनासिद्ध्यै
पूजा त्रिजगन्मातुः ।
(यत्र) त्र्यम्बकेश्वराख्यः (शिवः) वृतः जगन्मात्रा शिवादेव्या
पुष्पपूजायाः ० ॥
शिवः वृतः शक्त्या ईश्वरः वृतः दयया
पार्वतीरूपया वृतः परमेश्वररूपः ।
ईश्वरः वृतः ईश्वरेच्छया
पुष्पपूजायाः ० ॥
मनसः चिरन्तनान्यौत्सुक्यानि सर्वाण्येव फलितानि (यत्र)
कौसल्या आगता अतिप्रेम्णा ।
श्यामरूपः श्रीरामः वृतः श्रीसीतादेव्या
पुष्पपूजायाः ० ॥ ११४० ॥
सुभाग्यशालिता कीदृशी (नाम अलौकिकी) आसीत् यशोदायाः
तादृश्याः यजमानपत्न्याः पादप्रणामो (ऽस्तु) ।
(यस्याः सविधे) विष्णुरूपः श्रीकृष्णदेवः वृतः राधिकया-देव्या
पुष्पपूजायाः ० ॥
श्रीमहागणपतिः वृतः वल्लभादेव्या
श्रीसावित्र्या वृतः स्वयं ब्रह्मदेवः ।
सद्गुणोपेतः श्रीभगवान् वृतः संपद्देव्या
पुष्पपूजायाः ० ॥
(यत्) सद्धर्मस्य सेतुः दत्तः सत्कर्मलेखया
शक्त्या वृतः शिवः शिवेन च वृता शक्तिः ।

श्रीमहारुद्र् वंरु् माज्य उमाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥
प्रान् वंरु् ब्वंज़ू ध्यान् वंरु् दारनाय
बक्ति-बावनाय वंरु् मत्सबाव् ।
ब्वक्थ् कंरु् क्रुष्ण वंरु् शिव-लीलाय
पोश-पूज़ाय वेल है वोतु ॥ ५४ ॥

---

55. SONG IN PRAISE OF ŚIVA SUNG AT THE PUṢPA PŪJĀ.

ब्वक-कनि तारख् छिस् तापदानस्
छ्यम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥ ११४५ ॥
आकाशि पोश-वर्शुन् हनि हनि कुस्
रथबान-कनि कुस् सूंर्य-देवता ।
सायबान बन्योमंतु कुस् आस्मानस्
छ्यम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
ज्ञकस् प्यठ् चन्द्रम प्रज़लान् लाल् कुस्*
वाव-लूकपाल् कुस् करान् गंज़िगाह् ।
ब्रह्मा त विष्णु छिस् स्तुत्य् ज़ंपानस्
छ्यम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
चित्रग्वप्थ् ताह् कुस् करान् सामानस्
इन्द्राज़ ब्वरक्ल-बरदार् कुस् ।

* अयस् क्यथ् चन्द्रम छ्यथ् रुमाल् कुस् इति पाठान्तरम् ॥

श्रीमहारुद्रमूर्तिः वृतः जगन्मात्रा उमादेव्या

पुष्पपूजायाः ० ॥

प्राणः वृतः बुद्ध्या ध्यानं वृतं धारणया

भक्तिभावनया वृतः सत्स्वभावः ।

प्राप्तमुक्तिः कृतः कृष्णः (यतः) वृतः शिवसूक्तिस्तुत्या

पुष्पपूजायाः ० ॥ ५४ ॥

पुनरपि पुष्पपूजोचिताः सद्भूतसामग्रीवर्णनोपेत-कीर्तिगीतीः प्रस्तौति ॥ ५५ ॥

मुक्तास्थाने तारकाः सन्ति-यस्य आतपत्रे

(तस्य) अस्ति-मत्तः ईशानस्य पुष्पपूजा ॥ ११४५ ॥

आकाशमार्गेण पुष्पवर्षणं अंशे अंशे अस्त्यस्य

रथवाहक-स्थाने अस्त्यस्य सूर्यदेवता ।

वितानरूपता संभूता अस्त्यस्य आकाशस्य

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

ललाटस्य पृष्ठे चन्द्रमाः देदीप्यमानः मणिः अस्त्यस्य

वायुलोकपालः अस्त्यस्य कुर्वन् चामरवीजनम् ।

ब्रह्मा विष्णुः च स्तो-ऽस्य सहचरौ याप्ययानस्य

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

चित्रगुप्तः क्रमस्थापनं अस्त्यस्य कुर्वन् सामग्र्याः

इन्द्रराजः मयूरपिच्छवीजनकर्ता अस्त्यस्य ।

दर्मराज़ थवुमतु प्यठ् दर्म-दानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
मत-ऋषि सथ् ज़ल् ह्यथ् मज़्वानस्
अतुर् कोफूर् छकान् क्रिस् ।
सतवय् ग्रह्दि क्रिस् ह्यथ् विमानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
गंगासागर् ह्यथ् छस् गंगा
बुद ज़ालान् छस् दीपमाला ।
लछ्मी मीठि छस् दिवान् दामानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥ ११५० ॥
नावद् आपरान् महाविद्या छस्
करान् जमुना छम् वावज्य-वाव् ।
दद-माजू सरस्वती स्तुत्य् छस् पानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
ज़ंगि-याल् अनवंज़् छम् पान सिद्दा
व्यूगु लेखान् छस् कर्मलेखा ।
आत्म-रूप वसवुनु कुह् मनक्रिस् थानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥
वासुख् त शेषनाग् छेरि-बर्दार् क्रिस्
रतन्-हन्दु स्वक-हार् कुस् नालि ।
गट चंजू गाश् आव् सारिसय् जहानस्
छम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥

धर्मराजः नियतः प्रति धर्म्यदानकरणे

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

सप्त-ऋषयः सप्त तीर्थजलानि गृहीत्वा मध्ये कमण्डलुपात्रस्य

सुगन्धपुष्पस्वेदविशेषं कर्पूरं आसिञ्चन्तः सन्त्यस्य ।

सप्तैव सूर्यादिग्रहाः सन्त्यस्य धृत्वा विमानम्

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

गङ्गासागराख्यकमण्डलुविशेषं धृत्वा अस्त्यस्य गङ्गा

रक्षोघ्नबीजविशेषं दाहयन्ती अस्त्यस्य दीपमालादेवता ।

महालक्ष्मीः चुम्बनानि अस्त्यस्य ददन्ती वस्त्राधोभागे

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥ ११५० ॥

फाणितानि मुखे-ऽर्पयन्ती महाविद्या अस्त्यस्य

कुर्वन्ती यमुना अस्त्यस्य तालपत्रव्यजनवायुचालनम् ।

धात्री सरस्वती सहचरन्ती अस्त्यस्य स्वरूपात्मनः-शिवस्य

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

शकुनोचितामन्नादिपूर्णां-स्थालीं समीपमानयन्ती अस्त्यस्य स्वयं सिद्धिदेवता

चित्ररेखात्मकविमानबिम्बं लिखन्ती अस्त्यस्य कर्मलेखा ।

(यो ऽयं) आत्मरूपेण वासशीलः अस्ति मनसः स्थाने

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

वासुकिः शेषनागः च वेत्रवाहकौ-पुरोगौ स्तो-ऽस्य

रत्नानां मुक्तानां-हारः अस्त्यस्य वैकक्षकरूपेण ।

तमः अपगतं प्रकाशः समागतः सर्वस्यैव जगतः

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

कुवीर्-जी त वरुण् किम् खर्च-बर्दारय्
मोक् स्वर्गद्वारय् सूत्य्-सूत्य् छ्यय् ।
रथ छिख् गंडिमति मञ्ज़् मैदानस्
छ्यम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥

ड्यकस्-प्यठ् चन्दन-व्यकु कुस् तोज़वानस्
बुथिस् कुस् करोर-सूथकु तोज़् ।
क्यस् दया गुलि गंडिथ् तस् दयावानस्
छ्यम् ईशानस् पोश-पूज़ा ॥ ११५५ ॥

अर्ग् कर् मनस् त पोश् कर् प्रानस्
कृष्ण पूज़ाय लाग् सनिदानस् ।
ज़ालिय् पाफ् गालिय् अज्ञानस्
सय् छह् भगवानस् पोश-पूज़ा ॥ ५५ ॥

---

56. PRAISE OF ŚIVA AT THE PUṢPA-PŪJĀ, INCLUDING A LIST OF HOLY PLACES.

बाव-पंपोश् फ़्ोलि प्रथम-सरसय्
शिव-शंकरसय् छह् पोश-पूज़ा ॥ ११५७ ॥
शिव-ध्यान् दारन् वीद् व्यस्तारन्
अम्हय् छिह् हारन् कारन् त देव् ।
वैकुण्ठ् माँपनु सानिस् गरसय्
रामेश्वरसय् छह् पोश-पूज़ा ॥

अमरनाथकिस् निश अमरसय्
तीर्थयाचाय झाय् छ्यय् पुन्य-फल् ।

कुबेरः (लोकपालः) वरुणः (लोकपालः) च स्तो-ऽस्य व्ययविधानाधिकारिणौ

सर्वं स्वर्गद्वारमेव (तत्रत्यधनसंपदं) सह-कृतं धृत्वा ।

रथाः सन्ति-एतैः नियम्य-स्थापिताः सर्वो दीर्घस्थलस्य

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥

ललाट-पट्टे चन्दन-तिलकं अस्त्यस्य तेजोमयदीप्तिकम्

मुखस्य अस्त्यस्य कोटिसूर्यस्येव तेजः ।

अस्त्यस्य दयाधिदेवता अञ्जलिं बद्ध्वा तस्य महादयालोः

अस्ति-मत्तः ईशानस्य ० ॥ ११५५ ॥

अर्घं (अक्षतरूपं) कुरु मनः पुष्परूपान् च कुरु प्राणान्

हे-कृष्णाख्य पूजार्थं संयोजयस्व संनिधिस्थाय ।

(स शिवः) दाहयिष्यति-तव पापानि विनाशयिष्यति-तव अज्ञानं (तत्कार्यभूतजन्ममरणादिकं च)

सैव अस्ति भगवत-ईशानस्य पुष्पपूजा ॥ ५५ ॥

शिवस्तुतिः पुनरपि पुष्पपूजावसरे ॥ ५६ ॥

भक्तिपद्मानि प्रफुल्लानि प्रेमसरसः

(तैः) शिवशङ्करस्य अस्ति पुष्पपूजा (विधेया) ॥ ११५७ ॥

शिवध्यानं धारयन्तः वेदान् विस्तारयन्तः

अमृतं (इव) सन्ति सिञ्चन्तः कारणानि देवाः च ।

वैकुण्ठस्थानं (इव) संपन्नं अस्माकं गृहमेव

रामेश्वरात्मनः (शिवस्य) अस्ति पुष्पपूजा ॥

अमरनाथक्षेत्रस्य समीपात् अमरस्य

तीर्थयात्रायाः निर्गताः (वयं) गृहीत्वा पुण्यफलम् ।

सर्व-तीर्थ-फल् कुह् बडु कश्मीर-सरसय्
 मुक्तीश्वरसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥
ग्वड आदिदेवस् कुह् जै-जै-कारय्
 गडु दिस् त छुम् अन्वारय् श्रोँठ ।
गंनिशवल-ज़ल हल-मुसल-दरसय्
 लम्बोदरसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥ ११६० ॥
नवदल कल वन्द अमरेश्वरसय्
 थंजिवारि कर शंकरसय् पूज़् ।
व्यज्यशारि प्रदख्यन् दिम चक्रदरसय्
 विज़येश्वरसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥
बाल प्यठ् तोतलाय अर्चन् करसय्
 अनथ्नाग कर माग-मासस्य् आन् ।
शाफ् चलु इन्द्रस् त गव् आश्वरसय्
 विश्वम्भरसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥
अर्ग पोश भर्गशिखाय पूज़् करसय्
 मटन् वातिथ् हटन् अपराद् ।
स्वकुथ् गछि प्यतरन् सन-मातरसय्
 श्रीभास्करसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥
शिव-राग कार्कोट-नाग वौद् परसय्
 पापहरन्-नाग हरनम् पाफ् ।
भीमसेननि-पाठि ह्यय् हलधर सय्
 हरीहरसय् छुह् पोश-पूज़ा ॥

सकलतीर्थानां-फलं अस्ति महत् कश्मीरमण्डलस्यैव

मुक्तीश्वरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

प्रथमं आदिदेवस्य अस्ति जय-जय-कारः

जल-स्नानं देहि-तस्य नाम अस्ति-तस्य क्रमप्राप्तिः प्रथमं (पूजादेः)।

गणेशबलाख्यक्षेत्रजलेन हलमुसलायुधधारिणः

लम्बोदरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥ ११६० ॥

नवदलतीर्थे शिरः समर्पयिष्यामि अमरेश्वराय

पंजिवोर्-नाम्नि-क्षेत्रे कुर्यां शङ्करस्य पूजाम्।

विजयेश्वरक्षेत्रे प्रदक्षिणानि विधास्यामि चक्रधराख्यशिवस्य

विजयेश्वरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

गिरि-पृष्ठे तोतलादेव्याः अर्चनां करिष्यामि

अनन्तनागतीर्थे कुर्यां माघमासे स्नानम्।

(यत्र) शापः अपगतः इन्द्रस्य पुनः गतः आश्चर्यम्

विश्वम्भरशिवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

अर्घेण पुष्पैः भर्गशिखायाः पूजां करिष्यामि-तस्य

मार्तण्डक्षेत्रं प्राप्य अपगमिष्यन्ति अपराधाः।

मुक्तिः संपत्स्यति पितृगणस्य क्षणमात्रे-एव

श्रीभास्करशिवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

शिवरागेण कार्कोटनागक्षेत्रे वेदं अधीयीय-तस्य

पापहरणनागक्षेत्रे अपगमिष्यन्ति-मे पापानि।

भीमसेनवत् आश्रित्य हलधरम्

हरिहरात्मनः अस्ति पुष्पपूजा ॥

ग्रीम-पोश-माल ह्यथ् बाल-ष्ठि तरसंय्
सुनग्राय उमाय कर पोश-पूज़् ।
चमा करि स्यति ह्यानाह् खरसंय्
उमाधरसंद् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥ ११६५ ॥
कूटिहेर अन्दि-अन्दि फेर तथ् सरसंय्
कूटी-तीर्थुकु कुस् महिमा ।
आग् यव संकर्षणनिस् वरसंय्
कूटीश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
खस रुखसथ् ह्यथ् नंदिकेश्वरसंय्
शिवस् त शिवाय कर पोश-पूज़् ।
परमेश्वरिय त परमेश्वरसंय्
ज़म्बुकेश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
श्यवंनि सज़् करिथ् न्यथ् ज्ञथ् दरसंय्
चिनवंनि व्वथ्यनख् पाद्य-प्रनाम् ।
खन्दब्रार्य वन्द पान् श्याम-खन्दरसंय्
पीताम्बरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
चीर-खंड कन्द-स्तुत्य् थालाह् बरसंय्
ग्रीम-स्तुत्य् आपरिथ् वन्दहास् पान् ।
नील-नाग नीलकंठस् दिगंबरसंय्
चीद-सागरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
देव-स्थली छ्यह् देवमरसंय्
सार्यनिय् देवन् पाद्य-प्रनाम् ।

प्रेमात्मपुष्पमालाः गृहीत्वा गिरिपृष्ठात् तरिष्यामि-तस्य

सुनशायाः (देव्याः) उमायाः (तत्क्षेत्रे) करिष्यामि पुष्पपूजाम् ।

दयां करिष्यति ममापि ध्यानं (यथा) स्मरिष्यामि-तस्य

उमाधरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥ ११६५ ॥

कोटीश्वरक्षेत्रे परितः परिवर्तय तस्य सरसः

कोटितीर्थतीर्थस्य अस्ति-यस्य माहात्म्यम् ।

(तत्र) आशां निधास्यामि संकर्षणाख्यमहादेवस्य वरस्य

कोटीश्वरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

आरुह्यामि आज्ञापनं गृहीत्वा नन्दिकेश्वरात्

शिवस्य च शिवायाः करिष्यामि पुष्पपूजाम् ।

परमेश्वरीरूपायाः च परमेश्वरात्मनः

जम्बुकेश्वरमहादेवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

त्रयाणामेव (पूजनाय) सज्जनां कृत्वा नित्यदा व्रतानि धारयिष्यामि

त्रिभ्य-एव भूयान्नाम-तेषां पाद-प्रणामः ।

त्रिसन्ध्याक्षेत्रे (तत्रस्थाय) उपहारी-कुर्यां स्वात्मानं श्यामसुन्दराय

पीताम्बरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

सितासंयुक्तपायसेन फाणितेन स्थालीं पूरयिष्यामि-तस्य

अतिप्रेम्णा भोजयित्वा उपहारयेयं-तस्मै स्वात्मानम् ।

नीलनागाख्यक्षेत्रविशेषे नीलकण्ठस्य दिगम्बररूपस्य

वेदसागरभूतस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

सर्वदेवानां-क्षेत्रस्थानं अस्ति देवसरः-नाम्निपुरगणे

(तत्र) सर्वेभ्य-एव देवेभ्यः पादप्रणतिरस्तु ।

वासुक-नाग आन श्रम प्यम खरसंय्

सय् कौँसरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥ ११७० ॥

कपाल-मोचन वक्ति-वाव् वरसंय्

पाप-च्चय् गछ़िय् पर श्राप-मोचन् ।

पालवनि कपाल-माला-दरसंय्

त्रिशूलधरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥

न्यय् सूत्य् ह्यय् पननिस् व्यपरसंय्

शिव-राग प्रयाग-मञ्जू कर आन् ।

कूटी-तीर्थ पोश् लाग ईश्वरसंय्

त्रिपुष्करसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥

गंग-जटन् वातिय् वर् मंग हरसंय्

अमृतच दार च्यावनाव्यम् ।

तमन्दिस् प्रारवुनु कुस् आसरसंय्

जटाधरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥

स्वयम् गछ़िय् त प्रयम् वरसंय्

कालाग्नि-रुद्रस् त भद्रकालिय ।

पूज़ निष्कल कल-माला-धरसंय्

कालशेखरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥

तुलमुलि पर्ज़नाविय् सय्-स्वरसंय्

राजयंज़ माज्य राज्ञिय कर पूज़् ।

दूप-दीफ् आलवस् ह्यय् चामरसंय्

भूतेश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥ ११७५ ॥

(यत्र) वासुकिनागतीर्थे स्नानेन शान्तचित्तो-भविष्यामि पतिष्यामि (च) स्मरणे

सैव कौंसरेति-नाम्ना-प्रसिद्धस्य-तीर्थस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥ ११७० ॥

कपालमोचनाख्ये-तीर्थविशेषे भक्तिभावनां धारयेयं-तस्य

पापक्षयः भूत्वा (क्षीणपापो भूत्वा) पठिष्यामि शापमोचनाख्य-स्तोत्रमन्त्रान् ।

जगत्पालकस्य कपालमालाधरस्यैव

त्रिशूलधरनाम्नः-शिवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

नित्यदा सह धृत्वा स्वीयं परकीयं (च)

शिवानुरागेण प्रयागतीर्थमध्ये करिष्यामि स्नानम् ।

कोटितीर्थाख्यतीर्थे पुष्पाणि निवेदयिष्यामि ईश्वराय

(तत्र) त्रिपुष्कराख्यमहादेवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

गङ्गजटन्-नाम्नि-तीर्थे प्राप्य वरं प्रार्थयिष्यामि हरादेव

(तत्र) अमृतस्य धाराः पाययिष्यति-मां-सः ।

तस्यैव प्रतीक्षमाणः अस्मि आश्रयदानस्य

जटाधरमहादेवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

स्वयम्-नाम्नि-गिरिक्षेत्रे गत्वा तु प्रीतिं धारयिष्यामि-तस्य

कालाग्निरुद्रात्मनः-शिवस्य (तत्सहवासिन्याः) भद्रकाल्याः च ।

पूजां-करिष्यामि निष्कलस्य कपालमालाधरस्यैव

कालशेखराख्यस्य-महादेवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

तुलमुलु-नाम्नि-क्षेत्रे उपलभ्य सद्गुरुमेव

महाराज्ञ्याः जगन्मातुः राज्ञीदेव्याः करिष्यामि पूजाम् ।

धूपं-रत्नदीपं ऊर्ध्वं-भ्रामयिष्यामि-तस्य सह चामरेणैव

भूतेश्वरस्य-तद्रूपदेवतास्वामिनः अस्ति पुष्पपूजा ॥ ११७५ ॥

रामरादन-प्यठ मन पूज़् करसंय्
प्रारम् हरम्वख बरसंय् तल् ।
बरङ्ग-बल खस वात प्यठ् ब्रह्मसरसंय्
ज़गदीश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
हंस-द्वार नेर वात प्यठ् कोलसरसंय्
शिव-खोल गंगाय मज़्ज़् कर श्रान् ।
विश्वरूफ् ज़ानिथ् विश्वेश्वरसंय्
गंगधरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
अर्ज़ुन-देवन् ह्यथ् युधिष्ठिरसंय्
नारान्-नाग कर् ध्यान पूज़ा ।
मनकिस् मन्दिरस् मज़्ज़् श्रीधरसंय्
बोधेश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥
पर्वत शारिकाय खोला परसंय्
वामदेव् रछि अस्य परनंय् नल् ।
गाव्यम् संकटकिस् अस्वरसंय्
चक्रेश्वरसंय् छ्यह् पोश पूज़ा ॥
रंग-रंग कंग्-पोश् क्रालि पाँपरसंय्
ज़्वालाय बालाय पूज़ि लागस् ।
श्री-महादेवस् त भस्माधरसंय्
हर्षेश्वरसंय् छ्यह् पोश-पूज़ा ॥ ११८० ॥
नाग नाग फेर कूतु ह्य् ववसरसंय्
लाग नाग-नाथस् कुन् मन् प्रान् ।

रामराधनगिरिसमीपवर्तिक्षेत्रात् मनसा पूजां करिष्यामि-तस्य

प्रतीच्चिर्थ्य-तस्य हरमुखगिरेः द्वारस्य उपत्यकामूले ।

(तत्र) बरज़ल्-नाम्नि-प्रदेशे आरोक्ष्यामि प्राप्स्यामि पृष्ठे (समीप-स्थाने) ब्रह्मसरसः

जगदीश्वरस्य (तदीश्वर्वर्तिदेवावतारस्य) अस्ति पुष्पपूजा ॥

(ततः) हंसद्वारात् निर्गमिष्यामि प्राप्स्यामि (च) समीपं कौलसरसः

(तत्र) शिवहार्दन गङ्गायाः मध्ये करिष्यामि स्नानम् ।

विश्वरूपं परिज्ञाय विश्वेश्वरं-शिवम्

गङ्गाधरस्यैव अस्ति पुष्पपूजा ॥

अर्जुन-देवेन (यथा) सहायीकृत्य युधिष्ठरम्

नाराण्-नाग-नाम्नि-क्षेत्रे कृता (करिष्यामि) ध्यानेन पूजाम् ।

(तत्र) मनोरूपस्य देवालयस्य मध्ये श्रीधरस्यैव

बोधेश्वर-देवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

(ततः) पर्वताख्ये-प्रद्युम्नगिरौ शारिकायाः कीर्तिस्तुतीः पठिष्यामि-तस्याः

(यत्र) वामदेवाख्यः-शिवः पालयिष्यति अस्मान् पादयोः तले (समाश्रितान्) ।

विनाशयिष्यति-मम संकटात्मकं असुरम्

चक्रेश्वरशिवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥

नानाविधानि कुङ्कुमपुष्पाणि विकसितानि पाँपर्-नाम्नि-प्रदेशे

ज्वालामुख्याः बालादेवतायाः पूजायै समर्पयिष्यामि-तस्याः-तानि ।

श्री-महादेवस्य (तद्देवताऽभिन्नस्य) तु भस्मपरिमलिताङ्गस्य

हर्षेश्वरस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥ ११८० ॥

क्षेत्रे क्षेत्रे (प्रतिक्षेत्रं) संचरिष्यामि कियत् अस्मिन् भवसरसि

संयोजयिष्यामि नागनाथं प्रति मनः प्राणांश्च ।

पूज़् कर अन्दर् शिव-मन्दिरस्य्
    आत्म-रूप हरस्य् छुह् पोश-पूज़ा ॥
छ्याम् शिवप्रयमुकु च्यावि च्यरस्य्
    तीर्थ-फल् दाव्यस् गरस्य् मञ्ज़्
रूफ् हाव्यस् मञ्ज़् चनमातरस्य्
    शङचरस्य् छुह् पोश-पूज़ा ॥ ५६ ॥

---

57. THE PROCEDURE AT THE PUṢPA-PŪJĀ.

अनिख् वनि-दिथ् चपारिथ् पोश् सारिथ् ।
    करनि लगि पोश-पूजा चारि चारिथ् ॥ ११८३ ॥
यिह्-कँङ्काह् ओसु लाङ्गिम् करनि लगि तिथ् ।
    प्रसन् साँपनु तिमन् प्यठ् पान शिव-जिथ् ॥
करिथ् प्रथ्-रंग रंग पोशनय् डेर् ।
    करुख् शिव-शक्ति-रूपस् अन्दि-अन्दिय् गेर् ॥ ११८५ ॥
परान् ओसु वौद-मंगल-शूख् ब्रह्मा ।
    उमा छय् स्तुत्य्-स्तुतिथ् कर् चुह् चमा ॥
तिमन् बास्योव् न्यबर् अन्दर् शिवय् शिव् ।
    चलुख्-नीरिथ् शिव-मन्दिय् लोल आलव् ॥ ५७ ॥

---

58. A RAPTUROUS SONG OF THE FAITHFUL AT THE PUṢPA-PŪJĀ IN HONOR OF ŚIVA.

हृशवस् युस् कुह् खसवुनुय
    हृदयस् मञ्ज़् कुह् वसवुनुय ।

पूजां करिष्यामि अन्तःकरणात्मनि शिवालये-एव

स्वात्मदेवतारूपस्य हरस्यैव अस्ति पुष्पपूजा ॥

कृष्णाख्यस्य शिवप्रीत्यात्मकं पाययिष्यति भङ्गारेणुधूमम्

(यथा) तीर्थसेवनफलं अदापयिष्यत् गृहस्यैव मध्ये ।

रूपं अप्रकटयिष्यत्-तस्मै मध्ये क्षणमात्रकालस्यैव (शीघ्रमेवेत्यर्थः)

षडक्षरमन्त्रात्मनः-शिवस्य अस्ति पुष्पपूजा ॥ ५६ ॥

पुनरपि प्रक्रान्तं स्तुतिपूर्वकपूजोपयोगितया प्रस्तौति ॥ ५७ ॥

आनीतानि-तैः विचित्य समन्तादेव पुष्पाणि सर्वाण्येव (नानाविधानि) ।

कर्तुं प्रवृत्ताः पुष्प-पूजां अन्विष्य अन्विष्यैव ॥ ११८३ ॥

यत्-किञ्चित् आसीत् आवश्यकं विधातुं प्रवृत्ताः तदेव ।

प्रसन्नः संपन्नः तान् प्रति (तेन) स्वयं श्रीशिवदेवः ॥

कृत्वा सर्वप्रकारेण नानावर्णानां पुष्पाणां कूटानि ।

कृतस्तैः शिवाभिन्नशक्तिरूपस्य परितः आवृतिक्रमः ॥ ११८५ ॥

पठन् आसीत् वैदिकमङ्गलश्लोकान् ब्रह्मा ।

उमा-देवी अस्ति-ते सहचरन्ती कुरु त्वं क्षान्तिम् ॥

तेषां (तु) भासमानो-ऽभूत् बहिः अन्तश्च शिवात्मैव शिवः ।

निर्गतश्चान्तरात्-तेषां शिवस्यैव प्रेम्णा आहूतिशब्दः ॥ ५७ ॥

हार्दाद्बहिर्निस्सृतभक्त्युपेतस्तुतिप्रस्तावना ॥ ५८ ॥

वृषभं यः अस्ति आरोहणशीलः

हृदयस्य मध्ये अस्ति (स एव) निवसन् ।

थियि-ना दिथि दर्शुनय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय । ११८८ ॥
पानस् कुह् वस् मलवुनुय
    ड्यकस् कुस चन्द्रस नंनुय ।
द्ययुम् काँह् कुस् न कुय् कुनुय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय ॥
प्रय् ज्याय सुय् कुह् श्रासवुनुय
    संकठ् त दख् कुह् कासवुनुय ।
ख्लि-मङ्ग् ह्यमोन् लखवुनुय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय ॥ ११९० ॥
मायाय खंद्एह् कुह् संनुय
    कुय् तय् मुश्किल् तरंनुय ।
तमि मङ्ग सुय् कुह् तारवुनुय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय ॥
स्वप्रकाश् रूफ् कुस् नंनुय
    गाश-रस्यन् कुन वंनुय ।
गाश-निश् रातम्वगुल् श्रंनुय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय ॥
गक्षि-ना पालनाय कुनंय
    ज़ाञ्-गाश् ह्ययि बखचुनुय ।
श्रंसि ह्यमीन् पर्ज़नावुनुय
    करसंय् पोश-वर्शुनुय ॥

आगच्छेन्ननु ददातु साक्षात्कारम्

कुर्या-नाम-तस्य पुष्पवर्षणमेव ॥ ११८८ ॥

स्वमूर्तौ अस्ति (यः) भस्म परिमलयन्

(यस्य) भाले अस्ति-तस्य चन्द्रमाः प्रकटः ।

द्वितीयः को-ऽपि अस्ति-तस्य न, अस्ति-सः एकाकीव

कुर्या-नाम-तस्य ० ॥

प्रत्येकस्मिन् स्थाने स-एव अस्ति वर्तमानः

संकटं (अस्माकं) दुःखं च अस्ति अपनयन् ।

परिष्वङ्गमध्ये आरप्स्यामहे-तं लालयितुम्

कुर्या-नाम-तस्य ० ॥ ११९० ॥

मायारूपः समुद्र-एकः अस्ति अतिगम्भीरः

अस्ति तस्य अतिदुष्करं तरणम् ।

तस्य मध्यात् स-एव अस्ति तारयन्

कुर्या-नाम-तस्य ० ॥

(तस्य) स्वप्रकाशात्मा स्वरूपः अस्ति-तस्य प्रत्यक्ष-एव

प्रकाशरहितानां नास्ति उपलक्षणविषयः ।

(यतः) प्रकाशात् (प्रकाशकाले दिवसे ऽपि) पेचकपक्षी अन्ध-एव

कुर्या-नाम-तस्य ० ॥

गच्छतु-नाम (संभविष्यति ननु) पालनायां संमुखः

ज्ञानात्मकं प्रकाशं प्रवृत्तो-भविष्यति अनुग्रहीतुम् ।

(येन हेतुना) वयं प्रवृत्ता-भविष्यामस्तं उपलक्षयितुम्

कुर्या-नाम-तस्य ० ॥

ज़्यथ् थव् ज़्यथ् कुन ज़्यनुय
    सुय् सथ् रोज़ि पथ्-कुनय ।
दुहय् कथ् न्यथ् मानवुनुय
    करसय् पोश-वर्शुनुय ॥
ग्वन-स्तुत्य् मनसय् सनुय
    वनसय् ह्यमोन् क़ारुनुय ।
दारनाय ध्यान दारुनुय
    करसय् पोश-वर्शुनुय ॥ ११९५ ॥
ख्वन पोश व्यन ज़ानुनुय
    शरनय् गछ्त तस् कुनय ।
ख़ूब् कुस् न कुय् न्यथ् ननुय*
    करसय् पोश-वर्शुनुय ॥
हर-नाव् वाखिंज्य खनुय
    शिव-ख़ूब् ह्यतु प्रावुनुय ।
तति कुन ज़्यथ् त मरुनुय
    करसय् पोश-वर्शुनुय ॥
स्थूल-रूप सुय् कुह् शूबवुनुय
    सूक्ष्म-रूप देह-निश् ब्यनुय ।
मायाय अन्द रोज़वुनुय
    करसय् पोश-वर्शुनुय ॥
अस्य मज़् सुय कुह् कुनु ज़नुय
    शख्चू-स्तुत्य् वख्चू तोठवुनुय ।

---

* न्यथननुय इत्यपि पाठः ।

(तत्सद्भावात्) चित्तं निधेहि जनित्वा नास्ति पुनर्जन्म

स-एव सत्यात्मा स्थास्यति पश्चादवशिष्य ।

इमामेव कथां नित्यं मन्यमानो-ऽहम्

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

सद्गुणसंपत्त्या मनस-एव अतिगम्भीरः

वनात् प्रवृत्ता-भविष्यामस्तं मार्गयितुम् ।

(तदर्थं) धारणया ध्यानेन धारणीयः-सः

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥ ११९५ ॥

स्वर्णपुष्पमिव वनाख्यलतापत्त्रं ज्ञातव्यम्

शरणमेव गच्छ-नाम तं प्रत्येव ।

लोभः (पूजादेरन्यकृतायाः) अस्ति-यस्य न, (यतः) अस्ति-सः नित्यं नग्न-एव

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

हरेति-नाम हृत्कमले खातमस्माभिः

(येन) शिवलोकः आरब्धः अवाप्तुम् ।

तत्र नास्ति जनित्वा पुनः मरणम्

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

स्थूलरूपेण (देहादिना) स-एव अस्ति शोभमानः

सूक्ष्मात्मना देहात् भिन्न-एव ।

मायासकाशात् बहिरेव स्थितिशीलः

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

अस्माकं (सर्वेषां) मध्ये स-एव अस्ति एकः पुरुषः

शक्त्या-हेतुभूतया भक्तिविधानस्य तुष्यन् ।

पोश-पूज़ाय ख्यतु वनुय
  करसय् पोश-वर्शुनुय ॥

ऋगनन् ह्यतु प्रज़लुनुय
  अक्कुच-स्त्य् बल् निववुनुय ।

ब्रह्मा-सन्दु विष्णुनुय
  करसय् पोश-वर्शुनुय ॥ १२०० ॥

संसार-सर् कुह् बडु सनुय
  व्वन्दुकुय् च्यन्द कुन क्वनुय ।

हर नाव-तार् तारवुनुय
  करसय् पोश-वर्शुनुय ॥

चौर-खंड-थालाह् अनुय
  कन्द-नावद-स्त्य् गनुय ।

दय् ह्यथि दय-वत व्यनुय
  करसय् पोश-वर्शुनुय ॥

कृष्णन् बक्ति-बाव् वनुय
  रंग-रंग बंग व्यनु व्यनुय ।

दिथि तस् लोल मस् च्यनुय
  करसय् पोश-वर्शुनुय ॥ ५८ ॥

---

59. SONG ON PUTTING ON THE WEDDING GARLAND.

बक्त-वत्सल मोनुख् म्यानि मननय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल्* ॥ १२०४ ॥

---

* शक्तिराहित्ये मननात्ममालाया असंभव इति च द्योत्यते ।
भवता चण्डाली मुक्तिं प्रापिता, द्यूतकृत्पुत्रस्कन्दः संपादितः, इत्यादि कार्याणि स्वशक्त्यैव कृतानि । तत्स्मरणं च मननमुच्यते ॥

पुष्पपूजापुष्पाणां आरूढः (संपन्नः) कूटः

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

अग्निना (च) आरब्धं प्रज्वलितुम्

आहुतीभिः बलं स्वीकुर्वन् ।

(यत्र) ब्रह्मदेवस्य विष्णोश्च (बलिमित्यन्वयः)

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥ १२०० ॥

संसारात्म-सरः अस्ति महत् गम्भीरम्

चित्तात्मकं " पाकट "-विशेषकं नास्ति रिक्तम् ।

हरेति-नाम नौतरपथ्यमस्ति (नः) तरणोपायः

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

शर्करामिश्रपायसस्याली आनीता (या)

सिताविशेषेण-फाणितादिना (च) घनीभूतासीत् ।

ईश्वरः आरप्स्यते विवाहविध्युपयुक्तान्नं भोक्तुम्

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥

(ग्रन्थकर्तुःस्वालापानुकूलोक्तिः) कृष्णाख्येन भक्तिभावः कथितः

नानाप्रकारेण भङ्ग्या (छन्दसां) भिन्नं भिन्नमेव ।

दास्यति तस्मै स्वमिमात्मानं आसवं पानाय

कुर्यां-नाम-तस्य ० ॥ ५८ ॥

(प्रसङ्गतो मङ्गल्यमालाख्यविवाहोपयोगिपुष्पमालाबन्धन-गीतिं तद्योग्यकीर्तीश्च गायंति ॥ ५९ ॥

हे-भक्तवत्सल संमतस्त्वं ममैव मनसैव

हे-शक्त्यभिन्नस्वामिन् बध्नीयां-ते मङ्गल्यमालाख्यपुष्पमालाम् ॥ १२०४ ॥

बूज़ि बूज़ि श्रवनंय् युस् करि मननंय्

निदिध्यासन ज्ञान-दीपंय् ज़ाल् ।

साक्षात्कार कुख् शिवरूफ् नननंय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननंय्-माल् ॥ १ २ ० ५ ॥

आदिकार् दितु-मंतु कुथ् सथ्-ज़ननंय्

मञ्ज़् कुय् अन्द् छ्यय् माया-ज़ाल् ।

निर्वंन लगयो दृश्यनंय् म्वननंय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननंय्-माल् ॥

यिथु कुख् त तिथु कुख् किथु कुख् नननंय्

सुय् ज़ानि यस् बनि दृथु हिहु हाल् ।

वंनु दिथ् नंनु बुकि बुकि अंनि छिह् बननंय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननंय्-माल् ॥

देहान्दकारकु कुलु छ्यि छननंय्

तीव्र-वैराग्यकु सूराह् वाल् ।

शिवरूप तिय् बनि यिय् ग्रंहि-पननंय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननंय्-माल् ॥

वीशन यिम् म्वख् च्यय् कुन् अननंय्

तिमनंय् आय् मंगि काल् यंचू-काल् ।

तिहज़्य अंछि-नाँटि मञ्ज़् कल्पान्थ् बननंय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननंय्-माल् ॥

लोल आलव अंग्नि-फ्यंरु वैं स कननंय्

च्यान्यन् गछिना तर् छिम् लाल् ।

श्रुत्वा श्रुत्वा पुराणादिश्रवणानि यः करिष्यति मननम्

तस्य निदिध्यासनात्मना ज्ञानदीपमेव प्रज्वलय ।

साक्षात्कारदानेन असि शिवरूपः प्रत्यक्षीभवन्

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥ १२०५ ॥

प्रधानभावः दत्तः अस्ति-त्वया सज्जनेभ्यः

मध्ये अस्ति-ते अन्तश्च गृहीत्वा मायाजालम् ।

हे-निर्गुण उपहारीभवेयं-ते ईदृशेषु गुणेषु

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥

यादृशः असि, तादृशः च असि, कीदृशः असि प्रत्यक्षीभवन्

स-एव जानाति यस्य भविष्यति ईदृक् सदृशी अवस्था ।

मार्गणानि दत्त्वा प्रत्यक्षं दृष्ट्वा दृष्ट्वा अन्धाः सन्ति भवन्तः

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥

(अयं जीवात्मा) देहाध्यकारात्मा वृक्ष प्रवृत्तो-भविष्यति निष्पत्रत्वत्री-भवितुम्

तीव्र-वैराग्यात्मकान् तुषारकणान् अवरोपय (अत्र विधेहि) ।

शिवभावेन तदेव भविष्यति (यदेव) पौषमासि-वृक्षपर्णानाम्

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥

हे-भीषणात्मन् ये सांमुख्यं त्वामेव प्रति आनयिष्यन्ति

तेषामेव आयुर्बलं कामयिष्यति महाकालः चिरकालपर्यन्तम् ।

तेषां अक्षिनिमेषमात्रस्य मध्ये कल्पान्तकालाः संभविष्यन्ति

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥

प्रेमात्मना आह्वानेन (युक्ताः) बाष्पकणाः (मदीयाः) वंशात्मनोः कर्णयोः

तव संगच्छन्तु-नाम सखे हे स्तो-मे कनीनिके ।

सुय् स्वक्ष बनिहेस् यथ् क्रिह् स्वक्ष वननय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥ १२१० ॥

पज़ि बाव पर् माननाव पान् पनुनुय्
शाह् पूरु वर्ताव अथि ह्यथ् माल् ।

मज़् बाज़रस् वान् खंदु निर्दननय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥

ह्यलि ह्यलि लावि लावि मावि मावि ख्वन्यनय्
कुञ्जरकि खल फल वकु स्वक्षहाल् ।

गाटस् गाट प्यव् हर्रस् कुह् कुननय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥

नेमच्यन् नारिज्यन् यमक्यन् यननय्
समदृष्टि-ज़ल् फिर् मालामाल् ।

निष्काम-कर्म-बूमि कल्पवृक्ष् बननय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥

ज़्यथ-आकाश हाव् न्यथ् स्वख् पनुनुय्
काडनम् लगुमतु कुम् पाताल् ।

रनु कुम् खनवट खड् कुम् खननय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥

योग अंगन विन् कुम् ज्ञान अन् रननय्
योगेश्वर कुय् मुखं-सन्दु साल् ।

अनिच्छाय कर्तम् अनुग्रह् पनुनुय्
शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥ १२१५ ॥

(यत्र) तदेव मुक्तारत्नं अभविष्यत्तस्य यस्य सन्ति मुक्ता-इति (विशिष्टं)
कथयन्तः (विज्ञाः)

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥ १२१० ॥

सत्येन भावेन (वास्तवमूल्येन च) उत्कृष्टं संमानयिष्यामि (परमानाख्यं
तोल्यपरिमाणं च) आत्मानं स्वकीयम्

श्वासं (वणिक्त्वं च) पूर्णं प्रवर्तयेयं हस्ते गृहीत्वा मालाम् ।

मध्ये विपणेः आपणं आरोपितं निर्धनेन (मया)

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

कणिशं कणिशं मुष्टिबन्धं मुष्टिबन्धं हस्तपूरं हस्तपूरं आवसितस्थानेषु

कैवल्यात्मनि खले फलरूपं (धान्यं) निःसृता मुक्ताहालूनामकं-
विशिष्टधान्यभेदं (मुक्तात्मफलं वा) ।

प्रज्ञायाः हीनता (यत्र) संपन्ना आधिक्ये-सति अस्ति न्यूनीभवन्

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

शौचादिनियमात्मिकासु जलनालिकासु अहिंसादियमात्मिकासु अल्प-
क्षेत्रभूमिषु (निम्नोन्नतस्वभावासु)

समदृष्ट्यात्मक-जलं प्रवर्तय परिपूर्णम् ।

(येन) निष्कामात्मकृतकर्मभूमेः कल्पवृक्षाः संभविष्यन्ति

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

हे-चिदाकाशात्मन् प्रदर्शय नित्यं मुखं स्वकीयम्

अन्वेषणार्थं लग्नः अस्मि पाताले ।

कुणिः अस्मि कफोणिना गर्तं अस्मि खनन्

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

योगात्मना अग्निना विना अस्मि ज्ञानात्मकं ओदनं पचन्

हे-योगेश्वर अस्ति-तव मूर्खस्य (मम) निमन्त्रणम् (तत्र भोजने)

(तत्सद्भावे अपि) अकस्मादेव कुरु-नाम-मे अनुग्रहं स्वकीयम्

हे-शक्तत्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥ १२१५ ॥

दय-दन प्रापथ् कुह् प्रथ्-कैँसि बननय्
  बान-रस्तु कर्म-ह्यूनु कुस् कंकाल् ।
बडि-भगवान व्यज़् म्य लद्त बान पनुनुय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥
गंड-गंड् वुज़ छ्यम् श्राम्यन् पननय्
  वर् दिम् इन्द्रचन्द्र कुस् दयाल् ।
द्वगनाव् व्यलंगिथ् कुस् स्यन् ग्वननय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥
साद छ्यम् इच्छा कमारी ननय्
  स्वंज़ साज़गह् सूज़िथ् संबाल् ।
वंह्नस् संज़िवरिकिय् वर्तननय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥
शक्तिपात-स्तुत्य् बक्ति-बाव न्यथनन्यनय्
  वक्थ् कर् मैना-बाव् हिमाल् ।
ताह् खूलु वर्-दिनक्यन् वर्दननय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥
थफ् कह् मनस् चिदानन्द-गननय्
  तफ् गव् स्यद् अथि मंठु ज़फ्-माल् ।
मस्थ् कह्नस् द्रथि प्रथम-मस्-च्यननय्
  शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥ १२२० ॥
मैनाय हिमाल पबुथ् कुह् वननय्
  चक्रेश्वर् कुय् त्रिज़गत्पाल् ।

दैवात्मधनस्य प्राप्तिः अस्ति प्रत्येकस्य संभवन्त्येव

(अहं) पात्ररहितः (कुपात्रः) सत्कर्मभाग्यहीनः अस्मि दरिद्र-पामरः।

हे-सद्वैश्वर्यशालिन् संप्रति सद्यं प्रेषय-नाम पात्रं (दयात्मकं) स्वकीयमेव

हे शक्तप्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

अन्ययः (संबन्धाः) अधुनापि अस्ति-मे अपक्वानां सूत्राणामेव

वराख्यकर्तनं (वरं च) देहि-मे इन्द्र(यन्त्र)रूपप्रकाशस्वभाव (हे-भगवन्) असि (यतः) परमदयालुः।

द्विगुणीकुरु उल्लङ्घ्य असि त्रिभ्यः गुणेभ्य-एव

हे-शक्तप्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

ऋजुस्वभावा अस्ति-मे इच्छात्मिका कुमारी प्रत्यक्षीभवन्ती

सिद्धिं (ऋज्वीं च) प्रसाधिकां प्रेषयित्वा संस्कारय (ताम्)।

वृतपूर्वाहं-तस्य समुद्गकस्य* वर्तनेन

हे-शक्तप्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

परमानुग्रहोद्भूतेन भक्तिभावेन दिगम्बराणां (विनाभूतानां) (नः)

भक्तिं कुरु मेनका-भावं हिमालयम्।

संबन्धनानि उद्घाटितानि वरप्रदानात्मनां वधूयोग्यवस्त्राणाम्

हे-शक्तप्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥

अवलम्बना कृता मनसः चिदानन्दघनेनैव

तपः संपन्नं सिद्धं हस्ते विस्तृता जपविधानमाला।

उन्मत्त-इव कृतस्तेनाहं ईदृशेन प्रेमात्ममद्यपानेन

हे-शक्तप्रभिन्न-स्वामिन् ० ॥ १२२० ॥

मेनां हिमालयपर्वतः अस्ति कथयन्

(अयं) संसारात्मचक्रेश्वरः अस्ति त्रिजगत्पालकः।

---

* यत्र विवाहादौ कुङ्कुमादिचूर्णं वरपक्ष्यैः संस्थाप्य वधूपक्ष्येषु तत्काले समर्प्यते।

सा॒रि देव् चक्रस् फौ॒रि प्रदख्यननय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननय्-माल् ॥

क्रष्णम् हर्स्वख स्वख् जाव पनुनुय्

यपि खार्तन् प्यठ् सोहंस-वाल् ।

फौ॒रि फौ॒रि नेरि नेरि निर्नय-वननय्

शक्ति-नाथ गंडयो मननय् माल् ॥ ५८ ॥

---

60. THE WOMEN COMPLAIN THAT THE BRIDE HAS NO ORNAMENTS ŚIVA CREATES GOLD, AND IT IS SHOWERED LIKE SNOW UPON THE BRIDE.

दयन् दयाय स्वत्य् ह्यतु दय-वत ख्युनु ।

ज़नानौ वनवन्-वानिय अन्दर् वनु ॥ १२२४ ॥

ग्रख्य् यियि व्वलसनस् संसार् दार्य ।

गछ्यस् आसङ्ग् लाँकरन् राज़-कुमार्य ॥

दह्य् कथ् गय शिवनाथस् कनन्-मञ्ज़ ।

सुह् कुय्-ना सार्यनिय् वातिथ् मनन्-मञ्ज़ ॥ १२२५ ॥

दपुख् त॒मि लाँकरन् क्याह् गय स्य व॒नितोम् ।

सुह् कुस् ओशद् छुह् व॒निथय् पक् स्य अ॒नितोम् ॥

व्यनथ् कर्ह्स् महाराजा थविव् कन् ।

महार्यङ्ग़ लाँकरन् गय गह्न तय् स्वन् ।

दपुख् त॒मि गह्न तय् स्वन् कथ् छिह् वनन् ।

कनन् क॒रितोम् कुवना कैँसि वनन् ॥

सर्वे देवाः चक्रस्य संचीर्णाः प्रदक्षिणेषु*

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥

(ग्रन्थकृतः स्वालापः) कृष्णाख्यस्य हरमुखगिरौ मुखं प्रदर्श्य स्वकीयमेव

हस्तावलम्बेन आरोपय-नाम पृष्ठे हंसबालाख्ये-सोहंसात्मयोग-भूमिकायां ।

पुनः पुनः अधित्यकासु निर्गमिष्यति निर्णयात्मवनेभ्यः

हे-शक्त्यभिन्न-स्वामिन् ० ॥ ५९ ॥

स्वर्णमणिवृष्टिवृत्तविवक्षया वृत्तान्तान्तरं प्रक्रामति ॥ ६० ॥

ईश्वरेण दयया (महामायया) सह आरब्धं विवाहविध्युपयोगि-भोजनं भोक्तुम् ।

जन्यस्त्रीभिः गीतिवाख्याः मध्ये कथितम् ॥ १२२३ ॥

(यथा) शक्तिः आगमिष्यति उल्लसनं गृहस्थव्यवहारं धारयिष्यति ।

(तथा) योग्या-अस्याः भवितुं अलंकृतिः राजकुमारीरूपायाः ॥

इयमेव कथा संगता श्रीशिवस्य कर्णयोः ।

सः (हि) अस्ति-नाम सर्वेषामेव व्याप्नुवन् मनःसु ॥ १२२५ ॥

प्रत्युक्तं-ताभ्यः तेन अलंकृतिः किं-नाम भवति मां कथयत-नाम-माम् ।

तत् किं औषधं अस्ति कथयित्वैव प्रतीतिं मे आनयत-नाम-मे ॥

विज्ञप्तिः कृता-ताभिस्तस्य हे-महाराज निधारय कर्णौ (शृणु) ।

महाराज्ञ्याः-कृते अलंकृतिः अस्ति आभूषणानि पुनः स्वर्णम् ॥

प्रत्युक्तं-ताभ्यः तेन भूषणानि पुनः स्वर्णं किं-वस्तु सन्ति कथयन्तः ।

कर्णयोः कुरुत-नाम-मे (श्रावयत) अस्ति-युष्माकं-न-किं कस्यापि प्राप्तियोग्यम् ॥

---

* अस्य प्रदक्षिणेन संसारचक्रप्रदक्षिणफलं संजायते इति ।

सुह् क्रुा अन् हिहु यिथ् सुह् मन्दारि प्रानन् ।

कुह् क्याह् ग्वन् तथ् ब्रह् दृथु स्वन् कुम् न ज़ानन् ॥

व्वपदु यिखि कम् त अमृदन् दृथु म्वलुलु गव् ।

हिवुय् ग्राह् त गढाह् व्वज़् अस्य करनु प्यव् ॥ १२३० ॥

तिथुय् बुतराचू-प्यठ् व्वत्पथ् बनिन् स्वन् ।

हिविय् मारिय् बनन् अद लूब-निश प्यन् ॥

वनिथ् दूय् तस् बेपर्वायसय् गय राय् ।

कन्न् गगराय् ज़ि गहनस् किचू करिव् ज्याय् ॥

ह्यतुन् स्वन-शीन् वालुन् दारि-दार्य ।

गह्न वोतु वारिविकु राज़कमार्य ॥ ६० ॥

---

61. SONG OF PRAISE TO ŚIVA, ON ACCOUNT OF THE SHOWER OF GOLDEN SNOW.

स्वन-शीन बुतराथ् बरनय् आय

जै-जै भगवथ्-मायाय ॥ १२३१ ॥

मार्यनिय् गह्नकि तमनाह् द्राय

शंकरन् कैचाह् लाँकरन् चावू ।

डाय्-गज़् स्वनकि स्वति बूमिकाय

जै-जै भगवथ्-मायाय ॥ १२३२ ॥

शरने आय् व्वज़् च्य बेपर्वाय

बडि दय यित अस्य दयाय-प्यठ् ।

दरि नय् लर्य फेरन् लर्य ज्याय

जै-जै भगवथ्-मायाय ॥

सः अस्ति-किं अन्नं इव यथा सः जीवयति (स्वस्थीकरोति) प्राणान् ।

अस्ति को-नाम गुणः तस्य अहं ईदृक् सुवर्णं अस्मि न जानन् ॥

उत्पन्नं यदा अस्यं सुन्नातरूपेण च ईदृक् दुर्मूल्यं संपन्नं ।

समानमेव राजा भिक्षुः च अधुना अस्माकं कर्तव्यः आपतितः ॥ १२३० ॥

तथैव भूतधात्र्यां उत्पन्नं भवतु सुवर्णम् ।

समानाः सर्वे-एव भविष्यन्ति ततः लोभात् पतिष्यन्ति (विमुखा भविष्यन्ति) ॥

कथयित्वा इत्यमेव तस्य निर्भयस्य संपन्ना मतिः ।

कृता-तेन मेघनिर्घोष-इव-गर्जना हि भूषणादेः कृते कुरुत प्रदेशं ॥

प्रवृत्तं सुवर्णमयहिमं पतितुं धारासारवत् ।

(तत्) भूषणजातं प्राप्तं श्वशुरगेहीयं (वरगेहीयं) राजकुमार्याः ॥ ६० ॥

सौवर्णहिमवर्षणवृत्तं गीतिरूपेण प्रस्तौति ॥ ६१ ॥

सौवर्णहिमेन भूतधात्री पूरणं समागता

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥ १२३४ ॥

सर्वेषामेव भूषणजातस्य औत्सुक्यानि फलितानि

शंकरेण कियती (अविच्छिन्नरूपा) स्वर्णालंकृतिः अवरोपिता ।

सार्धद्वयदण्डप्रमाणं सुवर्णस्य अधिरूढं भूमिपृष्ठं

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥ १२३५ ॥

शरणार्थं समागता-वयं अधुना त्वां हे-निर्भय

हे-महन् ईश्वर आगच्छ-नाम अस्माकं दयासांमुख्यं ।

निरुद्धं-भविष्यति न-चेत् विरुद्धपातेन पतिष्यन्ति सद्मानि निवासस्थानानि

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥

समदृष्टि-स्वत्य् पथ् ह्यतु तस्नाय
वाज़न् छ्यह् राज़न् स्वत्य् कस्स कोमु ।
राज़-बाय-हिम्य द्राय चुज़ तय् दाय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥
खनुक्य् अवतार् दोह् खनश्राय
खंति प्रथ्-श्राय खनंकिय् डेर् ।
खश् गव् द्वय् ईश्वर-इच्छाय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥
सार्यनिय् स्यद् गथ मन-कामनाय
लूब् चंलु त क्रुम् कस् रुदु म्वहताज्
सोरुय् संसार् गव् कुज़ त्राय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥
दय-दन आसवुनु कुह् मज़् बावनाय
सुय् दन गंछु इमि-निश गैय् सेर् ।
अद् मंगु सारिय् तिय् प्रज़ाय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥ १२४० ॥
कर्म-फल् व्यपदोवु दर्म-श्रद्दाय
लूव् ग्यलि गंछु त सुह् पानय् चंलु ।
पर् त पान् यखमान् बोज़न आय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥
लूब् कामि क्रूाम् कर्यस् व्पाय
च्यथ्-शंखंचु-हज़्य शूबाय स्वत्य् ।

समदर्शनेन निवृत्तिः गृहीता तृष्णया

पाचकानां अस्ति राजभिः सह का क्रिया ।

राज्ञीसमानवेशाः निर्गताः (संपन्नाः) चेट्यः पुनः दास्यः

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥

सुवर्णस्यैव अवतारः धृतः सुनशानाम्ना-देव्या

(येन) अधिरूढाः प्रतिस्थानं सुवर्णस्य राशयः ।

अभीष्टं संपन्नं इदमेव ईश्वरेच्छायाः

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥

सर्वेषामेव सिद्धाः संपन्नाः मनःकामनाः

लोभः अपगतः कश्च कस्य संस्थितः अधीनः ।

सर्व-एव संसारः संगतः एकस्यां अवस्थायाम्

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥

ऐश्वर्यधनं संभवत् अस्ति मध्ये भक्तेः

तदेव धनं अस्मदिष्टं अस्मात् संपन्ना-वयं तृप्ताः ।

अनन्तरं प्रार्थितं सर्वयैव तदेव प्रजया

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥ १२४० ॥

कर्मफलं उत्पादितं धर्म्य-श्रद्धया

लोभः यदा विनष्टः मोहश्च स्वयमेव विनष्टः ।

परः स्वात्मा च एकरूपेण समीचत्वे आगताः

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वंप्रत्यालापः) लोभं अपनयिष्यति कृष्णाख्यस्य करिष्यति-तस्य उपायम्

त्वदीयायाश्चित्रशक्तेः (स्वकीयायाः) शोभया हेतुभूतयम् ।

हावि तम् व्वलसुन् पनुनु ज्याय ज्याय
जै-जै भगवथ्-मायाय ॥ ६१ ॥

---

62. THE GUESTS DECIDE TO CLIMB ON TO THE ROOFS OF THE HOUSES.

महामायाय प्रत्यख् होवु दर्शुन् ।
दुदलि-बदल् प्यवान् ओसु लाल-वर्शुन् ॥ १२४३ ॥
करान् आसि पानवञ् संवाद् सारिय् ।
करिव् बा व्वञ् लर्यन् खसनच् तयारिय् ॥ ६२ ॥

---

63. THE PEOPLE SHOVEL THE GOLDEN SNOW FROM THE ROOFS, AND FIND THAT THE ROADS ARE BLOCKED UP WITH IT. THEY LAMENT THE INCONVENIENCE OF THE UNIVERSAL WEALTH AND INDRA RECOMMENDS THEM TO ASK ŚIVA TO STOP THE FALL.

संमिवो लूकौ खन-शीन् वालव्
पश् आय् बरि-बरि लालौ-सूत्य् ॥ १२४५ ॥
आंगनन् टँग् खति पथ् ह्यतु वालौ
कुठि-पोरन् खतु तालवन्-सूत्य् ।
द्वर्गथ् चावु गथ् प्रावु जदालौ
पश् आय् बरि-बरि लालौ-सूत्य् ॥
शिव-नाथ स्वामियो द्युथु न-स चालव्
क्याह् बनि छतर्यौं त थालौ-सूत्य् ।
वथ् मत लंगितन् प्यठ् बंगालौ
पश् आय् बरि-बरि लालौ-सूत्य् ॥

प्रदर्शयिष्यति तस्मै उल्लासं स्वकीयं स्थाने स्थाने

जयजयकारो-ऽस्तु भगवन्मायायाः ॥ ६१ ॥

स्वर्णमणिमयवृष्टिपातवर्णनम् ॥ ६२ ॥

महामायया प्रत्यक्षतया प्रदर्शितं दर्शनम्

(येन) करक-रूपेण निपतन् आसीत् मणिवर्षणम् ॥ १२४३ ॥

कुर्वन्तः आसन् परस्परं संवादं (मन्त्रणं) सर्वे-एव ।

कुरुत भोः अतो-ऽनन्तरं सद्म-पटलेषु आरोहणस्य सज्जनाम् ॥ ६२ ॥

लोकानां वृष्टिमनु संवादः ॥ ६३ ॥

समवेता-भवथ हे-लोकाः सौवर्णहिमं अधः पातयिष्यामः

पटलानि संपन्नानि परिपूर्णानि मणिभिः ॥ १२४५ ॥

अजिरेषु कूटानि आरूढानि (यथा) पश्चाद्भावः (पराजयः) गृहीतः पर्वतैः

कोष्ठकपुरेषु (गृहोर्ध्वपुरेषु) आरूढं (स्वर्णवर्षणं) पटलैः-संयुक्तम् ।

दुर्गतिः (दरिद्रता) परित्यक्ता गतिः प्राप्ता चण्डालविशेषैः

पटलानि संपन्नानि ० ॥

हे-शिवनाथ स्वामिन् ईदृक् नहि-भोः शक्नुयाम

किं संपत्स्यति काण्डोलैः स्थालीभिः च ।

मार्गः (गमनार्थं) मा-नाम संयुक्तो-भवतु पृष्ठभागात् गृहोर्ध्वभागेभ्यः

पटलानि संपन्नानि ० ॥

कम् कुन प्यो-मंतु कुछ संवालव्
   क्याह् बनि माझौ ज़ालौ-सूंत्य् ।
वान-वालि वानन् गैय् दिथ् फालव्
   पश् आय् बंरि-बंरि लालौ-सूंत्य् ॥
इन्द्राज़न् तोर दितुनख् आलव्
   क्याह् बनि तुहज़ौ नालौ सूंत्य् ।
बूज़ितन् शिव-जौ अंबरस् ति डालव्
   पश् आय् बंरि-बंरि लालौ-सूंत्य् ॥
लोलुकु अंशु चाव् चालौ-चालौ
   म्वख वाल् नेत्रक्यौ लालौ-सूंत्य् ।
कृष्णो ज़फ् कर् मालौ मालौ
   पश् आय् बंरि-बंरि लालौ-सूंत्य् ॥ १२५० ॥ ६३ ॥

---

64. THE EARTH FINDS THE WEIGHT OF THE GOLD INCONVENIENT.

वननि लंजू पृथिवी क्यथ पांठि दरय् ब्रह् ।
   दूयय्-पांठि वालि ख्वदै क्याह् करय् ब्रह् ॥ १२५१ ॥
वननि लंजू दूय् स ज़गत्पालसंय् कुन् ।
   पज़्या दमि हाल चावुनु लाल-वर्शुंन् ॥ ६४ ॥

---

65. THE EARTH IMPLORES ŚIVA TO STOP THE FALL OF GOLD.

पालवंनि दमि हाल वथ् लगि बाल-बाल
   बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुंन् ॥ १२५२ ॥

अल्पं (ईदृग्वर्षणं) नास्ति पतितं (येन) कोष्ठानि (धान्यावस्थिति-गृहविशेषाः) संस्करिष्यामः

किं संपत्स्यति अस्माकं चिन्तात्मशीतज्वरेण ।

आपणव्यवहारिणः आपणेषु गताः दत्त्वा कवाटबन्धनानि

पटलानि संपन्नानि ० ॥

इन्द्रराजेन प्रत्युत्तररूपेण दत्तं-तेन-तेभ्यः संबोधनम्

किं-नाम भविष्यति यौष्माकीनैः आक्रन्दनादैः ।

शृणोतु-नाम श्रीशिवः अभ्रस्य अपि निवृत्तिं-करिष्यामः

पटलानि संपन्नानि ० ॥

प्रेमपूर्णं अश्रु परित्यज हस्तपूरतया (प्रसृतिपूर्णमात्रेण)

मुक्ता (इव) वृष्टिवत्-निपातय नेत्रान्तर्गताभिः तारकाभिः ।

(अन्यकृतः स्वालापः) हे-कृष्णाख्य शिवेति-जपं कुरु मालाभिः मालाभिः (निरन्तरतया)

पटलानि संपन्नानि ० ॥ १२५० ॥ ६३ ॥

पृथिव्याः सविलापकथनम् ॥ ६४ ॥

कथयितुं प्रवृत्ता पृथिवी केन-प्रकारेण स्थिरा-भविष्यामि अहम् ।

इत्थमेव वृष्टिपातो-भवेत् यदि किं-नाम करिष्यामि अहम् ॥ १२५१ ॥

कथयितुं प्रवृत्ता इदमेव सा जगत्पालकं-शिवं प्रति ।

योग्यमस्ति-किं अनेन प्रकारेण पातनीयं मणिवर्षणम् ॥ ६४ ॥

पृथिव्याः शिवं प्रति सदयं विज्ञापनं प्रस्तौति ॥ ६५ ॥

पालनकर्तः अनेन प्रकारेण अयनं संगंस्यति पर्वतशृङ्गेषु

बालभूताहं इयत् शक्नुयां (सहिष्ये) कियत् मणिवर्षणम् ॥ १२५२ ॥

च्याञ़् पालनाय सूत्य् बाल त्रिज़गत्पाल
चालवंञ़् छस् ब्रय् ज़गतुकु बार् ।
हिरण्याक्ष् मारिथ् खोव्हुथस् पाताल
बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥
दशभुज़ चाव कैचाह् अशञ़् चाल
लशि मा संसार् पश कोताह्
पालवंनि इथि साल शूबा द्वमि हाल
बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥ १ २ ५ ५ ॥
जय कास् हे मृत्युंज़य व्यञ़् निष्काल
जय शिव ओंकार छम् च्याञ़् सथ् ।
कम् कर्त खन-शौनस् दम्-संबाल
बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥
खंड खंड काशिय कश्मीर नैपाल
वंक्षि च्यानि थावान् क्षिह् म्यय् प्यठ् पाद् ।
तिहन्दि पास कैलास-वास कासतम् ज़ाल*
बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥
शुक्ल-रंग गंगजट दारवंनि बूल-बाल
न्ययमनि नंग नालमति रटहाथ् ।
मंग क्याह् च्य टंग आयस् बोज़तम् नाल
बाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥

* अन्यथा कैलासवासस्त्वमेकाकी अवशेषिष्यसे, कैलासोऽपि निमग्नो भविष्यतीति द्योत्यते

त्वदीयया पालनया हेतुभूतया हे-बाल हे-त्रिजगत्पालक

सहमाना अस्मि अहमेव जगतः भारम् ।

(विष्णुरूपेण) हिरण्याक्षदैत्यं हत्वा आरोपिता-त्वयाहं पातालात्

बालभूताहं इयत्० ॥

हे-दशभुज (स्वच्छन्दमूर्त) निःसारयिष्यामि कियतीः अस्रुणः प्रसृतीः

विनष्टो-भविष्यति मास्वित् संसारः विषादं-करिष्यामि कियत् ।

हे-रक्षणशील ईदृशे निमन्त्रणे (उत्सवे) शोभिता-भविष्यामि-किम् अनेन प्रकारेण

बालभूताहं इयत्० ॥ १२५५ ॥

भयं अपनय हे मृत्युञ्जय इतोऽनन्तरं हे-अविनाश

जय शिव ओंकारात्मन्, अस्ति-मे तव आशा ।

न्यूनतां कुरु-नाम स्वर्णमयहिमस्य (यथा) समाश्वस्ता-भविष्यामि

बालभूताहं इयत्० ॥

खण्डे खण्डे काश्यां कश्मीरेषु नेपालदेशे

भक्ताः तव निदधन्तः सन्ति ममैव पृष्ठे पादौ ।

तेषां हेतोः (निमित्तं) हे-कैलासवासिन् अपनय-नाम-मे दुःखात्मज्वरम्

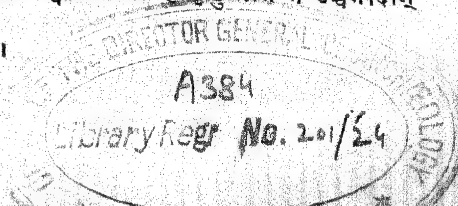
बालभूताहं इयत्० ॥

शुक्लवर्णां गङ्गात्मजटां धारणशील ऋजुस्वभाव

दिगम्बरं नग्नमेव आलिङ्गनेन गृह्णीयां-त्वां-नाम ।

प्रार्थयिष्यामि किमन्यत् त्वत्तः उद्वेगं आगताहं शृणु-नाम-मे उच्चैर्नादान्

बालभूताहं इयत्० ॥

थावरन्-मज़् बडि-बल-सस्ति हिमाल*
स्वन-शीन-सूतिन् कावरान् छस् ।
निचक्यौ लालौ कोताह् म्वक्त वाल
वाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥
निष्कल कलमाल-दारवनि कलवाल
प्रीम-मसकिथ् प्याल क्षणस् च्याव् ।
मसितौ अनि तस् अद् बनि मतु-वाल
वाल यूतु चाल कूतु लाल-वर्शुन् ॥ १ २ ६ ० ॥ ६ ५ ॥

---

66. THE GODS, DISTRACTED BY THE IMMENSE MASS OF THE GOLDEN SNOW PRAISE ŚIVA, AND CONFESS THAT THEY HAVE MORE THAN THEY REQUIRE.

वुछिथ् स्वन-शीन् गैय् हैरान् सारिय् ।
वनोख् शंभो लगोयो पारि-पारिय् ॥ १ २ ६ १ ॥
शक्तिनाथो बक्थ्-दिनस् लगोयो ।
शक्ति-सूत्य् व्वलसन यिनसय् लगोयो ॥
अनाहत शब्दकि नादो लगोयो ।
पद्मपादो स्वदो सादो लगोयो ॥
ज़ितेन्द्रिय योगाभ्यासो लगोयो ।
ग्वसाज़्नो जूगि संन्यासो लगोयो ॥
अबीद-बखच-हन्दि बावो लगोयो ।
प्रयवनि राम-सन्दि नावो लगोयो ॥ १ २ ६ ५ ॥

---

* सहायार्थं हिमालयं प्रति कथयति ।

पर्वतादिस्थान-मध्ये महाबलिन् हे-हिमालय

सुवर्णमयहिमेन श्यामीभवन्ती (दुर्बलतया) अस्मि ।

नेत्रयोः कनीनिकाभ्यां कियत्प्रमाणानि मुक्तात्म(-अश्रूणि) वृष्टिवन्ति-
पातयिष्यामि

बालभूताहं इयत्० ॥

हे-निष्कलात्मन् मुण्डमाला-धारणशील स्वानन्दामृतपायिन् (मद्यप)

स्वप्रेमात्मासवस्य कंसान् कृष्णाख्य(-ग्रन्यकृतः) पायय ।

मत्तता आगमिष्यति तस्य ततः भविष्यति उन्मत्त-इव

बालभूताहं इयत्० ॥ १२६० ॥ ६५ ॥

पृथ्व्याः कीर्तितविज्ञप्तिस्तुतेरनन्तरं देवानां तत्काले यत्संपन्नं तैश्च यद्वर्णितं तद्वर्णयति ॥ ६६ ॥

समीक्ष्य स्वर्णमयहिमं संपन्नाः विमनसः सर्व-एव ।

अकथयंश्च हे-शम्भो संयोजयिष्यामस्त्वयि स्वात्मोपहारम् ॥
१२६१ ॥

हे-शक्तिनाथ भक्तेः-दानस्य उपहारीभवेमत्वयि ।

शक्त्या-सह विकासभावं आगन्तुं उपहारीभवेम-त्वयि ॥

अनाहतात्मनः शब्दस्य नादात्मन् उपहारीभवेम-त्वयि ।

पद्मसमानपाद सिद्ध साधो उपहारीभवेम-त्वयि ॥

जितेन्द्रियाणां योगाभ्यासरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

विरागिन् योगिन् संन्यासिन् उपहारीभवेम-त्वयि ॥

भेदरहित-भक्तेः भावरूप उपहारीभवेम त्वयि ।

परानन्दवत्प्रीतिजनक रामस्य (रामेति) नामात्मन् (नामवाच्य)
उपहारीभवेम-त्वयि ॥ १२६५ ॥

कमल-चरनो मनंकि स्वरनो लगोयो ।
अन्दर् हृदयकि सुन्दर्-वनों लगोयो ॥
च्यतकि चेतन सतकि संगो लगोयो ।
रंगन्-हिन्द रंग बेरंगो लगोयो ॥
शमिथ् संसार-वैरागो लगोयो ।
देहकि त्यागो मतकि रागो लगोयो ॥
अविनाशो चिदाकाशो लगोयो ।
मनंकि गाशो स्वप्रकाशो लगोयो ॥
ज्ञानंकि योगकि होशो लगोयो ।
फ्रलिथ् हृदयकि पंपोशो लगोयो ॥ १२७० ॥
असथ् चाविथ् सतकि दैर्यी लगोयो ।
सत्‌-ग्वन-रूप निर्वैरो लगोयो ॥
दया-दर्मकि सुव्यचारो लगोयो ।
निराकारो निराहारो लगोयो ॥
शिव-प्रयमकि आनन्दो लगोयो ।
अमरनाथकि स्वच्छन्दो लगोयो ॥
कुनुय् आसिथ् बड्डश्यामो लगोयो ।
मनंकि आरम श्रीरामो लगोयो ॥
इच्छा गननस् प्रकठ्-वननस् लगोयो ।
च्य विय पानस्-कुनय् अननस् लगोयो* ॥ १२७५ ॥
देहच सूरंचू करञ्-तगनस् लगोयो ।
देहस् मञ्ज़् स्वह् गछिथ् लगनस् लगोयो ॥

* इच्छयेदं सृष्ट्वा पुनः स्वात्मनि लीनं करोषि इति भावः ॥

कमलसमचरण मनसः स्मरणरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

अन्तःस्थ हृदयस्य रुचिरवर्ण उपहारीभवेम-त्वयि ॥

चित्तस्य चेतनात्मक सत्यस्य सङ्गात्मक उपहारीभवेम-त्वयि ।

रागाणां (प्रकाराणां) (उत्तम) रागात्मक (प्रकारात्मन्)
रागरहित (निष्प्रपञ्च) उपहारीभवेम-त्वयि ॥

शान्तिं-प्राप्य (शमप्राप्तिरनन्तरं) संसार-वैराग्यात्मन् उपहारीभवेम-त्वयि ।

देहस्य त्यागरूप सत्यस्य रागरूप उपहारीभवेम-त्वयि ॥

अविनाशात्मन् चिदाकाशरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

मनसः प्रकाशात्मन् स्वप्रकाशस्वरूप उपहारीभवेम-त्वयि ॥

ज्ञानस्य योगस्य (च) चैतन्यरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

विकसितस्य हृदयस्य पद्मात्मन् उपहारीभवेम-त्वयि ॥ १२७० ॥

असत्यं परित्यज्य सत्यस्य धैर्यात्मन् उपहारीभवेम-त्वयि ।

सत्त्वगुणरूप निर्वैर उपहारीभवेम-त्वयि ॥

दयोपेतधर्मस्य सद्विचारात्मन् उपहारीभवेम-त्वयि ।

निराकारात्मन् निराहारस्वभाव उपहारीभवेम-त्वयि ॥

नित्यकल्याणात्मप्रेम्णः आनन्दस्वरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

अमरनाथक्षेत्रस्य स्वच्छन्दरूप उपहारीभवेम-त्वयि ॥

एक-एव भूत्वा एकोऽहं-बहुस्यामितीच्छाशील उपहारीभवेम-त्वयि ।

मनसः विश्रान्तिधामरूप श्रीराम उपहारीभवेम-त्वयि ॥

इच्छायाः प्रादुर्भावे प्रकटीभवनस्य उपहारीभवेम-त्वयि ।

तव पुनरपि स्वात्मानं-प्रत्येव आनयने उपहारीभवेम-
त्वयि ॥ १२७५ ॥

देहस्य चित्रात्मतायाः विधानतज्ज्ञतायां उपहारीभवेम-त्वयि ।

देहस्य मध्ये मोहं अपयाय त्वत्संगीभवने उपहारीभवेम-त्वयि ॥

ञ्च्य साँनी रोज़नस् प्परशो लगोयो ।
स्वरूप-दृष्टि-हन्दि हरशो लगोयो ॥
कमार-सन्दि गणेश-सन्दि माल्यो लगोयो ।
ज़गथ् व्यत्पथ्-करन्वाल्यो लगोयो ॥
लगोयो ज़ुव् पनुनु अर्पन् करयो ।
करिथ् अर्पन् ज़ुवस् ज़िन्दय् मरोयो ॥
खबर् कति आसॖ द्रथु आसख् चॖह् शिवजी ।
पननि पानय्-मञ्ज़् बासख् शिवजी ॥ १२८० ॥
खबर् कति आसॖ कुख् चॖय् हनि-हनि-मञ्ज़् ।
कुनुय् आसिथ् चॖह् आसख् प्रथ्-कुनि-मञ्ज़् ॥
महात्म च्यानि निश अॖसि ड्लिमतिय् आसि ।
च्य कोसुय् लूब् लूबन् वॖलिमतिय् आसि ॥
खनुकु चॖलु लूब् दनुकु द्राव् तमन्ना ।
सपनु मोलुम् सोरुय् कर् चॖह् चमा ॥ ६६ ॥

---

67. THE PEOPLE PRAY TO SIVA FOR THE CESSATION OF THE SHOWER OF GOLD.

स्वँगु ज़ोनु शिवरूफ् द्रुँगु ज़ोनु खन्
राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन्* ॥ १२८४ ॥
अस्य ओसु राज़सी-हन्दु अन्दकार्
पानि स्वहरि कडहोन् राज़-कमार् ।
खन वँप दिमहोस् सूत्य् अख् ज़ॖह् मन्
राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥ १२८५ ॥

---

* अस्य गज़-बॖदि प्यन् इति पाठान्तरम् ॥

तव साक्षितया स्थितीभावस्य अन्तर्यामिन् उपहारीभवेम-त्वयि ।

स्वीयरूपप्रदर्शनात्मन् हर्षरूप उपहारीभवेम-त्वयि ॥

स्वामिकुमारस्य महागणेशस्य पितृरूप उपहारीभवेम-त्वयि ।

जगतः उत्पत्तिविधानकर्तः उपहारीभवेम-त्वयि ॥

प्रवृत्ता-भविष्यामस्त्वयि जीवस्य स्वकीयस्य समर्पणं विधास्यामस्त्वयि ।

कृत्वा समर्पणं जीवस्य जीवन्त-एव लीना-भविष्यामस्त्वयि ॥

विदितं कुत्र-नाम आसीत् ईदृशः स्याः त्वं श्रीशिवः ।

स्वात्मना स्वात्ममध्ये भासिष्यसे श्रीशिवः ॥ १२८० ॥

विदितं कुत्र आसीत् आसि त्वमेव प्रत्येकप्रत्यंशमध्ये ।

एक-एव भूत्वा त्वं स्याः प्रत्येकवस्तुमध्ये ॥

माहात्म्यात् तव सकाशात् वयं उल्लङ्घ्य-स्थिताः (विपर्ययं-गताः) आस्म ।

त्वया अपनीतस्त्वया लोभः लोभेन परिवृता-एव आस्म ॥

स्वर्णस्य विगतः लोभः धनस्य निर्गतं (फलितं) औत्सुक्यं (प्रयोजनम्) ।

संपन्नं विदितं सर्वमेव कुरु (नाम अस्माकं) त्वं क्षमाम् ॥ ६६ ॥

लोकप्रवृत्तिप्रस्तावना ॥ ६७ ॥

सुलभं ज्ञातमस्माभिः शिवरूपं दुर्लभं ज्ञातं सुवर्णम्

ज्ञप्तिः (शङ्का वा) कुत्र आसीत् (नासीत्) अस्माकं सार्धद्वि-दण्डमानं पतिष्यति (स्वर्णवर्षणम्) ॥ १२८४ ॥

अस्माकं आसीत् आधिराज्यस्य मोहान्धकारः

पञ्चशः सुवर्णमुद्रा(दान-)पूर्वकं विसृक्ष्यामस्तां राजकुमारीम् ।

स्वर्णस्य रूप्यस्य अदास्याम-तस्यै संयुक्तं एकं द्वौ (वा) चत्वारिंशत्सेटक-मित(मन्)मानम्

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥ १२८५ ॥

शिवनाथ ख्वश् सॉँपन् छिह् कॉँपन्
    दरि नय् ज्यल् लर्य लर्य-फेरन् ।
ब्रन् ध्येय् बोज़ ध्यय वरन आय् वन्
    राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
वानी वंज़मंचॖ आसॖ वौदन्
    अूचॖ गव् ख्वन् तमि पान् छुह् ओचन् ।
स्वूर वन्यनय्-प्यठ् अज़् छुह् डोलन्
    राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
वय कास् दय अस्य द्राव् अमान्
    द्रह् वुछिय् लछ्मी ति गय हैरान् ।
द्रछि मायाय निश स छुह् मन्दछन्
    राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
नाव-किन्ि नूज़िमंति आसि अस्य लाल
    राज़स् सोनिस् आसॖ अख् माल् ।
द्वद-द्वद आंगनन् मज़् छिह् डोलन्
    राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
खंतुमंतु अन्दकार् व्वंथु राज़न्
    व्यचि कुस् म्यचि-ख्वत स्वंगु गव् ख्वन् ।
राज़-कमारन् चंवि कुस् कन्
    राय् कति आसॖ अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥ १२९० ॥
आपदा छुह् ताप-स्वंत्य् गलि कति ख्वन्
    वाप कति वुतरांचॖ फल् नेरन् ।

हे-शिवस्वामिन् प्रसन्नः भव, स्मः (वयं) कम्पमानाः

निरोधो-भवेत् (वर्षणस्य) नचेत् शीघ्रं सद्मानि विपर्ययेण-निपतिष्यन्ति ।

वृक्षविशेषाः-ब्रन्-नामानः निपतिताः ब्रोज़्नामानः (छायावृक्षाः) पतिताः परिपूर्णानि संपन्नानि वनानि

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

वाणीयं कथिता आसीत् वेदब्राह्मणा

शुद्धं (स्वभावतः) अस्ति स्वर्णं तेन देहः अस्ति शुन्धन् (शुद्धिभाक्) ।

भस्मनः कूटेष्वेव अधुना अस्ति अपरिचयार्हं (सुलभतयानादरणीयम्)

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

भयं अपनय हे-ईश्वर अस्माकं निर्गतं (लब्धं) औत्सुक्यं (लभ्यं)

इदं अवलोक्य लक्ष्मीः अपि संपन्ना मुग्धा ।

ईदृश्याः द्रव्यसंपत्तेः सकाशात् सा अस्ति लज्जमाना

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

नाममात्रेण श्रुतानि आसन् अस्माभिः रत्नानि

राज्ञः अस्मदीयस्य आसीत् एका माला ।

राशिरूपेण अजिराणां मध्ये सन्ति (रत्नानि) अपरिचेयानि (अनादरार्हाणि)

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

अधिरूढः (विहितस्थितः) (द्रव्य-)अन्धकारः उत्तीर्णः (नष्टः) राज्ञाम्

स्वात्मनि-मितो-भविष्यति कः मृत्तिकातो-ऽपि सुलभं संपन्नं स्वर्णम् ।

राजकुमाराणां व्यस्यति (कुण्डलादिभूषणार्थं) कः (न कोऽपि) कर्णौ (कर्णरन्ध्रं विधास्यति)

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥ १२९० ॥

आपद्रूपं अस्ति (यत्) आतपेन विनङ्क्ष्यति (प्रस्नुत्य) कुत्र सुवर्णम्

बीजवापेन कुत्र भूमिपृष्ठात् फलानि उत्पत्स्यन्ति ।

प्रान् क्यथ-पा्ठि नवि ब्बवि नय् अन्
राय् कति आ्सू अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
सूरमति पंपोश्-ह्यि्वि च्यानि पाद्
अस्य क्या खबर् दूमि शंखचू आसि साद् ।
नूर् आसि सूर् तय् सूर् आसि खन्
राय् कति आ्सू अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥
न्यथ् चृथ् सथ्-च्यथ्-आनन्दगन्
कृष्णस् पादन् कुन् यव् मन् ।
कुन्दन् खन् व्यस् सथ् सुम्रन्
राय् कति आ्सू अस्य डाय्-गज़् प्यन् ॥ ६७ ॥

---

68. MAHADÉVA ASKS THEM WHY THEY ARE FRIGHTENED. THEY REPLY THAT THE EARTH IS COVERED WITH GOLD AND WILL NOT PRODUCE FRUIT. MOREOVER, THERE WILL BE NO LONGER ANY DISTINCTION OF RICH AND POOR. HE DIRECTS THE WIND-GOD TO COLLECT THE GOLD IN A HEAP. THIS IS DONE AND THE WORLD IS RESTORED TO ITS FORMER CONDITION.

असान् असान् लज्योख् वनने सदाशिव् ।
मंगुव लद्य वारयाह् खन् बुज़ क्याह् प्यव् ॥ १२८४ ॥
स्यठाह् खश् सांपलुस् तुहञ्जन् ब्रह् लहरन् ।
स्यंदुय् वनितोम् व्वज़ छिव क्याज़ि चहरन् ॥ १२९५ ॥
गण्डिथ् गुलि तस् दपुख् द्रय् हे महेश्वर् ।
हरे-हर कर् दया बुतराचू चृह् वंकू यर् ॥
छिह् कांपन् ताप-सूतिन् गलि-ना खन् ।
न्यबर् बुतराचू फल् क्यथ-पा्ठि नेरन् ॥

प्राणसमूहः केन-प्रकारेण अतिशयीभवेत् (वृद्धिं यास्यति) उत्पत्स्यति
नचेत् अन्नम्

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

हे-भस्ममलिताङ्ग पद्म-सदृशौ त्वदीयौ पादौ

अस्माकं अस्ति-किं प्रवृत्तिः ईदृशेन सामर्थ्येन (युक्तः) स्यात् साधुः ।

तेजःपुञ्जः स्यात् भस्मरूपं पुनः भस्म स्यात् स्वर्णरूपम्

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥

नित्यं त्वमेव हे-सच्चिदानन्दघनात्मन्

कृष्णाख्यस्य पादद्वयं (त्वदीयं) प्रति निधेहि (निधापय) मनः ।

अतिशुद्धं स्वर्णं अस्ति-तस्य सैव (तादृशी त्वत्पादयोः) स्मरणमाला

शङ्का कुत्र आसीत्० ॥ ६७ ॥

इत्थं वृत्तस्तुतीः संश्रुत्वा महादेवस्य वृत्तं प्रस्तौति ॥ ६८ ॥

हसित्वा हसित्वा प्रवृत्तस्तान्प्रति वक्तुं श्रीमहादेवः ।

प्रार्थितं-युष्माभिः युष्माभिः अतिशयेन स्वर्णं अधुना कियत् (अल्पमेव)
पतितं (तद्वर्षणम्) ॥ १२९४ ॥

अत्यन्तं प्रसन्नः संपन्नो-ऽहं यौष्माकीनासु अहं स्तुतिगाथासु ।

आर्जवेन (सत्यतया) कथयत-नाम-मां अतः-परं स्थ कुतो-नाम
विस्मयन्तः ॥ १२९५ ॥

बद्ध्वा अञ्जलीन् तस्मै प्रत्युक्तं-तैः इदमेव हे महेश्वर ।

हरिरूप-हर कुरु दयां भूतधात्र्याः त्वं उद्भूतं (निमग्नं च) कम्पं (पृष्ठं च)॥

सः कम्पमानाः आतपेन नङ्क्ष्यति-स्वित् सुवर्णं (इतीच्छामः) ।

बहिः भूतधात्र्याः फलानि केन-प्रकारेण उद्भविष्यन्ति (निर्गमिष्यन्ति) ॥

ह्निविथ् सारिय् बनन् अद मानि कुस् कस् ।
ख्यठाह् प्येमति छिह् पायस् बस् करिव् बस् ॥

करिव् ज़ीवन्-हंन्दुय् बचनुकु व्यपायाह् ।
ज़गथ् रछनचू कडिव् नंज़् विष्णु-मायाह् ॥

व्यनथ् बूज़िय् अमरनाथन् असुनु ह्यतु ।
तियथ् आकाश-प्यठ अंब्रन् वसुनु ह्यतु ॥ १२०० ॥

वंनुन् वाव-लूकपालस् दाज़ दाज़ ।
वटुनु ह्याह् ख्वन-ग्रीनस् ग्रीन-माज़ ॥

वटिय् सोरुय् करिथ् यव् ज्यम यख-ज्याह् ।
बन्यस् सुमीर-पर्बुथ् क्याह् कुह् पर्वाह् ॥

वनिथ् दृथ् तस् दितुन् त्यूतु बल् त ज़ोरय् ।
अकिस् चन-मात्रसंय् मज्ज़ू वंटुन् सोरुय् ॥

अकिस् सातस् अन्दर् पृथ्वी सपंज़् नंज़् ।
फरागथ् ज़ीव-ज़ाचून् वार सँपंज़् ॥

ख्यदिस् सादस् यिह् दंपुहस् तिय् करुनु प्योस् ।
ज़गथ् सँपंनु तियुथ् सोरुय् यियुथ् ओसु ॥ १२०५ ॥

कृष्ण् लीला परिय् बोज़ुस् ग्वसाज़ ।
सुमीरस् दितु बज्यर् दुक्काय च्याज़ ॥

मनस् अंज़् वार पकु् संसार-ठाज़ ।
ज्ञानुकु ख्वन् दिह् व्वंज़ू-सरतलि साज़ ॥ ६८ ॥

समानवृत्तयः सर्वे-एव भविष्यन्ति ततः मंस्यति कः कं (संमानयिष्यति सेव्यसेवकभावेन)।

अत्यन्ततया पतिताः-स्मः (शरणं) स्मो-वयं चेतनां अलं कुरुत अलम् ॥

कुरुत-च जीवानामेव जीवनस्य उपायमात्रम्।

जगतः परिपालनस्य निष्कासयत (आविष्कुरुत) प्रत्यक्षां वैष्णवीं (व्यापकरूपां) मायाम् ॥

(इत्थं) विज्ञप्तिं (तेषां) श्रुत्वा अमरनाथेन हसितं आरब्धम्।

तथैव (तत्कालमेव) आकाशात् मेघजालेन अवतरितुं (अदर्शनभावाय) आरब्धम् ॥ १३०० ॥

कथितं-तेन वायुदेवाय-लोकपालाय अंशमात्रेण अंशमात्रेण।

वेष्टयितुं (गोलाकारतया संपादयितुं) आरभस्व स्वर्णमयहिमस्य हिमानीः ॥

वेष्टयित्वा सर्वमेव विधाय निधेहि राशिरूपं एकस्मिन्देशे।

भविष्यत्यस्य सुमेरुपर्वतरूपं किं-नाम अस्ति भयम् ॥

कथयित्वा इदमेव तस्मै विसृष्टं-तेन तावन्मात्रं बलं वीर्यम् च।

(यथा) एकस्य क्षणमात्रकालस्यैव मध्ये वेष्टयित्वा-स्थापितं-तेन सर्वमेव॥

एकस्य क्षणमात्रस्य अन्तरकाले पृथिवी संपन्ना प्रकटा (निर्लेपा)।

निश्चिन्तता जीवजातीनां सुष्ठु संपन्ना (यथा) ॥

ऋजुस्वभावाय साधवे यत्किञ्चित् कथितं-तैस्तस्मै तदेव कर्तव्यं आपतितं-तस्य।

जगत् संपन्नं तादृगेव सर्वमेव यादृगेव आसीत् (पूर्वम्) ॥ १३०५ ॥

(ग्रन्थकृतः स्वमुपदश्योक्तिः) कृष्णाख्यः कीर्तिस्तुतीः पठिष्यति-तव शृणु-तस्य यतीन्द्र।

सुमेरुपर्वतस्य विसृष्टं औन्नत्यं (उत्कृष्टत्वं च) इच्छया तव ॥

मनसः समानीता सुष्ठु प्रतीतिः सांसारिकमायाजालविशेषेण।

ज्ञानरूपं सुवर्णं देहि (कुरु) बुद्ध्यात्मरीतिरूपधातुविकारस्य अस्मत्संबन्धिनः* ॥ ६८ ॥

---

* योगिन एव जटात औषधिं निष्कास्य रीतिधातोः स्वर्णसंपादनसामर्थ्यम् इति गम्यते। तस्य सर्वं तद्वृत्तं लोकानुरूपमासीत्। वास्तवतः सो ऽचरो ऽच्युतः कूटस्थश्चिदानन्दस्वभावो विगतमायाप्रपञ्चो वरीवर्ति।

69. THE AUTHOR PRAISES ŚIVA THE OMNIPOTENT.

यक्ति च्याङ़्‌ दाङ़्‌ दाङ़्‌ वच्य स्वन-शीन-माङ़्‌ ।
    हा ग्वसाङ़्‌ साङ़्‌ सर्‌तलि कर्त स्वन्‌ ॥ १३०८ ॥

नंग कुस्‌ लंगुमंतु मङ्ग्‌ प्यववङ़्‌ शाङ़्‌
    ज़ंग ब्यम्‌ न क्यथ-पाठि पक मंज़िलस्‌ ।
अंगहौनिस्‌ म्य आन्‌ करनाव्‌ गंगवाङ़्‌
    हा ग्वसाङ़्‌ साङ़्‌ सर्‌तलि कर्त स्वन्‌ ॥

न्यश्ब्वंदु कंरूनस्‌ मायाय-हङ्य ठाङ़्‌
    फ्रक-फोत गंझ्रूम्‌ द्वक-रूद्रस्‌ ।
स्वन कुम्‌-बासान्‌ ज़गतच सेलाङ़्‌
    हा ग्वसाङ़्‌ साङ़्‌ सर्‌तलि कर्त स्वन्‌ ॥ १३१० ॥

संकल्प-चूर्‌ मङ्ग्‌ मच्य न्यंद्‌र्य म्याङ़्‌
    अंङ़्‌ वासना ह्यय्‌ कुह्‌ संङ़्‌ ज़ागन्‌ ।
गंड थव्‌ च्यथ्‌ दन मङ्ग्‌ मन हंमियाङ़्‌
    हा ग्वसाङ़्‌ साङ़्‌ सर्‌तलि कर्त स्वन्‌ ॥

वावंकि पोश्‌ आंसि पक्ति-हङ्य पूशाङ़्‌
    राग-द्वेश-राज्य वति लूट-नौनस्‌ ।
राज़योग-राज़ आय्‌ मङ्ग्‌ अदालंचू च्याङ़्‌
    हा ग्वसाङ़्‌ साङ़्‌ सर्‌तलि कर्त स्वन्‌ ॥

तृश्ना त ममता मौलिय्‌ मान्‌माङ़्‌
    माज्य-कोर्य मेज्यम्‌ स्वानदारस्‌ ।

सर्वसामर्थ्यं शिवं प्रति ग्रन्थकृत् स्तौति ॥ ६९ ॥

इच्छया त्वदीयया अंशं अंशं* वेष्टिताः स्वर्णहिमान्यः

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य आरकूटस्य (अज्ञानरूपस्य) कृत-नाम सुवर्णं
(स्वात्मज्ञानप्रकाशरूपम्) ॥ १३०८ ॥

नग्नः अस्मि संलग्नः मध्ये पतन्त्याः हिममिश्रमहाजलवृष्टेः

जङ्घे स्तो-मम नैव केन-प्रकारेण गमिष्यामि गन्तव्यप्रयाणकम् ।

अङ्गहीनस्य मे स्नानं विधापय गङ्गाजलेन

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥

विगतबुद्धिः कृतस्तेनाहं मायात्मिकाविद्यायाः वागुराविशेषेण

रिक्त-काचमुक्ता† संकलिता-मया पूर्णप्रवालस्य ।

'सन्ति-हि-मुक्ताफलान्यमूनि' (इत्थं) भासते-मे जगद्रूपस्य मृन्मय-
तुच्छप्रायमुक्तारूपस्य-वस्तुनः

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥ १३१० ॥

संकल्पात्मा-चौरः मध्ये गाढायाः निद्रायाः मदीयायाः

अस्यां वासनां सह-कृत्वा अस्ति स्तेयार्थं जागरूकः ।

ग्रथितं निधेहि चैतन्यरूपं धनं मध्ये मनोरूपे रूपकनिधाने‡

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥

भक्त्यात्मकानि पुष्पाणि आसन् श्रद्धात्मिकायाः पौष्पिकायाः

(यानि) रागद्वेषात्मिकया-राज्ञ्या मार्गे (एव) विलुण्ठ्य-
नीतानि-तया-तस्याः ।

हे-राजयोगेण-देदीप्यमान आगता-वयं मध्ये न्यायालयस्य तव

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥

तृष्णा ममता च संयुज्य अन्योन्यस्पर्धया

मातृकन्ये संगते(मिलिते)-मे गृहस्थधर्मिणे-मह्यम् ।

---

* षड्ङ्गामितं मानं दाज् ॥

† रिक्तकाचिमशिलाद्रवोद्भूतसूक्ष्ममुक्ताप्रतिबिम्बजातम् एतदस्तीति।

‡ 'थैली' इति नाम्नि रूपकादिनिधानकर्पटमयबन्धनविशेषे ।

संतोश्ड्कु ख्वन् न्यूहम् दाञ़ दाञ़
 हा ग्वसाञ़ साञ़ सर्तलि कर्त ख्वन् ॥
गंड् कुह् सुमीर-स्वृत्य् ज़ाञ़्-मालाय साञ़
 सुमीर् कुख् च़्य् तय् मालि-फ़लि किह् देव् ।
श्रमि सुमरञ़्-फिरञ़ सौव् च्याञ़ माञ़
 हा ग्वसाञ़ साञ़ सरतलि कर्त ख्वन् ॥
कृष्णस् आन् शिव-ग़ोंच़-हन्दि प्रथम-पाञ़
 माञ्य-भवाञ़-हन्दि पास करनाव् ।
तमि पाञ़ पपि तस् परमानन्द-दाञ़
 हा ग्वसाञ़ साञ़ सर्तलि कर्त ख्वन् ॥ १३१५ ॥ ६९ ॥

---

70. HIMĀLAYA'S JOY AND GRATITUDE TO VIṢṆU FOR BEING ŚIVA'S BEST MAN.

ब्रह् क्याह् वन तति लूकन् हाल् किथु गव् ।
 बनिथ् यति श्रोसु महाराज़ श्री-सदाशिव् ॥ १३१६ ॥
ब्रह क्याह् वन तति लूकन् किथु सपनु मन् ।
 बन्यो-मंतु श्रोसु यति भगवान् यंज़मन् ॥
स्यठाह हिमाल् य्यलि ख्वश्-हाल् साँपनु ।
 करनि लंगु श्रातौं नारायणस् कुन् ॥
करम् च्याञ़य् दयाय-स्वृत्य् द्यु कार् ।
 परय् लीला करय् बावुकु नमस्कार् ॥ ७० ॥

संतोषात्मकं सुवर्णं नीतं-याभ्यां-मत्तः अंशं अंशं (निखिलमेव)

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥

ग्रन्थिः अस्ति सुमीरनाम्ना-वृहेत्फलेन (सुमेरु-पर्वतेन च) ज्ञानात्ममालायाः अस्मदीयायाः

सुमेरुः असि त्वमेव पुनः मालाफलात्मानः सन्ति देवाः ।

अनया जपमालया (स्मृति-)परिवर्तनया कीर्तनाः-सेवाश्च त्वदीयाः सम्मताः

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वालापः) कृषाख्यं स्थानं शिवशक्त्यात्मसम्बन्धिना प्रेमजलेन

स्वशक्तिभूतमहामायायाः गौरवेण कारय ।

तेन जलेन पक्कं-भविष्यति तस्य परमानन्दावाप्तिरूपं-धान्यम्

हन्त योगीन्द्र आस्माकीनस्य० ॥ १३१५ ॥ ६९ ॥

अनन्तरं वृत्तोपयोगिव्यवहारं वर्णयति ॥ ७० ॥

अहं किं-नाम कथयिष्यामि (वक्तुं न शक्नोमि) तत्र लोकानां चरित्रं कीदृक् सम्पन्नम् ।

भूत्वा (तु) यत्र आसीत् महावररूपः श्रीसदाशिवः ॥ १३१६ ॥

अहं किं कथयिष्यामि (वर्णयितुं न शक्नोमि) तत्र लोकानां कीदृक् (आनन्द-पूर्णं) सम्पन्नं मनः ।

सम्भूतः आसीत् यत्र श्रीविष्णुः यजमानः (वरपक्ष्येषु प्रधानः) ॥

अतिशयेन हिमालयः यदा प्रसन्नावस्थः सम्पन्नः ।

कर्तुं प्रवृत्तः करुणात्मिकां-कीर्तिस्तुतिं नारायणं प्रति ॥

कृतं-मया तवैव दयया ईदृक् कृत्यम् ।

पठिष्यामि-ते स्तुतिं करिष्यामि-ते भक्तियुतं नमस्कार-मात्रम् ॥ १० ॥

---

71. HIMĀLAYA PRAISES VIṢṆU FOR HIS MERCY AND FOR HIS INCARNATIONS, ESPECIALLY THAT OF KṚṢṆA.

गोकुलानन्द गोविन्द गोपालय्
नाद्-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥ १३२० ॥
मधु-कैटभ् मारवंनि दद-चूरय्
मन-मञ्ज़लिस् मञ्ज़् करय् गूर-गूरय् ।
पूतना-गालवंनि* त्रिजगत्पालय्
नाद्-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
यादव-कलंकि माधव रामय्
हे-निर्मल निष्कल निष्कामय् ।
गूरि-बालकन् सूत्य् मारवंनि कालय्
नाद्-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
राधाकृष्ण च्यय् नादाह् लायय्
श्रीधर प्रीम-स्वर मुरली वायय् ।
रोज़् श्याम बोज़् साम-वीदच तालय्
नाद्-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
हृदयस् मञ्ज़् बसवंनि न्यय् लसवंनि
असवंनि असवंनि गरुडस् खसवंनि ।
नालमति रटहाय् मो दिम् डालय्
नाद्-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
हनि हनि मञ्ज़् आसवंनि वासुदेवय्
रासमंडल् खेलवंनि कृष्ण-ज़ीवय् ।

* गोपीनाथ बाल इति पाठान्तरः ॥

इत्थं निराकारतया श्रीनारायणं स्तुत्वा पुनरपि साकारावतार-कीर्तिगाथाभिः स्तौति हिमालयः ॥ ७१ ॥

हे-गोकुलानन्द (गवां वाचां वानन्दपरिणाम) हे-गोविन्द गोपाल-भोः

हे-नादबिन्दुरूप परमानन्द नन्दनन्दन ॥ १३२० ॥

मधुकैटभात्म-दैत्य-विनाशन दधिहर

मनोरूप-बालोपयोगिदोलाशकटस्य मध्ये कुर्यां-नाम लालनाम् ।

हे-पूतनाख्यराक्षसीविनाशक त्रिजगत्पालक

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

यादवकुलस्य (तदुद्भूत) हे-माधव राम-भोः

हे-निर्मल निष्कल निष्काम-भोः ।

गोपाल-बालकैः सह प्रवर्तक द्युतादिक्रीडानाम्

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

हे-राधया-तदाख्य(स्वशक्त्याभिन्नरूप) कृष्ण त्वद्विषयमेव दूरात्त्वानं प्रक्षेप्स्यामि

हे-श्रीधर प्रेमस्वरेण वंशीं वादयेयम् ।

आतिष्ठ श्यामसुन्दर शृणु सामवेदस्य तालाः

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

हृदयस्य मध्ये वास्तव्य-भोः नित्यं जीवनशील

स्मितस्वभाव स्मितस्वभाव गरुडस्य आरोहणशील ।

आलिङ्गनेन गृह्णीयां-नाम-त्वां मा-नाम देहि-मे उपेक्षणानि

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

अंशस्य अंशस्य मध्ये वर्तमान हे-वासुदेव

रागात्मरासक्रीडां क्रीडनशील हे-श्रीकृष्ण ।

न्यथ् बासवनि सथ् इमि कलि-कालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥ १ ३ २ ५ ॥
पंकज़ तनि वैज़यन्ती मालय्
  तर्ज़ अकि नालि तय् मोज् दुबालय् ।
संथ छिय् वलिथ् बसंत-दुशालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
केशव शिव-रूप नारायणय्
  वनि दिय् ननु गोख् बिंद्रावनय् ।
च्यनु ह्यतु च्योनु प्रयम-मस् प्याल प्यालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
विदुर-ज़ुवुनुय् गर व्यलि चाखय्
  बावनाय-सूत्य् ख्योथ् सिवुमतु हाखय् ।
कति गोख् तति कोरवन्-हन्दि सालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
द्रौपदिय अकि कृष्ण-नाव-सूत्य् श्यामय्
  पैद-गैय् तस् तोति वसत्र् ज्यामय् ।
योति कडिस् दुर्योधननय् नालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
च्याज़ मायाय-सूत्य् मज़ु द्वारकाय
  मथुराय-हुज़ छिय़ लर्य तय् ज्याय ।
पैद-गय अकि दम मज़ कमि हालय्
  नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥ १ ३ ३ ० ॥

नित्यं भासमान सत्यरूपेण अस्मिन् कलियुगकाले-भोः

हे-नादबिन्दुरूप० ॥ १३२५ ॥

कमलवद्विकासमानायां तनौ वैजयन्ती-नाम माला

भङ्ग्या एकया उरोलम्बमाना (यया) पुनः शोभा द्विगुणा ।

हे-सोधो सन्जि-ते वसितानि पीतवर्णानि राङ्कववस्त्राणि

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

हे-केशव शिवस्वरूप नारायण-भोः

मार्गणानि दत्त्वा (कृत्वा) प्रकटः संपन्नस्त्वं (सद्योगिनां) वृन्दावनस्थाने ।

पातुं आरब्धमस्माभिः त्वदीयस्य प्रेमरसस्य आसवं कंसैः कंसैः

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

विदुराख्यस्य-पाण्डुराजभ्रातुः (स्वभक्तस्य) सद्म यदा प्रविष्टस्त्वम्

भक्तिभावेन (तेनोपनीतं) भुक्तं-त्वया जलमात्रे-ऽर्धपक्वं शाकम् ।

कुतो-नाम गतस्त्वं (न गतः) तत्र कौरवाणां निमन्त्रणे-भोः

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

द्रौपद्याः (पाण्डवराज्ञ्याः) एकेन कृष्णेति-नाम-सम्बोधनेन हे-श्याम

समुत्पन्नानि तस्याः तावन्ति वस्त्राणि कार्पासकानि (च) (उत्तराधर-वस्त्राणि) ।

यावन्ति निष्कासितानि-तस्याः दुर्योधनेन गलमार्गेण शरीरात्

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

तव मायया (सामर्थ्येन) मध्ये द्वारकायाः

मथुरायाः समानरूपशोभानि गृहाणि पुनः प्रदेशाश्च ।

समुद्भूतानि एकस्य निमेषकालमात्रस्य मध्ये केन (अलौकिकेन) प्रकारेण

हे-नादबिन्दुरूप० ॥ १३३० ॥

अज़ामिल् द्राव् बड् बाग्यवानय्
न्यचिविस् ओसु तस् नाव् नारानय् ।
मरन-विज़ि फूरु तस् तिय् निश्कालय्
नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
श्रीभगवान् कुख् पान प्रथ्-शाय
कुस् वोतु कुस् वाति च्याञ्न मायाय ।
स्वकलाव् अस्य दमि सुहने ज़ालय्
नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥
कृष्णास् शिव-रूप दर्शुन् दित च्य्
सुय् च्य् च्य् सुय् केवल कुख् न ज़्य् ।
श्याम प्रवात-रूफ् हाव् तस् कालय्
नाद-ब्यन्द परमानन्द नंदलालय् ॥ ७१ ॥

---

72. VIṢṆU IS PLEASED. LED BY NĀRADA, ALL UNITE IN PRAISING HIM.

लता बूज़िय् स्यठाह् खश् गोस् केशव् ।
सुह् दामोदर् सुह् विश्वंभर सुह् माधव् ॥ १ ३ ३ ४ ॥
सपञ्ज स्यद् सार्यनिय् मन-कामनाय ।
दपान् आसिस् दह् करु च्याञ्जय् दयाय ॥ १ ३ ३ ५ ॥
तिथय् नारद्-जुवन् सेतार वोयुन् ।
दयथ् पाठि नाद-ब्यन्दस् नाद् लोयुन् ॥
पद्म-पादस् स्यदस् सादस् दितुन् नाद् ।
करम् प्रसाद् च्ह् कुख् सादन्-हन्दुय् साद् ॥ ७२ ॥

अजामिलाख्यः (पापवृत्तो ब्राह्मणः) निर्गतः (सम्पन्नः) महान् भाग्यशाली-एव*

(यस्य) पुत्रस्य आसीत् तस्य नाम नारायण-इति ।

(यस्मात्) मरणकाले मुखात्प्रवृत्तं (अतिप्रिमतया) तस्य तन्नाम (नारायणेति) हे-निष्काल

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

श्रीभगवान् असि-त्वं स्वयं प्रत्येकस्थाने

कश्च पर्याप्तः कश्च पर्याप्स्यति तव मायाम् ।

उन्मोचय अस्मान् अस्मात् मोहस्य जालात्

हे-नादबिन्दुरूप० ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वालापः) कृष्णाख्याय शिवाभिन्नस्वरूपेण साक्षात्कारदर्शनं देहि-नाम त्वमेव

स-एव त्वमेव त्वमेव स-एव केवलात्मा असि न द्वयम् ।

हे-श्यामसुन्दर (सायंकाले च) प्रभातरूपं (शुक्लवर्णशिवस्वरूपं) (प्राभातिक-रूपं च) प्रदर्शय तस्मै ह्यस्तने-दिवस-एव (हे कालात्मन् वा)

हे-नादबिन्दुरूप० ॥ ७१ ॥

मध्यवृत्तवर्णनम् ॥ ७२ ॥

इत्थं-स्तुतिं (हिमालयात्) श्रुत्वा अतिशयेन प्रसन्नः सम्पन्नस्तस्य केशवः ।

सः दामोदरात्मा स-एव विश्वम्भरः स-एव माधवः ॥ १३३४ ॥

सम्पन्नाः सिद्धाः सर्वेषामेव मनसो-ऽभिलाषाः ।

कथयन्तः आसन्-तं इदं (सर्वं) विहितं तवैव दयया ॥ १३३५ ॥

तथैव (तत्काले) नारदर्षिणा वल्लकी वादिता-तेन ।

इत्यमेव प्रकारेण नादबिन्द्वात्मकस्य (शिवाभिन्नविष्णोः) दूराह्वानं दत्तं-तेन (प्रवर्तितं-तेन) ॥

कमलचरणस्य सिद्धात्मनः साधोः दत्तं-(कृतं)-तेन सम्बोधनम् ।

कुरु-मे प्रसादं त्वं असि साधूनामपि साधुः (संसेव्यः) ॥ ७२ ॥

---

* यतस्तस्य तन्नाममात्रेण मोक्षप्राप्तिर्भूता इति भावः ॥

73. HIMĀLAYA AGAIN PRAISES NĀRĀYAṆA.

सत्थरशन्-हन्दि सज़्जनय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥ १३३८ ॥

निर्ग्वनय् निरञ्जनय्

अथ् रूपस् ब्वह् क्याह् वनय् ।

कुस् च़्य् साचौ च़्यथ्-चेननय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥

यन-प्यठ गोस् च़्यथ्-निश् छ्यनय्

ज़ौवतस् मञ्ज़ आसय् ह्यनय् ।

च़नुल् गोस् मरन ज़्यनय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥ १३४० ॥

तोठहम् नय् अकिय् चनय्

वासनायन् मञ्ज़ कति छ्यनय् ।

यिथुय् ओसुस् तिथ् बिय बनय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥

सोन् सादन् कुह् विनय् त प्रनय्

चेनवनि क्विथ् च़्यथ् मञ्ज़ मनय् ।

सूत्य् व्यचार सद्-ग्वनय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥

च़्य शिव रूपस् लगय् पारी

मूल-तल कुस् निराकारी ।

वनि यिवान् कुस् मञ्ज़ मनय्

हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनय् ॥

हिमालयः श्रीनारायणं स्तौति ॥ ७२ ॥

हे-सत्पुरुषाणां (प्रधान) सज्जन

हे सच्चिदानन्दघनात्मन् ॥ १३३८ ॥

हे-निर्गुण निष्कल्मष

अस्य (त्वदीयस्य) रूपस्य अहं किं-नाम वदिष्यामि (वक्तुं न शक्नोमि कीर्त्यादिकम्) ।

असि त्वमेव साक्षिरूपः चिच्चैतन्यात्मा

हे सच्चिदा० ॥

यत्-कालात् सम्पन्नो-ऽहं त्वत्त-एव प्राप्तभेदः

प्राणिदशायाः मध्ये समागतो-ऽस्मि बन्धनाम् ।

चञ्चलः सम्पन्नो-ऽहं मरणात् जन्मना

हे सच्चिदा० ॥ १३४० ॥

संतुष्टो-भविष्यसि-मम न-चेत् एकस्मिन्नेव क्षणमात्रे

दुर्वासनानां मध्ये कुत्र भिन्नो-भविष्यामि ।

यादृगेव अभवं तादृक् पुनः भविष्यामि

हे सच्चिदा० ॥

अस्माकं साधनं (साधुभ्यश्च) अस्ति विनयः च प्रणयः

हे-चैतन्यस्वभाव स्मः तवैव मध्ये मनसः ।

सद्भूतं विचारेण सत्त्वगुणेनैव

हे सच्चिदा० ॥

त्वयि कल्याणस्वरूपे लगिष्यामि-त्वयि स्वात्मोपहारेण

वस्तुतः असि-त्वं निराकार-एव ।

उपलक्षणे आगच्छन् असि मध्यतः मनस-एव

हे सच्चिदा० ॥

म्वच़रावतम् पथ्-कुन् सथ्-च़्यथ्
च्यावनावतम् आनन्द-अमृथ् ।
तमि च्यनथ् च़्यथ् हिहु वनथ्
हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनथ् ॥
त्रिय-वॉनिय त्रिलोचनथ्
वनवनथ् बूज़ुथ् कनथ् ।
अद् बुतराथ् बॅडुथ् खनथ्
हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनथ् ॥ १३४५ ॥

च़्यथ् विमर्श कुख् ज्योति-रूपॅय्
हृदयस् मञ्ज़् प्रज़लान् दीपॅय् ।
सूर्य प्रज़्ल्योव् अमि प्रज़लनथ्
हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनथ् ॥
शक्तिय सूत्य् आख् व्वलसनथ्
हन-वनथ् निरञ्ज़नथ् ।
लद्त कृष्णास् सुय् दय-दनथ्
हे सथ्-च़्यथ्-आनन्द-गनथ् ॥
सतुकु स्वर् बूज़िथॅय् खश् गोस् सद्ग्वर्
प्रश्न बूज़िथ् व्वत्तर् कॅरुनस् बराबर् ॥ ७३ ॥

---

74. ŚIVA GIVES RELIGIOUS INSTRUCTION TO NĀRADA, RECOMMENDING INWARD ASCETICISM WHILE LIVING OUTWARDLY A WORDLY LIFE.

सज़्जन् बन् मन् कर् कैलासॅय्
बॅसितिय-मञ्ज़् वन्वासॅय् रोज़् ॥ १३४६ ॥

अवशेषय-नाम-मे अन्ततः सत्यस्य-चैतन्यं (सच्चिदानन्दात्मकत्वं वा)

पायय-नाम-मां आनन्दात्मकममृतम् ।

तेन पानेनैव त्वयैव सदृशः अहं-भविष्यामि

हे सच्चिदा० ॥

स्त्रीणां-वाण्या हे-त्रिलोचनाभिन्न

गीतवाणीशब्दैः श्रुतस्त्वया कर्णाभ्याम् ।

ततः भूतधात्री परिपूरिता-त्वया स्वर्णेनैव

हे सच्चिदा० ॥ १३४५ ॥

चित्तस्य विमर्शरूपः असि ज्योतिःस्वरूप-एव

हृदयस्य मध्ये जाज्वल्यमानः दीप-इव ।

सूर्यः अदीपिष्ठ अनेन प्रदीपनेनैव (प्रकाशेन)

हे सच्चिदा० ॥

स्वशक्त्या सह आगतस्त्वं उल्लासम्

अकस्मादेव (हंसशब्देन वाण्या च) हे-निरञ्जन ।

प्रेषय-नाम (विसर्जय) कृपया (अन्यकृतः) तदेव ऐश्वर्यधनं (अभेदात्मतयासुविज्ञानात्मकम्)

हे सच्चिदा० ॥

सदात्मानं स्वरं श्रुत्वैव प्रसन्नः सम्पन्नस्तं-प्रति सद्गुरुः ।

प्रश्नं श्रुत्वा उत्तरं कृतं-तेन-तं-प्रति पूर्णरूपम् ॥ ७३ ॥

महादेवस्य नारदं प्रत्युपदेशः ॥ ७४ ॥

सज्जनः भव मनः कुरु कैलासात्मकम्

जनपदप्राय-मध्ये (वसतिषु वर्तमानोऽपि) वनवासीव आतिष्ठ ॥ १३४९ ॥

च्यत्तुकुय्-बस्म् मल् वल् अतलासय्
सादृ-प्रकुचू संन्यासय् रोज़् ।
ओं शिव शंभो कर् अब्यासय्
बसितिय-मञ्ज़् वन्वासय् रोज़् ॥ १३५० ॥

विशय-त्यागुकु दर् माग-मासय्
सत्संगुकुय् व्यपवासय् कर् ।
आत्म-तीर्थ मन् नाव् मोह-मस् कासय्
बसितिय-मञ्ज़् वन्वासय् रोज़् ॥

पान् पज़्नाविथ् पान म आसय्
सर्व-संकल्पन् ग्रासय् कर् ।
तल-प्यठ् चाविथ् चाव् तलवासय्
बसितिय-मञ्ज़् वन्वासय् रोज़् ॥

श्री-कृष्ण-महाराजन् ख्यूलु रासय्
गोपिय श्रुराह् सासय् ह्यथ् ।
बाल-ब्रह्मचारिय् तोति नाव् द्रासय्
बसितिय-मञ्ज़् वन्वासय् रोज़् ॥

महामाया ह्यथ् रक्वुनु दासय्
शिवनाथ् हृदया वासय् कुय् ।
तोति तस् नाव् द्राव् सादृ-संन्यासय्
बसितिय-मञ्ज़् वन्वासय् रोज़् ॥

कृष्ण अन्दरिमि त्याग मल् सूर-सासय्
न्यबरिमि राग व्लासय् कर् ।

चैतन्यात्मभस्म परिमलयन् वस्स्व कौशेयवस्त्रविशेषम्

साधुप्रकृत्या संन्यस्तसर्वव्यवहारः समातिष्ठ ।

ओं शिव शम्भो (इति) कुरु अभ्यासं (नित्योच्चारकरणेन)

जनपदप्रायवसतिषु० ॥ १३५० ॥

सर्वविषयत्यागात्मकस्य अनुतिष्ठ (स्थिरो भव वा) माघमासस्य (व्रतं व्रते वा)

सत्सङ्गरूपमेव उपवासं (अनशनव्रतं) कुरु ।

आत्मान्वेषणात्मतीर्थे मनः स्नापय मोहात्मकेशान् लुञ्चय

जनपदप्रायवसतिषु० ॥

स्वात्मानं उपलक्ष्य स्वयं (देहाभिमानितया) मा-नाम भूयाः

सर्वान्संकल्पान् ग्रासरूपान् कुरु (ग्रासीकुरु) ।

अध-ऊर्ध्वरूपं (व्यवहारं) त्यक्त्वा परित्यज मनो-भीतिं (मूर्छात्मिकाम्)

जनपदप्रायवसतिषु० ॥

(यथा) श्रीकृष्णमहाराजेन क्रीडिता रासलीला

गोपीनां षोडश सहस्रं सह-कृत्वा ।

कुमार-ब्रह्मचार्येवेति तथापि नाम ख्यातीभूतं-तस्य (तथैव)

जनपदप्रायवसतिषु० ॥

महामायां (स्वशक्त्यात्मिकां पार्वतीं) सह-कृत्वा पालयन् दासान्

शिवनाथः हृदये-एव वास्तव्यः अस्ति ।

तथापि तस्य नाम ख्यातं साधु-संन्यासीति

जनपदप्रायवसतिषु० ॥

कृष्णाख्य आन्तरेण त्यागेन (अन्तःकरणैस्त्यागवान् भूत्वा) परिमलस्व भस्म-रेणुसमूहमेव

बाह्येन रागेण (बाह्यवृत्त्या रागीभूत्वा) उल्लासं कुरु ।

शुकदेवस् द्यॖथ् वनिथ् गव् व्यासॖय्
 बॖसितिय-मङ्ज़् वनवासॖय् रोज़् ॥ १ ३ ५ ५ ॥ ७ ४ ॥

---

75. THE GUESTS PREPARE TO DEPART. GRATITUDE OF ALL, INCLUDING VIṢṆU FOR THIS INSTRUCTION.

करनि लॖगि नेरनॖच् सारिय् तयारी ।
 संबालनि लॖगि पनॖन्य् पनॖन्य् सवारी ॥ १ ३ ५ ६ ॥

विष्णु-जी व्वथु कथ-क्यथ् ह्यथ् सदाशिव् ।
 स व्वद् कति अन वन तति हाल् किथु गव् ॥

प्रावायाह् श्यामरूफ् ह्यथ् कथ-क्यथ् द्राव् ।
 ज़नानौ वॖनु गटि-मङ्ज़् गाश् हे आव् ॥

तिक्य् मैनावती वॖनी वनान् आसू ।
 कनन् अन्दर् गछिथ् सुनी बनान् आसू ॥ ७ ५ ॥

---

76. MĒNAKĀ'S SONG OF GRATITUDE.

सुबुहॖकि पोशनूल रॖतु कुख्-बोलान्
 बोज़ान् छ्वसय् ताक-दार्य प्यठ् ॥ १ ३ ६ ० ॥

शिवनाथ कथ च्याञ् अम्रॖथ् छुह् हारान्
 तिमनॖय् कथनॖय् चॖवुमॖतु च्यथ् ।

आसू कुम् दोरमॖतु अम्रॖत-दार्य
 बोज़ान् छ्वसय् ताक-दार्य प्यठ् ॥

महाराज़ सॖत्य्-सॖत्य् राज़-कमार्य
 तोत ज़न् द्राख् वन्-हार्य ह्यथ् ।

शुकदेवाय इदमेव प्रोच्य गतः व्यासः

जनपदप्रायवसतिषु० ॥ १३५५ ॥ ७४ ॥

अथातः प्रक्रान्तवृत्तं विवृणोति ॥ ७५ ॥

कर्तुं प्रवृत्ताः निर्गमनस्य सर्व-एव सज्जनाम् ।

सज्जनादिना-संस्कर्तुं लग्नाः स्वकीयां स्वकीयां अश्वादिवाहनानि ॥ १३५६ ॥

श्रीविष्णुः समुत्थितः अङ्कमध्ये गृहीत्वा श्रीशिवम् ।

तां मतिं कुतः आनयिष्यामि कथयिष्यामि तत्र वृत्तं (अनुत्तरानन्दस्य) कीदृक् सम्पन्नम् ॥

प्रभातरूपं (अवदातसन्द्रिकासात्मकं शिवं) सायाह्नात्मश्यामवर्णः (कृष्णः) गृहीत्वा अङ्कमध्ये निष्क्रान्तः ।

जन्यस्त्रीभिः कथितं तामिस्रमध्ये प्रकाशः अङ्क समागतः ॥

तादृशीमेव मैनावती वाणीं कथयन्ती आसीत् ।

कर्णयोः अन्तः गत्वा मुक्तिः सम्पद्यमाना आसीत्* ॥ ७५ ॥

मेनकोक्तां तत्कालयोग्यां गीतिवाणीं प्रस्तौति ॥ ७६ ॥

हे-प्रभातकालिक जीवजीवपक्षिन् रुचिरं विरवीषि

शृण्वती अस्मि-त्वत्तः पक्षद्वारस्य (एकतात्मद्वारे च) पृष्ठे (स्थिता) ॥ १३६० ॥

हे-शिवनाथ कथाः त्वदीयाः अमृतं सन्ति प्रस्रवन्त्यः

तास्वेव कथासु निहितं (मया) चित्तम् ।

आस्यं अस्ति-मया सन्निहितं अमृतधारायै

शृण्वती अस्मि-त्वत्तः० ॥

महावरस्त्वं सहचारिणीं राजकुमारीम्

शुकः इव निष्क्रान्तस्त्वं वनशारिकां धृत्वा ।

---

* तस्या या वाणी कर्णमध्ये गच्छन्त्यासीत् सा मुक्तिदात्री बभूव इति भावः ॥

कन् थॅवु कथि च्याञ्ज़ मन् गव् तार्य
बोज़ान् छ्सय् ताक-दार्य प्यठ् ॥
त्रिभुवन-राज़ अमि यज़्य कार्य
सैलस् नेर् चाकवार्य-क्यथ् ।
ग्रालमार् बनाॅवुम् मनच वार्य
बोज़ान् छ्सय् ताक-दार्य प्यठ् ॥
अतगत पान च्यथ् पत-पत लार्य
कृष्ण् संसारस् लाॅयिथ् लथ् ।
सथ् छ्स् च्याञ्ज़् न्यथ् सथ् व्यचारे
बोज़ान् छ्सय् ताक-दार्य प्यठ् ॥ ७६ ॥

---

77 THE AUTHOR PRAISES VIṢṆU, WHO STANDS AS FATHER OF THE BRIDEGROOM.

होश्र पोश्रनूल थव् कन्
वाॅनिय वन्-हार्य लो-लो ॥ १३६५ ॥
राधा-कृष्ण कृष्णजी वन्
लोल अग्निच-दारि लो-लो ।
रंग-किनि तॅसि हिहु वन्
वाॅनिय वन्-हार्य लो-लो ॥
ग्वड कर् मन् बिन्द्रावन्
अद नेर् बरि त दार्य लो-लो ।
श्याम-रूफ् वुछ् हन्-हन्
वाॅनिय वन्-हार्य लो-लो ॥

कर्णः निहितः कथायां त्वदीयायां मनः संपन्नं-नः आसक्तम्

शृणवती अस्मि-त्वत्तः० ॥

त्रिभुवनराजरूप अनया अत्युच्चया ग्रीवया (अनुत्तरैश्वर्येण)

संचारार्थं निर्गच्छ नौकाविशेषे* (चतुरवस्थात्म-प्रणवरूपे च)।

शालमार्-नामकं-काश्मीरोद्यानविशेषः संपादितो-मया मनोरूपायाः वाटिकायाः

शृणवती अस्मि-त्वत्तः० ॥

आगमगामरूपेण (कन्यादायविशेषेण च) स्वात्मना त्वामेव अन्वनु धाविष्यति

कृष्णाख्यः संसारे प्रक्षिप्य लत्ताघातम्।

आशा अस्ति-तस्य त्वदीया नित्यं सत्यात्मत्वं विचारयिष्यति

शृणवती अस्मि-त्वत्तः० ॥ १६ ॥

सभ्यसत्तमं वरपित्रात्मभूतं विष्णुमभिमुखीकृत्य स्तौति ॥ ७७ ॥

समाधानेन हे-जीवजीवात्मपत्तिरूप (श्रीविष्णो च) निधेहि कर्णौ

वाणीरूपायाः वन्यशारिकायाः (मैनाया इति भावः) अति हार्देन† ॥ १३६५ ॥

हे-राधा-अवियुक्त-कृष्ण श्रीकृष्णेति उच्चरस्व

प्रेम्णा (युक्तया) अश्रुणो-धारया (व्याप्तमुखः सन्) लोलो-इति-उत्तरेण-संबोध्य।

रागेण (वेषेण च) तेनैव सदृशः भव

वाणीरूपायाः० ॥

प्रथमं कुरु मनः वृन्दावनात्मकम्

ततः निर्गच्छ द्वारात् पक्षद्वारात् च लोलो इत्युत्तरं संबोध्य‡।

श्यामसुन्दररूपं पश्य अखिलात्मतया

वाणीरूपायाः० ॥

---

* यस्यामेकपार्श्वे राजोपयोग्यप्रासादगृहं ततोऽन्यन्नौवाहकार्थमेव स्थानं वर्तते ॥

† अतिहार्देन संबोधनार्थकं लोलो इति पदमस्ति ॥

‡ स्वमनः स्थिरीकृत्य श्रीकृष्णविहारभूम्यात्मकं विधायेन्द्रियद्वारा विषयान्भजेति भावः ॥

च्याव् वीद-कामदीनि थन्
    बखचू-हन्दि चड-वार्य लो-लो ।
च्यथ् बन् आनन्द-गन्
    वानिथ वन्-हार्य लो-लो ॥
नित्य वृचू-गोपीयन्
    कऌमतु कुह् मन् तारि लो-लो ।
व्यापख् श्रीवासुदेवन्
    वानिय वन्-हार्य लो-लो ॥
प्रीम-सूत्य् कर् मन् रुक्मण्
    नाद् लायुस् प्यारि लो-लो ।
वक्ति-बाव-सूत्य् एख् बनि दन्
    वानिथ वन्-हार्य लो-लो ॥ १२७० ॥
ब्वद्-यशोदा क्यस् ललवन्
    मोह-पूतनाय मारि लो-लो ।
यक़ि बवि दद् च्यन् सज़्जन्
    वानिय वन्-हार्य लो-लो ॥
बक्तिय-मङ्ग् बन् अर्ज़ुन्
    रथबान् सुय् लारि लो-लो ।
गलि पान क्रूद-दुर्योधन्
    वानिय वन्-हार्य लो-लो ॥
मन-वाख्य कृष्ण-नाव् खन्
    दैर्य-अलमास्-तारि लो-लो ।

धुक्ष्व वेदात्मकामधेनोः स्तनौ (स्तन्यं)

भक्त्यात्मकेन दोहनकलशविशेषेण नाम ।

पीत्वा (तत्) भव आनन्दघनः

वाणीरूपायाः० ॥

नित्यं वृत्त्यात्मिकानां गोपीनाम्

कृतं (येन) अस्ति मनः निरुद्धावस्थतयाप्युत्सुकं नाम ।

सर्वव्यापकेन श्रीवासुदेवेन

वाणीरूपायाः० ॥

प्रेम्णा कुरु मनः रुक्मिणीरूपम्

आह्वानं प्रक्षिप-तस्य (कुरु-तस्य) हे-प्रियेति नाम ।

भक्तिभावेन ऐक्यं भविष्यति द्वयोः

वाणीरूपायाः० ॥ १३७० ॥

(येषां) बुद्धिरूपा-यशोदा अस्ति-तं लालयन्ती

(तेषां) मोहात्मपूतनाराक्षसीं हनिष्यति-सः नाम ।

रागेण स्तनात् पयः पास्यन्ति सज्जनाः

वाणीरूपायाः० ॥

भक्त्या भव अर्जुनः

रथवाहकः स-एव अनुसारी-भविष्यति नाम ।

विनङ्क्ष्यति स्वयं क्रोधात्मा-दुर्योधनः

वाणीरूपायाः० ॥

मनोरूपोर्मिकायां कृष्णेति-नाम खनस्व

धैर्यात्मवज्रमणितूलिकया नाम ।

माज्य यिम् राज़ नस् ह्यिॅत्रि ज़्यन्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥*

खॅटि खॅटि कुह् नॅनु वासन्
    अ॒न्दरिमि छ़प-छ़ार्य लो-लो ।

च़्यथ् बुज़मलि गट कासन्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥

वृन्दावनुकुय् वन्
    मन् म्योनु व्यह़ारि लो-लो ।

सञ् ज़न् लगि चरनन्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥ १२७५ ॥

दास् यति रास् खेलन्
    व्यास् नारॅदु ति लारि लो-लो ।

बोलनावन् शुकदेव् ज़न्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥

योगियौ बूगिय् बूगन्
    वॅनुहस् ब्रह्मचारि लो-लो ।

---

* मन-वाज्य कृष्ण-नाव् खन्
    दैर्यं-अल्मास्-तारि लोलो ।

किसि-प्यठ् कुस् गोवर्धन्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥

ह्यिसाय कंसस् मारन्
    सूक्ष्म-दार्यं तर्-वार्य लोलो ।

माज्य यिम् राज़ नस् ह्यिवि ज़्यन्
    वानिय वन्-हार्यं लो-लो ॥ इति पाठान्तरम् ॥

(एतादृशाः) मातुस्तादृश्याः ये (त एव) राजानः तस्य सदृशाः जनिष्यन्ति

वाणीरूपायाः० ॥

(येषां) गूढं गूढं अस्ति प्रकाशं भासमानम्

अन्तःस्थितेन ससंभ्रमगूढव्यवहारेण नाम ।

चैतन्यात्मिकायाः विद्युतः तामिस्त्रं अपनयिष्यन्ति

वाणीरूपायाः० ॥

वृन्दावनस्यैव (वृन्दावनरूपं) वनम्

मनः मदीयं उच्चरिष्यति नाम ।

(यत्) हरित्तृणं इव लगिष्यति चरणयोस्तस्य

वाणीरूपायाः० ॥ १३७५ ॥

भक्ताः यत्र रासलीलां क्रीडिष्यन्ति

व्यासः नारदः अपि अनुधाविष्यति नाम ।

उच्चारयिष्यन्ति (दासास्तान्) शुकदेवः इव*

वाणीरूपायाः० ॥

योगिभिः भुक्त्वा भोगान् (सांसारिकान्)

कथितस्तैस्तस्य ब्रह्मचार्यव नाम ।

---

* शुकदेववत्तान्भक्तान्नित्यकीर्तनरतान्मुक्तिभाजश्च विधत्ते ॥

निर्मल् निष्कल् निर्ग्वन्
    वानिय वन्-ह्वार्य लो-लो ॥
कृष्णस् तोठ् विष्णवर्पन्
    न-त ह्रति क्याह् लारि लो-लो ।
ज़ाञ् मञ्ज़् तस्-ति सोहम् अन्
    वानिय वन्-ह्वार्य लो-लो ॥ ७७ ॥

---

78. ANOTHER SONG OF MĒNAKĀ IN PRAISE OF VIṢṆU, DETAILING THE EXPLOITS OF THE YOUTHFUL KṚṢṆA.

बालक-अवस्थाय लगयो व्वह्
    मन-मज़्लिस् मञ्ज़् करय् हो-हो ॥ १३७९ ॥
बाल-कृष्ण छ़ाल मारान् यितमो
    गोपाल नंद-लाल स्वत्य् नितमो ।
श्याम प्रीम-ह्रद् दाम-दाम च्यतमो
    मन-मज़्लिस् मञ्ज़् करय् हो-हो ॥ १३८० ॥
त्रिज़गत्पाल नालमति रटथो
    पूतनाय गालवनि कछ्य ह्यमथो ।
ह्रद-थज़ि-चूर गूर-गूर करयो
    मन-मज़्लिस् मञ्ज़् करय् हो-हो ॥
यशोदानंद पत-पत यिमयो
    गोपीनाथ आलव् दिमयो ।
राग् कुम् च्योनुय् ज़ाग् ह्यमयो
    मन-मज़्लिस्-मञ्ज़् करय् हो-हो ॥

निर्मलः निष्कलः निर्गुण-इति

वाणीरूपायाः० ॥

(अन्यकर्तुः स्वाभिप्रायोक्तिः) कृष्णाख्याय तुष्टो-भव विष्णवर्पणं (विष्णु-प्रीत्यर्थदानेन)

अन्यथा इह-संसारे किं-वस्तु अनुगतं-भवेत् (सारभूतमस्ति) नाम ।

ज्ञानस्य मध्ये तत्रापि सो-ऽहं-रूपं प्रकटय

वाणीरूपायाः० ॥ ११ ॥

पुनरपि विष्णवाभिमुख्येन कीर्तिगीतीः प्रस्तौति । मेनाया एव पुनरुक्तिः ॥ ७८ ॥

बालकावस्थायां (तदनुरूपतायां) उपहारीभवेयं-तव अहम्

मनोरूपबाललालनशकटस्य मध्ये कुर्यां-ते वात्सल्यलालनाविशेषम्* ॥ १३७९ ॥

हे-बालकृष्ण घृतानि ददन् (आघ्नन्) आगच्छ-नाम-मम-सांनिध्यम्

हे-गोपाल नन्दनन्दनरत्न सह-कृत्य नय-नाम-माम् ।

हे श्याममूर्ते प्रेमात्मस्तन्यं पायं-पायं पिब-नाम-मत्तः

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥ १३८० ॥

हे-त्रिजगत्पालक आलिङ्गनेन गृह्णीयां-त्वाम्

पूतनाराक्षस्याः विनाशक अङ्के गृह्णीयां-त्वां (तद्वत्) ।

दुग्धनवनीतमूषकानुकारिन् सवत्सलवागुच्चारणं-लालनाविशेषं कुर्यां-ते

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

हे-यशोदाया-आनन्दकर्तः अन्वनु आगच्छेयं-त्वाम्

हे-गोपीस्वामिन् प्रीत्याह्वानानि दास्यामि-ते ।

अनुरागः अस्ति-मे तवैव अवेक्षां धारयिष्यामि-ते

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

---

* एतत्करणेन बाल एव स्वपितीति बोध्यम् ॥

भज गोविन्द गोविन्द करयो
    असर्वनि गिन्दवनि ग़िन्द मरयो ।
बडि दय च्याङ्ग बाल-खेल खरयो
    मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
दय अवतार् ह्यनसय् लगयो
    देवकिय निश ज़्यनसय् लगयो ।
श्री-कृष्ण नाव् प्यनसय् लगयो
    मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
वसुदेवनिस् निनसय् लगयो
    गोकुल् ह्यथ यिनसय् लगयो ।
यशोदाय दद्-च्यनसय् लगयो
    मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥ १३८५ ॥
श्याम-सुन्दर वरनस् लगयो
    जमुनाय मंज़ि तरनस् लगयो ।
नाश-रस्ति बाश-करनस् लगयो
    मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
पूतनाय दाम्-दिनसय् लगयो
    दाम् दिथ् प्रान् ह्यनस् लगयो ।
प्रथमच् थंज़् ख्यनसय् लगयो
    मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
श्याम-रूप ज्याम पैरनस् लगयो
    कामदीन रछनि नेरनस् लगयो ।

भज गोविन्दं भज-गोविन्दमिति-स्तोत्रेण-स्तुतिं कुर्यां-ते

हे-स्मितमुख क्रीडनशील जीवदवस्थायामेव मृत-इव-भवेयं-त्वामनु ।

हे-महेश्वर तव बाल-क्रीडाः स्मरिष्यामि-तव*

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

हे-ईश्वर अवताराणां धारणस्येव उपहारीभवेयं-तव

देवक्याः सकाशात् जन्मग्रहणस्य उपहारीभवेयं-तव ।

श्री-कृष्णेति नाम पतनस्य (नियमस्य) उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

वसुदेवराजस्य (स्वगृहादन्यत्र गोकुले) नयनस्य उपहारीभवेयं-तव

गोकुलं-प्रति गृहीत्वा आगमनस्य उपहारीभवेयं-तव ।

(तत्र) यशोदायाः स्तन्य-पानस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥ १३८५ ॥

श्यामतया-सुन्दरस्य वर्णस्य उपहारीभवेयं-तव

यमुनानद्याः मध्यभागात् तरणस्य उपहारीभवेयं-तव ।

हे-अविनाश बालभाषणानां-करणस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

पूतनाराक्षस्याः स्तन्यपानकरणस्य उपहारीभवेयं-तव

स्तन्यपानं कृत्वा प्राणानां आकर्षणस्य उपहारीभवेयं-तव ।

प्रेम्णोपहृतस्य नवनीतस्य भोजने उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

हे-श्यामरूप (दिव्य)उत्तरीयवस्त्राणां वसनस्य उपहारीभवेयं-तव

कोमधेनूनां पालनाय निर्गमनस्य उपहारीभवेयं-तव ।

* बालक्रीडा एव त्वदीयाः परमानन्ददायिन्य इति ज्ञेयम् ॥

गूरि-ग्ग्रुरि ह्यथ् फेरनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
बैँसरी-शब्द् चावनस् लगयो
गोपी बोज़नावनस् लगयो ।
दय-लोल् गंङ्ग्रावनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
गूरि-गरि मन् मेलनस् लगयो
गेलनस् ठठ-करनस् लगयो ।
रास-मंडुल् खेलनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥ १३९० ॥
इन्द्रस् क्रूद्-गालनस् लगयो
अन्त-रंस्तु रूद्-वालनस् लगयो ।
गोकुलंकि लूख् पालनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
गोवर्धन् दारनस् लगयो
कह किस्-प्यठ् खारनस् लगयो ।
राचस् त दैत्य् मारनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
ग्रुरि खटिथ् यवनावनस् लगयो
वंङ्कि चूरि निवनावनस् लगयो ।
विथ तिथियि बनावनस् लगयो
मन-मङ्ग्लिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥

गोपालबालकान् सह-कृत्वा (तव) संचारस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

वंशकशब्दस्य प्रचारणस्य उपहारीभवेयं-तव

गोपस्त्रियः (तत्)श्रावणस्य उपहारीभवेयं-तव ।

(तासां) ईश्वरभक्तेः उपचयकरणस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

गोपालगृहेषु मनसः संमेलनस्य उपहारीभवेयं-तव

(तत्र गोपीनां) अनुकरणस्य उपहासकरणस्य उपहारीभवेयं-तव ।

रासक्रीडार्थमण्डल-संपादनस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥ १३९० ॥

इन्द्रस्य क्रोधविनष्टीकरणस्य उपहारीभवेयं-तव

निरन्तरतया वर्षणनिपातनस्य उपहारीभवेयं-तव ।

गोकुलवास्तव्यानां लोकानां पालनस्य उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

गोवर्धनपर्वतस्य धारणलीलायां उपहारीभवेयं-तव

तस्य-पर्वतस्य कनिष्ठाङ्गुल्यां आरोपणे उपहारीभवेयं-तव ।

राक्षसानां दैत्यानां च मारणलीलायां उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

गोपबालकानां गूढं निधापने उपहारीभवेयं-तव

वत्सानां चौर्येण नायने (ब्रह्मणो द्वारा) उपहारीभवेयं-तव ।

(प्रतिरूपेण) पुनरपि (तेषां वत्सबालकानां) तादृशानां समुद्भावने उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

ब्रह्मा मन्दछावनस् लगयो
  गुलि गंडिथ् वद्नावनस् लगयो ।
कृष्ण-गीथ् ग्यवनावनस् लगयो
  मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
यशोदा पत-लारनस् लगयो
  यंकुराविथ् प्रारनस् लगयो ।
गंडनस् कल दारनस् लगयो
  मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥ १३९५ ॥
आँगनंकि कुलि चावनस् लगयो
  दैवता बनावनस् लगयो ।
आकाशि वुफनावनस् लगयो
  मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
अक्रूर् ग्वत दावनस् लगयो
  पाञ्जि-मञ्जि तन् नावनस् लगयो ।
आस्युर् वुछनावनस् लगयो
  मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
कंसान्तक कूद-निश् ग्रमयो
  पंपोश-पादन् मोठि दिमयो ।
न्यथ् च्योन् चरनामृथ् च्यमयो
  मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥
कृष्ण आसू सुदराावनस् लगयो
  विष्णु विश्वरूफ् हावनस् लगयो ।

ब्रह्मणः लज्जापने उपहारीभवेयं-तव

अङ्गुलिं बद्ध्वा (प्रकोष्ठद्वयं संबद्ध्य) (तस्य) रोदनविधापने उपहारी-भवेयं-तव ।

परमेशात्मकृष्णकीर्तिस्तुतेः (तद्द्वारा) गापने उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

यशोदायाः अनुधावने उपहारीभवेयं-तव

(तां) श्रान्तां-विधाय प्रतीक्षणे उपहारीभवेयं-तव ।

(तया) ग्रथित्वा (स्थापनार्थं) शिरसः (तद्बन्धनार्थं) धारणे (नम्रीकरणे) उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥ १३९५ ॥

अजिरस्थानीययोः वृक्षयोः पातने उपहारीभवेयं-तव

देवस्वरूपौ (तौ) संपादने उपहारीभवेयं-तव ।

आकाशमार्गेण उड्डापने (तयोः) उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

अक्रूरस्य निमज्जन-दापने उपहारीभवेयं-तव

जलमध्ये तनोः स्नापने उपहारीभवेयं-तव ।

(तत्र) आश्चर्यस्य प्रदर्शने (तस्य) उपहारीभवेयं-तव

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

हे-कंसान्तक क्रोधात् शान्तो-भवेयं-तव-नाम

पद्मपादयोः चुम्बनानि दद्यां-तव-नाम ।

नित्यं तव चरणनिर्णेजनजलामृतं पिबेयं-तव-नाम

मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥

हे-कृष्ण (ग्रन्थकृत् च) मुखस्य उन्मोचने उपहारीभवेयं-तव

हे-विष्णो विश्वरूपस्य (तन्मध्यतः) प्रदर्शने उपहारीभवेयं-तव ।

यशोदा मचरावनस् लगयो
मन-मङ्गलिस् मङ्ग् करय् हो-हो ॥ ७८ ॥

79. THE AUTHOR TAKING AS HIS TEXT THE PARTING EMBRACE BETWEEN VIṢṆU AND ŚIVA, EXPLAINS THAT VIṢṆU AND ŚIVA ARE ONE.

विश्वम्भर् ह्यथ् विश्वेश्वर् लगु पकाने ।
हलम् बरि बरि लगिस् तुलसी ककाने ॥ १४०० ॥
पकान् निष्कल् कथ ह्यथ् द्राव् निर्मल् ।
ककान् आसिस् लयौं-प्यठि ब्यल् त मादल् ॥
हरस् साँपनु हरिः केशव् बन्योव् शिव् ।
अद्वैत-रूप नारायण् प्रखटु गव् ॥ ७९ ॥

80. THE AUTHOR ADDRESSES PRAISES TO ŚIVA AND VIṢṆU AS ONE.

ओं-सच्चिदानन्दघन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥ १४०३ ॥
शम-दम तोठ् दम-दम ओं तोठ्
सत्संगकि समागम तोठ् ।
सत्यवरशन-हन्दि सज्जन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
एक अनेक-मुख अकि वन तोठ्
शिव-शक्ति-रूप दय लचन तोठ् ।
त्रय-गुन-संस्ति त्रय-लोचन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥ १४०५ ॥

(तेन) यशोदायाः उन्मादने (मोहविधाने) उपहारीभवेयं-तव
मनोरूपशकटस्य मध्ये० ॥ १८ ॥

अङ्के शिवं कृत्वा विष्णोर्याचात्वर्णनमुखेन तदैक्यं निरूपयति ॥ ७९ ॥

विश्वम्भरः (विष्णु) (अङ्के) गृहीत्वा विश्वेश्वरं(श्रीशिवं) प्रवृत्तः परिक्रमि-तुम् ।

वस्त्राग्रभागान् (०भागेषु) आपूर्य आपूर्य (पूर्णीकृतानि) लग्नास्तेषु (सर्वे लोकाः) तुलसीदलानि प्रक्षिप्य ॥ १४०० ॥

संचरन् (परिक्रामन्) (सः) निष्कलात्मा अङ्के गृहीत्वा निष्क्रान्तः निर्मला-त्मानम् ।

प्रक्षिपन्तः आसंस्तस्य (लोकाः) सद्मपटलोर्ध्वभागेभ्यः बिल्वपत्राणि माद्लीनामपार्वतीयौषधीम् च ॥

हरस्य संपन्नः हरिः केशवः संपन्नः शिवः* ।

(तत्र) अद्वैतरूपेण नारायणः प्रत्यक्षः संपन्नः† ॥ १९ ॥

शिवाद्वैतरूपेण नारायणं संबोधनस्तुत्या स्तौति ॥ ८० ॥

हे-प्रणववाच्य सत्यज्ञानानन्दघनरूप तुभ्य
हे-सत्यदेव सत्यनारायणरूप तुभ्य ॥ १४०३ ॥

शमदमात्मन् तुभ्य प्रतिश्वासं प्रणवान्तर्यामिन् तुभ्य
सत्सङ्गस्य समागमात्मन् तुभ्य ।

सत्पुरुषाणामपि सज्जनरूप तुभ्य
हे-सत्यप्रकाशात्मन्० ॥

एक-अनेकभूत एकस्मिन्नेव क्षणे (शीघ्रं) तुभ्य
शिवशक्तिरूपेण विभिन्न-लक्षणेन तुभ्य ।

गुणत्रयात्मन् त्रिलोचन तुभ्य
हे-सत्यदेव० ॥ १४०५ ॥

---

* एकरूपत्वं तयोः प्रादुर्भूतम् इति भावः ॥

† तादृगङ्गस्याङ्गिनोरभिन्नतावस्थायाम् इति भावः ॥

निर्ग्वन तोठ् निरञ्जन तोठ्
चैतन्य तोठ् च्यत्तॖकि चेनन तोठ् ।
अकि पोश व्यन चुय् मञ्ज़् मन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
केशव केशव केशव तोठ्
हे शिव हे शिव हे शिव तोठ् ।
गरुडासन वृशबासन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
न्यथ् च्योनु व्रथ् दर श्रीधर तोठ्
श्याम-सुन्दर बस्मादर तोठ् ।
सद्दर्शन संकर्षण तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
काशीनाथ मञ्ज़् तपोवन तोठ्
द्वारका-नाथ बिन्द्राबन तोठ् ।
अयोध्यानाथ रामरादन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
अमरनाथ श्वब-दर्शन तोठ्
शिव-नाथ अमृत-वर्शन तोठ् ।
विश्वनाथ कपाल-मोचन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥ १४१० ॥
अनुग्रह-मूर्तिन् हन-वन तोठ्
पालवनि नैपालकि वन तोठ् ।

हे-गुणातीत तुभ्य निरञ्जन तुभ्य
　　चैतन्यात्मन् तुभ्य चित्तस्य चेतनात्मन् तुभ्य ।
एकेन पुष्पेण व्यनपुष्पपत्रेण (विद्वात्मा च) त्वमेव मयी मनसः तुभ्य
　　हे-सत्यदेव० ॥
हे-केशव हे-केशव हे-केशव तुभ्य
　　हे कल्याणस्वरूप हे शिव हे शिव तुभ्य ।
हे-गरुडासन (विष्णो) हे-वृषभासन (शिव) तुभ्य
　　हे-सत्यदेव० ॥
नित्यं तव व्रतं धारयेयं हे-श्रीधर तुभ्य
　　हे-श्यामसुन्दर हे-भस्मधर तुभ्य ।
हे-सत्यदर्शन हे-संकर्षण तुभ्य
　　हे-सत्यदेव० ॥
हे-काशीनाथ मयी तपोवनस्य तुभ्य
　　हे-द्वारकाधीश वृन्दावने तुभ्य ।
हे-अयोध्यानाथ रामाराधनक्षेत्रे तुभ्य
　　हे-सत्यदेव० ॥
हे-अमरनाथ शुभयुक्तदर्शन तुभ्य
　　हे-शिवनाथ अमृतवृष्टिद तुभ्य ।
हे-विश्वनाथ कपालमोचनक्षेत्रे तुभ्य
　　हे-सत्यदेव० ॥ १४१० ॥
अनुग्रहविधानेन अकस्मात् तुभ्य
　　हे-पालनाकर्तः नेपालदेशस्य वने तुभ्य ।

वस्त्र-रछि वस्त्र्-वन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
गरि-गरि चन-चन छन-छन तोठ्
आकाश पाताल हेरि ब्वन तोठ् ।
पूर्रि पश्चिमि व्वत्तर दछिन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥
श्याम-रूप तोठ् प्रबात-रूप तोठ्
स्व-प्रकाश-रूप ज्योती-रूप तोठ् ।
कृष्णस् शिवराचू-हन्दि छन तोठ्
सत्य-देव सत्य-नारायण तोठ् ॥ ८० ॥

---

81. PRAISE OF THE ANTARYĀMIN NĀRĀYAṆA AS ONE WITH ŚIVA.

नारायणो नारायणो
परमेश्वर पूरक-पूरनो ॥ १४१४ ॥
अन्तःकरनन्-हन्दि आवासो
चैतन्य-ब्रह्मो चिदाकाशो ।
साछी-प्ररशो स्वय्-चेननो
नारायणो नारायणो ॥ १४१५ ॥
ज़गथ्-नाथो ज़नार्दनो
हे निर्मल निष्कल निर्वनो ।
निराकारो निरञ्जनो
नारायणो नारायणो ॥

हे-वस्त्ररहित (दिगम्बर) वंसतुरवनाख्यक्षेत्रे तुष्य ।

हे-सत्यदेव० ॥

प्रतिनाडीकालं प्रतिक्षणं प्रत्यहं तुष्य

आकाशे पाताले ऊर्ध्वं अधः तुष्य ।

पुरस्तात् पश्चात् उत्तरतः दक्षिणतः तुष्य

हे-सत्यदेव० ॥

सायंकालात्मन् (श्यामरूपेति च) तुष्य प्रभातरूप (शुक्लशिव-रूपेति च) तुष्य

हे-स्वप्रकाशरूप ज्योतिःस्वरूप तुष्य ।

कृष्णाख्यस्य (मम) शिवरात्र्याः दिवसे तुष्य

हे-सत्यदेव० ॥ ८० ॥

शिवाद्वैतरूपेण साक्षाद्भूतसर्वान्तर्यामिनं नारायणं संबोधनस्तुत्या स्तौति ॥ ८१ ॥

(दूरात्संबोधनार्थानि सर्वाणि पदानि) नारायण-भोः नारायण-भोः

परमेश्वर अणिमादिसिद्धीनां-पूरण-भोः ॥ १४१४ ॥

अन्तःकरणानां (मनोबुद्धिचित्ताहङ्काराणां) आभासप्रकाशक-भोः

चैतन्यब्रह्मस्वरूप-भोः चिदाकाशात्मन्-भोः ।

साक्षिभूतपुरुषात्मन्-भोः चितेश्च-चैतनात्मन्-भोः

नारायण-भोः नारायण-भोः ॥ १४१५ ॥

जगतां-नाथ-भोः प्रार्थितप्रद-भोः

हे निर्मल निष्कल निर्गुण-भोः ।

निराकार-भोः निरञ्जन-भोः

नारायण-भोः० ॥

वीदान्तन् ग्यवि-मति गोविन्दो
    पान् ऱ्यथ् वन्दयो माधव मुकुन्दो ।
मुह-मद् गालवनि मधुसूदनो
    नारायणो नारायणो ॥

ज्ञानकि विज्ञान-ध्यानकि ध्यानो
    योगकि योगो प्रानकि प्रानो ।
मायाय-हन्दु अन्थ् च्यानि ज़ाननो
    नारायणो नारायणो ॥

बख्चु-हञ्ज़ु सीता व्वज़ु-हन्दि वनो
    क़ाडान् सूत्य् ह्यथ् सत्तू-ग्वनो ।
राम-आत्म ज़ान् मन लछ्मणो
    नारायणो नारायणो ॥

अंत:-अयोध्याय-मञ्ज़् राथ् द्यनो
    बावुकु भरथु कुय् पूज़नो ।
सूत्य् ह्यथ् अह्लाय शत्रगनो
    नारायणो नारायणो ॥ १४२० ॥

स्वद्-वासनाय-हन्दु विभीषणो
    करवुनु पान् ऱ्यथ् पथ् अर्पनो ।
राघव रघुनाथ रघुनन्दनो
    नारायणो नारायणो ॥

ध्यानुकु हनूमान् तन-मनो
    नाव् च्योनु ह्रदयस् कुय् लेखनो ।

वेदान्तशासनैः संगीतकीर्ते वागधीश्वर-भोः

स्वात्मानं त्वय्येव उपहारीकुर्या-ते लक्ष्मीनाथ मोक्षप्रद-भोः ।

मोहस्य-मदं नाशनशील मधुसूदन-भोः

नारायण-भोः० ॥

ज्ञानस्य विज्ञानस्य ध्यानस्य ध्येयरूप-भोः

योगस्य योग(प्राप्य)रूप-भोः प्राणस्य प्राणरूप-भोः ।

अविद्यायाः नाशः तव ज्ञानेन-भोः

नारायण-भोः० ॥

भक्तिरूपा सीता बुद्ध्यात्मनि वने-भोः

अन्विष्यन्ती सह कृत्वा सत्त्वात्मगुणं-भोः ।

रामात्मानमात्मस्वरूपं जानीहि हे-मनोरूप लक्ष्मण-भोः

नारायण-भोः० ॥

(यं) अन्तःकरणरूपायोध्यायां रात्रौ दिवसे(च)-भोः

भावनात्मा भरतः अस्ति पूजयन्-भोः ।

सह धृत्वा श्रद्धात्मकं शत्रुघ्नं-भोः

नारायण-भोः० ॥ १४२० ॥

शुद्धवासनात्मकः विभीषणः-भोः

कुर्वन् स्वात्मानं (नः) त्वामेव प्रति समर्पणं-भोः ।

हे-रघुकुलोद्भव रघुनाथ रघुनन्दन-भोः

नारायण-भोः० ॥

ध्यानरूपः हनूमान् तन्वा-मनसा(च)-भोः

नाम त्वदीयं हृदये अस्ति लिखन्-भोः ।

तमि-स्वृत्य् मुह-लंका ज़ालनो
    नारायणो नारायणो ॥
गोपीनाथो जसोदानंदो
    गोर्धन् स्वृत्य् वृगुथ् आनंदो ।
वनु दिथ् ननु गोख् विन्द्रावनो
    नारायणो नारायणो ॥
परं-ब्रह्मो परमानन्दो
    बत्सन् हाविथ् चरनारविन्दो ।
ज़्यनु त मरनु छ्यनु च्यानि ज़्यनो
    नारायणो नारायणो ॥
देहान्दकारकि मोह-दारनो
    राचस-प्रकृच्-हन्दि मारनो ।
स्वयं-मोच् किथ् कंस-रावणो
    नारायणो नारायणो ॥ १४२५ ॥
निरर्गल-पाठि निरन्तर् मनो
    आनन्द-अमृथ् च्याव् च्यय्-गनो ।
अज़पा-जप-यज्ञ ज़फ् ज़पनो
    नारायणो नारायणो ॥
निमेश उन्मेश प्रथ् क्षन-क्षनो
    सम्मख् रोज़्तम् सनातनो ।
निवृच-हज़्य वृच् प्रवृच् ब्यनो
    नारायणो नारायणो ॥

तेनैव (सामर्थ्येन) मोहात्मलङ्कापुरीं दाहयन्-भोः

नारायण-भोः० ॥

हे-गोपीनाथ यशोदानन्दन-भोः

गोपालैः सह भुक्तस्त्वया आनन्दः-भोः ।

मार्गेणं-कृत्वा प्रत्यक्षः भूतस्त्वं वृन्दावने-भोः

नारायण-भोः० ॥

हे-परंब्रह्म-भोः परमानन्दस्वरूप-भोः

भक्तानां प्रदर्शिते-त्वया स्वचरणारविन्दे-भोः ।

जन्म पुनः मरणं छिन्नीभूतं (अपगतं) तव जन्मना (अवतारेण)-भोः

नारायण-भोः० ॥

देहान्धकारात्मानं मोहं-धारणशीलौ-भोः

राक्षसीभूत-प्रकृत्या (तयोः) मारणशील-भोः ।

(ततः) स्वयं-मुक्तीभूतौ स्तस्तौ कंसरावणाख्यौ-भोः

नारायण-भोः० ॥ १४२५ ॥

निरर्गलप्रकारेण निरन्तरेण मनसा-भोः

आनन्दामृतं पाययस्व चैतन्यघन-भोः ।

अजपाजपयज्ञे (योगाभ्यासे) हंसात्मजपस्य जपनशील-भोः

नारायण-भोः० ॥

निमेषे उन्मेषे प्रत्येकस्मिन् क्षणे क्षणे-भोः

संमुखः तिष्ठ-नाम-मे हे-सनातनस्वरूप-भोः ।

निवृत्त्यात्मिकायाः वृत्तेः प्रवृत्तेः भिन्न-भोः

नारायण-भोः० ॥

च्यन् कालन्-हन्दि ह्यस-फेरनो
  तमि फेरन छुन कुन् नेरनो ।
शिवरूप छुहु च्योनु अर्द-प्रदछनो
  नारायणो नारायणो ॥
मायाय मिलु-करनकि तेलनो
  तेलन् तेलन् च्यानि मेलनो ।
दासन्-हन्दि रास् खेलनो
  नारायणो नारायणो ॥
देवन् दप्ति च्यनिय् ख्यनो
  पंचन् थिय् सग् मूलस् दिनो ।
प्यतरन् आप्या च्यानि तर्पनो
  नारायणो नारायणो ॥ १ ४ ३ ० ॥
स्थावर-ज़ंगम् कुख् हन्-हनो
  देह-दृष्टिय कर् व्यसर्ज़नो ।
कृष्णस् रूफ् हात् विष्वर्पनो
  नारायणो नारायणो ॥ ८१ ॥

---

82. HIMĀLAYA PRAISES KṚṢṆA.

कर् म्य पद्मपंचन् नेत्रन् मज़्र वास्
  रास् खेलवनि अथ-रठ् च़ठ् म अथ-वास ॥ १ ४ ३ २ ॥
सूर्यरूप माया छुह् च्याज़्य् छाया
  जिस माया-का भेद किसी-ने न पाया* ।

---

* Hindī.

त्रयाणां कालानां (भूतादीनां जाग्रदादीनां वा) चेतनासंचारण-भोः
तेन संचारेण अस्ति-न कुत्रापि निर्गमनम्-भोः ।
शिवरूपस्य संपूर्णं तव अर्धमेव-प्रदक्षिणविधानं-भोः*
नारायण-भोः० ॥
मायायाः संगविधानस्यापि विकासकारिन्-भोः
विकास्य विकास्य तव संयोगसंभव-भोः† ।
दासानां रासक्रीडायाः क्रीडन्-भोः
नारायण-भोः० ॥
देवानां तृप्तिरस्ति तवैव अदनेन-भोः
पत्राणां यथा सेकः मूलविषये दानेन-भोः ।
पितॄणां स्वधातृप्तिः तव तर्पणेन-भोः
नारायण-भोः० ॥ १४३० ॥
स्थावरात्मजङ्गमात्मनोः असि प्रत्यंशं-भोः
देहात्मबुद्धिः कुरु विसर्जनं (अज्ञानं नाशयेति भावः)-भोः ।
कृष्णस्य (मे) रूपं प्रदर्शय विश्ववर्णनं (धर्मदयानिमित्तं)-भोः
नारायण-भोः० ॥ ८१ ॥

पूज्यं जन्यभूतदेवानां प्रधानयजमानभूतं कृष्णं हिमालयः स्तौति ॥ ८२ ॥

कुरु मम पद्मपत्ररूपाणां नेत्राणां मध्ये निवासम्
रासलीलां क्रीडनशील हस्तं गृहाण भिन्धि मा हस्तसंयोगम् ॥ १४३२ ॥
हे-सूर्यरूप माया अस्ति तवैव छायारूपा
यस्याः मायायाः भेदः केनापि न प्राप्तः ।

---

* ते शिवरूपस्य साचात्मकमप्युपासनं संपूर्णसिद्धिप्रदं भवतीति भावः ॥
† तन्मध्ये विकसति चेत्त्वत्संयोगेनैव ॥

पान कुख् मायाय मङ्ग् निर्मीया
　　वह माया देवलोक देखने आया* ।
ब्रह्मा विष्णु रुद्र इन्द्र शुकदेव व्यास्
　　रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अय-वास् ॥
राधा-कृष्ण रामा श्यामा
　　अरे नंदलाला अरे निष्कामा* ।
ख्यख् ना कौंह् च्यख्-ना अख् दामा
　　गङ्गूरावख्-ना म्यति सुदामा ।
दिय् त्रिकास् दख् म्य कास् व्दास् कुस् व्वह् दास्
　　रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अय-वास् ॥
यशोदा बंनि बंनि कल च्यय् वंद-ना
　　कर्म-कृय ध्यान-दानि दर्म-दद् मंद-ना ।
हाल् च्यय् गुंद-ना च्यय् सूंत्य् गिंद-ना
　　चाविथ् बंदना देवकी-नंदना ।
आसर च्यानि आस् व्रज-वासिय वास्
　　रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अय-वास् ॥ १४२५ ॥
त्रिजगत्पाला बाल-गोपाला
　　देवकी-नंदना दीन-दयाला ।
हटि कुय् कौस्तुब-मन् वन-माला
　　अरे नंदलाला बँसरी-वाला* ।
सास-व्वज़ च्रिय छय् पत मंलि-मंलि सास्
　　रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अय-वास् ॥

* Hindī.

स्वयं असि मायायाः मध्ये (वर्तमानोऽपि) निर्मायः

तां मायां देवलोकः दर्शनार्थं आगतः ।

ब्रह्मा विष्णुः रुद्रः इन्द्रः शुकदेवः व्यासः

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

हे-राधाऽभिन्नकृष्ण हे-राम हे-श्याम

भोः नन्दनन्दन भोः निष्काम ।

भोक्ष्यसि-न-किं किञ्चित् पास्यसि-न-किं एकं पानमात्रम्

संकलयस्व-न-किं मामपि सुदामरूपम् ।

दत्त्वा विकासं दुःखं मे अपनय व्यग्रः अस्मि अहं दासः

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

यशोदारूपा भूत्वा भूत्वा स्वशिरः त्वय्येव उपहारीकुर्यां-न-किम्

सत्कर्मरूपमन्थन्यां ध्यानात्ममन्यदण्डेन धर्मात्मदुग्धं मथ्नीयां-न-किम् ।

स्वावस्थां त्वय्येव निवेदयेयं-न-किं त्वयैव सह क्रीडेयं-न-किम्

अपहाय बन्धनानि हे-देवकीनन्दन ।

आशया तव आगतो-ऽहं हे-व्रजवासिन् प्रकटीभव

रासलीलां क्रीडनशील० ॥ १४३५ ॥

हे-त्रिजगत्पालक बाल-गोपाल

हे-देवकीनन्दन दीनदयालो ।

कण्ठे अस्ति-ते कौस्तुभमणिः वनमाला (च)

भोः नन्दनन्दन वंशवादनशील ।

सहस्रशः स्त्रियः सन्ति-ते पश्चाद्धावन्त्यः परिमलयित्वा भस्मरेणुम्

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

अच्युत च़्यत्तसंय् म्यॉनिस् मञ्ज़् गन्
 सथ् कर् सत्यभामा मन् रुक्मिण् ।
राधा प्रान् म्यॉनि पानस्-कुन् अन्
 वुंचू गोपियन् तन् छाव् सन्मुख् नन् ।
वन-वन छ़्यन म आस् अख् श्वास् व्यश्वास्
 रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अथ-वास् ॥
ख़खियन् ख़ख् दिय् दखियन् दख् कास्
 तन्-ख़ख् मन-ख़ख् दिय् सन्मुख् आस् ।
शुराह् कलाय संस्तृ च्योनु आवास्
 शुराह् सिंगार पूरिय् व्यलास् ।
शुराह् कुल् चह् छ्यय् चिय शुराह् सास्
 रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अथ-वास् ॥
गोपीनाथ छ्यय् पत पत लार-ना
 मुरली-शब्द न्यूथ् मन् कन् दार-ना ।
गछ़खय् छ़्यन अकि वन पान् मार-ना
 श्यामस् ताम् छ्यय् श्याम-रूप प्रार-ना ।
काम-दीन छ्यय् यिख्-न त बन वन्-वास्
 रास् खेलवंनि अय रठ् चठ् म अथ-वास् ॥
पोशनूल-संन्दि पाठि लोल ओलु येर-ना
 वन वन कृष्ण-गीथ् वनवनि फेर-ना ।
पीताम्बरकिय् वस्त्र् पैर-ना
 वृन्दावनकि वन-किनि नेर-ना ।

अच्युत-भोः चित्तस्य-एव मम मध्ये घनीभव

सत्तां कुरु सत्यभामात्मिकां मनश्च रुक्मिणीम् ।

राधात्मकाः प्राणाः मदीयाः स्व-सांनिध्यं (तान्) आनय

वृत्तगात्मिकानां गोपीनां वपुः प्रदर्श्य संमुखः प्रकटीभव ।

प्रतिक्षणं भिन्नः मा भव एकस्मिन् श्वासे उच्छ्वासे (च)

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

सुखितेभ्यः सुखं दत्त्वा (आधिक्येन) दुःखितानां दुःखं अपनय

तनु(शरीर)-सुखं मनःसुखं दत्त्वा संमुखः भव ।

षोडशभिः कलाभिः युक्तः तव आभासः

षोडश शृङ्गारान् (विलासान्) धृत्वा वेशः ।

बालक-मात्रं अपि त्वं धृत्वा स्त्रीणां षोडश सहस्रम्

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

हे-गोपीनाथ तवैव पश्चात् पश्चात् अनुसरेयं-न-किम्

(येन) वंशशब्दमात्रेण नीतं-त्वया मनः कर्णौ ध्रियां-न-किम् ।

भवेः-यदि विभिन्नः एकस्मिन् क्षणे स्वात्मानं हन्यां-न-किम्

सायंकालं यावत् त्वामेव हे-श्यामसुन्दर प्रतीक्षेय-न-किम् ।

कामदुघा-धेनूः गृहीत्वा (सह) आगमिष्यसि-चेन्न तर्हि भविष्यामि वानप्रस्थः

रासलीलां क्रीडनशील० ॥

कोरकपक्षिणः प्रकारेण रागात्मकं कुलायं संतनुयां-न-किम्

वने वने कृष्णगीतिं संगातु संचरेयं-न-किम् ।

पीतरागरञ्जितानि वस्त्राणि वसित्वालंकुर्यां (-स्ववपुः)-न-किम्

वृन्दावनस्य वनमध्यात् निर्गच्छेयं-न-किम् ।

ह्यिमाल् कुस् व्वह् दास् ह्यथ् सुमीर् कैलास्

रास् खेलवंनि अथ रठ् चठ् म अथ-वास् ॥ १४४० ॥

अकि नर्य रुक्मण् त बिय नर्य राधा

अथ-वास् करिथ् छ्यथ् कर् म्य प्रसादा ।

बैँसरी-वायवंनि लायोय् नादा

ह्यविथ् पादा गाल् व्यपादा ।

कृष्णस् प्रत्यख् वास् आस्-पास् आस्

रास् खेलवंनि अथ रठ् चठ् म अथ-वास् ॥ ८२ ॥

---

83. THE WOMEN-FOLK DANCE THE RĀSA DANCE AS GŌPĪS, AND PRAISE KṚṢṆA.

संमिवि करव् अथव्-वास्

पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४४२ ॥

म-च्हंथ् साँपंन् कुंजंय् राथ्

गोपीनाथ् नचनि लंगु ।

वहर् द्वह् गव् त पहर् मास्

पकिव् रास् गिन्दने ॥

दूथ् बाल-पानस् दिमव् कुहाह्

दूथुय् द्वहाह् कुह् गनीमथ् ।

सासस् व्वगस् करव् सास्

पकिव् रास् गिन्दने ॥

ग्रुर्यन् वाचन् लवि-कनि सांविथ्

वकि-तल चांविथ् नेरव्-ना ।

हिमालयः अस्मि अहं दासः सहकृत्वा सुमेरुं कैलासं (च)

रासलीलां क्रीडनशील० ॥ १४४० ॥

एकेन बाहुना रुक्मिणीं तु अपरेण बाहुना राधाम्

पाणिग्रहणं कृत्वा स्वस्ति, कुरु मे प्रसादमात्रम् ।

वंशवादनशील दास्यामस्ति आह्वानम्

प्रदर्श्य पादमात्रं नाशय दुःखम् ।

कृष्णाख्यस्य (मम) प्रत्यक्षं भासस्व अभितः-समीपे भव

रासलीलां क्रीडनशील० ॥ ८२ ॥

जन्यस्त्रियः समेत्य गोप्यनुरूपेण रासक्रीडामिव कुर्वन्त्यः कृष्णमुपलक्ष्य गायन्ति ॥ ८३ ॥

संगच्छध्वं करिष्यामः (च) पाणिग्रहणं-परस्परम्

आगच्छत रासलीलां क्रीडयितुम् ॥ १४४२ ॥

षण्मासाः संपन्ना एकैव रात्रिः

(यदा) गोपीनाथः नर्तितुं प्रवृत्तः ।

वर्षकालः दिनमात्रः संपन्नः पुनः प्रहरमात्रः मासः

आगच्छत० ॥

अस्याः स्वबाल्यावस्थायाः दास्यामः उपभोगमात्रम्

ईदृशः दिवसः अस्ति अन्यदा-दुर्लभः ।

सहस्रस्य युगकालस्य* करिष्यामः भस्म

आगच्छत० ॥

अपत्यानि कुटुम्बजनान् प्रान्तेषु शाययित्वा

वक्षस्थलात् परित्यज्य निर्गमिष्यामो-न-किं (अर्थतो निर्गमिष्यामः) ।

---

* उपलक्षणाज्जन्मार्जितपुण्यपापादिकर्मणाम् ।

स्वत्य् स्वत्य् ह्यथ् ब्यज्ञ प्वफ् माज्य मास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४४५ ॥
वनिव् कस् कुव कृष्णुनु लोल
ज़ुवुकु ज़ुवय् त कमि क्याह् चोलु ।
निववुनु मन् दिववुनु विकास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
त्वह्य कति सोनु हितु बन्योव हाल्
अद कति ज़ान्यून् त्वहि नंदलाल् ।
नीरिव्-ना पूरिथ् व्वल्लास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
असि कमि बापथ् करव् त्याग्
अस्य गछि आसुन् कृष्ण-राग् ।
सुय् गव् तफ् ज़फ् योग् अब्यास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
कथ साज़्न महामनुष्यर् ज़ान्
वुकुनु सोनु मान् व्वत्तम् द्यान् ।
स्यनु च्यनु सोनु गव् बडु व्वपवास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
बर् दार्य बक्ष चाविथ् नेरव्
वथ् लबू त मस्तान-वथ् फेरव् ।
दय-लोल-रस्तु क्याह् लयि अतलास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४५० ॥

सह सह धृत्वा भगिनी पितृस्वसारं मातरं मातृस्वसारम्

आगच्छत० ॥ १४४५ ॥

कथयत कस्य अस्ति-वः कृष्णस्य प्रेम

जीवस्य (प्राणात्मकस्य) (यदि) जीवात्मा (अस्ति) च केन किं सोढम् ।

(योऽस्ति) अपहरन् मनांसि ददन् विकासम्

आगच्छत० ॥

युष्माभिः क्व-नाम अस्माभिः समानं संभूतं-युष्माभिः अवस्थानं

तर्हि कुत्र त्यक्ष्यथ-तं यूयं नन्दनन्दनम् ।

निर्गमिष्यथ-न-किं आभूष्य विलासवेश्मम्

आगच्छत० ॥

वयं कस्य कृते करिष्यामः त्यागम्

अस्माकं इष्टः भवितव्यः श्रीकृष्णरागः ।

स-एव अस्ति तपः जपः योगः अभ्यासः

आगच्छत० ॥

कथाः आस्माकीनाः महामन्त्राणि जानीहि

दर्शनं अस्माकं मन्यस्व उत्तम-ध्यानम् ।

भोजनं पानं अस्माकं अस्ति महत् उपवासव्रततुल्यं

आगच्छत० ॥

महाद्वाराणि पक्षद्वाराणि चुल्लिपार्श्वभागान् (च) त्यक्त्वा निर्गमिष्यामः

मार्गाः लब्धः उन्मत्तवत् च संचरिष्यामः ।

ईश्वर(कृष्ण)प्रीत्या-रहितं किं मूल्ययुतं-भवेत् कौशेयवस्त्रम्

आगच्छत० ॥ १४५० ॥

कथ गय न्यंगलिथ् अथ छ्ज़िय्
    कन् छिन तस् विन् कँह् बूज़िय् ।
संकल्पन्-हंन्दु कंरु संन्यास्
    पकिव् रास् गिन्दने ॥
दृथि हर्श कंरु चय् शूकन्
    कति बनि मज़्‌ लूकालूकन् ।
दक्वज़ अक्रक़ वैकुण्ठ-वास्
    पकिव् रास् गिन्दने ॥
ह्यस् ह्यथ् गव् मुरली वायन्
    दिवंचून् त गन्दर्व-कन्यायन् ।
थिम गरि रोज़ तिम गय व्यदास्
    पकिव् रास् गिन्दने ॥
उर्वशू वश् कंरु नचनन्
    गश् गोस् पुश् प्योस् वचनन् ।
वुछि वुछि विगिज़ गय वन्वास्
    पकिव् रास् गिन्दने ॥
रागन् स्वरन् साँगन् स्वर् ज़ौनि
    नाग् आय् वेह्योश् बोज़नि बीन् ।
गम् बम् कुह् कासन् बम्-ज़ौर तास्
    पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४५५ ॥
तपीश्वर् आय् स्वंत्य् ह्यथ् वाल्
    मज़्‌ अकहारस् मारान् ताल्

कर्णाः गताः निगरणभावं हस्ताः निरोधम्

कर्णौ स्तो-न तं विना किञ्चित् श्रवणशक्तौ ।

सर्वसंकल्पानां कृतो-ऽस्माभिः संन्यासः

आगच्छत० ॥

ईदृशेन हर्षेण कृतः (अस्माकं) नाशः शोकानाम्

कुत्र संभवेत् मध्ये लोकालोकपर्वतानाम्* ।

इच्छन्त्यः (सन्ति) दिव्यस्त्रियः वैकुण्ठवासं (ईदृशम्)†

आगच्छत० ॥

चैतन्यानि गृहीत्वा गतो (ऽयं) वंशीं वादयन्

देवीनां च गन्धर्वाणां-कन्यानां (च) ।

याः गृहे स्थिताः ताः संपन्नाः व्याकुलाः

आगच्छत० ॥

उर्वशी (अप्सराः) वशे कृता नर्तनेन (तस्यास्तत्संबन्धिना वा)

मूर्छा आगता-तस्याः अपूर्णत्वं समापतितं-तस्याः गीतिवचनानाम् ।

(तत्) दृष्ट्वा दृष्ट्वा वनदेव्यः संपन्नाः वानप्रस्थाः

आगच्छत० ॥

रागेण स्वरेण वेशसामग्र्या सप्तस्वराः जिताः

नागाः आगताः नष्टचेष्टाः श्रोतुं वंशीम् ।

मनस्तापान् वाद्यविशेषः अस्ति अपाकुर्वन् वाद्यविशेषः वाद्यविशेषः

आगच्छत० ॥ १४५५ ॥

तपस्विनः आगताः सह धृत्वा आश्रितगिरिप्रस्थान्

मध्ये नाट्यागारस्य आघ्नन्तः तालान् ।

---

* सर्वस्मिञ्जगति ईदृग्घर्षसंभवो नास्तीति भावः ॥

† तासामतिदुर्लभमिति भावः ॥

हिमाल् सुमीर् ह्यथ् कैलास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
सनकाद्यख् सत-ऋषि लूकपाल्
बिय यिम् छिह् व्यलङ्गिथ् मायाज़ाल् ।
गुलि गंण्डि गंण्डि छिस् प्रिक़ान् इतिहास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
काया दारिथ् कुह् मायातीथ्
यूगुकु कुह् स्वामी त वूगुकु कुह् हीथ् ।
वूगिथ् कुह् निर्मल् त निराबास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
तन्-ख्वख् मन्-ख्वख् ह्यथ् मज़्-बाग्
ख्वखियन् सूत्य् कुय् ग्यवान् रास् ।
रासिय सूत्य् ह्यथ् दासिय दास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
अपारि नादाह् यपारि वादाह्
ज़्यपारि राधा-कृष्ण् कुय् ।
अथ्-कैँसि सूतिन् करिथ् अथ-ञास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४६० ॥
यशोदा-माता गुहस् छ्यह् मंदन्
नंद-गोप-नंदुन् गिंदन् कुस् ।
इदस् त यज़्ञ कुस् करान् ग्रास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥

हिमालयः सुमेरुं सह गृहीत्वा कैलासं (च)

आगच्छत० ॥

सनकादयः सप्त-ऋषयः लोकपालाश्च

पुनः ये (च) सन्ति कृतोल्लङ्घनाः मायाजालस्य ।

हस्तौ बद्ध्वा बद्ध्वा (बद्धाञ्जलयः) सन्ति-अस्य (श्रीकृष्णस्य) पृच्छन्तः
इतिहासान् (पुरावृत्तानि)

आगच्छत० ॥

कायं (शरीरं) धृत्वा (अपि) अस्ति मायातीतः

योगस्य अस्ति (अयं) ईश्वरः पुनः भोगस्य अस्ति कारणमात्रम् ।

भक्त्वापि (भोगात्) अस्ति निर्लेपः निराभासः च

आगच्छत० ॥

तन्वाः-सुखं मनसः-सुखं (च) गृहीत्वा (धृत्वा) मध्यभागे

सुखितैः सह अस्ति गायन् रासलीलाम् ।

रासाभिज्ञानवतः सह धृत्वा दासीः दासान् (च)

आगच्छत० ॥

पारभागात् नादः अवारभागात् आह्वानवाक्

परित-एव राधायुक्तकृष्णः अस्ति ।

प्रत्येकया-गोप्या सह कृत्वा पाणिग्रहणम्

आगच्छत० ॥ १४६० ॥

यशोदा-माता तक्रं अस्ति मथ्नती

नन्दगोपनन्दनः क्रीडन् अस्ति-तस्याः ।

दुग्धस्य नवनीतस्य च अस्ति-तस्याः कुर्वन् ग्रासम्

आगच्छत० ॥

अय कुस् कृय-मज़ न्यबर् कडन्
चखि मंज़ि प्रयम् वडन् कुस् ।
खश्-यिववुनु ख्यस् करान् चास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
कज़न् थंज़् गय पखन् पोज़ु
नचन् कुह् मज़् नारद् ग्वसोज़ु ।
प्रीन ज़न् मुह् गलु त चलु तल्वास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
मग्निथ् गव् गुपनन् गास-ख्यंनु
वछ़न् त प्रुर्यन् मंठु दाम-दिनु ।
सौमावस् हिहु सपनु अल्मास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
रातस् दह् गव् त वहरस् राथ्
श्यामस् वुछनि आव् प्रवाथ् ।
पानय् सांपनु कालस् ग्रास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥ १४६५ ॥
युस् अस्य मज़् कोचन् प्रारन्
तस् पत लारन् क्रिय् कारन् ।
ब्रह्मा रुद्र् इन्द्र् व्यास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥
अस्य मंज़िम्यन्-हंन्दु कुस् बंडु पास्
करनावव् असि प्रुराह् सास् ।

हस्तं अस्ति-तस्याः मन्थनीमध्यात् बहिः निष्कासयन्

क्रुधः मध्ये-एव प्रेम वर्धमानं अस्ति-तस्याः ।

प्रणयकोपपूर्वकं अस्ति-सा-तस्य कुर्वती भर्त्सनम्

आगच्छत० ॥

शिलानां नवनीतता (अतिकोमलता) संपन्ना महाशिलानां जलत्वम्

(यदा) नृत्यन् अस्ति मध्ये नारदर्षिः यतीन्द्रः ।

हिमराशिः इव मोहः नष्टः अपगतं च चित्तभयम्

आगच्छत० ॥

विस्मृतिं गतं गवादिपशूनां तृण-खादनम्

वत्सानां स्तनन्धयानां च विस्मृतं स्तन्यपानम् ।

पारतस्य सदृशः संपन्नः वज्रमणिः

आगच्छत० ॥

रात्रिकालस्य दिवसः संपन्नः (अतिप्रकाशसत्त्वात्) वर्षकालस्य च रात्रि-मात्रकालः

सायंकालं (श्यामसुन्दरं च) द्रष्टुं समागतः प्रभातकालः (श्रीमहा-देवस्य) ।

स्वयमेव संपन्नः कालस्य (महाकालस्य) ग्रासः

आगच्छत० ॥ १४६५ ॥

यः अस्माकं मध्ये अल्पपदवीनां प्रतीक्षमाणः (भवति)

तं पश्चात् अनुधावन्तः सन्ति ब्रह्मादिकारणदेवाः ।

ब्रह्मा रुद्रः इन्द्रः व्यासः (आदयः)

आगच्छत० ॥

अस्माकं मध्यवर्तिनीनां अस्ति-अस्य महत् गौरवम्

कारयिष्यामः वयं षोडशसहस्रसंख्याकाः ।

क्रष्णस् त श्रीक्रष्णस् अथ-वास्
पकिव् रास् गिन्दने ॥ ८३ ॥

---

84. A METAPHORICAL PRAYER TO KṚṢṆA UNDER THE FORM OF A SONG SUNG AT THE RĀSA DANCE.*

श्याम-सुन्दर व्यह्त ॰ सुन्दर् ज्याय
वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥ १४६८ ॥
प्रान-पवन-सृतिन् ॰ सुचरन आय
नव् द्वार् देह-द्वार- ॰ काय लो-लो ।
हृंचु गोपिय च्यय् ॰ वुक्ने द्राय
वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
बाल रठ् नालमति ॰ सृत्य् पालनाय
साज़ बंखंचु-हज़्य कु- ॰ ज़ाय लो-लो ।
निष्काम स्यद् कर् ॰ मन-कामनाय
वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥ १४७० ॥
टोयोख् गज़ेन्द्रस् ॰ कथ् विद्याय
आयरिस् कथ् अ- ॰ द्राय लो-लो ।
कमि ओचि़ ख्वश् सांपं- ॰ नुख् प्रवराय
वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
केवल् बंखंचु-हंन्दु ॰ कर् म्य व्यपाय
सृत्य् पननि प्रयम त ॰ माय लो-लो ।
वासुदेव वास् कर् म्य ॰ मज़ु वासनाय
वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥

---

* In each line of this song, the passage beginning with the mark ॰ should be read twice.

कृष्णाख्यस्य श्रीकृष्णस्य च हस्तसंयोगम्

आगच्छत० ॥ ८३ ॥

अथ षडाधारेश्वरभूतं श्रीकृष्णं समुपलक्ष्यैव रासलीलावाग्भिरेव गायति ॥ ८४ ॥

हे-श्यामसुन्दर समुपविश-नाम मनोहरायां भूमौ

आस्तरिष्यामि (आसनपटान्) मनोरूपायां मथुरायां नाम ॥ १४६८ ॥

प्राणवायुना-कारणेन उद्घाटितानि संपन्नानि

नव द्वाराणि (शारीरिकाणि) देहात्मद्वारकायाः नाम ।

वृत्त्यात्मिकाः गोप्यः त्वामेव द्रष्टुं निर्गताः

आस्तरिष्यामि० ॥

हे-बाल (शुद्धचैतन्य) गृहाण आलिङ्गनेन सह पालनार्थम्

अस्माकीनां भक्त्यात्मिकां कुब्जां नाम ।

हे-निष्काम सिद्धां कुरु मनसः-कामनाम्

आस्तरिष्यामि० ॥ १४७० ॥

तुष्टी-भूतस्त्वं गजेन्द्रस्य कस्याः विद्यायाः

शबरस्य (गुहस्य) कस्याः श्रद्धायाः नाम ।

केन शौचेन संतुष्टः संपन्नस्त्वं शबर्याः*

आस्तरिष्यामिः० ॥

केवलायाः भक्तेः (त्वदीयायाः) कुरु मम उपायम्

कारणेन स्वकीयेन प्रेम्णा अनुरागेण च नाम ।

हे-वासुदेव निवासं कुरु मम मध्ये वासनायाः

आस्तरिष्यामि० ॥

---

* स्वात्मार्थानुग्रहप्रार्थनपूर्वकमतिदयालुतासूचनार्थमिदम् ॥

राज़-द्वारस् च्चा- ॰ निस् बिह्वाय
  आहीन् कर्म-हीन् ॰ आय लो-लो ।
च्यार कर् म्य आर-कृत्य ॰ खमीलाय
  वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
सुदाम् ज़ानिथ् ॰ कर् म्य व्वपाय
  वंलुमंतु कुस् ज़्ये- ॰ प्ठाय लो-लो ।
कूचरय् म्योनु पूर् ॰ सूंत्य् पूरनाय
  वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
बान-रंस्तु द्रामंतु ॰ कुस् गदाय
  वूंचुमंतु दैव-संप- ॰ ताय लो-लो ।
बिचुकस् म्य चाव् राज़- ॰ हंसुनु साय
  वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥ १४०५ ॥
फल-दायक च्यानि ॰ खल-किनि आय
  अनुग्रह् म्य तोल् हरि ॰ चाय लो-लो ।
वंवुमंतु कौँह् ति कुम् न ॰ कर्म-बूमिकाय
  वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
म्वंज़राव् संकठ् त ॰ ग्रह-दशाय
  वुल्ट समयस्-प्यठ् ॰ ज़ाय लो-लो ।
फिर-युरु् कर् चह् साज़ ॰ कर्म-लेखाय
  वथरय् मन मधु- ॰ राय लो-लो ॥
बाव मुचुकुन्द म्योनु ॰ पनज़ दृच्छाय
  सोवु मज़ मोह नि- ॰ द्राय लो-लो ।

राजद्वारे त्वदीये भिक्षाप्रार्थनाय

कातरा निर्भाग्या आगता नाम ।

रक्षोपायं कुरु मम दयाहतायाः सुशीलायाः

आस्तरिष्यामि० ॥

सुदामम् इव ज्ञात्वा (मां) कुरु मम उपायम्

समावृतः अस्मि अलक्ष्म्या नाम ।

रिक्तत्वं मदीयं पूरय कारणात्मिकया पूरणया

आस्तरिष्यामि० ॥

पात्ररहितः (भाग्यहीनः) निष्क्रान्तः अस्मि भिक्षार्थम्

वञ्चितश्च दैव्या-संपदा नाम ।

भिक्षुकस्य मम निधेहि (शिरसि) राजहंसस्य छायाम्*

आस्तरिष्यामि० ॥ १४७५ ॥

हे-शुभफलदायिन् त्वदीयेन खलप्रदेशेन आगता

अनुग्रहं मयि तोलय अधिकया तुलनारीत्या नाम ।

उग्रं किञ्चित् अपि अस्ति-मया न सत्कर्मात्मक्षेत्रभूमौ

आस्तरिष्यामि० ॥

शोधय (मार्जय) संकटान् दुर्ग्रहदशाः च

विरुद्धे समयविशेषे जाता नाम ।

वैपरीत्यं (दुर्भाग्यस्थाने सद्भाग्यं) कुरु त्वं आस्माकीनायां कर्मलिपौ

आस्तरिष्यामि० ॥

भावात्मा मुचुकुन्दराजः मम स्वकीयेन इष्टेन

शायितः मय्यि मोहात्मिकायां निद्रायां नाम ।

---

* यस्य शिरसि राजहंसः स्वछायां विधत्ते स राजा संपद्यते इति प्रसिद्धम् ॥

वुज़नाव् मज़्‌ स्म- ॰ र्‌चू ग्वफाय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥
पानस् पत दोरनाव् ॰ म्याज़् राय
सूर्य-रूप ज़न् पतु- ॰ क्राय लो-लो ।
ज़ाल् मद-कालियव- ॰ नस् ति कायाय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥
मार्कण्डेय ज़न् ॰ च्याज़् आशाय
आयस् मंगने ॰ आयस् लो-लो ।
कालस् म्य ग्रास् कर्‌त ॰ वास् ज्याय ज्याय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥ १४८० ॥
वथरय् आत्माराम ॰ निवृ्चू-हज्य राय
सूत्य् पख् म्य ग्रान्थ् सी- ॰ ताय लो-लो ।
दंड् कर् प्रवृ्चू ॰ शूर्पनखाय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥
गाल् मोह-रावणस् त ॰ क्रूद-सेनाय
ज़ाल् लूवच्य लं- ॰ क्राय लो-लो ।
विवीक-मन लछ्म- ॰ णनि वाय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥
सद्‌ग्वन-प्रवृ्चू ॰ कौसल्याय
ग्वख् हाव् सूत्य् द- ॰ याय लो-लो ।
राज्य् कर् आनन्द ॰ अयोध्याय
वथरय् मन मथु- ॰ राय लो-लो ॥

उद्बोधय (तं) मध्ये स्मृतिरूपायां गुहायाम्

आस्तरिष्यामि० ॥

स्वात्मनः पश्चात् धावय मम अनुभूतिं (इच्छां वा)

हे-सूर्यरूप इव पश्चाद्वर्तमानां छायां नाम ।

दाहय मदात्मनः कालयवनस्य अपि कायम्

आस्तरिष्यामि० ॥

मार्कण्डेयमुनिः इव तव आश्रया

आगताहं प्रार्थयितुं आयुर्बलं नाम ।

कृतान्तस्य मम ग्रासं कुरु-नाम भासस्व (च) स्थाने स्थाने

आस्तरिष्यामि० ॥ १४८० ॥

आस्तरिष्यामि हे-आत्मनि-क्रीडनशील निवृत्तेः इच्छया

सह संगच्छ मम शान्त्यात्मिकया सीतया नाम ।

दण्डं कुरु प्रवृत्तिरूपायाः शुर्पनखाराक्षस्याः

आस्तरिष्यामि० ॥

नाशय मोहात्मरावणं पुनः क्रोधात्मसेनाम्

दाहय लोभात्मिकां लङ्कां नाम ।

विवेकयुक्त-मनोरूपस्य लक्ष्मणस्य हे-भ्रातः

आस्तरिष्यामि० ॥

सत्त्वगुणप्रधानप्रकृत्यात्मिकायाः कौसल्यायाः

मुखं प्रदर्शय कारणात्मिकया दयया नाम ।

राज्यं कुरु परमानन्दरूपायां अयोध्यायाम्

आस्तरिष्यामि० ॥

ज्ञान ताज़् दिथ् ० ध्यान-दारनाय
स्वत्य् स्वातन्त्र्य- ० ताय लो-लो ।
ज़्यथ् तख्तस् ब्यह् ० ह्यथ् समताय
वथरय् मन मधु- ० राय लो-लो ॥
ऊश्मियार् रोज़् मज़् ० योग-निद्राय
ह्यथ् समदृष्टि एक- ० ताय लो-लो ।
तुर्या-रूप मज़् ० राज़-सवाय
वथरय् मन मधु- ० राय लो-लो ॥ १४८५ ॥
अज़् ताज़् कैत्याह् ० गैय् कूति आय
वत-गथ् अथ् या- ० चाय लो-लो ।
एक कुस् वोतु च्याज़ ० अनेकताय
वथरय् मन मधु- ० राय लो-लो ॥
वीर् करि दूर च्याज़ ० विष्णु-मायाय
बडि दय वेप- ० वाय लो-लो ।
यिम् तरि त तिम् तारि ० च्याज़ कृपाय
वथरय् मन मधु- ० राय लो-लो ॥
म्य ति तार् वव-सर ० आवलन-ज्याय
स्वत्य् विवीक-व्व- ० पाय लो-लो ।
यिथु देह डूँग सो- ० हम् हम वाय
वथरय् मन मधु- ० राय लो-लो ॥
केशव नाव् ज़प- ० नाव् बावनाय
अज़पा ज़प-मा- ० लाय लो-लो ।

ज्ञानरूपं मुकुटं दत्त्वा ध्यानधारणया

सह स्वानन्दप्रतया नाम ।

चैतन्यात्मनि सिंहासने उपविश सह-कृत्वा समताज्ञप्तिम्

आस्तरिष्यामि० ॥

जागरूकः तिष्ठ मध्ये योगनिद्रायाः

सह-कृत्वा समदृष्टिं ऐक्यबुद्धिं (च) नाम ।

तुर्यारूपस्य (जाग्रदाद्यवस्थात्रयातीतोत्कृष्टस्थानस्य) मध्ये राजसभायाम्

आस्तरिष्यामि० ॥ १४८५ ॥

अद्य-यावत्कालं अनन्तसंख्याकाः गताः अनन्तसंख्याकाः आगताः

पथिकाः अस्यां संसारयात्रायां नाम ।

हे-एकरूप को-नाम अधिगतवान् तव नानारूपताम्

आस्तरिष्यामि० ॥

वीराश्च कृताः जलस्योर्ध्वमिव-भ्रामिताः तव विष्णुमायया

हे-महेश्वर निर्भय नाम ।

ये (च) तीर्णाः ते च तारिताः तव कृपया

आस्तरिष्यामि० ॥

मां अपि तारय संसारसरसः आवर्त-प्रदेशात्

सह विवेकात्मनोपायेन नाम ।

यथा देहरूपं नौविशेषं सोऽहमात्मना दण्डेन चालयेयम्

आस्तरिष्यामि० ॥

केशवेति नाम स्मारय भावनायोगेन

अजपात्मिकया जपयोग्यमालया नाम ।

मन् नाव आत्म-तौ- ० थँच जमुनाय
    वथरय् मन मथु- ० राय लो-लो ॥
राम-चन्द्र शिव लग- ० हाय् एकताय
    हाविथ् चन्द्रक- ० लाय लो-लो ।
ग्वह-गट कास् स्याज़ ० व्वज़ू मैनाय
    वथरय् मन मथु- ० राय लो-लो ॥ १४८० ॥
साविद्दान् मन् कर् ० यंज़्मन्-वाय
    ख्वस्म द्राय मज़्ज़ प्र- ० ज़ाय लो-लो ।
वर्तस् व्वज़्ज़ वा- ० निय कन्याय
    वथरय् मन मथु- ० राय लो-लो ॥
विश्वरूप व्यूगु लूखु ० कर्म-लेखाय
    स्वत्य् नाना-व- ० र्नाय लो-लो ।
शक्ति-पात दृष्टि थव् ० प्यठ् निश्ठाय
    वथरय् मन मथु- ० राय लो-लो ॥
करनेश्वरियन्- ० हज़्ज़ गूरि-वाय
    रास् खेलनि नज़्ज़ ० द्राय लो-लो ।
यफ् कर् कृष्णाज़्ज़ ० राग-राधाय
    वथरय् मन मथु- ० राय लो-लो ॥ ८४ ॥

---

85. THE SALUTATION OF PĀRVATĪ AS SHE MOUNTED THE WEDDING CAR.

विमानस् क्यथ् पकान् आसि ह्यथ् भवानी ।
    स्वदंचू आठ् बाँठ् बाँठ् आसस् दवानी ॥ १४८४ ॥

मनः शोधयिष्यामि आत्मतीर्यात्मिकायां यमुनायाम्

आस्तरिष्यामि० ॥

श्रीरामचन्द्रात्मन् शिव उपहारीभवेयं भवदेकतायाम्

प्रदर्श्य चन्द्रकलां नाम ।

मोहात्मतामिस्रं अपनय मदीयायाः बुद्धिरूपायाः सैनिकायाः

आस्तरिष्यामि० ॥ १४९० ॥

समाहितं मनः कुरु यजमानपत्न्याः

या निष्क्रान्ता मध्ये प्रजायाः (लोकसंघातस्य) नाम ।

वृणीष्व-तस्याः अधुना (मम) वाणीरूपां कन्याम्

आस्तरिष्यामि० ॥

जगद्रूपः (हे विश्वरूपेति वा) वियोगः (चित्रमण्डलं वा) लिखितः कर्मलेखया

सह-कृत्वा नानातां नाम ।

शक्तिपातरूपया (अनुग्रहरूपया) दृष्ट्या निधेहि पुष्टिं सद्रूपनिष्ठायाम्

आस्तरिष्यामि० ॥

करणेश्वर्यात्मिकाः गोपालिकाः

रासक्रीडां क्रीडितुं नग्नाः निष्क्रान्ताः नाम ।

(अतः) हस्तावलम्बं कुरु कृष्णाख्यस्य (मम) अनुरागात्मराधायाः

आस्तरिष्यामि० ॥ ८४ ॥

प्रक्रान्तवृत्तं प्रस्तौति ॥ ८५ ॥

विमानस्य मध्ये (स्थितां) परिक्रामन्तः आसन् धृत्वा भवानीम् ।

सिद्धयः अष्टौ अग्रे अग्रे-एव आसन्-तस्य धावन्त्यः ॥ १४९४ ॥

करन् जै-जै ज़या आसुस् दया ह्यथ् ।
 वितस्ता नर्मदा गंगा गया ह्यथ् ॥ १४९५ ॥
त्रिसन्ध्या रुद्र-सन्ध्या पवन-सन्ध्या ।
 करान् आसय् थान तसन्दिय् आन् सन्ध्या ॥
पकान् अम्र्यथ् छकान् अमरावती आसू ।
 ग्यवान् गीथ् तस् सरस्वती पान आसू ॥
ग्रयौ तर्फौ वनान् तस् भैरवी आसि ।
 परान् तस् पान्कु़् लय् पञ्चस्तवी आसि ॥
स्वंदर् वानिय स्वंदरलहरी परान् आसू ।
 महामाया महामाया करान् आसू ॥ ८५ ॥

---

86. PRAISE OF PĀRVATĪ AS ŚĀRIKĀ.

स्मरंज़् च्याञ़ सा्रि पाफ् हारी
 हार-पर्वतचू हारीय ॥ १५०० ॥
संकट-कट छ्यख् हे मुकुट-दारी
 तीज़ च्यानि प्रज़लन आव् संसार् ।
सिंहासनचूय् छ्यय् सवारी
 हार-पर्वतचू हारीय ॥
गौरी नावस् लगहाय् पारी
 च्याव् प्रथम-द्रद-चड़वारीय
क़ाञ्जूख् अभिनवगुप्ताचारी
 हार-पर्वतचू हारीय ॥

कुर्वन्ती जयजयवादं जयाख्या-देवता आसीत्तस्य दयां सह-कृत्वा ।

वितस्तानदी-नर्मदा-गङ्गा-गयां (च) सह-कृत्वा ॥ १४९५ ॥

त्रिसंध्यादेवी (तीर्थविशेषः) रुद्रसंध्या (तीर्थविशेषः) पवनसंध्या (तीर्थविशेषः) ।

कुर्वन्त्यः आसन् ध्यानेन तस्यैव स्नानं संध्यासेवनं (च) ॥

प्रचरन्ती अमृतं प्रक्षिपन्ती (प्रसिञ्चन्ती) अमरावती आसीत् ।

गायन्ती गीतिवाद्यौ तस्य सरस्वती स्वयं आसीत् ॥

षड्भिः दिग्भिः कथयन्तः तां भैरवीति आसन् ।

पठन्ति तस्याः पञ्च तत्त्वानि पञ्चस्तवीस्तोत्रं आसन् ॥

रुचिरया वाण्या सुन्दरलहरीनामस्तुतिं पठन्ती आसीत् ।

महामाया-देवता महामायां (अलौकिकचमत्कृतिं) कुर्वन्ती आसीत् ॥ ८५ ॥

श्रीशारिकाख्यां पार्वतीं स्तौति ॥ ८६ ॥

स्मरणया तव सर्वाण्येव पापानि अपनीतानि

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे श्रीशारिके ॥ १५०० ॥

संकटच्छेदिनी असि हे मुकुटधारिणि

तेजोंऽशेन त्वदीयेन द्योतमानतां समागतः संसारः ।

सिंहवाहनात्मकं अस्ति-ते वाहनम्

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

गौरीति नाम्नि संगच्छेम-ते उपहारार्थम्

पायय-नः प्रेमात्मदुग्धकुम्भिकाः ।

अभिज्ञाता-त्वं श्रीमदभिनवगुप्ताचार्येण

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

नटि लक्लि आकाशन् शटन् तारी
  ननु नीरिथ् वनु च्योनु महिमा ।
परम-शख्थ् माज़ूख् शंकराचारी
  हार-पर्वतचू हारीय ॥
शिव-शक्ति-रूफ् ज़ानिथ् ज़्वापारी
  गुलि गंडिथ् वनुनय् स्य यारी कर् ।
ह्यथ् नखस् नियनख् मंज़ि कष्टवारी
  हार-पर्वतचू हारीय ॥
न्यथ् सुमीरस् ताज़् लारि लारी
  कति आसू वातनचू शख्थ् आसु सक्थ् ।
पर्वत-प्रदख्यन् पाफ् न्यवारी
  हार-पर्वतचू हारीय ॥ १५०५ ॥
शारिका नाव् कुय् बाव् कुम् च्योनुय्
  नवु नवुराव् प्राव् प्रोनुय् याद् ।
हाल् बाव् वाल् पापन्-हेन्दि बारी
  हार-पर्वतचू हारीय ॥
आद्य-शख्थ् पान क्याख् सर्व-आदिकारी
  पूज़ा करवनि सारी च्यय् ।
साद् सन्थ् वैरागि जूगि ब्रह्मचारी
  हार-पर्वतचू हारीय ॥
चक्रेश्वरसय् कुह् जै-जै-कारय्
  सारिवय् रटु दर्वारय् सुय् ।

कुम्भेन संमार्जन्या आकाशेन पेषिण्या अर्गलेन

प्रत्यक्षं निर्गत्य कथितः (कथिता) तव महिमा ।

परमा(आद्या)-शक्तिः मता-त्वं शङ्कराचार्येण

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

शिवशक्त्यात्मकं-रूपं विज्ञाय सर्वत-एव

अञ्जलिं बद्ध्वा कथितं-तेन मयि दयां कुरु ।

गृहीत्वा (आरोप्य) स्कन्धयोः नीता-तेन-त्वं मध्ये काष्ठवाटदेशे

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

नित्यं सुमेरुगिरिं तावत् धावित्वा धावित्वा

कुत्र आसीत्-नः प्राप्तिः शक्तिः आसीत् (तत्) अतिदुष्करम् ।

(यस्य) प्रद्युम्नपीठगिरिप्रदक्षिणं पापानां निवारकमस्ति

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥ १५०५ ॥

शारिकेति नाम अस्ति-यत्तव भावना अस्ति-मे त्वदीयैव ।

नवीनव्यवहारं (भक्तिसमावेशादिकं) नूतनं-विधेहि प्रापय प्राचीनं स्मरणे (जातिस्मृतिशक्तिं विधेहि) ।

स्वस्वरूपं प्रकाशय अवरोपय पापानां भारान्

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

आद्या-शक्तिः स्वयं असि सर्वाध्यक्षरूपा

पूजां कुर्वन्तः सर्वे-एव (ब्रह्मविष्ण्वादयः) तवैव ।

साधवः सन्तः वैरागिणः योगिनः ब्रह्मचारिणः

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

प्रद्युम्नपीठस्थचक्रेश्वरस्य अस्ति जय-जय-कारः ।

सर्वैरेव (देवैः चतुर्विधजनैरार्तादिभिर्वा) आश्रितः अधिकारिपदस्थानं तदेव ।

कासियख् संकठ् आसि संसारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥
च्यानि-सूत्य् सारि ज़ीव् देव व्यवहारी
च्यानि-सूत्य् व्वलसन आव् संसार् ।
च्यानि-सूत्य् साज़्य् छुह् दुनियादारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥
अष्टादश व्वज़वय् सूत्य् पर्वत
ह्यतकार-पुछ्य् छुख् बत बागरान् ।
सर्व-व्यापख् छुख् सर्व-व्वपकारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥ १५१० ॥
कर्म-लेखा छुख् पान परम-शक्ती
कर्म सानि पनन्यूय् बक्ती लेख् ।
क्रत-कर्म-फल् छुख् दिववुन् मारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥
अज़पा गायत्री ज़पहाय् अन्दरी
श्री-सुंदरी योग न्यन्द्री-मञ्ज़ ।
मन प्रान ध्यान ज्ञान व्यचारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥
परमात्म-रूप छुख् ज़गतचू साची
ज़ितेन्द्रिय इच्छाची छुख् ।
प्रान-शंखचू सूत्य् छुख् पान व्यवहारी
हार-पर्बतचू हारीय ॥

अपनीतास्त्वया-तेषां संकटाः आसन् संसारिणः

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

त्वत्कारणेन सर्वे जीवा देवाः व्यवहारिणः

त्वत्कारणेनैव विकासं समागतः संसारः ।

त्वत्कारणेनैव आस्माकीना अस्ति कुटुम्बपालनादिवृत्तिः

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

अष्टादशभिः भुजैरेव साधनेन प्रद्युम्नपीठे

सर्वहितकारार्थं असि भक्तं (भाग्यधनद्रव्यादिकं) विभजमाना

सर्वजीववर्गव्यापिका असि सर्वोपकारकरणशीला

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥ १५१० ॥

कर्मलेखा (भाग्यलिपिकर्त्री) असि स्वयं हे-परमशक्ते

भाग्ये (भाले) अस्मदीये स्वकीयामेव भक्तिं लिख ।

कृतकर्मणां-फलं असि ददन्ती सर्वम्

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

अजपामन्त्रात्मिकां गायत्रीं जपेम-त्वां अन्तर्मनसि

हे-श्रीसुन्दरि योगात्मिकायां निद्रायाम् ।

मनसः प्राणस्य ध्यानस्य ज्ञानस्य विचारेण

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

परमात्मस्वरूपेण असि जगतः साक्षिरूपा

जितेन्द्रिया इन्द्राणी असि ।

प्राण-शक्त्या हेतुना असि स्वयं व्यवहारकर्त्री

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

पान छ़ुख् योगी त पान ज्ञानी
वानी-रूप भवानी छ़ुख् ।
ब्वंज़् सूंत्य् ह्यस रटनंच् व्यस्तारी
हार-पर्वतंच् हारीय ॥
च़ामर् खागहाय् पोष् च़ारि च़ारी
च़ंडी च़्य् छ़ुख् च़ैतन्य-रूफ् ।
च़्यथ्-शख्य् छ़ुख् च़ेनवंञ् ख़्वपारी
हार-पर्वतंच् हारीय ॥ १५१५ ॥
मुह-ज़ाल मंज़ वुफनुकु ब्वपायाह
कर् राज़-हंसुनु सायाह् चाव् ।
हंस-नाद-सूंत्य् तार् द्यमि हंस-दारी
हार-पर्वतंच् हारीय ॥
हिमालय-पर्वतंञ् राज़-कमारी
पादन् लगय् पारि-पारीय ।
कृष्णाञ् वक्य् बोज़् कन् दारि-दारी
हार-पर्वतंच् हारीय ॥ ८६ ॥

---

87. PRAISE OF PĀRVATĪ AS MAHĀRĀJÑĪ.

सर्व-व्यापख् छ़ुख् राज्ञी भवानी
परम-पदवी छ़ुह् च्याञि ज़ान्य ॥ १५१८ ॥
तुलमुलि-नागस् लछ़-वंदि लूख्य्
प्रथम-सूंत्य् परवंनि छिह् सूख्य् ।

स्वयं असि योगिनी स्वयं च ज्ञानिनी

वाणीरूपा (अदृष्टवाग्रूपा) भवानी असि ।

बुद्ध्या साधनेन चेतनायाः ग्रहणस्य विस्तारिणी

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

चामररूपाणि निवेदयेमहि-ते पुष्पाणि विचित्य विचित्य

चण्डी त्वमेव असि चैतन्यरूपा ।

चिच्छक्तिः असि चेतयन्ती परितः

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥ १५१५ ॥

मोहजालस्य मध्यात् उड्डयनस्य उपायम्

कुरु राजहंसस्य छायां शिरसि-निधेहि ।

हंसेति-मन्त्रनादसिद्ध्या तारय अस्मात् हंसद्वारात्मसंसारात्

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥

हिमालयपर्वतराजस्य राजकुमारि

पादयोः संगच्छेयं-ते उपहाराय ।

कृष्णाख्यस्य (मम) भक्तिं शृणु कर्णौ समाधाय

हे-प्रद्युम्नपीठस्थे० ॥ ८६ ॥

श्रीशारिकारूपां पार्वतीं स्तुत्वा श्रीमहाराज्ञीरूपां स्तौति ॥ ८७ ॥

सर्वभूतव्यापिनी असि-त्वं राज्ञीरूपा भवानी

परमपदवीप्राप्तिः अस्ति तव ज्ञानेन ॥ १५१८ ॥

तुलमुलनामक्षेत्रस्य-नागे लक्षसंख्याकाः लोकाः (जनाः)

प्रेम्णा पठन्तः सन्ति स्तुतिश्लोकान् ।

अन्पर् कुस् ब्वह् पर तिहञ्य मान्माञ़ी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥
त्रिकोटी देवता च्याञ़्य् बनी
 करवुनि हे महाशक्तिय ।
पाञ़्नन् कारनन् छ्यह् दारना च्याञ़ी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥ १५२० ॥
ज़्ञवय् युग् गैय् ज़्यय्-निश् बूदय्
 अ्यह् गंछि त अख् कुथ् मूजूदय् ।
कलि-युगचु महाराज-रानी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥
लछ्य-बदि रंग कुय् रूपय् च्योनुय्
 जै-जै-कार् कुय् सोनुय ।
संसार् ख्वथ् कह् अ्मि नाग-वाञ़ी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥
दूप दीप पूजा करवुनि ज़्य सारी
 गन्दर्व देव् ब्रह्मचारीय ।
साद् सन्थ् वैरागि जूगि ग्वसाञ़ी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥
थाल् छिय् चीर खंड कंद बरि-बरिय
 जगदीश्वरिय कर्त आहार् ।
अविद्याय वासनाय गंज़् दाञ़्् दाञ़ी
 परम-पदवी छ्यह् च्याञ़्नि ज़ाञ़्नुय ॥

अनधीतविद्यः अस्मि अहं पठिष्यामि तेषां स्पर्धया

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

त्रिकोटिसंख्या-देवाः तवैव भक्तिम्

कुर्वन्तः (सन्ति) हे महाशक्तिरूपे ।

पञ्चानां कारणानां (ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवानां) अस्ति धारणा तवैव

परमपदवीप्राप्तिः० ॥ १५२० ॥

चत्वारि-एव युगानि संपन्नानि त्वत्त-एव उत्पन्नानि

त्रीणि गतानि तु एकः (कलिः) अस्ति अवशिष्ट-एव ।

(तस्य वर्ततः) कलियुगस्य महाराजराजेश्वरि

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

लक्षशः प्रकारेण अस्ति-ते रूपं तवैव

जयजयकारः अस्ति-ते अस्माकम् ।

सर्वसंसारः मुक्तः कृतः अनेन नागजलेन

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

धूपेन (अगुर्वादिनिर्मितेन) रत्नदीपेन पूजां कुर्वन्तः तव सर्व-एव

गन्धर्वाः देवाः ब्रह्मचारिणः ।

साधवः सन्तः वैरागिणः योगिनः यतयः

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

पात्राणि सन्ति पायसेन सितया फाणितेन पूर्णानि

हे-जगदीश्वरि कुरु-नाम तदाहारम् ।

अविद्यायाः वासनायाश्च नष्टं अंशं अंशम्

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

सूक्ष्म थूल ज़ड चैतन्य छुख् बासवुन्

शिव-शक्ति-रूप छुख् आसवुन् च्य् ।

सर्व-त्याग् करिथ् बक्ति च्यानि मानी

परम-पदवी छुह् च्याञि ज़ाञ्य ॥ १५२५ ॥

ओं-शब्द गायत्री छुख् परम-शक्ती

सिंहासन कर् स्वक्तीय ।

वाथि बन्द् बव् माज् च्य् छुख् साञी

परम-पदवी छुह् च्याञि ज़ाञ्य ॥

दर्शुन् हाव् अस्य क्रिय् आर-कृतिय

श्री-भगवतीय लीन् कर् मन् ।

वौद-परिनि अस्य अज्ञान-म्यूच् काञी

परम-पदवी छुह् च्याञि ज़ाञ्य ॥

पादन् च्यान्यन् मीठि दिय् ज़ाय

लारान् आय यिथ् त अञ् काल् ।

अमरनाथ-गंगाय हरम्वख-पाञी

परम-पदवी छुह् च्याञि ज़ाञ्य ॥

अशवय् म्वन् ह्यथ् अवस्थाय चोरय्

पान छुख् चपाल्य् महामाया ।

च्यय् रस्तु यिह् कँछाह् मान छुय् ठाञी

परम-पदवी छुह् च्याञि ज़ाञ्य ॥

संकल्प-बुतराथ् छम् खारखसंच्य्

दाँद् वाय हसकिय् वव कर्म-ब्योल्

सूक्ष्मपदार्थे स्थूले जडे चैतन्ये (च) असि भासमाना

शिवशक्तिरूपेण असि संभवन्ती त्वमेव ।

सर्वत्यागं कृत्वा भक्ताः त्वदीयाः (एव) संमताः (अस्माकम्)

परमपदवीप्राप्तिः० ॥ १५२५ ॥

प्रणवशब्दमुख्या गायत्री असि परमा शक्तिः

सिंहासनेन (तन्निविष्टदर्शनदानेन) कुरु-नः मुक्तिम् ।

भ्रातरः बान्धवाः पिता माता त्वमेव असि अस्माकम्

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

दर्शनं (स्वस्वरूपं) प्रदर्शय अस्माकं स्मो-वयं दयार्थं-क्लिष्टाः

हे-श्रीभगवति लीनं (स्वभक्तौ) कुरु-नः मनः ।

वेदरूपतितउना अस्माभिः अज्ञानात्मसृत्तिका उत्पूता

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

पादयोः त्वदीययोः चुम्बनानि दत्त्वा निर्गताः

धावन्तः आगताः आगत्य च आनीता भस्या ।

अमरनाथ-गङ्गया हरमुकुटगङ्गाजलेन (च)

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

त्रीनेव (सत्त्वरजस्तमांसि) गुणान् सह-धृत्वा अवस्थानां (जाग्रदादीनां) चतुष्टयं (च)

स्वयं असि चतुष्पार्श्वस्था महामाया ।

त्वामेव विना यत् किञ्चित् मंस्यामि तत्सर्वमस्ति असत्यमेव

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

संकल्पात्मिका-भूमिः अस्ति-मे कण्टकगुल्मादिदुष्टा

तृष्णौ आकर्षिष्यामि समाधानरूपौ वप्स्यामि सत्कर्मबीजम् ।

अव्यचार-मूलस् लाय दर्म-खोञ्ज़ौ
परम-पदवी छ्यह् च्याञ्ज़ि ज़ाञ्ज़ूय ॥
त्याग यवच्य क्रूद-दत फुटरावय्
समदृष्टि ज़नि-सूत्य् थावय् सम् ।
ध्यान-फालस् कुन योग-अल-वाञ्ज़ौ
परम-पदवी छ्यह् च्याञ्ज़ि ज़ाञ्ज़ूय ॥
अद्वैत-सग-सूत्य् कर्म-ब्योलु ववियय्
नेम-न्यंद दिथ् ह्यस सारी ह्यय् ।
वैराग-द्राति लोन वसि हरग छाञ्ज़ौ
परम-पदवी छ्यह् च्याञ्ज़ि ज़ाञ्ज़ूय ॥
मथ् छाञ्ज़् ज़ाञ्ज़्-हन्दि कञ्ज़ मुन कारय्
निर्णय-देगि-मञ्ज़् रन वन म्वक्थ् ।
परम-शक्ति-ध्यान् दार ख्यम मानमाञ्ज़ौ
परम-पदवी छ्यह् च्याञ्ज़ि ज़ाञ्ज़ूय ॥
मन-किनि प्रथ्-ज्याय स्यथ् छुस् क्षारवुनु
कृष्ण् छुस् दारनाय दारवुनु ध्यान् ।
वर् ज़्या कर् दया पालना म्याञ्ज़ौ
परम-पदवी छ्यह् च्याञ्ज़ि ज़ाञ्ज़ूय ॥ ८१ ॥

---

88. A PRAYER OF THE AUTHOR TO ŚIVA.

शखुचु-रसु शखय् प्राव वखुचु-रसु संवल
बक्ति-वत्सल च्यानि शक्ति-पात-सूत्य् ॥

अविचारात्म-मूले प्रक्षेप्स्यामि (छेदनाय) धर्म-खाङ्र् (नामकं अस्त्रं हलफालम्)

परमपदवीप्राप्तिः० ॥ १५३० ॥

त्यागरूपेण लोष्टुभेदनेन* क्रोधात्मलोष्टानि भेत्स्यामि

समदृष्ट्यात्मना ज़ंनु-इति-नामकेन-बृहत्कुद्दालविशेषेण स्थापयिष्यामि समाम्† ।

ध्यानात्म-फालेन-सह प्रक्षेप्स्यामि योगात्मलाङ्गलदण्डम्

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

अद्वैतज्ञानात्मसेकेन सत्कर्मात्मबीजं उप्त्वा

(तत्र) नियमात्महस्ताकृष्टिविशेषं दत्त्वा समाधानेन सर्वाणीन्द्रियाणि गृहीत्वा ।

वैराग्यात्म-दात्रेण लविष्यामि मिलिष्यति हर्षात्मकः फलपूगः

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

तमेव धान्यादिफलपूगं ज्ञप्ति-रूपे उलूखले अवहनिष्यामि सुष्ठु

निर्णयात्मस्थाल्यां पक्ष्यामि भविष्यामि मुक्तः ।

परमशक्तिसंबन्धिध्यानं धारयिष्यामि अस्त्यामि अन्योन्यस्पर्धम्

परमपदवीप्राप्तिः० ॥

मनसा (अन्तःकरणेन) प्रतिस्थाने त्वामेव अस्मि अनुसरन्

कृष्णाख्यः अस्मि-अहं धारणया धारयन् ध्यानम् ।

वृणीष्व (स्वीकुरु) जयेति (जयकारं मत्तः) कुरु दयां परिपालनां मदीयाम्

परमपदवीप्राप्तिः० ॥ ८७ ॥

ग्रन्थकृत् स्वयं शिवं स्तौति ॥ ८८ ॥

शक्तिहीनोऽपि शक्तिं प्राप्स्यामि भक्तिहीनोऽपि संस्कारवान्-भविष्यामि (दृढीभविष्यामि)

हे-भक्तिवत्सल त्वदीयेन अनुग्रहेण ॥ १५३५ ॥

---

* यवञ्झठ लोष्टभेदनमुच्यते ॥ † समीकरिष्यामि तां भूमिम् ॥

नायक फल-दायक ज़न्म-स्वफल
  त्यंबि-मज़् क्रन्न पंपोग्राह्-हिहु ।
कल-दीफ् प्रज़ल मज़्-काल स्वकल
  बक्ति-वत्सल च्यानि ग्रक्ति-पात-सूत्य् ॥
कलनाथ-रस्तु वन्दहाय् निष्कल कल
  कल-माल-दारवंनि कलवालो ।
च्यम प्याल च्यानि अमृत-ज़ल ज़ल थल
  बक्ति-वत्सल च्यानि ग्रक्ति-पात-सूत्य् ॥
चन्द्रचूड सूर्य-नित्र कमल कूमल
  ग्रीन् ज़न् गल मेल ज़लसंथ् सूत्य् ।
न्यथ् च्यथ्-बुज़मलि मज़् ज़ल प्रज़ल
  बक्ति-वत्सल च्यानि ग्रक्ति-पात-सूत्य् ॥
निश्चल् ठहर मज़् मन-चंचल-चल
  फल-रस्ति कर्म परम-गथ् प्राविथ् ।
चाविथ् नरकस् स्वर्ग-मंडल डल
  बक्ति-वत्सल च्यानि ग्रक्ति-पात-सूत्य् ॥
श्रावन ग्रीन् ज़न् च्यान-ज्यंगल गल
  पान कुनि रोज़ न-त ग्रान छुस् ज़ल् ।
च्यय्-हिहि ज्याम विरक्त केवल वल
  बक्ति-वत्सल च्यानि ग्रक्ति-पात-सूत्य् ॥ १५४० ॥
नित्य-कर्म च्यत-किनि बस्न् निर्मल् मल
  नाव् छुम् क्रष्ण् हावतम् ग्रिवरूफ ।

हे-नियन्तः सुफलदातः जन्मनः-सुफलरूप

पङ्कमध्ये विकसिष्यामि पङ्कजसदृशः ।

कुलप्रदीपः दीप्तिमान्-भविष्यामि संसारमध्यात् मोक्ष्यामि

हे-भक्तिवत्सल० ॥

संकल्पं-विना समर्पयेयं हे-निर्विकल्प शिरः

मुण्डमालाधर आनन्दासवपायिन् ।

पास्यामि कंसान् त्वदीयस्य अमृतजलस्य जले स्थले

हे-भक्तिवत्सल० ॥

हे-चन्द्रचूड सूर्यनेत्र कमल कोमलाङ्ग

हिमं इव गलितो-भविष्यामि संगंस्यामि जलेनैव सह ।

नित्यं चेतनाविद्युता मध्ये जलस्य दीपिष्यामि

हे-भक्तिवत्सल० ॥

अनपेक्षः स्थास्यामि मध्ये मनश्चाञ्चल्यरहितः

फलेप्सारहितेन कर्मणा परमां-गतिं प्राप्य ।

त्यक्त्वा नरकयातनां स्वर्गमण्डलात् उल्लङ्घ्य-यास्यामि

हे-भक्तिवत्सल० ॥

श्रावणे हिमं इव ध्यानारण्ये लीनो-भविष्यामि

स्वयं कुत्रापि स्थास्यामि नहि स्रास्यामि अस्मि जलम् ।

त्वत्सदृशानि वस्त्राणि हे-विरक्तात्मन् हे-केवल वसिष्यामि

हे-भक्तिवत्सल० ॥ १५४० ॥

नित्यदा चित्तेन (अभ्यासेन) भस्म निर्मलं परिमलिष्यामि

नाम अस्ति-मे कृष्ण-इति प्रदर्शय-नाम-मे शिवस्वरूपम् ।

शांत्र्-च्यय रूग-निश्च अक्ति पंच विल वल
बक्ति-वत्सल च्यानि शक्ति-पात-सूंत्य् ॥ ८८ ॥

---

89. PRAISE OF VIṢṆU AS ONE WITH ŚIVA.

ह्यय् प्रबायाह् कक्ष्य-क्यथ् आव्
श्याम-रूंफ् चाव् गर सोनु ॥ १५४२ ॥
रंग् अछ्यन्-हंन्दु वुछि वुछि चाव्
कंतु त कंहनु नुन्दबोनु ।
गाश्च-सूंतिन् गाश्च् पर्ज़ंनाव्
श्याम-रूंफ् चाव् गर सोनु ॥
अख्-अक्तिस्-निश प्रथ्-अखाह् ज़ाव्
अस्य कुनु प्वरुशाह् मोनु ।
कुनिसंथ् क्याह् लच्छ-बंदि नाव्
श्याम-रूंफ् चाव् गर सोनु ॥
चैतन्य् व्यखि चेतन आव्
अद क्याह् गव् नंवु तय् प्रोनु ।
ज़ानवुनु ज़ान् देह-द्रष्ट् चाव्
श्याम-रूंफ् चाव् गर सोनु ॥ १५४५ ॥
प्रथ् चौज़ुकु सुय् कुह् स्वबाव्
प्रथ्-कुन्युकुय् दय-लोनु ।
रूंपुकुय् रूंफ् वावुकुय् वाव्
श्याम-रूंफ् चाव् गर सोनु ॥

हे-इन्द्रियादिशत्रो रोगात् एकेन पत्रेण बिल्वस्य* उल्लाघो-भविष्यामि
हे-भक्तिवत्सल० ॥ ८८ ॥

शिवाद्वैतभावेन विष्णुं स्तौति ॥ ८९ ॥

परिगृह्य प्रभात-(स्वप्रकाश-) रूपं (शिवं) अङ्कमध्ये समागतः
श्याम-(सायंकाल-) रूपः (विष्णुः) प्रविष्टः गृहं आस्माकीनम् ॥ १५४२ ॥

रागं (अन्यद्विषयं) अचित्संबन्धिनं समीक्ष्य समीक्ष्य (विचार्य विचार्य) परित्यज
शुक्लवर्णं कृष्णवर्णं च अतिप्रेमास्पदं (स्वात्मानन्दात्मकम्) ।

प्रकाशात्मनैव प्रकाशस्वरूपं उपलक्षय
श्यामरूपः० ॥

एकस्यैकस्य-सकाशात् प्रत्येक-(जीव-)समूहः संजातः
अस्माभिः एकः पुरुषस्वरूपः संमतः ।

यस्य-एकस्यैव सन्ति लक्षशः (अनन्तशः) नामधेयानि
श्यामरूपः० ॥

चैतन्यस्वरूपः यदा (यस्यामवस्थायां) चेतनायां (स्मृतौ) आगतः
ततः किं-नाम संभवति नूतनः च पुरातनः ।

जानन्तं विजानीहि देहे-दृष्टिं (स्वात्मायमिति बुद्धिं) परित्यज
श्यामरूपः० ॥ १५४५ ॥

प्रत्येकस्य वस्तुनः स-एव अस्ति स्वभावसत्तात्मकः
प्रत्येकस्य भागधेयात्मा-दैवरूपः ।

रूपस्यैव (सूर्यादेः) रूपात्मा (तत्प्रभवात्मा) वायोरपि (प्राणादेः) वायुरूपः (तदुज्जीवकः)
श्यामरूपः० ॥

---

* श्वित्ररोगहरणं वैकुण्ठधामप्रापणं च बिल्वेन चण्डाल्याः प्रसिद्धम् ॥

प्रान् हिहु तस् टोठु गञ्ज़्राव्
ख्वखि मञ्ज़्-बाग् खखवोन् ।
ज़्यथ् ऐनस् म्वख् पनुनु हाव्
श्याम-रूफ् चाव् गर सोनु ॥
अख् चैतन्य-ब्रह्म् ननु द्राव्
विष्णु कृष्णन् शिवजी ज़ोनु ।
आत्मस्-प्यठ कुस् कुनुय् बाव्
श्याम-रूफ् चाव् गर सोनु ॥ ८९ ॥

---

90. HYMN IN PRAISE OF THE ŚIVA-RĀTRI FESTIVAL

श्याम छुय् कच्छ सोम-सूर्य-रूप प्रबाथ्
शिव-राचू-हन्दि दह छय् सतराथ् ॥ १५४९ ॥
तेशस् पुनर्वसस्य् छुह् अवि.ज्यथ् साथ्
सूर्य वातिथ् तथ् मञ्ज़् लगि वहराथ् ।
अमृत वर्शन फल् दियि बुतराथ्
शिव-राच-हन्दि दह छय् सतराथ् ॥ १५५० ॥
छूचू प्रकथ् हाँगिञ् साञ् ल्वचू ज़ान्
बव-सर खद्रस् मञ्ज़् छय् ईरान् ।
म्वक्त प्रावनाव् चाव् शक्तिपात बसीथ्
शिव-राचू-हन्दि दह छय् सतराथ् ॥
वटुक भैरव-नाथ कुख् चह् शंभु-नाथ्
साथौ ह्यथ् कुख् साथ्य्-साथ् ।

प्राणसमूहं इव तं वत्सलं संकलय

अङ्कस्य मध्यभागे लालयिष्यामस्तम् ।

(तस्मात्) चित्तात्मनि मकुरे मुखं स्वकीयं प्रदर्शय

श्यामरूपः० ॥

(ततः) एकरूपं चैतन्य-ब्रह्म प्रत्यक्षं निर्गतं (निर्गच्छति)

(येन हेतुना) विष्णुः कृष्णाख्येन (ग्रन्थकृता) श्रीशिव-एव विज्ञातः ।

(यतः) आत्मनि (व्यापकरूपे) अस्ति-तस्य एक-एव भावः (परिज्ञान-मतिः)

श्यामरूपः० ॥ ८९ ॥

ग्रन्थकृच्छिवरात्रीं स्तौति ॥ ९० ॥

हे-श्यामसुन्दर अस्ति-ते अङ्कस्थितः सोमसूर्यस्वरूपेण-वर्तमानः प्रभातः (प्रकाशः)

शिवरात्र्याः (फाल्गुनकृष्णचतुर्दश्याः) दिवसे अस्ति-ते द्विरागमन-मुहूर्ततिथिः ॥ १५४९ ॥

(ततोऽनन्तरं) तिष्यनक्षत्रस्य पुनर्वसुनक्षत्रस्य अभिजिन्नाम (विष्णुः च) मुहूर्त (यदस्ति)

सूर्यः प्राप्स्यति तस्य मध्ये (यदा) संगमिष्यति (आरब्धो भवि-ष्यति) वर्षाकालः ।

(तत्काले) अमृतात्मना वर्षणेन फलानि दास्यति भूतधात्री

शिवरात्र्याः० ॥ १५५० ॥

फल्गुं प्रकृतिं शुक्तिमिव अस्माकं लध्वीं जानीहि

संसारात्मनः समुद्रस्य मध्ये अस्ति भ्राम्यन्ती ।

मुक्तात्ममुक्तां प्रापयास्मान् पातय शक्तिपातस्वरूपां वृष्टिम्

शिवरात्र्याः० ॥

हे-वटुक भैरवनाथाख्य असि त्वं प्रभु-स्वामी

सहचराणि संगृह्य असि नित्यसहावासः (नक्षत्राणि च) ।

पाल्वंनि साल थित पाल्वंनि क्रिह् शिवराथ्

शिव-राचु-हन्दि दह छ्यथ् सतराथ् ॥

बान-रंस्तु बान प्रावि सथ् गथ सतराथ्

अशक्थ् शख्य् प्रावि गव् शक्ति-पाथ् ।

फ्रस्तस् त वीरि बनि कल्प-वृच्च् त पारिज़ाथ्

शिव-राचु-हन्दि दह छ्यथ् सतराथ् ॥

बाग्यवान् साविदान् अस्य यव् त च्यन्-राथ्

दर्मस् कर्म-हीनिस् कास् गाथ् ।

बान-रक्तिस् लद् दय-दन पहराथ्

शिव-राचु-हन्दि दह छ्यथ् सतराथ् ॥

च्यथ् रंस्तु पारुदु क़न् कुस् च्यन् त राथ्

पानस् कुन् निम् म्य दीनानाथ् ।

शिव-शक्ति-पद् मान शख्य् दिम् साख्याथ्

शिव-राचु-हन्दि दह छ्यथ् सतराथ् ॥ १५५५ ॥

कृष्णस् नालमति रठ् हे शक्ति-नाथ्

यख्-ज्याह् मिलनाव् पारस् त दाथ् ।

सुय् गव् अनुग्रह् सुय् गव् शक्ति-पाथ्

शिव-राचु-हन्दि दह छ्यथ् सतराथ् ॥ ९० ॥

---

91. HYMN IN HONOUR OF SIVA.

वाल कुथ् लाल-चटि-कनि वासुख् हटि

हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥ १५५७ ॥

हे-जगत्पालक निमन्त्रणेन आगच्छ-नाम पालपराः स्मः शिवरात्रिम्

शिवरात्र्याः० ॥

पात्र-हीनः (भाग्यहीनः) पात्रं (भाग्यं) प्राप्स्यति (येन) सैव संभवति द्विरागमकृतिः

असमर्थश्च सामर्थ्यं प्राप्स्यति संभवति शक्तिपातः (अनुग्रहः) ।

फलाख्यफलरहितवृक्षस्य वेतसवृक्षस्य च संपत्स्यति कल्पवृक्षता पारिजात-वृक्षात्मता च

शिवरात्र्याः० ॥

भाग्यवतः प्रसन्नचित्तान् अस्मान् निधेहि (कुरु) च प्रत्यहोरात्रम्

धर्मार्थं (धर्मगौरवेण) सुकर्मरहितस्य अपनय कलङ्कम् ।

पात्र-रहितस्य (भाग्यरहितस्य) प्रेषय ऐश्वर्यधन(पूर्णां) वृहत्स्थाली-विशेषं (पौषरात्रिं च)

शिवरात्र्याः० ॥

त्वामेव विना (भूतोऽहं) पारतं (चञ्चलं) इव अस्मि-अहं दिवसेषु च रात्रिषु (च)

स्वात्मानं प्रति नय-मां मां दीननाथ-बन्धो ।

शिवाभिन्नशक्तिज्ञानात्मपदं* संस्थामि शक्तिं देहि-मे साक्षात्करेण

शिवरात्र्याः० ॥ १५५५ ॥

(ग्रन्थकृतः स्वानुकूलोक्तिः) कृष्णाख्यं परिष्वङ्गेन गृहाण हे शक्तिनाथ

एकत्र संयोजयस्व स्पर्शमणिना च धातुम् ।

स-एव अस्ति अनुग्रहः स-एव अस्ति शक्तिपातः

शिवरात्र्याः० ॥ ९० ॥

श्रीशिवं स्तौति ॥ ९१ ॥

हे-बालकरूप अस्ति-ते रत्नहारस्थाने वासुकिः कण्ठे

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण स्मरणेन तव आपत् ॥ १५५७ ॥

* हे शिव शक्तिरूपां पद्मिनीं मे देहीति च श्लेषः ।

ज़्यथ्-वुज़मलि साज़ परम-आकाश् खटि
  अद् कस् चटि राग-द्वेशुकु वाव् ।
गाश् अनि मज़् गटि आश् थवि मज़् चटि
  हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥
चेश-हचि हश्राय पान् स्योनु कोन नटि
  य्यूतु खंम्बरम् त्यूतु व्वपदम् लूब् ।
समुद्रस् पोञु-खारनु गोम् नटि-नटि
  हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥
निम् पानस्-कुन् थिम् दिम् मटि-मटि
  पाखना साज़य् मटि ज़्यय् क्षय् ।
असवनि गंगा वसवञ् ज़्य मज़् जटि
  हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥ १५६० ॥
मनकिस् वनसथ् मज़् युस् पान् खटि
  हर हरम्बख ज़्यथ् पर्ज़नाविथ् ।
पर् त पान् कुनु व्यन्दि कति मोह-स्यन्दि फटि
  हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥
वीरभद्र च्योनु ज़ोर् नय् आसि कति म्वटि
  मदकुय् मद्-हस्तु ज़्यथ् वगि तल् ।
नख क्याह् वसि थपि दसि-हन्दि नलवटि
  हटि मौग-वर्न खरन च्यानि आपदा ॥
शस्तर् ब्यनु ज़न् नेरि मज़ कुर्कटि
  यस् कटि च्यानि लोल नारचु यंह ।

चिद्विद्युतं अस्माकं परमाकाशं स्थगयिष्यति

ततः कस्य भेत्स्यति रागद्वेषस्य वायुः ।

प्रकाशं आनयिष्यति मध्ये ध्वान्तस्य आशां स्थापयिष्यति मध्ये वज्रस्य

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

अतितर्षवत्या (हतया) तृष्णया आत्मा मम कुतो-न कम्पितो-भवेत् (कुम्भेन च)

यावत् संभृतं-मया तावत् उत्पन्नं-मे लोलुभत्वम् ।

समुद्रात् जलारोपणं संपन्नं-मे कुम्भैः

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

प्रापय-मां स्वात्मानं-प्रति आगच्छ-मां देहि-मे पृष्ठ-हस्तस्पर्शताडनाम्

पालना अस्माकं समर्पिता तव अस्ति ।

हे-स्मितमुख गङ्गा अवरोहन्ती तव जटामध्यात्

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥ १५६० ॥

मनोरूपस्य वनस्यैव मध्ये यः त्वात्मानं गूहयिष्यति

हे-हर हरमुखाख्ये-गिरिक्षेत्रे त्वामेव उपलक्षयिष्यति ।

परं आत्मानं च एकरूपं संख्यति कुत्र-नाम मोहात्मसिन्धुनद्यां मग्नो-भविष्यति-सः

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

हे-वीरभद्ररुद्र तव बलं न-चेत् स्यात् कुत्र-नाम आयत्तो-भविष्यति

मदरूपः मत्तहस्ती चैतन्यात्मिकायाः वलायाः अधस्तात् ।

पूर्णतां किं-नाम उत्तीर्णो-भविष्यति अवलम्बेन मृल्लोष्टमयप्राकारात्मना उपरिबन्धनपटलेन

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

शुद्धशस्त्रधातुः विभिन्नतां इव निर्गमिष्यति मध्यात् शस्त्रमलात्

यस्य प्रज्वला-भविष्यति त्वदीयस्य अनुरागात्मनः अग्नेः ज्वाला ।

दैर्यकि द्रकरि द्रव-स्वत्य् कालस् चटि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥
बेहोश् करमतु कुस् मोहज़ लटि
स्वरमति थपि वृश्रबनि लटि-स्वत्य् ।
द्रमि ववसर तर अकि न-त अकि लटि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥
अपूर्व-स्वरूपस्* क्याह् वदि क्याह् गटि
क्याह् ज़ेटि क्याह् छुटि थमि ठलु पान् ।
रावरावि क्याह् लवि क्याह् चावि क्याह् रटि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥ १५६५ ॥
देहकि यावन खटि रंग-सखि पटि
ग्वल-रस्ति कुय् तावनु बाज़ार् ।
बेरंग लयि च्याज़ लथि ग्वकाच रटि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥
पञ्च-ग्वख च़्वापोर् सुय् वाति अकि व्टि
युस् ज़पि बौद-रस्तु प्रडचर नाव् ।
अन् पोरन् फेरि बिछियय् मज़् व्टि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥
कृष्णास् छुह् मन-कामन् दामन् वटि
ज़गतुकु कँडि-काल् न-त चटि तस् ।
विरक्थ् पाद् च्यानि नय् रटि कति वटि
हटि मौग-वर्न स्वरन च्यानि आपदा ॥ ९१ ॥

---

* अपरोक्ष-रूपस् इति पाठान्तरम् ॥

(सः) धैर्यात्मनः अयोघनस्य आघातेन कालात्मकालिमानं भेत्स्यति

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

निश्चेष्टः कृतो-ऽहं अस्मि मोहात्मिकया उन्मादमूर्छया (अपस्माररोगेण)।

हे-भस्मपरिमिलिताङ्ग हस्तावलम्बेन स्ववाहनीभूतवृषभस्य पुच्छेन-करणेन

अस्मात् संसारमहासरसः तरिष्यामि एकस्यां नचेत् अपरस्यां वेलायाम्

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

(तस्य) अपूर्वस्वरूपस्य (त्वदात्मनः) किं-नाम उपचितं-भविष्यति किं-नाम-वा अपचितं-भविष्यति

किं-नाम दीर्घं-भविष्यति किं-नाम ह्रस्वं-भविष्यति येन तुलितः स्वात्मा।

विनष्टं-करिष्यति किं-नाम लप्स्यति किं-नाम परित्यक्ष्यति किं-नाम ग्रहीष्यति

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥ १५६५ ॥

देहस्य यौवनेन असारेण रागेण-सहितेन जीर्णपट्टेन

हे-अमूल्य (मूल्यरहितेन वा) अस्ति ह्रसितप्रायः विपणिव्यवहारः।

(स पट्टः) हे-रागरहित मूल्यवान्-भविष्यति त्वदीयेन आसक्तत्वेन मुक्तारत्नात्मना तौल्येन

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

हे-पञ्चमुख (स्वच्छन्दमूर्ते) चतुर्दिक्षु स-एव प्राप्स्यति एकेन प्लुतेन

यः जपिष्यति एकाग्रबुद्ध्या (अभेदबुद्ध्या वा) षडक्षरमन्त्रात्मकं नाम।

तिसृषु पूर्षु (लोकत्रये शरीरत्रये वा) परिक्रमिष्यति आसीन-एव सद्यो गृहाधस्तनपुरे (प्रथमयोगभूमिकास्थ एव)

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वस्यालापः) कृष्णाख्यस्य अस्ति मनःकामना (तादृशी) वसनाधोभागात्मवासनावृत्तिं वेष्टयिष्यते (निरोत्स्यति)

जगत्संबन्धि कण्टकजालं अन्यथा क्लेक्ष्यति तस्य (तदृस्त्रभागम्)।

विरक्तीभूय (हे विरक्त इति वा) चरणौ त्वदीयौ न-चेत् ग्रहीष्यति कुत्र-नाम फलितो-भविष्यति

अपयास्यति हे-मेघश्यामवर्ण० ॥ ९१ ॥

---

92. PRAISE OF VIṢṆU AS ONE WITH ŚIVA.

करुनावतार नाव-निश् युस् न ज़ाह् ड्लि
कति फटि मोह-क्लि हे-केशव् ॥ १५६९ ॥

ल्बि-कनि छज़िथ् लूक-सवि मझ़् रलि
महाराज़ ज्याम वलि साद-प्रछ़्‌ू ।
ब्रम् मानि संसार् श्राम् ज़ानि थलि थलि
कति फटि मोह-क्लि हे-केशव् ॥ १५७० ॥

देह-प्रथ निश निर्नय नथि-मझ़् च़लि
ल्यंबि-मझ़् फ्लि पंपोशाह्-हिहु ।
फेरि थलि थलि नेरि डूनु क़न् मझ़् ग्वलि
कति फटि मोह-क्लि हे-केशव् ॥

कायाय-मायाय-हन्दि रूग-निश बलि
बस्म् मलि ममताय-हज़ि स्वर्‌चू ।
ममता तस् ति गलि पोज़ु ज़न् भस्म-गलि
कति फटि मोह-क्लि हे-केशव् ॥

वैराग-मक-स्वत्य् युस् राग-वीरि थलि
निश्कल् मन तथ् करि पैवन्द् ।
हर्दं नेरि फल् तस् सोन्त पानय् सुह् फ्लि
कति फटि मोह-क्लि हे-केशव् ॥

पुनिमू-हन्दि स्वामियो च्याज़िय् श्रठ्कलि
च़न्द्रम ज़न् गलि परिपूरन् ।

पुनरपि शिवाद्वयभावेन विष्णुं स्तौति ॥ ९२ ॥

(जगत्पालनाद्यर्थं) हे-दयया-स्वीकृतमत्स्याद्यवतार नाम्नः (तव) यः न कदापि निवृत्तो-भविष्यति

कुत्र-नाम (सः) निमङ्क्ष्यति मोहात्मकुल्यायां हे-केशवात्मन् ॥ १५६९ ॥

बहिरेव (औदासीन्येन) स्थित्वा लौकिकसभायाः मध्ये संगंस्यते

महावरस्य (इव) वसनानि वर्षिष्यते आर्जवप्रकृत्या ।

भ्रममात्रं मंस्यते संसारं ओमात्मकमेव ज्ञास्यति स्थले स्थले (पुरः पश्चात्)

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति ॥ १५७० ॥

देहप्रियतायाः सकाशात् सद्विचारात्मिकायां अधित्यकायां चलिष्यति

कर्दमविशेषमध्ये विकसितो-भविष्यति पद्मपुष्पसदृशः ।

संचरिष्यति स्थले स्थले निर्गमिष्यति अक्षोटफलं इव मध्यात् त्वचः

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति० ॥

कायस्य-मायायाः-संबन्धिनः रोगात् उल्लाघीभविष्यति

भस्म परिमलिष्यति समज्ञानात्मिकया जपमालया (संयुक्तः) ।

ममता (देहाद्यहंभावः) तस्य अपि विनङ्क्ष्यति जलं इव भस्मगलु-नाम्नि-वितस्तादिनदीजलशोषकस्थले (काश्मीरिकवराहमूलाख्यप्रदेशाधस्तनप्रसिद्धे)

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति० ॥

वैराग्यात्मना-कुठारेण यः संसाररागात्मवेतसवृक्षं छिन्नशाखं-विधास्यति

निरपेक्षेण मनसा (चित्तवृत्तिनिरोधरूपेण) तस्य विधास्यति संस्कार-विशेषम्* ।

शरत्काले निर्गमिष्यति फलं तस्य (पुरुषस्य) वसन्तकाले स्वयमेव सः विकसिष्यते

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति० ॥

हे-पूर्णिमायास्तिथेः स्वामिन् (तस्यां पूजनीय) तवैव अनुरागपौनःपुन्येन

चन्द्रमाः इव विनङ्क्ष्यति परिपूर्णो-ऽपि ।

* स्वादिष्टफलोत्पत्त्यै यदेकस्य वृक्षस्यान्यवृक्षचर्मादिना संक्रामिकसंस्कारविशेष क्रियते तत् (पैौन्दा इति भाषया) ॥

चन्द्रचूड आश चाञ्ज स्वप्रकाश-व्याम वलि
कति फटि मोह-कलि हे-केशव् ॥
क्रष्णास् आनन्द-अमृत्य् गलि गलि
निष्कल पनञ्जिय् कलि-मृत्य् च्याव् ।
निर्मल व्वञ् प्रळुच-इन्दु मल् कलि
कति फटि मोह-कलि हे-केशव् ॥ १५७५ ॥ ९२ ॥

---

93. PRAYER AND PRAISE DIRECTED TO ŚIVA.

यिम् दिम् बव-सर तार्
शिव करुनावतारो वे* ॥ १५७६ ॥
सारिथ् पाफ् सानि हार्
बाल काल-संहारो वे ।
नाव् कुथ् गंगाद्वार्
च्याव् अमृत द्वारो वे ।
रूफ् कुथ् लिंगाकार्
अंग् सूर्य-प्रकारो वे ।
यिम् दिम् बव-सर तार्
शिव करुनावतारो वे ॥
तसि कुह् सोरुथ् आदिकार्
सादि युस् ओंकारो वे ।
सोहम् ज्ञानि सुय् सार्
भ्रम् मानि संसारो वे ।

---

* वे शब्दो ऽत्र पादपूरणार्थः ॥

हे-चन्द्रचूड आशया तवैव स्वप्रकाशात्मकानि-वसनानि वर्षिष्यते

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति० ॥

कृष्णाख्यग्रन्थकृतः आनन्दात्मामृतं सुखपूरं सुखपूरम्

हे-निष्कल स्वकीयेन यत्नेन (अनुरागापेक्षया तद्दानेन च) पायय ।

(यथा) निर्मलीभूतायाः बुद्धेः प्रकृतेः मालिन्यं मार्क्ष्यति

कुत्र-नाम निमङ्क्ष्यति० ॥ १५७५ ॥ ९२ ॥

पुनरपि स्वेष्टप्रार्थनपूर्वकं श्रीशिवं स्तौति ॥ ९३ ॥

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥ १५७६ ॥

सर्वाण्येव पापानि अस्माकं हर

हे-बालमूर्ते महाकाल-संहारिन् नाम ।

नाम अस्ति-ते गङ्गाधर-इति

पाययास्मान् अमृतधाराः नाम ।

रूपं अस्ति-ते लिङ्गाकृतिमत्

अङ्गानि सूर्यसमानदीप्तीनि नाम ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥

तस्यैव अस्ति सर्वमेव आधिपत्यम्

सात्मयति यः ओंकारं (प्राणाभ्यासात्मयोगेन) नाम ।

सो-ऽहमिति-मन्त्रं ध्यास्यति स-एव सारात्मकम्

भ्रान्तिमात्रमेव मंस्यते संसारं नाम ।

यिम् दिम् बव-सर तार्
    शिव करुनावतारो वे ॥
अनुग्रहकिय् अंबार्
    निम च्यानि दर्बारो वे ।
पाफ् प्वञ् व्यंनु व्यंनु चार्
    स्वत्य् दर्म-व्यचारो वे ।
यिम् दिम् बव-सर तार्
    शिव करुनावतारो वे ॥
साम-वीदस् म्य व्यस्तार्
    दिम् प्रीम-सेतारो वे ।
वानिथ म्याञ्ज कन् दार्
    हा बस्मादारो वे ।
यिम् दिम् बव-सर तार्
    शिव करुनावतारो वे ॥ १५८० ॥
देव् आमति छिह् लाच्यार्
    कर्तब् व्वञ् च्यारो वे ।
स्वत्य् स्वत्य् हाथ् चह् कमार्
    तारक-दैत्य् मारो वे ।
यिम् दिम् बव-सर तार्
    शिव करुनावतारो वे ॥
कृष्णास् तफ् ज़फ् यार्
    व्वडनस् छुह् तयारो वे ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥

अनुग्रहस्य (त्वदनुग्रहपूर्वकत्वन्निर्दिष्टमार्गेण) राशीन्

नयिष्यामि त्वदीयायां पदसंसदि नाम ।

पापकर्म पुण्यकर्म भिन्नं भिन्नं विचिनु

सह-कृत्वा विचारात्मधर्मं नाम ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥

सामवेदं (तद्रीत्यनुसारभवत्कीर्तिगानसामर्थ्यं) मयि विस्तारय

(तदर्थं) देहि-मे रागात्मिकां-वीणां नाम ।

(तत्प्रदानानन्तरं) वाण्याः मदीयायाः कर्णौ निधेहि

अङ्ग (हन्त) भस्मपरिमलिताङ्ग नाम ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥ १५८० ॥

देवाः समागताः (संपन्नाः) सन्ति निरुपायाः (उद्वेगातिशयम्)

कुरु-नाम-तेषां अतःपरं रक्षोपायं नाम ।

सह सहायं धृत्वा त्वं कार्तिकेयम्*

तारकाख्यदैत्यं जहि नाम ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वकीयालापः) कृष्णाख्यस्य तपः जपं (च) अकृतमेव-कृतमिव संकलय

(यतोऽसौ) मज्जने (जन्ममरणादिषु) अस्ति सन्नद्ध-एव नाम ।

* तन्मारणाय नियतं कार्तिकेयकुमारमुत्पादयेति भावः ॥

सोह् रोज़्यस् न ल्वकच्यार्
　　कर्तस् व्वञ् च्यारो वे ।
यिम् द्दिम् बव-सर तार्
　　शिव करुनावतारो वे ॥ ९३ ॥

---

94. PRAYER AND PRAISE DIRECTED TO ŚIVA.

न्यथ् च्याञ् पूज़ा शिव शंकर कर
　　बस्मादर दर च्योनुय् व्रथ् ॥ १५८३ ॥
च्यानि अनुग्रह-रंलु कति ब्रह्दर दर
　　ब्वक टश्ना ब्यम् पत ब्यथ् च्यथ् ।
संच् च्याञ राथ् द्वह् हे दिगम्बर वर
　　बस्मादर दर च्योनुय् व्रथ् ॥
स्यकि-श्राठ् कुम् दया-सागर गर
　　ज़ल् कुम् वासान् फल् श्रास् ज़्यथ् ।
चेश-हंतु यियु न नागनाथ अमर मर
　　बस्मादर दर च्योनुय् व्रथ् ॥ १५८५ ॥
कास्तम् अमर अज़र ज़र ज़र
　　वास्तम् प्रत्यख् सूंर्य-ह्विहु न्यथ् ।
ज़ाञ्-गाश् कर्तम् चन्द्रशेखर ख्वर
　　बस्मादर दर च्योनुय् व्रथ् ॥
च्यानि नाव स्तंतिन् पाफ् हरिहर हर
　　पान कुख् पालना त संहार् थ्यथ् ।

स्थिरतरं स्थास्यति-तस्य न बाल्यं (कौमारयौवनाद्यवस्थानम्)

कुरु-नाम-तस्य अधुना उपायं नाम ।

आगच्छ-मत्समीपे देहि-मे संसारसरसः तारम्

हे-शिव दयाहेतोर्धृतावतार नाम ॥ ९३ ॥

पुनरपि श्रीशिवं स्तौति ॥ ९४ ॥

नित्यं तव पूजां हे-शिव शङ्कर कुर्याम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग स्थापयिष्यामि तवैव व्रतम् ॥ १५८३ ॥

त्वदीयेन अनुग्रहेण-विना कुत्र-नाम हे-संसाराद्दुद्धारक स्थिरीभविष्यामि

बुभुक्षा पिपासा अस्ति-मे अनुलग्ना जग्ध्वा पीत्वा ।

आशया तवैव रात्रीः दिवसानि (च) हे दिगम्बर पूरयेयम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

सैकतिला-भूः अस्ति-मे हे-दयासागर गृहम्

जलरूपं अस्ति-मे भासमानं फलं* आगतो-ऽहं (यतः) जन्मना† ।

पिपासाबाधितः (एव) यथा न हे-नागनाथस्वरूप अमर मरिष्यामि

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥ १५८५ ॥

अपनय-नाम-मे हे-अमर अजर निःशेषतया (ज्वरादिकं च)

भासमानो-भव-नाम प्रत्यक्षं सूर्यवत् नित्यम् ।

ज्ञानात्मप्रकाशं कुरु-नाम-मम हे-चन्द्रशेखर समुद्यतम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

त्वदीयेन नाम्ना कारणेन (त्वत्स्मरणेन) पापं हे-हरिहरात्मन् अपाकुर्याम्

स्वयं असि पालनात्मा संहारात्मा च स्थित्यात्मा (तद्धेतुरिति) ।

---

* भ्रान्त्यात्मसंसारः सत्यतया मृगतृष्णावद्भासते ॥

† सिकता जन्मिनस्त्वयमेव स्वभावः यद्दिनार्द्रलं शुष्यति ॥

वक्ति बाव च्यानि मन् बागम्बर बर
बस्मादर दर च्योनुय् ब्रथ् ॥
प्रीम श्रश्रु कुम् वसान् च्यानि वज्यर ज्यर
ज़न् छुम् नेत्रन् मञ्ज-बाग् व्यथ् ।
वक्ति-श्रूख् च्यानिय् हे परात्पर पर
बस्मादर दर च्योनुय् ब्रथ् ॥
पूरि पश्चिम दछिन व्वत्तर तर
मोह-स्यन्दि व्यछारच नावि-क्यथ् ।
कृष्णस् गकृत केशव बव-सर सर
बस्मादर दर च्योनुय् ब्रथ् ॥ ८४ ॥

---

95. PRAYER AND PRAISE DIRECTED TO ŚIVA.

होश् दिम् लगयो पंपोश-पादन्
हा सादन्-हन्दि सादो हो ॥ १५८० ॥
योगियन्-हन्दि योग प्रानियन्-हन्दि प्रान
ज्ञानियन्-हन्दि हा ज्ञानो ।
च्यानि प्रसाद स्तुत्य् स्वद् छिह् तफ् सादन्
हा सादन्-हन्दि सादो हो ॥
अच्यत च्यानि-स्तुत्य् च्यत्तुकुय् चेतुनु
न-त गछि सेतुनु कज्जल्यन् पोञ्ज ।
प्रीम-ज़ल् कुय् वुज़ान् बाव-नागरादन्
हा सादन्-हन्दि सादो हो ॥

भक्तिविधानेन भावनया (च) तव मनः हे-वागम्बर पूर्णीकुर्याम्

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

प्रेमपूर्णं अश्रु अस्ति-मे निःपतत् तवैव माहात्म्येन प्रवाहवत्

इव अस्ति-मे नेत्रयोः मध्यभागे वितस्तानदी ।

भक्तिपूर्णश्लोकान् तवैव हे परात्पर पठिष्यामि

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥

पूर्वस्मात् पश्चिमात् दक्षिणतः उत्तरतः निस्तरेयम्

मोहात्मसिन्धुनद्याः विचारात्मिकायां नौकायामेव ।

(तदर्थं) कृष्णाख्यस्य (मे) संपद्यस्व-नाम हे-केशव भव-सरसि-अस्मिन् परीक्षितः

हे-भस्मपरिमलिताङ्ग० ॥ ९४ ॥

पुनरपि स्वेष्टप्रार्थनपूर्वकं श्रीशिवं स्तौति ॥ ९५ ॥

चेतनां देहि-मे उपहारीभवेयं-तव पद्मसदृशपादयोः

हन्त साधूनामपि साधो हन्त ॥ १५९० ॥

हे-योगिनामपि योगरूप प्राणिनामपि प्राणरूप

ज्ञानिनामपि हन्त ज्ञानरूप ।

त्वदीयेन प्रसादेन कारणेन सिद्धाः सन्ति तपः साधयन्तः

हन्त साधूनामपि० ॥

चित्तरहित तवैव हेतुना (प्रसादेन) चित्तस्यापि चेतनत्वं (अस्ति)

अन्यथा संपतत्प्रति मानमिव काष्ठोलेषु जलस्य ।

प्रेमातिशयात्मकं-जलं अस्ति-ते उद्गच्छत् भक्तात्माखातेषु

हन्त साधूनामपि० ॥

ब्रह्म-ज़न्मस् यिथ् कुस् न ब्रह्म-स्मरॅचू
   बुक्क् म ब्याज़ राचस-प्रॅक्चु कुन् ।
च्यानि स्तुॅत्य् बक्थ् च्यांज़् कॅह् प्रह्लादन्
   हा सादन्-हॅन्दि सादो हो ॥
पूरन-प्ररम क्षम् च्यांज़ॅय् सादन्
   प्रनव-पान् वन्दहॉय् पादन् ज़्चन् ।
नाद-ब्यन्द कन् थाव् सान्यन् नादन्
   हा सादन्-हॅन्दि सादो हो ॥
व्यचार-नेत्रन् ज़ांज़्-गाश् अन् छिह् अॅनि
   हर हर्म्मख ज़्यय् दिमहॉय् वॅनि ।
निष्कल-मन निष्काम रामरादन्
   हा सादन्-हॅन्दि सादो हो ॥ १५९५ ॥
अनुग्रह् च्योनु गछि आसुनु सादन्
   क्याह् कुह् पापन् कमन् ज़्यादन् प्यठ् ।
दय् कुख् त चय् कर् सान्यन् अपरादन्
   हा सादन्-हॅन्दि सादो हो ॥
कृष्ण् अय् च्याज़ कपटज़्-तल नेरिहे
   अद कति पेरिहे ज्याम नॅवि नॅवि ।
पुश कति प्ययिहेस् होज़्न् त रादन्
   हा सादन्-हॅन्दि सादो हो ॥
कूपि मज़् अय् तस् कुच्यराह् बनिहे
   अद कति वनिहे ज़ेच्यर् यूतु ।

ब्राह्मणजातिजन्मनि आगत्य अस्मि न ब्रह्मस्मृतौ
ईक्षस्व मा मदीयां राक्षसप्रकृतिं प्रति ।
त्वदीयेन कारणेन (प्रसादेन) भक्तिः त्वदीया कृता प्रह्लादेन
हन्त साधूनामपि० ॥
हे-पूर्णपुरुषात्मन् अस्ति-मयि तवैव अनुकम्पा
हे-प्रणव स्वात्मानं उपहारीकुर्याम-ते पादेषु (वेदात्मकेषु)चतुर्षु ।
हे-नादबिन्द्वात्मन् कर्णौ निधेहि आस्माकीनेषु करुणाक्रन्देषु
हन्त साधूनामपि० ॥
विचारात्मनेत्रयोः ज्ञानात्मप्रकाशं समानय स्वो (यतः) अन्धाः (वयम्)
हे-हर हरमुखाख्यगिरिक्षेत्रे तवैव अदाश्याम-ते अन्वेषणानि ।
निरपेक्षेण-मनसा हे-निष्काम रामरादन्-नाम्नि-क्षेत्रे
हन्त साधूनामपि० ॥ १५९५ ॥
अनुग्रहः त्वदीयः भवितव्यः साधूनाम्
किं-नाम अस्ति पापानां अल्पानां बहूनां (वा) (विचारणां) प्रति* ।
ईश्वरः असि नाशं च विधेहि अस्माकं अपराधानाम्
हन्त साधूनामपि० ॥
(ग्रन्थकर्तुः स्वालापः) कृष्णाख्यः चेत् तव (वस्त्रादि) भिदात्मपरीक्षातः निरगमिष्यत्
तदा कुत्र-नाम अवसिष्यत् वसनानि नूत्नानि नूत्नानि ।
(पुनश्च) अपर्याप्तं कुत्र-नाम आपतिष्यत्तस्य वस्त्रपार्श्वभागेषु वस्त्रदैर्घ्यभागेषु च
हन्त साधूनामपि० ॥
अप्रत्यक्षभाषणात्मक (मानसव्यवहारस्य) मध्ये यदि तस्य संग्रहात्मकता (उपायान्तरं) समभविष्यत्
तदा कुत्र-नाम अकथयिष्यत् दैर्घ्यं इयत् ।

---

* दयालवः सन्तः पापन्यूनाधिक्यं न विचारयन्ति । समानामेव सर्वेषु दयामाविष्कुर्वन्ति ॥

याद् अथ् रोज़हस् वुज़्न कुस् आदन्
हा सादन्-हंन्दि सादो हो ॥ ९५ ॥

96 IMPOSSIBILITY OF DESCRIBING ŚIVA.

निरञ्जन् वातिथ्य् प्यव् शून्य-थानस् ।
निशानाह् कुस् वनथ् तस् बे-निशानस् ॥ १५९९ ॥ ९६ ॥

97. PRAISE OF ŚIVA ON HIS DEPARTURE FOR THE FOREST.

रूप-रंस्ति कुस् ज़ानि कमि-सन नथि गोख् ।
दय गोख् शून्य-शथ ह्नथ् विज्ञान् ॥ १६०० ॥
साद-सत्संगकि निर्नय-पय गोख् ।
ज़ितेन्द्रिय गोख् लय-स्थान् ॥
साद् नाद्-ब्यन्द वानिय-हन्दि वन गोख् ।
निष्कल मन गोख् निरविमान् ॥
आनन्द् वूगनि आनन्दगन गोख् ।
निरञ्जन गोख् प्यठ् शून्य-थान् ॥
अद्वैत अच्युत अन्तर्दान् गोख् ।
सूत्य् ज्ञान गोख् ज़ान्य्-हंज़् ज़ान् ॥
केवल पनन्यन् निश्च बेगान गोख् ।
शिवनाथ पान गोख् शक्तिय-सान् ॥ १६०५ ॥ ९७ ॥

98. THE AUTHOR AND MĒNĀ PROCLAIM DEVOTION ON ŚIVA'S DEPARTURE.

लत लायिथ् संसारस्
पत-लारस् लतिय ॥ १६०६ ॥

स्मृतिगतः चेत् तिष्ठेथास्तस्य अधुनापि अस्ति-तस्य अवकाशः (कथन-निवृत्तिः)

हन्त साधूनामपि० ॥ ९५ ॥

ग्रन्थकृदुक्तिः ॥ ९६ ॥

निरञ्जनः प्राप्यैव समापतितः (द्रुतमेव प्रापत्) गृहादिनिर्मितिरहिते (ज्योतिः स्वरूपात्म) प्रदेशे

लक्षणादिकं कः वक्ष्यामि (वक्तुं शक्नुयां) तस्य निर्लक्षणस्य ॥ १५९९ ॥ ९६ ॥

याचामस्तु स्तुतिप्रस्तावना ॥ ९७ ॥

हे-रूपरहित कः जानाति कया-स्वित् अधित्यकया गतस्त्वम् ।

हे-ईश्वर गतस्त्वं शून्यप्रदेशे (परमचिदाकाशे) संगृह्य (स्वशक्त्या-त्मकं) विज्ञानम् ॥ १६०० ॥

साधुसत्सङ्गस्य हे-निर्णयस्य-अभिज्ञान गतश्च-त्वम् ।

जितेन्द्रिय गतस्त्वं (सत्तामात्रात्मकं) लयस्थानम् ॥

हे-साधो नादबिन्द्वात्मन् वाख्यात्मकेन वनमार्गेण गतस्त्वम् ।

निष्कलेन मनसा (सह) गतस्त्वं निरभिमानपदम् ॥

स्वानन्दं भोक्तुं हे-आनन्दघन गतस्त्वम् ।

हे-निरञ्जन गतस्त्वं शून्यस्थानादप्युपरिस्थानं (चिदाकाश-लयस्थानम्) ॥

हे-अद्वैतस्वरूप अन्तःकरणाद्यतीत अन्तर्धानं गतस्त्वम् ।

सह-धृत्वा हे-ज्ञान गतस्त्वं ज्ञप्तेरपि ज्ञानरूपम् ॥

हे-केवलात्मन् स्वकीयानां समीपतः पररूपः संपन्नस्त्वम् ।

हे-शिवनाथ स्वयं गतस्त्वं स्वशक्त्या-सह ॥ १६०५ ॥ ९७ ॥

श्रीशिवस्य दूरगतिमधिगत्य तदनुरागातिशयं स्ववैराग्य-पुरःसरं प्रस्तौति ग्रन्थकृत् सेना च ॥ ९८ ॥

लत्ताघातान् प्रक्षिप्य (तिरस्कृत्य) संसारे

अनुधाविष्यामि-तं हे-नायिके ॥ १६०६ ॥

हंस-नादकिस् ज्ञानवारस्
नालि ज्याम किस् छतिथ ।
वुफि तार्थम् हंसद्वारस्
पत-लारस् लतिय ॥
सूर् करु तमि अंदकारस्
युस् वरु सूरमतिय ।
व्वति दारनाथ द्यान् दारस्
पत-लारस् लतिय ॥
अथ् तीज़-रूफ् आकारस्
फेर ब्रूठि तय् पतिय ।
पाँपुरु ज़न् गत-मारस्
पत-लारस् लतिय ॥
लोल फंवकिस् अंबारस्
यॅह् म्य दिचु सूरमतिय ।
स्वह् कुम् व्वन् कति प्रारस्
पत-लारस् लतिय ॥ १६१० ॥
आरवल् मञ्ज़् लोल-नारस्
दज़्-मचु छ्यह् ग्रीम सूतिय ।
शहज्यारस् छ्यह् मञ्ज़् आरस
पत-लारस् लतिय ॥
न्यथ् लगहा सह्याचारस्
सथ् बासनाव् सतिय ।

(यस्य) हंसनादात्मनः विहङ्गस्य*

वसितानि वस्त्राणि सन्ति शुक्लानि ।

उड्डयनं तारयिष्यति-मे (उड्डीय लङ्घयिष्यति) हंसद्वाराख्यगिरिम्

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

भस्म कृतं (संपादितं) तेन (तदीयस्य) मोहात्मान्धकारस्य

यः वृतः भस्मप्रमत्तेन-तेन ।

(तदर्थं) अहमपि धारणया ध्यानं धारयेयं-तस्य

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

अमुष्य तेजोरूपस्य आकारस्य

संचरेयं पुरस्तात् अपि पश्चात् ।

पतङ्गः इव स्वात्मसमर्पणं (स्वात्मार्पणगतिम्) कुर्यामस्याहं

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

अतिस्नेहात्मनः पिचुनः कूटस्य

अग्निशिखा मदीयस्य दत्ता (उद्भाविता) भस्मपरिमलमत्तेनानेन ।

(परन्तु) आर्द्रत्वं (प्रतिबन्धात्मकं) (पिचुनः) अस्ति-मे अतः-परं कुत्र-नाम प्रतीक्षिष्ये

अनुधाविष्यामि-तं० ॥ १६१० ॥

पीतवर्णपुष्पविशेषः (इव) मध्ये अनुरागात्मज्वलने

दग्धीभूता अस्ति प्रेम्णा हेतुना ।

शीतलप्रायस्य अस्ति मध्ये नदीरूपाटव्याः

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

नित्यं लग्नो-भवेयं-नाम सद्विचारे

(येन) सत्यात्मत्वं भासमानं-कुरु हे-सति (परमशक्ते) ।

---

* विशुद्धसत्त्वपरिहितस्य हंसनादात्मनश्चिदाकाशसंचारशीलस्य शिवस्येत्यर्थः ।

ख़र् फिरम् ऱ्यथ् सेतारस्
पत-लारस् लतिथ ॥
वन्दुनु कुम् पान् थारस्
अन्दुनु कुम् दतिथ ।
चन्दुन् गोम् देवदारस्
पत-लारस् लतिथ ॥
ग्रज़् व्वकु ख़न्दर्य-नारस्
द्रति आसिथ् कुह् ततिथ ।
वनवनसंय् कन् दारस्
पत-लारस् लतिथ ॥
क़ाल मारि मारि ल्वकच्यारस्
करि म्य पोशन् क्रतिथ ।
शेरि लागस् जटदारस्
पत-लारस् लतिथ ॥ १६१५ ॥
क्रष्णुनु दफ़्त बाल-यारस्
करिहेस् नालमतिथ ।
मेलि शसत्र् त संगि-फारस्
पत-लारस् लतिथ ॥ ९८ ॥

---

99. WHAT MĒNĀ AND THE PEOPLE SAID TO EACH OTHER WHEN ŚIVA DEPARTED.

हर हरम्वख़-वन् गोम्* ह्यथ् उमाय ।
ऱ्यथ् आनन्द-गन् गोम् ह्यथ् मायाय ॥ १६१७ ॥

* अस्मिन् खण्डे "हर हरम्वख-वन गोम्" इति प्रतिपदान्तभागस्यानुषङ्गः ॥

स्मृतिरूपं-नादं प्रवर्तय-मे चित्तात्मिकायां वल्लक्याम्

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

उपहर्तव्यः अस्ति-मे स्वात्मा स्वात्मरूपाय

(किंतु) समाप्तव्यं अस्ति-मे इहैव ।

चन्दनं संपन्नं-मे देवदारुदारुणः*

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

उच्चैर्गीतिध्वनिः समुद्गतः स्वन्दरिनार्-नाम्नि-प्रसिद्धे-वनदेवतास्थाने

इहैव भूत्वा अस्ति (सः) तत्रैव ।

(तद्विषयकस्य) कीर्तिगानस्य-कृते कर्णौ निधास्यामि

अनुधाविष्यामि-तं० ॥

झम्पासंचारान् दत्त्वा दत्त्वा बाल्यावस्थायाम्

कृताः मया पुष्पाणां काण्डोलपूरं-निचयाः ।

(तानि) शिरसि संयोजयेयं-तस्य जटामुकुटधारिणः

अनुधाविष्यामि-तं० ॥ १६१५ ॥

कृष्णस्य (संबन्धि विज्ञापनादि) कथय-नाम बालसखये

(यथा) कुर्यात्-नाम-तस्य आलिङ्गनानि ।

(येन हेतुना) संगतं-भविष्यति शस्त्रं (इव) च (परस्परं) स्पर्शमणिः

अनुधाविष्यामि-तं० ॥ ९८ ॥

लोकोक्तिर्मेनया सह निर्याणकाले शिवयोः ॥ ९९ ॥

महादेवः हरमुखाख्यं-वनं गतो-मम गृहीत्वा उमाम् ।

चित्तं-इव आनन्दघनीभूतं गतं-मम गृहीत्वा मायाम् ॥ १६१७ ॥

* देवार्चने चन्दनार्थं देवदारु निवेद्यते । तच्च क्रमशो क्षीणमाप्य यथा लीनं भवति तथा मच्छरीरमपि भवत्विति बोध्यम् ॥

राम रामरादन् गोम् ह्यथ् सीताय ।

नर-नारायण् गोम् तपच ज्याय ॥

अग्निसंथ् कति छ्यन् गोम् तसङ्घ्य माय ।

वन क्याह् वर्तन् गोम् अथ् शृङ्ग-शाय ॥

अन्दकार् अर्पन् गोम् अहन्ताय ।

निर्वन् दिथ् त ग्वन् गोम् व्पासनाय ॥ १६२० ॥

मिलनाविथ् द्वन् गोम् दिथ् निष्ठाय ।

दृष्टि-तल सज़्जन् गोम् मञ्ज़् दारनाय ॥

स्वफल् प्रदख्यन् गोम् गरि याम् द्राय ।

विश्वरूफ् हन-हन् गोम् कुज़्न चाय ॥

दृष्टि-तल त्रिभुवन् गोम् मञ्ज़् तुर्याय ।

कृष्णस् पत मन् गोम् व्वज़् राधाय ॥ ९९ ॥

---

100. LAMENTATION OF MĒNĀ ON ŚIVA'S DEPARTURE.

च्यय् विन् कंह्नि च्यन् ह्यक गुज़राविथ्

कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥ १६२४ ॥

अज्ञानय् कुम् वथ् रावराविथ्

कोचन् मञ्ज़् फिरनाविथ् म्य ।

च्वफेरस् कुनतम् व्वञ्न् वथ् हाविथ्

कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥ १६२५ ॥

अंनु कुस् त पकनस् हत-व्वश वन छ्यम्

पत छ्यम् लारान् मन-कामना ।

श्रीरामः रामरादनाख्योपत्यकात्तत्रप्रदेशं गतो-मे गृहीत्वा सीताम् ।

नर-नारायणः गतो-मे तपसः स्थाने (बदरिकाश्रमे) ॥

अश्रुणश्च कुत्र-नाम छेदः संपन्नो-मे तस्यैव प्रीत्या ।

कथयिष्यामि किं वृत्तं संपन्नं-मे अस्य शून्य-स्थानस्य ॥

अन्धकारमिव समर्पितं संपन्नं-मे अहन्तायाः ।

निर्गुणतां दत्त्वा गुणः च गतो-मे उपासनायाः ॥ १६२० ॥

संगमय्य द्वौ गतो-मे दत्त्वा निष्ठाम् ।

दृष्टित-एव सज्जनः गतो-मे मध्यं धारणायाः ॥

समुत्पन्नसत्फलं प्रदक्षिणं संपन्नं-मे गृहात् यावत् निर्गताहम् ।

जगद्रूपत्वं प्रत्यंशे संपन्नं-मे एकस्याः अवस्थायाः ॥

दृष्टित-एव त्रिभुवनं गतं-मे मध्ये तुरीयायाः ।

कृष्णस्य (विष्णोः ग्रन्थकर्तुश्च) पश्चात् मनः गतं-मे बुद्ध्यात्मिकायाः राधिकायाः ॥ ९९ ॥

सेनाया उक्ति ॥ १०० ॥

त्वामेव विना केन-प्रकारेण दिनानि शक्नुयां व्यत्येतुम्

कं गतस्त्वं परित्यज्य हे-कल्याणप्रभव ॥ १६२४ ॥

अज्ञानमेव अस्ति-मम सत्यमार्गं विनाश्य (विस्मार्य)

अल्पानां-मार्गविशेषाणां मध्ये परिभ्राम्य मां (स्थितम्) ।

चतुष्पथे निपातय(निदर्शय)-नाम-मे अधुना मार्गं प्रदर्श्य

कं गतस्त्वं० ॥ १६२५ ॥

अन्धः अस्मि तु गमनाय शतशः मार्गाः सन्ति-मे

पश्चात् अस्ति-मे धावन्ती मनसो-वासना ।

श्रूव्या गछुनु म्य ज़्य पथर् पाविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥
दया च्यांन्न् आय् अज़्-ताम् थ्यकान्
यथ् मंज़्लिस् लूख् पकान्-गैय् ।
कंबस् प्यठ् कुख् म्य चलान् साविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥
ज़य-संस्ति च़्यथ् अथि ओसु दय-लोनुय्
कूज़िथ् ज़ोनुय् न च्योनु महिमा ।
सत्य-देव कति ज़ोनुख् पज़्नाविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥
कौरि-मज़् खार् म्योनु ब्वंडुमतु पानय्
भगवान दयावानय् कुख् ।
यिथु न दृथ् नावस् गछ़्य् मन्दछाविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥
कायाय काठिस्-प्यठ् कुस् ब्वह् खसिथ्
रोज़ुनु त वसिथ् प्यंनु कुम् कूठु ।
दमंस् ओह्लनस् निम् म्यकलाविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥ १६२० ॥
कुस् वोतुमतु नख शमशेरि दंद्र्य
शंगिथ् कुस् मुह न्यंद्र्य मज़् ।
च्याज़् ज़ेरि रंस्तु कुस् ह्यकयम् वुज़्नाविथ्
कस् गोख् चाविथ् हे-शंभो ॥

शोभते-तव-किं गमनं मां ते भूमौ निपात्य

कं गतस्त्वं० ॥

दयां (दयालुतां) त्वदीयां आगता-वयं अद्य-पर्यन्तं विकत्थमानाः

यस्मिन् प्रयाणको जनाः अगच्छन् ।

अवटस्य पृष्ठे अस्मि मां चलन् संवेश्य

कं गतस्त्वं० ॥

हे-जयनशील तवैव हस्ते (आयत्तं) आसीत् (नः) कर्मभाग्यम्

श्रुत्वा ज्ञातं न (श्रोतुं न शक्ता वयं) तव माहात्म्यम् ।

हे-सत्यस्वरूपदेव कुत्र-नाम अभिज्ञातस्त्वं उपलक्षितुम्

कं गतस्त्वं० ॥

कूपमध्यात् उद्धारय मदीयं ब्रुडितं आत्मानम्

हे-भगवन् महादयालुः असि-त्वं (यतः) ।

यथा न इदं नामधेयं गच्छेयं क्षेपयित्वा

कं गतस्त्वं० ॥

कायात्मनि शूलपृष्ठे अस्मि अहं आरुह्य (आरूढः)

आस्थानं च निपात्य पतनं (च) अस्ति-मे कष्टम् ।

धर्मार्थं (धर्मगौरवेण) ब्राह्मणं नय-मां उन्मोच्य

कं गतस्त्वं० ॥ १६३० ॥

अस्मि-अहं संप्राप्तः समीपं असेः धारायाः

सुप्तः अस्मि मोहात्मिकायाः निद्रायाः मध्ये ।

त्वदीयया प्रेरणया विना कः शक्नुयान्मां उद्बोधितुम्

कं गतस्त्वं० ॥

छ्ग्निथ् म्य चलुहम् डौग्निथ् बावंथ्
न्यथनंनिसंथ् ब्रोँठ बावंथ् कुम् ।
स्यदंचू-हन्दु ज्यामाह् यवुम् पैरांविथ्
कस् गोख् चांविथ् हे-शंभो ॥

नफ्चंञ् बाँबंच् छ्यम् तंबलांविथ्
दय-नाव् च्योनु मंग्नरांविथ् म्य ।
कस् छ्यक पनुनु दयु हाल् बांविथ्
कस् गोख् चांविथ् हे-शंभो ॥

रंनु कुस् प्योमंतु मञ्ज् मैदानस्
आग्नावानस् म यूतु प्रारनाव् ।
अद्दा दिहम् ना अनिथ् मननांविथ्
कस् गोख् चांविथ् हे-शंभो ॥

कृष्णस् चूय् यूतु दीन् गञ्जुरांविथ्
मो कुन् चांविथ् लूकन् ताञ् ।
विष्णुवर्पन् निन् खख् प्रावनांविथ्
कस् गोख् चांविथ् हे-शंभो ॥ १६३५ ॥ १०० ॥

---

101. PRAISE OF AND PRAYER TO HARI-HARA.

क्रंपा कर्तम् हरि:-हरय्
ब्वह् क्याह् करय् ग्नोर् ॥ १६३६ ॥

लूसिथ् प्योमंतु कुस् बुज्यरय्
खंतुमंतु छम् बंडु बोर् ।

रुषित्वा मां चलितस्त्वं-मां दृष्ट्वा भावेन

नग्नप्रायश्चैव (मम) पुरस्तात् वायुः अस्ति-मे (मुखवायुर्गन्तुं निरुणद्धि) ।

सिद्धात्मकं वसनं निधेहि-मयि आभूष्य

कं गतस्त्वं० ॥

उदरपूर्तीच्छात्मा संभ्रमः अस्ति-मे चञ्चलीकृत्य

ईश्वर-नाम त्वदीयं विस्मार्य माम् ।

कस्मै शक्नुयां स्वकीयं ईदृक् वृत्तं प्रकटीकर्तुं (अभिप्रायेण)

कं गतस्त्वं० ॥

कुक्करः अस्मि पतितः मध्ये दीर्घस्थलप्रायदेशस्य

धृताशं मा इयत् प्रतीक्षय (माम्) ।

(तदर्थं) श्रद्धां दास्यसि-मे स्वित् (या) आनयिष्यति-त्वां सान्त्वयित्वा

कं गतस्त्वं० ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वनिवेदनं) कृष्णाख्यं (मां) त्वमेव इयन्तं दीनं संकलय्य

मा-नाम प्रक्षिप परित्यज्य लोकानां आयत्ततायाम् ।

ईश्वरार्थं नय-तं (मां) सुखं प्रापय्य (अनुभाव्य)

कं गतस्त्वं० ॥ १६३५ ॥ १०० ॥

पुनरेकत्वेन वर्त्तमानौ हरिहरौ समुपलच्य स्वप्रार्थनपूर्वकं स्तौति ॥ १०१ ॥

कृपां कुरु-नाम-मयि हे-हर्यभिन्नहर

(तत्र) अहं किं-नाम करिष्यामि हठम्* ॥ १६३६ ॥

श्रान्त्वा निपतितः अस्मि स्थाविरेण

आरूढः अस्ति-मयि महान् भारः ।

* सर्वथा ऽसमर्थस्त्वत्कृपायोग्यो ऽस्मीति भावः ।

द्रय् पञ्चालस् क्यथ-पाठि तरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥
आर छुह् वज़ान् व्वगनि दरय्
    वार छुह् करान् ज़ोर् ।
छुप छुह् करान् समन्दरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥
वनि वनि यंचु गोस् छुचु अन्दरय्
    ननन् ज़न् छुस् च्योर् ।
छुपि-हेन्दु खख् दिम् योगेश्वरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥
पख छ्यम् जयंमच् छुम् ज़रज़रय्
    बन्योमंतु छुस् मोर् ।
ह्यूनु छुस् खरन्-हन्दि आर्चरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥ १६४० ॥
सम्बख् रोज़्तम् श्याम-सुन्दरय्
    प्रबाथ् ह्यिवु ज़्वपोर् ।
पंपोशस् यियु न दह् लगि दरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥
आवास च्यानि-स्तुत्य् गामंति छिह् ख्वरय्
    अन्तःकरन् चोर् ।
म्य वास् प्रकाश-रूफ् ईश्वरय्
    व्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥

ईदृशस्य (संसारात्मनः) पञ्चालगिरेः केन-प्रकारेण निस्तीर्णो-भवेयम्

अहं किं-नाम० ॥

(ईदृशावस्थायां) गिरिसरित् अस्ति प्रवाहध्वनिं-कुर्वन्ती उत्तानेन मार्गगति-विशेषेण

सुष्ठु अस्ति कुर्वन्ती महाकोलाहलम् ।

मौनं अस्ति कुर्वन् (कुर्वन्ती वा) समुद्रः (समुद्रं प्राप्य वा)

अहं किं-नाम० ॥

उक्ता उक्ता अतिशयेन संपन्नो-ऽहं निःसारः अन्तरेव

ख्यातीभवन् इव अस्मि अतिमूढः ।

मौनविधानस्य सौख्यं देहि-मे हे-योगेश्वर

अहं किं-नाम० ॥

पत्ताः (इन्द्रियोल्लासाः) सन्ति-मे स्वर्णोट्टङ्कितः (इव), अस्ति-मे भीतिहतत्वम्

संभूतः अस्मि मयूरः ।

कुरूपः अस्मि पादसंबन्धिना अतिहतत्वेन

अहं किं-नाम० ॥ १६४० ॥

प्रत्यक्षीभूतः तिष्ठ-नाम-मे हे-श्यामसुन्दर

प्रभातकालः इव परितः ।

पद्मपुष्पस्येव यथा न दिवसः संयुक्तो-भवेत् निरोधे

अहं किं-नाम० ॥

आभासेन त्वदीयेन समागतानि सन्ति विकासस्थैर्यम्

अन्तःकरणानि चत्वारि (मनोबुद्ध्यहंकारचित्तानि) ।

मम अनुभवगोचरो-भव-प्रत्यक्षं प्रकाशज्योतिः-स्वरूपः हे-ईश्वर

अहं किं-नाम० ॥

ज्य-ग्वन् ब्वलंगिथ् कुख् शंकरय्

शक्तिय च्याज़्न कुस् लोह् ।

अंगुनिस् दंग्नाव् कुनिय् वरय्

ब्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥

स्वरगुं ज़न् म फिर् गर गरय्

दुह् बाज़िगार् छा सोह् ।

दुवार म डाल् प्यठ् बाल्-दरय्

ब्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥

अन्दर् चानिथ् ज्ञान गरय्

हावुम् चूंथुमु पोर् ।

तथ् मज़् रुज़िथ् आनन्द् वरय्

ब्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥ १६४५ ॥

कृष्णस् मुचराव् बावकि बरय्

कुनिय् वरय् तोक् ।

दूथ् लयँ ह्यथ् च्यय् बसि अमरय्

ब्वह् क्याह् करय् ज़ोर् ॥ १०१ ॥

---

102. PRAISE OF AND PRAYER TO HARI-HARA.

सन्म्वख् यित व्यान नित म्योनु मन्

गुहियूँज़ु* बनि काचबोटाह् ज़न् ॥ १६४७ ॥

ज़य-संस्तु वय मंग्राविं हन्-हन्

प्रावनावि रूफ् च्योनु सनातन् ।

---

* गुहियूँज़ु नाम कीटविशेषः कृष्णवर्णः सोऽस्ति यो गोमयेन गुलिकां विधाय द्वेषात्समुद्रं पूरयितुमिच्छतीत्याख्यायिका ॥

त्रीन्गुणान् अतीत्य अस्ति-वर्तमानः हे-कल्याणकर

शक्तिः तव अस्मि संलग्नः ।

(सूत्रमिव) एकगुणं-सांसारिकगुणकं द्विगुणं-कुरु-मां (मोक्षसौख्यगुणकं कुरु) एकेनैव वेष्टनेन (वरप्रदानेन)

अहं किं-नाम० ॥

शारिमात्रं (गोट) इव मा संचालय गेहे गेहे

अयं छद्मकरणशीलः अस्ति-किं दृढः ।

पुनर्वारं मा प्रक्षिप पृष्ठे प्रथमकक्ष्यादिसप्तके (जनुरर्थं उदरे)

अहं किं-नाम० ॥

अन्तरेव प्रवेश्य ज्ञानात्मनि गृहे

प्रदर्शय चतुर्थीं पुरम्* ।

तस्य मध्ये स्थित्वा (स्थिरतया) परमानन्दं अधिगमिष्यामि

अहं किं-नाम० ॥ १६४५ ॥

कृष्णाख्यस्य (मम) उद्घाटय भक्तिरूपस्य द्वारस्य

एकेनैव आवर्तन (वरप्रदानेन) अर्गलम् ।

अस्मिन् सद्मनि सह-धृत्वा त्वामेव निवासं-करिष्यति हे-अमर

अहं किं-नाम० ॥ १०१ ॥

पुनरपि प्रार्थयति ॥ १०२ ॥

साम्मुख्यभावे आगच्छ-नाम स्वध्यानेन नय (वशीकुरु) मदीयं मनः

कीटविशेषः (भूमावप्यसमर्थगतिमान्) संपत्स्यति पुत्तिका (पक्षिविशेषः) (अतिशीघ्रखगतिसमर्थः) इव ॥ १६४७ ॥

जयमेव-फलयन् भयं विस्मारयिष्यति अंशमंशम्

प्रापयिष्यति रूपं त्वदीयं सनातनात्मकम् ।

---

* अष्टापदचतुर्थकक्ष्यां प्रापय । जाग्रदाद्यवस्थात्रयान्निष्कास्य तुरीयपदं प्रापय ॥

अथ् ब्वद् मन् प्रान् करनावि अर्पन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥
आविश पनञ्ज म्याञ्ज राथ् मञ्ज़ गन्
म्यानि स्वख पनञ्ज रोच़ि कर् वर्तन् ।
उन्मत्त-ब्वद् म्याञ् होशस् अन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥
क्रंखु त अद्रु रोज़्या ब्यल्लि दज़ि वन्
यैहि मञ्ज़ ज़्रा चोज़ाह् वासन् ।
सूर्यस् निश छ्या गट ठहरन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥ १६५० ॥
ननिस्य् वल् वर्-दिनुकु वर्दन्
नंगरन् कुह् ताले प्यठ संगरन् ।
सौंत रोज़्या कुलु हरुमतु-पन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥
अद क्याज़ि कुख् दथ-गथ् हावन्
ब्यल्लि नारद कुय बोज़नावन् ।
तिथि स्वन स्वनरस् स्वकलावन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥
दया च्याञ् पाफ् ब्रञ् छ्या गञ्जरन्
पथ्-कालि प्यठ आय् ब्यकनावन् ।
कृष्णस् अथ् प्रश्नस् ब्वत्तर् वन्
गुह्‍र्युग्जु बनि काच़बोटाह् ज़न् ॥ १०२ ॥

चित्तं बुद्धिं मनः प्राणं (च) कारयिष्यति स्वसमर्पितम्

कीटविशेषः० ॥

समावेशेन स्वकीयेन मदीयस्य अनुभवस्य मध्ये घनीभव

मदीयया द्वारा स्वकीयायां रुचौ कुरु प्रवृत्तिं (वर्तनम्) ।

उन्मत्तभूतां-बुद्धिं मदीयां स्मृतिं (समाधानं) आनय

कीटविशेषः० ॥

शुष्कः च आर्द्रः अवशेक्ष्यति-किं यदा दग्धं-भविष्यति वनम्

ज्वालायाः मध्ये अस्ति-किं वस्तुमात्रं भासमानम्* ।

सूर्यस्य समीपे अस्ति-किं तमिस्त्रं स्थिरीभवन्

कीटविशेषः० ॥ १६५० ॥

नग्नस्य आच्छादय वरप्रदानात्मकं वसनम्

(यतः) नग्नानां (विरागिणां) अस्ति भाग्यं पृष्ठे पर्वतानाम् ।

वसन्तकाले स्थास्यति-किं वृक्षः जीर्णपतितपर्णः

कीटविशेषः० ॥

तर्हि कुतः असि स्वैश्वर्यं प्रदर्शयन्

यदा-नाम नारदर्षिः अस्ति-त्वां श्रावयन् (विज्ञापितवानिति प्रसिद्धम्) ।

(येन) तादृशेन गुणेन (युक्तस्य) स्वर्णकारस्य मुक्तिं-कुर्वनसि

कीटविशेषः० ॥

दयालुता त्वदीया पापं पुण्यं (च) अस्ति-किं संकलयन्ती

(इत्यमेव) पूर्वतनकालात् प्रभृति आगताः (पुराविदः) श्लाघमानाः (प्रशंसन्तः) ।

कृष्णाख्यस्य (मम) अस्य प्रश्नस्य उत्तरं कथय

कीटविशेषः० ॥ १०२ ॥

---

* ज्वाला हि करीषदारुघृतादेरेकरूपोत्पद्यते इति भावः ॥

103. EXHORTATION BY THE AUTHOR TO ATTAIN SALVATION BY MEANS OF YŌGA PRACTICES.

सतच वति पव़् सथ् बूमिकाय ज़ान्
    ब्रह्मरन्ध्र-गगनस् खस् साविदान् ।
मिलविथ् ज़ान् च़्यथ् च़न्द्रम सूर्य प्रान्
    प्रावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥ १६५४ ॥

दशमोद्वार-कि्नि वार कड् अर्मान्
    सुषुम्ण-मार्गकि सफ़ार सान् ।
वासनिथ् वासना व्यपासना मान्
    प्रावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥ १६५५ ॥

ललीश्वरिथ सोद्ु योगाह् ज्यान्
    द्वादशान्त मंडलस् वातनोवु प्रान् ।
अनाहत-शब्द् वुकु प्रनव् सनिदान्
    प्रावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥

शब्द-प्रकाश-दिप्थ् आसूस् प्रज़लान्
    स्वठ्कथ्-खत निर्मल् बासान् ।
निश्कल् शशि-कलि अर्मुथ् च्यवान्
    प्रावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥

पन्ज़दश कलाय कल्पना गलान्
    शोडश-कला आचू स्वच़ान् ।
पूर्न् अमावस्य क्रत-शेश् ज़न् रोशान्
    प्रावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥

ग्रन्थकृत्-उक्तिः ॥ १०३ ॥

सत्यस्य मार्गे संचरस्व सप्त भूमिकाः जानीहि*

ब्रह्मरन्ध्राख्ये-चिदाकाशे आरुह्य समाहितो-भूत्वा ।

संगमय्य जानीहि चित्तं चन्द्रमसं सूर्यं प्राणान्

(तादृशः) प्रापयिष्यति-त्वां योगः परमानन्दस्थानम् ॥ १६५४ ॥

दशमोद्धारक्रमेण सुष्ठु निष्कासय अत्यौत्सुक्यं (फलितोत्सुकफलो भव)

सुषुम्णाख्यनाडीमार्गस्य विस्तारेण (विकासेन) सह ।

(यत्र) भासमाना-भवेत्ते वासना (तामेव) उपासनं मानय

प्रापयिष्यति-त्वां योगः० ॥ १६५५ ॥

ललीश्वरीनाम्न्या-प्रसिद्धया (अपि) साधितः योगः शोभनः

द्वादशान्त-नाम्नि मण्डले (ब्रह्मरन्ध्रे) संप्रापितः प्राणः ।

अनाहतशब्देन (शब्दरूपो वा) समीक्षितः प्रणवः संनिधानः

प्रापयिष्यति-त्वां योगः० ॥

(हंसेति) शब्दस्य-प्रकाशरूपा दीप्तिः आसीत्तस्याः प्रज्वलन्ती

स्फटिकरत्नादपि निर्मला भासमाना ।

निष्कलतया (निरर्गलतया) शशिकलया (भालदेशस्थया योग-प्रसिद्धया) अमृतं पिबन्त्या

प्रापयिष्यति-त्वां योगः० ॥

पञ्चदशकलयाज्ञानेन कल्पना (वासनात्मिका) नश्यन्ती (यस्याः)

षोडशी-कलात्मिका केवलं अवशिष्यती ।

पूर्णीभूय अमावस्यायां हुतशेषः इव तिष्ठन्ती

प्रापयिष्यति-त्वां योगः० ॥

---

* सप्तभूमिका नाम ज्ञानस्य शुभेच्छाविचारणातनुमानसासत्त्वापत्तिरसंसक्तिः पदार्थभाविनी, तुर्यगाख्याः ॥

दऊय् गव् परमशंखचू-देविथ-हन्दु द्यान्
परम-दाम् अपूर्व परम-स्थान् ।
अपर् परापर् परपद् प्रदान्
शावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥
यथ् गव् ज्ञान् तथ् सुशुख् गव् विज्ञान्
शब्द-प्रकाशस् कुह् थ्यमकावान् ।
नंनु वासनाव् कृष्णस् दयु निर्वान्
शावनाविथ् योग् परमानन्द-स्थान् ॥ १६६० ॥ १०३ ॥

---

104. THE WOMEN, AS GŌPIS, SING KṚṢṆA'S PRAISES.

कृष्णस् क्वारान् असि गय मचय्
न्यसफ् शबन् न्यंन्द्रि-हचय् ॥ १६६१ ॥
नचन् नचन् वनन् छुह् वचन्
अन्दस् त मञ्जस् पानय् कुह् नचन् ।
श्यामस् क्वारान् अकि गय छचय्
कृष्णस् क्वारान् असि गय मचय् ॥
तारा-मंडल् ज़न् आस शूबन्
मुनीश्वरन् सन् ओसु लूबन् ।
ज़ह् ज़ङ्ग ह्यथ् चलु त असि आस कचय्
कृष्णस् क्वारान् असि गय मचय् ॥
तिम ज़ङ्ग ज़न् आस सूर्य-चन्द्रम्
पानस् सूतिन् करनख् संगम् ।

इदमेव संभवति परमशक्तेः-श्रीदेव्याः-परसंविदः (उत्पद्यमानं) ध्यानम्

परमस्थानं अपूर्वं (लोकातीतं) परमानन्द(ब्रह्म)स्थानम् ।

अपरात्मकं परापरात्मकं परपदं प्रधानम्

प्रापयिष्यति-त्वां योगः० ॥

घृतं (तद्रूपं) अस्ति ज्ञानं पुनः गन्धः अस्ति विज्ञानम्

शब्द-प्रकाशावस्थां अस्ति प्रकाशयन् ।

(तदेव) प्रत्यक्षं प्रकाशय कृष्णाख्यग्रन्थकर्त्रे ईदृशं-एव निर्वाणम्

प्रापयिष्यति-त्वां योगः ० ॥ १६६० ॥ १०३ ॥

स्वस्मिन् गोपीत्वमारोप्य पुनः कृष्णमुपलक्ष्य अन्यस्त्रियो गायन्ति ॥ १०४ ॥

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः वयं संपन्नाः उन्मत्ताः

अर्धकाले रात्रेः निद्रया-हृताः ॥ १६६१ ॥

नर्तित्वा नर्तित्वा कथयन्त्यः स्मः वचनानि

अन्तभागात् मध्यभागे च स्वयमेव अस्ति नृत्यन् ।

सायन्तनकाले अन्विष्यन्तीनां-नः अक्षिणी संपन्ने शुक्लवर्णे (अति-प्रतीक्षाभ्रान्त्या)

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः वयं संपन्नाः उन्मत्ताः ॥

तारकानां-मण्डलं इव आस्म-वयं शोभमानाः

(यद्दर्शनेन) मुनीश्वराणां मनः आसीत् लोलुभम् ।

द्वे-एव गोप्यौ सह-कृत्वा पलायितः तु वयं आस्म बह्व्यः

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥

ते-द्वे स्त्रियौ इव आस्तां सूर्याचन्द्रमसौ

(यतः) स्वेन सह कृतस्तेन-तयोः संयोगः ।

पाताल् वक् किन आकाश ख्चय्
कृष्णस् क़ारान् अ॑सि गय मच़्य् ॥
तिह्न्द्यन् कर्मन् कुह् जै-जै-कार॑य्
द्यु प्योख् नाज़न् खरीदार॑य् ।
नख्स् ह्यच़न् त ज़ाञ्जन् ख्वच़्य्
कृष्णस् क़ारान् अ॑सि गय मच़्य् ॥ १ ६ ६ ५ ॥
प॑कितव् ह्न्-ह्न् व॑नि दिय् चावव्
कदम् त॑मि-स॑न्दि कुनि पज़॑नावव् ।
प्रयम ह्यच़्य् क्यह् मच़ गामच़्य्
कृष्णस् क़ारान् अ॑सि गय मच़्य् ॥
द्य् दाज़्राविथ् क़ारनि द्राय
राधा-कृष्णस् ह्यथ् तिम आय ।
पून्॑ साँपञ्ज़ आसिथ् कुच़्य्
कृष्णस् क़ारान् अ॑सि गय मच़्य् ॥
द्यय्-पा॑ठिन् कृष्णस् म्यख् ह्याव्
विष्णुर्प॑न् म्याञ्ज़ व्यन॑च् कन् थाव ।
राधा वनिथ् मञ्ज़्-बाग् नच़्य्
कृष्णस् क़ारान् अ॑सि गय मच़्य् ॥ १ ० ४ ॥

---

105. THE AUTHOR CALLS UPON HIS HEARERS TO WORSHIP KṚṢṆA.

कृष्ण् कुख् मञ्ज़् हनि-हनि लो-लो
व॑नि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥ १ ६ ६ ९ ॥

पातालल्लोकं अवतीर्णा किं-वा आकाशं आरूढे

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥

तत्संबन्धिनां सत्कर्मणां-भाग्यानां अस्ति जय-जय-कार-एव

(यासां) ईदृशः समापन्नस्तयोः ललितानां ग्राहकः-सः ।

स्कन्धयोः (पृष्ठे) संगृहीतास्तेन पुनः घातास्तेन लब्ध्वा-एव

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥ १६६५ ॥

समागच्छत प्रतिदेशांशं मार्गणानि दत्त्वा त्यच्यामः

पादचिह्नानि तस्य कुत्रापि उपलक्षिष्यामः ।

प्रेम्णा संव्याप्ताः स्मः उन्मत्ताः संपन्ना-वयम्

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥

इत्थमेव आध्याय अन्वेषणाय निर्गताः

राधाऽभिन्नकृष्णं गृहीत्वा ताः आगताः ।

परिपूर्णाः संपन्नास्ताः भूत्वापि निस्साराः

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥

इत्थं प्रकारेणैव कृष्णाख्यस्य (मम) मुखं प्रदर्श्य

परमेश्वरार्थं मम विज्ञप्तौ कर्णौ निधेहि ।

राधास्वरूपः भूत्वा मध्यभागे नर्तिष्यामि

कृष्णं अन्विष्यन्त्यः० ॥ १०४ ॥

पुनरपि कृष्णमुपलभ्य प्रार्थनस्तुतिः ॥ १०५ ॥

कृष्ण-एव असि मध्ये (अन्तरात्मा) प्रत्यंशं (सर्वस्मिन्नुगति) नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम मनोरूपायाः रश्मिरयाः नाम ॥ १६६९ ॥

सोज़य् ब्रह्म-ज़न्मुकु मज़्मुयोर्

पासाह् प्ययिथ् यिख् त न-त छ्रा म्य ज़ोर् ।

व्यचार पुछ् च्य सूत्य् श्रनि लो-लो

वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥ १६७० ॥

योगकिस् बामस्-प्यठ् म्य खारनाव्

दह् तार मञ्ज़् हृदि म्य मो प्रारनाव् ।

स्वख् हाव् तन् लाग् तनि लो-लो

वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

राँछि छिम् च्यय् निश् वातनस् कूति

ज़ोर निम् लडिथ् ह्यथ् पानस् सूत्य् ।

च्यय् रस्तु न-त क्याह् म्य वनि लो-लो

वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

शरनागत-वत्सल् छुय् नाव्

दर्मस् दूय् नावस् म मंदछाव् ।

वीर-दर्मय् च्योनु ननि लो-लो

वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

काम-क्रूद-लूब-मुछनु शिशुपाल्

ज़ेननि श्राव् म्य कस् वन हाल् ।

ज़ोर निम् यिम् श्रोर-कनि लो-लो

वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

बख़्त-वत्सल छुख् बडु बल-वीर्

स्वकलाविथ् निम् करुहम् गोर् ।

प्रेषयिष्यामि ब्राह्मणजन्मत्वमेव (ब्राह्मणं) मध्यवर्तिसंदेशहरम्

मानेनेच्छा समापतेच्चेत्तव आगमिष्यसि तु अन्यथा अस्ति-किं मम सामर्थ्यम् ।

विचारस्थ कृते त्वां सह आनयिष्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥ १६७० ॥

योगात्मनि गृहोर्ध्वपुरपटले मां आरोपय

दिवसानां त्रितयमात्रं मध्ये अवशिष्टं मम मा प्रतीक्षय ।

मुखं प्रदर्शय तनूं संगमय तव्यां नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

रक्षकाः (निरोधकाः) सन्ति-मे तवैव समीपे प्रापणार्थं कियन्तः (बहवः)

आग्रहेण नय-मां हठेन गृहीत्वा स्वेन सह ।

त्वामेव विना अन्यथा किं मम संपत्स्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

शरणागतवत्सल-इति अस्ति-तव नामधेयम्

धर्मार्थं ईदृशं नामधेयं मा लज्जय ।

वीरधर्म-एव (सामर्थ्यं) तव प्रकटीभविष्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

कामात्मा क्रोधात्मा लोभात्मा मोहात्मा शिशुपालराजः

जेतुं (स्वयंवरे) आगतः मां कस्मै निवेदयिष्यामि वृत्तम् ।

हठात्प्रगृह्य नय-मां आगच्छ-मां प्रत्यक्षप्रदेशात् नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

हे-भक्तवत्सल असि महान् बलिष्ठवीरः

उन्मोच्य नय-मां कृत-एतैर्मे निरोधः (समावरणम्) ।

आर्‌वर् म्योनु कुस् स्य वनि लो-लो
　　वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥ १६७५ ॥

अकि लोसम् स्यथ् वुछि वुछि यिम्
　　दर्शुन् दिम् त स्लृत्य् पानस् निम् ।
यियु न ज़ाह् अथ-वास् छ्यनि लो-लो
　　वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

द्यान-ज़ाम्बवन्तस् म्य कास् हान्
　　वासनाय ज़ाम्बवन्तीय सान् ।
मन-मन् नित दाजि-कनि लो-लो
　　वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

म्यानि संसार-यछुकुय् मांजू-मोलु
　　टंक्य् कर् ज़ुवराव् म्वकुकु व्योलु ।
वक्ति-कुल्यनय् म्वक्त छ्यनि लो-लो
　　वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥

तन्-ख्यव मन्-ख्यव बाव् प्रावनाव्
　　ख्यव-म्यव क्रष्णस् क्रष्ण-म्यव् हाव् ।
अव् ख्वखियाह् अव् वनि लो-लो
　　वनि यित मन रुक्मणि लो-लो ॥ १०५ ॥

---

106. SONG OF A WOMAN SEEKING FOR ŚIVA.

वाल क्राडय् हर्म्वख-वाल शंभो
　　दिय् हरनज़ क्राल लोल डाल शंभो ॥ १६८० ॥

मनोदुःखं मदीयं को-नाम त्वां निवेदयिष्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥ १६७५ ॥

अक्षिणी विश्रान्ति-मे त्वामेव दृष्ट्वा दृष्ट्वा आगच्छ-माम्

दर्शनं देहि-मे पुनः सह स्वेन नय-माम् ।

यथा न जातु पाणिग्रहणं (संयोग आवयोः) छिन्नं-भविष्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

ध्यानात्मकस्य-जाम्बवदृक्षस्य मम अपनय निन्द्राम्

वासनात्मिकायाः जाम्बवत्याः सह ।

मनःस्वरूपं-स्यमन्तकमणिं नय दायार्थं नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

मदीयस्य संसारयशसः (प्रार्थिनौ) मातापितरौ*

परितृप्तौ कुरु उत्पाद्य मुक्तिरूपं (मुक्ताफलात्मकं वा) बीजम्† ।

संदृढीभूतभक्तिरूपवृक्षाणां मुक्ताफलात्ममुक्तिफलं निपतिष्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥

तनुसुखात्मक(भोग)मनःसुखात्म(मोक्ष)भावं प्रापय नः

अकस्मादेव कृष्णाख्यस्य (मम) कृष्णरूपमुखदर्शनं प्रदर्शय ।

एकः (प्रधानः) सुखीरूपः केवलः संपत्स्यति नाम

उपलक्षणे समागच्छ-नाम० ॥ १०५ ॥

शिवान्वेषणानुसारिणीस्तुतिः ॥ १०६ ॥

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां हरमुखाख्यगिरौ हे-कल्याणप्रभव

दत्त्वा हरिणस्य (इव) प्लुतानि प्रेम्णा लीलागतिविशेषान्
हे-शम्भो ॥ १६८० ॥

---

* संसारे पितरौ पुत्रस्य यशः कामयतः ॥

† भोगमोक्षौ वितर इति भावः ॥

लिर्नय-नयि लुनरच दिमहाय वंनि
    बाव-वठि-वठि वेरि-बेरि मंनि त व्वर्गनि ।
सोहम् हर्म्बख पन्नाल शंभो
    बाल क़ाडय् हर्म्बख-बाल शंभो ॥
शहर गाम छ्यय् सैर्-करनस् कस्स ताॡ्
    खसि वसि छ्यय् प्रान्-अपान क़टवाॡ् ।
फेर् व्वन्दच ख्यन्दि-हन्दि नाल शंभो
    बाल क़ाडय् हर्म्बख-बाल शंभो ॥
यार-बल् छ्यय् सूंत्य् बक्रौ-बाव् शंभो
    शक्ति-पातच डूँग तय् नाव शंभो ।
वायनस् क्रिह् यय् भैरव्-विताल शंभो
    बाल क़ाडय् हर्म्बख-बाल शंभो ॥
बाल प्रारान् प्यठ् गंग-आरन् छ्यस्
    लार्-तरफस् ़च्यय् पत लारन् छ्यस् ।
गंग-बल क्राव्य स्य संगर्-माल शंभो
    बाल क़ाडय् हर्म्बख-बाल शंभो ॥
तीज़-रूंपुकु च्यान्युकु कुस पन-पाँपुर्
    ज्योति-रूंप लोल-नार च्यानि मूर् मल पूर् ।
देह-अन्दकार-लथ् ़च्य-पथ ज़ाल शंभो
    बाल क़ाडय् हर्म्बख-बाल शंभो ॥ १६८५ ॥
लोल-नार च्यानि दंजू-मंचू छ्यस आरनल्
    बस्मादार वार वार नमत यार-बल् ।

निर्णयात्मविपिने लुनर्-नामग्रामप्रदेशस्य दृष्ट्यां-ते मार्गणानि

भावनात्मकूलेषु-कूलेषु प्रति-क्षेत्रसीमारोधसि (यत्र) निम्नप्राया-देशाः उन्नतप्रायाश्च ।

सोऽहं (इत्येव) हरमुखाख्ये पार्वतीयस्थले हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां हरमुखाख्यगिरौ हे-शम्भो ॥

प्रतिनगरं प्रतिग्रामं अस्ति-ते संचारकरणस्य को-नाम विलम्बः

आरोढुं अवरोढुं अस्ति-ते प्राणापानरूपा अश्वनौका* ।

संचरस्व चित्तात्मिकायां सिन्धुनद्याः कुल्यायां हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

सनिःश्रेणिकनदीस्नानादिस्थानं सन्ति-ते (नावः) संगताः भक्तिश्चभावना (च) हे-कल्याणप्रभव

(यत्र) शक्तिपातात्मिकाः (अनुग्रहात्मिकाः) महानौकाः पुनः नौकाः हे-शम्भो ।

नाविकाः (च) सन्ति यस्मिन् भैरव-समूहाः वेतालाः हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

बालरूपाहमपि प्रतीक्षमाना पृष्ठेषु मुकुटगङ्गाटवीनां अस्मि

लार् (लहर) पुरगणप्रान्ते त्वामेव अनु धावन्ती अस्मि ।

(येन तथानुधावनेन) गङ्गातीर्थे विकसिताः मे गिरिमालाः† हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

तेजोमयस्वरूपस्य त्वदीयस्य अस्मि पतङ्गः

हे-ज्योतिःस्वरूप प्रेमात्माग्निना त्वदीयेन भस्म परिमलिष्यामि पूर्णतया‡ ।

देहात्मबुद्ध्यन्धकाररूपं तत्त्वं त्वामनु दाहयिष्यामि हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥ १६८५ ॥

प्रेमात्माग्निना त्वदीयेन दग्धीभूता अस्म्यहं आरवल्-नामपुष्पविशेषात्मिका

हे-भस्ममलिताङ्ग शनैः शनैः अवतर-नाम नदीस्नानोपयोगस्थानम् ।

---

* या महानदीषु महावायुसंभवेऽपि चालयितुं शक्यते ॥

† गिरिमालास्वरूपोदयः संपन्न इति भावः ॥

‡ स्वर-फाह्, मल-पूर्, इति ग्रामौ प्रसिद्धौ ॥

हार आर-ह्यिय् फ्रांगूस कंडि-ज़ाल शंभो
बाल क्राडय् हर्म्वख-बाल शंभो ॥
ह्यस हंस पखि खार् हर्म्वख् बालस्
थार् हिहु कर् वन्दस् त ऋत-कालस् ।
थारिथ् वुज़्-व्याम जोरि-शाल शंभो
बाल क्राडय् हर्म्वख-बाल शंभो ॥
दश-भुज़ म्य मशि कति च्योनुय् ख्यह्
लश्य मिलनावि श्रशस् स्रूतिन् यह् ।
म्वकुय् प्राव चाव अशञ्ज चाल शंभो
बाल क्राडय् हर्म्वख-बाल शंभो ॥
खर रोज़् वन् मन-कनुकुय् कन-दूर्
राज़योग-राज़ बोज़् प्रथम-साज़-सन्तूर् ।
अज़पा ज़ीर-बमच ताल शंभो
बाल क्राडय् हर्म्वख-बाल शंभो ॥
रोश-रोश ब्यह्त होश पोशनूल-गोशन्
वानिथ वनवन्-हारू ब्यस् बह् तोशन् ।
लोल पोशन् करय् पोश-माल शंभो
बाल क्राडय् हर्म्वख-बाल शंभो ॥ १६८० ॥
राग-रस्लि कुय् नाग-न्यंद्रि मैल्
कावनस् छ्य् त्याग-बाग-बवर्य हैल् ।
ज़ाग-खन्दर्य लाल यित साल शंभो
बाल क्राडय हर्म्वख-बाल शंभो ॥

आषाढमासे (मेनाख्या हारी च) अटवीमालतीरूपा विकसिताहं-किं कण्टक-
जालेषु हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

समाधानेन हंसाभ्याससिद्धात्मपक्षदानेन (हंससमानपक्षदानेन वा) आरोपय
हरमुखाख्यगिरिक्षेत्रं (प्रतिमुखं च) पर्वते

मित्रं (तन्मैत्रीसंरोचकवृत्तिं) इव कुरु शीतकाले (वन्ध्यात्वे) च
ग्रीष्म(घर्म)काले (ऋतुकाले च) ।

(यथा) स्वीकृत्य भूर्जमयाच्छादनान्येव (भूर्जबहुमूल्ये समाने ज्ञात्वा) बहु-
मूल्यवस्त्राणि हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

हे-दशभुज (स्वच्छन्दरूप) मम विस्मृतो-भविष्यति कुत्र-नाम त्वदीयः स्नेहः
(मा विस्मृतो भवत्विति)

प्रदीपवत्प्रकाशनधर्मदारुखण्डविशेषं संयोजयिष्यति अग्निना सह ज्वाला
(येन स्नेहेन) ।

मुक्तिं (मुक्ताफलं च) प्राप्स्यामि परित्यक्ष्यामि (प्रस्रावयिष्यामि) अश्रुणः
धाराः (प्रस्रुतिपूरं) हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

स्मृतिमान् तिष्ठ भव मनोरूपकर्णस्य कर्णभूषाविशेषः

हे-राजयोगेन(राज्ञां-सतां)-राजन् शृणु अनुरागात्म-वीणादिवाद्य-
रुचिरस्वरान् ।

(पुनः) अजपामन्त्रविकासात्मकस्य ज़ीरबमनाम्न-आनकस्य तालान् हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

शनैःशनैर्गतिविशेषेण (साशङ्कमिव) आलिङ्गस्व-नाम समाधानेन हे-जीवंजीवा-
त्मन् पुष्पषण्डेषु

वाणीश्च गीतिकृत् वन्यशारिका (मेनात्मिका) अस्मि अहं तुष्यन्ती ।

(तदर्थं) प्रेमात्मकैः पुष्पैः करिष्यामि-ते पुष्पमालाः हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥ १६९० ॥

हे-वीतराग अस्ति-ते सशीतलच्छायाखातपुष्करिणीतटनिद्रायां रुचिः

उपभोगार्थं अस्ति-ते त्यागात्मोद्यान(बबूल्)सुगन्धलतायाः अभ्यासः ।

नित्यावेक्षाशीलसुन्दर्याः (मे) हे-मणिभूत आगच्छ-नाम निमन्त्रणेन हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

पोश़ौ-कनि दह् इन्द्रिय् लागय्
  दूप-दीप-कनि प्रान् आलविथ् त ज़ागय् ।
शिव-पूज़ाय च्यथ्-शिवाल शंभो
  बाल छ़ाडथ् हरम्वख-बाल शंभो ॥
आश वालवाश्य मज़्‌ बाश-पान् वुफनाव्
  अविनाश-नीलकाश्य हंस-बाश करनाव् ।
डाल दिथ् कड् मुहनि ज़ाल शंभो
  बाल छ़ाडथ् हरम्वख-बाल शंभो ॥
वृत्तिय लंज्य निर्वासन् फम्बसीक्
  व्यहनाविथ् युस् ज़ानि सुय् गव् वीर् ।
च्यन् कालन् वुफि अकि हाल शंभो
  बाल छ़ाडथ् हरम्वख-बाल शंभो ॥
च्यन् वाग् दिथ् कुस चिकवाशुक् एख्
  च्यन् हालन् मज़्‌ विज्ञान-विवीख ।
मज़्‌-वाग् अन्द् मुह-ज्यंजाल शंभो
  बाल छ़ाडथ् हरम्वख-बाल शंभो ॥ १६९५ ॥
कस् छुह् साम्रथ् सुय् करि च्योनु हिहि कार्
  निष्काम् कज़िथ् करि दयु व्यवहार् ।
योग-लर्य लदि वुग वंगाल शंभो
  बाल छ़ाडथ् हरम्वख-बाल शंभो ॥
अमरेश्वर अथि कुय् अवय् त् वर्
  विषात्रर्पन् छ़प्यांज़् पालना कर् ।

पुष्पाणां-स्थाने दश इन्द्रियाणि समर्पयेयं-ते

धूप-दीपयोः-स्थाने प्राणान् ऊर्ध्वतो-भ्रामयित्वा च अवेक्षिष्ये ।

शिवपूजाविधानेन चित्ताख्यशिवालये हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

(स्वसाक्षात्काररूप)आशात्मकस्य जालविशेषस्य मध्यात् श्येनघाति-पक्ष्यात्मानं (मदीयं) उड्डापय

अविनाशिचाषपक्ष्यात्मिकां (स्वमूर्तिं) हंसवत् (हंसेति वा) भाषणानि कारय ।

अवहेलामिव दत्त्वा निष्कासय मोहरूपात् जालात् हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

तरलवासनात्मिकायां शाखायां निर्वासनात्मकं फम्बखीरु-नामकं-पक्षिविशेषम्

स्थिरीकर्तुं (उपवेशयितुं) यः जानाति (शक्नुयात्) स-एव भवति वीरः ।

तिसृषु (त्रिषु) अवस्थासु (जाग्रदादिषु) (कालेषु वा) उड्डयिष्यते एकयैव अवस्थया हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

त्रयाणां भागं दत्त्वा अपि त्रिकभागस्य एकरूपः (मूलकारणम्)*

(यतः) चतसृषु अवस्थासु मध्ये विज्ञानस्य-विवेकात्मा (त्वमेकरूप एव) ।

(त्वमेव) मध्यस्थितोऽपि बहिरेव (असि) मोहात्माडम्बरे हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥ १६९५ ॥

कस्य अस्ति सामर्थ्यं स-एव करिष्यति तव सदृशानि कार्याणि

निष्कामः स्थित्वा करिष्यति ईदृशं व्यवहारम् ।

योगात्म-सद्मनि आरोपयिष्यति भोगात्मकं प्रासादं हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥

हे-अमरेश्वर हस्तयोः अस्ति-तव अभयः (तन्नाम्नी मुद्रा) च वरश्च

परमेश्वरार्थं (परमेश्वरप्रीतये) कृपाख्यस्य (मे) परिपालनां कुरु ।

---

* ब्रह्मण एकरूपस्य अंशरूपा ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा रूपा धृतसृष्टिस्थितिसंहार-कलात्मका विभज्यापि स्थिता वस्तुत एकरूपा एव तन्मूलभूता इति भावः । त्रिकवाग् इति प्रसिद्धो ग्रामः यत्र हरसुखं प्रत्यक्षं दृश्यते । गोनसादिसर्पभीतिश्च तत्र नास्तीत्यादि द्योत्यते प्रसिद्धत्वम् ॥

ऋज़गत्पाल दीन-दयाल शंभो

बाल क़ाडय् हर्मुख-बाल शंभो ॥ १०६ ॥

---

107. THE CHORUS OF HIMĀLAYA'S RELATIONS ON THE DEPARTURE OF ŚIVA.

ज़ै कर् ज़ै कर् हे मृत्युंज़य्

ज़ै ब्यनय् ज़ै-ज़ै ब्यनय् ॥ १६९८ ॥

च़्यय्-तुरगस् चावेयम् हय्

च़व लब च्यानि निर्नयच्य् नय् ॥

म्रय् च्याज़् म्रूज़-स्यानय् छ्यय्

कंमि स वय् तय्-कह् त कंमि लबु पय् ॥ १७०० ॥

तंमि लबु पय् यंमि रंटि इन्द्रिय्

ज़ै ब्यनय् ज़ै-ज़ै ब्यनय् ॥ १०७ ॥

---

108. WARNING GIVEN BY THE AUTHOR. HE PRAISES THE KALI-YUGA.

अबाथ् हो आव् अंछि सुच़राव्

न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥ १७०२ ॥

छुह् च्यमकान् आत्म-सूर्युंकु गाश्

न्यबर् अन्दर् इह् चिदाकाश् ।

सुच़र् अंछि-दार्य मो च़्यपराव्

न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥

छतंनि हंतिनय् च़्य छंहंनि कौश्

च़ह् चेनान् कोन छुख् व्यपदीश् ।

हे-त्रिजगत्पालक दीनदयाकरणशील हे-शम्भो

हे-बालरूप अन्विषिष्यामि-त्वां० ॥ १०६ ॥

हिमालयसंबन्धिनां श्रीमहादेवं प्रति निर्गमनजयस्तुतिः ॥ १०७ ॥

जयं कुरु-नः जयं कुरु हे मृत्युञ्जयमहादेव

जयः भूयात्तव जयजयकारः भूयात्तव ॥ १६९८ ॥

चित्त(अन्तःकरणात्मनः)-अश्वस्य शिथिलीकृता-मया (दूरगमनाय शीघ्रगमनाय वा) शिबिका

स्वित् लप्स्यामि तव निर्णयस्यैव सीमारूपोपत्यकाम् ॥

प्रदेशस्थितिः तव शून्ये (परमाकाशस्थाने) अस्ति

केन-नाम सा पदवी पर्याप्तीकृता पुनः केन-नाम लब्धः पर्यन्तः ॥ १७०० ॥

तेनैव लब्धः पर्यन्तः येन निगृहीतानि इन्द्रियाणि

जयकारः भूयात्तव जयजयकारः भूयात्तवेति-शम् ॥ १०७ ॥

ग्रन्थकृत उपदेशोक्तिः ॥ १०८ ॥

प्रभातकालः अङ्ग समागतः अक्षिणी उद्घाटय

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज निद्रां मा परित्यज* ॥ १७०२ ॥

अस्ति देदीप्यमानः आत्मसूर्यस्य प्रकाशः

बहिः अन्तः अयं चिदेवाकाशो-यस्य-तादृशः ।

उद्घाटय अक्षिणी-पक्षद्वाराणि मा निरुन्धि

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

शुक्लीभवितुं प्रवृत्ताः तव कृष्णाः केशाः

त्वं चेतयमानः कुतो-न असि उपदेशम् ।

---

* त्यागोऽत्र करणार्थे। अक्षिणी उन्मील्य निद्रां कुरु (उत्थायापि समाहितो भवेति भावः) ॥

समय् गव् रंग् बदलियथ् ग्राव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
समय् ज़न् बाँड-च्यश्नाह् ज़ान्
 गछ़स् यिथ् तिथ् गंडुन् सामान् ।
नवुय् नवु पाथ्राह् ह्यथ् च़ाव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥ १७०५ ॥
ग्यानुकु दीफ् प्रज़लवुनु ज़ान्
 व्यच़ार-निश्चौ वुछ् शिव-ध्यान् ।
वुज़िय् यिथु न ख्यालुकु वाव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
संगर्-मालन् छ्यच़र् साँपनु
 ज़गथ् सोरुय् ह्यतुन् नाँपुन् ।
च़ह् ख्वख् अद्वैत ऐनस् हाव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
व्यद्योगाह् कर्तं स्वामी ख्वर्
 स्यद्य् पानय् दियिय् ईश्वर् ।
सुह् करिय् यिथु च़ह् करहास् बाव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
म कर् च़ेर् फेर् होश्रस् कुन्
 व्यद्योग-ज्याम नालिय् च़ह् कुन् ।
च्यतस् वुज़नाव् ग्रालकु साव्
 न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥

कालः व्यतीतः अवस्था विपरिणामं समायाता

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

समयं नट-नाट्यव्यवहारमिव जानीहि

योग्यमस्ति-तस्य यादृक् तादृक् बहुं साधनम् ।

नवीन-एव नवीनं रूपकं गृहीत्वा प्रविष्टः (प्रविशति)

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥ १७०५ ॥

ज्ञानरूपं दीपं जाज्वल्यमानं जानीहि

विचारात्मनेत्राभ्यां पश्य शिवध्यानम् ।

उद्बोधितः (तव वहमानः)-भवेत् यथा न संकल्पात्मा वायुः

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

(देहसंधीनां च) गिरिपृष्ठमालानां शौक्ल्यं संपन्नम्

जगत् सर्वमेव प्रवृत्तं प्रद्योतितुम् ।

त्वं मुखं (स्वं) अद्वैतात्मके आदर्शे प्रदर्शय (प्रतिबिम्बितं कुरु)

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

उद्योगं कुरु-नाम स्वामिनं स्मर

सिद्धिं स्वयमेव दास्यति-ते ईश्वरः ।

सः करिष्यति-ते (अनुग्रहं) यादृशं त्वं करिष्यसि-तस्य आदरम्

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

मा कुरु विलम्बं (चिरकालं) परिवृत्तो-भव स्मृतिं प्रति

उद्योगरूपाणि-वसनानि कण्ठादारभ्य त्वं प्रक्षिप (वस्त्राण्युद्योगात्मकानि वस्स्व) ।

चित्तं उद्बोधय आलस्यं शायय

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

गछ्नु ज़्यार् वंड् गथ् छ्यय्
    कस्स त्य लागज़् लागय् छ्यय् ।
निराशन् पानय् गाश् हो आव्
    न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥ १७१० ॥
कर्म-ख्राव् दर्म-पादन् पाव्
    गछ् आत्म-तीर्थ तन् मन् नाव् ।
वंखंच-सर प्रीम-पोड़्वाह् छाव्
    न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥
ख्वगन् चन् मज़् कुह् चूर्युम ज्यान्
    ख्यथ् च्यथ् गछान्-कुह् खश् भगवान् ।
पतिम्-पहरस् कुह् दृयु स्वबाव्
    न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥
ख्वगन् च्यन् गछि करनु व्वपवास्
    ग्रहस्थ् त्यागुनु बनुनु वन्-वास् ।
कुह् वुज़्-च्यन् बस् कुनुय् दय-नाव्
    न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥
ख्वग-राज़स् कुह् ज़ै-ज़ै-कार्
    दज़्य् कुह् स्यद्-दिनुकु स्वखतार् ।
चह् बूगन् बूग् मोचय् प्राव्
    न्यंन्दर् मो चाव् न्यंन्दर् मो चाव् ॥
गनीमथ् ज़ान् श्रमि-संन्दु राज्य्
    कलस् प्यठ् थव् व्यचारकु ताज् ।

गमनं (जागरणं) जागरे महती गतिः अस्ति-ते

किं-नाम तव संयोजनीयं मूलधनं अस्ति ।

निराशानां स्वयमेव प्रकाशः अङ्क समायातः

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥ १७१० ॥

सत्कर्मात्मकाष्ठपादुकां धर्मात्मपादयोः धारय

गच्छ आत्मात्मतीर्थं तनुं मनः स्नपय ।

भक्तिरूप-सरसः अनुरागात्मपानीयं उपभुङ्क्ष्व

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

(सत्यादीनां) युगानां चतुर्णां मध्ये अस्ति चतुर्थः प्रशस्तः

(यत्र) भुक्त्वा पीत्वा संपद्यते प्रसन्नः श्रीभगवान्* ।

पाश्चात्यरात्रिप्रहरस्य अस्ति ईदृक् स्वभावः

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

युगेषु त्रिषु (सत्यत्रेताद्वापरेषु) योग्यमस्ति कर्तव्यं उपवासव्रतम्

गृहस्थाश्रमः त्याज्यः भवितव्यं वानप्रस्थाश्रमित्वम् ।

अस्ति-हि संप्रति (कलियुगे) पर्याप्तं एकमेव ईश्वरनाम(-स्मरणम्)

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

(अस्य) युगराजस्य अस्ति (अस्तु) जय-जय-कारः

अयमेव अस्ति सिद्धिदानस्य (विषये) स्वतन्त्रः (समर्थः) ।

त्वं भोगान् भुङ्क्ष्व (भुञ्जन्नपि) मोक्षमेव प्राप्नुहि

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

सुलभं (कृतकृत्यापादि) जानीहि अस्य राज्यम्

शिरसः पृष्ठे निधेहि विचारात्मकं किरीटम् ।

* कृच्छ्रचान्द्रायणमुख्यानशनव्रतान्वितापिलघूपासनया परमेश्वरः प्रसीदति कलियुगे इति ॥

कमान् तुलुत निशानाह् पाव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥ १०१५ ॥
दयस् निश व्यथि च़नवय् च़ाय्
    दिच़ून् पठ-कनि अमिसय् ज्याह् ।
असन्दु पानय् बज़्यर् गऴ्राव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
व्रगन्-ह्यन्दु अनुग्रहकुय् अन्
    तप-रूग्र पाकवन् गैय् ज़न् ।
यिवान् छुस् दिथि व्यगस् मञ्ज़् काव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
श्रंग्रनु छुय् खश यिवान् वुज़्-क्यन्
    स्वदथ् छुय् दय् दिवान् वुज़्-क्यन्
दयिस् वेलस् सुह् मो मशराव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
यिवान् छिय् वुछनि कम् कम् दीव्
    ह्यसस् कुस् आसि वुज़्-क्यन् ज़ीव् ।
स्वदेच़्-ह्यन्दि यार-बल छुस् नाव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥
फ़लय् लज़् बावक्यन् पोशन्
    मुबारख् साहिबि-होशन् ।
दयिस् वेलस् करज़् ह्यन् काव्
    न्यन्द्र् मो चाव् न्यन्द्र् मो चाव् ॥ १०२० ॥

धनुर्ज्यां उत्थापय (च) लक्ष्यं पातय

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥ १७१५ ॥

ईश्वरस्य निकटे यदा चत्वारि (युगानि) प्रविष्टानि

वितीर्णं-तेन आदित-एव (सभायाः) अस्मै-एव (कलये) आसनस्थानम् ।

अस्य स्वयमेव महत्त्वं संकलय

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

युगानामनुरूपं अनुग्रहात्मकं अन्नम्

तपोरूपाग्निना पाचयन्तः अतीताः जनाः ।

संपद्यमानः अस्ति-अस्मिन् अस्मिन्नेव युगे पाकपरिणामः

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

शयनं अस्ति-ते मनोहरं आगच्छत् संप्रति-काले

सिद्धिं अस्ति ईश्वरः ददन् साम्प्रतिके-काले ।

ईदृशायां वेलायां तं मा-भोः विस्मर

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

आगच्छन्तः सन्ति निरीक्षितुं के के देवाः (अचिन्त्यवृत्ता महान्तः)

स्मृतिमान् कः स्यात् अधुना जीवः (इति) ।

सिद्धिरूपे नदीतीरस्थाने अस्ति (त्वदर्थं) नौका

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥

विकासः प्रवृत्तः भावात्मकानां पुष्पाणाम्

धन्यवादः (दिष्ट्या) चेतनावतां-पुरुषाणाम् ।

ईदृशे सुवेले कर्तुं प्रवृत्ता-भविष्यन्ति फलसंचयम्

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥ १७२० ॥

करञ् ह्यन् वूलि ज्यानावार्
  क्षष्ण कर् पोशनूलनि कार् ।
प्रथम-स्तुत्य् क्षष्ण-गीथाह् गाव्
  न्यन्दर् मो चाव् न्यन्दर् मो चाव् ॥ १०८ ॥

---

109. THE AUTHOR PRAISES ŚIVA, USING THE WORDS OF SARASVATĪ.

सरे-शामय् गरे द्रायस्
  च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ।
दृथिस् सायस् तलय् चायस्
  प्ययस् पायस् वरे शंभुः ॥ १७२१ ॥
कुह् सायम्-काल् गालन् काल्
  पालन् अस्थ-हिवि-कंकाल् ।
दृथिस् कालस् स्वरे युस् तस्
  कलिकालस् वरे-शंभुः ।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
  च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥
प्रदूशय् दूश् कुय् कासन्
  सदाशिव् दीव् ह्यथ् आसन् ।
कुह् आनन्दुकु बच्याह् बासन्
  नचान् प्यठ् डाँवर्य् शंभुः ।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
  च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥

कर्तुं प्रवृत्ता-भविष्यन्ति भाषणानि पक्षिणः

(ग्रन्थकृतः स्वसंबोधनं) कृष्णाख्य कुरु जीवंजीवपक्षिणः कृत्यम्*।

प्रेम्णा (अनुरागेण) कृष्ण-कृष्णेति-गीतिं गायन्-भव

निद्रां (अपि) मा-भोः परित्यज० ॥ १०८ ॥

सरस्वतीद्वारा ग्रन्थकृत् स्तौति ॥ १०९ ॥

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो।

ईदृशस्य शोभनच्छायस्य तले प्रविष्टा

आपतिताहं स्मरणे (येन) वरीष्यति कल्याणप्रभवः ॥ १७२२ ॥

अस्ति सायाह्नकालः (तत्कालस्मरणादि) विनाशयन् महाकालम्†

पालयति अस्मत्सदृशदरिद्रान् (संसृतिभयात्)।

ईदृशे समये स्मरिष्यति (स्मरति) यः तं-शिवम्

(अस्मिन्वर्तते) कलिकाले (ईदृक्कालं) वरीष्यति शम्भुः इति।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

प्रदोषकालः (तत्काले पूजितः) दोषान् अस्ति अपनयन्

शिवः देवान् सह-कृत्वा वर्तमानः।

(यस्मिन्काले) अस्ति आनन्दरूपः नर्तकः भासमानः

नृत्यन् पृष्ठे (गृहीत्वा) डमरुवाद्यं शम्भुः।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

---

* श्रीकृष्णगोपियो इति तद्रुतसमानरुतानि ॥

† सायंकालिकपूजास्मरणादिना मर्त्या अमरत्वमुपयान्ति ॥

नच़ान् कुय् कौश् मुच़राविथ्
विश्वीशय् ज्याम पैराविथ्।
कुह् कमि-ताम् हर्श-किनि चाविथ्
दुपटाह् प्यठि नय् शंभुः।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
च़्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥ १७१५ ॥
छुह् स्मरन् च़्यथ्-स्वनचु सादन्
स्वरस् ध्यानाह् ज्यरस् पादन्।
थविथ् कन् लोलक्यन् नादन्
अपरादन् हरे शंभुः।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
च़्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥
छुह् ब्रह्माण्डचु थंब्य् फ्रजमचु
रंगारंग् छुस् फ्वलय् लजमचु।
ब्रह् लागस् छुस् करञ् तजमचु
वरे म्य दुय् थर्य् शंभुः।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
च़्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥
महामाया छुह् मन् मुहन्
प्रपंच़स् कारनन् देवन्।
करान् कुय् थामि च़्यथ् बद् मन्
दक्ष-हिश्य स्वन्दर्य शंभुः।

नृत्यन् अस्ति जटाः उन्मोच्य

विशिष्टानि वसनानि (व्याघ्रकृत्त्यादेः) संभूष्य ।

अस्ति (च) केनापि (अवाङ्मनसगोचरेण) हर्षेण प्रसार्य

प्रच्छदपटं पृष्ठभागात् भुजस्य शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥ १७२५ ॥

अस्ति (हि) स्मरणं (तस्य) चित्तात्मस्वर्णस्य सादन् (नाम द्रवीकरणाद्द्रव्यम्)

(तदर्थं) स्मर-तस्य ध्यानं उट्टङ्कय-तस्य पादयोः ।

(सः) निधास्यति-तव कर्णौ प्रेम्णातिशयकृतेषु आक्रन्देषु

अपराधान् हरिष्यति शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

(अयं सर्गः) अस्ति (हि) ब्रह्माण्डात्मिका लता विकसिता

नानातया अस्ति-तत्र पुष्पविकासः प्रवृत्तः ।

अहं निवेदयिष्यामि-तस्य अस्ति-तस्य कर्तुं तज्ज्ञतया-ज्ञाता

वरिष्यति मम इमां (तां) लतां शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

(तस्य) महामायात्मिका (शक्तिः) अस्ति मनः मोहयन्ती

प्रपञ्चस्य (सर्गस्य) कारणीभूतानां देवानां (ब्रह्मादीनाम्) ।

कुर्वन् अस्ति निस्तब्धाः चित्तं बुद्धिं मनश्च

ईदृशीं सुन्दरीं (पार्वत्यात्मनावतीर्णां) शम्भुः ।

सरे-शामय् गरे द्रायस्
    च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥
वज़ान् यालज्य त गंटा छ्यय्
    वसूलाह् छ्यय् करान् ज़ै ज़ै ।
लविथ् पय् सूत्य् शब्दस् लय्
    करिथ् अकिसय् गरे शंभुः ।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
    च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥
कुह् मोचय्-दात इथु ज़ानन्
    असिस् छिय् देवता मानन् ।
सुह् छ्यय् कुय् हरशक्यन् थानन्
    म्य निश् वैँसाह् वरे शंभुः ।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
    च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥ १७२० ॥
ग्यवान् कुय् श्याम-स्वन्दर् ताल्
    स्वर् साँपनु मनुकु मन्दर् ।
इथिस् नग्मस् अन्दर् छुणास्
    कटाछाह् अख् करे शंभुः ।
सरे-शामय् गरे द्रायस्
    च्य कुन् आयस् हरे-शंभो ॥ १०८ ॥

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

(यत्र) वाद्यमानाः (शब्दायन्त्यः) थालीवाद्यानि घण्टाः (वाद्य-विशेषाः) च सन्ति

आनकवाद्यं सहकृत्वा कुर्वन्तः (सन्ति) (तद्वादकाः) जय जयेति ।

(किं नाम) लब्ध्वा संज्ञां सह शब्देन लयम्

करिष्यति एकेनैव नाडीकालेन शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥

अस्ति (हि) मोक्षस्य-दाता* इत्थं (अस्य सायंकालस्य) जानीयां-तम्

अमुमेव सन्ति देवताः आमनन्त्यः ।

तं सह-कृत्वा अस्ति हर्षाणां स्थानेषु

मम समीपे आयुष्यकालं व्यतिकरोतु-नाम शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥ १७३० ॥

(तस्मिन्नवसरे) गायन् अस्ति श्यामसुन्दरः (श्रीविष्णुः) तालोपेतं

(यत्र) अञ्जनरूपं संपन्नं (चूर्णीभवति) मनोरूपं मन्दिरम् ।

इदृशस्य नाट्यव्यवहारस्य अन्तरे कृष्णो (ग्रन्थकर्तुः स्वाभिधानम्)

कटाक्षमात्रं (दयायाः) एकं करिष्यति शम्भुः ।

सायाह्नारम्भ-एव गृहात् निर्गताहम्

त्वां प्रति (त्वत्साम्मुख्यं) समागताहं हे-विष्णवभिन्न-शम्भो ॥ १०९ ॥

---

* मोक्षदो मुकुन्द इति ग्रन्थकृत्स्वगुरुं सूचयति ॥

110. PRAISE OF ONE WHO HAS TAKEN REFUGE WITH ŚIV

बय-रस्तु थाव्तम् ज़्य-सानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥ १७३२ ॥
ताप-मंज़ि कंतु गछ़् अनज़ानय्
ब्रौंठ छुम् ज़्यूठु खकि-मैदानय् ।
न्यथनंनि-संन्दि सायबानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥
मञ्ज़् कंड्यनय् प्योस् कम्-ज़ोरय्
पत-कनि छ्यम छुस् नन-वोरुय् ।
अर्ज़ुन-देवनि रथवानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥
साद् सन्य् गैय् पथ्-कुन् स्य चाविथ्
हंस-पखवंय् पान् वुफनाविथ्
अनु त रंनु छुस् करान् मान्-मानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥ १७३५ ॥
नाग्र-रंस्ति छ्यम् च्याज़्य् आग्रा
अनिसंय् अन् गटि-मञ्ज़् गाग्रा ।
रनिसंय् कितु लद्त विमानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥
मत वुछ्त म्यानिस् कर्मस् कुन्
दर्मस् ब्राह्मनस् छुय् दह् दिनु पुनु ।
स्वकलाविथ् निम् भगवानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥

शरणागतस्तुतिं पुनरपि प्रस्तौति ॥ ११० ॥

भय-रहितं स्थापय-नाम-मां जय-सहितं (च)

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते त्वदीयः वस्त्राधोभागः (त्वामेव शरणं समुपागतोऽस्मि) ॥ १७३२ ॥

प्रचण्डसंतापमध्येन कुत्र-नाम गमिष्यामि अजानन्नेव

पुरस्तात् अस्ति-मे दीर्घं सैकतिलं-महास्थण्डिलस्थानम् ।

नग्नप्रायस्य (मम) हे-आतपवारणवितानात्मन्

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥

मध्यभागे कण्टकानां पतितो-ऽहं अल्पसामर्थ्य-एव

पाश्चात्यभागे गृहाण-मां (यतोऽहं) अस्मि नग्नपाद-एव* ।

(हे) अर्जुनदेवस्य (पाण्डुसूनोः) रथवाहक

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥

साधवः सन्तश्च गताः अवशेषभूतं मां परित्यज्य

हंसपक्षाभ्यामेव स्वात्मानं उड्डाय्य ।

अन्धः कुकरः च अस्मि कुर्वन् स्पर्धाम्

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥ १७३५ ॥

हे-नाशरहित अस्ति-मे तवैव आशा

अन्धस्यैव (मे) आनय तमोमध्ये प्रकाशम् ।

कुकरस्य (हस्तपादादिरहितस्य मे) कृते प्रेषय-नाम विमानं (सद्गतये)

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥

मा-नाम पश्य मदीयं (दुः)कर्म प्रति

धर्मार्थं ब्राह्मणाय अस्ति-ते इदं दानं पुण्यकारि ।

उन्मोच्य नय-मां हे-भगवन्

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥

---

* संसारसंतापतप्तसैकितिलभुवि संचलितुमशक्तोऽस्मि इति भावः ।

दर्म-दान-रस्तु छुस् कर्म-ह्यूनुय्
ब्रह्मज्ञान्-रस्तु दूशलद् च्यूनुय् ।
दुथि ग्वन छुस् न्य वर् मंगानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥
आदीनन् अवतार् दारिथ्
तार्य-गामत्यन् बव-सर तारिथ् ।
क्षणास्-ति तार् हा दयावानो
दय रटुमय् च्योनु दामानो ॥ ११० ॥

---

111. PRAYER AND PRAISE BY THE SAME.

निष्काम निष्कल निर्मल शंभो
वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥ १७४० ॥
गंडु दिमयो अशकि ज़ल शंभो
अशकि ज़ल निच-कमल शंभो ।
निच-कमल पंकज़-डल शंभो
पंकज़-डल मज़् ज़ल थल शंभो ।
मज़् ज़ल थल ध्यान-यारबल शंभो
वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
पान् वन्दयो स्वद् कायाय शंभो
स्वद्-कायाय निर्मायाय शंभो ।
निर्मायाय शांथ्-प्रतिमाय शंभो
शांथ्-प्रतिमाय अथ् तौज़-क़ाय शंभो ।

धर्मेण-ज्ञानेन-रहितः अस्मि कर्महीन-एव

ब्रह्मध्यान-रहितश्च दोषहतः क्षीणश्चास्मि ।

ईदृशेन गुणेन (युक्तोऽपि) अस्मि त्वत्तः वरं प्रार्थयन्

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥

परवशानां (कृते) अवतारं धृत्वा

विलम्बितफलांश्च भवात्मसरसः उत्तार्य ।

कृष्णमपि तारय हन्त हे-महादयालो

हे-ईश्वर गृहीतो-मया-ते० ॥ ११० ॥

शरणाक्रन्दनस्तुतिरियं प्रस्तूयते ॥ १११ ॥

हे-निष्काम निष्कल निर्मल कल्याणप्रभव

वृणीष्व मां शरणागतवत्सल शम्भो ॥ १७४० ॥

स्नानीयजलधारां प्रक्षिपेयं-त्वयि (दद्यां-त्वयि) अश्रुणः जलेन शम्भो

अश्रुणः जलेन नेत्रकमलहेतुकेन शम्भो ।

नेत्रकमलेन (च) पङ्कजदलोपेतेन शम्भो

पङ्कजदलेन (च) मध्यस्थेन जलस्य स्थलस्य (च) शम्भो ।

मध्यभागेन (च) जलस्य स्थलस्य ध्यानात्मस्नानोपयोगनदीक्षेत्रभूतेन शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

स्वात्मानं उपहारीकुर्यां-ते शुद्धे स्वरूपे शम्भो

शुद्धस्वरूपं (च) निर्मायहेतुकम् शम्भो ।

निर्मायस्वरूपं (च) शान्तप्रतिमाहेतुकं शम्भो

शान्तप्रतिमायाश्च (उद्भवः) अस्याः तेजोरूपच्छायायाः शम्भो ।

तीज़-क्राय् ख्वस्त योग-वुज़मल शंभो
    वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
निचन् मज़ू करयो ज्याय् शंभो
    करयो ज्याय् छम् च्याज़् माय् शंभो ।
छम् च्याज़् माय् सतचूय् राय् शंभो
    सतचूय् राय् कर् म्य व्पाय् शंभो ।
कर् म्य व्पाय् यिथु न ज़ाह् डल शंभो
    वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
इन्द्रिय-पोश् फ़्लि मन-वाग शंभो
    फ़्लु मन-वाग् पूज़ि च्यय् लाग शंभो ।
पूज़ि च्यय् लाग सूत्य् सर्व-त्याग शंभो
    सूत्य् सर्व-त्याग तीव्र वैराग शंभो ।
तीव्र वैराग वन्दयो कल शंभो
    वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
च्याज़ आशाय च्यय्-कुन् आस् शंभो
    च्यय्-कुन् आस् प्ययिनय् पास् शंभो ।
प्ययिनय् पास् कुस् च्योनु दास् शंभो
    कुस् च्योनु दास् संकठ् कास् शंभो ।
संकठ् म्य कास् सर्व-मंगल शंभो
    वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥ १ ‘ ४५ ॥
छाविथ् पाद् गाल् म्य व्पाद् शंभो
    गाल् म्य व्पाद् ज़ाल् अपराद् शंभो ।

तेजोमयच्छाया (च) या योगविद्युद्रूपास्ति शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

नेत्रयोः (स्वयोः) मध्ये कुर्यां-ते स्थितिं (स्थानं त्वदीयं) शम्भो

कुर्यां-ते (च) स्थानं (यतः) अस्ति-मे तव अनुरागः शम्भो ।

अस्ति-मे त्वदीया प्रीतिः सत्यस्यैव संमतिः शम्भो

सत्यस्यैव संमतिः (यतोऽस्ति) कुरु मम रक्षोपायं शम्भो ।

(तथा) कुरु मम रक्षोपायं यथा न जातु चञ्चलीभवेयं (भ्रंशिष्यामि) शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

इन्द्रियरूपपुष्पाणि विकसितानि मनोरूपोद्याने शम्भो

विकसितं मनोरूपोद्यानं पूजार्थं त्वय्येव समर्पयेयं शम्भो ।

पूजार्थं त्वय्येव समर्पयेयं सह-कृत्वा सर्वत्यागेन शम्भो

संयुक्तः सर्वत्यागः तीव्रवैराग्येण (यत्र स्यात्) शम्भो ।

तीव्रेण वैराग्येण उपहारीकुर्यां-त्वयि स्वशिरः शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

तव आशया त्वदीय-स्व-सामीप्ये आगतो-ऽहं शम्भो

त्वत्सामीप्यं (यतः) आगतो-ऽहं आपततु-ते दयागौरवं शम्भो ।

आपततु-तव दयागौरवं अस्मि (यतः) तव दासः शम्भो

अस्मि (यतः) तव दासः संकटं (संसारदुःखजालं) अपनय शम्भो ।

संकटं मम अपनय हे-सर्वमङ्गलरूप (यतः सर्वमङ्गलरूपोऽसि) शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥ १७४५ ॥

प्रदर्श्य स्वचरणं विनाशय मे उपाधिं (आधिं व्याधिं) शम्भो

विनाशय मे आधिव्याधी दाहय अपराधान् शम्भो ।

ज़ाल् अपराद् कर् म्य प्रसाद् शंभो
　　कर् म्य प्रसाद् लायथ् नाद् शंभो ।
लायथ् नाद् व्यल केवल शंभो
　　वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
तोरु मुच़राव् अद्वाय वर शंभो
　　अद्वाय वर विज्ञान-गर शंभो ।
विज्ञान-गर योग-मंदिर शंभो
　　योग-मंदिर शंख्वचू-हन्दि वर शंभो ।
शंख्वचू-हन्दि वर ख्वख्वचू-हन्दि कुल शंभो
　　वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
ब्रह्म-ज़न्मुकु क्रुम् नव्-साल् शंभो
　　साल् क्रुम् त शक्ति-पात वर् म्य थाल् शंभो ।
थाल् वर् म्य वुक्ष स्वख-फल-फाल् शंभो
　　फाल् वुक्ष हाल् दिम् म्वक्तहाल् शंभो ।
म्वक्तहाल् दिम् अनुग्रह-ख्वल शंभो
　　वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥
तिथु करनाव् यथ् न आसि करनुय् कँह्
　　तिथु परनाव् यथ् न आसि परनुय् कँह् ।
तिथु दरनाव् यथ् न आसि दरनुय् कँह्
　　तिथु स्वरनाव् यथ् न आसि स्वरनुय् कँह् ।
मझ़ राग-नगर त्याग-ज्यंगल शंभो
　　वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥

दाहय अपराधान् कुरु मे प्रसादं शम्भो

कुरु मे प्रसादं दास्यामि-ते आह्वानं शम्भो ।

दास्यामि-ते (च) नादं आगच्छ भोः-केवलस्वरूप शम्भो-इति

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

अर्गलं उद्घाटय अद्वात्मनः द्वारस्य शम्भो

अद्वात्म-द्वारस्य (तस्य) विज्ञानगृहरूपस्य (यत् विज्ञानगृह-मस्तीति) शम्भो ।

विज्ञानगृहस्य (च) (विज्ञानगृहं च तत्) योगात्ममन्दिरस्य (यत् योगमन्दिरमस्तीति) शम्भो

योगमन्दिरस्य (योगमन्दिरं च तत्) परमशक्तेः (यत्र परम-शक्तिर्वृत्तेः परमशिवोऽस्ति) वरात्मनः शम्भो ।

(हे तथाभूत) परमशक्तेः वर युक्तिरूपेण (तद्दानेन) कुलेन (कोन-चिद्यन्त्रविशेषेण) शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

ब्राह्मणजन्मनः (तदात्मना) अस्ति-मे नवीनान्नभुक्तिकालनिमन्त्रणं* (नववर्षारंभश्च) शम्भो

निमन्त्रणं अस्ति-मे च स्वानुग्रहेण पूरय मम स्थालीं शम्भो ।

स्थालीं पूरय मे द्रक्ष्यामि शुभफलात्मकं निमित्तं शम्भो

निमित्तं द्रक्ष्यामि अद्यैव देहि-मे मुक्तात्मकां† शम्भो ।

तत्-मुक्तात्मक्वक्तहाल्-धान्यान्नं देहि-मे अनुग्रहात्मनः खलात् शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

तादृक् (कर्म) कारय-नः (यज्ञादिकं) यत्र न स्यात् कर्तव्यमेव (प्रयास-साध्यत्वादिकं) किञ्चिदपि

तादृक् पाठय-नः (वेदादिकं) यत्र न स्यात् पठनीयमेव (श्रम-लेशेनापि) किञ्चित् ।

तादृक् नियमय-नः (व्रतादिकं) यत्र न स्यात् नियमनीयं (प्रयासादिना) किञ्चित् (अनशनादिकम्)

तादृक् स्मारय-नः (मन्त्रादिकं) यत्र न स्यात् स्मरणीयमेव (धारणादिना) किञ्चित् ।

मथ्यत-एव विषयरागात्मनगरस्य परित्यागात्मारण्यात् शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥

---

* अपुरगेहे नवीनान्नभुक्तिकाले प्रथमं तदर्थं जामाता निमन्त्र्यते इति संप्रदायः ॥

† क्वक्तहाल् नामकधान्यविशेषान्नम् ॥

क्ष्णास् तार् दूमि बव-सर शंभो
  दूमि बव-सर कास् अरसर शंभो ।
कास् अर-सर फिर्तन् स्वर शंभो
  फिर्तन् स्वर पान् करि सर शंभो ।
सर करि च्याज़ राय चाय तल शंभो
  वर् म्य शरनागत-वत्सल शंभो ॥१७५०॥१११॥

---

112. PRAYER FOR GUIDANCE AND PRAISE OF THE MYSTIC SYLLABLE ŌṀ.

सारिय् समव् त पायस् प्यमव्
  शमव् त शान्तिय-कुनय् समव् ।
अवीद् अनाथ् अतीथ् बनव्
  व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥ १७५१ ॥
दूथ् मोह-गुहलिस् व्वद् छुन तरन्
  च्यथ् ज्ञानवारस् पख छुह् हरन् ।
नठ् वंक्मंच् राज़-हंसन् छुह् परन्
  मन् छुन ठौकान् थान् कुन दरन् ।
स्वद् छिन पनंनि अन्तःकरन्
  अव्यक्थ् वहनु गंछ् छुन वरन् ।
यियु पज़ि तियु छुन निशान मरन्
  शरन् साँपनि श्री-सद्गवरन् ।
तम् कंडु त ओं रंटु व्वञ् क्याज़ि छ्यनव्
  व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥

(ग्रन्थकर्तुः स्वाभिप्रायकथनं) कृपयाख्याय (मे) उत्तारयस्व अस्मात्
संसारसरसः शम्भो

अस्मात् संसारसरसः अपनय किंकर्तव्यमौढ्यं शम्भो ।

अपनय (तथा) किंकर्तव्यतामूढतां परिवर्तय-नाम-तं स्मृतिविधाने
शम्भो

परिवर्तय-नाम-तं स्मरणे स्वात्मानं करिष्यति उपलक्षितं
(परीक्षितं) शम्भो ।

उपलक्षितं (परीक्षितं) करिष्यति त्वदीयायाः संमत्याः आसक्तेः
सकाशात् शम्भो

वृणीष्व मां शरणागत० ॥ १७५० ॥ १११ ॥

स्वविधेयविषयवरप्रार्थनास्तुतिं प्रक्रामति ॥ ११२ ॥

सर्वे-एव (वयं) समेता-भवेम पुनः चेतनायां पतिष्यामः

शान्ता-भविष्यामः शान्तिसांसुख्यमेव च प्रचरिष्यामः ।

अभेदज्ञानाः अनाथाः (इव) अकिञ्चनाः भविष्यामः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवं (योगाङ्गभूत-
तदभ्यासासक्ता भविष्यामः) ॥ १७५१ ॥

अस्मिन् मोहात्मनिकुञ्जे बुद्धिः अस्ति-न (अस्माकं) तरन्ती

चित्तात्मनः खगस्य पक्षाः सन्ति विनाशमुपयान्तः ।

कम्पः समुद्भूतः राजहंसानां अस्ति पादानाम्

मनः अस्ति-न (नः) स्थिरीभवत् ध्यानं अस्ति-न (नः)
दृढीभवत् ।

शुद्धाः सन्ति-न स्वकीयानि अन्तःकरणानि

अव्यक्तेन वरणीयतां इच्छाम, अस्ति-न वृणवन ।

यथा योग्यं-भवति तथा अस्ति-न लक्ष्यं लक्ष्यीभवत्

शरणागताः संपन्नाः श्रीसद्गुरूणाम् ।

आयासः (श्रमः) निष्कासितः (अस्माभिः) पुनः प्रणवः गृहीतः
(आश्रितः) अतः कुतो-नाम खिन्ना-भविष्यामः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

संतोश वृ्चु गछि प्रान् संदारुन्
    शाह् गछि बूज़िथ् वालुन् त खारुन् ।
देऊकु अबिमानय् गछि मारुनु
    संकल्पन् पत गछि नो लारुनु ।
वैराग् दारुनु गछि संसारुनु
    गंबीर-पानस् छुचर् हारुनु ।
सहज़-पान् गछि पानय् तारुनु
    तारुनु गव् तिय् ओं व्चारुनु ।
दुय् वनु वीदौ त दुय् सज़्जनौ
    व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥
वंडु लूट्राह् यिय् देऊकु भ्रम् प्यव्
    लूटनि लगु वन क्याह् किथु गम् प्यव् ।
दुछ्य दबि-दबि-मञ्ज़् श्रम् प्यव् त दम् प्यव्
    स्यज़र् त पज़र् क्रिया त क्रम् प्यव् ।
ब्राह्मन-ज़न्मुकु माहात्म् प्यव्
    अथि मञ्ज़् यिथ् दर्मराज़ाह् ओम् प्यव् ।
विवीख् ह्यथ् ब्रूठु भ्रमन् त कॉँप्यव्
    तल् गव् त तस् प्यठ् निरालम् प्यव् ।
दय-दन अथि आव् खज़ान खनव्
    व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥
संसार-समुद्राह् कुह् संतुय्
    तृष्णा-जलाह् कुस् फेरवुनुय् ।

संतोषात्मिकया वृत्त्या योग्यमस्ति प्राणानां संजीवनम्

श्वासः योग्यो-ऽस्ति समाधाय अवरोहणीयः आरोहणीयः च ।

देहात्मबुद्धिः अभिमान-एव योग्यो-ऽस्ति आहन्तव्यः

संकल्पान् अनु योग्यं नास्ति धावनम् ।

वीतरागता धारणीयास्ति योग्या संसारस्य

गम्भीरभूतस्वात्मनः तुच्छत्वं अपहर्तव्यम् ।

सहजस्वात्मा योग्यो-ऽस्ति स्वयमेव निस्तारणीयः

निस्तारः अस्ति तदेव ओमिति उच्चारणं (निरन्तरम्) ।

इदमेव कथितं वेदैः इदमेव च सज्जनैः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

महान् परिलुण्ठकः आगत्य देहस्य भ्रमात्मा आपतितः

लुण्ठितुं प्रवृत्तः, कथयेयं किं-नाम कीदृशः संतापः आपतितः ।

ईदृशे मल्लामल्लियुद्धे (माध्यस्थ्ये) शमः आपतितः दमः च आपतितः

आर्जवं सत्यता च क्रिया क्रमः च आपतितः ।

ब्राह्मणत्व-जन्मनः माहात्म्यं (महास्तम्भस्य) आपतितम् (०तः)

अस्यैव मध्ये आगत्य न्यायकर्ता प्रणवः आपतितः ।

विवेकं (सचिवं) संगृह्य दृष्टः पूर्वोक्तभ्रमेण तु कम्पितं (तेन)

अधस्तात् गतं तस्य च पृष्ठे अनालम्बात्मा-प्रपातः पतितः ।

(अधुना च) ऐश्वर्य-धनं हस्ते समायातं निध्यर्थं (तत्प्राप्तये) खनिष्यामः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

संसाररूपः-समुद्रः अस्ति (हि) अतिगभीर-एव

(यत्र) तृषात्मकं-जलं अस्ति-तस्मिन् परिभ्राम्यत् ।

राग-द्वेश-क्षम् मक् क्सि्स् व्यन् व्यनुय्
फाटनाववुनु कुस् मुह स्नावलुनुय् ।
आशाय-वठि क्सि्स ख्नस् वनवुनुय्
हाँगिज़्न वंफ् स्यक्ि ज़ल् बासवुनुय् ।
वांति कति लग क्राँटि-कितु कुस् रंनुय्
केशव-रूफ् कुम् ओम् नारवुनुय् ।
दूयु नाव् मञ्ज़् अनुभवस् अनव्
व्यचार् करव् खरव् प्रनव् ॥ १७५५ ॥
शार्यर् पनुनु कुय् कुनिसंय् ज़ह् हावन्
दुगोशु दुऱ्यंतु कुय् द्वंग्नावन् ।
कुख् रातख्शुल् मञ्ज़्-बाग् कावन्
अञ्ज़र पननिय् द्वह् रावरावन् ।
पत्युमु शंत्रुय् न ऱ्युतस् थावन्
ब्रौंठ्-कुन्-ति नंवुय् नंवु नंवुरावन् ।
बर्मंदिज़्न् पानस् ऱ्युप दावन्
सूर्यस् तामथ् हान् वातनावन् ।
ओं शब्द-प्रकाश् वुक् पूरनो
व्यचार् करव् खरव् प्रनव् ॥
अरूपस् कुस् सरूफ् वनिय्
खत्रुन् चाविय् अऩ्यन्त्तु वनिय् ।
यिह् आसि तिह् बासि तति काँह् न कुनिय्
तुर्यातीथाह् निर्लफ् ननिय् ।

(यत्र) राग-द्वेषात्मानः-क्रूर्माः मत्स्याः सन्ति-तस्मिन् भिन्नं भिन्नमेव (नानाविधाः)

निमज्जयन्सर्वान् अस्ति-तस्मिन् मोहात्मा जलभ्रमः ।

आशात्मकानि-कूलानि सन्ति-तस्य स्वप्नः संभवन्

(यत्र) शुक्तिकायां रजतं सिकतायां जलं भासमानं-भवति ।

उत्ताने कुत्र-नाम संगंस्यामि बाहुतरणार्थं अस्मि कुणिरेव

केशवेतिपदोपेतं (श्रीविष्णुनाम) अस्ति-मे ओं-इति तारकमेव ।

ईदृक् नाम मध्ये अनुभवस्य आनयिष्यामः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥ १७५५ ॥

वलिरत्वं स्वकीयं अस्ति-ते एकस्यैव द्वित्वं प्रदर्शयन्

द्विर्भासनं दिग्भ्रमं अस्ति-ते द्विगुणीकुर्वत् ।

असि (च) पेचकपक्षी (इव) (शून्यात्मा च) मध्यभागे काकानाम् (इन्द्रियाणां च)

आन्ध्येन स्वकीयेनैव दिनानि विनष्टीकुर्वन् (क्षिपन्) ।

पाश्चात्यं शत्रुत्वं नहि स्मरणे स्थापयन्

पुरस्तादपि नवीनमेव नवं नवीकुर्वन् ।

मध्याह्नकाले (अपि) स्वात्मानं निगूढत्वानि दापयन्

सूर्यस्य यावत् (तद्धेतुना) हानिं संप्रापयन् (आरोपयन्) ।

(तस्मात्) ओमिति शब्दस्य-प्रकाशत्वं पश्य भो-पूर्णस्वरूप

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

रूपरहितस्य कः सरूपत्वं कथयिष्यति

स्मृतिं परित्यज्य अचित्तः (मुग्धः) भविष्यति ।

यत् (किञ्चित्) स्यात् तदेव भासिष्यते तत्र कश्चिदपि न कुत्रापि

तुर्यावस्थातोऽप्यतीतरूपः निर्लेपः प्रकटीभविष्यति-तव ।

ख्वचि़ नाद्-ब्यंदाह् मञ्ज़् हनि हनिय्
ब्रह्मानंदाह् व्वगनि सनिय् ।
प्रथ्-कुनि मञ्ज़् आसिथ् अंदकनिय्
तथ् कलि यथ् निष्कल् ओं गनिय् ।
सुय् ज़ानि यस् वनि अ॑सि क्याह् वनव्
व्यचा़र् करव् खरव् प्रनव् ॥
वनुनु कुह् सुलब् त दुर्लब् कुह् पालुनु
पालुनु गव् सोह्य् कँह् चा़लुनु ।
चा़लुनु गव् स्वह्-र्यंह पान् ज़ालुनु
ज़ालुनु गव् देह-अबिमान् गालुनु ।
गालुनु गव् मद-निश् पान् वालुनु
वालुनु गव् बय कासुनु कालुनु ।
पावुनु छ्यतस् रामचन्द्र-भ्रालुनु
व्वपाय् छ़ाडुनु इमि कलि-कालुनु ।
न-त क्याह् व्वंथु नख बूज़ि बूज़ि कनौ
व्यचा़र् करव् खरव् प्रनव् ॥
न्यथ् सर्व-संकल्प-संन्यासी आस्
निर्द्वंद्व-हङ्य द्वंद्व अभ्यासी आस् ।
व्यवहारस् मञ्ज़् व्वदासी आस्
बस्तिथ-मंज़्-बाग् वन्वासी आस् ।
अविलाशौ रंस्तु व्वल्लासी आस्
आसिथ् न आसिथ् विकासी आस् ।

अवशिष्टं-भविष्यति नादबिन्दुस्वरूपमेव मध्ये अंशस्य अंशस्य (प्रत्यंशम्)
ब्रह्मानन्दमात्रमेव उत्ताने (हे उत्तानस्वभावेति वा) गभीरी-
भविष्यति-ते ।

प्रत्येकव्यवहारस्य मध्यस्थितो-ऽपि भूत्वा बहिःस्थित-एव (उदासीन-
वदासीनः)
तस्यां वासनायां (स्थितः) यस्यां निष्कलस्वरूपभावेन ओमित्य-
भ्यासः घनीभविष्यति-ते ।

स-एव जानाति यस्य संपत्स्यति (ईदृश्यवस्था), वयं किं-नाम कथयिष्यामः
सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

प्रकथनं अस्ति (हि) सुलभं (सुकरं) पुनः दुर्लभं (दुष्करं) अस्ति
परिपालनं (ईदृशमार्गस्य)
परिपालनं-नाम अस्ति सर्वमेव किञ्चित् सोढव्यम् ।

सम्यपरिपालनं-नाम (तदेव) अस्ति (परमेश्वर-)अनुरागात्मवह्नि-
शिखया स्वात्मा प्रज्वालनीयः
प्रज्वालनं-नाम अस्ति देहात्मबुद्ध्यभिमानः विनाशनीयः ।

विनाशनं-नाम (तदेव) अस्ति मदसकाशात् स्वात्मा अवतारणीयः
अवतारणं-नाम अस्ति भयं अपहर्तव्यं महाकालस्य ।

आपातनीयः (समुद्भावनीयः) चेतनायां (स्मर्तव्यः) रामचन्द्र-
शृगालयोर्धर्मविषयकसंवादः (रामायणादिषु प्रसिद्धः)
उपायः अन्वेषणीयः अस्य कलिकालस्य ।

अन्यथा किं-नाम समायातं (समाप्तीभवति) समाप्तिं श्रुत्वा श्रुत्वा
कर्णाभ्याम्
सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

नित्यं सर्वसंकल्प-संन्यासी (संत्यक्तसर्वसंकल्पः) भव
निवृत्तिमार्गस्य वृत्त्या अभ्यासं-कुर्वन् भव ।

व्यवहारस्य मध्ये उदासीनः भव
जनपदवसतिषु (लोकव्यवहारस्य मध्येऽपि) वानप्रस्थाश्रमी-इव
भव ।

अभिलाषैः रहितः (निःस्पृहः) (भूषादिना) विलासशीलः भव
भूत्वा न भूत्वा (च) नित्यविकासवान् भव ।

च्यवबुनु निरामय-ख्वासौ आस्
आत्म-निश्चयुकु विश्वासौ आस् ।
वथ् हावू गथ् प्रावू आनंद-गनौ
व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥
कूति पोश् फ्वलि ब्रह्मांडस् थर्य
ओं ज़ोनु यिमौ तिम् गैय् वरे ।
ओं शिव-हरे ओं-शिव-हरे
तमि पर् साकय् युस् ओं परे ।
तमि कर् सोकय् युस् ओं करे
तमि स्वर् सोकय् युस् ओं स्वरे ।
अद कस् मारन् त अद कुस् मरे
विज्ञान-रूपय् ओं तस् वरे ।
कृष्णस् सुह् ओं-कार् मन-वाच्य स्वनव्
व्यचार् करव् स्वरव् प्रनव् ॥ १७६० ॥ ११२ ॥

---

113. PRAISE OF THE SYLLABLE ŌM.

ओमय् कुय् आत्म-देवय्
ओमय् कुय् कृष्णज़ीवय् ।
ओमय् स्वर् कुस् लसेवय्
ओमय् स्वर् कुस् न ज़ीवय् ॥ १७६१ ॥
ओमय् कुय् विष्णु ब्रह्मा
ओमय् कुय् शिव् त उमा ।

पानशीलः निरामयानन्दामृतकंसानां भव

स्वात्मज्ञप्ति-निश्चयस्य नित्यविश्वासशीलः भव ।

सन्मार्गः प्रदर्शितः गतिः (च) प्राप्ता आनन्दपूर्णसज्जनैः

(तस्मात्) सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥

कति-नाम (असंख्यानि) पुष्पाणि प्रफुल्लानि ब्रह्माण्डरूपस्य अस्योद्यानस्य

प्रणवः संज्ञातः यैः त-एव गताः (संगताः) वरे (पूर्णफलावाप्तिम्) ।

ओं शिवाभिन्नहरे ओं शिवाभिन्नहरे (इति प्रोच्य)

तेनैव अधीतं सर्वमेव यः ओं (इति) प्रणवशब्दं अध्येष्यते ।

तेनैव कृतं सर्वमेव यः ओमिति (प्रणवोच्चारं) करिष्यति

तेन स्मृतं सर्वमेव यः ओमितिरूपं (प्रणवं) स्मरिष्यति ।

ततो-नाम कं (न कमपि) मारयिष्यति ततो-नाम च कः (न कश्चिदपि) मरिष्यति

विज्ञानरूप-एव प्रणवः तं वरीष्यते (समबुद्धिः सर्वविषया ततो जायते) ।

कृष्णाख्यं(स्य) ग्रन्थकर्तारं(र्तुः) सः (तं) ओंकारं मनोरूपाङ्गुलिमुद्रायां उट्टङ्कयिष्यामः

सद्विचारं करिष्यामः स्मरिष्यामः प्रणवम् ॥ १७६० ॥ ११२ ॥

ओंकारस्तुतिः ॥ ११३ ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते आत्मदेवः (उपासनीयः)

प्रणव-एव अस्ति-ते कृष्णाख्यावतारपरमेश्वरः ।

प्रणवमेव स्मर (नित्याभ्यासेन) असि (यतः) त्वं-पदवाच्यस्तदभिन्नो-जीवात्मा

प्रणवात्म-एव स्वरः (शब्दः) त्वं-असि न (देहाद्यभिमानवान्) जीवः ॥ १७६१ ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते विष्णुः ब्रह्मा (च)

प्रणव-एव अस्ति-ते शिवः उमाख्यशक्तिश्च च* ।

---

* माण्डूक्याद्युपनिषत्सु प्रसिद्धः ॥

ओमय् कासि च्य ब्रमा
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥
ओमय् कुय् वीद् पुरान्
  ओमय् कुय् देव् बासान् ।
कुनुय् अछर् स्वरिथ् ज़ान्
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥ *
कुनुय् अछर् स्यठाह् ज़ान्
  कुनुय् अछर् स्यठाह् मान् ।
ओमय् कासिय् व्यपादय्
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥
ओमय् कुय् योग् तय् ज़ान्
  ओमय् कुय् दारना ध्यान् ।
ओमय् कुय् ज्ञान विज्ञान्
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥ १७६५ ॥
वनान् ब्रह्मस् छिह् अशब्द्
  अशब्दय् कुय् ओमुकु शब्द् ।
दच्छा व्ययोग् ति प्रारब्द्
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥
ओमय् कुय् सथ्-च्यथ्-आनन्द्
  ओमय् कुय् आद्य् मद्य् अन्द् ।
ओमस् ज़ीवुथ् पनुनु वन्द्
  ओमय् स्वर् कुख् न ज़ीवय् ॥

(अभ्यस्तश्चेत्) प्रणव-एव अपाकरिष्यति तव भ्रमं (अविद्याकृतम्)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते वेदरूपः (तत्सारात्मा) पुराणानि (च)

प्रणव-एव अस्ति-ते देवः (प्रत्यक्षं) भासमानः ।

एकमेव (तं) अक्षरं (प्रणवात्मानं) स्मृत्वा जानीहि (पुनःपुनर्जानीहि)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

एकमेव अक्षरं (प्रणवात्मकं) अनन्ततरं जानीहि

एकमेव तमक्षरं अनन्तं मानयस्व ।

प्रणव-एव अपनयिष्यति-तव उपाधिं (आधिव्याध्यात्मकम्)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते योगः पुनः ज्ञानम्

प्रणव-एव अस्ति-ते धारणात्मा ध्यानं (च)।

प्रणव-एव अस्ति (स्वात्म)ज्ञानं विज्ञानं (च)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥ १७६५ ॥

कथयन्तः ब्रह्म सन्ति अशब्दरूपम्

(तत्) अशब्दमिति अस्ति-ते प्रणवस्य शब्दं (तन्मात्रवाच्यम्)।

(तच्च) इच्छात्मकं उद्योगात्मकं (क्रियात्मकं) च प्रारब्धात्मकं (च)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते सच्चिदानन्दात्मा

प्रणव-एव अस्ति-ते आदिरूपः मध्यरूपः अन्तरूपश्च ।

प्रणवात्मनि जीवनं स्वकीयं उपहारीकुरु

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

ओमस् छिय् चोर् पादय्
ओमय् खर् दिय् समादय् ।
कुनुय् अचर् कुह् प्रदान्
ओमय् खर् कुख् न ज़ीवय् ॥
ओमय् कुय् सत्समागम्
ओमय् बासिय् त्य सोहम् ।
ओमय् कासिय् देङ्कु भ्रम्
ओमय् खर् कुख् न ज़ीवय् ॥
ब्रह्म-निष्ठा ओमय् कुय्
खरुनु ह्यत कुस् गमय् छुय् ।
यकिय् ध्यनिय् तमय् छुय्
ओमय् खर् कुख् न ज़ीवय् ॥ १७७० ॥
नारायण् छुय् नरन् मञ्ज़
अकार् छुय् अचरन् मञ्ज़ ।
सतुकु खर् कुय् खरन् मञ्ज़
ओमय् खर् कुख् न ज़ीवय् ॥
काकाजियन् ओमय् खर्
सुह् पानय् आत्मदेवन् वर् ।
सहज़ पान् तमि मर-कर्
ओमय् खर् कुख् न ज़ीवय् ॥
महापुरुषौ ओमय् मोनु
लल्लीश्वरिय ओमय् ज़ोनु ।

प्रणवस्य सन्ति-एव चत्वारः पादाः

प्रणव-एव स्वरूपः दत्त्वा समाधिमस्ति* ।

(यः) एक-एव अक्षररूपः अस्ति प्रधानम्

(तद्रूप)प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

प्रणव-एव अस्ति-ते सत्समागमरूपः

प्रणव-एव (अभ्यस्तश्चेत्) प्रकटीभविष्यति तव सोऽहमिति-मन्त्रः
(तद्वाच्यस्तल्लक्ष्यस्तन्नित्याभ्यासवानात्मा वा) ।

प्रणव-एव अपनयिष्यति-ते देहाभिमानित्वस्य भ्रमम्

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

ब्रह्मनिष्ठानामावस्थानं प्रणव-एव अस्ति

स्मरणे (तमेव) आरभस्व-नाम को भयावसरः अस्ति-ते (तदा) ।

श्रमं-प्राप्य खेदं-प्राप्य विश्रान्तिस्थानं अस्ति-ते (सः)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥ १७७० ॥

(यथा तद्रूपो वा) नारायणः अस्ति नराणां मध्ये

अकारश्च अस्ति अक्षराणां मध्ये ।

सद्रूपस्य स्वरः अस्ति स्वराणां मध्ये (सः)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

भुसुण्डकाकेन (काकपदवाच्यसद्भिश्च) प्रणव-एव स्मृतः (अभ्यस्तः)

सः (ते वा) स्वयमेव स्वात्मदेवेन (ईश्वरेण) वृतः (वृता वा)
(साक्षात्कारदानेन) ।

(येन) सहजः (स्वाभाविकः) स्वात्मा तेन उपलब्धः (सः)

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥

महापुरुषैः (सद्भिः) प्रणव-एव संमतः

लल्लादेव्या-योगीश्वर्या प्रणव-एव सुज्ञातः ।

---

* जीवस्य यो नित्यसमाधिरस्ति स प्रणवस्लीनत्वेनैवेति भावः ।

क्षण्ण क्रुय् आत्मा च्योनु
    ओमय् ख्वर् छुख् न ज़ीवय् ॥ ११३ ॥

---

114. PRAISE OF THE GOOD WAY

फ़्लक-डोनाह् गव् मज़् ज़ल ख्वरय्
    वुछ् सागरय्-निश छ्वा सुह् दूर् ॥ १७७४ ॥
फ़्लक-डूनु ज़ल म्यूलु चलु ज़रज़रय्
    ब्यनु ब्यनु रोज़्या प्रमाह् त नूर् ।
मौखिय् गव् सूर्यस् सूत्य् ज़रय्
    वुछ् सागरय्-निश छ्वा सुह् दूर् ॥ १७७५ ॥
पथ् ब्रोँठ् छ्यख् लाव् दात छुह् हरय्
    अरय् हिहु आस् म बन् टख् ।
व्यचार दार लद् यूगुकु गरय्
    वुछ् सागरय्-निश छ्वा सुह् दूर् ॥
चमत्कार् तुलनाव् अमरय्
    चुह् बन् प्रमाह् त बह् पाँपूर्* ।
दिह् दह् थवतम् स्फाह् ख्वरय्
    वुछ् सागरय्-निश छ्वा सुह् दूर् ॥
मुहनि सह्लाव-सूत्य् बव-सरय्
    ग्रह-कारन् वसि-प्यय सूर् ।
संगीन् कर् क्योनु काकज़् गरय्
    वुछ् सागरय्-निश छ्वा सुह् दूर् ॥

* अत्र दीर्घोपधोच्चारणं मूर्धन्यं पूर्त्यर्थम् ।

हे-कृष्णाख्य अस्ति-ते आत्माजीवस्वरूपः तव

प्रणव-एव स्वरः असि० ॥ ११३ ॥

जीवस्य सत्ताद्योतनपूर्वकं सद्विचारमार्गं प्रस्तौति ॥ ११४ ॥

बुद्बुदमात्रं (जीवरूपं) संपन्नं मध्यात् जलस्य प्रकटम्

पश्य सागरात् (ब्रह्मरूपात्) अस्ति-किं तत् दूरम् ॥ १७७४ ॥

बुद्बुदः जले (यदा) मिलितः अपगतः भीतिक्लेशः (यथा)

भिन्नः भिन्नः स्यास्यति-किं महाप्रदीपः प्रकाशः च ।

संयोगं गतः (इव) सूर्येण सह दीप्तयः

पश्य सागरात्० ॥ १७७५ ॥

पश्चात् पुरस्तात् प्रक्षिप (परोपकृति धनादिकं वितर) लाभादिकं दाता अस्ति श्रीमहादेवः

क्रकचः इव भूयाः मा भूयाः वासीरूपः* ।

विचारात्मना दारुणा निर्मापय योगात्मकं गृहमेव

पश्य सागरात्० ॥

स्वोल्लासचमत्कारं उत्थापय (उपभोजय) (नः) हे-भ्रमर

त्वं भव महाप्रदीपः अहं तु शलभः† ।

देहं अतिदृढं स्थापय-नाम-मे भवद्रूपं स्मरेयम्

पश्य सागरात्० ॥

मोहात्मना जलपूरेण-हेतुना भवात्मसरसि

परिपक्वकार्याणां (च) निपतिष्यति भस्म (इव) ।

(तस्मात् स्वदयया) अतिदृढं कुरु मदीयं काकलपत्रात्मकमिव गृहम्

पश्य सागरात्० ॥

---

* क्रकचो हि दारुभेदनकाले तच्चूर्णं पुरः पश्चात्प्रक्षिपति। वासी तु दारुचर्णं स्वपार्श्वभाग एव नयति ॥

† यथा शलभः स्वदेहं ज्योतिषि लापयति, तथाहमपि परप्रकाशरूपे त्वयि लीनो भवेयम् ॥

न्यबर् वज़ान् कुँचु अन्दरय्
  बन्योमतु कुस् ज़न् सन्तूर् ।
वायवनि वायतम् पननिय् स्वरय्
  वुछ् सागरय्-निश क्या सुह् दूर् ॥
कृष्णस् वायनाव् गंगादरय्
  सोहम् हम ह्यथ् व्यचार खूर् ।
देह डूँगस्-क्यथ् तरि बव-सरय्
  वुछ् सागरय्-निश क्या सुह् दूर् ॥ १७८० ॥ ११४ ॥

---

115. THE SAME, UNITED WITH PRAISE TO RĀMA.

राम-जुव् श्याम-रूफ् हावे
  परम-गथ् प्रावनावे ॥ १७८१ ॥
योग भोग ह्यथ् च्यथ् हार्य
  अचि मझ् शान्ति-वार्य ।
ब्रह्मानन्द-पोश् क्कावे
  परम-गथ् प्रावनावे ॥
करि सत्संग बोल्-बाश
  चटि सुह वालवाश्य ।
हंस पखवंय् वुफनावे
  परम-गथ् प्रावनावे ॥
बक्ति-ओलु येरनावे
  शक्ति सूत्य् बसनावे ।

बहिर्भागे शब्दायन् (वस्तुतः) निःसारः अन्तरेव

संपन्नप्रायः अस्मि इव वीणाविशेषः ।

हे-शब्दसत्ताप्रदायिन् शब्दवन्तं-कुरु-नाम-मां स्वकीयेनैव शब्देन

पश्य सागरात्० ॥

कृष्णाख्यं (मां) नौचालनां-विधापय हे-गङ्गाधर

सोऽहमित्यजपामन्त्रात्मना नौकादण्डेन गृहीत्वा विचारात्मकं केनिपातम् ।

(यथा) देहात्मनि महानौकाविशेषे तरिष्यति संसारात्मसरसः

पश्य सागरात्० ॥ १७८० ॥ ११४ ॥

मनोरामात्मकं रामं प्रति प्रार्थनापूर्वं स्तौति ॥ ११५ ॥

श्रीरामजीवः श्यामरूपं (सन्ध्यात्मनि तमसि वा रूपं) प्रदर्शयिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति (च) ॥ १७८१ ॥

योगात्मकः शुकः गृहीत्वा चिदात्मिकां शारिकां (देवीं च)

प्रवेक्ष्यति मध्यं शान्त्यात्मिकायाः-वाटिकायाः (लघुपुष्पोद्यानस्य) ।

ब्रह्मानन्दात्मपुष्पाणि उपभोक्ष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥

करिष्यति सत्सङ्गात्मकान् पक्षिविरावान्

छेत्स्यति मोहात्मकं जालविशेषं (वागुराम्) ।

हंसेति-मन्त्रसिद्धयात्महंसस्य पक्षाभ्यां उड्डापयिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥

भक्त्यात्मककुलायं संतानयिष्यति

संविच्छक्त्या सह निवासयिष्यति ।

अमृतकि-फल् ख्यावे
परम-गथ् प्रावनावे ॥
पोश्मनूल् ज़न् गङ्गरावे
कृष्ण-गीथ् ग्यवनावे ।
नाम-स्मरङ्-सत्तु यावे
परम-गथ् प्रावनावे ॥ १७८५ ॥
रूठुमतु ज़न् मननावे
आत्म-तीर्थ मन् नावे ।
निष्काम-ज़ल-दाम् च्यावे
परम-गथ् प्रावनावे ॥
दय-नाव् कति मन्दछावे
दय-गथ् नज़् हावे ।
कृष्णस् वैकुण्ठ् दावे
परम-गथ् प्रावनावे ॥ ११५ ॥

---

116. POET EXPLAINS THE SOURCE OF HIS OWN POWER.

अमर-पानो ब्रम् संसार् कुय्
आदिदेव् बनतुकु ज्यय् आदिकार् कुय् ।
हारौ रस्तुय् बव-सर तार् कुय्
सथ्-व्यचार् सथ् व्यचार् ॥ १७८८ ॥
आदि-अन्त-शब्दन् मञ्ज़ ओं-कार् कुय्
ज़पनय् मञ्ज़ अज़पा ज़फ् सार् कुय् ।

अमृतात्म(मोक्ष)-फलानि खादयिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥

जीवंजीवपक्षिणं इव संभोत्स्यति

कृष्णेति-(कृष्णकीर्ति-)गीतिं गापयिष्यति ।

स्वनामसंस्मरणे-युक्तं (मां) स्थापयिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥ १७८५ ॥

अवमानितं इव सान्त्वयिष्यति

आत्मात्मतीर्थे मनः संस्नापयिष्यति ।

निष्कामसत्कर्मात्मजलपानं पाययिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥

ईश्वर-नामधेयं क्व(कुत्रापि न) क्षेपयिष्यति

स्वैश्वर्यगतिं प्रत्यक्षां प्रदर्शयिष्यति ।

कृष्णाख्यस्य (मम) वैकुण्ठगतिं दापयिष्यति

परमां-गतिं प्रापयिष्यति ॥ ११५ ॥

स्वात्मानमुपलक्ष्य स्वसामर्थ्यकथनपुरःसरमुपदिशति ॥ ११६ ॥

हे-अमरात्मस्वात्मन् अमसात्रं संसारः अस्ति

देवानामाद्यः भवितुं तवैव अधिकारः (सामर्थ्यं) अस्ति ।

द्रव्यं विनैव संसारसरसः तरणोपायः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥ १७८८ ॥

आद्यावन्ते-(च)-शब्दानां मध्ये ओंकारः (प्रणवः) अस्ति

जपानां (च) मध्ये अजपामन्त्रस्य जपः सारभूतः अस्ति ।

·ध्यान मङ्ग़ आत्मुकु ध्यान् शूबिदार् कुय्
    दारनाय-दार् दारनाय दार् ।
अमर-पानो अम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यच़ार् सथ् व्यच़ार् ॥
ब्रूँठि यिथ् प्रारब्दुकु व्यवहार् कुय्
    पथ् ब्रोँठ् नेरनस् फेरनस् वार् कुय् ।
वा्यि बन्द् बब् त माजू कुस् च्य दर्कार् कुय्
    च्यथ् कर् यार् च्यथ् कर् यार् ।
अमर-पानो अम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यच़ार् सथ् व्यच़ार् ॥ १७९० ॥
परादीन् मुर्ख-बंजू व्यकच्यार् कुय्
    यावनस् मङ्ग़ कामुकु अन्दकार् कुय् ।
बुज्यरस् न-ह्यकुनु संकल्प-बार् कुय्
    कर् प्ररश्न-कार् कर् प्ररश्न-कार् ।
अमर-पानो अम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यच़ार् सथ् व्यच़ार् ॥
ग्वड श्रवनंय् बोज़ुनु दर्कार् कुय्
    तव पत अद मननुकु आदिकार् कुय् ।
निदिध्यासन् ज़ेन् तोर तयार् कुय्
    साचात्कार् साचात्कार् ।
अमर-पानो अम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यच़ार् सथ् व्यच़ार् ॥

ध्यानस्य मध्ये स्वात्मनः ध्यानं शोभमानं अस्ति

(तं) धारणायुक्तं धारणया धारय ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

पुरः आगत्य प्रारब्धस्य व्यवहारः अस्ति

पश्चात् पुरः निर्गन्तुं परिवर्तितुं सुकरत्वं अस्ति ।

भ्रातरः बन्धवः पिता माता च को-नाम तव साह्यकृत् अस्ति

चित्तं (अन्तःकरणानि च) कदा मित्राणि चैतन्यं कुरु मित्रम् ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥ १७९० ॥

पराधीनमेव मूर्खबुद्धिकं कौमारं अस्ति

यौवनस्य मध्ये कामस्य अन्धकारः अस्ति ।

वृद्धावस्थायां असामर्थ्यं संकल्पभारश्च अस्ति

कदा-नाम (कदापि न उक्तावस्थासु) पौरुषमस्ति कुरु पुरुषत्वं (पौरुषं) (उद्योगेन स्वीकुरु) ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

प्रथमतः कथाश्रवणस्य श्रवणं योग्यं अस्ति

ततः पश्चात् च मननस्य अधिकारः अस्ति ।

निदिध्यासनं जय तत्स्थानात् सज्जः अस्ति

(परमेश्वरः) साक्षात्कारः प्रत्यक्षम् ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

मुह-स्वन्दि सुमि-कनि इन्द्रिय-द्वार् छिय्
    यिम् पार् गैय् तिम् दह् औतार् छिय् ।
दह् अम्राव् दह् खदूमथ्गार् छिय्
    कर् दशहार् कर् दशहार् ।
अमर-पानो ब्रम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यचार् सथ् व्यचार् ॥
पानस् नालि कुनतुकु यक्तियार् कुय्
    अथि आमतु वक्ति-हन्दु स्वक्तहार् कुय् ।
कुस् मनाह् कुय् करान् कसन्दु आंकार् कुय्
    कुख् चह् स्वक्तार् कुख् चह् स्वक्तार् ।
अमर-पानो ब्रम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यचार् सथ् व्यचार् ॥
हार्-बर् लारिय् न सूत्य् अय् च्य खार् छाय्
    आसू वहारविथ् नफचेन्न् खार् छाय् ।
प्रारब्द-फल् बूगिथ् पत लार् छाय्
    ग्रट-अनवार् ग्रट अन् वार् ।
अमर-पानो ब्रम् संसार् कुय्
    सथ्-व्यचार् सथ् व्यचार् ॥ १७९५ ॥
कमिस् कारबार् कुय् त कुस् बेकार् कुय्
    नाहक देह-दृष्टि-हन्दु अन्दकार् कुय् ।
मन् ज़ेन् वौदचि ज़्यवि यकरार् कुय्
    साह्यबकार् साह्यब् कार् ।

मोहात्मसिन्धुनद्याः सेतुभूतानि इन्द्रियद्वाराणि सन्ति

ये (तु) तत्पारं गताः ते दश अवताराः (इव) सन्ति ।

(तानीन्द्रियाणि) दश श्मय दश (दिक्पालाः) सेवकाः सन्ति

कुरु दशेन्द्रियविषयाहृतिमेव कुरु दशहरयोगसंगतिम् ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

स्वस्य गलावलम्बि पातनाय स्वातन्त्र्यं अस्ति

हस्ते समागतः भक्तिरूप-मुक्ताहारः अस्ति ।

(तत्र) को-नाम निरोधं अस्ति कुर्वन् कस्य-नाम अङ्गीकारः अस्ति

असि त्वं स्वतन्त्रः असि त्वं मुख्यतारकः ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

काकिणीमितं उपयोगि-भवेत्-तव न संगतं हि तव खारीकं (महा-भारः) अस्ति

मुखं उद्घाटय (प्रसार्य) कुक्षिरूपा खार्-नाम्नी (पेषणयन्त्रस्योपरि या स्थाप्यते) अस्ति-ते ।

प्रारब्ध-फलं भुक्त्वा पश्चादेव अपयानावस्था अस्ति

जलयन्त्रस्यपेषणीयन्त्रस्यानानुवारः (इव) पेषणीयन्त्रात्मदेहं समानय सत्फलावस्थाम् ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥ १७९५ ॥

कस्य-नाम कार्यव्यवहारः अस्ति कः च अकार्यः अस्ति

निरर्थमेव देहात्मबुद्धिरूपं आन्ध्यं अस्ति ।

मनः जय वेदस्य जिह्वया(वाचा) स्वीकारः अस्ति

स्वतन्त्राधिकारः (इति) (मनोजयी) ईश्वर-एव कार्यरूपोऽप्यस्ति ।

अमर्-पानो ब्रम् संसार् कुय्
सय्-व्यचार् सय् व्यचार् ॥
तीव्र-वैराग्युकु खास सब्ज़ार् कुय्
शिव-शिव बोलुनु पान आब्-शार् कुय् ।
व्यहखय् राग-रंस्तु वुक्कनस् वार् कुय्
शान्थ् शाखमार् शान्थ् शाख मार् ।
अमर्-पानो ब्रम् संसार् कुय्
सय्-व्यचार् सय् व्यचार् ॥
शक्तिपातकि शहस्कु सुबदार् कुय्
दर्म् अर्थ् काम् मोच् दिनु यक्तियार् कुय् ।
दृथुय् सर्कार् कुय् दृथुय् सर्कार् कुय्
कर् चह् दर्बार् कर् चह् दर्बार् ।
अमर्-पानो ब्रम् संसार् कुय्
सय्-व्यचार् सय् व्यचार् ॥
कृष्ण नाव् प्योमंतु दुनियाह्-दार् कुय्
खूकन्-हंन्दु हिहु च्य-ति व्यवहार् कुय् ।
दिववुनु पानय् त्रिबुवन-सार् कुय्
सर्व आदिकार् सर्व-आदिकार् ।
अमर्-पानो ब्रम् संसार् कुय्
सय्-व्यचार् सय् व्यचार् ॥ ११६ ॥

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

तीव्रवैराग्यात्मकं शोभनं हरित्तृणास्तरणं अस्ति

शिव-शिवेति भाषमाणः स्वयं जलप्रपातविशेषः अस्ति ।

निवेशं-करिष्यसि-चेत् रागरहितः दर्शनस्य सौष्ठवं अस्ति

शान्त्यात्मकं शालमाराख्योद्यानं शान्तिमेव हे-मृगधूर्त मारय (जय)।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

अनुग्रहपदात्मकस्य पुरस्य अधिकारी अस्ति

(तस्य) धर्मः अर्थः कामः मोक्षः दातुं सामर्थ्यं अस्ति ।

ईदृशं प्रधानकार्यं अस्ति ईदृशः राजा अस्ति

कुरु त्वं उपासनामेव कुरु त्वं राजसभास्थितिम् ।

हे-अमरात्मस्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥

(स्वात्मानं प्रति अन्यकृदुक्तिः) कृणोति नाम आपतितं कुटुम्ब-भरणं अस्ति-ते

लोकानां सदृशं तवापि व्यवहारः अस्ति ।

दाता स्वयमेव त्रिभुवनसारभूतः (शिवः परमेश्वरः) अस्ति

सर्वं सामर्थ्यं सर्वाधिकारम् ।

हे-अमरात्मन् स्वात्मन् भ्रममात्रं संसारः अस्ति

सद्वस्तुविचारं सत्यं विचारय ॥ ११६ ॥

---

117. EXHORTATION AS TO THE UNREALITY OF THE WORLD.

सर करु् संसार् नदेरुय् द्राव्
  ड्ल् म होश़ स्यत्तंकिय् पंपोश् छाव् ॥ १८०० ॥
बन्द् कर् लूब-संकल्पुकु वाव्
  पानय् पकि प्रारब्दुचू नाव् ।
कर् पूर्व-कर्मक्यन् पंबछ्यन् छाव्
  ड्ल् म होश़ स्यत्तंकिय् पंपोश् छाव् ॥
संसारस्-मञ्ज़् रोज़् निर्मल्
  वुछ्त ख्यलवंथ्रस् खारि मा ज़ल् ।
पाञ्जिस्-मञ्ज़् आसिथ् चाव-चाव्
  ड्ल् म होश़ स्यत्तंकिय् पंपोश् छाव् ॥
मायाय-मञ्ज़् निर्माथा रोज़्
  ख्वर रोज़् वैराग-राग-ख्वर् बोज़् ।
सत्संगक्यन् वंगनंय् कन् थाव्
  ड्ल् म होश़ स्यत्तंकिय् पंपोश् छाव् ॥
मायाय-ह्विलि खोकु् पत छ्यस् खोज़ू
  समदृष्टि कुटवार्य पकनाव् तोज़् ।
दर्म-व्वद्योग कर्म-खोरि वायनाव्
  ड्ल् म होश़ स्यत्तंकिय् पंपोश् छाव् ॥
सोहम् हम वाय् मोहनि-शाठि
  ज़ाञ़् नाव् पकनाव् स्यज़ि वति-पाठि ।

पुनरपि सांसारिकावस्थाप्रदर्शनपूर्वकमुपदिशति ॥ ११७ ॥

परीक्षाविषयः कृतः संसारः निःसारः (मृणालमेव) निर्गतः (ज्ञातः)

(तस्मात्) चलितो-भव मा चेतनातः (विमर्शात्) चैतन्य-
(स्मरण)रूपाणि पद्मपुष्पाणि उपभुङ्क्ष्व ॥ १८०० ॥

निरुद्धं कुरु लोभविषयसंकल्पात्मकं वायुम्

स्वयमेव संचरिष्यति प्रारब्धभोगरूपा नौका ।

कुरु पूर्वकर्मानुरूपाणां पद्मबीजानां उपभोगम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

संसारस्य-मध्यवर्त्यपि तिष्ठ निर्लेपः

पश्य-नाम पद्मपत्रस्य संगंस्यते मा-नाम जलम् ।

जलस्यैव-मध्ये भूत्वा परिपूर्णजलः

चलितो-भव मा चेतनातः ॥

मायायां-मध्ये-वर्तमानो-ऽपि गतमायः तिष्ठ

समाहितः तिष्ठ वैराग्यरागयुक्तस्वरं शृणु ।

सत्सङ्गसंबन्धिषु छन्दः(वृत्त)विशेषेषु कर्णौ निधेहि

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

मायारूपाया-जलनौल्याः भीतो-भव अनुवर्तमाना अस्ति-यस्याः स्निग्ध-
मलकलुषता

समदृष्टिरूपं लघुनौविशेषं चालय त्वरितम् ।

धर्मात्मनोद्योगेन सत्कर्मारित्रे प्रवाहय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

सोऽहमित्यभ्यासात्मना दण्डेन संचालय मोहात्मसैकतिलद्वीपमार्गेण

चमिरूपां नौकां प्रवाहय ऋजुना मार्गप्रकारेण ।

सहस्र-दल डल पद्मासन् प्राव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥ १८०५ ॥
अन्द्रि वैर-क्रूह् रोज़् नर्कि-पाठि
    स्नह-बरुतुय् पख् सज़्जन गाठि ।
लाव् प्राव् प्यच्य-हिहु छूचरय् म हाव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥
पर्द-तलि क्रिय् कर् वुछ् क्यवि ज़ूजि
    अन्द्रि प्राव् गोह् ज़न् ज्ञानचू गूजि ।
न्यबरि देह-अंदकार् कंडु फुटराव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥
अत-गत कुकिलि-पोटु ज़न् यञ् म येर्
    जुवर्कि-पाठि कसंग-मज़्बाग नेर् ।
म्वक्त कुय् सज़्जन-बाज़रकु बाव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥
मन-क्यनबबु दय-लोल लाब् वर्
    मेलिय् सद्गवर सोदागर् ।
वाव-वाव होश-बुमिपोश् फ्रलनाव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥
संसार-बोह् ल्वचराव् चाव् फ्रख्
    गिलि-हन्दि-पाठि ज़ल-ज़ल-प्यठि पख् ।
राज़हंस-पानस् अञ्जू म गञ्जराव्
    डल् म होश़ ज्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥ १८१० ॥

सहस्रपत्रपद्मस्थानरूपे सरःस्थाने (ब्रह्मरन्ध्रे) पद्मासनं प्राप्नुहि

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८०५ ॥

अन्तःकरणेन निर्वैरः (सर्वभूतेषु) तिष्ठ नडवत् (अन्तःशून्यः बहिर्दृढः)

स्नेहपूर्णः गच्छ सज्जनात्मना क्षेत्रस्थानेन ।

(ततः) उपलब्धिं प्राप्नुहि असारतृणविशेषसदृशं स्वरिक्तत्वं मा प्रदर्शय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

पटलाधस्तात् क्रियां (नेत्रनिर्निमेषाभ्यासेन संचयं) कुरु पश्य तृण-मूलकस्येव आस्तरणपटलम्

अन्तः प्राप्नुहि शृङ्गाटफलं इव ज्ञानात्मकं फलसारम् ।

बहिः देहान्धकारात्मकं कण्टकजालं भञ्जय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

जन्मस्यागमागमेन तृणतन्तुविशेषं इव वितानं मा वितनु

जलफलविशेषवत् निन्द्यसङ्गमध्यभागात् निर्गच्छ ।

मुक्ताफलस्येव अस्ति-ते सज्जनात्मपण्यवीथ्यैः मूल्यादरः

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

मनसा-नीलोत्पलफलवत् ईश्वरप्रेमात्मकं लाभं वृणु

संमिलिष्यति-तव सद्वार्त्मा व्यवहारकः ।

भक्त्यात्मवायुना चैतन्यात्मनीलोत्पलं विकासय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

संसारभारं लघ्वीकुरु परित्यज भीतिश्वासम्

पक्षिविशेषवत् सरोजलपृष्ठात् प्रचर ।

राजहंसात्मस्यात्मानं पक्षिविशेषं मा कलय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८१० ॥

म्वद्-वासनाय ग्रम् रटनय् कम्
  ग्रम दम वुफ् चाव् दिह् म किसि दम् ।
यदि होग्रकि गोग्र पान् वुफनाव्
  डल् म होग्र च्यत्तकिय् पंपोग्र् काव् ॥
ज़विकुकि-संन्दि-पाठि यंदु म तुल् फूदि
  बूद् रोज़् सूद् कुय् आत्म-बूदि ।
पोग्रनूल-संन्दि-पाठि कृष्ण-गीय् गाव्
  डल् म होग्र च्यत्तकिय् पंपोग्र् काव् ॥
ज़गतच ताप-हच्य वुडल्-निग्र चल्
  साय कर् सज़्जन कुलिसंय् तल् ।
ज़ल् च्यय् फल् ख्यय् लाग् डलकाव्
  डल् म होग्र च्यत्तकिय् पंपोग्र् काव् ॥
ग्वर-ग्रब्द कुकिलु ज़न् बोल् ग्रंभू
  कर् म ककर-संन्दि-पाठि ककरूकू ।
अंग-दूग्र संग-दूग्र देह् म रावराव्
  डल् म होग्र च्यत्तकिय् पंपोग्र् काव् ॥
वासनाय-गाड्य लूब ल्वठ् मो दाव्
  मनंचुय् तृष्णा कन-किनि चाव् ।
ब्वंजू-ब्रग् संतोग्र-ताज् दिय् थाव्
  डल् म होग्र च्यत्तकिय् पंपोग्र् काव् ॥ १८१५ ॥
ज़ीव-दयाय-हंन्दु कर् व्यवहार्
  अविद्याय हारवच्य बीद-न्याय् हार् ।

शुद्धवासनया शान्तो-भव ग्रहीष्यन्ति-(न)-त्वां के-नाम (कामक्रोधादयः)

शमेन दमेन आकाशगतिं त्यज (कुरु) देहि मा जलपक्षिवत् निमज्जोन्मज्जनानि ।

प्रोच्चैन चैतन्यात्मना प्रकाशदर्शनस्थानेन स्वात्मानं उड्डापय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

पक्षिविशेषवत् उच्चैः मा उत्थापय शिरःपत्तविस्तारम्

सुबोधः तिष्ठ फलं अस्ति-तव आत्मबोधेन ।

जीवंजीवपक्षिविशेषवत् कृष्णाख्य-गीतिं गायस्व

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

जगद्रूपायाः आतपतप्तायाः मरुभूमेः दूरे-भव

छायाविश्रान्तिं कुरु सज्जनात्मनः छायावृक्षस्य अधः ।

जलं पीत्वा फलं भुक्त्वा अनुकुरु मूढप्रायजनम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

गुरूक्त्यनुसारेण कोकिलः इव भाषमाणो-भव हे-शम्भो-इति

कुरु मा कुक्कुटपक्षिवत् शब्दविशेषं-निरर्थम् ।

अज्ञानां-दोषेण कुसङ्गदोषेण (च) देहं मा विनष्टं-कुरु

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

वासनात्मकं-मीनं लोभेन प्रोड्डयनं मा दापय

मनःस्थां तृष्णां कर्णाभ्यां परित्यज ।

बुद्ध्यात्मकं-बकं संतोषात्ममुकुटं दत्त्वा निधेहि

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १=१५ ॥

सर्वभूतदयात्मकं कुरु व्यवहारम्

अविद्यात्मकस्य पक्षिविशेषस्येव परस्परभेदन्यायं अपाकुरु।

अविनाश-नीलकाश्य बाश करनाव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
व्दरकि लूबकि छम् तय् मछ्
   शम्रिय् संतोशच्य ग्वफि अछ् ।
कामनाय मौमिज़ बारव् म दाव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
रज़ि कुय् सर्प-भ्रम् न-ज़ि कुय् नाश्
   पज़ि पज़ि वुछ्त छुख् च़िदाकाश् ।
दज़िथ् रज़ि-हिवु वन् त्यजिथ् नटि-बाव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
वीर कुवीर छुख् छिय् न दन द्वार्
   समयकि खख दख वीरुथ् म हार् ।
वीर् च्याज़ दैर-बोज़-निश वीर्य-माव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
स्वप्रकाश व्वंज़ स्वन-खाँकि वथराव्
   व्यचार नेच़ौ नज़राह् चाव् ।
रंग-रंग बेरंग् वुछ्त कियु द्राव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥ १८२० ॥
शान्ति-शालमाल् कुय् शिव-अनुग्रह्
   अन्दरिमि त्याग न्यबरिमि राग व्यह् ।
संन्यास-वृच़ु अतलास् पैराव्
   डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥

अविनाशरूपस्य-पक्षिविशेषस्य भाषणानि कारय
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

उदरनिमित्तस्य लोभस्य (रूपान्) कूर्मान् पुनः मत्स्यान्
शमित्वा संतोषात्मिकायां गुहायां प्रविश ।

कामनात्मिकां सिंहीं आक्रोशनानि मा दापय
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

रज्ज्वामिव अस्ति-तव सर्पभ्रमः नापि (वस्तुतः) अस्ति-ते नाशः
सत्येन सत्येन पश्य-नाम असि चिदाकाशस्वरूपः ।

दग्ध्वा रज्जुसदृशः भव त्यक्त्वा घटभावम्
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

हे-वीर कुवेरः (इव) असि, सन्ति-ते नहि धनानि द्रव्याणि
समयानुसृतेन सुखेन दुःखेन शौर्यं मा त्यज ।

वीराः त्वदीयात् धैर्यात्मच्छायावृक्षात् अल्पवेतसवृक्षलतात्मानः
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

स्वप्रकाशरूपायां बुद्धावेव डल-सरोमध्यगतविशिष्टभूमौ आस्तृणु
विचारात्मभ्यां नेत्राभ्यां दूरदृष्टिं प्रक्षिप ।

नानारूपेण नीरूपः (सन् परमात्मा) पश्य-नाम कीदृशः निर्गतो-ऽस्ति (विकासमागतः)
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८२० ॥

शान्त्यात्मोद्यानविशेषे अस्ति-ते शिवानुग्रह-एव (कारणम्)
अन्तर्गतेन त्यागेन बहिर्गतेन रागेण आस्स्व ।

संन्यासवृत्त्यात्मकं कौशेयवासोविशेषं आच्छादय
चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

राज़-ऋषि नगर-मज़ आस् वन्वास्
निष्काम् रोज़् चिय आसिथ् दास् ।
ज़नख्-राज़ राज़सिय मज़् याद् पाव्
डल् म होश ल्यत्तंकिय् पंपोश् क्राव् ॥
शक्तिपात-निशात शिव-मंडल् प्राव्
कावुन् वंखंचू ख्वंखंचू शंखंचू-हंन्दु डल् ।
आत्मस् परमानन्द-मस् च्याव्
डल् म होश ल्यत्तंकिय् पंपोश् क्राव् ॥
निष्कल-ह्रंपुकुय् प्वलावाह् व्यह्
निर्मायाय-हंज़ू च्याह्याह् च्यह् ।
मोह-वति थकनुकु रोज़िय् न ताव्
डल् म होश ल्यत्तंकिय् पंपोश् क्राव् ॥
ल्यथ् तकिय दिथ् प्यठ् सथ्-फर्शस्
ब्वंज़ू-बार्या आत्मा-प्वरशस् ।
योग-बालादर्य प्यठ् लरि साव्
डल् म होश ल्यत्तंकिय् पंपोश् क्राव् ॥ १८२५ ॥
विवौक-वय्-सर मज़् कर् आन्
अद्वैत पाज़ि नाव् मन् तय् प्रान् ।
तुर्या-बाग योग-निद्रा चाव्
डल् म होश ल्यत्तंकिय् पंपोश् क्राव् ॥
हंसनाद-स्वर कर् शाह् ठूलि ठलि
मांडक-शब्द मिज़-स्वंडख् बूलि ।

हे-राजभूत-ऋषिरूप नगरमध्ये-ऽपि भव वनवासीव

निष्काम-एव तिष्ठ स्त्रियाः भूत्वा दासः ।

जनकराजविशेषं राज्याधिकारस्य मध्ये स्मृतौ समानय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

शक्तिपात(अनुग्रह)रूपोद्याने शिवमण्डलं (सायुज्यम्) प्राप्नुहि

उपभुङ्क्ष्व-तत् भक्तिरूपं युक्तिरूपं ऐश्वर्यरूपं डलसरः ।

आत्मानं परमानन्दस्वरूपसुधां पायय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

निष्कलरूपसारूप्यात्मकं भोज्यविशेषं खादस्व

निर्मायित्वरूपं चव्यौषधिपानं पिब ।

मोहात्ममार्गस्य गमनश्रमस्य अवशिष्टो-भवेत् न संतापः

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

चिदात्मकं उपधानं दत्त्वा पृष्ठे सत्यात्मशय्यायाः

बुद्ध्यात्मभार्यां आत्मरूपपुरुषाय ।

योगात्महर्म्यस्य पृष्ठे पार्श्वतः स्वापय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८२५ ॥

विवेकात्मसरोविशेषस्य मध्ये कुरु स्नानम्

अद्वैतबोधात्मना पानीयेन स्नापय मनः पुनः प्राणान् ।

तुरीयावस्थोद्याने योगनिद्रां कुरु

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

हंसेति-नादस्वरेण (हंसपक्षिशब्देन वा) कुरु श्वासं उन्माय उन्माय

प्राणशब्देन (माण्डकः प्राणश्चोच्यते) मण्डूकसंबन्धि भाषणम् ।

पवनस् त गगनस् सूत्य् मिलनाव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिय् पंपोश् क्षाव् ॥
अन् क्षल् बूगनि ग्रट ज़न् फेर्
कर्म-फल-छल-तल ओटु-हिवु नेर् ।
ग्रख् दिथि लख-चख् च्याज़् अख् पाव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिथ् पंपोश् क्षाव् ॥
स्यज़र्कि ख्यथि पख् सतसंय् सूत्य्
अज़् ताज़् वत-गथ् आय् गैय् कूंति ।
त्याग-खोरन् लाग् वैराग-ख्राव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिय् पंपोश् क्षाव् ॥
वव-सर सैरकु कड् अमार्न्
मोह-गत-कदलस् नीरिथ् ज़ान् ।
कर्म-स्यंज़ ब्वंज़-नाव् स्यंज़ पकनाव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिय् पंपोश् क्षाव् ॥ १८३० ॥
यख्-ज्याह् मिलविथ् पानुवय् लथ्
देह-अंग्र-बोटाह् सूत्य् आख् ह्यथ् ।
राज़ नेर् सैरस् कुस् कुय् वाव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिय् पंपोश् क्षाव् ॥
पर्ज़नाविथ् अमर-पान् आस्
ख्यथ् च्यथ् ह्यथ् दिथ् बाग्यवान् आस् ।
सूत्य्-वाज्यन्-हंज़ थविज़ि न ग्राव्
डल् म होश़ ्यत्तंकिय् पंपोश् क्षाव् ॥

प्राणवायुना हृदाकाशेन च सह संयोजय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

अन्नानि जलानि भोक्तुं पेषणी इव वर्तस्व

कर्मफलात्मकछलयन्त्रात् पिष्ट-सदृशः निर्गच्छ (भव)।

परिपाकं दास्यति लक्षसंख्यद्रोणमानं त्वदीयं एकं पादसेटम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

आर्जवेन सेतुना चरस्व सत्येनैव सह

अद्य यावत् पान्थाः आगताः गताः कियन्तः (असंख्याः)।

त्यागात्मपादयोः संयोजय वैराग्यात्मपादुकाम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

भवसरसः संचारस्व उपभुङ्क्ष्व ईप्सितम्

मोहात्मसहाप्रवाहसेतुविशेषात् निर्गमनं जानीहि।

कर्मसिद्ध्या बुद्ध्यात्मनौकां ऋज्वीं गमय

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८३० ॥

युगपत् संयोज्य पञ्चैव तत्त्वानि (पृथ्व्यप्तेजोवाय्वाकाशानि)

देहात्माग्नियन्त्रोपेतनौकां सह आगतस्त्वं गृहीत्वा।

राजेव निर्गच्छ संचाराय कः अस्ति-ते मरुत् (नैःस्वं वा)

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

उपलभ्य अमरात्मस्वात्मानं आस्स्व

भुक्त्वा पीत्वा गृहीत्वा दत्त्वा भाग्यशाली भव।

सहचारिवर्गस्य-संबन्धिनीं निधेहि न उपालम्भम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

राज़योग-अभ्यास मन-ड़ूँग रठ्
    हठ-कर्म इन्द्रिय-वगव्यन् म चठ् ।
फटनकि खोफ गाल् वासनाय वाव्
    डल् म होश .च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
दोर्य-फिरि म्वकलख् वुक् वाव-माल्
    बाल-पान आलविथ् बाल् रठ् बाल् ।
पूरू पख् दूरू कुथ् नख-पूरू चाव्
    डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
मन् ज़ेन् खख् प्राव् स्यद् गछि योग्
    इन्द्रिय् खुल चाव् बूगन् बूग् ।
निर्मल् आस् कास् देह-भ्रम-बाव्
    डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥ १८३५ ॥
साद-प्रकच् शाहज़ाद गरि नेर्
    राद-राद सैराह् करिथ् पथ् फेर् ।
सूत्य् आख् ह्यथ् यिह् ख्यथ् तिह् आनन्द् प्राव्
    डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
पछि-वछि सूत्य् प्राव् ज्ञान-गूरि-बाव्
    च्यथ-चडि मज़ आत्म-दद् पर्ज़नाव् ।
न्यर्नय खरू ख्याव् च्याव् वीद-गाव्
    डल् म होश च्यत्तकिय् पंपोश् काव् ॥
कर्म-कुय ध्यान-दानि दर्म-दद् मन्द्
    ओशद् नेरि तथ् यशोदानन्द् ।

राजयोगशास्त्राभ्यासेन मनोनौकां गृह्णीष्व

हठयोगकर्मणा इन्द्रियात्म-कटान् मा छिन्द्धि ।

निमज्जनस्य भयेन नाशय वासनात्मकं वायुम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

नदीश्रममार्गसंचारात् मोक्ष्यसि निरीक्षस्व वायुगतिम्

बाल्यावस्थया परिवर्त्य कूलं-प्रति बधान बालां (वासनां) ।

पूर्णतया गच्छ दूरं अस्ति शनैः प्रक्रान्तिं त्यज (कुरु)

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

मनः जयस्व सुखं प्राप्नुहि सिद्धः गमिष्यति (भविष्यति) योगः

इन्द्रियाणि स्वतन्त्राणि (उन्मुक्तानि) कुरु भोगान् भुङ्क्ष्व ।

निर्मलः भव अपनय देहभ्रान्तिभावम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८३५ ॥

साधु-प्रकृत्या राजपुत्र (इव) गृहात् निर्गच्छ

तृणपूर्णाधःशून्यजलक्षेत्रेषु संचारं कृत्वा पश्चात् वर्तस्व ।

(प्रारब्धं) सह आगतस्त्वं गृहीत्वा यत् भुक्त्वा तत् आनन्दं प्राप्नुहि

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

अतिथिभूतवत्सकेन सहैव प्राप्नुहि ज्ञानात्मगोपालभावम्

चिदात्मदोहनपात्रगः मध्ये आत्मरूपदुग्धं उपलक्षस्व ।

निर्णयात्मकं जलतृणविशेषं भोजय दुग्धि वेदात्मगाम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

सत्कर्मात्ममन्थन्यां ध्यानात्ममन्थानेन धर्मात्मदुग्धं मथ

औषधं निर्गमिष्यति तस्मात् यशोदानन्दनात्मा (श्रीकृष्णेति स्वरूपसाक्षात्कारात्मकम्) ।

तस् छुह् वुग् वुगिय् ब्रह्मचारि नाव्

    डल् म होश़ स्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥

दछि प्रछुच् मोच्-दायख् नाम्

    व्यवहारस् मञ्ज़् रूदु निष्काम् ।

ल्यंबि मञ्ज़् यिथु सुह् पंपोशाह् द्राव्

    डल् म होश़ स्यत्तकिय् पंपोश् छाव् ॥

मोह-स्यन्दि तारिय् करुनावतार्

    कृष्ण बंठु खारिय् गंगाद्वार् ।

बव-सर आवलन केशव नाव्

    डल् म होश़ स्यत्तकिय् पंपोश् छाव्॥ १८४०॥११७॥

---

118. THE POET DESCRIBES HIS OWN CONDITION.

योग-बल सहस्र-दल डल दितु म्य दम् हरे

    स्यत्त-नावि रंटु म्य नम् सोहम् हम् हरे॥ १८४१ ॥

निष्कल शशि-कलि वुज़ु म्य ज़ंज़म् हरे

    स्यत्त नावि रंटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥

बाल-पान आम् च्योनु स्वयम् प्रथम् हरे

    पानि-पान सह-र्यंहि व्यंथु म्य ज्यंज्यम् हरे ।

तिथु गोम् प्रथम् च्योनु पथ् ह्यथि यम् हरे

    स्यत्त-नावि रंटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥

तेलि सुय् स्वरूपस् यस् चलि भ्रम् हरे

    न-त छा चेलि-कर्म तीज़-शालि शम् हरे ।

तस्य-हि अस्ति भोगान् भुक्त्वा ब्रह्मचारीति नाम (अभिख्या)

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

ईदृश्या प्रकृत्या (स्वभावेन) मोक्षदायक (इति) नामधेयं

व्यवहारस्य मध्ये-ऽपि स्थितः निष्कामः ।

कर्दमराशेः मध्यात् यथा सः पद्मपुष्पमिव निर्गतः

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥

मोहात्मसिन्धुनद्याः तारयिष्यति-त्वां स दयावतारः

(रे) कृष्णाख्य तटं (सः) उद्धरिष्यति-त्वां गङ्गाधरैकस्वरूपः ।

भवात्मसरसः आवर्तात् केशवेति तन्नामधेयम्

चलितो-भव मा चेतनातः० ॥ १८४० ॥ ११७ ॥

खावस्थां निरूपयति ॥ ११८ ॥

योगबलेन सहस्रदलपद्मयुते सरसि (ब्रह्मरन्ध्रे) दत्तं मया निमज्जनं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो मया अग्रभागः (यत्र) सोऽहमिति नौकादण्डः हे-हरे ॥ १८४१ ॥

निष्कलरूपया शशिकलया (तदवाप्त्या) उद्भूतं मम अतिशैत्यं (शुद्धसत्त्वं च) हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

(यतः) बाल्यावस्थायामेव समागतं-मे त्वदीयं स्वभावतः प्रेम हे-हरे

स्वयमात्मनैव स्नेहरूपाया-ज्वालायाः उद्गतं मम अत्यन्तोच्चाऽर्चिस्त्वं हे-हरे ।

तथा समागतं-मे प्रेम तव (यथा) निवृत्तिं ग्रहीष्यति यमः हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

प्रकाशं-करिष्यति स-एव स्वस्वरूपं यस्य अपयास्यति भ्रमः हे-हरे

अन्यथा अस्ति-किं त्रिविध(पुण्यपापमिश्र)कर्मणा तेजःस्वभावस्य भ्रमः हे-हरे ।

मेलि मस् च्यॅनु कस् गेलि आलम् हरे
  ज़्यत्त नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥
दोरुम् द्यान् ह्यस खोरुम् दम् हरे
  तोरुम् पान् व्वज़ोरुम् ओं हरे ।
ज़ोरुम् त तोरुम् व्वक्तस् चम् हरे
  ज़्यत्त-नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥ १८४५ ॥
आश्चर्य-थानस् छिह् आश्चर्य थम् हरे
  आश्चर्य बसवुनु कुस् निरालंब् हरे ।
आश्चर्य ज़ानान् छिस् व्वत्तम् हरे
  ज़्यत्त-नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥
झक-रॅस्तु ग्रॅख् कुय् करान् ओं-ओं हरे
  ठिज़-रछ़ गंटाय ख्वर् छिह् कम्-कम् हरे ।
ज़ेर्य-रॅस्तु बोज़् अज़पा ज़ीर-बम् हरे
  ज़्यत्त-नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥
सांख्य-योग् सोन्थ् आम् ह्यथ-समागम् हरे
  हर्श-रस बासुन् द्राम् चॅलु म्य गम् हरे ।
होश-पोश-धर्य प्योम् शान्ति-शबनम् हरे
  ज़्यत्त-नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥
सकाम-कर्म-बारिचु तुल् म्य कम् हरे
  निष्काम-कोच चावनाव् रॅतु कदम् हरे ।
निर्वासन आसन कड तम् हरे
  ज़्यत्त-नावि रॅटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥

मिलिष्यति आसवः पातुं कस्य (यस्य) उपहसिष्यति जगत् हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

धृतं-मया ध्यानं समाधानेन आरोपितो-मया प्राणवायुः (श्वासो वा) हे-हरे

उत्तारितो-मे स्वात्मा उच्चारितो-मया प्रणवः हे-हरे ।

(आदौ) विचितो-मया पुनः तारितं-मया (विहितं-मया) मुक्तासमूहस्य छिद्रं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥ १८४५ ॥

आश्चर्यकारिस्थानस्य (शरीररूपस्य) सन्ति आश्चर्यदाः (इन्द्रियरूपाः) स्तम्भाः हे-हरे

(तत्र) आश्चर्येण वास्तव्यः अस्ति-तस्य निराश्रयरूपः हे-हरे ।

आश्चर्यरूपं जानन्तः सन्ति-तस्य उत्तमपुरुषाः हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

(यत्र) आध्मानं विनैव शङ्खः अस्ति कुर्वन् ओम्-ओमित्युच्चारं हे-हरे

(तत्रैव) आहतिरहितायाः घण्टायाः स्वराः सन्ति अनन्ताः (अलौकिकाः) हे-हरे ।

(तत्रैव) आहननं विनैव शृणु अजपात्मकं वाद्यविशेषशब्दं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

साङ्गप्रयोगात्मा वसन्तकालः समागतो-मम हित(गृहीत्वा वा)-समागमं हे-हरे

हर्षात्मरसेन अङ्कुरः निर्गतो-मे अपगतं (च) मम (संसृत्यात्म) भयं हे-हरे ।

सच्चेतनारूप-पुष्पलतायाः आपतितो-मे शान्त्यात्मचन्द्रमण्डलोद्भूतसुधारससेकः हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

कृतसकामकर्मरूपभारस्य उत्थापय मम अङ्कसंग्रहं हे-हरे

निष्कामकर्मात्ममार्गविशेषेण चालयस्व साधु पद्धतिं हे-हरे ।

(यथा) निर्वासत्वरूपेण आसनेन निष्कासयिष्यामि श्रान्तिं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥

स्व-स्वयम् वासुदेव् कुह् सर्वस्व-थम् हरे
    शब्द-ज़्यन्त-वूद-मथ् कुह् शब्द-ब्रह्म् हरे ।
आत्म-तत्त्व ज़ाग् त्याग् अनात्म् हरे
    ज़्यन्त-नावि रटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥ १८५० ॥
सूरथः छिह् तत्पद वावान् त्वम् हरे
    वर् ज़या सथ् प्रिया च्याङ्गूय् छम् हरे ।
कर् दया वुछ् म कृष्णस् क्रिया क्रम् हरे
    ज़्यन्त-नावि रटु म्य नम् सोहम् हम् हरे ॥ ११८ ॥

---

119. HE ELOQUENTLY PRAISES ŚIVA FOR HIS GIFT OF KNOWLEDGE OF THE MEANS OF SALVATION.

कृष्ण् च्यानिस् होशस् लगे
    यिह् ज़्यथ् तगुय् तिह् तगे कस् ॥ १८५२ ॥
च्यानि ह्रास-सृत्य् ज़्यथ् वुछि मज़्ज़् ज़गे
    बव-सर सूक्ष्म् स्थूलय् थल् ।
समदृष्टि सगय्-सृतिन् सगे
    यिह् ज़्यथ् तगुय् तिह् तगे कस् ॥
सुह् कुस् दमन् मज़्ज़् कंडि-ज़ालस्
    कठिनिस् बालस् खसुन् कुस् ।
ज़्यथ् तुरंगु रटनावतन् योग-वगे
    यिह् ज़्यथ् तगुय् तिह् तगे कस् ॥
ज्ञानय् संजीवनी अनतस्
    अज्ञान रूगस् वनतस वैद्य् ।

स्वप्रकाशरूपः वासुदेवः अस्ति सर्वस्वस्तम्भः हे-हरे

शुद्धविज्ञानमयः अस्ति शब्दब्रह्मरूपः हे-हरे ।

आत्मनः तत्त्वेन जागृहि त्यज अनात्मत्वं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥ १८५० ॥

पण्डिताः (प्राप्तबोधाः) सन्ति तत्पदेन (अपरोक्षबोधेन) त्यजन्तः प्रत्यक्षदृश्यमानपदार्थं हे-हरे

वृणीष्व जयकारं सैव प्रीतिः त्वदीयैव अस्ति-मे हे-हरे ।

कुरु दयां पश्य मा कृष्णाख्यस्य (मम) क्रियां क्रमं हे-हरे

चिद्रूपनौकायाः गृहीतो० ॥ ११८ ॥

ससच्चेतनतया स्तौति ॥ ११९ ॥

कृष्णाख्यः (अहं) तव चित्स्वरूपे उपहारीभविष्यति

यत् तवैव सुशिक्षितं (सुज्ञातं) तत् सुशिक्षितं (सामर्थ्यं) कस्य ॥ १८५२ ॥

त्वत्संबन्धिना सुज्ञानेन त्वामेव द्रक्ष्यति मध्ये जगतः

संसारसरसः सूक्ष्मां स्थूलरूपां स्थलीम् ।

समज्ञानात्मना सेकेनैव आसेक्ष्यति

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

(लोभात्मा) सिंहः अस्ति-तस्य (कृष्णस्य) धमन् मध्ये कण्टकजालस्य

अतिदुर्गमस्य पर्वतस्य (अनन्तजन्मव्यत्ययात्मनः) आरोहणं अस्ति-तस्य ।

चित्तात्मकस्य तुरङ्गमस्य ग्राहय-नाम-तं योगात्मरज्जुं (जानुद्वययोगात्मनाश्वस्य)

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

ज्ञानरूपां संजीवनौषधिं प्रापय-नाम-तस्य

अज्ञानरूपस्य रोगस्य भव-नाम-तस्य वैद्यः ।

ग्रहज्यार् फिरतस् दादिस् दगे
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥ १८५५ ॥
सुहनिस् म्यंडिस् मख् ह्यथ् थितस्
दितस् पान् पर्-माननुकु पर् ।
देहाविमानस् दुप ज़न् दगे
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
चिदानन्दकु रस् सूत्य् प्रानन्
पनन्यन् थानन् ह्यस च्यावनाव् ।
राज़-योग सबाथ मज़्ज़ तगि-तगे
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
सहज़-व्यचार रंस्तु कँह् न खरुन्
अन्तःकरन ह्यथ् तन्मयता ।
प्रकाशस् सूत्य् विमर्श् लगे
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
अकि अवलख् सूत्य् निर्वृचू-नवार
गंडिथ् चृह् तस् वार करनाव् सैर् ।
समदृष्टि-सडकि ब्रह्मनिष्ठ-बग्य
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
प्रवृचू मज़्ज़ यंचू क्रिवेमच वृचू
स्वंचू-कुन् यिन् त मुजराह् दिन् ।
कुकिल-फोज् ज़न् च्याज़ अकि क्यगे
यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥ १८६० ॥

आरोग्यशीतलत्वं प्रवर्तय-नाम-तस्य पीडायाः कष्टस्य

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥ १८५५ ॥

मोहात्मनः स्थाणोः कुठारं गृहीत्वा आगच्छ-नाम-तस्य

देहि-नाम-तस्य स्वात्मानं परमेश्वर-मननात्मकं (परं स्वात्मरूप-
मेव यथा संस्थाति तादृगिति वा) काष्ठमयकूटम् ।

देहाभिमानं धूपं इव आहनिष्यति

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

चिदानन्दात्मकं रसं सह प्राणैः

स्वकीयेषु स्थानेषु (इन्द्रियेषु) समाधानेन पायय* ।

राजयोगात्मिकायाः सभायाः मध्ये पङ्क्तिक्रमस्थित्या

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

सहज(स्वाभाविक)विचारेण विना किञ्चित् न स्मरन्

अन्तःकरणानि गृहीत्वा तन्मयताम् ।

प्रकाशात्मना सह विमर्शः युक्तो-भवेत्

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

नेत्रात्मकं शोभनाश्वयुगं सह (निमित्तेन) निवृत्तगात्मदृढरज्ज्वा

बद्ध्वा त्वं तं सुष्ठु कारय संचारम् ।

समदृष्ट्यात्मघण्टापथे ब्रह्मनिष्ठतारथे

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

प्रवृत्तेः मध्ये अतिशयेन मत्तीभूताः वृत्तयः

स्मृतिं अनु आगमिष्यन्ति तु फलितत्वं दास्यन्ति ।

कोकिलसमूहः इव त्वदीयेन एकेन समावेशचालनेन

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥ १८६० ॥

---

* जक्षत्क्रीडन्रममाणः स्त्रीभिर्वा यानैर्वा नोपजनं स्मरन्निदं शरीरमितिश्रुति-
पादितजीवन्मुक्तावस्थां विधेहीति भावः ॥

सार्यथ् वत च्याज़ अम्र्यथ् छ्यह् छकान्
    थफ् कर्त अ्निि-पा्ठि पकान् छुय् ।
कमि-ताम् मार्ग मार्गस्य मगे
    यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
सेर् अय् करहान् पननिय् डेरय्
    सेरय् वापथ् कंतु फेरे ।
अद् क्याज़ि ख्पर्-गरन् लगे
    यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥
निरामयुकु मय् च्यावनावतन्
    पय् दिय् न्यावतन् लय-स्थान् ।
मय् ज़न् फिरनावतन् रगि रगि
    यिह् च्यय् तंगुय् तिह् तगे कस् ॥ ११९ ॥

---

120. THE AUTHOR'S DEVOTION.

लगयो परम गंचुय्
    ब्रह्माकार वृंचुय् ॥ १८६४ ॥
सद्गुन प्रकंचुय् .
    वीद-रंस्ति वीद-अंचुय् ।
योग-ज्ञान-संचुय्
    ब्रह्माकार वृंचुय् ॥ १८६५ ॥
तुर्या ज़ागरथ्य्
    अन् ख्वंप्राव न्यथंय् ।

सर्वा-एव पदव्यः त्वदीयाः अमृतं सन्ति त्वरन्त्यः

हस्तावलम्बं कुरु-नाम अन्धवत् गच्छन् अस्मि ।

केनापि (अलौकिकेन) मार्गेण मार्गमासस्य मघोपलक्ष्यामावस्यातिथौ*

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

तृप्तं-चेत् अकरिष्यस्त्वं स्वकीयेन अनुग्रहात्मपुञ्जेन

सेटकमितान्नस्य कृते कुत्र प्रचरिष्यति ।

ततः कुतो-नाम परकीय-गृहेषु अनुगतो-भवेत्

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥

निरामयात्मकं आसवरसं पायय-नाम-तम्

संकेतं (आजीवनसेकं वा) दत्त्वा नायय-नाम-तं लयस्थानं (सायुज्यम्) ।

रसं (संक्रान्तिगुणं च) इव परिवर्तय-नाम-तं नाड्यां नाड्याम्

यत् तवैव सुशिक्षितं० ॥ ११९ ॥

स्वात्मसमर्पणास्तुतिं प्रस्तौति ॥ १२० ॥

उपहारीभवेयं-ते परस्यां गतौ

ब्रह्माकारायां वृत्तौ† ॥ १८६४ ॥

सत्त्वगुणात्मिकायां प्रकृतौ

द्वे-भेदरहित वेदश्रुतिप्रतिपादितायाम् ।

योगज्ञानसत्ताभूतायाम्

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥ १८६५ ॥

तुर्या-जाग्रदवस्थामेव (जाग्रत्यपि तुरीयावस्थात्युत्तमोच्यते)

तिसृषु (जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यात्मावस्थासु) अवशेषय नित्यमेव ।

---

* सा हि प्रसिद्धोत्तमा शिवतिथिरुपोषिता समाधानेनार्चितशिवा चेन्मोच दात्रीत्याम्नायः । तल्लक्षणपद्यं चैतत् ।

यत्र सो ऽस्तमयमेति विवस्वांश्चन्द्रमःप्रभृतिभिः सह सर्वैः ।

कापि सा विजयते शिवरात्रिः स्वप्रभाप्रसरभास्वररूपा ॥ इति ॥

† या ब्रह्माकारवृत्त्यात्मिका तव परमा गतिरस्ति तस्यामित्यन्वयः ॥

ऊश्मिथार् न्यन्द्रि-हचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥
आश्रिथ् शून्य-मकान्
    वेग मौग-खोत पकान् ।
कडयो च्य आलचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥
शब्द-प्रकाश् लबुय्
    गगराय-खोत ग्वबुय् ।
वुज़मलि-खोत ल्वचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥
अगन् गगन पवन बुतराचू
    सलिलय् ज़न् सुलव् वाचू ।
य्वस्स हन् क्याह् मञ्जूमचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥
निश्कल पवन फिर् कल्
    ज़ल् ज़न् बनि शीतल् ।
बव-सन्ताप तचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥ १८७० ॥
रुद्र-तुल आसू कथय्
    दम् दिथ् म्वक्त छायय् ।
शिव-अर्नव खचूय्
    ब्रह्माकार वृचूय् ॥

जागरूको-भूत्वा (पुरुषः) (तस्यावस्था यत्र) निद्राहतप्राया (स्यात्)

ब्रह्माकारायां (तादृश्यां) वृत्तौ ॥

आश्रित्य शून्यप्रायस्थानम्

वेगेन मेघादप्यधिकं चलन् ।

समावर्तयेयं तव नीराजनामेव

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

(यथा) शब्दप्रकाशः लब्धः

मेघगर्जित-सकाशादपि गुरुतरः ।

(या च) तडितः-सकाशादपि लघुतरा

(तस्यां) ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

अग्नेः आकाशात् पवनात् भूतधात्र्याः

सलिलादपि इव सुलभत्वेन प्राप्ता-या ।

या मात्रा अस्ति मथिता

(तस्यां) ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

निष्कलेन प्राणवायुना वर्तयस्व यन्त्रम्

जलं इव भविष्यति शीतलप्राया ।

संसारसंतापेन तप्तभूता

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥ १८७० ॥

विद्रुममाना आसीत् कया

निमज्जनं दत्त्वा मुक्ताफलं गृहीत्वा ।

शिवरूप-समुद्रात् आरूढा

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

ब्वज़ु त्य तार् कॅचुय्
 वर च्यानि सूक्ष्म् खॅचुय् ।
ज़ानि छिस् बाल् कॅचुय्
 ब्रह्माकार वृॅचुय् ॥
सहज़-पानॅचु चुह् थव् पक्
 मूर्खन् किचु इह् छाय् प्रक् ।
तस् प्रिनि यस् इह् व्यॅचुय्
 ब्रह्माकार वृॅचुय् ॥
दॅसिती च्यानि मॅसिती
 वॅसिथॅय् कुह् नग्र खॅसिथॅय् ।
मस्-मच्य नॅचु ब्वह् न चुय्
 ब्रह्माकार वृॅचुय् ॥
कृष्णस् हाव् तिथु रास्
 यिथु अख् गॅज़्रि हथ्-सास् ।
नॅचि नॅचि पाव् प्रॅचुय्
 ब्रह्माकार वृॅचुय् ॥ १८७५ ॥ १२० ॥

---

121. PRAYER FOR INCREASE IN KNOWLEDGE OF GOD.

वल-बाल बालकन् सूत्य् खेलनावतम्
 बालक-अवस्था प्रावनावतम् ।

बुद्धिरूपया कर्तनशिल्पिकन्यया तन्तुः कर्तिता

वरात्मवेष्टनेन त्वदीयेन सूक्ष्मा आरूढा ।

अग्निरूपकाष्ठदोल्यां सन्ति-यस्य बालाः अनेकाः

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

सहज-स्वात्मनः त्वं आस्थापय प्रतीतिम्

मूर्खाणां कृते इयं अस्ति पृच्छा ।

तस्य गुणदं-भविष्यति यस्य इयं संमता-भवेत्

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

शीघ्रमेव (द्वारेण) त्वदीयेन मत्तता

अवरुद्ध अस्ति मोदः आरूढप्रायः ।

आसवमहाघटस्य रन्ध्रबन्धिनी अहं न त्वमेव

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥

कृष्णाख्यस्य (मम) प्रदर्शय तादृशीं रासलीलां

यथा एकरूपमेव संकलयेत् शतसहस्रं (असंख्यभूतसमूहम्) ।

नर्तित्वा नर्तित्वा संघातय चेतनात्मवेष्टनाधारवस्तुनि

ब्रह्माकारायां वृत्तौ ॥ १८७५ ॥ १२० ॥

स्वाभिमतप्रार्थनस्तुतिं प्रक्रामति ॥ १२१ ॥

हे-सदार्जवस्वभाव बालकैः सह क्रीडय-नाम-माम्

बालकसदृशीमवस्थांप्रापय(च)-नाम-माम् ।

ज़ान् करनाविथ् पान् पर्ज़नाव्तम्
  ख्वदि वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥ १८७६ ॥
कठिनि बव-सर क्राँठ् वायनाव्तम्
  मोह-पोज़ु वोतुम् हटिसय् ताज़् ।
लटिसय् वृश्नवस् थफ् करनाव्तम्
  ख्वदि-वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥
यज़रय्-प्यठ अख् नज़राह् चाव्तम्
  श्रिश्रिरम्-नाग म्य थाव्तम् नेब् ।
वनि थियथ् अज़रकि सज़रय् म राव्तम्
  ख्वदि-वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥
ब्राह्मन-ज़न्म् दिथ् मत मंदछाव्तम्
  नब-प्यठ व्वन् मत दाव्तम् दब् ।
अमरनाथो अमर् बनाव्तम्
  ख्वदि-वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥
दासन्-हन्दु दासाह् गंज़राव्तम्
  मत मश्रिराव्तम् पनुन् ज़ान् ।
यति कुख् पानय् तंतु वातनाव्तम्
  ख्वदि-वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥ १८८० ॥
अज़पा-ज़प यज्ञ ज्योथ् प्रज़लाव्तम्
  कृत-श्रेश् ज़न् म्वचराव्तम् म्य ।
हे महेश दीश दीश मत दृश्राव्तम्
  ख्वदि-वाज़िनि पाठि हाव्तम् रूफ् ॥

उपलब्धिपरिचयं कारयित्वा स्वात्मानं प्रत्यापय

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण प्रदर्शय-नाम-मे स्वरूपम्* ॥ १८७६ ॥

अतिदुर्गमे संसारसरसि बाहूत्तरणं संचालय-नाम-माम्

मोहात्मजलं प्राप्तं-मे कण्ठदेशं यावत्।

पुच्छे स्ववाहनभूतवृषभस्य अवलम्बं कारय-नाम-मे

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

उच्चप्रदेश-पृष्ठात् एकां दृष्टिं वितर-नाम-मयि

शिशिरं-नागत्तेत्रात् (०त्तेत्रे वा) मम निधेहि-नाम-मे संकेतम्।

उपलक्षणे आगत्य आन्ध्यरूपे गभीरस्थाने मो नष्टो-भव-मे

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

ब्राह्मणवर्णवज्जन्म दत्त्वा मा-नाम लज्जापय-नाम-माम्

आकाशात् (ऊर्ध्वस्थानात्) अधः मा-नाम दापय-नाम-मे निपाताघातम्।

हे-अमरनाथ अमरं (अजरामरणं) संपादय-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

स्वदासानां एकं-दासं संकलय-नाम-माम्

मा-नाम विस्मारय-नाम-मां स्वकीयां चमिम्।

यत्र (स्थाने) असि स्वयमेव तत्र प्रापय-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥ १८८० ॥

अजपामन्त्रस्य-जपेन यज्ञेन ज्योतिः (स्वात्मगतं) प्रज्वालय-नाम-मयि

हुताग्निप्रभूतं इव अवशेषय-नाम-मां माम्।

हे महेश्वर देशे देशे मा-नाम कलङ्कितं-कुरु-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

---

* अत्रेयमाख्यायिका— सुदर्शनाभिधः कश्चिद्वणिगभूत्। स तु काले काले क्रीडद्भ्यो बालकेभ्यः फलानि मिष्टान्नादिकं च विभज्यादात्। तैर्बालकैः सह क्रीडनार्थं बालकरूपं धृत्वा श्रीशिवः समगमत्। फलदानकाले उक्तवणिजो दृग्गोचरमनागतं शिवं बालका अस्मै किं न दीयते इति व्याजह्रुः। स तु कंचिदनालक्ष्य शङ्कितचेता भूत्वा तान्बालकानेव तत्प्रदर्शनाय शरणं जगाम। ते च तत्प्रार्थनचोदनाभिस्तं प्रति प्रसन्नीकृत्य साक्षाद्दर्शनं दापयामासुरिति॥ cf. verse 240.

सथ्-च्यथ्-आनन्द अमृथ् च्यावतम्
न्यथ् बासनावतम् सो-ऽहं-सो ।
ओं शिव शंभो शब्द शमरावतम्
ख्दि-वाशिनि पाठि हावतम् रुफ् ॥
मन-नागस् प्रथम-पोश्, वुज़नावतम्
सुलि वुज़नावतम् त हावतम् रुफ् ।
मज़् प्रबातस् सातस् स सावतम्
ख्दि-वाशिनि पाठि हावतम् रुफ् ॥
मोह-मायाय सूत्य् मत तंबलावतम्
सतचय कथ् पावनावतम् याद् ।
च्यत्तकुथ् चेनुन् न्यथ् चेननावतम्
ख्दि वाशिनि पाठि हावतम् रुफ् ॥
सतकि निर्नय पय पकनावतम्
दय पनशिय् नयि हावतम् वथ् ।
नाव् कुम् कृष्ण् शिव-बाव् बडरावतम्
ख्दि वाशिनि पाठि हावतम् रुफ् ॥ १८८५ ॥ १२१ ॥

---

122. PRAYER FOR ACCEPTANCE, AS ABHINAVAGUPTA WAS ACCEPTED.

सारिय् ह्यथ् निम् सर्व-व्यपकारी
अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥ १८८६ ॥
बाह् शथ् चाट ह्यथ् सुह् बाल-ब्रह्मचारी
सारिय् ह्यथ् गव् शिव-लूकस् ।

सदात्म-चिदात्म-आनन्दात्मकं अमृतं पायय-नाम-माम्

नित्यं अनुभावय-नाम-मां सो-ऽहं स (इति) ।

ओं शिव शम्भो (इति) शब्देन शान्तिभाजं-कुरु-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

मनोरूपनागे स्वप्रेमात्मजलं प्रोल्लावय-नाम-माम्

सुवेले (ब्राह्मे मुहूर्ते) उद्बोधय-नाम-मां तु प्रदर्शय-नाम-मे रूपम् ।

मध्ये प्रभातकालस्य (बाल्ये च) क्षणमात्रं मा स्वापय-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

मोह-मायया कारणेन मा-नाम चपलय-नाम-माम्

सत्यस्यैव कथां समापातय-नाम-मे स्मरणे ।

चित्तस्यैव चेतनत्वं नित्यं चेतय-नाम-माम्

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥

सद्वस्तुनः निर्णयात्मना अनुसरणेन गमय-नाम-माम्

हे-ईश्वर स्वकीयायामेव उपत्यकायां प्रदर्शय-नाम-मे मार्गम् ।

नाम अस्ति-मे कृष्ण (इति) शिवभावनां वर्धय-नाम-मे

सुदर्शनाख्यवणिजः प्रकारेण० ॥ १८८५ ॥ १२१ ॥

पुनरपि स्वेष्टप्रार्थनस्तुतिं निरूपयति ॥ १२२ ॥

सर्वानेव (बन्ध्वादिसहचारिवर्गं) गृहीत्वा नय-मां (स्वसमीपं) हे-सर्वोपकार-करणशील

अभिनवगुप्ताचार्य इव ॥ १८८६ ॥

(यथा) द्वादश-शतं शिष्यान् सह-कृत्वा सः (अभिनवगुप्ताचार्यः) बाल्याच्चरित-ब्रह्मचर्यः

सर्वानेव गृहीत्वा गतः शिवलोकम् ।

इति दिह् ह्यथ् गव् कुस् दिह-दारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥
बक्ति च्यानि कति महाकालन् मारी
    लगयो-पारी शिव-रूपस् ।
पालना करवनि काल-संहारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥
हर्मुख दृष्टि अस्य सर्व-पाफ् हारी
    याज़् आय् नुनरकि नारी-किनि ।
स्यन्दि-श्रान शिव-ध्यान शाफ् न्यवारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥
रामरादन खति भरत-बाल सारी
    बाल च्यय् सूत्य् गय पारीज़ान् ।
वरज़-बल सुचरिथ् प्रथम-वरज़ तारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥ १८९० ॥
नादब्यंद-हंसनाद कुख् चवा-पारी
    नाडी-चक्र-सूत्य् गय ब्रह्म-ज्ञान् ।
ब्रह्म-सर सर गोख् तरि हंस-दारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न् ॥
स्वख-स्वख प्रथमुकु अंशु गव् ज्यारी
    न्यथननि मनि-स्वगनि वनि तति आख
शिव-लोल कोलसर सर्व-पाफ् हारी
    अभिनवगुप्ताचारी ज़न ॥

इहत्यं देहं गृहीत्वा गतः कः देहधारी

अभिनवगुप्ताचार्यः इव* ॥

भक्ताः तव क्व-नाम (न कुत्रापि) यमेन हृताः

उपहारीभविष्यामि-ते (तादृशं) शिवरूपम् ।

(हे) जगत्पालनां करणशील कालसंहारिन्

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥

हरमुखाख्यगिरिस्थानात् (यावद्भूतसमूहैक्यस्य वा) दर्शनेन अस्माकं सर्वपापानि हृतानि

यावत् आगता-वयं नुनर्-ग्रामस्य (सुषुम्नाख्येन वा) नाडीमार्गेण ।

(तत्र वहत्) सिन्धुनद्याः (सङ्गमात्मनद्या वा) स्नानेन शिवध्यानेन (च) शापाश्च निवारिताः

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥

रामराधनाख्यक्षेत्रे (रामाराधनरूपे) आरूढाः भरताख्यगिरिं सर्व-एव

हे-वत्सल त्वयैव सह संपन्ना उपलब्धिः ।

बरज्वलाख्यस्थाने (प्राप्यमणिपूरात्मनि) उद्घाट्य प्रेमात्मद्वारस्य अर्गलानि

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥ १८९० ॥

नादबिन्द्वाश्रितहंसनादेन असि चतुष्पार्श्वतः (परितः)

(यत्र) नाडीचक्राभ्यासेन संपन्नं-नः ब्रह्मज्ञानम् ।

ब्रह्मसरःस्थानरूपे (ब्रह्मरन्ध्रे) उपलब्धः संपन्नस्त्वं तीर्णा-वयं हंसद्वाराख्यगिरितः

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥

अकस्मादेव प्रेम्णः अश्रु संपन्नं-नः प्रवहत्

हे-दिगम्बर निम्नोन्नते उपलक्षणं तत्र आगतस्त्वम् ।

शिवरागात्मनि कौलसरो-नाम्नि-सरसि सर्वपापानि परित्यक्तानि (अस्माभिः)

अभिनवगुप्ताचार्येणेव ॥

---

* केवलं स एव गुहां प्रविश्य सद्वादशशतशिष्यवर्गः अनेनैव देहेन गतः शिवलोकम् । तत्प्रवेशगुहा च बीरु-पुरगणे प्रसिद्धा वर्तते ॥

कोफुर-रंग कुख् चृह् गंगादारौ
 अस्य प्यठ् गंग-जट जारौ चाव् ।
बखि़्‌ति नन अद बन सर्वादिकारौ
 अभिनवगुप्ताचारौ ज़न् ॥
भैरव-नाथ पत पत लारि-लारिय्
 बोड्‌ प्यठ् निम् लारिय्-किन् ।
ग्वफि-मञ्ज़् अम्‌य् दिम् दारि-दारिय्
 अभिनवगुप्ताचारौ ज़न् ॥
गंज़् म्य दगॅय् त चंज़् म्य खारौ
 लंज़् म्य वथ् थॅज़िवारौ-किन् ।
ग्वफि-मञ्ज़् गॅज़िगाह् करय् जट-दारौ
 अभिनवगुप्ताचारौ ज़न् ॥ १८८५ ॥
जै जै कुय् च्य जै शिव ओंकारौ
 यित दर्शुन् दित नित कृष्णस् ।
चावनाविथ् सर्व-संकल्प-बारौ
 अभिनवगुप्ताचारौ ज़न् ॥ १२२ ॥

---

123. PRAYER FOR THE THREE GREAT BLESSINGS.

सदाशिव स्वामियो कर् म्योनु च्यारय् ।
 दह् ब्राह्मन-ज़न्म् मा सेल्यम् दुवारय् ॥ १८८७ ॥
दया-दर्मय् व्यचारय्-सूत्य् वारय् ।
 सहा रोज़्तम् त बोज़्तम् कथ तारय् ॥

कर्पूरमलिताङ्गतया (तत्समानवर्णः) असि त्वं हे-गङ्गाधर

अस्मान् प्रति जटागङ्गां प्रवहन्तीं प्रक्षिप ।

भक्तः प्रकटो-भवेयं ततः भविष्यामि सर्वाधिकारयुक्तः

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥

हे-भैरवनाथ अनु अनु अतिशयेन धावित्वा

भीरुपुरगणस्थानं प्रति नयस्व-मां लहरपुरगणमार्गद्वारा ।

(तत्र) गुहामध्ये अमृतं देहि-मे धारासंपातपूर्वकं-प्रक्षिप्य

अभिनवगुप्ताचार्यस्येव* ॥

गलिता मे दुर्गतिः च नष्टा (च) मम क्लिष्टता

संमिलिता मम पदवी यजिवोरु-नाम्नो-ग्रामप्रदेशात् (परमोत्कृष्टपदात्) ।

(तत्र) गुहामध्ये चामरवीजनां (त्वदर्चाव्यवहृतिं) कुर्यां-ते हे-उपलक्ष्यमाण-जटाधारिन्

अभिनवगुप्ताचार्यः इव ॥ १८९५ ॥

जय-जयेतिकारः अस्ति-ते ते जय शिव ओंकार (प्रणव) स्वरूप

आगच्छ-नाम दर्शनं देहि-नाम नय-नाम (स्वसमीपं) कृष्णाख्यं (माम्) ।

त्याजयित्वा सर्वसंकल्पभारान्

अभिनवगुप्ताचार्यं इव ॥ १२२ ॥

पुनरपि स्वाभिमतानुरूपं प्रार्थयति ॥ १२३ ॥

सदाशिव स्वामिन् कुरु मदीयं उपायम् ।

इदं (वर्तमानं) ब्राह्मण-जन्म मा-नाम मिलिष्यति-मे पुनर्वारम् ॥ १८९७ ॥

स्वदयायाः-धर्मेण (स्वभावेन) विचारेण सुष्ठ्वेव ।

साक्षात्कृत् तिष्ठ-नाम-मे तु शृणु-नाम-मे कथानां (विज्ञप्तीनां) त्रयम् ॥

---

* अकस्मादेव सर्वव्यवहारमध्यगमपि विषयभोगद्वारेव ब्रह्मविदं संपादय माम् इति भावः ॥

छ्यह् अख् कथ् दृह् वनंज़् गंछुम् पनंज़् ज़ान् ।
दृमिथ् ज़न्मय् गंछुम् नेरुन् दृह् अर्मान् ॥
सथंय् बासुन् त कासुन् गंछु म्य अज्ञान् ।
मरुन् गंछुस् न पंगु-ह्यु मूर्ख् नादान् ॥ १९०० ॥
मरन-विज़ि ख्यरुन् गंछुस् शिव-ध्यान् ।
अछ्यिथ् पथ-कुन् म्वछ्यिथ् चावुन् गंछुस् प्रान् ॥
दृहय् कथ् नंज़् छ्यह् कंज़् छ्यय् संगिफारस् ।
चन्दुन् कुय् हंटू वुछतस् त शीतल्यारस् ॥
स कंज़् यथ् लंजू त तथ् चौज़स् बन्योव् स्वन् ।
स हंटू यथ् लंजू त तथ् तोरुन् पनुनु म्वन् ॥
हय्च तय् कज़् व्यलि दृथु आसि स्वबाव् ।
व्वह् क्याह् वन आसि किथु अद शिव-संन्दु नाव् ॥
कुह् अस्लथ् म्य न्यथंय् शिव-त्रयंय् दंरु ।
कुह् अस्लथ् म्य दृहय् शिव शिव कंरु ॥ १९०५ ॥
कुह् अस्लथ् म्य दृहय् ओसु शिव-संन्दु वोलु ।
कुह् अस्लथ् म्य शिवंय् ज़ोनु माजि तय् मोलु ॥
त्वता च्योन्य् म्य दूकु पंज़ या अपंज़ वंज़् ।
दृछाय च्याज़ कंडू वानी म्य-निश् नंज़् ॥ १९२३ ॥

---

124. THE POWER OF ŚIVA'S NAME.

पथ्-कुन् अम्ंथ् कुह् प्योमंतु यार्य्
वेखबरिय-मज्ञ सबंज़ू सॉपंज़् ।

अस्ति एका कथा (तत्र) इयं कथनीया अभीष्टा-मे स्वस्य (स्वात्मनः) वाप्तिः ।

अस्मिन्नेव जन्मनि अभीप्सितं-मम निर्गमनीयः (सफलीभाव्यः) अयं इष्टः ॥

सद्गुरुत्वेव भासतां अपगाच्छतां च इष्टं मे अज्ञानम् ।

मरणं (मर्तुं) इच्छामि (इष्यते-मया) न पशुजाति-सादृश्येन मूर्खः निर्बोधः ॥ १९०० ॥

मरणवेलायां स्मरेयं इच्छामि श्रीशिव-ध्यानम् ।

समाविश्य (स्वरूपे) अन्ततः अवशिष्य (देहमात्रेण) त्यजेयं इच्छामि प्राणान् ॥

इयमेव कथा प्रसिद्धा अस्ति शिला अस्ति स्पर्शमणिः ।

चन्दनं अस्ति काष्ठं पश्य-नाम-तस्य तु शीतलत्वम् ॥

सा शिला येन संगता तस्य तु वस्तुनः संपन्नं स्वर्णम् ।

तत् काष्ठं येन संगच्छते तस्य तु संक्रामितस्तेन स्वकीयः गुणः ॥

काष्ठस्य च शिलायाः यदा ईदृशः भवेत् स्वभावः (गुणः) ।

अहं किं वदिष्यामि भवेत् कीदृशं तर्हि श्रीशिवस्य नाम (तत्स्मरणं) ॥

अस्ति धन्यत्वं मम (यतः) नित्यमेव शिवसंबन्धि-व्रतं धृतम् ।

अस्ति धन्यत्वं मम (यतः) प्रत्यहं शिव शिवेति कृतं (कीर्तितं मया) ॥१९०५॥

अस्ति धन्यत्वं मम (यतः) सदैव आसीत् श्रीशिवस्य अनुरागः ।

अस्ति धन्यत्वं मम (यतः) शिव-एव ज्ञातः (मया) माता पिता च ॥

स्तुतिकीर्तिः त्वदीयैव मया ईदृशी समीचीना वा असमीचीना कथिता (मया) ।

इच्छया (दयया) त्वदीयया प्रादुष्कृता वाणी मत्सकाशात् प्रयत्ता ॥ १२३ ॥

अथ शिवनामस्मरणोत्कृष्टताफलनिरूपणपूर्वकं ग्रन्थसमाप्तिं पथ्कुन् इति समाप्तिवाचकार्थान्तरपदेन निर्दिशति ॥ १२४ ॥

पुरा-हि अस्मृतं अस्ति पतितं वन्यवृक्षविशेषे

अज्ञातप्रायमध्ये (स वृक्षः) सदा-हरित्पर्णः संपन्नः ।

अद युस् शिव-नाव् ज़्यवि-प्यठ् खारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥ १९०८ ॥
समयाह् वातिथ् पान देह् त्रावे
त्यत्खरुफ् तस् ति ध्यान् पावे याद् ।
ब्रह्मांडस् प्यठ् प्रान् तस् खारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥
युस् दति लोल-अश्रु त्रावि टारि-टारे
वैतरन् नदी क्याह् करि तस् ।
अकि शिव-नाव-सूत्य् ज़गतस् तारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥ १९१० ॥
युस् शिवनाथस् अनज़ान् माने
तस् कुस् त्राने यम-द्वारस् ।
दर्म-राज़ ओँठ तस् मौठि दिनि लारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥
अख् शिव-नाव् लछ्य-बुद्दि पाफ् गाले
चित्रग्वप्थ् कुस् कलम् डाले तस् ।
कुस् पाप-दंड् तस् बड्यि-प्यठ् च्यारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥
युस् शिव-पूज़ाय किति पोश् चारे
तस् करि देवलूख् पोश्र-वर्शुन् ।
सुय् खसि विमानच सवार्य
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥

तर्हि यः शिवस्य-नाम जिह्वाग्रे आरोपयिष्यति

तं क्व हनिष्यति यमः कालश्च ॥ १९०८ ॥

समयं प्राप्य स्वयं देहं त्यक्ष्यति

चित्स्वरूपः (शिवः) तं अपि ध्यानं पातयिष्यति स्मृतौ ।

ब्रह्मरन्ध्रस्य पृष्ठे प्राणं तं आरोपयिष्यति

तं क्व हनिष्यति० ॥

यः इह अनुरागाश्रु त्यक्ष्यति धारासंपातम्

वैतरणी नदी किं करिष्यति तस्य ।

एकेन शिवनामस्मरणेन जगतीं तारयिष्यति

तं क्व हनिष्यति० ॥ १९१० ॥

यः श्रीशिवं अज्ञानेनापि मानं-विधास्यति

तं कः प्रवेशयिष्यति यम-द्वारम् ।

यमराजः पुरस्तात् तस्य चुम्बनानि दातुं धाविष्यति

तं क्व हनिष्यति० ॥

एकं शिव-नाम लक्षशःसंख्याकानि पापानि नाशयिष्यति

चित्रगुप्तः कां लेखनीं वर्तयिष्यति तस्य ।

किं-नाम पापदण्डं तस्य लेख्यपत्र-पृष्ठे बध्नीयात्

तं क्व हनिष्यति० ॥

यः श्रीशिवपूजायाः कृते पुष्पाणि विचेष्यति

तस्य करिष्यन्ति देवलोकाः पुष्पवर्षणम्* ।

स-एव आरोक्ष्यति विमानस्य वाहनम्

तं क्व हनिष्यति० ॥

---

* देवानां पूज्यः स भवेत् इति भावः ॥

संसारस् यिनु कुह् ग्रट-अन्वारे
प्रारब्ध् कुय् फल् खार्य-मञ्ज् ।
फल् सोरि कुल् व्यहि कुस् कस् प्रारे
तस् कति मारे यम् तय् काल् ॥
कुष्णस् सुय् शिव शिव करनावे
च्यावनावे तस् प्रथम-अमृथ् ।
सुय् नाव् ज्ञान-योग् तस् पारे
तस् कति मारे यम् तय् काल्॥१९१५॥१२४॥

॥ इति शिवम् ॥

॥ इति शिवपरिणये स्वात्मानुरागात्तशिवनामस्मरणफलानुकथनं समाप्तम् ॥

॥ उत्तरार्धं च संपूर्णतां गतम् ॥

॥ ग्रन्थश्चायं समग्रः समाप्तः श्रीशिवार्पणं पाठकश्रोत्रादिसत्फल-मोदाय च भूयात् ॥

संसारमार्गं आगन्तुं अस्ति पेषिणीयन्त्रानुवारेण

प्रारब्धं अस्ति फलं उपरिस्थकाष्ठोल्याम् ।

फलं अवसितं-(यदा)-भवेत् कुलयन्त्रं निविष्टं-भवेत् (तदा) कः कं अनुधाविष्यति

तं क्व हनिष्यति० ॥

कृष्णाख्यं (मां) स-एव (तन्नाम) शिव-शिवेति (स्मरणं) कारयिष्यति

पाययिष्यति तं (मां) स्वप्रेमात्मामृतम् ।

तदेव नाम ज्ञान-योगं तस्य पारयिष्यति

तं क्व-नाम हनिष्यति यमः कालश्च ॥ १९१५ ॥ १२४ ॥

Baptist Mission Press, Calcutta.